RACTATVS
DE IVRE,
T OFFICIO BARONVM
ERGA VASSALLOS BVRGENSES,

V MAVIS AVREÆ, ET PRACTICÆ QVÆSTIONES

Super Pragmaticis de Baronibus,

IBER SECVNDVS

EDITVS PER CELEBERRIMVM I.C.

FRANCISCVM CAPIBL...

IGINE PATRITIVM BENEVENTANVM

Iudicem Magnæ Curiæ Vicariæ,

OPVS APPRIME NECESSARIVM AD VNIVERSALE

Reipublicæ tutamen, ac omnibus utilissimum, & maximè in Regni Neapolitani foro versantibus,

ARGVMENTIS, SVMMARIIS, ET INDICE LOC...

ıc Decisionibus Sacri Regij Consilij, aliorumq; Senatuum illustratum.

VM PRIVILEGIO, ET SVPERIORVM PERMISSV.

SECVNDA IMPRESSIO.

APOLI, Ex Typographia Lucæ Antonij de Fusco. DC.LVI.

EXPENSIS IACOBI ANTONII BAGNOLI.

ILLVSTRISS.MO, ET AMPLISSIMO VIRO

FERDINANDO
DE MOSCOSO, ET OSORIO,

Sancti Iacobi Equiti meritissimo; Regio Consiliario, & Proregenti Vigilantissimo.

S. P.

NVllum profectò æquiùs, quàm Te, Illustrissime FERDINANDE, Patronum optare potuit TRACTATVS iste DE BARONIBVS, qui nouis adauctus Lucubrationibus, atqui triente plenior, mea opera iterum prodit in lucem, nouo, sed meliori Patrocinio fortunandus. Te, inquam, ob auctoritatem grauissimum, ob dignitatem splendidissimum, ob sapientiam prudentissimũ. Equidem is es, qui cùm in amplissimis honorum gradibus præfulgeas sapientissimus, omnis tamẽ sapientiæ fructum ponis in virtute; cùm in studijs tantùm emineas, vt ipsius Sapientiæ ingenium quàm maximè excellas; qui cùm Sapientiam sinè virtute non agnoscas, virtutem tamen sola sapientia exerces; qui gestis potiùs rectè agere, quàm scire; scire magis, quàm sciri, modestæ sapientiæ causa: Si Cebes Philosophus ille Thebanus, vbi sapientiæ delineatum posuit simulacrum, Te contemplatus esset, Te tantùm sapientiæ idolum posuisset: Si Te Epicurus inspexisset, non dixisset, in sola Græcia sapientes nasci, vbi homines Iouis contubernio dignantur: verùm pleno ore confessus esset, ab Hispanis, eùmque à MAXIMIS, quippè de MOSCOSO, & OSORIO Proceribus prodijsse virum, cuius mens ità à naturâ sit eru-

erudita, vt queat omnibus senticosum regiminis iter explanare. Hinc IVSTITIA, virtutum omnium præstantissima, Hespero, & Lucifero nobilior, immò Ciuitatis, atque Reipublicæ anima, hoc in Regno, Auspice Tua (parùm abfuit, quin dicerem diuina) Prouidentia, effulgere suspicitur; quod satis, superque humanum CAPVT, quod in tuo antiquissimo, nobilissimoque cōspicitur Stemmate, Diuinæ Prouidentiæ signum, ostentat: & si illud prosperitatis pariter, & salutis est index, Regnum hoc fausta omnia, salutemque, tanquam à Numine, agnoscit; vndè & dignosci potest, iure quàm optimo, & maximo. Regij Consiliarij sit tibi demandata Prouincia. Namque cùm omnis boni Consilij fundum sit in Consiliario virtus, & doctrina, ille præ cæteris à Principe Consilijs erit admittendus, in quo æquè rerum vsus, & cognitio, Patriæ Charitas, ac boni publici amor; mentis, atque animi candor rutilent: Si fidele, si perpetuum sibi Regnum seruare velit; quæ omnia in te (loquor id, quod sentio, sentio id, quod res est) Solis instar elucescunt. Cretensium Regnum ea propter Beatitate donatum, diuino atque vocitatum nomine, quod esset Augustale virtutis Emporium: Indeque felices Athenas, Romamque felicem, quæ, innumeris licet aliquando concussæ procellis, Magistratuum Sapientia, & probitate ad portum salutis sæpè enauigarunt. Deus Maxime! quæ bona è tua virtute in nos non emanant. IVSTITIA viget; FIDES, maximum Reipl. fulcrum, publicè, priuatimque seruatur; Vitia exploduntur, puniuntur. Quid enim aliud innuunt S. Iacobi, quibus condecoraris, insignia, nisi FIDEI, IVSTITIAEQVE Trophœum in te insitum? & sanguineus color, quid nisi in omnes charitatem, vitiorumque cædem, exitum, internecionem astentant? O vtinam Tibi similes, decem saltem, vt Dux ille Græciæ, Nestores optauit, haberemus! fieret profectò Regnum hoc Cœlo persimile. Iurè igitur Codex iste ambit Tuæ Patrocinium humanitatis, & sperat cùm Gradum ità sustineas dignitatis, & fortunæ, vt ad maiores gradus, maiori cum laude descendas; Et dum te Consiliarium consulit, suæ consulas fortunæ, atque hanc votis omnibus gratiam postulat.

Tui

Addictissimus.

Iacobus Antonius Bagnolus.

TRACTATVS DE IVRE, ET OFFICIO BARONVM:

Liber Secundus.

IO. FRANCISCI CAPIBLANCI I. C.
PATRITII BENEVENTANI
IVDICIS MAGNÆ CVRIÆ VICARIÆ.

ARGVMENTVM.

Impugnantur regulæ Rationis Status, quæ à præceptis naturalibus, moralibus, & Diuinis deuiant.

Imperium iusti Principis, in quibus consistat, & quid à Tyranno differat.

SVMMARIVM.

1 *Gladius in manu furiosi est, imperium in manu Baronum si legibus non frenetur.*

2 *Ratio status improbatur, vt ius, regnandi causa violandum sit.*

3 *Recedendum non est à proprietate verborum.*

4 *Status in pace conseruari non potest si Princeps à iuris preceptis deuiet.*

5 *Rationem status quærunt Tyranni, quando legibus subijci nolunt.*

6 *Ratio status respicit commodum priuatum, & nõ publicam vtilitatem, & ab omni lege deuiat.*

7 *Impotens à Potentioribus opprimi nequaquam debent.*

8 *Prudentia status est attendenda, que in obiectum habet virtutes.*

9 *Regulam status, quod ius in armis, & violentijs, iniquam esse declaratur.*

10 *Regula alia status. (Si libet licet) tyrannica est.*

11 *Quod à legibus deuiat violentum est.*

12 *Superior quantùm authoritate præest tantum honestior, & magis iustus esse debet.*

13 *Non omne quod licet honestum est.*

14 *Posse id dicitur, quod saluo honore, & Iustitia licet.*

15 *Impossibile reputatur, quod contra bonos mores fieri non debet.*

16 *Potestas habet bonum, & æquum, Comites.*

17 *Princeps via directiua legibus est subiectus.*

18 *Imperium à Republica in Reges fuit translatum, ad Populorum commoditatem, & eos subleuandos, & non ad angariandos.*

19 *Principis appellatione in materia indifferenti veniunt omnes iurisdictionem habentes, in dominium.*

20 *Princeps tenetur amare, protegere, & custodire subditos, vti Pater.*

21 *Deus non dedignatur, sed præcipit, vt à nobis Pater vocetur.*

22 *Principis boni, & tyranni differentia est, quod vnum politicum Imperium, alter despoticum exercet.*

23 *Status boni Principis conseruatur, & perpetuatur.*

24 *Tyrannicum Imperium non est durabile.*

25 *Plura sunt negotia, quam vocabula rerum.*

26 *Intentio Authoris in componendum istum tractatum.*

PRAEFATIO.

1 TAnta est potestas, & iurisdictio Baronibus
in Vassallos communicata, tantaque est
copia Baronum, vt si gladij imperium
illis tributum, non reperetur, & frenetur,
consulendo eis, quæ liceant, & à quibus,
ne subditos grauent, se abstinere debeant, in magnā
Populorum perniciem, ac tyrannidem, eorum authoritas
versaretur. Eo magis, cùm certa diabolica
rationis status institutio, insurrexerit, (quæ sic nomen
se vindicauit) quam multi sequuntur, & toto
2 cœlo, à terminis Iustitiæ deuiant: Natura prona est
ad malum, Iurisdictio dat habenas, cupiditas occe-

cat oculos,ità quod omnis minimus color,redditur
sufficiens,ad affirmandum,iniustum, esse iustum.:
Dictat vna ex regulis status, (si ius violandum regnandi
causa,violandum erit, vt *Cicero 3. offic.* refert)
vndè adeò libido libertatis dominandi creuit,
quòd pro axioma posuerunt:*si libet,licet*.

Laboraui annis præteritis, componendo tractatum
officij Baronum,qualitèr legibus viuere, & iure
vassallos regere debeant: Multas nodosas quæstiones
inuestigaui,declarando quæ ad Barones, &
quæ ad Vassallos spectent,vt quisque, quæ sua sūt,
cognoscere potuisset , & prè viribus iniquas illas
propositiones, rationis status, impugnaui docendo,
quod legibus Principes subijci se debēt, Doctorum
auctoritates sectando, decisiones Senatuum obseruando,&
semitas Iustitiæ sequendo.

Et equidèm non video, vbi fundetur dicta ratio
status,seù ius status, vt dicunt si attendamus significatum
dictorum verborum, à quibus non est re-
3 cedendum,vt in *l.non aliter,ff.de legat.* 3.Illa in virtutem
sonant:Enim verò (ratio) supponit rationabilitatem,
qua differimus ab Animalibus: Illa sensu
mouentur, nos autem ratione, & proindè Philosophi
diffiniunt,Hominem esse Animal rationale:Itē,
aliud verbum(*status*)coniunctum,& adiectum,(*rationis*,)designat,ratione,statum
esse regendum, &
conseruandum, prout considerat *Iust.Lips.lib.1.Polip.cap.7.
& Aristot.sexto ethic.c.* 20. inquit,status
non posse conseruari, & Populos benè regi, si Su-
4 perior à ratione, & iuris præceptis se deuiet: Iuris
inquam præcepta consistunt, in honestè viuendo,
alterum non lędendo, & ius suum cuique tribuendo,
inst. de iust.& iure,§.iuris præcepta; Cur ergò,
dicta verba pariant oppositum iustitiæ, nescio? Si
vt dixi ratio status,importat virtutes, cur à præcep-
5 tis legis diuinæ,& humanæ deuiat? Itaquòd quando
leges deficiunt, vt eorum cupidini satisfaciant,
ad rationem status, recurrunt,(quod ius violandum,vt
regnetur.)

6 Hoc assumptum est omnibus legibus contrariū,
respicit solum vtilitatem priuatam, & concupiscentiam
sensus, faciendi se potentiorem,per fas, & nefas:quod
præcepto diuino aduersatur, vt rem non
cupias alienam, sic & præcepto naturali, *quod tibi
non vis alteri ne feceris*,& præcepto legis,quæ omnem
violentiam, & occupationem à potentiori fie-
7 ri prohibet.*l.5.§.ne potentiores,ff. de offic præs.* Et
propterea concludimus, nullum fundamentum habere
istam rationem status, quam Tyranni in medium
ponere voluerunt, seminando zizaniam hanc
inter triticum virtutis.

Attendenda est prudentia status, quæ in cognitione
virtutum consistit,qualitèr status Populorum;
iure,in pace,ac Iustitia sit gubernādus, *Vasq. contr.
8 illustr.cap.8.nu.5.lib.1*, Prudentia status, habet pro
obiecto,publicam vtilitatem.*Cornel.Tac.lib.4.Annal.&
D Thom.in summa lib.3.tit.q.231.*

Illa iniqua ratio status, respicit priuatum com-
9 modum,& à præceptis iustitiæ se deuiat, dùm dicit
(*ius in armis*,) & sic in violentijs, constituerunt ius
esse Imperij: Lex autem duodecim tabularum inquit.(*Vis
in populis abesto*,)& *Bonad.in sua Polit.
lib.2.cap.1.nu.17.*refert,) quod Titianus, & Proculus,Tyranni,quando
Consilijs,& legibus vincebantur,
vt ab oppressionibus, & violentijs desisterent;
ad vim dominandi confugiebant,dictis regulis vtē-
do;*si libet licet*, Ius in armis, & ius violandum, vt
10 regnetur:Isti sunt tex. legum, rationis status, quos
Diabolus suasit,& introduxit,vt *Pius V.*dicebat,&
Caual. com. opin. 906. nu.396. scelestissimos vocat
Principes istos, qui dicunt,*sic volo,sic iubeo,sit pro
ratione voluntas*.

Hæc enim verba Tyranno conueniunt,cui libertas,voluptas,atque
violentia tribuuntur,in obiectū:
sed iusto,& Christiano Principi competit, vt virtutibus
honestatis,iustitiæ,& æquitatis indutus sit: &
quod publicam intueatur vtilitatem, & singulorum
subditorum commoditatem prospiciat, vt *Petrus
Gregor. de Republ.lib. 3.cap. 1.* Inde Cæsarem Augustum
semper dixisse fertur, publicum statum cōseruari
haùd posse, si inuiolabilitèr leges obseruandas
esse non curetur : nam quod à legibus deuiat,
violentum est, sic *Tiraq.de ll. connub.glos. 9.Pe-
11 guer.dec.51.in princ. & Doct.ssimus, & Religiosissimus
D. Regens Valenz.cons.70. nu.24.* Et quantò
superior Authoritate pręest,tantò benignior,& magis
iustus esse debet:Imò plusquam iustus, & quasi
semideus, vt *Ægid.Colum.de Regim.Princ.lib. 3.
12 cap.15.*Princeps enim potestate vti non debet, nisi
ea quæ potestatis sunt, & suæ authoritati à legibus
concessa fuere.

Non ergò omne quod licet, honestum est, dicit
tex.in l.non omne,ff.de reg.iur. & qui vltrà egredi-
13 tur,non exercet verum posse, quia id dicitur posse,
quod saluo iure,& honesto fieri licitum est.*Glo.in
l.Nepos Proculo,ff.de verb.signif.* nam quæ contra
14 bonos mores sunt, facere non posse ait *Papin.in l.
filius qui,ff.de condit. instit.* & impossibile de iure
reputatur,quod contra bonos mores fieri nequit. *l.
15 conditionis,ff.eodem Bald.cons.326. lib. 1.Anend.
resp.8.*

Potestas habet suos Comites,bonum,& æquum,
16 vt in *l.1.1.ff.de iust.& iure*: Bonum est oppositum
malo: Aequum contrarium est iniquo: Qui ergo nō
intrat per semitas,& fines istos, fur est,& latro,iuxtà
*dictum Euangel. & sic Tyrannus Dominus dicetur,dum
sua potestate abutitur*: Non enim licere
debet Principi vim,& violentiam inferre, vti non
licet priuatis,ad *tex singularem in l.fin. C.de appel.*
ibi(*salua Maiestatis reuerētia,nō dedignetur vim
17 priuatis ius esse commune*.) Indè contenti fuerunt
Imperatores, legem statuere, vt Princeps quamuis
legibus sit solutus, legibus viuere debeat. *l. digna
vox. C. de legib.* Si legibus se subiacere voluerint;
qui sunt suprà legem fortiùs seruare eas debent inferiores,qui
omnes,legibus sunt obligati.*l.Princeps
ff.de legib.* Non enim Dei ,vel Republicæ intentio
fuit,quando in Reges Imperium transtulit, illis dare
libertatem vexandi, & grauandi subiectos, sed
18 eos releuandi, cum ad commodum subditorum
fuerit inuentus,& creatus Principatus,vt illis prosit,
& non præsit.*Vasq.contr.illustr.in præfat.* Et aduerte,dum
semper locuti fuerimus in personam Prin-
19 cipis,quod appellatione Principis,in materia indifferenti
veniunt tàm supremi, qui superiorem non
recognoscunt, quàm inferiores iurisdictionem in
dominium tenentes, *cap. si Abbate de elect. in 6.
Petra de potest.Princ.fol.16.nu.55.*

20 In summa,potestate Principes vti debent,tanquā
Patres,vt *D.Thom.* quia omni lege, charitatem habere
sunt obligati, piè se gerendo sicut Deus optimus
maximus,erga nos continuo se gerit,non dedi-
gnan-

gnando, sed mandando, vt Patrem illum vocare
debeamus, vt in Oratione Dominicali, & in Euan-
21 gel. dicit, *Nolite vocare Patrem in terris, quia
vnicus est Pater vester, qui in cœlis est. Ipse nos re-
git, & gubernat*, vt *Psalm.* 120. *Dominus custodit
te Dominus protectio tua, non det in commotionem
pedem tuum, neque dormiet qui custodit te, Domi-
nus custodit te ab omni malo, custodit animam
tuam Dominus, Dominus custodit introitum, &
exitum tuum.*

Videte quesò, quanta charitate, affectu, & conti-
nua solicitudine Dominus Dominantium respicit
nos: Creatura verò, quæ alter alteram iuuare tene-
tur, & Potentes, qui defendere nos debent, facti
22 sunt vti Lupi rapaces. Et proindè differentiam in-
ter bonum Principem, & Tyrannum, eò consistit:
Iustus, politicum, & non dispoticum Imperium
exercet, Iniquus autem, solum priuatum commodũ
intuetur, vndè oriuntur posteà grauissima miserorũ
vassallorum grauamina. Exitus istorum dispar est:
nam status boni Principis, in æuum conseruatur,
vt *in Deuteron. cap. 17. Iustus Princeps regnabit, &
23 semen eorum in perpetuum permanebit, & sic Sa-
lam. Prouerb. 25. Imperium verò impij, non dura-
bit*, vt *Eccles. cap. 10. Regnum impij à gente in gen-
tem transferetur*, & plenæ sunt Historiæ, qualiter
Tyranni finis, fuerit pessimus in hac vita, & in alia
24 videbimus qualitèr potentes, potentèr tormenta
patientur.

His sic demonstratis, dirigendo meos sermones, & labores ad Principes, & Barones Dei timorem præoculis habentes, & suæ consciẽtiæ consulentes. In præcedentibus Cõmentarijs pro viribus difficiles quæstiones enodaui, spectantes ad iustum regimen, & statum Baronum, & Vassallorum, quæ illis liceant, & quæ vetita sint, Quod quidem opus (*annuente Deo*) non inutile, nec iniucundum fuit: Profuit Baronibus, & vassallis, & in dies in Tribunalibus uersatur.

Rerum tamen euentus, plures alios casus pepe-
25 rit: Regula enim stat, quòd *plura sunt negotia, quã
vocabula rerum*: Cumque tàm in diuersis causis
quæ mihi acciderunt in Sac. Cons. quibus patroci-
nium præstiti, quam in ijs, quæ in Regijs Tribunali-
bus ubi præfui, multæ aliæ nouæ, & notabiles quæ-
stiones emerserint, lucubrationibus non peperci,
26 colligendo ea quæ profutura esse putaui, pro com-
muni omnium utilitate, & aliqua, quæ obitèr in
præcedenti tractatu posui, plena manu nunc exara-
ui, ampliando, & limitando. Faxit Deus, ut sint hæc
scripta accepta, uti alia, ad beneficium populorum,
ut per ea, Gloria detur Deo, & Sanctissimæ eius
Genetrici, à quibus omne bonum descendit.

ARGVMENTVM.

Regnum collectare, aliaque onera pro Bellorũ necessitate subditis imponere, an, & quando Principi liceat.

SVMMARIVM.

1 *Collectas, & exactiones in Regno imponere Princeps nequit.*

2 *Princeps suo sumptu Regna defendere tenetur.*

3 *Subditorum interest Regem habere potentem, & suum patrimonium non minus.*

4 Tit. C. de superindicto lib. 10. *an tyrannidis esse dicatur, vel vti iustus defendi possit.*

5 *Argumentum de minori ad maius solidum est.*

6 *Exitus quando superat introitum redditnum Regni, & bellum mouetur in Regno, tunc omninò Principi succurrendum est.*

7 *Subditi tenentur succurrere Regi si ob inuasionis Regni timorem illud Militibus muniat, vel cũ exercitu occurrat, etiam extra Regnum, ne hostes irruant in illud.*

8 *Melius est in tempus occurrere, quàm post exitum remedium quærere.*

9 *Confœderati adinuicem alter alteri subuenire debent.*

10 *Expensa ad iustitiam pertinentes regulariter ad Barones spectant, sed limitatur si casu sint exorbitantes: nã tunc vassalli contribuere tenentur.*

11 *Collectare subditos pro suis cõmoditatibus Princeps se abstinere debet.*

12 *Bellum si ab Infidelibus contra Catholicos moueatur, vel Princeps contra eos quocunque loco intentet, pium est, vt omnes pro Christiana fide succurrant.*

13 *Bello moto extra Regnum, an subditi Regni collectari possint.*

14 *Regnum Neapolitanum spontè in necessitatibus suo Regi præstat donatiua.*

15 *Regnum quando est satis exhaustum, alijs collectis non est onerandum.*

16 *Adiutorium Baronibus nõ debetur, quando Vniuersitates sunt tàm depauperatæ, quod suas ordinarias functiones soluere non possunt.*

17 *Principis assertioni dicentis habere necessitatem an sit credendum.*

18 *Princeps in necessitatibus cogere potest subditos ad sibi mutuandum.*

19 *Fiscus in necessitate redditus suos exigere valet antequam cedat, & veniat dies.*

20 *Bellum quando dicatur iustum, & quis iudicare debeat, remissiuè.*

21 *Bellum præsumitur iustum quando motum est à Principe, cum eius Concilio, nec aliud subditi tunc inuestigare debent.*

CAPVT I.

IN quibus casibus à Vassallis Baronibus adiutoria præstanda sint, in præcedenti tractatu super hac Pragm. explicauimus, & subiunxi, vltra casus à Regni *Const. incip. Quamplurimum* taxatos, nullum onus subditis imponi posse, & multis auctoritatibus remissiuè allegatis, comprobauimus, quod neq; Rex collectas, gabellas, aliasque exactiones Regno indicere valeat. Cumque anno elapso 1626. Hæsitari contigerit, an bello moto in Italia à Duce Sabaudiæ cum Gallico Rege, contra Ianuenses, subleuatisque omnibus Potentatibus, & occurrẽte inuictissimo Rege nostro, cum magno exercitu, & dispendio, aduersus inuasionem prædictorum, pro adiuuanda dicta Republica, iure Baronibus, & Regno collectæ aliquæ imponi potuissent pro dicta Regis necessitate, in erigendis tot Militum Cohortibus, & stipendijs soluendis.

Quæstio æquidèm noua non eſt, ſed ab antiquis, & modernis, ſic confusè, & in diuerſas ſententias agitata fuit, vt vix veritas eligi poſſit: Breuiter itaq; eam tractãdam, & declarandam duxi, ad elucidandum præcipuè id quod in dictis comment.
1 concludebam; Principem de iure Ciuili, nec feudorum, poſſe onera, & nouas exactiones Regno huic indicere. *DD. in l. 1. C. noua vectig. impon. non poſſe, Andr. in §. & extraordinaria collatio: Quæ ſint regal. & in cap. 1. §. ſed nec, & alia inſtior. Quæ ſit prima cauſ. ben. amitt. Capyc. in inueſt. verſ. collectarum, Aiel. de iure adhoa ex num. 42. Borrell. de Praeſtant. Regis cap. 20. Vaſq. cõtr. illuſ. cap. 6.* Nam cum hac conditione Principatus fuit erectus, vt ſuo
2 ſumptu Princeps Regna defendere teneretur. DD. *in l. 2. ff. de origine iur.* & redditus in iſtis neceſſitatibus erogaret, *Iaſ. in l. diuortio, §. fin. ff. ſol. matr. Lopez. l. 5. verb. ſecuros tit. 7. par. 5. & l. 7. tit. 17. par. 3. verb. denedar. Affl. in. Quæ ſint regalia, §. & extraordinaria collatio.*

Alij contrariæ opinioni adhæſerunt, vt Principe in belli diſpendio exiſtente, pro conſeruatione Regnorum, vel alijs acquirendis, & decore Coronæ, eum ſubditi adiuuare debeant, & propterea iure collectari eos poſſe, cum ſubditorum interſit, Regis patrimonium non minui, & Regem habere potentem, *Menoch. conſ. 10. Paſchal. de Patr. poteſt.*
3 *cap. 1. par. 1. num. 81.* Vnde, & Iuſtinianus poſuit *tit. C. de ſuperind. lib. 10.* quod ſuperindictum, eſt extraordinaria collecta in occurrenti ad tempus poſita, & propriè quando propter bellum indicitur, *Franc. Marc. dec. 458. n. 23.* Quem titulum licet tirannydem eſſe dixerit ibi *Luc. de Penna*, iure tamen promulgatum, alij opinati fuerunt, vt latè
4 *Montal. in l. 1. tit. 5. lib. 1. For. glo. verbo ſiempre guardadas. Bart.* & cæteri DD. *in l. ne quid ff. de incen. & ruin. gl. in l. placet, C. de Sacroſ. Eccleſ.* ſic *Bellug. in ſpec. Princ. rubr. 46. verbo de donatiuo, Dec. conſ. 354. & 649. Georg. in ſuis repet. feud. cap. 57. Bald. in cap. 1. §. Marchiones. Qui feud. dare poſſ. Iacob. de Homag. nu. 42.* & ſic Dominus noſter interrogatus, an Cęſari tributa deberent, dixit, *reddite quæ ſũe Cæſaris Cæſari*, Princeps enim adiuuandus eſt, vt ſubditi conſeruentur in pace, & ab Hoſtium inuaſione, & incurſu tuti eſſe poſſint. *Antibol. de Muner. par. 3. num. 94. Caual. commun.*
5 *opin. 906. num. 72.* Inſuper, arguendo à minori ad maius, ſi Baronibus in tot, & tantis caſibus, adiutoria dari cõſtitutum ſit, pro ſuo decore, & vt eorum patrimonium non minuatur, vt *in Conſtit. Regni Quampiurimum.* Cur? Regi, in neceſſitatibus non erit ſuccerrendum? Nam ſi de quo minùs, quantò de quo magis. *Auth. multo magis, C. de Sacroſ. Eccl. cap. cum in cunctis*, & ibi *glo. de elect.*

Pro concordia autem dictarum opinionum di-
6 ſtinguendum puto, quod aut bellum ab inimicis motum eſt aduerſus Regnum, tũc ſi redditus, quos ex eo percipit Princeps, pro tali defenſione, & occurrentia, non ſufficiunt, indubitati iuris eſt, vt licèt ſuo ſumptu Regna tueri Reges debeant, & hoſtes repellere, tamen quando redditus non ſuppetunt, ne Regnum detrimentum aliquod patiatur, ob bonum publicum, ſubditi Regni illius, collectari poſſunt, *Andr. in d. §. & extraordinaria collatio. Eſcobar. de ratioc. cap. 25. num. 23. Garſia de expenſ. cap. 21. num. 33. Caual. comm. opin. quæſt. 578. num. 14.*

Negari inquam non poteſt, Regem minuere, & exhaurire nõ teneri, adeò ſuam ſubſtantiam, quod dignitas, & ſplendor Coronæ diminuatur.

Eadem ratio procedit, ſi Principi pro tuitione, & timore inuaſionis Regni, conſultum eſſet, vt ipſe
7 bellum moueret, vt putà, quia propè illud, vel in locis ſuſpectis attentatum eſſet prælium: nam hoc caſu etiam ſubditi tenentur ei ſubuenire, quamuis
8 extra Regnum, cùm prudentius ſit in tempus occurrere, quam poſt exitum remedium quærere, *l. 1. C. quando lic. ſine Iud. ſe vend.* Nõ enim inimicum, quis expectare debet, vt veniat vſque ad domum ſuam, ſed obuenire debet, dicit *Andr. in c. 1. §. ſed nec & alia nu. 41.* ibi Rex pro meliori habeat non expectare, *tit. Quæ ſit prima cauſ. ben. amitt.*

Iure igitur, Inuictiſſimus Rex noſter, dùm eſſet ſuſpictio in cõfinibus, ac bellum aduerſus Ianuenſes anno præcedenti motum eſſet, ſuccurrit magno cum exercitu, & ſumptu, tum ratione protectionis, quam de ea Republica tenet, tùm quia eſt Ianua, ex qua datur introitus ad alia Regna, & præcipuè ad noſtrum, quam etiam cum ſit ei confiderata, vn-
9 de auxilium pręſtare tenetur, prout confiderati ad inuicem debent alter alteri ſubuenire DD. *in l. 1. ff. quod quiſq; iur. in alium ſtat. ipſe eod. iure vtat. Capyc. in inueſt. verſ. paritas.* Et ſic puto ad Principem noſtrum ſpectauiſſe tale bellum defendere, & poteſt ſubſtineri potuiſſe onerare Regnũ aliqua præſtatione. Nec dici poteſt, neceſſitatem Regem nõ habere, vnde de ſuo tenetùr defẽdere Regna: nã oculatè videmus, quaſi omnes ſuos introitus venditos tot miliorum functionum fiſcalium, & tot terras demaniales, & iura ſecũdarum, & tertiarum cauſarum appellationum alienata, ex quibus adeò diminutum eſt ſuum patrimonium, vt parum ad fiſci beneficium remanſit, quod quaſi non ſufficit ad ſoluenda ordinaria onera Regni.

Conferunt ad prædictam opinionem, quod dixerunt *Auil. in cap. prætorum cap. 18.* verbo *ſe hagan. Paris de ſindic. verſ. an ſint plures carcerati. Auend. de exeq. mãd. cap. 20. & Eſcobar d. cap. 25. nu. 10. de ratioc.* vt licèt pertinentia ad expenſas Iu-
10 ſtitiæ, ſpectent ad Principem, ac ad Barones in ſuis terris, qui iuriſdictionem habent, & prouentus percipiunt, tamen ſi in aliquo caſu expenſæ occurrerent extraordinariæ, & exorbitantes, tenentur vaſſalli ſubuenire, quia æquitas ſuggerit, vt qui ſentit vtile, ſentiat aliquod incommodum *l. 1. §. denique aut. ff. de aqua plu. arc.* & ſic ratio quæ eſt de parte, debet eſſe in toto quoad totum, *l. quæ de tota, ff. de rei vend.*

Si verò Princeps collectare vellet ſubditos, pro
11 ſuis commoditatibus, vel decore, quæ neceſſitatẽ, & commoditatem ſubditorum non reſpiciunt, ſed tantùm priuatum commodum ipſius, tunc procedit prima opinio negatiua, vt ei non liceat onera imponere. *Rolan. conſ. 91. nu. 45. vol. 2. Auend. in ſuo dictionario* verbo *Alcaualla. Aiel. de iure adhoa, nu. 49. Caual. comm. opin. quæſt. 578. nu. 27.*

Si autem bellum moueatur Regi, in alijs Regnis, vel ipſe illud erigat pro recuperandis, aut ac-
12 quirendis Prouincijs, & tunc ſi bellum fiat contra Hæreticos, & Infideles, ſiue actiuè, ſiue paſſiuè, cũ tendat ad conſeruationem Chriſtianæ fidei, omnes ſubditi contribuere debent ſi Regis patrimonium ſatis exhaurireiur, quia talis conſeruatio, & inuaſio

in

In hostes nostræ fidei, respicit commune bonum, &
Religionem, quam omnes Deo præstare debemus,
& maximè, si illi bellum contra nos intentarent: nã
si victoriam consequærentur, sine dubio detrimen-
tum pateretur Ecclesia, pro qua non solum bona,
sed sanguinem effundere debemus, vt semper illęsa
sit, & vilesceret Principis authoritas. sic *Tabiena in*
sua summa verbo *pedagia. Armilla* verbo *gabella*
num. 12. Luc. de Penna in l. 1. C. ne rustic. col. 8. Ca-
ual. com. opin. 906. *ex nu.* 101.

In alijs autem casibus belli extra Regnum, non
pro fidei conseruatione, dici potest, subditos Prin-
13 cipi subuenire non esse obligatos, quia nec princi-
paliter, nec secundariò aliquam vtilitatẽ recipiunt,
solum adest quædam existimatio habendi Regem
potentem, quæ non est tanti ponderis, vt ob hanc
causam Regna sumptu onerari debeant, & tot dis-
pendia pati, nisi Princeps esset in maxima necessi-
tate, quia tunc vassalli, dominorum necessitatibus
subuenire tenentur, *arg. ex l. si libertus, ff. de oper.*
liber. sic *Affl. in d. §. & extraordinaria collatio.*
Roer. dec. 128. *Menoch. casu* 178. *Bal. in c. 1. Quib.*
mod. feud. amit. Capyc. in inuest. verb. *collectarum.*
D. Regens Valenz. cons. 99. ex num. 18. Regnum
autem nostrum Neapolitanum, ob deuotionẽ, &
beneuolentiam, quam semper præstitit erga suum
præstantissimum, & Catholicum Regem, eo exi-
14 stente in necessitate, ea significata Regno, mediã-
te conuocatione Parlamenti generalis, iuxta suum
morem, factaq; relatione de contingentia facti, ac
necessitate Principis, concludit arbitrio moderato,
secundum occasionem plus, & minus tantam ta-
xam, qua se, & Barones ad tot milliaria Regi præ-
standa submictit, & sic voluntariè subuenit suo
Principi, practicando doctrinam *Andr. in d. §. &*
extraordinaria collatio, nu. 62. ibi (*& hoc si collecta*
iustè imponeretur, vt sit de voluntate subditorum,)
ad euitandum altercationem, si Regnum possit
collectari.

Verumtamen si Regnum esset satis exhaustum,
& depauperatum, vt videmus hac tẽpestate, quod
magna pars Vniuersitatum, neque ordinarias fun-
15 ctiones soluere possunt: hoc casu, collectari non
posse crederem, sed referri hoc debet Principi, qui
vti magnanimus, non feret suos subditos onerari
vltrà id quod possunt: Nam quis se ipsum discope-
rire non debet, vt alium subueniat, cum prima
Charitas à se ipso incipiat. *l. Præses, C. de seru,*
& aqua.

Prout ex hac ratione fuit in Sac. Cons. decisum
pro Vniuersitate Tricarici, à qua Baro adiutorium
petierat, ob sororem nuptui traditam (quo casu le-
gitimè cogi potest, iuxta *Constit. Regni. Quamplu-*
16 *rimum,*) & fuit ei denegatum, quia non poterat
Vniuersitas illa neq; functionibus fiscalibus satis-
facere: & hoc optimè arguitur ex *tex. in l. 2. C. de*
alen. lib. vbi filij Patrem alere non tenentur, quã-
do vix se ipsos alere possunt, cuius *tex.* formalia
verba sunt hęc (*competens Iudex à filio te ali iube-*
bit, si in ea facultate est, vt tibi alimenta præstare
possit) vnde si filij, qui Patri de iure naturali sunt
obligati, cogi non possunt ei subuenire, quando ip-
sorum facultates non suppetunt; quanto fortius
non tenentur vassalli, qui de congruo, ex dispositio-
ne iuris Ciuilis succurrere debent Principi, & Ba-
roni, non in extrema necessitate constitutis, sed ne
eorum patrimonium minuatur pro dotandis filia-
bus, sororibus, & alijs expensis.

An autem standum sit assertioni Principis, dicẽ-
tis eum esse in necessitate, & ipsi esse subuenien-
17 dum, videtur dicendum quod sic, maxime quando
veritas facti notoriè constat, vti existente dispẽdio
belli, quod in occurrentibus substinetur. *Iaf. cons.*
27. Marta de iurisd. 4. par. casu 10. Natta cons.
280. Anchar. cons. 96. D. Rouit. in responso post sua
Consil. nu. 3.

Insuper nota, quod supposita necessitate, & præ-
sentanea, quæ moram non requirat, si ex suis red-
18 ditibus promptam pecuniam Rex non habeat,
posse cogere Regnicolas ad ei mutuandum con-
cludunt *Bald. in l. 1. C. de oper. libert. Luc. de Pen.*
in l. scriniarios, C. de muner. lib. 11. Guid. Pap. dec.
551. in fin. Prout etiam Vniuersitas suos Ciues co-
gere potest, vt dixi *sing. meo* 119. Et propterea
dùm Prorex de functionibus fiscalibus particulari-
bus venditis, & assignatis vnum tertium pro mu-
tuo exegerit, quia promptam pecuniam non habe-
bat pro stipendio tot Cohortium Militum, licito
iure potuisse facere asserebatur, & hoc anno datus
fuit ordo pro restitutione: Potest etiam redditus
19 fiscales ante diem exigere, & sic mandare Percep-
toribus ad *tex. in l. 1. C. de cond. ex lege, Marsil.*
sing. 355. Gabr. Rom. tit. de dilat. concl. 1. num. 27.
Caroc. de excuss. p. 2. q. 53. & dixi *sing. meo* 64.

Omnia tamen prædicta supponimus in termi-
nis habilibus, quando bellum sit iustum, quia
tunc succurrere tãtum debemus, secus si esset iniu-
20 stum. Quando autem dicatur iustum, & quis iudi-
care hoc debeat, satis est controuersum, & cum sit
extra nostram Prouinciam, remicto te ad *Andr. in*
cap. 1. nu. 5. Hic fin. leg. Menoch. de præsumpt. lib.
6. præs. 96. Molin. de iust. & iur. disp. 188. D. Reg.
Constant. in l. 1. C. vt armorum vsus. Franc. Marc.
dec. 45. par. 1. Sed quomodocũq; sit, aduerte quod
an bellum sit iustum, vel iniustum stare debemus
declarationi Principis, & eius Cõsilio, ad quos spe-
21 ctat examinare, an sit bellandum: Non enim tene-
tur Rex hoc subditis notificare, dùm ad solum
Principem, & Cõsilium status, pertineat, cui autho-
ritati omnibus est deferendum, cum ius indicendi
bellum in Principe resideat, *l. vnica, C. vt arm. vsus*
lib. 11. l. 3. ff. ad l. Iul. Maiest. sic *Caual. com. opin.*
578. n. 27. D. de Pont. cons. 15. ex nu. 11. tom. 2.

ARGVMENTVM.

An Proreges ob magnam authoritatem eis à
Rege collatam, facultatem habeant absolu-
ta potestate vtendi, & de facto absque pro-
cessu, & defensionibus, quem ad pœnam
corporalem condemnare: Et quid in Prin-
cipe.

SVMMARIVM.

1 *Princeps etiam pretio soluto alterius bona aufer-*
re non debet.
2 *Princeps super iure naturali, & gentium dispen-*
sare nequit.
3 *Princeps via directiua non est legibus solutus.*
4 L. disputare, C. de crim. sacril. *declaratur, & con-*
ciliatur

ciliatur cum l.digna vox, C.de legib.

5 *Absoluta potestas iusta causa non regulata, an potius tyrannidis, quam potestas dicatur.*

6 *Princeps quando scribit de plenitudine potestatis aufert facultatem dicendi de subreptione.*

7 *Princeps est supra ius, extra ius, & contra ius.*

8 *Princeps non regulando suam potestatem secundum ius diuinum, & naturale non erit sine culpa.*

9 *Proregis officium cui in iure æquiperetur, & quas prærogatiuas consequatur.*

10 *Prorex quando vti possit regalijs, & alijs Regi reseruatis.*

11 *Appellatio an detur à grauamine Proregis ad Regem.*

12 *Prorex an facultatem habeat faciendi gratias de delictis, & priuilegia concedendi.*

13 *Prorex repræsentat etiam dignitatem Capitanei Generalis, super gentes bellicas, & de eis tenet Tribunal separatum ab alijs.*

14 *Prorex dicitur procurator cum libera circa pertinẽtia ad patrimonium regale, etiam in requirentibus speciale mandatum.*

15 *Procurator Fisci, qui habet potestatem à lege non tenet tantam facultatem vti Procurator Regis, qui sine sollemnitatibus alienare poterit.*

16 *Quæ sunt de alto dominio non censentur Proregi concessa.*

17 *Absoluta potestas residet in eo, qui est solutus legibus, & non cum alijs inferioribus.*

18 *Quæ particulari expressione indigent in generali concessione data non censentur.*

19 *Prorex sicut nõ potest Officiales perpetuos creare, ita eos amouere, & suspendere nequit.*

20 *Prorex quamuis procurator cum libera nõ potest alienare nisi solita.*

21 *Clausula concedens vices, & voces nostras ad quæ extendatur.*

22 *Princeps an de plenitudine potestatis aliquem ex abrupto absque defensionibus condemnare possit.*

23 Deus *quando Adam peccauit eum vocauit, & audiuit si poterat defendi.*

24 *Homines cunctis omnibus creatis sunt digniores.*

25 *Imperium à principio penes Rempublicam fuit, & deinde ab ea in Reges fuit translatum.*

26 *Princeps habere non potest maiorem potestatem illa, quam Respublica in eum transtulit.*

27 *Princeps an ex scientia priuata aliquem cõdemnare possit.*

28 *Princeps potest in notorijs, & atrocissimis, vel ad sedendam seditionem ex abrupto quem condemnare.*

29 *Prorex quare in grauibus delictis dispensare potest, vt procedatur ad horas ad modum belli.*

30 *Prorex quando ex sola suspictione possit quem exiliare, vel relegare.*

31 *Suspecti de heresi, peste, vel morbo contagioso possunt à Regno expelli, & sic seditiosi.*

32 *Publicæ vtilitatis causa multa sunt permissa etiã cum damno priuatorum.*

33 Pragmatica de Monetis *mandans, vt inquisiti licet sint liberati in forma exulent à Regno, qualiter de iure substineatur.*

CAPVT II.

SVmpta occasione *tex.* huius *Pragmatica*, quæ
prohibet Baronibus ne ad sibi bona venden-
da Vassallos cogant. Arguendo à maioritate
rationis explicaui in *prac. tract.* articulum,
quod neque Princeps de sua ordinaria potestate
bona alicuius auferre potest, etiam pretio soluto, &
1 ita *Caual.* posteà visus *com. contra com. q.577. cum*
seq. & latius *q.906. Bouad. in sua polit. lib. 5. cap. 5.*
nu. 11. tom. 2. quia super ijs, quæ iuris naturalis, vel
gentium sunt, regulariter Princeps dispensare non
2 potest *Fabr. diff. 1. C. si contra ius, vel vtil. publ. Petra de potest. Princ. cap. 28. Ann. cons. 23. Castil. in*
suis controuers. lib. 3. cap. 6. ad quos in occurrenti,
super hac materia erit recurrendum.
3 Intellige autem has propositiones, quando Prin-
ceps dispensare vellet de potestate ordinaria, cui via
directiua suppositus dicitur *l. digna vox, C. de legib.* quæ probat, vt licèt ille legibus sit solutus, legi-
bus tamen viuere debeat, sed de potestate absoluta
omnia potest, & nil est, quod auctoritate huius Im-
perij facere non valeat, ità quod de illa auctoritate
disputare sacrilegium reputatur *l. disputare C. de*
crim. sacril. quæ lex pugnare videtur cũ dicta *l. di-*
4 *gna vox,* sed conciliantur, vt *l. disputare* loquatur de
potestate extraordinaria in *l. Princeps ff. de leg.* al-
teram de potestate ordinaria tantum. Et quanquam
veriorem esse opinionem, *Multi* DD. opinati sint, as-
signari non posse absolutam potestatem, quia si ea
sine ratione reguletur, erit tyrannidis, sed vnam esse
5 potestatem in Principe, quæ si causa vestiatur, sum-
ma erit, & absoluta; attamen recepta est dicta di-
stinctio ordinariæ, & absolutæ potestatis. *Crauet.*
cons. 296. Petra loco citato art. 2. cum seq. & sic
dùm legibus Princeps sit solutus, ergo supra legem
est sua potestas, & dici non potest cur ita facis? dùm
Superiorem non habeat nisi Deum. *cap. dilecta de*
rescrip. vbi probatur, quòd quando Summus Pon-
6 tifex de plenitudine potestatis scribit, nil contra re-
scriptum opponi poterit, & sic *Iason in l. rescripta C. si*
contra ius, vel vtil. publ. quia Princeps siue Ecclesia-
sticus, siue Secularis, est supra legem, extra legem,
& contra legem, *Dec. cons. 137. & 341.* ac *Alex.*
7 *cons. 147.* qui ait, Principem in omnibus dispensare
posse, sequitur *Luc. de Penn. in l. fin. nu. 22. C. de loc.*
præcip. ciuil. lib. 11. & sic sufficit pro ratione volun-
tas, vt dicit *Glo. in l. relegati ff. de pœn.* Nec ei resisti
licet *Affl. in cap. 1. num. 191. Quæ sint regal. Socc.*
8 *cons. 87. vol. 3.* Verùm enim verò, si hæc potestas nõ
sit regulata à lege diuina, & naturali, & absque le-
gitima causa Princeps ea vtatur, alijs præiudican-
do, peccaret mortaliter, & esset obligatus ad resti-
tutionem, vt *Nauar. tit. de restitut. lib. 2. cap. 3. num.*
181. Bellug. in Speculo Princ. §. 23. in rubr. Go-
mes. in l. 76. Taur. num. 9. Bouad. loc. cit. Pascal. de
Patr. potest. cap. 1. par. 1. ex n. 92.

Sed huic articulo alium necessarium, & curio-
sum adnectam, quem disputando, decisionem sa-
pientibus relinquo: An Prorex, qui vicem Regis te-
net, prædictam ordinariam, & absolutam potesta-
tem consequatur, & an de facto, secundum suum
arbitrium sine inquisitione, nullis datis defensioni-
bus super crimine, de quo aliquis imputatur, eum
morti tradere, vel ad aliam pœnã corporalem con-
demnare possit. Et ad primum videtur dicendum,

Pro-

9 Proregem posse vti eadem potestate, vti Rex ipse, cum ob magnam authoritatem, & prærogatiuas, quas in commissione ijs Rex confert, non solum assimilatur Præfecti prætorio, quod officium est super omnia, vt DD. ad *C. de offic. præf. prat.* sed conceditur ei plùs, dum constituitur Regis Vicarius, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, & super patrimonio Procurator cum libera, cum clausula, (*vt alter ego*) vnde Regis Vices gerens, videtur ex nimia authoritate ei tributa, concessam omnem potestatem, quæ in Principe residet. *arg. ex l. 2. ff. de*
10 *offic. eius qui vic. alt. gerit.* sic *Boss. tit. de Princ. nu. 28. de Franch. dec. 165.* & ob dictam clausulam, cæteri concessa reseruata Principi aiunt *Ioseph Sess. dec. 175. Cancer. lib. 3. var. resol. cap. 3. nu. 319.* Cum enim Rex nil sibi reseruauerit, omnia contulisse præsumitur. *Bald. cons. 272. vol. 1. Surd. cons. 281.* Ideò dixerũt DD. Proregẽ nõ habere secũdũ locũ à Rege, sed eundẽ cũ Rege, & idẽ Tribunal reputari, & propterea nõ dari appellationẽ à Prorege ad Re-
11 gem, *Frãc. Marc. dec. Delf. 371. & 421.* Exindè, licet ei facere gratias de delictis, ac priuilegia concedere, iuxtà tradita per *Anton. Oliban. in tit. sut. cap. 4.*
12 *& 6. Muta dec. 44. Cancer. loco citato num. 325. Marta de iurisd. cap. 44.*

Similiter, vti Capitaneus Generalis in Regno tenet vices regias super gentes bellicas, cohortes Militum creando, classes ordinando, Castra muniẽdo,
13 & omnibus Militibus imperando, vt post alios nouissimè *D. Constant. ad C. de Class. lib. 10.* Et hoc officium, non gerit vti Prorex, sed vti Capitaneus Generalis, & ideò super ijs Tribunal separatum Ministrorum exercitus tenet. *Oliban. de iure fisci cap. 4. nu. 63. Mastril. de Magistr. lib. 5. cap. 6. num. 205. Giurba cons. 59.* qui multa ad hoc officium Capitanei Generalis pertinentia adducunt.

Insuper Rex, non solum confert tantam supremã iurisdictionem, circa pertinentia ad Iustitiam, sed circa suum patrimonium, adeò de Prorege confiditur, quod eum constituit procuratorem cum libera,
14 & cum omni facultate, etiam si negotium requireret speciale mandatum: & quamquam adsit Tribunal Regiæ Cameræ, quod super pertinentibus ad fiscalia, & patrimonialia Regis, prouidet, vt *ff. de offic. Procur. Cæsar.* tamen maioris efficaciæ reputatur mandatum Regis, quam legis. *Bal. in l. 1. ff. eo-*
15 *dem.* Qui enim habet mandatum legis, etiam solita alienare non potest absque sollemnitatibus subhastationum, & alijs de iure requisitis, sed qui habet ab homine, sine tali obligatione, alienat, & vendit, *Regens de Pont. cons. 53. cum seq. to. 1.* Ex quibus omnibus, inferri posset tacitè fuis Proregibus Regni, facultatem Regem concessisse, absoluta potestate vtendi, ac arbitrium, vt ad eorum conscientiam maleficos punire posse valeant.

Aduersùs tamen prædicta replicari potest, vt quamquam Proregis officium ob prædictas prærogatiuas, quæ ipsi conceduntur, maximum sit, non propterea inferri debeat, Regem conferre voluisse
16 ea quæ ipsi soli sunt excepta, & per amplam, & generalissimam potestatem suis Vicarijs collatam, se alto dominio expropriasse. *Afflict. in cap. 1. §. angaria num. 15. quæ sint regal.* ex originaria doctrina *Innoc. in cap. ad monasterium de statu Monac. Paris de reinteg. feud. q. 269.* Cùmque absoluta potestas,
17 solum in Principis persona consistat, dùm is solus legibus sit solutus, iuxta *tex. in d. l. Princeps*, & omnes alij iuri sint subiecti, licèt quacunque fulgeant dignitate: Donec enim superiorem habeant, nullo iure competere subiecto potest, vt absolutam potestatem exerceat. *Rum. cons. 230. Rosenthal. de feud. cap. 3. concl. 21.* Differt autem potestas, quæ residet penès habentum eam in dominium, ab ea, quæ in officium tenetur, *Capyc. de prohib. feud. alien. not ab. 10.* & in terminis, quod nunquam censeatur absoluta potestas Proregibus concessa firmant *Marc. Ant. Surgen. de Neap. Illust. cap. 18. Mastril. loc. cit. nu. 37. Oliban. de iure fisci cap. 6. num. 16. Bellug. in Spec. Princ. rubr. 10. & Bouad. lib. 2. polit. cap. 6.*

Nec refragari videntur ex aduerso adducta, vt Prorex omnia possit, vti Rex, & dicatur alter ego, Vicarius Generalis, Procurator cum libera, in ijs enim officijs, non veniunt excepta à iure, vel con-
18 suetudine, quæ soli Regi competunt. *Afflict. dec. 122. num. 3. Crauet. cons. 172.* Ea ergo, quæ speciali indigent expressione, nunquam sub quauis larga concessione veniunt, *cap. in generali de offic. Vicar. glo. in l. decurionibus C. de silentiar. lib. 12.*

Hinc videmus, quamplurima minoris considerationis esse Proregibus vetita, vti in affensibus super alienatione feudorum titulatorum, *Pragmat. 4. de Feud.* Creare Officiales perpetuos eis est prohibitum, *DD. in l. 2. C. de offic. Præf. prat. Aquif.* Neque
19 Officiales prædictos amouere, inquirere, aut suspendere potest *l. fin. C. vbi Senat. vel Clar. & l. si granius C. de dignit. lib. 12.* de quo articulo sollem nem decisionem scripsit meritissimus *D. Regens Tapia dec. 3.* qualiter absque Regis licentia Officiales perpetui inquiri non debeant. Nec vti Capitaneus Generalis remouere poterit Castellanos, aliosque Capitaneos, Ducesque exercitus à Rege prouisos, vt *Giurb. d. cons. 59.* nimisque vti Procurator cum libera vendere, alienare, & donare valebit, nisi solita, *Muta dec. 44. Mastril. dec. 205. nu. 34.* Multos
20 alios casus Proregibus exceptos notant *Paris de reinteg. feud. q. 269. cum seq. Marc. Ant. Surg. in add. fol. 369. Capyc. in cap. Imperialem fol. mihi 32.* Et propterea infertur, amplam potestatem in concessam, non extendi posse ad excepta, & reseruata, ac clausulam, quæ dat omnes vices, & voces non posse
21 se ampliari ad insolita *Andr. in c. Imperialẽ. nu. 13. de prohib. feud. al. per Feder. Boss. tit. de Princ. n. 88.* Considerentur ergo istæ dissidentes opiniones.

Ad alium articulum, An sine Inquisitione, & processu Prorex possit quenquam condemnare, nullis datis defensionibus, sed ex suo arbitrio, & cõscientia; Videamus quæsò si Principi liceat hoc facere, pœnam personalem de facto imponere. *DD.* dixere, quod cõdemnare aliquem absque processu, eo inaudito occidere est, cum Inquisitio, & defensio sint Iuris naturalis, & diuini, super quibus non
22 licet Principi dispensare, *tex. in l. defensionis facultas C. de iure fisci lib. 10.* Exemplum est nobis, quod dum primus Parens Adam peccasset, Deus illum vocauit, dicens. *Adam vbi es? quid fecisti?* & contestatus est litem cum eo, audiendo illum in
23 defensionibus, & verum est, quod apud Deum cognita erat transgressio, & bene sciebat si ille defendere se potuisset cum Deus de per se cognoscat omnia, & opus non est vt ab alijs percipiat, *D. Thomas q. 67. ar. 2.* Similitèr, dum Cain occiderit Abellem fratrem suum, Deus adhùc vocauit illum, & ait,

ait, *vbi est Abel frater tuus?* Si ergo Dominus dominantium volens iudicare prima peccata Hominum, eos audire intendit, & omnis Dei actio, nostra fuit instructio, vt in *Euang.* Et scimus, quod sic etiã nobiscum agit in hora mortis, ac in Iudicio Vniuersali, Quantò fortiùs Princeps, qui vti Homo
24 potest errare, & se fallere, cuncta rimari teneatur.
Homines enim sunt ad imaginem Dei creati, & vti filios Deus reputat, vt *Psalmista. Ego dixi Dij estis, & filij excelsi omnes, & cũctis omnibus creatis, digniores, & pretiosiores sunt, l.iustissimè, ff.de ædil.edic.* ipsos ergò interimere, punire, & contristari, absque terminis Iustitiæ, sine defensionibus Principi nequaquam licet, vt ait *Aragon.de iust.& iur.quæst.67.art.2.* quia non est suum dispensare super uita Dominum, & eorum punitione, sine causa legitima, & pensata, iuxta communem opinionem omnium Theologorum.

Insuper omnis potestas, quæ est apud Reges, à
25 republica in ipsos trãslata fuit *l.1.ff.de Cõst.Princ.* siquidem non dubitatur, quòd ab initio anteà fuerunt Populi quam Reges, *l.2.ff.de orig.iur.* Qualis Respublica suaderi potest, quod fuerit tam fatua, vel prodiga libertatis, vt liberas habenas Principi dare voluisset, vt ad eius voluntatem, & arbitrium potuisset suos Ciues punire, & morti tradere, non adhibitis sollemnitatibus, defensionem à iure naturali datam respicientibus. Vndè si Respublica
26 talem potestatem non concesserit, Princeps ergò habere non potest maiorem illa, quam à Populo consecutus fuerit, *l.nemo plus iuris, ff.de reg.iur.* sic *Sotus de iust. & iure lib.5. quæst.4. art.2. col.fin. Alfons.de Castr.tract.de lege pœna i lib.1.fol.8.*

Et licèt *Couar.var.resol.lib.1.cap.7. vers.tertium etiam*, innuere videatur, Principem ob scientiam priuatam delicti posse Reum condigna pœna
27 punire, tamen contra eum est communis opinio, vt *Caietan.in summa.* verb. *Homicidium in princ. Nauar.in Manual.cap.25. à nu.9. & in tract.de restitut.lib.2.cap.3.ex num.171. Belluga in Spec. Princ.rubr.23.§ dicamus, nu.3.* qui omnes concludunt, non posse Principem ex scientia priuata, sine processu, nulla data facultate defendendi, quemquam ex delicto condemnare: Substineri tamen potest *Couar.* sententia, si delictum esset notorium, & graue, tunc etiam sine iuris sollemnitate, nullis-
28 que concessis defensionibus, potest Princeps cõpetenti pena talem punire. *Glos.in cap.cum olim.de re iudic. vbi omnes DD.* Nam in notorijs non requiritur ordo, nec citatio, *Bal.in l.executionem, C.de exec.rei iud. Soccin.cons.87.* Ideò Rebellem sine processu condemnari posse inquiunt *Bart. in cons.1. Bald.cons.16.lib.4. & cons.29.* & latiùs *Petra de potest.Princ.cap.26.nu.26.* quod Princeps omni defensione, & appellatione remota possit in notorijs condemnare, & in atrocissimis morti tradere, & præcipuè ad exemplum, ad sedandam seditionem, vt *Sotus de iust.& iure lib.5.quæst.1.art.3. Lessius tit.eodem lib.2.cap.29.num.96. Gail.de pace publ. quæst.4.* Sed si factum esset dubium, aut recipere posset aliquam excusationem extrinsecã, tunc communis opinio videtur attendenda, vt non valeat Princeps vti absoluta potestate, in condemnando, non audito Reo, saltim summariè; vt *Aragon. Nauar. & alij* desuper *citati.*

Considera nunc ex prædictis, si Principi non permittitur de facto, tuta conscientia quemquam condẽnare, dum ipse sit legibus solutus, quomodo Prorex tali potestate vti poterit? Et quamuis in Regno, in delictis grauibus mandat procedi *leuato velo, ex abrupto, ad horas, & appellatione re-*
29 *mota*: Hæc facultas est circa sollemnitates iuris positiui, quas potest tollere, dispensare, & restringere, vt dixi *in princ.* sed omninò tollere defensiones, condemnare ad mortem, & sententiam exequi sine processu non posse concludunt *Maur.Burg. tract.de modo proced.ex abrup.cẽt.1. cap.22.& 23. Muta dec.60.ex nu.15. & super Pragm.Sicil.tit. 2.par.1. Canal.com.opin.906.nu.78. Azzened.in l.1.tit.6. nu.14. lib.4.*

Nec obstat id quod dixi in *Pragm.7.nu.27. in præc.tract.* Proregem posse etiam non adhibita iu-
30 diciali cognitione, ex sola suspictione, aliquem exiliare, confinare, & in carceribus detinere, & sequitur *D.de Pont.in suo tract. tit.de promis.fieri solitis.in rubr.à nu.11.* Nam procedit, quando suadeat publica vtilitas, ad euitanda maiora mala, & ideò ob suspictionem, vel iustam præsumptionem, quod aliqua persona habeat ligam cum inimico
31 Principis, poterit à Regno disterrari, sic si quis erit suspectus de hæresi, peste, vel aliquo morbo contagioso, vel si erit Homo seditiosus pacem conciuium turbans, potest Princeps à Patria eum eicere, vt explicaui *singul. meo 73.* Interest enim Reipublicæ occurri, ne peiora eueniant *l.conuenire, ff.de pact.dotal.* pro cuius vtilitate multa permictuntur,
32 quæ alias non concederentur. *Bald.cons.142. lib. 1. Tusc.in suis concl.lit.P.concl.960.* Indè saluatur, & substinetur, in foro fori, & Poli, dispositio, *Pragmatica de Monetis*, mandantis, vt inquisiti de *falsa moneta*, contra quos processum fuit ad litis contestationem, & ad defensiones, quamuis liberentur in forma, debeant tamen à Regno exulare,
33 ob præsumptam malam famam tanti criminis, & ne alios inficiant. Hæc æquidem lex, dura videtur, vt quis substinere debeat pœnam tam acrem, perpetui exilij à Regno (quæ inter capitales reputatur quando est perpetua, ut *Giurba cons.49. num.21.*) non obstante quod ab inquisitione sit liberatus, tamen ob publicam vtilitatem, quia tale crimen valdè inualuit, & Regno nocuit, reputata fuit vtilis, & expediens hæc rigorosa prouisio: Et sic non mirum, quod accedente publica vtilitate, roborata iuris authoritate, extendatur potestas ad aliquem confinandum, ex causa. Sed ad pœnam corporalẽ, vel capitalem condemnare, sine causæ cognitione, non existente notorietate delicti, saltim, in vera conscientia, esset contra omnem iuris normam.

ARGVMENTVM.

Quando quis ad vendendum cogi possit, & an tunc pretium commune, vel singulare sit ei soluendum.

Prælatio quando alicui competit, an pretium in numerato ille statim soluere debeat: Baro an banna emittere valeat; vt non liceat vendere, nisi data priùs ei notitia.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *BAro cogere non potest Vassallos ad sibi vendendum, nisi pro necessitate victus.*

2 *Vendere victualia quis cogitur tempore penuriæ, & etiam minus iusto pretio ea taxari poterint.*

3 *Vendere quis cogitur agrum, vel domum pro publica vtilitate, ad conficiendam viam publicam, vel simile.*

4 *Vendere quis coarctari potest pro publica pietate, vti pro fundanda, vel amplianda Ecclesia, vel Monasterio.*

5 *Vendere quis tenetur etiam aliquando pro priuato commodo, concurrente decore Ciuitatis, vti pro ingenti Palatio fundando.*

6 *Aedificia pulchra, & magna sunt decus Ciuitatis.*

7 *Pretia rerum non ex singulari affectione, sed ex communi æstimatione sunt arbitranda.*

8 *Læsio an æstimanda sit ex pretio singulari.*

9 *Res tantum valet quantum vendi potest.*

10 *Dominus præfertur in venditione fructuum facienda à colono suo.*

11 *Pretium non stat in indiuisibili, cum detur maius, medium, & infimum.*

12 *Pretium non sufficit offerre, sed in contanti est soluendum, quando datur prælatio.*

13 *Prælationem habens si statim pretium non offerat, an venditor teneatur expectare, & quanto tempore.*

14 *Pretij fides non est concedenda in victualibus, quæ in foro venduntur.*

15 *Baroni non licet banna emittere, vt Vassallus vendere volens, debeat primo ipsum requirere.*

16 *Libertas negotiationis non est impedienda.*

17 *Prelatio Baroni competit post factam venditionem.*

18 *Barones an præscribere possint ius, ne Vassalli vēdant sua victualia, nisi eo requisito.*

19 *Vassalli tacitè præiudicare possunt eorum libertati, prout quis se vendere potest ad pretium participandum.*

20 *Consuetudo Conuicinij satis confert ad obseruantiam aliorum vicinorum, & excusat in omnibus.*

CAPVT III.

1 AD conclusionem sumptam ex *tex. huius Pragm.* vt Barones cogere Vassallos nō possint ad sibi victualia, & alia bona vendēda, limitatione in præc. *Comment.* adduxi, vt in casu necessitatis non procedat, quando Baro, ijs pro vsu suæ familiæ indigeret, & similiter dixi, Baronem habere prælationem, quando Vassalli victualia vendant; Quas limitationes, & alias, vt inferiùs notabo, pluriès in Tribunalibus eas practicari occurrit; Quale pretium, pro rebus à Barone esset soluendum, commune, vel singulare, quod illi ab alijs inueniunt: Et *Doct.* adeò intricatè loquuti fuere, & in contrarias sententias se diuiserint, quod obseruatione dignum putaui, latiùs hunc articulum explicare, cum quotidianus, & vtilis sit, & non solum prædictis, sed etiam deseruiat ad intellectum omnium limitationum Regulæ; quod nemo vendere, vel emere cogi possit, iuxta *tex. in l. nec emere, C. de iure delib. & l. inuitus, C. de contr. empt.*

Hæc inquam conclusio restringitur, vt liceat quem cogere ad vendendum pro causa necessitatis, publicæ vtilitatis, pietatis, & decoris: Necessitatis enim tempore, quilibet coarctari potest ad ven-
2 dendum victualia, quæ habet vltra vsum: & pretiū à Principe, uel Communitate viliùs taxari potest, & in hoc etiam Clerici ligantur *Doct. in l. vnica, C. vt nemini lic. in emp. l. fin. C. de exact. trib. lib. 10. & in l. 1. §. cura carnis, ff. de offic. Præf. Vrb. Caball. ref. crim. 90. Franch. dec. 9. Montana in pragm. 2. ex num. 59. de admin. vniuer. Vin. decis. 28. Dec. Graff. cap. 57. & 113. lib. 2. Molin. de contract. disp. 364. Couar. variar. resol. cap. 14. lib. 3. & c. 3. lib. 2. Gutier. q. 13. lib. 1. pract. quæst. Bouadil. lib. 3. cap. 4. nu. 66. Polit. Surd. de Alim. tit. 1. quæst. 77. & tit. 8. priuil. 94.*

Sic pro publica vtilitate, de Iure quis cogi potest ad vendendam domum, agrum, publico deser-
3 uientes, veluti pro faciendis fossatis, pro via publica, pro publico ædificio, pro ducenda aqua, & similibus, ad *text. in l. si locus in fin. ff. quemadmod. ser. amict. l. præscriptio, & l. omnes, C. de oper. publ.*

Itē pro publica pietate, potest vicinus cogi vendere domum, pro amplianda, & fundanda Eccle-
4 sia, vel Monasterio, arg. *ex l. si quis sepulchrum, ff. de relig. & sump. funer. D. Regens Valenz. cons. 18. De Franch. dec. 223. Cepol. de seru. vrb. præd. cap. 82.* & etiam pro faciendo Atrio, & ornamento ipsius, *Molina dispu. 341. Gizzar. decis. 38.* & sic pro viridario Monasterij. *Costa de remed. subsid. rem. 76. nu. 9. Macer. resol. 112. casu 29.* Et vltimò pro decore, & ornamento Ciuitatis: Ac etiam pro
5 priuato cōmodo, accedente in consequentiam decore Ciuitatis, coarctari potest quis ad vendendum uicino construenti ingens palatium, si ille indigeret aliqua domuncula vicina, Agro, uel Horto: Interest enim Ciuitatis, talia ædificia construi, cum sint or-
6 namenta ipsius, *l. si quis, cum l. seq. C. de ædific. priu. l. cætera, ff. de leg. 1. Ripa in rubr. de damno infecto, nu. 5. Thes. quæst. 64. Fontan. de pact. nupt. clau. 4. glos. 12. nu. 28.*

Sequitur nunc, super dictis limitationibus videdū: An appretiatiua æstimatio sufficiat, uel si quis uendere teneatur, iure petere valeat quantum, ab alio repetit, ultra cōmune pretium: *Multi* dixere,
7 pretia rerum, ex communi æstimatione esse arbitranda, non ex singulari affectione, ut sunt verba *tex. in l. pretia rerum, ff. ad l. falcid. l. si fideiussor. §. meminisse*, iuncta *glos. ff. de leg. 1.* sic *Menoch. cons. 137. lib. 2. Surd. cons. 52. num. 48. Auil. in cap. Pretor. cap. 17. versic. rationables precios, & glos. in l. 2. C. de rescin. vend.* quod ad probandum ua-
8 lorem, non sufficiat probare singulare pretium affectionis, quia non est in consideratione, sed appretiatiuum. *Franc. Marc. dec. 542. de Franch. decis. 390. Surd. de aliment. quæst. 94. tit. 8. Add. ad Capp. Tholos. dec. 446.* qui omnes *Alios DD.* coaceruādo tenent, sufficere offerre iustum pretium commune, quando non est taxatum à Principe.

Alij contrarium sentierunt, ut res tantum ualeat
9 quantum uendi possit. *l. si seruus la seconda, ff. de condit. furt. l. 1. & seq. C. si pro publ. pensit.* & sic in indiuiduo, de consanguineo, uel uicino uolente iure *prothomiseos* retrahere, quod teneatur soluere quantum uendens ab alio repetit, diffusè respondit *Tiraq. de retr. consang. §. 1. glos. 18. ex num. 4.* &

sequuntur *Mexia de taxa panis colum.7.nu.121.* Idem in Emphiteota, uolente prælationem rei emphiteoticæ alienandæ firmant *Iason.*& alij *in l.fin. C. de iure emph.* Eandem obseruationem approbat *Doct.* cum Domino, & Colono uolentibus uen-
10 dere fructus *Couar.var.ar.resolut.lib.2. cap.3.* Sic in Domino directo, prætendente prælationem in feudo, quod intendit feudatarius uendere, probat *tex.in cap.1.§.sed etiam res. Per quos fiat inuest. Ripa in l.qui Romæ, §.coheredes, ff.de verb. obligat.*

Hanc contrarietatem, præuia distinctione conciliari posse censeo, ponderando eorum dicta in casu suo, quod aut statutum, seu lex cogit quemquam uendere debere in genere, proùt tempore necessitatis fit de uictualibus,& similibus: Aut uerò statutum non cogit ad uendêdum,sed dat prælationem tantum in re uoluntariè uendita, uti in Vassallo uolente vêdere;nam Baro habet prælationem,vt supra diximus:Primò casu procedit opinio illorum,qui dicunt,commune, & iustum pretium esse attendendum,& de hoc casu *DD.*tractant,qui hanc opinionem sequuntur, vt est videre apud *Gratian.discept.cap.149. Caualc.decis.27.nu.63. Mastril.dec.18.* Et tunc qualiter res debeat æstimari, & quod dicatur iustum,& commune pretiū, uide *Mastril.decis.280. Valasc.consul.43. Molin. disp.201.* Secundò casu,quando est contemplata persona,cuius intuitu volenti emere datur de iure prælatio,& tunc sufficit illum habere prælationem tantum,& tenetur offerre, & soluere pretium singulare quantum ab alijs repetitur', vt *Tiraq.* & alij sequaces firmauerunt, & ità distinguunt *De Ponte cons.126.à nu.18.volum.2.Gratian.vbi sup. nu.29.Giurba decis.86.nu.12.*Cum qua distinctione transeundo Regia Audientia Hydruntina iudicauit contra Baronem Ruffani, qui locauerat Olieta feudalia, cum pacto quod Affictatoribus volentibus oleum vendere, detur ipsi prælatio; Cumque pretium non stet in indiuisibili, dùm detur
11 infimum,medium,& supremum, *Molin.d.disput. 201.& Valasc.consul.43.nu.12.* & illo tempore diuersimodè, decem, vndecim, & duodecim carolenis stare olei vendebatur,&Baro decem tantum, soluere intendebat,fuit prouisum,ut Baro quantum ab alijs Affictatores reperiebant tantum soluere deberet,licèt non esset pretium commune. Et sic etiam iudicauimus contra Marchionem Vallis, super prælatione emptionis sericorum, & quamuis aliqui Potentes de facto non obseruent, in animæ iudicio tenentur,licèt Vassalli ex timore non se opponant aduersus prætensionem Domini.

Vlteriùs, antequam finem imponam huic *quæst.* circa prælationem Baronum:quando ea detur,nota vt non solum sit Vassallo soluendum pretium,quod
12 ab alijs inuenitur, sed solui debet id in contanti, aliàs non cogitur suis rem tradere.*glo.in l.1. verbo necessitatem C.com.seru.manum.Fab.de Mont.de empt.& vend.q.3.num.40.Valasc.consul.22. Bertaz. de clausgl.o.1. clau. 38.in fine.* At si post factam à Barone,aut Aerario oblationem, differatur solutio, An possit liberè,& sine metu Vassallus alijs vende-
13 re: Difficultas est in eo: quanto tempore debeat venditor expectare, & quando Baro dicatur in mora:*Frecc.de subfeud.aut.38.*dicit Hebdomadam esse iustum tempus expectandi:*Surd.cons. 205.lib. 2.* ait,posse vna die expectari, sed si essent res venales,quæ tempore,& die mutari solent, si in foro exponantur, tunc infrà horas solui debent, aliàs mora
14 nocebit emptori,& sic iusto arbitrio Iudicis secundum facti accidentia,erit iudicandum. *Tiraq. de retractu.§.1.glos.9.nu.114.cum seq.*

Item in casibus,in quibus de iure datur prælatio an permittatur Baroni banna emittere,vt non liceat
15 Vassallis vendere, nisi data ei notitia, vel teneatur ipse perquirere vendenda, & facta venditione, seu expositâ re venali, comparere, prælationem petendo. Dic, quod ordo nè liceat vendere, nisi Baroni, est nullus,& iniustus,vt *dixi hoc loco in prac.tract. nu.154.*& sequitur *Mastril.de Magistr.lib.4.cap. 18.ex num.37.* quia libertas negotiationis libera
16 esse debet. *l. libertas negotiationis ff. de iure patr.* Aut bannum fit ad habendam scientiam tantum venditionis faciendæ,& neque iustum est, vt impediatur quis ad vendendum propter notitiam dandam,& expectandum,an Baro emere velit, & pro quanto; sed si notitia petatur, vt statim de venditis Baro certioretur, ordo nō erit alienus, ne fraudetur iure suo,ex traditis per *Pres.de Franch.dec.117.*& tunc perfecta venditione ex pretij conuentione,
17 posset peti prælatio,vt dixi *super hac pragm. num. 156.& Muta postea visus super pragm.Sic tit.69. nu.6.ac Mastril.de Magistr.lib.4.cap.18.n.36.*

Limita prædicta, nisi Baro legitima Consuetudine, vel præscriptione, quæsierit ius prohibendi, ne Vassalli vendant, nisi ipso requisito, aut ne possint
18 victualia eorum alienare; quando Baro stat in actu vendendi sua: Qui casus accidit in facto: nam dum tale grauamen porrectum fuisset in Sac. Cons. à Vassallis terræ Montis Militum, contra Principem dictæ terræ;defendebam Principem, ipsum esse in antiquissima consuetudine faciendi talia proclamata,& licèt neque Rex possit, (*vt dixi supra cap. 2.*) super ijs quæ sunt iuris gentium dispensare, tamen non intelligitur hoc,quando subditi tacitè, vel expresse consentiant, quia possunt personæ sibi
19 præiudicare etiam super libertate Iuris naturalis, adeò quod etiam possunt se vendere, & ad seruitutem se submittere,vt *in §.1.inst. de capit. dimin.* & sic se obligare ad angarias,& perangarias, vt explicaui *præam. ii. 10.*& ita indiuiduo respondent *Mastril.de Magistr.cap.14.lib.4. & Cancer.var.resol.lib.3.cap.13.num.258.* & quamuis quæstio esset super possessorio, & ex parte Principis haberemus iuris resistentiam, quæ impedit conseruatorium. *c. cum personæ de priuil.in 6.*fuit tamē per *Sac. Cons.* prouisum,quod caperetur informatio,per quam cōstitit de antiqua allegata consuetudine, contra quā Vassalli non solum non opposuerunt, sed acquieuerunt,vnde fuit Baroni quæsita quasi possessio, & sic præscriptio, vt explicaui in *prac. tract. ex num. 203.* & ad comprobationem adducta etiam fuit consuetudo conuicinij,quod alij Barones sic ab antiquo obseruauerunt, quod fuit magnæ considerationis,ad effugiendam singularitatem, & præsumptam tyrannidem, seu violentiam:nam obseruantia
20 Regionis satis confert,& excusat in omnibus. *Leg. delationis §. Asinam ff.de fund.instr. Crauet. cons. 258.Afflic.dec.248.Mantica de contr.amb.lib.3.tit. 9.cum seq.*ex quibus fuit conseruatus Princeps in summario possessorio,

ARGVMENTVM.

Baro, an Vassallos cogere possit ad sibi præstandum donatiuum, seù strenam ab antiquo solitam nouè explicatur. Præstationes difformes, quando obligationem inducere possint, & an saltim super minori summa dici valeant concordes.

SVMMARIVM.

1 *Praestationes, quæ habent originem ex liberalitate, non pariunt obligationem ad continuandum.*
2 *Quæ iure familiaritatis fiunt actionem non præstant, nec ius possessiuum.*
3 *Longissima præstatio arguit titulum.*
4 *Exactio præsupponit obligationem.*
5 *Confessio debiti parit actionem.*
6 *Releuium quam probationem faciat pro Barone.*
7 *Vniuersitas donare non potest, solita tamen dare non prohibetur.*
8 *Donatiua solita præstari* Kalendis Ianuarij *sunt cognita de iure.*
9 *Tutori non denegatur donare Præceptoribus pupilli, & alijs tempore solito.*
10 *Strena, quæ hodiè nominatur etiam iure antiquo erat in obseruantia.*
11 *Strena, quæ datur Baroni, in rationibus Syndicorum, admittitur.*
12 *Præstationes difformes nō inducunt obligationem.*
13 *Præscriptio immemorabilis non operatur in solutionibus indifferentibus.*
14 *Difformitas in varietate specierum nō parit obligationem, secus in disparitate quantitatis.*
15 *In maiori summa inest minor.*
16 *Sententia data per plures Iudices diuersa vota dantes super quantitate dicitur conformis in summa minori.*
17 *Testes super æstimatione rei discordantes in minori summa dicuntur contestes.*
18 Regula *quod in minori summa inest minor elucidatur.*
19 *Qualiter pars cotatiua accedat totali.*
20 *Intellectus* ad l. diem proferre §. si plures ff. de arbitris *datur.*
21 *In dubio quod minimum est sequi debemus.*
22 *Quantitas operarum obsequialium, & artificialium, arbitrio Iudicis relicta est.*

CAPVT IV.

LOngissima consuetudine, multas actiones Barones quærere posse contra Vassallos dixi *in præced. Comment. huius Pragm.* Indè ex dispositione *tex. l. cum de in rem verso, ff. de vsur. & l. si certis annis C. de pact.* conclusimus, vt si subditi aliquod annuum soliti essent præstare, cogi poterint ad continuandum.

Quam conclusionem pluribus modis limitaui, &
1 inter alia *num.* 339. eam restrinxi, non procedere, si præstationes haberent originem ex pura liberalitate, & gratitudine Vassallorum: nam hoc casu, quia non præcedit obligatio, neque nasci potuit actio, & vbi cessat consensus, deficit ius agendi, *Bart. in l. solet §. non vero ff. de officio Procons. Corn. cons.* 196. Sed dùm in facto esset controuersia in Sacro Cons. super hoc articulo, & elaborassem, volui notare hic, quæ occurrerunt, vti noua, & vtilia. Vniuersitas Montis militum, proposuit multa capita grauaminum contra Principem dictæ Terræ, & præcipuè, quod eam adstringebat singulis annis in *Kalendis Ianuarij*, ad dandam ei certam quantitatem pecuniæ, quam licèt Vniuersitas præstauerat ex voluntate, nunc non intendebat ex debito, eam continuare, & Aduocatus dictæ Vniuersitatis, pro auctoritate allegabat, quæ ego adduxeram, ad fundandum de iure, quòd non erant obligati Vassalli præstare in futurum id, quod præterito tempore ex deuota animi liberalitate Baroni dederant, *l. qui*
2 *iure familiaritatis ff. de acqu. possess. Auend.* posteà visus *tract. de exeq. mand. Regum parte secunda cap. 4. ex nu. 17.* & alios adductos *loco citato*. Ego qui tuebar partes Principis, vti suus aduocatus, & improperabar, quòd contra mea scripta causam defendebam: facta consideratione, replicaueram, negando, quod initium prætensę solutionis, habebat ortum à liberalitate Vassallorum, cum hoc non constabat in facto; sed dato, & non concesso, vt origo traheretur ex donatiuo strenæ, quod eo tempore solitum est dari, & sic præsumptiuè dabatur fumus istius præstationis, dicebam, stantibus præteritis solutionibus longissimo tempore factis, & continuatis; alijs coniecturis adiunctis, vt dicemus, col-
3 ligi, vt dantes habuerint animum in futurum etiam soluendi, & propterea concepta fuerat obligatio, & nata actio, & exinde præscriptio, & voluntarium fuit conuersum in necessarium, vt ait *glos. in d. l. cū de in rem verso* verbo, *(longo) & Bart. in citata l. si certis annis*: nam licèt tempus non sit modus inducendæ obligationis. *l. obligationum ferè §. pen. ff. de obligat.* tamen longo tempore intercedente alijsque concurrētibus, ius præsumit titulum, *Ozzasch. dec. 99. Gratian. discept. forens.* 210. Constare enim fecit Princeps, solutionem non vltrò, & spontè fuisse ab Vniuersitate factam, sed à suis Aerarijs,
4 quotannis exactam, apochas de recepto faciendo, vndè exactio, cum de iure præsupponat debitum, vt benè *Iason. in d. l. si certis annis*, ergò est dicendum non uoluntariam fuisse præstationem, sed ex obligatione.

Vlterius adducebatur copia relationis factæ ab Vniuersitate Commissario deputationis Regni, super ipsius statu in qua apparebat ipsam Vniuersitatem inter suos exitus posuisse illam debere soluere singulis annis, in principio Kalendarum tantam
5 quantitatem, & proindè apparebat confessio debiti, quæ obligationem designat, ut probat *tex. in l. publia §. 1. ff. depos.* & ibi *Doct.*

Insuper Barones prædecessores in releuijs, inter fructus feudales posuerunt talem introitum, & relatio releuij, iunctis alijs in antiquis probat. *Anna*
6 *sing.* 557. *& in sua Repet. const. Diuæ memoriæ nu.* 12. *Vrsinus dec.* 225 *in respons. seq. num.* 15. Et sic ex tantis præscriptionibus, probata antiquissima consuetudine, ex ipsismet libris rationū Syndicorū, in quibus apparet talis continuata solutio, licito iure dicebam debere conseruari Principem in sua possessione exigendi, proùt respondit *Franch. dec.* 56. *nu.* 17. *dec.* 172. *in fine*, dicens multas Vassallorum gratitudines, longissimo temporis curriculo fuisse

conuersas in perpetuam obligationem:
Nec obstare respondebam oppositionem, quæ
ex aduerso fiebat, quòd ius resistebat, ut Vniuersi-
7 tates, & Vassalli non possint obligari ad aliquod
onus, si non præcedat legitimus titulus, vel præ-
scriptio centenaria, *l. 1. C. vt liber homo lib. 11.* &
ita multotiès nos firmauimus, maximè super *hac*
Pragm. nu. 229. in præced. tract. & uniuersitas non
potest donare, cum ius commune, & Regiæ Pragm.
resistant; Dicebam enim, procedere quæ ex aduer-
so allegabantur, quando aliqua præsumptio metus,
uel uiolentiæ posset dari, & quando ius ex diame-
tro refragatur, ut dicemus in sequentibus, sed in
hoc casu, etiam si uera foret pretensio partis, ut ini-
tium haberet talis solutio ex gratitudine, quæ ex
8 consuetudine totius Regni solet ab inferioribus,
superioribus, ista die sollemni principij cuiuslibet
anni fieri, in offerendo aliqua donatiua. Hęc inquã
consuetudo honorifica, non est à iure improbata,
tex. est singularis in l. cum plures, §. tutor. ff. de ad-
9 *min. tutorum* ubi probatur, quod solita donari, tu-
tor legitimè præstare poterit, & quod die primo
Ianuarij, ab antico solitum fuerunt donatiua supe-
rioribus dari, quę strænam nos vocamus, & ita eam
vocat *Lopez. de contrac. cap. 27. vers. sed antefini-*
tam litem. Hispani vero Albricias vocant, & ità
appellat *gloss. in l. laudabile C. de aduoc. diuers. Iu-*
10 *dic.* vbi *tex.* probat nostram intentionem, dum
prohibet posse munera à Iudicibus recipi, & *gloss.*
limitat, nisi in Kalendis Ianuarij, vnde inferebam,
ius non resistere ob hanc causam, & ista die posse
dari; Hinc videmus in rationibus cuiusque Vniuer-
sitatis Syndicis, in eorum rationibus admitti, *Tho-*
rus secundo tomo verbo Vniuersitas, & sic stante
longissima præstatione, posse Baronem cogere ad
continuandum fundabam, & est *tex. in cap. ad*
11 *Apostolicam, de simon.* vndè statuitur ex consuetu-
dine dandi, oriri actionem ad obseruandum, & con-
tinuandum sic *Dec. cons. 211. Castrens. cons. 363.* &
in dubio conseruatorium est concedendum, nam
pro annuis etiam præstationibus datur de iure pos-
sessorium, *Bald. cons. 425. vol. 1.* & benè *Ozz. sch.*
decis. 99. nu. 47.
Aduocatus ex aduerso sentiens oppositionis re-
solutionem, confugit ad alium iuris articulum: di-
cens, posse substineri nostram responsionem, si prę-
stationes fuissent factæ vniformes, & non diffor-
mes, contraque constabat tàm ex libris Syndicorũ,
12 quam Aerariorum Principis, diuersimodè fuisse fa-
ctam dictam solutionem, ergò ex communi opi-
nione Doctorum sequitur conclusio, quod ex acti-
bus difformibus non potest nasci obligatio, neque
actio, & etiam immemorabilis præscriptio non suf-
fragatur *Crauet. cons. 213. Mascard. de probat. con-*
13 *clus. 1119. & 1371. Menoch. de præsumpt. lib. 3.*
cap. 131. & probat *tex. notabilis in l. Seio §. medico*
ff. de annuis legat. & in terminis ità sentit *Auend.*
cap. 4. lib. 2. num. 16. cum seq. quod si difformitèr
aliquod annuum fuerit Baroni solutum, præsumi
non poterat, hoc processisse ex obligatione, & *Bam-*
mac. tit. si de feudo defuncti cap. si quis per triginta
à num. 33. quia non præsumitur dantem habere
animum se obligandi, nec recipiens indeterminatè
habet intentionem fundatam possessionis, vel qua-
si, & sine possessione non quęri potest præscriptio,
cap. sine possessione de regul. iur. in 6.

Hæc equidem alia oppositio multum vrgebat, &
de ea magnum casum faciebant pars aduersa, ac
Commissarius causæ Consiliarius D. Felix de Ia-
nuario, rèplicaui, prædictam Conclusionem veram
esse, & procedere, quando difformitas esset in va-
14 rietate, & diuersitate specierum, quæ fuisset præ-
stita quotannis, tunc enim possessio, neque obliga-
tio, & præscriptio fundari iure poterit, & sic loquũ-
tur, & intelligi debent *Doct. ex aduersò allegati*,
sed in casu nostro, solutiones continuò fuerant fa-
ctæ in specie pecuniarum ducatorum viginti, tri-
ginta plùs, & minus, & sic difformitas non erat in
specie, sed in numero; & regula stat, quod plus, &
minùs non variat speciem, *Doct. in l. vinum. ff. si cer-*
tum pet. Et licèt incertitudo summæ, videbatur ob-
stare, & quod super incerto non dabatur possessio,
respondebam, Quando variata est quantitas, quæ-
ritur actio, & ius super ipsa quantitate, saltem su-
15 per minori, in qua adest certitudo, & in maiori di-
citur semper inesse minorem, *l. 1. §. si quis simplici-*
ter ff. de verb. obligat. vnde diuersitas summę non
tollit, quin non nascatur super ea specie obligatio
arbitranda per Iudicem, in eo quod est minus, vel
Iudicis arbitrio, *tex. est in cap. ex parte de censib.*
vbi est casus, quod quidam erat solitus Canonem
in diuersis mensuris soluere, & denegando conti-
nuationem, quia pręstatio non fuerat vniformis:
decidit *tex.* vt in minori summa satisfiat, idem
probat *tex. in l. diem proferre §. plures ff. de recept.*
16 *arbitr.* Vbi sententia lata per Iudices, seu votum
latum super diuersis summis, substinetur super qua-
titate minori, ita quòd Actor poterit petere execu-
tionem sententię super quantitate certa; nam in ea
omnes Iudices videntur concurrisse, *Afflict. dec. 361.*
Thess. dec. 1. nu. 10. Eademque iuris dispositio fuit
recepta in testibus, deponentibus super ęstimatio-
ne alicuius rei, nam si vnus dicat eam valere decem,
17 alter duodecim, & alius quindecim, omnes dicun-
tur concordes, & contestes super decem, & singu-
lares in alijs summis, *Capp. Tholos. dec. 208. Caran.*
ritu 33. Vrsill. dec. 240. nu. 11. Garsia tract. expens.
cap. 24. nu. 15. & ita in terminis respondet *Cancer.*
var. resol. cap. 1. nu. 24. lib. 3. quod Vassalli tenentur
ad pręstationem annuam quantitatis in minori
parte, licèt difformitèr soluta fuisset, nam super ea
nata fuerat obligatio, & actio, *Doct. in l. in eo quod*
est plus ff. de regul. iur. Et sic obtinui in summario
possessorio, vt citrà pręiudicium solutio fieret,
prout tribus annis præcedentibus facta erat, &
dum fuisset reclamatum non vidi decisionem, dum
iussu Proregis Ducis Aluę compulsus me contule-
rim ad Regiam Audientiam Hydruntinam.
Sed aduersùs hanc replicationem, ego anceps
eram, & dubitabam, ne causæ Patronus ex aduerso
respondisset, id quod à *Modernis Doct.* videram
consideratum, contra nostram responsionem; Di-
cunt enim, quod, & si vera sit regula, in maiori
18 quantitate inesse minorem, quod tamen non va-
leat consequentia, ut qui soluerit quantitatem ma-
iorem, censeatur approbare minorem: Nam qui
soluit, aut habet animum se obligandi; aut non,
dum indeterminatè præstat, præsumitur non ha-
bere intentionem constituendi ius cui dat, neque
recipiens inferre potest, consecutum fuisse obli-
gationem, dùm sine protestatione patienter diuer-
sas summas receperit. argum. *l. 3. ff. de acqu. possess.*

&

& sic *Casanat.cons.*4. qui respondit argumento,ut in maiori summa insit minor,ut vera sit hæc regula,quod vna accedat aliæ, tanquam pars quotatiuæ: exemplum, si quis petat viginti,in hoc numero includuntur decem, sed is non dicetur separatè petere decem, quia alia est summa decem, alia viginti, ideò qui recipit minùs, non propterea ei denegabitur petere residuum, nam consensit in minori summa,quatenùs accedit ad complimentum.

19 totius,ut *Cagnolus lan eo minus, ff.de regul.iur. Ripa in d.l.*1.*§.si quis, ff.de verb.oblig.& est glos. insignis,in l.*1. *ff. de seruit.vrban.præd.verbo* (iter) *tex.* disponit, *vt qui habet actum, dicatur habere iter,glos.* declarat,*quoad commoditatem*,quia seruitus actus absorbet illam itineris,ità quod si deficeret causa habendi actionem,actus cessaret etiam illa itineris,quia non dicuntur esse simul duæ seruitutes, ita quod adempta una,alia remaneret, & sic ad propositum nostrum,posset dici,quod qui non habet fundamentum de per se, super parte,quotatiua,neque super tota,nec videtur refragari,*tex.in c.ap. ex parte*,quia *tex.* præsupponit obligationem, sed differentia erat in modo mensuræ. & in dubio quia quod minùs est, à iure attenditur, *l.semper in obscuris,ff.de regul.iuris*, ideò nil facit dispositio dicti *Capitul.* quia in hac causa negatur adesse obligationem dandi,sic *Gomes.in §.ex maleficijs, nu.*53.*inst.de action.*

Minusque videtur officere, *l.diem proferre, §.si*
20 *plures, ff.de arbitr.*nam eadem solutione diluitur, quia ibi supponitur debitum in genere, licèt differentia sit in quantitate,& idem in testibus deponentibus diuersimodè super æstimatione, ut *Garzia tract.expens.cap.fin.nu.*8.*Afflict.dec.*362.& ità in indiuiduo tenuit *Fontan.de pact.nupt. claus.*4.*glo.* 18. ex *nu.*168.*par.*1.

Ego autem considerata vtraque opinione, sententiam *Cancer.* esse æquiorem puto,ut stante longissima præstatione,licèt difformitèr facta,Iudicis arbitrio sit relinquenda taxa,ut minùs noceat, se-
21 quendo iuris regulam,ut quod minimum sit debeamus attendere,& est bonus *tex.in l.pen.ff.de oper.libert.* qui iusto iudicio Iudicis reliquit modū taxandi præstationem operarum,tam obsequialiū,
22 quam artificialium debitarum à libero patrono, sed non per quantitatem difformem data longissima præscriptione, concurrentibusque alijs coniecturis obligandi, non debeat soluens condemnari ad continuandum, si alia in contrarium non resistant.

ARGVMENTVM.

Edicta,Banna, aut mandata facta ad instātiam Baronum, an , & quando ex vnico actu, vel reiteratis,ipsis quærant quasi possessionem, & præscriptionem contra Vassallos:

Priuilegia concessa Vniuersitatibus , an amittantur per non vsum , vel contrarium vsum.

SVMMARIVM.

1 *Quasi possessio acquiritur in iuribus incorporalibus ex vnico actu.*

2 *Banna,& edicta Baronum, aduersus Vassallos, data patientia præiudicant.*

3 *Bannum factum, nō nocet, si Vassalli contrarium fecerint contra dispositionem tyranni.*

4 *Protestatio quando releuet, si actus subsecuti sint contrarij.*

5 *Protestatio non notificata parti aduersæ non suffragatur.*

6 *Murmuratio populi interrumpit præscriptionem Baronis.*

7 *Prohibitiones particularibus subditis factæ, an noceant vniuersis.*

8 *Actus,qui præiudicant singulis, vt singulis non nocent Vniuersitati.*

9 Ius pascendi *competit singulis,vt singulis.*

10 *Priuilegium si erit concessum Vniuersitati, an possit præiudicari illi , per factum contrarium ciuium.*

11 *Prædecessores an possint præiudicare successoribus.*

12 *Priuilegia quando censeantur concessa Vniuersitati, vel ciuibus.*

13 *Banna super actu affirmatiuo , secuta potentia præiudicant.*

14 *Banna super actu negatiuo,etiam data patientia, non nocent.*

16 *Quasi possessio tunc quæritur , quando succedit casus vtendi,& quis non vtitur sua facultate.*

16 *Negatiua prohibitio,non vestita facto, non reuelat ad acquirendam quasi possessionem, & aliquod ius.*

CAPVT V.

1 EX vnico actu in iuribus incorporalibus, & seruitutibus acquirendis data patientia ex aduerso , acquiri possessionem recepta est opinio, *Anna allegat.*131. *& sing.*96.*ac* 584. *Franch.dec.*548. *Vrsill. dec.*67. & proindè *in præced. tract.*hoc loco fundaui,quòd si Baro prohibuerit, ne Vassalli accedant ad alia Molendina,Tapeta,Furnos, Battinderios , nisi ad sua,aut ne vendant Victualia, Animalia, nisi eo requisito,uel faciat alia similia edicta,Banna,mandata,contra subditorum libertatem : si istis prohibitionibus sequatur tacitus consensus populi , non
2 oppugnando , sed patiendo , tunc quæritur quasi possessionis initium Baroni, & exindè præscriptio, *Afflict.in dec.*67.*&* 388. *Menoch.tract. retinendæ possessionem.*5. *Molina de Iust.& Iure quæst.*14. & benè *Canale tract.de vsufruct.quæst.*12. Hanc tamen conclusionem sic generaliter fundatam declarabo , cum sit materia quotidiè practicata , & singularis.

Auertendum ergò primò est , quòd dicta propositio,vt patientia secuta, incipiat quasi possessio, ex *Doct.in l.*1.*cum seq.C.de seruit.& aqua*,procedit si Baro in facto posuerit in executionem , id quod per proclamata præceperit, & Vassallos contradicentes cogerit, renitentes carcerauerit,pœnas con-
3 trauentionis exegerit, aliàs si proclamata steterint in puris terminis,non vestitus facto,nil releuabunt Baroni, eò magis si subditi , illis non obstantibus,se conseruauerint in eorum libertate faciendi actus contrarios Bannis,tunc ex sola emanatione Bannorum, quāquam Vassalli verbis non contradixerint,
4 aut fuerint protestati, vel petierint reuocationem, apud

apud superiores, Baro non poterit fundare quasi
possessionem, *Guid.Pap.dec.631. Thes.dec.16. nu.
6. Afflict. dec.265.nu.10. Ozasch.dec.176. Dom.
Regens Valenz.cons.22.nu.59.* si verò Vassalli fue-
rint protestati, & se opposuerint: Proclamata re-
soluentur, vt dixi *Pragm.14.num.32.* Sublimitatur,
si post oppositionem verbalem, in facto secuta fue-
rit patientia, & subditi acquieuerint, nam protesta-
tio contraria facto nil releuat, & proinde tunc Ban-
5 na reuiuiscunt, & quasi possessio, & præscriptio
procederet, quia non fuit interuersa, *Molina de
Iust. & iure quæst.14. Fontan.de pact.nupt.claus.4.
glos.17.num.54.* nam licet extraiudicialis opposi-
tio, etiam parte ignorante sit considerationis, *Ro-
land. à Valle cons.22.nu.24.vol.2. Capyc.dec.209.
nu.26. Dom.Rouit.pragm.1.in fin.tit.de iurisd.non
turb.* tamen ea habet locum, si prohibens desistat,
sed si vltra procederet, defendendo banna emana-
ta, tunc Vassalli tenentur adire Iudices superiores,
& iudicialiter se opponere, alias nuda protestatio
præcedens non releuaret, *Boer.dec.319. Fabr.deff.
1. & 10. C.de seruit. & aqua*, & hãc sublimitationẽ
tene cordi, quia non aduertunt *Doct.Omnes* super
ista intelligentia, Posset defendi, & excusari sola
protestatio, si magna esset potentia Baronis conco-
mitata cum seuitia, & subiecti essent humiles: nam
probata ista causa reuerentialis metus, cum peri-
culis, releuaret protestatio extraiudicialis, quia
actus præsumptiuè, violenti non præstant actionẽ,
nec possessionem, *Crauett.cons.86.num.3. Afflict.
dec.388.num.9. Fontanell.loco cit.nu.56. Natta
cons.* 118.

Viterius nota, quod dictæ prohibitiones, vt pre-
iudicent vniuersis oportet, vt sint generales contra
omnes, nam si fierent aliquibus vassallis, licèt illi
consentiant tacitè, vel expressè, vti si fiat alicui vo-
lenti ædificare furnum, battinderios, tapetum, &
similia, talis, in quam prohibitio non nocebit alijs
Ciuibus, quia factum aliorum, non nocet commu-
nitati, *Bald.l.item capilli, ff.de rerum diuis.Boer.
dec.12.* ex vulgata regula. *Quod alteri, per alterum
iniqua non affertur conditio, l.non debet, ff.de re-
gul.iuris*, limitatur hæc conclusio, nisi isti actus
essent plures, & multiplices, ità quod venerint ad
notitiam totius populi, & acquieuerint, ita quod
libertas ciuium detrimentum pateretur, tunc tales,
& tantæ prohibitiones, diuersis subditis factæ præ-
iudicarent vniuersis, *Brun.cons.13. Menoch. de
præsumpt.lib.4.cap.111. Thess.dec.16.nu.7. Garsia
de expens.cap.9. nu.39. cum seq.* & benè *Cancer.
var.resol.lib.3.cap.13.nu.* 100. ad quos recurre, ad
sciendum quæ requirantur, vt actus noceant Vni-
uersitati, verum si actus ij sint, quod non possit in-
ferri consequentia, vt præiudicent Communitati,
sed illis tantum quibus prohibitiones à Barone fiũt
tunc ad eos pertinet defensio, ipsorumq; est totum
preiudiciũ, *Felin.cap.cum accessissent nu.30.de cõst.
Gail.pract.obseru.cap.60.nu.14.lib.2.* Non ommit-
tam aduerte, quod si prohibitiones essent multæ, vt
dixi, qui actus possunt inducere consuetudinem
stante scientia totius populi, tunc vt supra notaui,
possunt illi præiudicare vniuersis, *limita* hoc *axio-
ma*, nisi id, quod prohiberetur à Barone, pertineret
9 singulis, vt singulis, & non vt vniuersis, vt est *ius
pascendi*, hoc casu maior pars non potest tacitè,
nec expressè nocere alijs. Adeò quod vnus solus
habebit facultatem impugnandi, argum. *l.per fun-
dum, ff.de seruit.rust.præd.* & est singularis restri-
ctio, & bis in Sac.Cons. obtinui, tàm pro Vniuersi-
tate Campanæ, contra Baronem, quam pro Vni-
uersitate Sancti Blasij, cum Rectore Sanctæ Eufe-
miæ, Prouinciæ Calabriæ; prohibuerant enim ci-
ues, qui habebant ius pascendi in territorio, inter-
cipiebant animalia, exigebant à multi fidam, &
causa introducta in Sac.Cons. vbi Vniuersitate pe-
tebant conseruari in possessione, Barones allega-
bant ipsos esse in possessione:, præsentando scrip-
turas dictarum interceptionum, & consensum Ci-
uium replicabam Ego, qui partes Vniuersitatis tue-
bar, quod illi non potuerunt preiudicare vniuersu,
& factum ciuium in pascuis non nocet singulis.
Cumque; hunc articulũ explicabo infra *cap.73.* nõ
immorabor amplius in hoc, solùm breuiter ex præ-
dictis, defendi aliam causam super priuilegio cui-
dam Vniuersitati concesso à Principe, & eius ciui-
bus an ex facto contrario, & actibus aduersatiuis,
gestis a ciuibus, priuilegium potuit amitti, & ma-
ior pars ciuium potuit præiudicare omnibus, & di-
cebam, quod ciues videbantur omnes vocati, vnde
quilibet de per se, præsentat suam personam, &
10 successores, & nascituri, quisque venit iure pro-
prio, vnde prædecessores non possunt nocere suc-
cessoribus, prout dicunt *Doct.* in materis fideicom-
missi, vel maioratus, quod non possunt maiores
præiudicare vocatis, *Molin.de primogen.l.4.c.8.*
Ita quod neque immemorabilis præscriptio iuuat,
quia quilibet insurgit de per se, & præscriptio facta
cum prædecessoribus, non nocet alijs, *Cancer.lib.
9. cap.3.nu.21. Peregr.cons.28. Garsia de Nobili
glos.12.nu.80.* Enimuerò est intuendum ad verba
priuilegij, ne decipiaris, quando priuilegium dica-
tur concessum Vniuersitati, ac ciuibus, & successo-
11 ribus, vti singulis, vel sit contemplata tantum vni-
uersitas, nam in primò casu adaptantur quæ supra
dixi, vt factum quamuis maioris partis, non noceat
alijs, neque successoribus, secundò casu, si conces-
sum respiciat solum commodum communitatis, &
non singulorum, vt singulorum, tunc negligentia,
vel actus contrarij nocerent publico, vt dixi supra
*num.7. & Guid.Pap.dec.279. Vrsill.dec.67. Anl.
cap. pretorum 19. Glos. Priuilegios, Cancer.lib.
3.cap.13.ex num.377. Auend.de exeq.mand. Re-
gum cap.4.nu.3.*

Postremò, vt finem imponam articulo, quem
in principio aggressi fuimus concludendo dictam
13 materiam, quando Banna, proclamata, & prohibi-
tiones Baronum noceant subditis, dic, quod aut
fiunt super actu, & facto affirmatiuo, vel negatiuo.
Diuersimodè enim ius statuit in vno, quam in alio,
& ideò ad sciendum, quando quæri possit quasi
possessio à Barone, est menti tenenda talis distin-
14 ctio, primò casu si fiat ordo, vel Bannum, vt quid
fiat, vti quod omnes vadant ad suum molẽdinum,
tapetum, & similia, vel ei præstent decimas, vel
quid faciant in omnibus actibus affirmatiuis, tunc
patientia, consensus, & paritio, dant ius possidendi,
& præscribendi, vt supra explicaui.

Secundò casu, si prohibitio erit negatiua, vti ne
quis venetur in tali loco, vel piscationem faciat, ne
vendat, ne accedat ad pascendum, lignandum in
parte designata, & possunt infinita exempla addu-
ci, hoc casu, ista proclamata, emissa, non præstant
ius, &

ius, & quasi possessionem Baroni, etiam si Vassalli se abstinerent, & non accederent ad lignandum, pascendum, venandum, aut piscandum, Quia possent dicere, tunc esse in eorum voluntate, & facultate, velle, & nolle vti, vnde interim non oritur ius neque obligatio, aut possessio, & sic sola prohibitio non vestita facto, in incorporabilibus non præstat aliquam facultatem, licèt Baro liberè vsus fuerit ijs super quibus prohibitiones fecerit, *Roland. cons. 53. num. 24. vol. 2. Couarr. de prascript. par. 2. cap. 1. num. 6. Gail. pract. obseruat. cap. 69. num. 4. part. 2. Gomes. variar. resolut. tom. 2. cap. 10. nu. 28.* limitatur, si euenerit casus, & tempus facultatis, & occasio, & illi noluerint vti, tùnc acquirerent contrarij ius possessiuum, vt præfati Doctores dicunt.

Ex quibus omnibus remanet explicata ista dubia, & obscura materia.

ARGVMENTVM,

Ambigua illa conclusio, quod ea quæ facultatis sunt, non præscribuntur, exactè declaratur, & sic qualiter hoc facultatis nomen intelligatur.

Baro, an non vtendo, & non petendo ea quæ ei à vassallis de iure, vel consuetudine debentur, dato longi temporis cursu ea amittat, vel tueri possit id in sua facultate fuisse.

Libertatis ius vt acquiratur, an concurrere debeant eadem requisita, proùt in acquirenda seruitute.

SVMMARIVM.

1 *Actus voluntarii, & liberi non inducunt possessionem, neque prascriptionem.*

2 *Facultas ea dicitur secundum verum sensum, vbi ius non accedit, sed adest merum factum.*

3 *Factum voluntarium, & liberum non dat cuiquam actionem.*

4 *Facultas tùnc dicitur imprascriptibilis, quando adest fauor publicus.*

5 *Factum nudum fundatum super diuturnitate, dicitur mere facultatis.*

6 *Prascriptio fundari non potest, si non accedat actus ex parte volentis acquirere possessionem, vel quasi, ex qua oritur prascriptio.*

7 *Quasi possessio incipit ex prohibitione vnius actus cum patientia.*

8 *Aqua que longo tempore fluit ad locum vicini inferioris, potest diuerti pro Domini commoditate.*

9 *Aqua diuerti non potest, quando vicinus se opposuit, & Dominus aqua passus fuit.*

10 *Prascriptio non datur pro locatione continuanda.*

11 *Baro qui per longum tempus annuas prastationes non petiit, posteà petere non potest.*

12 *Libertatis fauore facilius perditur seruitus, quam acquiritur.*

13 *Libertas vt acquiratur sufficit non vsus triginta annorum.*

14 *Detentio iuris alieni est possessio.*

15 *Libertas vt acquiratur non requiritur scientia, & patientia.*

16 *Non vsus sufficit pro libertate acquirenda, seù recuperanda.*

17 *Libertas an acquiratur ex vsu in actionibus respicientibus res, vel personas.*

18 *Prastatio annua dependens ex vltima voluntate non prascribitur, nisi tempore immemorabili, & que sit ratio diuersitatis in aliis.*

19 *Annuus redditus in contractibus prascribitur vnico tempore.*

20 *Prascriptio aduersus priuilegium non habens causam continuam, vel certam incipit quando casus euenit, & Dominus non vtitur.*

21 *Que sunt facultatis nullo tempore prascribuntur.*

22 *Prascriptio immemorabilis habet vim tituli, & & priuilegii, etiam in iis, quibus ius resistit.*

23 *Prascriptio immemorabilis sola non sufficit in iis, que mere facultatis sunt, sed aliis prasumptionibus concurrentibus est sufficiens.*

24 *Antiquitas temporis qualiter omnia prasumat.*

25 *Possidens Ecclesiastica etiam si laicus, cui ius resistit, ex immemorabili tueri potest, quia ex tanto tempore Assensus Pontificius prasumitur.*

CAPVT VI.

COnfert ad præcedens capitulum declarare illam ambiguam conclusionem, quam remissiuè, & incidenter tetigi in *praced. tract.* quod actus qui fiunt Iure facultatis, non dant possessionem, neque præscriptioné, & proindè exempla poni possunt, vt si vassalli soliti sint ire ad molendina, tapeta, & battinderia Baronis, vel ad fidandum sua animalia, in eius nemoribus, & defensis, non per hæc dici potest acquisiuisse Baronem ius prohibédi, quod vassalli si alio accedere velint, non possint, vel prohibeantur posse construere furnos, & similia: Isti enim actus, quia sunt voluntarij, & liberi, non inducunt obligationem, neque tri-
1 buunt possessionem, ex deducta regula, quod ea, quæ sunt facultatis, nullo tempore præscribuntur, *l. viam publicam ff. de via public. Gabr. Rom. conclus. 10. tit. de prascrip.* Cumque tale axioma (quæ dicatur Iure facultatis) sit adeò cōfusè à *Doct.* positum, & diuersimodè declaratum, ideò veritatem huius articuli sic quotidiani, & necessarij indagare putaui. Et primò est sciendum, hoc nomen facultatis, à nullo Iurisconsulto esse cognitum, aut nominatum ad hoc propositum, sed *Doct. aliqui*, hoc significato vti fuere, & reliqui concurrerunt, diuersas, diuersi afferentes diffinitiones, & deriuationes, vt quisquã certè discernere verum non posset, Quæ dicuntur, iure facultatis, *Bart.* enim in *l. 1. ff. de condit. ex lege nu. 4.* inquit, facultatem eam dici, vbi ius non acce-
2 dit, sed adest merum factum, veluti, Accedit quis ad furnum, vel tapetum tuum, ista accessio est merum factum, quod nullo iure dat obligationem, ergò est mera facultas, *Gabr. autem loco citato, Crauett. de antiq. tempor. par. 4. §. circa pramissa Menoch. de arbit. Iudic. cas. 44.* respondent, semper quod quis ex facto voluntario, & libero non possit
3 ad iudicium vocari, & de iure cogi, ea quæ agit, dicuntur esse suæ facultatis, *Couarr.* autem *variar. resolut. lib. 1. cap. 9.* cum sequacibus valdè differt, ex quo ait, tunc facultatem dici impræscriptibilem, quando inest fauor publicus, quæ sententia de-
4 strueret omnia exempla, & quæstiones inter priuatos à *Doctoribus* positas, vnde talis opinio communiter improbatur, & alij alia somniauerunt: Nouissimu

simi autem adducunt pro cognitione, fundamentum sequens, Quod factum nullum fundat in so-
5 lum super tempore, dicitur esse meræ facultatis, cumque tempus non sit modus inducendæ obligationis, *l. obligationũ ferè §. placet ff. de act. & oblig.*
6 ergò facultas non vestita alijs adminiculis, cùm nõ pariat obligationem, neque possessionem, neque præscriptionem inducit. Oportet igitur, vt accedat actus ex parte volentis acquirere, vt incipiat possessio, vel quasi, aliàs sine ea, de iure non potest fundari præscriptio, *cap. sine possessione de regul. iur. in*
7 *sexto.* Factum ergò possessiuum datur quando vassalli volentes vti sua libertate, & facultate prohibiti essent, & paterentur, nàm isto casu ex parte acquirentis fit actus demonstratiuus, iuris quærendi, & patiens concedit ius acquirendi, concurrente igitur prohibitione vnius, & patientia alterius, incipit quasi possessio, *l. 1. & 2. C. de seru. & aqu.* vbi *Doct.* & *Vin. dec. 411.* dat exemplum, de aqua nascente in suo, quæ fluit longissimo tempore ad locum vicini inferioris, si Dominus aquæ voluerit
8 diuertere aquam, pro sui commoditate vndè vicinus priuetur aquæ vtilitate, decidit non posse iure conqueri quia fuit in Domini facultate, eam facere fluere per illum locum, & propterea vicinus nunquam ius seruitutis quæsiuit, nisi Dominus ille
9 diuertisset, & ille vicinus se opposuisset, & Dominus acquieuisset, quia tunc inciperet præiudicium superioris prædij aquam dominantis, & quæsitum esset ius inferiori, *Vasq. controu. illus. cap. 4. lib. 1. Guid. Pap. dec. 298. Cassan. in Consuet. Burg. fol. 391. versic. sic etiam.*

Nec dicas, quod ex parte prætendentis possessionem, & præscriptionem adest vsus, dum molendina, tapeta, pascua tenent, quæ sunt facti, in quibus Vassalli longissimo tempore accesserunt. Nam respondetur, tale factum esse voluntarium ex parte vtriusque, & non parit obligationem, Baro ea tenet ad sui libitum, pro sua vtilitate, & acquirenda mercede, ad instar locantis, & conducentis operas, & animalia, nam ex longa locatione non quæritur
10 ius præscribẽdi, *Ioseph Lud. decis. Perus. 106. Fontan. de pact. nup. clau. 4. glos. 17. ex nu. 8.* qui latè hũc articulum declarat: ex qua resolutione, & demonstratione, cognosci facilè poterit, quando factum dicatur meræ facultatis, quod nullo tempore præscribi possit.

Sed quæro, de quæstione notabili, quam pluties in facto mihi euenit, Quid si Baro habeat ius colligendi Vassallos, vel ab eis aliquod annuum cõconsequendi, vt vidi Calabriæ, in qua multi Barones exigunt gallinam à quolibet foculari, quod ius gallinaceum nominant, & sic salmam paleæ à quolibet Massario, & alia quæ inuenerunt tyranni Barones, & remanserunt ex antiquitate in certam præstationem, vt *dixi sup. cap. 4.* Si per longa tem-
11 pora, non petierunt prædicta, an Vassalli possent prætendere, (dato congruo tempore ad præscribendum ex fluxu annorum) libertatem antiquam recuperasse: Ex parte Baronis dicebatur, hæc fuisse in sua facultate petere, & ea quæ sunt facultatis nõ præscribi, & sic vanam prætensionem subditorum. Nec fuisse eis eius quæsitum, ex quo tunc illis ius quæreretur, quando Baro petijsset, illi oppugnassent, & Dominus se acquieuisset, quoniam ex isto actu oriretur quasi possessio, iuxta quæ supra fundauimus ex *l. 2. C. de seru.*
12 Contrarium verò super hoc articulo est tenendum, nam fauore libertatis, diuersa est ratio in acquirenda seruitute, quam in amittenda quia non vtendo quis hac facultate, spatio longissimo triginta annorum perdit ius suum, nec requiritur oppositio, Baronem petijsse, & subditos restitisse, vt in acquirenda seruitute diximus, nam pro ea dissol-
13 uenda, & libertate acquirenda, solus non vsus triginta annorum sufficit. *Crauett. cons. 111. Natta cons. 446. & 486. Guid. Pap. dec. 631. à num. 9. Rolan. cons. 53. vol. 2.* nam illa detentio iuris alieni
14 est possessio, *Bammacar. in cap. si quis per triginta à nu. 35. tit. si de feud. def. contr.* & non esse
15 necessariam, nec patientiam dixerunt, *Gomez. var. resol. tom. 2. cap. 15. tit. de seruit. & Addit. in lit. L. Facch. contr. iur. lib. 8. cap. 22. & Couarr. in regula possessor. p. 2. nu. 8.* & facit *tex. in l. si patrem, §. si per fundum ff. quemadmod. seru. am.* vbi ad recuperandam libertatem aduersus ius seruitutis alteri quæsitum, non est necessaria patientia, nec scientia
16 aduersarij, sed solum non vtendo seruitus amittitur. & sic *Mascard. concl. 1215. num. 59.* & licèt aliqui voluerint hunc articulum distinguere, inter seruitutes rusticas, & vrbanas, dicentes in rusticis seruitutibus amittendis, non requiri scientiam, & patientiam sicut in vrbanis, vt *Cepoll. de seruit. præd. cap. 24. num. 26. Fontan. de pact. nupt. clau. 4. glos. 17. ex num. 71.* tamen *Mascard. & alij multi* desuper citati eam distinctionem improbant, & ampliant hanc conclusionem, procedere etiam in
17 actionibus respicientibus res, non solum personas, vti Canones, tributa, & census, nam & similiter ex non vsu præscribũtur. *Thes. dec. 114. & 179. Guid. Pap. dec. 406.* secus in annuis præstationibus ex vltima voluntate dependentibus, quas longo tempore non petendo non præscribuntur in futurum, sed
18 immemorabili, quia tot censentur legata, quot sũt anni, & pro eis non nascitur actio, nisi in principio cuiuslibet anni, & sic præscriptio, *l. in singulos, ff. de ann. leg.*

Quòd aliter est in annuis redditibus ex contractu debitis, nam cum vna sit obligatio, quæ oritur
19 ex principio stipulationis, sic & vna actio, vnaque sufficit præscriptio, *Doct. in l. si Stichum, §. stipulatio, ff. de verb. oblig. Guttier. pract. quæst. lib. 1. q. 90. num. 4. de Pont. cons. 48. nu. 11. Vin. dec. 465. Boer. dec. 336. Castill. de vsufr. cap. 67. Valasc. consult. 49. Gomez. var. resol. tit. de qualit. contract. nu. 45.* & videnda sunt quæ infra etiam dixi *cap. 62.* limitatur etiam in priuilegio, & seruitute non habente
20 causam annuam, vel certam, nam non incipit præscriptio, nisi quando casus eueniat, & ille nõ vtatur & tunc enim datur negligentia, & actus pro libertate oritur, vt plenè *Gizzar. dec. 73.*

Postremò, vt explicatam, & absolutam primam conclusionem positam relinquam, quod ea quæ sunt facultatis, non præscribuntur, est videndum, an vera sit opinio, quod neque tempus immemorabile sit sufficiens, *Thes. dec. 16. num. 3. cum seq.*
21 decisiuè firmat, nullo vnquam tempore facultatem præscribi, & sic *Couarr. in reg. possessor. par. 2. §. 4. nu. 6.* Contrarium tamen tenet *Boer. dec. 125. Mynsing. cen. obseru. 30. cẽt. 1. Crauett. de antiq. tem-*
22 *poris par. 4. §. absolutis*, cum alijs ab his coacernatis, ex eo quod ipsa immemorabilis præscriptio habeat

habeat uim concessionis, tituli, & priuilegij, etiam
in ijs quibus ius resistit, ut dicam in *seq. cap.* Quæ
ratio antaios reddiderunt *Thes. & Sequaces*, qui li-
cet negatiuam defenderint, tamen dicunt ipsos esse
23 opinionis, quòd si cum immemorabili aliæ conie-
cturæ concurrerent, tale tempus sat esset, & addu-
cũt multa exempla, qualiter coadiuuari possit talis
præscriptio, cum alijs præsumptionibus.

Et *Fontan.* loc. sup. cit. ex *nu. 27. cum seq.* intrepi-
24 dè firmat, quod data immemorabili, allegando ad
colorem, titulum, & priuilegium, quamuis nõ pro-
ducatur, (cum tãtus temporis fluxus sic præsumat)
pro ea esse decernendum, absque necessitate pro-
bandi alias coniecturas, & præsumptiones, quia
non sunt hæ coniecturæ, quæ dant ius, sed dicta tẽ-
poris antiquitas, quæ omnia sollemnia arguit, &
non sunt facta, gesta fuisse præsumit.

ARGVMENTVM.

Seruitia, quæ de iure à Vassallis Baronibus non
debentur, an immemorabili tempore quæri
possint, & quantæ considerationis sit talis
præscriptio, qualiterque probetur, & impu-
gnetur, perbellè notatur.

SVMMARIVM.

1 *Seruitia, & alia onera præstita à Vassallis Ba-
ronibus præsumuntur de iure per vim, & me-
tum extorta.*

2 *Vassalli ad seruitia, & onera sine Regio assensu
obligari non possunt.*

3 *Præscriptio super vitioso titulo non potest fun-
dari, etiam si immemorabilis esset, declara, ut
seq. nu. 6.*

4 *Immemorabilis præscriptio tollit metũ, præsump-
tionem præsumit titulum verum, & omnia sol-
lemnia intercessisse.*

5 *Præscriptio immemorabilis habet vim legis, ha-
bet tantam potentiam, quantam tenet Prin-
ceps.*

6 *Immemorabilis non suffragatur quando titulus
est vitiosus, & erroneus, si adest probatio proba-
ta, secus præsumpta.*

7 *Præscriptio immemorabilis super materia odiosa
strictè, & sollemniter est probanda.*

8 *Præscriptio centenaria an possit per scripturas
probari, declaratur.*

9 *Præscriptio immemorabilis qualiter per testes
sit probanda.*

10 *Requiritur inter alia, probatio, quod ita commu-
nis sit vox, & opinio, & unquam contrarium
sit auditum.*

11 *Testes contrarij dicentes contra centenariam, an
infringant eam, licet actor eam plenè probauerit
singulariter ponitur.*

12 *Interruptio temporanea non præiudicat si conti-
nuetur possessio.*

13 *Testes numero, & dignitate præualent.*

14 *Immemorabilis qualiter possit impugnari ad-
notatur.*

15 *Præscriptio nutritiua peccati licèt immemorabi-
lis est abroganda.*

16 *Titulus non est præsentandus si potest impugnari,
quia destruit immemorabilem.*

17 *Sollemnitas si possit post titulum nullum suppleri,
cursus temporis non obstat.*

CAPVT VII.

Seruitia, & alia onera Baronibus à Vassallis
1 præstita, de iure non debita, per vim, & me-
tum, extorta præsumuntur: nam cum sint
contra libertatem, & resistat præsumptio,
ea non esse uolũtariè facta, ideò nulla præscriptio
suffragatur, ut vltra notata in præcedenti *tract.*
*Mascard. conclus. 1307. Doct. in cap. quod latenter
de reg. iur. in 6. Couar. in regula possessor par. 2.
cap. 4. & Caual. comm. opin. 78* t. notabiliter refert,
quod etiam si adesset contractus, & titulus inter
Baronem, & Vassallos, si non habeat correspondẽ-
tiam æquiualentiæ, talis obligatio nulla esset, &
sequitur nouè *Sese de inhib. cap. 4. §. 3.* Et eo ma-
2 gis, in Regno hęc opinio sustinetur, cum Vassalli,
absque Regio assensu, ad seruitia, & onera obligari
non possint, ut in *Constit. Regni.* incip. *Quia fre-
quenter.*

Sed dubium est, quid si immemorabilis præ-
scriptio intercedat, *Peregr. de iure fisci, tit. de præ-
script. nu. 25. Couar. loc. cit. & Freccia de subfeud.
aut. 8.* dicunt, eam non prodesse cum super titulo
nullo, & vitioso nõ possit fundari præscriptio, & q
3 præsũptio violentiæ, & metus, sufficiat ad transfe-
rendum onus Aduersario ad probandum initium
non vitiosum immemorabilis, *Lopez l. 6. tit. 25. par.
4. in glos. magna, & Guttier. pract. quæst. lib. 1. q. 92.*

Alij verò contrarium tenent, vt tanta præscriptio
sufficiat, & tollat metus, & violentiæ præsumptio-
nem, cum ex immemorabili præsumantur legiti-
4 mus contractus, Regius assensus, & omnia sollem-
nitèr acta, sic *Auend. de exeq. mand. reg. cap. 4. ex
num. 9. par. 2. & Garzias de expens. cap. 9. num. 23.*
Magna enim est auctoritas talis præscriptionis vt
dixi *in præc. tract. nu. 217.* cum astergat omnes ma-
culas, præsumat titulum sollemnem, & habeat vim
legis, vt *in l. 1. §. in summa ff. de aqua pluu. arc.* ibi
*(vetustas, quæ semper pro lege habetur,) & in l. hoc
iure §. ductus aquæ ff. de aqua quot. & æst.* Item po-
5 test tantum, vt Rex. *And. in cap. 1. verbo flumina.
tit. quæ sint regal. & Bald. ibi*, ac *Felyn. in cap. cum
nobis de præscrip.* qui dicunt, hanc præscriptionem
esse priuilegium perfectum, contra quod nil potest
opponi, & non recipiȩ probationem in contrarium,
& idem *Bald. cons. 439. lib. 3. & Crauet. cons. 238*,
aiunt, eam esse, quasi alterum ius naturale, quod
immutari non potest, & altos effectus notant *Felyn.
in d. cap. cum nobis, Balb. de præscr. par. 2. p. 3. Ricc.
coll. 233. Gabr. concl. 1. tit. de præscrip.*

Et propterea inferendo ad quæstionem casus
propositi, si intercedat immemorabilis, pro Barone
6 affirmatiuam opinionem esse veriorem censeo:
Nec obstat quod super titulo vitioso, non fundatur
immemorabilis; nam procedit, quando adesset pro-
batio probata, & constaret titulum esse vitiosum,
secùs si ex coniecturis tantum esset iudicandum,
prout in casu nostro, nam tunc, quia de iure maior
præsumptio superat aliam *l. Diuus ff. de restit. in
integ.* & immemorabilis præsumit titulum, & om-
nia sollemniter acta, maius occupat minùs. *l. cum
quæritur ff. de statu homin.* Cum distinctione ta-

men, quod cum tractatur de re odiosa, præscriptio enixè erit probanda, & strictè, ita quod minima sol-
7 lemnitate deficiente, contra eam erit decernēdum, *Garzias loco supra citato nu. 8.*

Qualiter autem erit probanda hæc centenaria, breuiter nota, & primò fuit dubitatum, an per scripturas possit probari, aliqui dixerunt quod non, vt *Farin. dec. 570. Put. dec. 209. lib. 2.* sed *Georg. in repet. feud. cap. 28. & Ricc. coll. 1266.* conciliant has
8 opiniones, & dixerunt, posse per scripturas enunciatiuas antiquas probari initium, vel aliquos actus successiuos possessionis, sed non quod de per se solæ scripturæ sufficiant ad probandam immemorabilem. Quomodo autem per testes sit facienda
9 probatio, declaraui in *prac. tract. num. 224.* scilicèt, quod testes qui deponunt debeant esse ætatis annorum quinquaginta, qui de visu testificentur de annis quadraginta, quod dicant ita audiuisse à suis maioribus, eos nominando, quod deponant de communi opinione, & fama, & vltimò quod semper sic fuit obseruatum, & contrarium non fuit factum, neque auditum, vt latè per *Molin. de primog. lib. 2. cap. 6. Auend. de exeq. mand. cap. 5. Masul. ad Capyc. dec. 193. Vrs. dec. 76. Ricc. coll. 233. Garzia de expens. cap. 9.*

Et pro coronide, super materia istius probationis, notandum duxi, quod non facilè inuenies, & dùm mihi in facto occurrisset, laboraui pro Principe Solofræ Actore petente reintegrationem cuiusdam territorij occupati à Ciuibus terræ S. Felicis, &
10 in termino Princeps deduxit, & fortiter probauit contrariam præscriptionem cum suis sollemnitatibus. Ex aduerso Vniuersitas prædicta, & eius ciues articulauerunt contrarium, & produxerunt multos testes, eorum possessionem antiquissimam deponētes, ita & taliter, quod erant directò contrarij testibus Principis, & destruebant illa duo requisita necessaria, (quod sic erat publica vox & fama, & quod contrarium non fuit obseruatum neque auditum,) nam cum testes contrarij oppositum de-
11 posuerint, videbatur magis credendum testibus de affirmatiua, quam mille de negatiua asserentibus contrarium non vidisse, nec audiuisse, *glo. in l. diem proferre §. si plures ff. de recep. arbitr.* Et tali casu immemorabilem corruere, & eam censeri falsim interruptam, respondere *Alex. cons. 16. lib. 2. Molin. vbi supra nu. 60.* & sic prætendebat dicta Vniuersitas, Principem non esse in probatis super centenaria, quam nixus fuit deducere.

Quæ oppositio multum vrgebat, & Consiliarij faciebant de ea magnum casum. Respondebam Ego, qui partes Principis agebam, actus possessiuos ex aduerso prætensos non opitulari, nam testes qui
12 dicebant vidisse Ciues dictæ Terræ S. Fęlicis prohibuisse famulos Principis, quando volebant exigere fidam in eo loco, vel colebant territorium controuersum, non obstabant, quia ea interruptio, secuta postea, & continuata ex parte Principis possessione, non infringit immemorabilem, quæ cum cōtineat tempus infinitum, adempto aliquantulo interuallo, semper infinitum stat in suo esse, & aliqua interruptione non læditur, nec destruitur. *Oldrad. cons. 254. num. 18. Corn. cons. 22. lib. 1. Paris. cons. 57. num. 84. Molin. loco citato num. 47.* Item testes
13 ex parte nostra erant numero, & dignitate plures, & superabant testes partis conuentæ suis vltra,

Cumque in conflictu probationem præualeant illi, qui numero superabundant, vt *Gabr. Rom. tit. de testibus concl. 4. num. 50.* ergo & nostra probatio præualebat, & sic de contraria non erat facienda consideratio, & maximè cum non tractaretur de materia odiosa, cui ius resisteret, sed inter priuatos, vbi nulla considerabatur violentia, nec metus, dicta immemorabilis præscriptio strictè non erat interpretanda, vt *Couar. in regula possessor par. 2. §. 3. Garzia ibi num. 11. Ioseph Ludou. dec. 106.* quę omnia singularia sunt.

Postremò aduertas, quod licèt fundauerim immemorabilem habere præsumptionem iuris & de iure, omnia sollemniter acta fuisse, & non recipere probationem in contrarium, tamen limitari potest
14 ex pluribus, & adducit aliquos casus *Crauet. de antiq. temp. 4. par. cap. incip. materia ista ex nu. 72.* qui ait, impręscriptibilem esse obedientiam contra Principem, vel Pontificem, vel quando inconcessibilia sunt, quę detinentur vt spiritualia, quia data incapacitate, nulla vnquam quęritur possessio, *And. in c. 2. de praebend. in 6.* Corruit etiam, si actus fuit difformes vel voluntarię prestationis, vt dixi *supra cap. 4. Garzia cap. 9. num. 26. Auend. cap. 4. par. 2. n. 17.* Item si esset nutritiua peccati, vel si per priuilegium ei derogaretur, non suffragaretur tunc possessio tanti temporis. Insuper impugnari potest, si constaret titulum à principio fuisse nullum, vitiosum vel erroneum, quia super talibus fundari non potest ędificium.

Ideò datur cautela Aduocatis, vt dixi in *praeced. tract. num. 227.* quod si possint probare per testes immemorabilem, caueant præsentare titulum; sed
16 dùm in facto fuisset præsentata quędam concessio rei feudalis absque assensu, & super ea fuisset facta etiam probatio immemorabilis, & pars impugnando concessionem prętenderet etiam ex prędictis non esse faciendam existimationem de centenaria, dum titulus erat nullus ex defectu assensus, Replicabam Ego, quod licèt concessio, & priuilegium
17 appareat ex facie illegitimum, tamen dùm potuit sollemnitas assensus impetrari, & omne quod concurrere debebat suppleri, dato cursu tēporis, fuisse adimpletum de iure pręsumitur, *Anchar. cons. 136.* vbi in instrumento transactionis Monialium pręsentato, deficiebant omnes sollemnitates, & ex decursu tanti temporis consuluit pro validitate, quia sollemnitates poterant postea suppleri, & sic *Alex. cons. 89. de Pont. cons. 155. vol. 2.* & dixi *in praeced. tract. prag. 11. ex nu. 146.* nisi daretur, vt supra dixi incapacitas, veluti, quia assensus non poterat dari, vnde neque pręsumi, cùm fictio non possit plus operari, quam veritas, *l. filio, quem Pater, ff. de lib. & posthum.*

ARGVMENTVM.

Agens ad rescissionem contractus venditionis qualiter debeat offerre pretium receptum.
Pretium si ex pacto emptoris fuerit inuestitum in tuta Emptione pro securitate, an reuocato contractu possit petere de contanti, vel sufficiat Emptori offerre cessionem emptionis factæ, nouiter explicatur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *NVllitatem, vel rescissionem contractus rei venditæ proponentes non debent audiri, nisi oblato pretio cum vsuris.*

2 *Minor restitutionem in integrum petens, debet offerre quod ad eum peruenit.*

3 *Oblatio verbalis in iudicio, quando sufficiat.*

4 *Assensus si non expeditur in forma Cancellariæ infra biennium super vēditione, potest reuocari.*

5 *Pretium rei emptæ, si ex pacto sit conuersum in emptionem, an rescisso contractu vēditor teneatur soluere, vel sufficiat cedere emptiones.*

6 *Reuocatio contractus datur tàm venditori, quàm emptori, contra Frecciæ opinionem.*

7 *Contractu rescisso, quilibet debet reponi in suo statu, venditor ad rem cum fructibus, emptor ad pretium cum vsuris.*

8 *Impugnans actum, non potest de iure prætendere commodum.*

9 *Interesse voluntatis, sat is est de iure in consideratione.*

10 *Pactum vt pretium inuestiatur in emptionem, est onerosum venditori, & contra naturam contractus.*

11 *Onus rei dicitur pactum contra naturam contractus, & pretio æstimatur.*

12 *Attendendum est, quod principaliter fit, non quod in consequentiam venit.*

13 *Restitutio an detur aduersus tertium.*

14 *Pretium ex pacto inuestitum reuocato contractu, an in pecunia numerata sit restituendum, vel sufficiat cedere emptionem factam.*

15 *Pretium quando succedat loco rei declaratur.*

16 *Contrahens semper præsumitur se adstringere cum iuris dispositione.*

CAPVT VIII.

NOtabilis, & vtilis est articulus, quem tetigi
in *præcedenti tract.* quòd Vniuersitas, minor,
& alij agentes ad rescissionem contractus ex capite nullitatis, uel restitutionis in integrum, petendo rem auocari, quam alie-
1 nauerant dum intendunt reponi ad pristinum, similitèr ex sui parte debent adimplere offerendo pretium receptum, ità quod Reus etiam in integrum reducatur, & non adsit inter eos inequalitas, & sic, si petat quis fructus perceptos à possessore, teneatur offerre usuras pretij recepti, *tex. est ad literam in l. 1. C. si vend. pign.* & concordat *tex. in l. utere C. de præd. min.* & adeò uera est hęc cōclusio, quod *Doct.* dixerunt denegari posse audientiam Actori, nisi realitèr, uel saltim uerbalitèr in iudicio adim-
2 pleat adimplenda ex sui parte, *l. Iulianus §. offerri ff. de act. emp.* si intendat consumere conuentum in dolo, sic *Affl. dec. 220. num. 4. Ozasch. dec. 160. nu. 16. Sforza de restit. in integ. quæst. 47. par. 1. art. 1. & 3. Corn. cons. 86. lib. 2.* qui omnes concordant pretium esse deponendum, uel offerendum, ut deliberet Reus, si contentus sit, illud sine lite recipere, nam rescissio, & reuocatio contractus assimilantur restitutioni in integrum, quę est in pristinum repositio, *l. quod si minor §. restitutio ff. de minor.* & eam Minor proponens, similiter tenetur acceptum
3 offerre *l. 1. C. de reputat.* uerum si esset dubium, an pretiū esset restituendum, potest cum protestatione offerre, quatenùs teneretur, *Mastril. dec. 15. nu. 31. Natta cons. 631. Roland. cons. 7. lib. 3.*

Per quos iuris terminos, annis preteritis partes quondam D. Flaminij Vrsini Comitis Muri in Sac. Consilio defendebam, qui uendiderat terram Sorbi Marchionissę Cusani, quę pro securitate euictionis uoluit pactum, ut pretium ab ea exbursandum in emptionem conuerteretur, ipsa audita, & sic facta fuit emptio census, ipsa consentiente. Euenit, quod pęnituit Marchionissam emisse dictam terram, & negligente Venditore assensum expedire in forma Cancellarię, infrà biennium, ipsa reuocauit alienationem uigore *Constit. Regni diuæ memoriæ*, &
4 petijt, ut D. Flaminius uenditor recipere deberet in sui posse dictam terram ei alienatam, & restituere deberet pretium de contanti solutum. Cumque nullitas esset euidens, & defendi non posset ex *pragm. fin. de feudis*. Consulimus, ut sine alia lite deberet D. Flaminius offerre emptiones factas de pretio emptricis, & recipere terram Sorbi uenditā. Replicabat emptrix, quod ipsa soluerat de contan-
5 ti, & sic ad pristinum erat restituenda, stante nullitate contractus, quia ea dicitur esse realis restitutio, quando in pristinum sine damno aliquo fit repositio, quam oppositionem similitèr nos retorquebamus, contra ipsam Marchionissam, quod neque ipse venditor debeat esse in damno, vt per iura supra allegata, cum minore probauimus, nam si pretium fuit inuestitum, non fuit ex voluntate, vel ex vtilitate venditoris id factum, sed causatum ex pacto coacto, quod voluit ipsa Marchionissa fieri, vt securior esset de suo pretio in casum euictionis Terræ emptæ, fuit casus reputatus nouus, & ego iunior scripsi sequētes allegationes, tunc temporis, quas vtile reputaui hic inserere.

Licet Marchionissa Cusani emptrix Terræ Sor-
6 bi feudalis potuerit ex beneficio Constit. Constitutionem Diuæ memoriæ reuocare ante impetratum assensum dictam emptionem, vt Sac. Cons. alias emptorem in eum casum ad reuocandum admisit, teste *Io: Thoma de Marin. in tract. de generibus, & qualit. feud. tit. de feudo ex pacto, & prou. antiquo in §. constitutio. nu. 13.* quicquid dixerit *Frec. de subfeud. lib. 2. auth. 1. §. à Regnicolis, per totum*, & *Ioannes Vinc. Anna in repet. dict. Const. in textual. nu. 225. cum seq.* Adeò vt superfluum esset, hoc in dubium reuocare in istis Supremis Tribunalibus, cum ista opinio vsu recepta sit.

Attamen in proposita facti specie probabiliter hæsitatur. Num Marchionissa valeat pretium repetere à venditore, uel à dicta petitione repellatur oblata cessione illius annui census, qui ex pretio depositato pro cautela euictionis ex lege in contractu venditionis dicta instante emptrice, emptus fuit.

Pro parte emptricis facit regula, quod rescissio, seù annullato contractu ex quacumquè causa pretium emptori restitui debet, prout res vendita ipsi venditori, *l. si fundus, §. 1. ff. de reb. eorum cum simil.*

Cæterum præmissis non refragantibus, in contrarium apertam equitatem esse censeo, quod imò uenditor hoc casu rescisso contractu, uel reuocato, seù annullato non teneatur pretium in pecunia numerata restituere, sed tantum actionem cedere

ad dictum capitale,& annuum censum,sic, ut su-
pra,pro securitate euictionis ad fauorem emptricis
acquisitum.

Et moueor, quia illa contra quem rescinditur,
seù annullatur contractus etiam ex beneficio mi-
noris ætatis debet reponi, & reintegrari in eum
statum,in quo reperiebatur antequam cōtraxisset,
nedum respectu eorum,quę peruenerunt ad ipsum
7 reuocātem,uerum etiam ad extraneum, *l.alterius,*
ubi *Din.* & *Bald.ff.de tut.& rat.distrab. l.1.& 2.*
ubi *Bald.C.si aduers.transact. l.quod minor,§.re-
stitutio,ff.de minor.*& est bonus *tex.in l.tutor,§.
curator,*uers.*Item quaero,& l.intra vtile,§.venden-
tibus,ff.eod.* pręsertim quando contractus rescin-
ditur ex lege in eodem contractu, *dict.l.ab emptio-
ne,*& ibi *Glos.*& *Doct.ff.de pactis*, cum adductis
per *Tiraquell.de retract.consan §.29 gl.2.nu.4.*

Si itaquè debet reponi rescissionem passus in
pristinum statum,in quo erat, antequàm contraxit,
ità ut in aliquo damno non remaneat, ut etiam
comprobant *Sfortia Oddus* in suo amplo *tractatu
de restit.in integr.quest.47.art.1.per totum,* etiam
respectu tertij,ut supra,& *Odd.d.quest.47.art.12.
nu.55.fol.427.* Igitur contra omnem mundi equi-
quitatem compelleretur retinere emptionem an-
nui census,& pretium in pecunia numerata resti-
tuere,quia in effectu circumscripto cōtractu emp-
8 tionis impugnato ab emptrice, super quo cum im-
pugnauerit non possent, neque potest se fundare
Bald.in d.l.1.nu.1. C.de reput.Odd.d.artic.1.nu.3.
& facit reg. *cap.ex eo de reg.iur.in 6.* Coactus
esset emere annuum censum ex pecunia aliena sibi
mutuata,quod est absurdum *l.nec emere,C.de lur.
delib. cum simil.* & satis diceretur damnum pati;
Quia actum fecisset contra eius uoluntatem, *l.fin.
ff.de vsu,& habit.* quam legem multis in locis al-
9 legat *Andr.in cap.1.§.si dominus,*sub *nu.9. ad fi-
nem,*ubi *Lipar.* loca adducit, *de milit.vassall.qui
cont.est,* & eleganter dixit *Bald.in repet. l.1.* sub
nu.15.ad fin.ff.de leg.2. quod grauare me dicitur
omnis,qui me cogit,licet damnum mihi non infe-
rat. nam loco damni habetur,quod perdo arbitriū
uoluntatis, & eo ipso dicor damnum pati, quia
facio actum,qui mihi displicet. *Andr.in cap.Im-
perialem,*sub *nu.4.de prohib.feud.alien. per Feder.*
ubi allegat *d.l.fin,* & latè *Tiraq.de retractu con-
sang.in prohem.cum seq.nu.25,*

Et pręcipuè quia pactum istud,quod pretium
deponeretur,ut inuestiretur pro cautela euictionis,
est insertum ad fauorem emptricis, & est onerosū
uenditori, tum quia de substantia pretij est, ne-
dum,ut transferatur dominium in ipsum uendito-
rem, *l.ex empto,in fine principij, ff.de act.empti,*
10 sed taliter, ut perpetuò ualeat de illo ad libitum
disponere,ità in specie tradidit *Fabian.de Monte
in tract.de empt.vendit.quest.5.princ nu.33.ad fin.*
11 Tum quoniam omne pactum insertum ad fauo-
rem contrahentis dicitur esse onus, & facit rem
minus ualere,argum. *l.sed si vir,§ si vir vxori, ff.
de donat.inter vir.& vxor. l.fundi partem, ff.de
action.empti, l.si venditor, §.1.in fin.ff.de ser.ex-
port.* ex quo uerborum cōtextu,notare soleo,quod
res dicitur minus ualere etiam si onus annexum
non respiceret commodum pecuniarium,sed animi
satisfactionem,quem *§.fin.* allegat etiam in propo-
sito oneris facientis rem minus ualere, *Tiraq.de
retract.conuent.in prefat.nu.22.*

Nec eo,quia fructus dictę emptionis pertinere
debent ad uēditorem,dici debet pactum insertum
ad fauorem illius, quia principali fuit insertum ad
12 fauorem emptricis,& eius contemplatione, igitur
hoc attendi debet, *l.si quis,nec causam, ff.si cert
pet.* exornat *Tiraq.in tract.de retract.consangum.
§.30.gl.1.nu.4.cum seq. l.qui exceptionem,ff.de
cond.indeb.* latè *Tiraq.d.tract.in prohem.num.56.*
& quod tale pactum quod fuit insertum ad instan-
tiam,seù contemplationem unius ex contrahenti-
bus dicatur causa finalis illius, tradit *Bald.in l.si
repetendi,nu.6.C.de cōd.ob causam,* latè post alios
Bursat.cons.304.nu.10.& seq.vol.3.

Cum itaque pretium ratione istius oneris perpe-
tuò minuatur ad fauorem,& contemplationem uen-
ditricis dicatur minus ualere per iniquum cum
reuerentia esset compellere uenditorem loco pretij
cum onere soluti liberum restituere.

Nec obstat si replicaretur,quod posset uenditor
pretium repetere a uenditore annui census, igitur
13 tenetur pręcisè illud restituere emptrici.Nam ue-
rum est,quod rescissionem passus restituitur etiam
aduersùs tertium, ut supra,& tradit *Bald.d.l.alte-
rius,* & ibi *Alber.*& refert *Odd.d.art.12.num.55.*
maximè quando sciuit tertius possessor, quod
potuit res auocari, *Glos.* singul in *l.minor,in
uerbo fuerit, ff.de euiction.* per *tex.clarum in l.in
causæ l.4 prima, §.fin.ff.de minor.* licet contra am-
plè consuluerit, quando ob pacta non seruata
iuxtà terminos, *l.cum te,C.de pact.inter emptor.
& vend. Crauett.cons.299.per totum,par.2.* sed
tamen quando nullum remedium daretur ipsi ad-
uersario restituti contra ipsum rescindentem: Ita
post *Petr.*& *Cyn.*tradit *Bald.in d.l.1.in fin. C.de
reput.quæ fiunt in iud.rest.in integr.* & *Collect.*&
Bellam.in cap.causa num.9.de rest.in integr. no-
uiter *Odd.d.quest.47.art.3.nu.18.* qui uideatur.

Sed expeditum remedium habet consequendi
intentum suum contra emptricem, quæ reuocauit
contractum, ut supra: Quia excipiendo uenditor
potest actricem repellere, & absurdum esset sol-
uere vni,vt ab altero repetat,melius est enim non
soluere,quam solutum repetere; *l.stipulante,* circa
*princ.*ibi,*retinere maluerit,quam petere, ff.ad tre-
bell.* cum vulg, adductis per *Tiraquell. d.tract.
§.29.nu.3.*

14 Nec refragantur contraria,nam ex superius de-
ductis ad ea clara patet responsio. Admisso enim
quod rescisso contractu, vel annullato ex quacun-
que causa emptor teneatur restituere rem cum
fructibus,& venditor pretium cū interesse, iustum
tamen circa fructus, & interesse respectiuè, secun-
dùm distinct.quam facit *Odd.dict.quest.47.art.8.*
etiam latiùs *q.45.art.1.per tot.* tamen non proce-
dit,quando pretium recipit cum onere illud inue-
stiendi,vt in proposito per superius tradita, & insu-
per quia liceret rescindenti plus petere, quam re-
cepit rescissionem passus. Si enim res omnis cum
onere minus valet petens illam sine onere, dicitur
plus petere,igitur repelli debet, *§.plus autem inst.
de act.cap.unico,* vbi *Canon.de plus pet.* & quod
dicatur omnis res cum onere minor, quam sine
onere, latè comprobat *Tiraquell.in prohem.tract.
retract.conuent.nu.20.cum seq.*

Et hinc est,quod ille à quo retrahitur res à con-
san-

sanguineo, vel vicino ex forma statuti non potest eò sequi integrum pretium per ipsum promissum, si illud non soluit, sed tantù partē solutam, & interim differre exactionem, prout venditor differre tenebatur, quia alias diceret plus petere tempore, *Tiraq.* ne aliorum dicta transcribam, *d. tract. de retract. consanguin. §. 1. gl. 18. nu. 34.* inferendo ad alia similia *nu. 47.*

15 Nec mihi negotium facit replicatio, vt supra facta, quod ex quo in particularibus res nunquam succedit loco pretij illa offerri non possit.

Nam respondetur dupliciter, primo, quod ex quo venditor non tenetur restituere in genere pretium sine onere, quia cum onere fuit inuestitum. Sat fuit, & est repellere actorem à dicta plus petitione, seu re alterata, & fortè altera, quæ non debebatur.

Secundò respondetur, quod cum vnusquisque faciens actum, censeatur se adstringere dispositioni legis de illo actu loquentis, *l. si duo,* & ibi *Bald. not. & alij* sequuntur *ff. de acquirenda hereditate, Alex. conf. 103. num. 8. lib. 2. Menad. conf. 1. nu. 33.*

16 *cum seq.* dum emptrix conuenit, quod pretium deponeretur, & erogaretur, vt supra, tacitè intellexit, seu intelligere debebat, quod ex iuris dispositione reuocādo tenebatur venditorem ab omni damno immunem reddere, & cum voluerit eodem instrumento venditionis, quod ex pretio annuus census pro sua cautela emeretur, cēsetur voluisse, quod dicta res succederet loco pretij, & limitatur dicta regula, quòd res non succedat loco pretij, quando ex coniecturis tacitè, & facto ipso inter partes ita actum esse creditur. Idquè præsumendum est maximè quando eodem cōtextu ità conuentum fuit, ità limitat *Tiraquell. dict. tract. §. 32. glos. vnica, nu. 25.* sequitur *Molina de Hispan. primogen. lib. 4. cap. 4. num. 32.* & nouissimè *Surdus decis. Mant, 306. num. 12.*

Ex quibus omnibus intrepidè arbitror, quod Don Flaminius non teneatur pretium in pecunia numerata emptrici rescindenti, & reuocanti restituere, sed oblata cessione actionis, vt supra liberari. Et sic fuit decisum in anno 1601. referente tunc Consiliario Carolo Tapia nunc Regente meritissimo, Actuario Carbono, vt contēta remaneret Marchionissa cessione, quam offerebat Don Flaminius facere de annuis redditibus emptis, de qua *decis.* meminit *Gizzar. dec. 29.*

ARGVMENTVM.

Cura annonæ an pertineat ad Barones, vel ad Vniuersitates.

Electio Catapanorum si de consuetudine ad vniuersitatem spectet, an ius superioritatis, & superintendentiæ sit etiam exceptum Baroni circa negligentiam, & malam administrationem.

SVMMARIVM.

1 *Cura Annonæ de iure spectat ad Barones, sed de consuetudine Vniuersitates prouidēt super ea.*

2 *Vniuersitates non habent aliquem iurisdictionem de iure.*

3 *Ius superioritatis super annona pertinet ad Principem, & suos Magistratus.*

4 *Barones possunt punire, priuare Catapanos, & alios Ministros vniuersitatis negligentes in eorum officio.*

5 *Barones an possint prohibere extractionem victualium à terra ob penuriam sine Regis assensu.*

6 *Principis assensus, non requiritur quando lex cōcedit, quod posse fieri.*

7 *Subditi cogi possunt ad vendenda victualia Vniuersitati de ijs, quæ habent vltra victum.*

8 *Bannum an possit fieri per inferiores Iudices, vt ciues reuelent frumenta, quæ tenent.*

9 *Panis taxari potest cuilibet personæ, tempore penuriæ.*

10 *Bannum, vt victualia certo loco tantum vendantur valet.*

11 *Bannum ne victualia reponantur in Monasterijs in Beneuenti, & extra iurisdictionem valet.*

12 *Recatteri possunt prohiberi tempore necessitatis.*

13 *Baro potest remittere ius vectigalis Vniuersitati competens, vt facilius veniant personæ ad vendendum, tempore necessitatis.*

14 *Bannum ne vendantur carnes corrupta, & alia acida, pro conseruatione valent.*

15 *Nocitua ad victum possunt deleri.*

16 *Fraudantes annonam cum mistaris qualiter puniantur.*

17 *Catapani dissimulantes pretio, vel prece, penas exigere à contrauenientibus, qualiter puniri possint.*

CAPVT IX.

1 Pertinentia ad annonam de iure cōmuni ad Præsidem Prouinciæ spectare diximus, & successiuè ad Barones in suis terris, quorū interest subditos opulentos viuere, & conseruari, vt probat *tex. in l. fin. ff. ad l. Iul. de ann. And. in cap. 1. §. post natale de pace ten. Franch. dec. 511. Ann. sing. 60.* verum de consuetudine Vniuersitates habent hoc munus, ipsæ creant Catapanos, qui curam habent imponendi assisiam, & puniendi contrauenientes, vt dicam infra *Prag. 8.*

Quæ consuetudo strictè est seruanda, cum sit contra ius, nam vniuersitates regulariter non habent iurisdictionem, vt in *Constit. Regn. Cum satis,*

2 & propterea vbi adest talis antiqua obseruatio, attendenda est, vt dixi in *prac. com. Pragm. 10. nu. 102.* Id quod hic animaduertendum duxi, quod qualitercumque titulus superioritatis ad Officiales iustitię non est exceptum in animaduertendo qualiter vniuersitatis Catapani officium gerant, si vniuersitas curam habeat prouidēdi eam victualibus, & alijs ad victum pertinētibus, *De Pont. conf. 105. par. 2. Mastril. dec. 300.* & in facto dum essem in Regia Audientia Hydruntina, & Præses Anibal Macedonius Marchio Turturæ, videns annonæ curam imprudenter à Deputatis Ciuitatis Licij tractari, qui nullam prouisionem fecerant de victualibus, ipsos coegit etiam per carcerationem, dum esset suspitio venturæ inopiæ, & habito recursu per Ciuitatem ad Proregem Regni, asserendo, quod ex consuetudine, & priuilegio, cura annonæ spectabat

3 ad Ciuitatem, priuatiuè ad alios officiales, & quod præses

preses vsurpauerat eorum iurisdictionem, immiscendo se in pertinentibus ad annonam, habita relatione à Tribunali, hoc esse factum, quia apparebat segnities, & negligentia illorum de regimine in non prouidendo, & quod auctoritas Tribunalis non erat excepta, fuit rescriptum benè fuisse prouisum, & sic *de Pont. de potest. proreg. tit. de abundantia. Auena de exeq. mand. cap. 19. num. 37.* quod Of-
4 ficiales iustitiæ, in omnem casum negligentiæ, vel grauaminis sunt competentes, licet administratio ad vniuersitates pertineat, & idem obseruauimus in Prouincia Principatus vltra in terra Montis Fusculi, quæ habet ex priuilegio curam annonæ, & Regia Audientia posuit manus super abundantia victualium. Et propterea pro publica vtilitate, necessitate, ac abundantia, licere Baronibus multas prouisiones, & banna emanare est notandum, vt *Surd. cons. 210. lib. 2. Aul. in cap. pretorum cap. 17. glo. rationabiles pretios, Thess. dec. 152. & Hieron. Laur. dec. 40.* qui refert licere imminēte suspictione
5 necessitatis, & penuriæ prohibere extractionem victualium à terra, & sequuntur *Roland. à Vall. cons. 91. vol. 2. Sola in constit. Sabaud. tit. de edictis annone.* Nec dicas, quod dispensare super ijs quæ sunt contra iuris dispositionem ad solum Principem pertineat. *Doct. in l. 1. C. si contr. ius vel vtil. pub.* nam
6 est verum, quando ius non dat licentiam, sed cum ius dictet, in casu necessitatis, vel publicæ vtilitatis posse fieri restrictiones, quilibet Officialis in sua Terra habet hanc auctoritatem, & sic in indiuiduo *Cancer. lib. 3. var. res. cap. 13. nu. 264. cum seq.* quod nota, quia *graues Doctores* vidi super hoc dubitare. Ideo subditos habentes victualia vltra vsum, posse cogi ad vendendum Communitati, pro alimentis ciuium dixit *Gomez. var. res. tit. de emptione nu. ....* & latè *Surd. de aliment. priuil. 94. Doct. in l. 1. C. vt nemini liceat in emp. spet. lib. 10.* Potest etiam fieri
7 bannum quod qui habet vltra victum, vendat indigentibus, *Cappell. Tholos. & Addit dec. 466. Lucas de Pen. in l. 1. C. quibus muner. nomi. liceat Ripa de*
8 *remed pr sfer. num. 18.* Item potest fieri bannum, vt quilibet reuelet sua victualia, vt possit fieri scrutinium, si ea suppetant ciuibus, *Doct. in l. 1. C. de frum. Vrbis Alex. Ripa tract. de peste §. 6. nu. 158.*
9 Stante necessitate per communitatem potest taxari, quantum panis pro qualibet persona, & foculari sit dandum *Io. de Plat. in l. 1. C. de frum. Vrb. Constant. lib. 11.* Potest mandari, vt panis in vno loco tantum à personis designatis vendatur, & non ab alio, ad euitandas fraudes. *Abb. & Alij in cap. signi-*
10 *ficante de appell.* item valet prohibitione victualia reponantur in Monasterijs, vel apud Ecclesiasticos, *Ripa loco citato*, & adsunt *pragm. 28. & 32. tit. de annona* prohibentes posse immicti victualia in Ci-
11 uitatem Beneuenti. Possunt eijci recatterij, & alij qui veniunt in terris ad emendum pro reuendendo,
12 quando adest necessitas, vel vrget suspitio. *Matthienz. in l. 7. tit. 11. glo. 13. l. 5. recompil. Mexia de tax. pan. concl. 1. c. 22. lib. 7. Muta super pragm. Sic tit. 32. in fine*, item potest Baro remictere ius pedagij, & platearum venientibus ad vendendum victualia, licèt noceat vniuersitati habenti priuilegiū
13 intraturæ, contra vendentes. *Boer. dec. 396. Platea in l. 1. C. de namcul. lib. 10. Muta loco citato, nu. 32.* Nec Principis assensus in supradictis requiritur, *Petra de potestat. Princ cap. 6. n. 69. fol. 46.*

Vlterius pro publica vtilitate, & Ciuium conseruatione, ac abundantia possunt fieri proclamata, ne vendantur res corruptæ, vti carnes mortuæ, & annonæ corruptæ, & mali odoris, quia corrumpunt
14 sanguinem, & generant morbos, *l. 1. §. 1. ff. de edil. edic. Ripa tit. de remed. praser. num. 146. Arist. 7. polit. cap. 8. Aul. prætor. cap. 17. glo. rationabiles.* Ciuitatis partes consistunt præcipuè, super curam alimentorum, Inde commiscentes frumenta acida cum bonis in fraudem, & sic mala cum bonis, possunt puniri, *Angel. in l. 1. C. de condit. in horr. publ. lib. 11. & Doct. in l. annonam ff. de extraordin. crim.*
15 Imò nociua possunt deijci, & effundi, *arg. tex. in l. damnato C. de heret. in l. cætera §. mala ff. fam. ercis. Lopez l. 1. tit. 7. par. 5. Mexia in pragm. del Trigo conclus. 1. ex num. 79.* Sicque puniri possunt Pistores, qui in farina miscent alias species,
16 nam semper, quod fit fraus de re ad rem, adest delictum, *Bal. in l. non dubium C. de legib.* Possunt etiā puniri facientes impostura, & Monopolium, vt pretia rerum augeantur *l. vnica C. de Monop. Boss. tit. de vnion. & Colleg. Molin. disp. 341. Menoch. de arbitr. iud. casu 383.* Item seruientes Monasterijs, vel domibus Potentum, qui falsò asserunt esse necessarias carnes, pro eorum dominis, & ipsi postea alijs vendunt pro consequenda franchitia, vel lucro, *Muta super prag. Sicil. tit. 32. num. 45. arg. ex l. 2. ff. ad l. Iul. de ann. & d. l. annonam ff. de extraor.*
17 *crim.* Possunt adhuc puniri Catapanos, qui ob munera taxam pretij maiorem imponunt, vel dissimulant, vendentes vltrà, & sic, si participant in rebus quæ venduntur, nam possunt ab officio remoueri, & puniri, *Io. de Plat. in l. septem C. de erog. milit. annone lib. 12. Bouadill. polit. lib. 3. cap. 4. num. 36. ex l. 1. ff. de concussion.* Tales enim debent esse fideles censores, & procuratores boni publici, vti defensores Ciuitatum, & tenentur denunciare omnes fraudes, *Caball. resol. crim. casu 9. & 14.* multa alia notant *D. Tapia super ius Regni sub tit. de annona, & de Pont. de potest. Proreg. tit. de abundantia*, Volui notare casus practicabiles, vtiles, & quotidianos, qui in dies occurri solent.

ARGVMENTVM.

Contractus initus inter Baronem, & Vassallos quando ob metum reuerentialem, & læsionem rescindi possit.

Metus reuerentialis præsumptio inter Baronem, & Vassallos, an detur, & an ob iuramentum excludatur.

SVMMARIVM.

1 *Contractus inter Baronem, & Vassallos sunt validi.*

2 *Vxor preter donationem, rectè contrahit cum viro.*

3 *Metus reuerentialis datur in Vassallo, erga Baronem.*

4 *Metus reuerentialis iuncta læsione rescindit contractum.*

5 *Metus reuerentialis datur in omni persona subiecta, qui habet ad superiorem reuerentiam.*

6 *Metus reuerentialis datur in Fratre minori, in Filia, in Matre, Nuru cum socero, & pupillo cum Tutore,*

7 *Au-*

7 *Autoritas Baronis timenda est.*
8 *Lesio iuncta cum metu reuerentiali, adiunctis qualitatibus alijs sufficiens est ad irritandum contractum.*
9 *Iuramentum tollit præsumptionem metus reuerentialis.*
10 *Iuramentum non conualidat contractum vi, & metu extortum.*

C A P V T X.

DIxi finalitèr super 1. *pragm.* non esse prohibitos contractus inter Barones, & Vassallos, sed esse validos Inde de iure constitutum est, inter Maritum, & vxorem donationes esse nullas, maximè si vxor viro donet, nam ratione reuerentiæ, & potestatis nõ præsumitur donatio libera, *l.1. ff. de don. inter vir.*
2 *& vxor.* tamen alij contractus inter eos initi, venditionis, permutationis, & cæterum validi sunt, *l. quod autem, §. si tibi, ff. eodem, Boer. dec. 185. nu. 10. Vrsill. dec. 336. Gail. obseru. 40. par. 2. Fran. Marc. dec. 508. par. 1.* tanto fortiùs est asserendum inter Barones, & subditos contractus esse legiti-
3 mos, *Lucas in l. curiales, C. de præd. cur. lib. 10.* verum si Baronis qualitas suadeat metum, vti quia esset persona rigida, crudelis, vsurpator, tunc stat reuerẽtialis metus præsumptio, *Fabr. diff. 1. C. quod metus caus.* & iuncta læsione, contractus posset infringi. *Anchar. cons. 260. Innoc. in cap. si diligenti, nu. 5. de præscrip.* qui loquitur in subdito Episcopi, quod possit contractum rescindere, si cum metu reuerentiali concurrat læsio, quia nemo præsumi-
4 tur suum iactare, nisi ex metu, vel violentia, *l. cum de indebito, ff. de probat.* & maximè si subiectus sit humilis, vel timidus, non valens resistere, & se opponere petitioni sui Domini, ut vide de quodam Barone anhelãte habere vineam pulchram sui Vassalli, qui præcibus, minis, & sugestionibus induxit eum contra voluntatem ad illam uendendam, vili pretio, sed eo mortuo petierat rescissionem, & obtinuit in Sac. Consilio, cuius nomen taceo ob honestatem, Et licet *Burgos de Paz, cons. 15. nu. 35.* cum alijs ab *Eo* relatis, teneant non dari metum reuerẽtialem contra Baronem, in subditum, nisi essent Domini non recognoscentes superiorem, tamen talis sententia communiter est confutata, ut *Roderic. de ann. redit. lib. 1. quæst. 15. nu. 60. Cancer. lib. 3. var. resol. cap. 15. nu. 243. Cephalus cons. 642. ex num. 106. lib. 5.*
5 Cum de iure, detur metus reuerentialis in omni persona, qui tenet superioritatem, vti in filio erga Patrem, & Matrem, in fratre minori, erga maiorem, pupillo erga tutorem, Nuru versus socerum, &
6 in alijs, quos notãt *Doct. in l. 1. §. quæ honerande, ff. quar. rer. act. non det. Graff. de excep. cap. 11. ex nu. 24. cum seq.* Fortior ratio est cum Barone, qui verbis, & factis adiuncta iurisdictione, potentia, & mala qualitate vexandi quempiam, nam vt dixit *Andr. in cap. 1. nu. 13. quib. mod. feud. amic. & cap. 1. nu. 4. ex quib. caus. feud.* Timenda est auctoritas
7 Baronum, quia de facto procedunt, & continuo vigilant, ut offendant, & sic non puto esse dubitandum, dari metum reuerentialem, & iuncta læsione cum dictis adminiculis, contractum posse rescindi, nam recepta est etiam conclusio, quod quãdo cum metu reuerentiali concurrat læsio, contractus po-
8 test rescindi. *Guttier. cons. 16. & 22. Ann. alleg. 88. Gram. dec. 103. num. 5. Præs. de Franch. dec. 119. nu. 5. Peguer. dec. 153. Thes. dec. 66. Fabr. diff. 1. & 10. C. de integr. rest. D. Reg. Rou. Prag. 1. in fin. de Sen. Cons. Maced. Molfes. cons. 4.* Nec omictam adnotare, quod licèt aduersus talem cõclusionem, aliqui limitationem posuerint, ut ea non procedat,
9 si in contractu sit appositum iuramentum, quia id elidit omnem malam præsumptionem, ut *Guttier. in auth. Sacramenta puberum, C. si aduers. vend. num. 94.* tamen communis est in contrarium, ut probat idemmet *tex.* nam dum disponit, quod iuramenti virtus, facit minorem maiorem, ut actus conualidetur, restringit *tex.* (nisi iuramentum sit ui, uel metum extortum) quod tunc nullum opera-
10 tur effectum; quia deficit consensus, & libertas, ubi adest metus, nam ea facilitate, qua quis inducitur ad contrahendũ, suadetur ad iurandum, & alia ad arbitrium partis facienda. *Aret. cons. 24. Thes. dec. 223. nu. 9.* & dicam infra *cap. 63. nu. 9.*

ARGVMENTVM.

Barones tenentur Vassallos protegere, adiuuare, & fauores eis præstare, & ex ijs nullam oriri obligationem, pro remuneratione refertur; Sed an si mercedem accipiant, In foro fori, & poli, obligentur ad restitutionẽ, maxime si magna, & exorbitantia essent beneficia.

Remuneratoria quando dicatur donatio, seù concessio alicui facta, ob seruitia, quæ iuxta suum munus quis exercuit

SVMMARIVM.

1 *PRincipatus fuit erectus ad comodum Vassallorum.*
2 *Barones tenentur ex debito Vassallos, protegere fauores eis præstare.*
3 *Promissio facta, vt quis impetrare habeat aliquid à superiore, valet,*
4 *Assecurantes litis euentum, & fumi venditores, puniri possunt.*
5 *Baro an in foro fori, & poli possit licitè pecuniam habere, pro fauoribus impartitis in Vassallos, distinguitur.*
6 *Turpiter accipitur, quod gratis quis facere tenetur ex debito.*
7 *Legatum factum à Marito vxori non dicitur remuneratorium.*
8 *Feudum concessum à Principe in remunerationem, quando faciat feudum verè remuneratorium.*
9 *Nobilibus non conuenit, mercedem habere, pro gratijs.*
10 *Dona missa à sponso Nobili, præsumuntur donata, secùs ab alijs.*
11 *Qualitas personæ in omnibus actibus est consideranda.*
12 *Salarium incerta pollicitione promissum, non debetur regulariter, fallit si aliud qualitas personæ suadeat.*
13 *Tutores Illustrium, possunt donare, & gratias com-*

competens facere.

14 *Liberalitates, & gratiæ factæ à Baronibus Vassallis, non præstant actionem, neque remunerationem, fallit si erunt in excessu.*

15 *Antidoralis obligatio, facit vt donatum rectè retineri possit.*

16 *Redimens quem à manu hostium, vel latronum, quando mercedem petere possit.*

17 *Donatio dicitur quando nullo iure cogente ea fit.*

18 *Actio ciuilis quando deficit, sed oritur naturalis, quid prosit si vna sine alia est inefficax.*

CAPVT XI.

BArones de iure Diuino, naturali, & positiuo,
Vassallos ab omni oppressione, onere, &
calamitate tenentur liberare, & eos prote-
gere, defendere, fauores præstare, & como-
do inuestigare, ut probaui in principio huius *Prag.*
1 quia Principatus fuit inuentus, & erectus ad vtili-
tatem, & subiectorum, & non ad extollendas; &
magnificandas personas, *Luc. de Pen. in rub. C. de*
Domest. & protect. lib. 11. Doct. in l. nam salutem
ff. de Offic. præfec. vigil. Vasq. contr. illus. 41. & 45.
Indè corrolariè dixi, quod in facto consului, quen-
dam Baronem iniustè procurasse à Vassallis quan-
2 titatem pecuniarum, quia à Prorege obtinuerat, ut
licentiarentur milites, qui in sua terra hospitaban-
tur, & in foro fori, & poli non esse securum. Cum-
que postea à compluribus alijs Baronibus id ob-
seruari audiam, latius hunc articulum volui hic ex-
plicare pro veritatis cognitione.
3 Fundantur enim: Posse quempiam, pecuniam
accipere, & pacisci, ut intercedat aliquid à Princi-
pe, ex *tex. in l. vnica, C. de suffragio*, quem ità ex-
pédit *Cagnol. in l. 2. ff. de orig. iur. ex n. 313.* & pro-
4 bat etiam *tex. in l. quidā relegatus, ff. de rebus du-*
bijs. Alciat. in Paradox. lib. 2. cap. 14. nu. 3. Ign. in
repet. l. 3. §. subuenitur ex num. 151. ff. ad Syllan.
Pascal. de Patria potest. par. 4. cap. 5. nu. 68. Nam
tantum reprehenduntur, & puniri possunt, qui à
Iudicibus, & alijs superioribus certum litis euen-
tum assecurant, & se promictunt de eis. Isti enim
fumi venditores (vt à *Doct.* nominantur) arbitraria
pæna castigari possunt, ut *l. qui explicandi, C. de*
accus. Menoch. de arbitr. iud. casu 344. quia assecu-
rare id, quod est in potestate, & iustitia superioris,
& quod is talis sit, ut consequi id à Iudice valeat,
temerarium est, secus tamen, si quis conuenerat, ut
si obtineat talem gratiam, ei aliquid detur, nam
hoc licitum esse probauimus. Quo assumpto sic
5 stante: Barones iure potuisse in recompensam gra-
tiæ obtētæ à Principe, ad beneficium Vassallorum,
ab eis aliquid accipere contendunt.

Sed replicatur dictam conclusionem procedere
cum personis obligationem non habentibus, ratio-
ne officij, procurandi vtilitatem, & commodum il-
lius pro quo intercedunt, At cum (vt in principio
probauimus) omni iure Barones commodum Vas-
6 sallorum procurare sunt obligati, ergò turpitèr pe-
titur, & accipitur, quod quis ex officij debito im-
partiri debet, ad *tex. in l. fin. ff. de cond. ob turp. caus.*
Lupus in rub. caper vestras §. quinquaginta de Do-
nat. int. vir. & vxor. Inde *Præs. de Franch. dec.* 428.
refert, decisum, legatum factū vxori à Marito, pro
seruitijs acceptis non dici verè remuneratorium, ità
quod non subiaceat dispositioni *l. feminæ C. de se-*
7 *cund. nup.* quia vxor ex debito officij, tenetur ad
omnia seruitia, & obsequia suo viro. *Tiraq. de leg.*
connub. l. 1. num. 26. Prout consequentèr in alio pro-
posito dixi, de infeudatione facta Militi ob eius
seruitia, quod non per talem assertionem, feudum
erat effectum remuneratorium. *de Pont. cons. 59.*
8 Et propterea firmum remanet assumptum primi;
quod Barones qui debent protegere subditos vti fi-
lios, vt *Bal. cons. 439. Crau. cons. 238. Affl. dec. 265.*
& quadam originali necessitate, & ex debito uti
subiectos tenentur, nequaquam pretium accipere
debent.
9 Adstipulatur aliud assumptum, nobilibus dede-
cus esse mercedem, pro fauoribus impartiendis
prætendere, ad *tex.* notabilem *in cap. 1. de Donat.*
vb. litera dicit, hanc tibi quodammodo legem, no-
bilitas imponit, vt deberet se extimet, quod tribuit,
& nisi in suis beneficijs creuerit, nil præstitisse pu-
tetur, & notat *Roman. sing. 768.* Inde oritur, quod à
Nobili præsumitur facta donatio, & est limitatio ad
10 regulam, quæ est in contrarium, Nunquam esse
præsumendam donationem, sic in indiuiduò *Bal. in*
l. vxoris ff. de legat. 3. qui docet, quod dum Maritus
nobilis mictit sponsæ munera, non præsumitur mi-
sisse, vt ea ornatior incedat, sed pleno iure censen-
tur donata, ex *Bart. in l. si plures § arrogatur ff. de*
vulg. & pupil. Affl. dec. 315. Barbos. in l. quæ dotis
num. 8. ff. sol. matr. Grattian. discep. for. 189. & est
11 *tex.* notabilis *in cap. si quæstiones de Simonia*, qui
disponit ad præsumendum, an gratuitò, quid sit
actum, qualitatem personæ esse considerandam, &
ideò *Doct.* ibi inferunt, vt licèt salarium non conuē-
tum, in operibus, non debeatur *l. salarium C. mād.*
tamen si qualitas personæ, aliud suadeat, subintel-
ligitur pro solita mercede, seruitia præstari, *l. si dui-*
12 *bus §. in coheunda ff. pro socio l. naturalis §. 1. ff. de*
præsc. verb. Palac. in rub. de Donat. inter vir. &
vxor. §. 9. num. 7. qui ait, proprium esse Nobilium, &
eorum qui in dignitate constituti sunt, liberalitatis
exercere, & *glos.* est notanda in *l. sed si susceperit §.*
1. verbo modica ff. de iudic. And. in cap. 1. §. hoc in-
telligendum tit. qui suc. feud. dar. Inde est, quod
quamquam de iure, prohibitum sit tutoribus, &
13 curatoribus, de bonis pupilli donare, *l. pactum cu-*
ratoris C. de pact. non tamen, extenditur ad Admi-
stratores Illustrium, qui valent aliquas gratias face-
re subditis, nomine, & respectu nobilitatis pupilli;
Glos. & Doct. in cap. grandi de supplenda neglig.
Prælat. lib. 6. Siculus in cap. 1. de Donat. & Palac.
loco supra citato, & in computis tutelæ administra-
tæ per D. Lucretiam de Tufo Orsina, Comitissimā
Ciuitatis Muri, in rationibus, fuerunt admissæ mul-
tæ gratiæ, ab ea factæ Vassallis, ex quibus omnibus,
vndiquè conspicitur, ex debito esse Barones obli-
gatos, commoditates, & vtilitates vniuersales inue-
stigare, & omne suum posse, sine aliqua spe lucri
exibere ad commodum Vassallorum.
14 Non tamen est prætermictendum, quod si gra-
tiæ, & protectiones erunt exuberantes ergà subdi-
tos, quamuis non pariant actionem producunt sal-
tim, naturalem obligationem antidoralem, vt *Ti-*
raq. in l. si vnquam, verbo donatione largitus num.
107. de reuoc. donat. & ideò si Vassalli se gratos de-
monstrent, donando aliqua, neque ex parte dantis,
neque recipientis esse illicitum puto, quia vigilan-

tia

tia circa ea quæ ex debito fieri debent, quando strenuè, & cum effectu, ex toto conatu, quis implet, remunerationem, & correspondentiam antidoralem recipere debet, maximè quando non sunt donata, in excessu, ad *tex. in l. munerum §. præterea ff. de muner. & honor.* ibi *(quod genus collationis minus est)* *Capyc. in inuest. verf. Paritas, & Paris. de reinteg. feud. quæst. 5. num. 7.* dicit posse Baronem,
15 pro subditorum commoditate aliquod demanij feudi, concedere, ex grata correspondentia, quam habent Vassalli, & sic *And. in constit. Regni incip. Dignum* ibi *(& quod Baro concedit de demanio, compensetur cum alio accepto)* cum regularitèr talia dona iure concedi non possint.

Imò tot, & tanta possent esse exuberantia beneficia, vt recompensatio debeatur: Pone quod Baro à longinquis cum dispendio Neapolim veniat, pro Vassallorum necessitatibus, vel pro illis adiuuandis in aliqua lite, & molestia, & suas partes impartiatur, pro eorum iuuamine (& quantum hac tempestate fauores præualeant, nemo est qui ignoret) Ista, vel similis magna gratitudo, requirit correspondentiam remunerationis, ad *tex. in l. si Pater §. 1. ff. de*
16 *nat.* qui inquit *(si quis aliquem à latrunculis, vel hostibus captum eripuit, & aliquid pro eo ab ipso accipiat, hæc donatio irreuocabilis est, merces enim laboris appellenda est)* nam laboris habenda est consideratio, & magna gratitudo, compensari debet, adeò quod si fiat donatio non erit pura, sed ob causam, *Cabed. dec. 36. par. 2. Tiraq. in d. l. si vnquam verf. donatione largitus num. 106. D. Regens Tapia dec. 6. ex num. 28.* & sic venit limitanda *dec. Franch.* supra citata, circa seruitia pręstita ab vxore, vt legatum mariti non dicatur remuneratorium, secùs si magna ea fuissent, circa longam mariti infirmitatem, & sic de militibus validè pugnantibus, vt dixi in *præced. tract. prag. 3. ex num. 66.* Non dico, ex ijs dari actionem ad petendum, sed si data fuerint, licitum esse retentionem, & vigore antidoralis
17 obligationis non posse dici puram donationem, & notanda sunt verba *tex. in l. donari ff. de reg. iur.* quæ dicunt *(donationem eam esse quæ nullo iure cogente fit)* nam illud verbum, nullo iure cogente, intelligitur de iure ciuili, sed non excluditur illa naturalis obligatio, quæ homines cogit ad benefaciendum benefacienti. *l. iurisgentium §. prætor ait ff. de pact.* & sic quamuis in multis pactis non oriatur actio, quia nuda, & non sunt vestita iuris ciuilis sollemnitate *l. petens C. de pact.* tamen naturalis obligatio semper inest, quæ multa parit, licèt non sit efficax ad agendum, vt in *dict. l. iurisgentium §. sed cum nulla, ff. de pact.* & ibi latè per *Iason.* & Alios.

ARGVMENTVM.

Statutum generale, vel priuilegium, an deroget priuilegijs specialitèr antea alteri concessis, nulla facta mentione de ijs.

Princeps facta concessione alicui, an possit illam limitare, vel eximere Vassallum à iurisdictione Baronis, aut immunitatem concedere in præiudicium ipsius.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium generale non derogat priuilegijs, particulariter concessis.*
2 *Reuocatio priuilegij, nunquam censetur facta, nisi expressè, vel ob clausulam, non obstante apposita.*
3 *Explicita mentio requiritur, pro reuocanda consuetudine antiqua, vel tollendis priuilegijs in corpore iuris clausis.*
4 *Immunitatem Princeps concedere non potest in præiudicium eorum, quibus fuerat ius quæsitum.*
5 *Rex potest aliquem immunem facere à solutione vectigalium, & onerum non obstante priuilegio, antea alteri concesso, pro exigendis vectigalibus, & gabellis.*
6 *Altum dominium nunquam videtur expropriatum à Principe per quamcumquè concessionem.*
7 *Eximere aliquem à iurisdictione Baronis, immunes facere à solutione onerum, est alti dominij.*
8 *Speciale priuilegium, derogat generali.*
9 *Princeps potest priuilegia concessa, limitare, & minuere ex causa.*
10 *Princeps in casu negligentiæ, & iniustitia inferiorum, exercet altum dominium, in succurrendo.*
11 *Princeps per viam legis generalis potest præiudicare in feudatis, & per viam ordinis particularis, auocat causam, & delegat.*

CAPVT XII.

Articuli quē obiter in *præced. tract.* tetigi an per legē generalē, vel priuilegiū vniuersale censeatur derogatum priuilegijs particulariter concessis, multotiès postea, in fa-
1 cto occurrit disceptare, & super eo iudicare, & ideò breuiter comprobando id, quod dixi, Pono conclusionem, per quamcumquè generalitatem verborū statuti, vel priuilegij, si non est facta expressa derogatio, vt implicita saltim, cum clausula non obstante, nunquam censeri factam reuocationem priuile-
2 gij in contrarium obtenti, nec præiudicatum consuetudini legitimè præscriptæ ad *tex. in cap. 1. de const.* & ibi *Omnes Doct. Dec. conf. 469. Nald. conf. 73.* Neque per generalem legem, etiam cum dicta clausula non obstante, censeri derogatum priuilegijs in corpore iuris clausis, quia tunc non implicita, sed explicita requiritur derogatio, *Doct. in auth.*
3 *qua in prouincia C. vbi de crim. agi opor. Bald. in l. humanum C. de leg. Felin. in cap. nonnulli de rescrip. Gutier.* plenè in *l. nemo potest num. 173. ff. de legat. 1.* Et similitèr nequè præsumi derogatum cōsuetudini immemorabili, per quamcumque legē, vel priuilegiū verbis generalibus concessum, *Ruin. conf. 105. lib. 5. Dec. loco citato. Aret. conf. 15.* Et in quadam causa in Regia Audientia Hydruntina contingit dubitari super *dicta quæstione*. Fuerat enim concessum cuidam Baroni ius exigendi passum, & gabellam à quocumquè transeunte cum animalibus, & mercibus per suum locū, & ius plateæ ab ementibus victualia, & alia mobilia in sua terra; cum clausula posita in priuilegio (quod nullus qualitercūq; priuilegiatus sit immunis à tali solutione) post nonnullos annos cuidā benemerito fuit cōcessum priuilegiū, vt esset immunis ab omni onere Gabellæ Regiæ, & priuatæ, passuum, platearum:

pro suis negotijs, & mercibus in ampla forma,& dum iste priuilegiatus, & sui famuli pertransissent maximam animalium quantitatem, quæ mictebantur ad pascua,& fuissent impediti, pro solutione passus concessi in eo loco, resistebant Massarij soluere, ob priuilegium quod in promptu exhibebant vna cum prouisionibus Regiæ Cameræ, obseruatorialibus. Baro ille, in contrarium se opponebat, quod tale priuilegium erat posterius, neque dicebat, ut esset immunis, non obstante aliquo priuilegio in contrarium,& quod neque Princeps poterat in damnum illius, post ei ius quæsitum, alteri
4 exemptionem concedere, ex *l.2.§.si quis à Principe, ff. ne quid in loco publ.* & per conclusionem supra positam, quod quando non sit facta specialis derogatio, secundum priuilegium,& statutum non præiudicat primo, & deuoluta causa, per viam grauaminis ad dictam Regiam Audientiam, Aduocati Baronis, ex dictis rationibus, petebant, omnino deberi ius passus pro quolibet animali, seruata taxa solutionis in priuilegio posita.

In contrarium replicabatur, vera esse, quæ in iure, ex parte Baronis allegabantur, quando suum priuilegium in totum abrogaretur, sed quando Priceps, aliquos eximit,& immunes facit à solutione & onere, non dicitur facere præiudicium ei, qui habuit concessionem exigendi vectigalia, qui vtitur iure suo, nam concedendo quodlibet generale
5 priuilegium, non censetur se, expropriare alto dominio,& superioritate, quin non possit aliquos immunes facere, nam & si inuestiat quemquam de aliqua terra, cum omni iurisdictione, abdicatiua,& priuatiua, vnde de iure Princeps in ea amplius se intromictete non potest, *Bald. in l.1.nu.43. ff. de*
6 *rer. diuis. Abb. in cap. ex transmissa de foro compet. Peregr. de Iur. fisc. lib.1. tit.2. nu.88. Natta cons.* 659. & dicam infra *cap.36.* tamen, ratione directi, & alti dominij, non est ei prohibitum Vassallos ali-
7 quos illius Baronis eximere à sua iurisdictione,& priuilegium concedere, ut à nullo recognoscantur, nisi ab eo, *l. neminem,*& ibi *Doct. C. de re milit. lib.* 12.& sic poterit gratiare quemquam, *l.1. C. qui milit. poss. lib.11. Roland. à Valle cons.1. nu.141. vol.* 2. allegat *tex.* & ibi *Bart. in l. hi qui, ff. de iur. immun. Valas. consult.* 12.& quod per quamcumque generalem concessionem, non dicatur Princeps tali superioritate spoliatus, quæ inter regalia reputatur, dixerunt *Io: And. ad Specul. tit. de iurisd. omn. iud. Suarez alleg.7. Giurba cons.66. nu.30.* & puntualis est auctoritas *Cancer. lib.3. var. resol. cap.3. à*
8 *nu.318.* quod omnis specialis immunitas concessa particularibus personis à Principe, derogat cuilibet priuilegiato anteriori, licet cōcessionem habeat cum quauis prærogatiua, quia non est priuatiua ad concedētem, ut non possit eam minuere, quoad aliquas personas, quas priuilegiare voluerit. Et sic continuò videmus, tot, & tanto ex diuersis causis eximi à iurisdictione Baronum,& recognosci à Regis Tribunalibus tantum, Sic & infinitos immunes fieri ab omni onere vectigalium, & aliarum impositionum, uti Doghanati in Regia Doghana, Menæpecudum,& alij; & proinde contra dictum Baronem iudicauimus. Et est limitatio ad conclusionem supra positam, ut etiam non facta derogatione speciali in secunda concessione, ea subsistat, quando à Principe non in totum primum priuilegium abrogatur, sed limitatur, vel minuitur in certis personis.
9 Nec potest dici fieri præiudicium, & ideò iuri tertij Princeps non præsumitur detrimentum facere; Quia respōdetur, quod quando Princeps aliquem inuestit, vel priuilegium concedit, subintelligitur tacita conditio, vt non priuetur suo alto dominio, quod consistit, vt in multis possit limitare iurisdictionem,& priuilegium concessum, *Peregr. de iur. Fisc. tit.3. nu.75.* sic in defectum negligentiæ Iusti-
10 tiæ Baronum, valet Rex se intromictere, cum sit de alto dominio suas partes interponere, ne quisquam iniuriam, vel damnum patiatur, & opē ferre oppressis. *cap. irrefr. ag. abili, de offic. ordinarij, Brun. cons.196. Gram. decis.30. Cabed. dec.85.* & latiùs *Natta cons.408. lib.2.* Item similiter per viam legis generalis limitat, minuit, & alterat Baronum priuilegia, *Foller.* super *Prag. census,* versic. *Et submissiones, nu.19. Petra de potest. Princ. fol.56.* Et ex aliqua ratione, multoties auocat causam aliquam
11 à Barone,& delegat suis Tribunalibus; *De Curt. in suo diuers. fol.28. nu.16. De Pont. de potest. proreg. tit. de delegat. Auend. de exeq. mand. cap.19. num.2.* & in Indultis generalibus gratiam extendi ad Vassallos Baronum dixi in *præced. tract. Prag. 8. par.1. ex nu.165.* & ad materiam sunt videnda alia quæ dicam infra *cap.37.*

ARGVMENTVM.

Saluaguardia eximendo aliquem Vassallum à iurisdictione sui Baronis, an à Prorege fieri possit.

Baro suspectus in cognoscendo, an dicatur etiā suspectus in delegando.

Saluaguardiæ contrauenìens, qualiter puniatur.

SVMMARIVM.

1 *PRinceps non potest eximere aliquem Vassallum à iurisdictione Baronis, & concedere saluaguardiam.*
2 *Princeps dicitur perturbare inuestitum se intromittendo in iurisdictione illius.*
3 *Princeps non potest auocare aliquam causam à Barone, etiam cum clausula citra præiudicium priuilegij.*
4 *Saluaguardia an possit legitimè à superiore concedi, si Officialis sit inimicus alicui Vassallo.*
5 *Princeps potest succurrere, & est de alto dominio impedire, ne subditi à Baronibus grauentur, & ex causa saluaguardiam concedere potest.*
6 *Saluaguardia generalis, est excusatoria, iustitia, & non est præiudicialis.*
7 *Saluaguardia particularis, potest concedi, cōstito de grauaminibus, & odio Baronis.*
8 *Saluaguardia solet concedi Caporalibus litiū, qui eas protegunt contra Barones.*
9 *Saluaguardia, ne Baro procedat inconsulto superiore, ex aliqua causa potest concedi.*
10 *Saluaguardia concessa eximendo Vassallum in totum à iurisdictione, ex qua causa dari possit.*
11 *Vanus timor subditi, non est attendendus, vt armetur ad inobedientiam aduersus Dominum.*

12 Ini-

12 *Inimicitia grauis, inter Subditum, & Baronem, est iusta causa, vt Vassallo concedatur saluaguardia.*

13 *Suspectus ex causa odij, in cognoscendo est etiam suspectus in delegando.*

14 *Causa potest auocari ex præsumpto odio à Barone.*

15 *Baro, & sui Officiales sunt suspecti in causis pertinentibus ad commodum Baronis.*

16 *Officialis Baronis si ei non est subditus, non potest allegari suspectus, ex causa Baronis.*

17 *Baro in negotijs liquidis, licet pertinentibus ad vtilitatem suam de consuetudine cognoscit.*

18 *Saluaguardia concedi potest, etiam in bonis, ne quis turbetur, vel contra eum exequatur, ex legitima causa.*

19 *Saluaguardia non differt à saluoconductu.*

20 *Saluusconductus est protectio quam accipit Princeps de aliqua persona.*

21 *Saluaguardiam, vel saluumconductum infringēs, & non obseruans qualiter puniri possit.*

CAPVT XIII.

NON est fine magna controuersia, si iure
Prorex, vel alij Regij superiores salua-
guardiam, ad beneficium Vassallorum
Baronum expedire possint, & quamuis
aliqua dixerim, volui nunc articulum sic quotidia-
num plenius explicari.

Opinionis equidem fuerunt multi, saluaguar-
diam iure non posse concedendam, dum vtilibus
1 Dominis de feudo inuestitis præiudicetur, sed in
casu quo Baro grauaret, priùs esse ei faciendam
trinam monitionē, & constito de perfidia, posse tūc
saluaguardias fieri, & non aliàs, *Boer. dec.* 304. *Ro-
land. cons.* 18. & 40. *vol.* 4. *Tepat. lib.* 1. *var. sentent.
tit. de saluaguardia. Papon. lib.* 13. *tit.* 2. *arrest.* 5.
cum alijs ab eis coacceruatis, quia cōcesso feudo, in
causis subditorum Princeps non debet se intromi-
2 ctere, cum aliàs perturbaretur iurisdictio inuestiti.
Bald. in l. 1. *quest.* 13. *ff. de offic. Procons. Surd. cons.*
210. *Natta cons.* 408. Nam adsunt remedia iuris,
per viam appellationis, ut causa cognita grauami-
na si adsunt, repellantur, & si non grauauit, causæ
remictantur, *cap. vt debitus honor. de appellat.* sic
Frecc. de subfeud. lib. 2. *auctor.* 11. *nu.* 3. Ideò firmat
De Curte in suo diuers. feud. fol. 28. Principem vl-
3 lam causam à Barone auocare posse, etiam cum
clausula citrà præiudicium eius priuilegij, *Vital. de
clausul.* verbo *Nil nouari secur. pendent.* Eo maxi-
mè quando priuilegium ex causa onerosa est ob-
tentum, *Bal. in l.* 1. *quest.* 43. *ff. de rer. diuis. Ozzasc.
dec.* 34. *Petra de potest. Princ. cap.* 22. & *Mastrill.
dec.* 263. refert reuocatam fuisse per Senatum, sal-
uaguardiam, factam ad beneficium cuiusdam,
4 quia Officialis illius terræ erat suus inimicus, nam
dum poterat remedio ordinario, proponēdo suspi-
ctiones, succurri, non erat auxilium extraordinariū
concedendum, tollendo iurisdictionem à Barone,
qui in causis illius, cognita inimicitia alium Iudi-
cem constituere valebat.

Contrariam sententiam sequuti sunt *Alij Doct.*
quod possit Princeps, & sui Officiales maiores,
has saluaguardias expedire, quando subditi Baro-
num ad ipsum Principem recurrunt, timendo sæui-
tiam sui Domini, quia Principis est, protegere eos,
5 qui ipsum adeunt, & reprimere, ne subiecti oppri-
mantur, *l. si aduersus, C. de hæret. l.* 3. *§. nec poten-
tiores, ff. de offic. Præsid. Sola super decret. Saband.
tit. de Guardia. glos.* 1. *Auend. de exeq. mand. Reg.
cap.* 11. *Caualc. de Bracchio regio par.* 2. *nu.* 268.
Marta de claus. par. 2. *cap.* 7. *Lanar. cons.* 5. Non
enim dicitur grauatus Baro, dum aliquorum pro-
tectionem Princeps accipit, quia ad directum Do-
minium, hoc pertinere dicitur, *Rosenthal. de feud.
cap.* 10. *concl.* 33. *Gram. dec.* 104. *De Ponte dec.* 16.
Crauet. cons. 103.

Veruntamen puto, has diffidentes opiniones,
sic conciliari posse, quòd aut saluaguardia est ge-
neralis, ne Baro procedat de facto cōtra Vassallos,
ne eos grauet super supplicatis ab eis, & talis pro-
6 uisio dicitur excitatoria iurisdictionis, & non præ-
iudicat Baroni, dum rescribitur id, quod iuris est,
sic *Bald. in l. si clericus, C. de Episc. aud. Faber. deff.*
5. *C. de iurisd. omnium iud.* si verò aliqua iusta
causa timoris grauaminis inferēdi apparet, ex alijs
fortè grauaminibus illatis, poterit superior salua-
7 guardiam expedire, ne Baro, & eius Curia proce-
dat ad capturam, neque ad inquisitionem, ipso
Superiore inconsulto; iuxtà qualitatem suspictio-
nis allegatæ: Exempla ponunt *DD.* in Sindico liti-
gante cum Barone, & sic in maioribus ciuibus te-
nentibus curam ipsarum litium, solet superior, qui
8 uidet capita porrecta contra Baronem, maximè si
sint criminalia, uel ciuilia magni ponderis expedire
dictam formam saluaguardiæ, *Petr. Gregor. de
concess. feud. par.* 8. *quest.* 16. *de Pont. de potest. Pro-
reg. tit. de diuers. prouis. rubr. de insignijs, in fine,
Mastrill. de Magistr. lib.* 5. *cap.* 6. *nu.* 210. & isto
casu non tollitur, sed limitatur iurisdicto, nàm quā-
do eueniet casus, vt delinquat petens saluaguar-
9 diam, Superior intuebitur facti veritatem, & proui-
dere solet posteà, si delictum foret uerum, vt no-
mine Baronis causa cognoscatur, & Iudex non
suspectus eligatur, vt dixi in præced. *tract.* super
tertia Prag. ex *nu.* 165. Et in istis casibus, opinio af-
firmatiua habet locum, vt saluaguardia possit fieri
ad beneficium aliquorum personarum, sed non
multitudinis, ex *l. vnica, C. de offic. Comit. Sacri Pa-
lat. Mastrill.* allegata *dec. nu.* 28.

Aut uassallus in totum à iurisdictione Baronis
se eximi petat, vt in causis criminalibus, & ciuili-
bus, cum eo non se intromictat, & sic saluaguar-
10 diam sibi expediri. Hoc casu, ad petitionem vas-
salli iure Princeps moueri non debet, quia sola
assertio supplicantis, & vanus timor eius non est
attendendus, *Franch. dec.* 359. *in fin.* Et procedit
11 tùnc opinio negatiua, vt non possit subditus eximi
à iurisdictione Baronis, postquàm Princeps eam
illi concessit.

Limitatur tamen, si subditus allegaret inimici-
tiam grauem, tùnc causa cognita, parte audita su-
per exemptione, & petita saluagardia, diligenter
examinato negotio, an vera sint exposita, cùm ex
abrupto non sit concedenda audacia subditis, vt
sub hoc clypeo armentur ad inobedientiam con-
tra eorum Dominum, *Caualc. de brach. regio par.*
2. *nu.* 181. *Nemzz. cons.* 338. si vrgens erit causa ini-
micitiæ, vel magnæ litis ciuilis, poterit tùnc iure
vassallo expediri saluaguardia, nè contra ipsum
12 Baro procedat, ad *tex. in l.* 1. *C. si quacumque præd.*

potest.quia timenda est auctoritas Baronis, vt *Azened.l.7.tit.26.lib.8.Natta conf.237*.& inimicitia
est iusta causa eximendi subiectum à iurisdictio-
ne: Nam, & si suspectus in cognoscendo, non sit
suspectus in delegando, vt explicaui in pced.*tract.*
13 hoc loco *nu.168*. fallit si causa suspicionis oriatur
ex inimicitia, *Alex.& Aliỹ, in l.qui iurisdictioni,
ff.de iurisd.omn.iud.* Intantum quod de nullitate
sententiæ posset dici, etiam si non fuisset anteà
14 proposita talis exceptio, *Brun.conf.30.cum seq.* &
tali casu causam posse à Barone auocari, firmant
*Bart.in d.l.qui iurisdictioni, Capyc. dec.124. Caball.ref.crim.casu 128. Rolan.conf.16.lib.2.*Idem
iuris erit, si tractāda esset causa, in qua Baro habeat
interesse, nam erit suspectus ipse, & sui Officiales,
15 & ideò poterit mandari, vt non se intromictat, vt
dixi latè in *Pragm.16.*ex *nu.76.*& post hæc scripta,*Thor.2.tom.*verbo *remissio*, sic decisum refert,
non esse remittendam causam Baroni, quando habet in ea aliquod interesse.

At aduersus hanc limitationem, adhuc aliqui
nouissimi pugnant; vt saluaguardia à Superiore expediri non possit, sed sat erit, vt Officialis Baronis
non sit suus subditus, vel si est is suspectus, causa
16 delegetur à Barone alteri, præuia lista suspectorũ,
& non auocetur causa, & iurisdictio in totum, tàm
si allegetur exceptio odij, quàm quod Baro habeat
interesse in ea, sic *Marc.Anton.Amat.dec.14. nu.12. Bero.conf.16.vol.3. Cancer.lib.3.var.resolut.
cap.13.*ex *nu.187. Menoch.de retin.possess.rem.3.
num.365. Faber.diff.2.C.quando lic.sine iud.* Tamen hāc opinionem non vidi in Tribunalibus nostris receptam, sed approbatam dictam limitationem, & semper auocatas causas, quando tractatum
fuit de inimicitia, vel de causa, in qua Baro habeat
suum interesse, nisi essent negotia liquida, & non
magni momenti, in quibus Barones ex consuetudi-
17 ne, sibi ipsis iustitiam ministrant per suos officiales, *Auend.cap.5.nu.8.* vers.*Et non solum de exeq.
mand. Boer.dec.55.* Sed si sint dubia, & requirant
altiorem indaginem, semper talia negotia per Regios Superiores tractantur, & non audiui remissa,
& ità *D.Rouit.Prag.11.tit.de suspict.*

Itèm supradictæ saluaguardiæ, non solum expediuntur respectu personarum, sed bonorum
etiam, & sic videmus ad instantiam vxorum, vel
filiorum habitātium simùl, Marito existente inope,
cōparentibus vxoribus, vel filijs, dicentibus tenere
bona dotalia mobilia, vel materna in domo, quę cō-
18 tinuò possent à creditoribus exequi, mandari per
superiorem, ne turbent, vel manus in ijs apponant,
dummodò ex dotario appareat descripto talium
bonorum, vel ex alia legitima probatione, & expeditur saluaguardia, ne in talibus rebus fiat exequutio, vt per *Præsid.de Franch.dec.256.* & sic
quando quis timet turbari, & spoliari sua possessione, ut latè *Molina de primogen. lib.1.cap.15.
nu.11.* Sicque mandatur ne Milites extraordinarij
hospitentur in aliqua terra, & saluaguardia fit illi
Vniuersitati per Proregem.

Quæ saluaguardiæ, vt supra iuridicè expeditæ à
superioribus, obseruandæ sunt, & non debent inferiores contrauenire, nam non differunt à saluo-
19 conductu, cum saluaguardia aliud non sit, nisi Regia defensio, quæ conceditur, ne potentior offendat impotentem, vel nè iniustitia, & iniuria supplicanti fiat, quod proprium Principis est occurrere, *Burs.conf.397.Capp.Tholos.* & *Add.* ibi. *dec.
490.*Sic saluusconductus est protectio, quā Prin-
20 ceps, ex causa, delinquenti concedit, ne offendatur, vnde offendētes tales personas, grauiter puniũtur, *Farinac. quæst.29.* & ità arbitrariè contrauenie ns saluaguardiæ puniri potest, *Guid.Pap.dec.
417. Neuiz.a.conf.83. Boer.dec.179. Menoch.de
21 arbitr. iud. casu 338.* & iure causæ etiam possent
auocari, *Cassan.in Consuet.Burg. rubr.1.* uers.*secundus est.*

ARGVMENTVM.

Vniuersitas quando iurè possit defensionem
accipere suorum Ciuium, & legitimè comparere contra Baronem.

Sententia lata contra Ciues particulares, an afficiat omnes alios: si Vniuersitas defensionem
susceperit.

Ciuis an onus litis ad communitatem spectantis assumere possit.

SVMMARIVM.

1 *VNiuersitas vti Mater Ciuium, habet auctoritatem, comparendi pro subditis molestatis, & nu.4.declaratur.*

2 *Vniuersitas potest dare capita contra Baronem, pro grauaminibus illatis Vassallis, etiam criminaliter.*

3 *Pater pro filio, Maritus pro vxore, socer pro Nuru, Monacus pro Monasterio, possunt accusare.*

5 *Vniuersitas si assumat litem pro Ciuibus, an iis succumbentibus sententia noceat Vniuersitati.*

6 *Sententia lata contra Mercatores, vel alios de Collegio, an noceat omnibus.*

7 *Præscriptio iure exigendi vectigal, vel gabellam, contra multos, an ea extendatur contra alios.*

8 *Onus personale afficit eas personas, quæ patiuntur. Reale onus, extēditur ad omnes similes personas.*

9 *Baro si coegerit aliquas personas, ad indebita seruitia, an acquirat ius quoad alios.*

10 *Ciuis an possit assumere litem pertinentem ad Vniuersitatem, & solus iure possit defendere.*

11 *Demanium an possit per vnum Ciuem peti.*

12 *Ciuis si vtiliter pro vniuersitate defendenda sumptum faciet, repetit.*

13 *Subditi an teneantur veniam petere, quando litem proponunt contra Baronem.*

14 *Veniæ sollemnitas non obseruatur.*

15 *Vassallus, quando non possit actionem criminalem contra Baronem proponere.*

16 *Vassallus quando non possit patrocinari, vel testificari contra Baronem.*

17 *Vassallus feudatarius differt à burgensi.*

18 *Vassallus, an impunè possit occidere Baronem suum forisdicatum.*

CAPVT XIV.

VNiuersitas vti mater suorum Ciuium, legitimè, absque mandato potest comparere,
defensionem suscipiendo pro ijs, indebitè
molestatis & iurè capita contra Baronem,
1 pro releuandis ciuibus oppressis, proponere valet,
vt

vt incidenter in *praeced. tract.* diximus; quae quaestio cum sit vtilis, declaro, eam etiam habere facultatē proponendi querelam iniuriarum, & alias actiones intentare, prout licet Patri pro filio, Marito pro
2 vxore, Socero pro Nuru, Domino pro seruo, Episcopo pro Ecclesia, Monasterio pro Monaco, Collegio pro collegiatis: sic & vniuersitas *Azzo in summa tit. de iniur. Plaz. in Epitom. delic. lib. 1. cap. 6. Gomez var. resol. tit. de delict. cap. de iniur.*
3 *Clar. & Baiard. §. iniuria*, & abundè *Farin. tit. de varijs crim. quaest.* 105. *inspect.* 6. quam conclusionem non sic simpliciter esse intelligendam scias, nam procedit, si Vniuersitas defendat Ciuem à molestia, quae in consequentiam aliquod respiciat
4 ius Vniuersitatis, vt distinguit *Crauet. cons.* 55. & puntualiter *Add. ad Specul. tit. de Decim.* §. 1. vbi habetur, Vniuersitatem posse in se assumere litem, quae contra vnum, pluresue Ciues sit mota, si ex ea sententia oriri possit aliquod praeiudicium saltim secundariò, aduersùs publicum, & ita videtur innuere *Thess. dec. 16. num. 7. in fine*, ac *Doct. in l. Ciuitatibus ff. de legat.* 1.

Verum est animaduertendum, quod Vniuersi-
5 tate assumente defensionem litis particularis Ciuium, sententia postea lata contra Ciues efficeret etiam ipsam communitatem, vti lata ipsa audita, & cum legitimo contradictore, & noceret etiam successoribus, *Vrsill. dec.* 67. *Guid. Papa dec.* 279.
6 & 549. qui inferendo dicit, sententiam latam contra aliquos mercatores, Collegio pro ijs comparēte super solutione gabellae, vel vectigalium nocere omnibus, licet non interfuerint in Iudicio, quia causa fuit agitata Collegio audito, quod omnibus facit praeiudicium, & *Bero cons.* 137. *vol.* 3. Prout praescripto iure exigendi vectigal reale, talis prae-
7 scriptio afficit omnes, quamuis contra eos nil fuerit actum, ex notabili doctrina *Bald. in l. si quis diuturna, secundo not. ab ff. si seruitus vindic.* Inde qui aliquam seruitutem in Territorio acquirit, poterit eam exercere etiam contra aduenas ibi venientes *Ias. in l. 3. num. 39. ff. de acquir. possess. Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 6. num.* 17. *Garsia de expens. cap.*
8 9. *num.* 39. quia ius respicit rem, secùs si personam, & seruitium spectant ad obligationem personalē, nam tunc efficeret illas, contra quas sit molestia, & praeiudicium, & non ex hoc inferri posset, esse de iure subauditam Communitatem. *Ias. in l. diuortio §. impedimenta ff. sol. matr.* qui ait, Baronē
9 non posse cogere subditos ad custodiendum castrum, vel carceres, & si aliquos adstrinxerit, hoc seruitium personale praestitum, non nocere Vniuersis, nisi praetenderetur, hoc ius deberi per focularia, quia tunc officeret, vti seruitium reale, ad quod omnes essent obligati, *Boer. dec.* 212. latè, & *Garsia loco supra citato*.

E contra videmus, an Ciuis possit assumere ipse defensionem, spectantem ad Vniuersitatem, licet
10 ipsa omnittat hoc onus agendi, vel se defendendi, dixi *sing. meo* 20. remissiuè, quod sic quia actiones populares quilibet persequi potest, *lib. 1. cum seq. ff. de popul. action. l. cum qui §. in popularibus ff. de Iur. Iur. in Crau. cons.* 195. *in fin.* & sic vidimus in causis
11 Demanij, aliquos particulares acclamasse ad libertatem pro omnibus, nam in ijs quae pertinent singulis vt singulis, quilibet habet actionem, *l. per fundum ff. de seru. rust. praed. Capyc. dec.* 28. & etiam si ius respiceret vniuersum, poterit suo sumptu quis agere, & defendere, & iurè expensas repetere va-
12 lebit. *Palat. Ruu. in repet. cap. per vestras de donat. inter vir. & vxor.* §. 59. *num.* 6. *Auend. cap.* 4. *num.* 31. *de exeq. mand. Fontan. de pact. nup. claus.* 4. *glo.* 10. *num.* 90. *Oldrad. cons.* 38. & proindè contra Barones aliqui Ciues possunt dare capita ciuilia, & criminalia, agendo, vel defendendo totam Vniuersitatem. Sed quid si succumbat Ciuis, an sententia noceat Vniuersitati, sunt videnda quae abundè adduxit *Auend. par. 1. cap. 5. num. 9. Capp. Tholos. dec.* 485. & latiùs *Fontan. de pact. nupt. lib. 1. claus.* 4. *glos. 10. par. 1. n. 30. cum seq. Crau. cons.* 55.

Insuper notandum duxi, an Vassallus quando conuenire debeat suum Baronem in causis ciuilibus, teneatur veniam petere, cum omnis subiectus
13 agere volens, ad talem reuerentiam teneatur, & quod sic, probat *tex. in l. 2. ff. de in ius voc.* ibi *neque consulem, pretorem, vel alios magistratus*, & quod ad poenam iuris teneatur, si talem obedientiam non praestiterit, *Oliban. instit. de action. §. poenales nu.* 150.

Contrarium tamen in practica est receptum, vt nulla praecedente venia lis à Vassallo contra Dominium instaurari possit. *Vrsill. ad Affl. dec.* 265. *nu.* 28. *Peregr. de Iure fisci lib. 7. tit. 3. num. 2. Boer. dec.* 271. *Polido. Ripa obseru.* 39.

Imò quando proceditur sola facti veritate in-
14 specta haec sollemnitas non est necessaria, *Ozzasc. dec. 30. num.* 21.

An autem actionem criminalem Vassallus contra Baronem suum mouere possit, & videtur, quod
15 non, ex *Capyc. dec.* 118. *num.* 7. & sic apparet innuere *D. Franch. dec.* 162. *num.* 9. verum talis opinio non est in Vassallo Burgensi recepta, sed in Vassallo ratione feudi. *Doct. in cap. 1. de milit. Vassallus contum. est*, Indè Vassallos non posse deponere, vel patrocinium praestare contra Dominos suos, dixit *Aluar. in cap. 1. §. in quibus de consue. recti Feud. argum. ex. l. libertorum C. de testib.* vbi hoc disponitur in liberto, & valet argumentum de vno ad alium, *Andr. in cap. 1. nu. 5. quib. mod. feud. amic. de Pont. cons.* 91. *nu.* 17. & ita obseruandum aiunt *Sonsb. in vsu feud. par. 12. tit. quomodo feud. amict. Gratian. discep.* 597. & proinde talis propositio fuit
17 recepta in Vassallo feudatario tantum, non in Burgensibus, qui in ciuilibus, & criminalibus sine scrupulo examinantur, & recipiuntur, vt *Aluar. loco citato*, est enim magna differentia in subdito ratione subiectionis, & in Vassallo feudatario, *Natta cons.* 367. & 598. Nam Vassallus propriè est, qui aliquid in feudum à Domino recipit, *Luc. de Penna in l. cum scimus C. de agric. & censit. lib.* 11. *Gramm. cons. ciuil.* 247. *Surd. cons.* 72. Isti iurant fidelitatem, & alia, vt *Caped. dec.* 44. *part.* 2. & sunt magis obstricti, quam subditi ratione domicilij, vt dixi *pragm. 8. par. 1. nu.* 122.

Et cum hac distinctione resoluitur alia conclusio, quod Vassalli non possunt occidere suum Dominum foriudicatum. *Clar. §. homicidium nu.* 54.
18 *Monticell. reg. crim.* 3. *Capol. cons.* 5. Nam debet intelligi, in Vassallis feudatarijs, non in burgensibus. *Farin. quaest.* 103. *nu.* 286. *Nell. tract. de bannit. part. 1. temp. 2. quaest. 22. & part. 2. quaest.* 10. quia non habet tantam obligationem Vassallus Burgensis, vti feudatarius, qui iurat seruare suum Domi-

minum incolumen, adiuuare, & vitam custodire, vti in *capitulo 1. de forma fidelit.*

ARGVMENTVM.

Vassalli quando omisso medio impunè Regios Superiores adire possint, & an absque Proregis licentia Regem quis accersire valeat, An fugiens ad Superiorem, vel frangens carceres puniri debeat, & si stet habilitatus, an cautio exigi possit.

SVMMARIVM.

1 *BAro an possit pœnalia banna emittere, vt nemo prorogare debeat suam Iurisdictionē, vel omisso medio superiorem adire.*

2 *Vassalli per saltum Principem adire non debent.*

3 *Iurisdictio esset frustratoria, & vilesceret, si impunè poterit fraudari.*

4 *Banniri potest Territorium, ne quis audeat intrare in suum.*

5 *Proregis licentia requiritur, vt quis possit ad Regem accersire.*

6 *Ambasciator an impunè possit accedere ad Regē non obtenta licentia à Prorege, & an mittentes possint puniri.*

7 *Licentia an petenda sit à Prorege, Si contra eum accedendum sit.*

8 *Banna pœnalia, ne quis adeat Regios Superiores, non possunt fieri per Barones sine licentia Proregis.*

9 *Vassallus impunè ob iustum timorem, omisso medio poterit Superiores adire.*

10 *Vassallus sub prætextu grauaminis an possit carceres frangere impunè, & superiorem adire, & an cautio dicatur rupta si stat habilitatus.*

11 *Distinctio affertur, quando in supradicto casu quis possit puniri.*

12 *Fugiens ad Superiorem, vt non sit in pena, nulla mora pospositā recta via debet accedere.*

13 *Fuga temeraria si non potest excusari, pœna debetur.*

CAPVT XV.

1 COntrouersa est quæstio, si pœnalia banna Baro emanare possit, vt nemo ex Vassallis prorogare habeat suam Iurisdictionem in alium Iudicem, neque adire Regios Superiores omissa prima instantia, vel secunda (si appellationem ius teneant, & iurè in casu contrauentionis pœna exigi valeat, & licèt cum distinctione hunc articulum explicauerim fundando hoc pro iurisdictione conseruanda Baroni licere, & pœnam posse imponi, adhuc aliqui difficultatem in hoc posuerunt, vt nouè *Viscont. in suis Conclus. verbo Baro*. Propterea latiùs hunc punctum explicare putaui. Dico itaque non esse licitum recursum ad Superiorem, omittendo inferiorem, qui Iustitiam ministrare potest, quia contemneretur Iurisdictio *l. litigatores ff. de arbitr. Roman. cons. 332. Scrader.*
2 *de feud. par. 10. sect. 12. nu.* 124. Et iurè Vassalli per saltum ad Principem accedere non debent, nam si primus Iudex non grauauit, cùr secundus erit adeundus? *Farin. quest. 30. nu. 174. Marta dec. 234. Sese de Inhibit. cap. 26.* Vnde stante hac iuris dispositione, si spreto Iudicis præcepto, impunè Vas-
3 salli fraudare possent, frustatoria esset Iurisdictio. *Cabal. resolut. crim. casu 42. num. 2. Tusc. concl. 64. litera R.* Et feuda hodie quasi omnia sunt emptitia, & Iurisdictio dicitur onerosa, quapropter non debet quis fraudari, *Bal. in l. 1. ff. de rer. diuis.* & in suo quis habet ius prohibendi, ne alius vtatur, *l. diuus ff. de seru. rust. præd.* ibi (*non est consentaneum rationi, vt per aliena prædia, inuitis Dominis aucupium faciatis*) Inde oritur, quod fiunt banna pœ-
4 nalia, quæ sunt attributa Iurisdictioni Baiulorum, & pœnæ introeuntium in alienos fundos absque licentia exiguntur, vt dixi *prag. 8. par. 2. in fine*.

Si enim hoc licèt in negotijs priuatis, fortiùs, & pro Iurisdictionalibus, quæ sunt maioris præiudicij, *Doct. in l. Imperium ff. de Iurisd. omn. Iudic. & in l. 1. ff. si quis ius dic. non obtemp.*

Indè oritur alia iuris conclusio, quemquam non posse Regem adire, absque Proregis licentia, qui
5 cognoscere habet, an ipse prouidere possit, quod à Principe erit requirendum, nec impunè Ambasciatores Ciuitas mittere poterit, nec Rex audientiam eis tenetur præstare, si omisso Prorege
6 destinato Iustitiam ministrandam, ipsum voluerint molestare ad *tex. in l. si quis decurio. la* 1. iuncta *glo. C. de Decurion. lib.* 10. ibi (*non ante discedat, quam insinuato Iudici desiderio proficiendi licentiam consequatur, quod si pro sua audacia, paruifecerit, indignationem competentem sortiatur*) vbi *Rebuff.* notat, istam indignationem, esse arbitrariam penam qua transgressores puniri possunt, & sic *de Pont. de potest. Proreg. tit. 2. §. 7.* nisi tractaretur de
7 causa merè pertinente ad Regem immediatè, vel contra ipsum Proregem, nam tunc sine licentia posse proficisci dixerunt, de quo articulo eodem tempore scripta exierunt *D. Regentis Tapia*, qui suo more doctissimè hoc explicauit, *decis. 27. & Giurba cons. 69.* ad quos recurre, quia nil intactum relinquerunt.

Et redeundo ad institutam quæstionem, concludimus, licita esse banna, & pecuniaria pœna posse comprimi contrauenientes. Verum aduerte, vt dixi, talia banna prævia Proregis licentia esse pro-
8 mulganda, *Ozz. rsc. dec. 78. num. 19. in fine, Couar. var. resol. cap. 4. nu.* 8. & videmus in practica à Collaterali Consilio continuò tales litteras inhibitoriales impetrari à Baronibus.

Limitatur tamen dicta conclusio, si ex legitima ratione, Vassallus tam pro causa ciuili, quam criminali ad superiores confugeret ob iustum timo-
9 rem grauaminis inferendi, vel illati, *arg. ex l. contra pupillum ff. de re iud. l. milites §. desertorem ff. de re mil. Gramm. vot. 37. & cons. 66. nu. 70. Boer. dec. 215. num. 27.* & diffusè *D. meus Reg. Valenz. cons. 50. ex nu.* 20. Adeò quod impunè carceratus,
10 etiam aufugere poterit, & si steterit sub cautione, recurrendo recta via apud Magistratus fideiussio non dicitur rupta, *Gramm. voto 39. Magistr. decis. 295. Menoch. de arbitr. Iud. casu 301. num. 7. Mascar. de probat. concl. 820. nu. 13. Vrsil. dec. 130. & Baiard. quest. 21.*

Iustumque timorem esse reputatur si iniustè quis fuerit citatus, aut carceratus. *Farin. quest. 30. num. 174. & quest. 48. nu. 30.* & sic si Baro esset ini-

mi-

micus, vel si tractetur causa, in qua Dominus habeat interesse, nam non grauatur Baro, si subditus recta via iter arripiat apud Superiores, quia iste re-
11 cursus habet vicem appellationis, *cap. cum olim de dolo, & contum. cap. cum causa. de offic. deleg. & Marta dec. 234.* dummodò recta via, non distrahendo ad extraneos actus, si ille erit carceratus, vel habitatus confugiat', *Ann. sing. 561.* alias cautio
12 infringeretur, vt *Marta, d. dec. & Farin. loco supracitato.* Si verò fuga esset temeraria sine causa grauaminis, vel absque legitima suspicione, tunc similiter fideiussio præstita deberetur, & carceratus pro tali causa posset arbitraria pœna puniri, *Ca-*
13 *bal. resol. crim. casu 42. Farin. quæst. 30. num. 4.* qui *Cabal.* dicit fuisse punitum carceratum, qui cum audacia fregit carceres, dum potuerit hoc à Superiore impetrare, vt ipsum excarceraret, præstita cautione de parendo mandatis, causa enim satis vrgens esse debet, vt carceres qui pro loco sancto reputatur, de facto effringantur, *Bertaz. consil. crim. 35. Gramm. cons. 51. Roland. à Valle cons. 40. Surd. cons. 182. & Clar. quæst. 21.* sed recursus solus, iuncta alia rationabili causa est impunis, & sic conciliantur *Doctorum* opiniones, inter se, super hac quæstione dissidentes.

ARGVMENTVM.

Consuetudo extrahendi subditos de loco ad locum, in ciuilibus, & criminalibus, an subsistat.

Baro, quando locum Iudicis contra solitum mutare possit.

Vniuersitas an solitum Mercati locum, Barone vel aliquibus Ciuibus reluctantibus mutare valeat.

SVMMARIVM.

1 *Barones non possunt subditos extrahere in ciuilibus, nec criminalibus.*
2 *Consuetudo extrahendi carceratos à propria Patria ad alium locum, an subsistat.*
3 *Locus maiorum, & solitus, est in iudicijs attendendus.*
4 *Officialis si est solitus residere in vno loco, & tenere plures terras sub sua iurisdictione, an Baro possit consuetudinem mutare.*
5 *Separari an possint Casalia à Capite, & dismembrari, quoad iurisdictionem Officialium.*
6 *Præses Prouinciæ non potest Tribunal tenere in sua Domo, nisi ex causa.*
7 *Iudex secundarum causarum non potest auocare causas à prima, nisi per viam appellationis, & nisi à Barone ei data sit hæc facultas.*
8 *Acta facta à Iudice secundarum causarum sunt nulla, si sine termino Iuris non data appellatione, se intromiserit in prima instantia.*
9 *Locus solitus Mercati, & Nundinarum, an possit per Vniuersitatem mutari, contradicentibus aliquibus Ciuibus, & Barone.*
10 *Baro non potest se intromittere super pertinentibus ad Vniuersitatem, & administrationem sui Status.*
11 *Locus commodus omnibus esse debet.*
12 *Via solita vnde Præses solet facere ingressum, est attendenda, & sic in processionibus, & similibus.*
13 *Tempus non est modus inducendi obligationem circa ea, quæ sunt facultatis.*
14 *Interesse publicum præfertur priuato.*
15 *Decreta, & parlamenta facta ab vniuersitate, ab ipsamet possunt reuocari.*
16 *Ciuibus an quæratur ius, ex actibus vniuersalibus.*
17 *Locus Nundinarum Salerni, an potuit mutari, refertur.*
18 *Attenditur quod principaliter fit, non quod in consequentiam venit.*
19 *Tempus destinatum Nundinis, non potest mutari sine assensu Principis.*
20 *Carcerati possunt extrahi in secunda instantia.*
21 *Carcerati possunt mutari, & extrahi a proprio domicilio, ex iusta causa.*

CAPVT XVI.

1 Abundè explicaui in præc. tract. qualiter de iure Baronibus non est permissum, posse primas instantias extra proprios lares ipsorum subditorum extrahere, & delegare, nec carceratos ad alios locos transmittere.

Nunc quærendum est, an subsistat cõsuetudo in
2 contrarium. Cumque in facto videtur satis controuersum, dum assiderem in Prouincia Calabriæ, inter Marchionem Vallis; cum Vniuersitate Longobardi, prætendentes illos Vassallos posse extrahi in ciuilibus, & criminalibus ad iudicium in Terra Montisfrigidi Capite Baroniæ, quia ità erat antiqua consuetudo, vt litigantes ibi accederent, & carcerati in carceribus Montisfrigidi detinerentur, maximè quia dictum Casale Longobardi, non erat multũ distans à loco Iudicij, & ibi Officialis semper residerat, de qua lite mentionem fecit *De Ponte dec. 4.*

Et quod carcerati, & litigantes ratione præscriptæ consuetudinis, non obstante Iuris dispositione, possint trahi in alium locum eiusdem dominij, firmat *Afflict. in Constit. Regni Magni Camerarij, 9. notab.* nam locus maiorum, est in Iudicijs attendendus, ad *tex. in l. ius pluribus, in fin. ff. de hæst. & iure*, & ità in terminis refert decisum *Fontan. de pact. nup. clausf. 4. glo. 10. par. 2. num. 8.* & innuit *Franch. dec. 166. nu. 6. & dec. 526. nu. 8.* ac *Belluga in Spec. Princ. rubr. 26. versi. Iesu Christi, num. 17.* & sic pro d. Marchione in S. Consi. prouisum fuit.

Immò, dum Marchio ille, ad petitionem dictorum Vassallorum Longobardi concessisset, vt ipsis
4 constitueretur etiã Officialis in eo loco, conquesta fuit Vniuersitas Montisfrigidi, quæ vti caput Baroniæ tenebat pro auctoritate, vt dictum Casale vti vnitum, comprehenderetur, sub iurisdictione ipsius Terræ, & quod proindè Baro in ipsius præiudicium non poterat diuidere iurisdictione contra solitum, & constituere in eo Casale alium Officialem, similiter fuit decisum, vt solitus locus iudicij attenderetur, eo magis, quia erat interesse dictæ Terræ, nã vti caput, petebat sibi conseruari hunc decorem, &
5 dixit *l. si in l. prætor ait, §. deinde num. 3. ff. de noui oper. nunt.* quod interest capitis Baroniæ conseruari, vt vicini, & casalia non separentur in minimo à solito, ex *Bart. in l. 1. §. cum vrbem, ff. de Offic. Præfid.*

sid. & sic *Stayban.* refert iudicatũ *conf.* 17. & *Thor.*
2. tom. postea visis, verbo *Baro.*
Item, dũm quidam Præses Prouinciæ intenderet
in sua domo Tribunal tenere, restiti; quia locus
destinatus erat attendendus, & non poterat muta-
ri, vbi maiores ius reddiderunt, & habito recursu
6 ad Proregem sic iussit, vt causæ deciderentur in
loco antiquo, & locus per Præsidem mutari ne-
queat, & ante notauerat *Io. Grand. de bello exul.*
fol. 78. cap. vbi residere debeat Præses, nisi adesset
antiqua consuetudo mutandi locum, vt est Cosen-
tiæ in Calabria Citrà, & Luceriæ Prouinciæ Capi-
tanatæ, in quibus locis, ob aeris intemperantiam,
tempore Aestiuo Regiæ Audientiæ ad Casalia
melioris temperamenti, se transferunt; Et sic re-
deundo ad digressa, consuetudo loci Iudicij, & ex-
trahendi carceratos, de loco ad locum, licèt sit cõ-
tra iuris dispositionem, vt diximus obseruanda est,
dummodò ipsa consuetudo talis sit, quod habeat
necessaria, quæ notaui in *Pragm.* 1. ex *nu.* 186. sed
vsquequo ea constet, standum est iuris dispositioni,
vt iudicauimus in causa sequenti.
Quidam enim Princeps constituere solebat Au-
ditorem sui Status, circa appellationes, cum aucto-
ritate euocandi, causas primæ instantiæ, ex Terris
7 Status, quando essent graues, & habito recurso ad
Regiam Audientiam Hydruntinam, prouidimus,
ut præfatus Auditor, præter causas appellationum
abstineret iudicare, & dum ex parte Principis suus
Procurator compareret, præsentando librum, vbi
registrabantur commissiones Officialium, ex quo
apparebat ex antiquo sic fuisse expeditas patentes,
omnibus alijs prædecessoribus, & quod consuetu-
do erat obseruanda. Replicauimus hoc habere iu-
ris resistentiam ex pluribus. Primò quia prima in-
stantia in præiudicium Ciuium in eo loco, debebat
recognosci, vt diximus secũdò, nam ipse Baro auo-
care non potest causas, neque sui Iudices ab Offi-
cialibus, & quod Iudex secundarum causarum, qui
se intromictit in primis nulliter agat. *Doct. in l. non*
distinguemus, §. de officio, ff. de recep. arb. per illum
8 *tex.* concludunt, quia Iudex appellationis respectu
primi est incompetens, & iurisdictio non potest
stare insolidum in diuersis, *Bart. in l. inter tutores,*
ff. de admin. tutor. And. in Const. Regni Statui-
mus, in vers. *Generalia*, & ibi *Afflict. nu.* 13. *Car. su.*
rit. 233. *nu.* 7. & ità in indiuiduo *Stayban. cons.* 74.
sub *nu.* 9. & quod registrum commissionum non
probat legitimam consuetudinem in contrarium.
Ideò prouidimus denuò, vt abstineret, & capere-
tur informatio de allegata consuetudine, parte
audita.
Vlteriùs, dùm se offert tractari de hac materia
loci, an possit mutari: subdo alium casum, quem in
facto habuimus in Reg. Aud. Calabriæ. Decurio-
nes Vniuersitatis Montis Alti, volebant mutare
9 locum, vbi ab antiquo fiebat Mercatum, & bona
comestibilia vendebãtur. Contradicebant Baro, &
aliqui Ciues Complatearij de dicto loco, qui tene-
bant Apotecas, & habebant aliquod interesse, &
adducebant, quod locus solitus non potest de iure
mutari, tam in iudicijs, quam in contractibus, &
parlamentis faciendis, *Franc. Marc. dec.* 97. *Ann.*
sing. 355. ex *l. si locus, ff. de Iudic.*
In contrarium replicabatur ex parte Vniuersi-
tatis, quod statuere super negotijs ad politicã Vni-
uersitatis concernentibus, spectat ad eam, & non
10 debet se intromictere Dominus Castri, cum Vni-
uersitates habeant rempublicam gubernandam,
l. fin. in fin. C. de diuers. rescrip. Bart. in l. nulli, nu. 7.
ff. quod cuiusque Vniuers. qui dicit, quod ea quæ
sunt iurisdictionis spectant ad Rectores Potestatis,
ea verò quæ pertinent ad administrationem, vel
ornatum rerumpublicarum, ius est Priorum, & sic
Felyn. in cap. cum omnes de Constit. nu. 11. *Afflict.*
in prohem. constit. quæst. 3. Nec potest alter in alte-
rius exercitio se intromictere, nisi in casu appella-
tionis, sed ex officio Baro se ingerere nequit, si benè,
vel malè quid à Syndico, & Electus fuerit ordina-
tum, *Felyn. in cap. cum omnes de constit.* & ibi *Ho-*
stiens. & in terminis *Guttier. de iuram. confirm. par.*
1. cap. 38. *num.* 4. & *Aul. in cap. Prætorum, cap.* 17.
gio. incip. *Prouer. nu.* 2. Cumque possit vno tempore
vnus locus esse comodus, & alio esse Vniuersitati
incommodus, & de iure ad publicam vtilitatem est
11 respiciendum, ut probat *tex. in d. l. si locus.* Ideò
destinatus locus ab Vniuersitate mutari valet, *Sur-*
gen. de Neapol. illustr. cap. 10. *nu.* 34.
Nec refragari dicebatur oppositio aliquorum
Ciuiũ, qui allegabant *tex. in l. obseruare, §. ingres-*
sus, ff. de Offic. Procons. & Legat. quod locus soli-
12 tus vnde ingredi solet Præses, debet obseruari,
quem *text. Doctores* citant ad propositum vt iter
vndè solet processio Sanctissimi Sacramenti Cor-
poris Christi transire, non possit mutari, & com-
platearij dicuntur habere interesse, quod non mu-
tetur, vt ille locus solitus honorificetur, & casu isto,
allegabant etiam habere interesse, quia Domus, &
apotecæ propter Mercatum cariùs locabantur, &
non erant mutanda, quæ ex antiquo solita fuere,
l. minimè, ff. de legib. & ità super hoc articulo re-
spondit *Lucas de Penna in l.* 1. *nu.* 4. *C. ne Rustici*
ad vlla obseq. lib. 11. & facit *tex. in l. si cui, ff. si*
seru. vindic. Nam replicabat Vniuersitas, dicendo,
13 quod ius electionis loci, stat in facultate ipsius,
quæ nunquam potuerit præscribi, vt latè dixi in
Pragm. 1. *num.* 208. & propterea, sua facultas non
potest minui, & nullum ius ex tempore platearijs
quæri valuit, quia tempus non est modus inducẽ-
dæ obligationis, *l. obligationum fere, §.* 1. *ff. de act.*
& oblig. Et non est habenda consideratio interesse
14 particularis, cum vtilitas publica sit actendenda,
l. vnica, §. ne autem, C. de cadu. toll. tanto magis,
ꝙ electio loci non fuit facta cõtẽplatione illorũ
vicinorũ, sed ex voluntate Vniuersitatis; & ità re-
spõdit *Casanat. cons.* 10. *n.* 39. *vol.* 1. Imò decreta, &
ordinationes factæ à Concilio Vniuersitatis, pos-
sunt ab ipsamet reuocari, *l. quod semel, ff. de decret.*
ab ord. faciend. Natta cons. 512. qui ampliat, etiam
si essent iurata, & assensu Principis roborata, quia
15 nemo potest sibi ipsi legem imponere, *l. si quis in*
principio, ff. de legat. 1. & ex actibus vniuersalibus,
nulli Ciui ius quæritur, *glos. fin. in l. soleat, ff. de offic.*
Procons. & benè *Rolan. à Valle cons.* 5. *nu.* 70. *lib.* 1.
16 qui in terminis loquitur, consuetudinem inductã,
non posse dici si Vniuersitas in certo loco statuerit,
vt victualia vendantur, & mercatum, vel nundinæ
celebrentur, ità quod non possit locus ille mutari,
& ex prædictis fuit decisum ad beneficium Vni-
uersitatis & ità vidi postea gestum in Ciuitate Sa-
lerni, vbi quamplurimæ Apotecæ erãt fabricate in
loco Superiori, iuxtà Ecclesiam Sãctæ Mariæ Ca-
meli.

meis, & postea fuit mutatus locus feriæ in loco in-
17 feriori prope Mare, ex commoditate negotiatori, vnde feriæ, quæ celebrantur quotannis in die Sancti Matthæi, fuerunt de loco ad locum transmutatæ, non obstante contradictione illorum, prætendentium interesse, nam attenditur quod principaliter fit, quæ est publica comoditas, quamuis in con-
18 sequentiam quis lædatur, *l. si quis nec causam, ff. si cert. pet. Tiraq. de retr. §. 30. glo. 1. nu. 4.*

Tempus verò nundinarum statutum certa die
19 ab Vniuersitate, absque Principis assensu mutari non potest, ne fiat præiudicium alijs Vniuersitatibus, quæ forsan eo tempore, vel paulo ante, aut post habent etiam priuilegium nundinarum, nam ob conflictum paterentur interesse, vt considerat. *Thes. dec. 264. à num. 4. & De Ponte de potest. Proreg. tit. de Mercatis.*

Et coniungendo vltima primis; non licere extrahere causas ciuiles, nec criminales, neq; carceratos à proprio domicilio pro conclusione est dicendum; nisi contraria esset legitima consuetudo.

Item limita, in secunda instantia, nam tunc car-
20 cerati possent extrahi, & ad Iudicem appellationis retrahi. *Franch. dec. 526. in fin.* dummodò Iudex ille sit in loco iurisdictionis Baronis, nam si iudicare habeat in loco extraneo non posset exercere iurisdictionem, nec carceres habere, sed in loco primo tenetur ius dicere, *Freec. de subfeud. lib. 2. aut. 30. Giurba cons. 52. Lanar. cons. 72. Masul. ad Capyc. dec. 118. nu. 3. Barbosa in l. 1. art. 2. num. 11. ff. de iudic.* & dicam infra *cap. 19.*

21 Insuper iure extrahi possunt carcerati, si detineantur pro causa graui, & esset suspicio in loco Domicilij, ne venenarentur, vel frangerentur carceres, quia essent debiles, vt vltra ea quæ dixi in præcedenti *Comment.* super hac *Pragm. nu. 179.* vide *Cabal. casu 120.*

ARGVMENTVM.

Barones regulariter non sunt obligati creare Officiales Iurisperitos, sed quid si nesciant legere, vel scribere.

Iurisdictio quæ ad Gubernatorem, & quæ ad Assessorem pertineat distinguitur.

SVMMARIVM.

1 *Baro non est obligatus constituere Officialem in terra Iurisperitum, cum de iure illiterati possunt esse Iudices.*
2 *Officialis sine voto Iurisperiti non potest controuersias decidere, alias acta nulla, sine voto Assessoris.*
3 *Iurisdictio stat pœnes Officialem, & non pœnes assessorem.*
4 *Magistratus tenetur de malo consilio assessoris.*
5 *Carcerum custodia, & pertinentia ad iustitiam, pertinent ad Gubernatorem.*
6 *Differentia inter Assessorem adscriptũ, & datum cum iurisdictione declaratur.*
7 *Officialis quãdo sine voto possit carcerare, notatur.*
8 *Officialis non potest reum habilitare sine consilio sui Assessoris.*
9 *Officialis in ciuilibus, non debet se intromittere, cum pertineant ad assessorem quæstiones ciuiles.*
10 *Officialis pro auctoritate Officij debet subscribere decreta, & sententias latas ab assessore.*
11 *Iudices an creari possint, qui nesciunt scribere, vel legere.*
12 *Cæcus an possit creari Iudex.*

CAPVT XVII.

Baro pro Iustitia ministranda Officialem
1 Doctorem, vel Iurisperitum eligere non tenetur, cum illiterati Iudices esse possint, *l. certi iuris, C. de iudic. l. expertes, C. de Decur. lib. 10.* verum Assessorem peritum, illi constituere debet, & si ipse non prouidebit, Officialis ille, vbi concilium requiritur, & adest partium altercatio, tàm in ciuilibus, quàm criminalibus à persona Iurisperita votum habere tenetur, aliàs omnia gesta essent nulla, etiam si partes non pe-
2 tierint, & non adfuisset oppositio, *Fontanel. de pact. nupt. clau. 4. glo. 10. part. 2. num. 162. & Cancer. lib. 3. var. resol. cap. 17. num. 386.* Sed existente ordinario Assessore alterius consilio vti non debet, & acta essent nulla, *Bar. in l. si Titium, aut Meuiũ, vers. & eadem ff. de admin. tutor. V ant. de nullit. fol. 101. num. 152. vers. si igitur, De Ponte in tract. de potest. proreg. in fine.*

Et dum esset valdè altercatum inter Gubernatorem Brundusij, & Assessorem (vt continuò inter omnes istos esse solet) habito per eos recursu apud S.E. fuit causa delegata Regiæ Audientiæ Hydruntinæ, vt de iustitia prouideret: Prætendebat Guber-
3 nator: in nihilo Assessorem debere se intromittere, nisi in ijs, in quibus requirebatur ab ipso Officiali, & fundabant eius Aduocati assumptum, quòd omnis iurisdictio ordinaria stet pœnes eum, & Assessor non habeat nisi in iudicando votum consultiuum, *l. 2. C. de assessor. glos. fin. in l. 1. vers. sed an iudicare ff. de offic. assessor. Paris de sindic. verbo Assessor Io. de Amico cons. 109. Mant. dec. 5.* vnde iure proprio, se intromictere non potest in causis iudicialibus, *Tuschus lit. C. conclus. 171. Burg. de modo proced. q. 81. num. 15. Rosental. de feud. cap. 12. conclus. 9. par. 2.* Inde Magistratus de malo cõ-
4 silio tenetur, & sindicari potest, & Assessor accessoriè, *Dec. cons. 8.* quia sententia fertur sub nomine ipsius, & non Assessoris, *l. metum §. sed quod prætor. ff. quod metus caus. Ias. in d. l. 1. Cepol. caut. 258. Marsil. in sua praxi §. superest. ex num. 17.* Ideò ad ipsum pertinent carceres, & baculum iustitiæ, &
5 de suo ordine personæ debent carcerari, & excarcerari.

Ex parte Assessoris respondebatur omnia allegata vera esse, in casu quo Assessor esset ab Offi-
6 ciali voluntariè assumptus, secus si esset necessarius, & ei fuisset collata iurisdictio à Barone, vel Prorege, iudicandi, & Iustitiam ministrandi in Terra destinata, nam tunc habet iurisdictionem ordinariam, *Boss. tit. de sent. sub num. 22.* Inde videmus in literis ommissionalibus quod Prorex creat eos, Iudices, & Assessores, vnde in causis criminalibus Assessor suam auctoritatem, consilium, & votum dare debet, aliàs acta, & omnia alia gesta essent nulla, *Bouadil. lib. 1. Polit. cap. 12. Fontanel. loco
7 citato.* Et Gubernator non potest quemquam carcerare prætextu cuiuscunque causæ absque consi-

 lio

lio Assessoris, nisi publicos delinquentes, contumaces, & in fragranti crimine repertos, *Laurent. dec. Auen.* 125. *Clar. quest.* 28. *num.* 7. *Gomes. var. resol. tom.* 3. *cap.* 9. *nu.* 2. & captos detinere, nec relaxare, aut habilitare, transigere, condemnare, vel
8 aliquem alium actum iudiciariũ exercere potest, absque Assessoris voto, *Carau. ritu* 39. *Paris de sindic. fol.* 90. *Vant. de nullit. fol.* 121. Et contrariũ faciendo, tenetur Assessor ei resistere, & Superiori denunciare, vt fuit statutum per *cap. Regni incip. Item quod præfati Iustitiarij, & Capitany*. In tantum, quòd ipse Assessor tenetur, si quid fuerit suo voto benè, vel male gestum, & Gubernator de malo consilio excusatur, existente Assessore necessario, *Cur, Ias. & Alij, in rub. de offic. eius cui mand. est iuris. Giurba cons.* 31. *Marta voto* 93. *n.* 33. *Menoch. de arbitr. quæst.* 23. & adeò habet iurisdictionem, quòd deficiente Gubernatore potest fungi officio etiam illius, *Carau. ritu* 64. *in fine*, & extat *prag.* 89. *cap.* §. 16.
9 In ciuilibus autem, penitus Gubernator se intromittere potest in decretis interlocutorijs, & diffinitiuis faciendis, maximè quando adsit partiũ discussio, & punctus iuris decidendus, sed in diffinitiuis sententijs consuetum est, auctoritatem præstare, in eis se subscribendo tantum, iuxta *glo. in l.* 1. *verbo decretis, ff. de offic. assessor. & l.* 3. *C. eod. tit.*
10 & sic pro dicto Assessore iudicauimus, prout deinde vidi expeditos ordines à S. E. & Collaterali Consil. ad instantiam diuersorum Judicum terrarum demanialium, vt Gubernator absque Iudicis voto non audeat quemquam carcerare, nisi in fragranti crimine repertos, & sic neque excarcerare, vel habilitare, aut citare.

Sed antequam absoluam hunc articulum addo alium casum, quem in facto habuimus in dicta Regia Audientia. Erat enim constitutus in Terra
11 Turzani Officialis, qui nesciebat legere, nec scribere, solum faciebat signum Crucis pro subscriptione. Pugnabat Vniuersitas ipsũ acceptare, Baro respondebat, de iure illiteratos in Officiales eligi posse, vt supra diximus, & latè *Mastril. de Magistr. lib.* 2. *cap.* 5. replicabatur ex parte Vniuersitatis, quod vna lex declaratur per aliam, *l. non est nouum, ff. de legib.* & videmus tutores quorũ munus est vtilitate priuatum quod excusantur quando nesciunt scribere, §. *similiter Instit. de excus. tutor.* fortiùs in munere auctoritate publicum in quo officium est necessarium, vt sciant legere, &
12 scribere processus, & acta, inde cæcus remoueri potest, *Blanc. de comprom. quæst.* 2. *num.* 31. Iudicauimus vt Baro prouideret de alio, quia dedecus erat iurisdictionis similes personas habere, & *tex. l. certi*, procedit, vt non sit necesse, vt sint periti in iure Officiales, sed non quod ordinarij nesciant scribere, & legere. & miror, quod *Mastrill. & Alij*, qui ex professo hunc articulum tractarunt, in hoc non animaduerterint aliqua dicere, & distinguere.

ARGVMENTVM.

Barones, an per Locumtenentes officia exercere valeant, & per longum tempus Officialibus licentiam dare.
Officialis si ex legitima causa diù erit absens, an tanto tempore Locumtenens creari possit, vel officium prouideri debeat.
Substituens quando teneatur pro substituto.

SVMMARIVM.

1 Baro non potest per Locumtenentem officia exercere, sed ordinarium constituere debet per annum.
2 Baro potest dare licentiam Officiali, per dies, & non vltra.
3 Substitui quis non potest in officio, nisi ad modicum tempus.
4 Absentia officialis pro toto anno non debet excedere mensem.
5 Officialis si erit iniunctum seruitium Regiũ poterit ab officio abesse.
6 Officialis recedens sine licentia poterit officio priuari.
7 Officialis si procurauerit aliquam delegationem a superiore, an Baro possit officium alij conferre.
8 Quod vna via prohibetur ex alia admitti non debet.
9 Impedimentum necessarium est in consideratione, & non procuratum.
10 Salarium duplex eodem tempore, an est permissum.
11 Officialis an modicum tempus potest Locumtenentem constituere, sed quid si Baro in casu absentiæ Officialis alicui dederit commissionem.
12 Officialis an teneatur de malegestis à suo substituto.
13 Substituens in casibus à lege permissis non tenetur de culpis substituti.
14 Substituens quando de iure tenetur pro delictibus substituti, an criminaliter etiam puniri possit.
15 Substituens, an præsentando substitutum liberetur.
16 Substituendus debet esse paris qualitatis cum substituente, alias est in culpa substituens.
17 Sindicus, vel quisquam electorum de regimine, quando in sui absentiam aliquem substituere possit.

CAPVT XVIII.

Barones in suis terris, Ordinarios Officiales deputare debent, vt iustitiam ipsi per annum administrent, & Locumtenentes, ad libitum tenere prohibentur, vt dixi in *præced.*
1 *comment.* & probat etiam *tex. de iure communi, in auth. vt nulli iudicum in princ.*

Potest tamen Baro ex causa infirmitatis, vel similis casus, per aliquod tempus, Officiali licẽtiam dare, *l.* 2. *C. de Officio eius. Carau. Ritu* 7. *Barbosa in l. cum prætor*, §. 1. *num.* 381. *ff. de iudic.* Imò ex legitima causa, Ipsemet Officialis discedere poterit, & substitutum relinquere, *Paris de Sind. verbo substituens, Aules pretorum. cap.* 4. *gl.* 1. *nu.* 24. & sic data necessitate, limitatur dispositio, *tex. in l. inter*
2 *artifices, ff. de solut.* quæ disponit, non posse substitui, quando electa est industria personæ, vt non procedat, dato legitimo impedimento per aliquod modicum tempus, *Menoch. de arbitr. iud. quæst.* 76. *n.*

76. num. 2. Duen. regula 178. Surgens de Neapol. illustr. cap. 14. num. 51. Roman. sing. 670. vlteriùs
etiam sine necessitate, sed commoditate, Officia-
3 lis, Baro potent illi licẽtiam dare per dies, *Franch.*
dec. 98. in fine, ita quod absentia mensem non ex-
4 cedat, vt *Mastril. de Magistr. lib. 1. cap. 29. nu. 24. Intrigl. singul. 118. lib. 1.*

Insuper, quid si Officiali erit commissum ali-
quod Regium seruitium, an sine licentia poterit
5 abesse, dic quod sic, nàm eo casu tacitè dispensa-
tionem habere præsumitur, *tex. est in §. hac, in fine Auth. de collat. Mastrill. loco citato*, nisi sit procu-
ratum, vt infra dicam.

Exceptis ergo assertis causis, Baro grauaret, dã-
do licentiam ordinario, constituendo in terra Lo-
cumtenentem, si verò Officialis officium relin-
quat, ad sui libitum, se absentando, poterit officio
priuari, *Paris de Puteo de Sind. verbo licentia,*
6 *Vin. dec. 356.* Imò in litteris commissionalibus Of-
ficij, communis practica currit, vt apponatur con-
ditio, vt non discedat, sine licentia sub pœna amis-
sionis Officij, & ideò vigore legis, & conuentionis
Officio priuari potest, vndè cum adsit prohibitio
legis, & hominis, si Officialis contrauenirет, posset
Baro alium creare, licèt ille annum non compleue-
rit, vt dixi *prag. 5. in praced. tract.*

7 Dubium in facto euenit, quòd quidam Officia-
lis Sancti Petri in Galatina, sibi procurauerat quã-
dam causæ delegationem, & visionem computo-
rum, in Terra Vgenti, in qua vacauerat per aliquos
Menses. Vniuersitas Sancti Petri conquærebatur,
quod Locumtenens non poterat excedere tempus
viginti dierum, vt dixi in *dicta prag. 5* & proinde
comparuit in Regia Audientia, vt fieret Ordo Ba-
roni, quod creare deberet alium Officialem, stante
tanta absentia ordinarij, & dum domi vnus ex Au-
ditoribus, sic prouidisset, replicatum fuit, absentiã
esse legitimam, & necessariam, cum facto Superio-
ris erat causata, quo casu Locumtenens potest in-
terea exercere. Vniuersitas respondebat, vt si ape-
riretur hæc via, possent Barones ad libitum tenere
8 Locumtenentes, quia procurarent suis Officiali-
bus, aliquod eis committi à Tribunalibus, & Lo-
cumtenentes ponere per Menses, & Annos, &
quod vna via esset prohibitum, per aliam admitte-
retur, contra regulam *cap. cum quid de reg. iur. in 6.*
vnde commissa causa, dubia reddebatur quæ-
stio, & adducebatur ex parte officialis, *Ferrer. ob-
seru. cap. 9. & Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. glos. 10. part. 1. nu.* 100. qui dicunt, quod Locumtenens
9 quamuis pro modico tempore esse debeat, ex cau-
sa potest excedere menses, & multum tempus, si
ordinarius erit impeditus propter infirmitatem,
vel suspensus ob inquisitionem, aut aliam causam,
ex qua non posset Officio priuari, & alteri legiti-
mè prouideri. Et cum iusta causa absentiæ dicatur,
Regium seruitium iniunctum, vt supra fuit dictũ,
videbatur pretensionem Vniuersitatis non habere
legitimum fundamentum: Respondebatur huic
motiuo, esse verum, quando impedimentum esset
necessarium, vel seruitium motu proprio à Supe-
10 riore illi personæ esset iniunctum, sed quia erat
procuratum, & Officialis poterat se excusare, quia
duo officia incompatibilia quis exercere non de-
bet. *Bar. in l. si consul. ff. de adop. Franc. Marc. dec. 7. par. 1.* Ideò mandauimus dicto Officiali, vt
infra certos dies redire procuraret, aliàs Baro de-
beret de alio prouidere. Et opinio *Fontanell.* pro-
cedit, quando impedimentum non potest euitari,
& reparari, & non aliàs.

Insuper super hac materia fuit controuersum, in
casu quo legitimè Officialis discedere potest, si
Locumtenentem, seu substitutum fecerit (cum ei
11 licere in casu absentiæ supra probauimus) & Baro
alium constituisset, vt solent facere in omnem ca-
sum, quo Officialis abesset alium destinare, quis
eorum erit tùnc attendendus, *Boer. decis. 152. Ricc. collect.* 2035. pro electo à Barone decisum
referunt.

Quando verò fuerit ab Officiali electus, an de
excessibus, & malè gestis teneatur Officialis, qui
illum substituit, Accidit enim, præfatum Guber-
natorem Sancti Petri reliquisse suum Cognatum,
12 qui infinitas extorsiones, ac damna intulit, & po-
stea aufugit, & Officialis in sindicatu fuit impedi-
tus, & controuersum, si iure poterat conueniri, &
condemnari substituens pro commissis à suo Lo-
cumtenente, dicebatur substituentem tunc de fa-
ctis substituti teneri, quando non habet de iure
causam legitimam substituendi, & sine licentia
substituit, *l. nullus, & l. neminem, C. de Decur. lib.* 10. nam cum electa est eius persona, non potest
alium substituere, vt in *d. l. inter artifices, cap. Re-
gni: Quia de Vicarijs. Masul. ad Capyc. dec.* 151. &
adest *Constit. Regni incip. Officia*, & cum in casu
13 de quo erat controuersia substitutio erat facta
ex iuris permissione, prætendebat Officialis, non
teneri pro culpis illius; sed contrarium esse verum
asserebant Ciues illius Terræ, quod etiam si neces-
sitate, & non ex voluntate quis substituat, tenetur
de illius culpis, & defectibus, vt probat *tex. in l. ad similitudinem, C. de Episc. & Cler. D. Rouit. in prag. 1. de Sindic. num. 55. & cons. 87. Tuscus littera P, conclus. 852. Regens de Pont. cons. 85. vol. 2.* cum
mala electio sit in culpa, *l. cum mandat, ff. de mi-
nor.* & tunc quis non obligatur de gestis à substi-
tuto, quando ille fuisset creatus ab Officiali de or-
dine Superioris, nam cum ipse non elegerit non
tenetur, *Burgos de Pax cons. 48. Tuscus litera O. conclus. 99. Boer. dec. 217. Menoch. de arbitr. Iud. casu 302. & Farinac. quæst. 24. num. 86. arg. tex. in l. fin. versic. interdum ff. de custod. reor.* aliàs semper
substituens est obligatus, nouissimè *Giurba* viden-
dus *consil. 36.*

14 An autem criminaliter, & ciuiliter teneatur, dic
quod si non participauerit, aliqua pœna non est
obnoxius, *l. ex facto, ff. de negot. gest. Maur. alleg. 93. Franc. Marc. dec. 423. Thes. quæst.* 83. quia pœ-
na Auctorem egredi non debet, *l. Sancimus, C. de pœnis*, sed ciuiliter tantum, tenetur ad interesse par-
tis, *gla. in l. obseruare, §. proficisci, ff. de offic. Procons. & legat. Cappell. Tholos. dec. 196. Farin. loco cita-
to, num.* 89. Sed pro defectibus causa officij obli-
15 gatur, non de gestis extra Officium, *Roman. cons. 11. & 338. & Farin. dicta quæst. 24. num.* 55. Sed an
liberetur exhibendo substitutum, magna est quæ-
stio, si substituens loco fideiussoris teneatur, & in
solidum vide *de Pont. loco supra citato*, & latius
Giurba dicto cons. 36. num. 39. Maur. alleg. 93. &
nuper multa congerit ad materiam, *D. Regens Cõ-
stantius in l. 1. C. de decur. lib.* 10. & aliqua dixi
16 *sing. meo incip. substitutus*: Et an substitutus de-

niſtrantem conſtituebat, & dum Baro iuriſdictionis loci conquæſtus fuerit, Dominus Territorij aſſeruit ab antiquo, in eo loco Iuriſdictionem exercuiſſe, videntibus, & ſcientibus Baronibus loci, & quod conſuetudine, ius exercendi Iuriſdictionem, in loco Baronis, quæri poterat, probat *tex. in l. vros, &* ibi *gl. C. de diuer. offic. lib. 12. & in cap. cum contingat, extra de foro compet. D. Reg. Valenz. conſ. 26, nu. 17.* Et dum talem conſuetudinem probaſſet, fuit per Reg. Audientiam Hydruntinam cõſeruatus in ſua quaſi poſſeſſione; Qualiter autem ea conſuetudo ſit legitimè probanda, & qui actus ſint ſufficientes, vt ea inducatur, & præſcribatur vide *D. Rouit. in prag. 1. de iuriſd. inuic. non turban. & Giurb. conſ. 52. Piag. de Conſuetud. quæſt. 8.*

8 Iuriſdictio verò voluntaria, & non contentioſa extra territorium exerceri poteſt, *l. 3. &* ibi *gloſ. ff. de Offic. Præſid. & l. fin. C. de offic. præfec. verbis*, prout eſt delegare cauſas, creare Officiales, tranſigere, & gratias facere in cauſis criminalibus. Iſti enim actus, vti dependentes ex ſola voluntate Baronum,
9 qui non requirunt iudicialem cauſæ cognitionem, extra Iuriſdictionem exerceri poſſunt, *Leſt receptū, ff. de arbitr. Brun. conſ. 165. lib. 2. Cancer lib. 3. var. reſol. cap. 13. nu. 294.*

Sed dum Præſes Prouinciæ Salerni, moram traheret Neapolim, & ad aures Proregis veniſſet, quod ille expediebat licentias armorum, Guidatica, & alia pertinentia ad Officium Præſidis, reſcripſit nobis, vt Præſide abſente non debeamus exequutioni demandare ordinationes ſuas, cum extra Prouinciam degendo, nullam habebat Iuriſdictionem mandandi. Et videbatur cõtrarium dici poſſe, cum prædicta eſſent potius voluntariæ Iuriſdictionis quam contentioſæ, tantò magis, quod dictæ prouiſiones veniebant exequendæ in loco iuriſdictionis. At tamen eſt aduertendum, eſſe differentiam, habere iuriſdictionem in dominium, vti habent Barones, quam habere in Officium: Feudatarij ſem-
10 per habitu tenent Dominium, & Iuriſdictionem, ſed Officiales habent eam intra Territorium, *l. pupillus, §. Territorium, ff. de verb. ſignif.* & extra nullum habent ius, neque Iuriſdictionem contentioſam, neque voluntariam, *Bart. conſ. 189. & Canon. in cap. prudentiam, de offic. delegat.* Poſtremò
11 nota, quòd cum in Regno Baronibus ſit prohibitum exercere per ipſos Iuriſdictionem, vt latè dixi in *præced. comment. Prag. 3.* ceſſat diſcuſſio, an valeant ipſi contentioſam Iuriſdictionem exercere extra Territorium, Officiales autem ſui, an poſſint: iam explicaui.

ARGVMENTVM.

Baro retinens ſalarium ſolitum dari Officiali, an officium vendere dicatur.

Et an licito iure ſubditis diſſentientibus ſalarium ſupprimere poſſit, & ſic etiam emolumenta pandectæ Officiali deſtinata partem de eis Actuariæ, pro ſui vtilitate applicare valeat.

SVMMARIVM.

1 *Vendere an dicatur officium, qui paciſcitur de non dando prouiſionem.*
2 *Salarium ſuis expenſis Barones dare tenentur Officialibus.*
3 *Baro an poſſit ſolitam prouiſionem dari Officialibus tollere, declaratur.*
4 *Officialis ſi habet gagia vnde viuere poſſit, Baro an ſalarium poſſit ſibi incorporare.*
5 *Sportulæ an augeri, & minui poſſint à Barone, Vniuerſitate renuente.*
6 *Sportulæ quæ de iure pertinent ad Barones dari Officialibus, de conſuetudine ſoluunt ſubditi.*
7 *Pandecta de conſenſu ſubditorum facta non eſt alteranda, nec minuenda.*
8 *Vniuerſitate repugnante, an Baro poſſit ſibi appropriare ſolitum ſalariū, præſtari Officialibus.*
9 *Pollicitatio etiam ſponte facta, eſt obſeruāda poſt ius quæſitum.*
10 *Poſt ius quæſitum, id quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro tolli non poteſt.*
11 *Regula quod tibi non nocet, & alteri prodeſt eſt faciendum, qualiter intelligatur.*
12 *Occaſio excoriandi ſubditos, eſt amputanda.*
13 *Subditorum intereſt, habere Officiales graues.*
14 *Intereſſe voluntatis, eſt magnæ æſtimationis.*
15 *Publico vſui deſtinatum, non poteſt conuerti in vtilitatem priuatam.*
16 *Baroni non licet concedere officium cū Actuaria.*
17 *Perceptio prouentuum à Barone vendi non poteſt.*

CAPVT XX.

PRohibet Baronibus hæc quarta Pragmatica venalitatem officiorum, tam publicæ vtilitati damnoſam, vt abundè in *præced. comment.* demonſtrauimus, quam Ego ampliaui, vt licito iure, & conſcientia, neque Baro, pro con-
1 cedendo officio prouiſionem ſolitam præſtari Officiali, retinere poſſit, quia vendere dicitur. Cumque talis ampliatio, multoties in diſcuſſione poſita fuerit; Ideò pleniùs eam declarare duxi. Procedit ergo, quando ſalarium eſt ſolitum dari ab antiquo tempore, cum Barones regulariter, ſuis expenſis
2 Officialibus conſtituere teneantur, *Luc. de Penn. in l. annonas, C. de erogat. milit. annon. lib. 11. Garſia de expenſ. cap. 20. Auen. de exeq. mand. cap. 20. par. 1. & cap. 19. par. 2.* & non poſſunt ab Officialibus ea tollere, vnde concordando cum eis, videtur officium dare, ex cauſa relaxationis ſalarij.
3 Veruntamen, ſi adſint in officio gagia, & emolumenta, ex quibus Officialis viuere poſſit, & lucrum honeſtum conſequi, vt dixi *ſing. meo 88.* & Baro in Patentibus ſuis non cõſtituat ſalarium, niſi ſolitas ſportulas intendens illud ſupprimere, & Officialis iis ſit contentus, ac acceptet officium, dempto ſalario, priùs ſolito dari non puto poſſe inferri, vt officium dicatur venditum, & tuta conſcientia illud retinere non poſſit, quia quilibet eſt
4 arbiter, & moderator rei ſuæ, *l. in re mandata, C. mandati*, & potuit minuere officij emolumenta, conſulendo magis ſuæ vtilitati, quàm ſuorum Miniſtrorum, & ſibi imputet, qui electus eſt ad officium, cuius qualitates perſcrutari debuit, *l. qui cum alio, ff. de regul. iur.* Et quod ſportulæ, & gagia ha-
5 beantur loco ſalarij, & poſſint minui, & augeri dixerūt *Granut. Theor. 12. & Put. dec. 6. de officio Vicary, lib. 2.* dummodò ea ſoluantur de proprio Baronis, nam in multis locis ſportulæ à litigantibus ſoluun-

6 soluuntur, & vbi adest talis consuetudo est seruã-
da, (licèt tale onus pertineat de iure ad Dominos
Iurisdictionis, qui percipiunt emolumẽta, vt dixi.)
Ità in indiuiduo, *Gratian. disceptation. forens. cap.*
561. Aretin §. tripli instit. de action. & DD. ad
7 *C. de Sport. & lit. expens.* & taxa consueta, quam
pan lectam appellant, obseruanda est, quæ in om-
nibus Curijs, Vassalli se cõueniunt cum Baronibus
eam moderatè taxando, vt ibi *Gratian.*

Intellige tamen, & limita prædicta, ut Baro soli-
tam prouisionem retinere possit, & amplius sala-
rium Officiali non præstare, si Vniuersitas, & Vas-
salli cõsentiãt, & nõ repugnent, quia si seruata for-
ma Iuris, & obseruantiæ, Baro ex antiquo, solitus sit
8 salarium aliquod præstare, vltra alia emolumenta
sportularum, non posset in eorum præiudicium
id denegare, nam idem Vassalli dicere valerent,
quod fuit meræ facultatis sportulas ab ipsis dari, &
modo non intendũt vltra tale onus sustinere, cum
pertineat ad Barones, & contrariorum eadem esse
debet disciplina, *l. 1. ff. de ijs, qui sunt sui, vel alien. iur.*
Sed cum non sint mutanda antiquitus obseruata,
l. minimè, ff. de legib. Ideò non licere mutare, & pã-
dectas supprimere est dicendum, tam ex parte Vas-
sallorum, quam Domini, qui inter eos repartiti
fuerunt tale onus, ad *tex.* insignem *in l. de pollici-*
tationibus, ff. de pollicit. ibi (*gratiam muneris, quod*
9 *spontè obtulit minuere non debet*) *Afflict. in Const.*
Regni, Cum iusta, & Luc. de Penna in l. annonas,
C. de erog. milit. ann. in fin. dicit, salarium quod
Rex, & Barones præstant Officialibus, non est ex
gratia, sed de iure, & iusta fuit obseruantia, ex cita-
ta Regni constitutione, quæ taxauit aliquas spor-
tulas à litigantibus solui, & sequitur *Gram. d. Con-*
stit. Cum iusta. Vndè si est de iure, & ex obseruan-
tia, ius Vassallis quæsitum fuit, sine facto eorum,
10 Baro minuere, & tollere nõ potest. *l. id quod nostrũ*
ff. de reg. iur. & facta destitutione mutario fieri
non debet, nisi consentientibus ijs, qui habent in-
teresse, vel ius quæsitum, *Guid. Pap. dec. 556. Cra-*
uet. cons. 296.

Et quòd Vniuersitas super hoc habeat duplex
interesse: probatur. Primò quia fit ei præiudicium,
dum sine eius consensu Baro peruertat ordinem,
priuando, vel minuendo id quod de iure, & con-
suetudine est solitum, & ius quæsitum neque Prin-
ceps tollere potest, *l. 3. §. si quis à Principe, ff. ne*
quid in loco publ. Gabr. Rom. tit. de iure quæsito nõ
11 *tollendo.* Nec dicas, quod sibi non nocet, & alteri
prodest est faciendum, *l. 2. §. sed si non minus, ff. de*
relig. & sump. fun. glo. in l. 1. §. denique, ff. de aqua
pluuia arc. & l. in creditore, ff. de euict. dum ergo
Baro sibi appropriat salarium, non tollit aliquod
commodum à bursa Vniuersitatis, & Vassallorum,
sed à manu Officialis, qui dum non habet aliquod
ius, illi præiudicari potest, vt in terminis *Socc. cons.*
209. Nam replicatur, subditos habere formatum
interesse: quando enim Officialis habet tenue sala-
12 rium, extorquet, & escoriat ipsos Ciues, vt expe-
rientia docet, sed habendo pinguia emolumenta
magis circumspectè procedit.

Item, quando officium est vtilitatis, est etiam
existimationis, & in eo concurrunt graues Officia-
les, Doctores, & nobiles; & interest publicæ vtili-
tatis, tales haberi, *l. honor, §. de honoribus, ff. de mu-*
ner. vt latè *Mastril. de Magistr. lib. 2. cap. 8.* cum
13 vir virilia agat, viles verò fructus viles gignant.
Io. de Platea in l. si cohortalis, C. de cohortal. Affl.
in constit. Regni Magistri Camerarij, Insuper ma-
gnum est interesse voluntatis, quod Baro sine ipso-
rum consensu dicta gagia minuere velit, *ad tex. in*
l. fin. ff. de vsu, & habit. ibi (*facit deteriorem, etiam*
in meliorem statum, re commutata) quæ extollit
14 *Tiraq. de retractu in præfat. num. 25.* ex quibus
omnibus, patet interesse, quod habeat Ciues, ne
salarium solitum minuatur.

Indè ex prædictis iudicauimus, ad beneficium
Vniuersitatis contra Baronem Terræ Casarani Pro-
uinciæ Hydruntinæ, qui commutauerat pandecti,
& maiorem partem sportularum, quæ ab antiquo
erant destinata ad beneficium Officialis, applicã-
do ea Actuariæ, vt maiori pretio, pro sua vtilitate
locari potuisset, & se defendebat Baro, ipsum non
alterasse in puncto pandectam, & nil interesse sub-
ditorum, acta solum Officiali, vel Actuario, cùm
nouum onus ipsis non imponebatur: Nam replica-
batur, nouum onus esse, dùm contra eorum volun-
tatem, & præiudicium, vt dixi, mutabatur solum,
15 in vtilitatem priuatam conuertendo, quod ab ea,
ad publicam destinatum erat, *ad tex. notabilem in*
cap. vnico extra, vt Eccles. benefic. ibi (*comperimus*
te culpabilem, quod non licuit ex pactione conce-
dere officium, & tibi retinere prouentum) & notant
ibi *Doct.* & maximè *Abb. num. 14. & 20.* Item dum
pandecta ex communi conuentione fuerit ordina-
ta, non poterat absque vtriusque voluntate muta-
ri, *l. 1. C. quando lic. ab empt. disced.*

Exinde ad euitanda inconuenientia, non licet
16 Baroni officium, vna cum Actuaria concedere, vel
prouentus Actuario vendere simul, vt dixi in hac
prag. num. 59. & nuper *D. Constant. in l. 1. C. pen.*
17 *fiscal. num. 17.* Nè vassalli vexentur, & ratio *tex.*
istius quartæ pragm. nè officia vendantur, inter alia
est, quod qui emit, vt recuperet pretium, ac lucre-
tur, oportet, vt litigantes excoriet, & eadem est ra-
tio, si paruum emolumentum Officialis ex officio
percipiat, & obuiandum est occasioni, *l. conuenire,*
ff. de pact. dotal. bonus tex. in l. 2. C. de indict. vi-
duit. ibi (*viã per iurijs aperire*) *& in l. meminerint,*
C. vnde vi, ibi (*nè inde iniuriarum nascatur occa-*
sio) Et ex prædictis iudicauimus, pandectam Baro-
ni non licere mutare, sed eam obseruandam, iuxta
taxam ab antiquo inter vassallos, & Baronem fa-
ctam, quod nota, quia quotidiana est quæstio, &
video infinitos Barones hanc nouitatem operari
cœpisse. Et nullum de hac quæstione scripsisse.

ARGVMENTVM.

Correlatiuorum an esse debeat eadem iuris di-
spositio, si diuersa possit dari ratio.

Ius reuocandi alienationem virtute *Constitut.*
Diuæ Memoriæ, an competat tàm vendito-
ri, quàm emptori.

Reuocato contractu ab emptore, an venditor
teneatur ad interesse pretij sibi soluti, vel
compensetur cum fructibus, diffusè nouus
iste articulus elucidatur,

SVM-

SVMMARIVM.

1 *COrrelatiuorum eadem debet esse iuris dispositio.*
2 *Venditor, & emptor sunt correlatiui.*
3 *Reuocandi ius vigore* Constitut. Diuæ Memoriæ *competit tàm venditori, quàm emptori.*
4 *Odiosa sunt restringenda, & non amplianda.*
5 *Remedium*, l. 2. C. de resc. vend. *competit tàm venditori, quàm emptori.*
6 *Restituere verbum, importat restitutionem cum fructibus.*
7 *Correlatiuorum conclusio, non procedit vbi non subest eadem ratio.*
8 *Ex actu impugnato, quis commodum sentire non debet.*
9 *Contrahens sine sollemnitatibus à lege requisitis in mala fide presumitur.*
10 *Contractus initus super feudo non est nullus, cùm de per se res sit alienabilis, sed dicitur manere in suspenso, donec Dominus assentiat.*
11 *Assensus dicitur sollemnitas extrinseca, & proinde potest procedere, & subsequi contractum feudalem.*
12 *Fructus percepti bona fide etiam ex contractu nullo, quis facit suos, & nu. 14.*
13 *Rescisso contractu ex remedio*, l. 2. C. de rescin. vend. *non veniunt fructus.*
14 *Contractu declarato nullo quando venditor tenatur restituere pretium cum interesse, & emptor rem cum fructibus, vel fructus cum interesse compensare.*
15 *Cōtractum esse nullum, & omninò nullum differt.*
16 *Assensus expeditio procuranda est à venditore per verbum fiat, & ab emptore est ille reducendus in forma Regia Cancellariæ.*
17 *Decisiones super dicto articulo referuntur.*

CAPVT XXI.

SVmpta occasione *tex. huius Pragmaticæ*, quæ
maiorem pœnam cōtra Baronem vendentem
officium statuit, quàm contra ementem declarati
in prae. tract. correlatiuorum materiam,
vt par dispositionis ratio in eis regulariter
esse debeat, ità quod quælibet dispositio fauora-
1 bilis, vel pœnalis ad vnum directa, ad alium tacitè
extensa intelligatur, iuxtà *tex. in l. fin.* vbi omnes
DD. C. de indic. vidui. Gabr. Rom. tit. de legib. cō-
2 *clus. 3.* Et quod venditor, & emptor sint correlatiui,
est *text. in l. fin. C. de Cupress. lib. 10. Euerard. loco top. 48.*
Hinc antiqua fuit hæsitatio, an Regni *Constit.*
Diuæ Mem. quæ venditori facultatem dat reuocandi,
venditionis contractum, sine Regio assensu
3 celebratum, extendatur talis facultas etiam ad
emptorem, & licèt negatiuè responderit *Frecc. de subfeud. lib. 2. aut. 1. q. 1.* & eum fuerit sequutus
Anna in rep. d. Const. ex nu. 255. ex eo quod *Constit. prædicta*, erat stricti iuris, & pœnalis, & proptereà
ad emptorem extendenda non erat, *ex reg. in*
4 *cap. odia de reg. iur. in 6. & in l. cum quidam, ff. de lib. & posth.* attamen istorum opinio non est recepta,
sed ex vi correlationis *dict. Constit.* ad emptorem
extenditur, quamuis de eo non fuerit loquutum,
& sit pœnalis, & sic vtrique reuocare permittitur,
si infra biennium, iuxtà *Pragmat. 9. & 26. de feud.* Assensus in forma Regiæ Cancellariæ non
fuerit expeditus, *Thom. de Marin. lib. 1. tit. 2. cap. Constit. Reg. nu. 13. Gizona in cap. si aliquem, vers. mortis à nu. 39. Gizzar. dec. 2. nu. 12. & decis. 29. in fin.* Ad instar remedij, *l. 2. C. de resc. vend.* super
5 qua similiter dubitabatur, si ea ad emptorem læsū
vltra dimidiam extendi poterat, dùm lex creditori
beneficium concedat, & tandem cuilibet eorum
competere fuit decisum, ut *Franch. dec. 243.*
Et vendicat sibi locum correlatiuorum conclusio,
etiam circa emergentia, & accessoria; Indè sicuti
de iure, quando venditor contractum reuocat
res est ei restituenda cum fructibus, uel ipsorum
æstimatio, *l. restituere, ff. de verb. sign. l. item, ff. de*
6 *in diem addic.* sic & emptori reuocanti, pretium
cum interesse debetur, *l. 1. C. si vend. pign. agat. l. aliud, ff. de ædil. edic. & l. si fundus, §. 1. ff. de reb. cor.*
Fretus hac regula, & iuris conclusione in facto
Marchionissa Cusani annis præteritis, cum à D.
Flaminio Vrsino Comite Ciuitatis Muri Terram
Sorbi emisset, & assensus informa Regiæ Cancellariæ
non fuerit expeditus, Marchionissa post biennium
venditionem reuocauit, & in Sac. Cons. petijt
sibi restitui pretium solutum una cum interesse,
offerendo fructuum æstimationem ex dicto feudo
perceptorum, qui fructus erant respectu interesse
satis minoris pretij, undè uenditor refundere
debebat ultra ducatos bis mille: nam pretium erat
positum in emptionem annui census ad rationem
octo pro centenatio, & fructus non ascendebant
ad quatuor, & erant decursæ aliquæ annatæ. Ego
qui uti Aduocatus dicti D. Flaminij partes tuebar,
dicebam ueram esse dictam conclusionem,
& quemlibet ad inuicem teneri restituere, quod
ex vendita re, & pretio consecutus fuerit, tamen
limitari, quando non subsit eadem ratio,
prout in principio dixi, quod *Pragmatica* maio-
7 rem penam imposuit vendenti officium, quam
ementi, quia quilibet omni modo, dignitatem, &
vtilitatem procurare tenetur, sed Baro cum hanc
necessitatem non habeat, maior pena ei iustè imponebatur:
Quàpropter ad propositum fundabam,
quod non patiebatur æquitas, vt emptrix, quæ callidè,
& dolosè postquam Terram diù retinuit, se
pœnituerat, & contractum reuocauerat, petere, &
consequi debuisset interesse pretij a venditore, qui
bona fide perceperat, & pro cautela emptricis as-
8 sensum facere expedire promptus erat, & sic ex
actu impugnato sentire commodum, contra regulam,
tex. in cap. cum olim de reg. iur. in 6. & l. papinianus, §. meminisse, ff. de inoff. test. & licèt contra-
9 hens sine assensus sollemnitate, in mala fide videatur,
cap. qui contra de reg. iur. in 6. l. quemadmodum C. de agric. & cens. lib 10. procedit tamen hoc,
quando à principio ius resisteret, & actus conualidationem
recipere non posset, secùs quando contractus
non est omninò nullus, sed stat in pendēti,
ut est in contractu feudalium, qui non dicitur nul-
10 lus, cum de per se, res sit alienabilis, sed manet in
suspenso, quousque non adhibeatur assensus, ut
notat *Camer. in cap. Imperialem fol. 27. lit. N. De Ponte cons. a. num. 210.* Assensus enim potest procedere,
& subsequi contractum, *Bart. in l. si quis mihi bona, §. iussum, ff. de acq. hered.* adeò quòd
11 non dicitur illa sollemnitas substantialis, nec formalis.

malis.

malis, sed effectualis, seù extrinseca, *De Ponte cons. 81. nu. 19.* unde interim, quilibet manet in bona fide, *Couar. var. resol. lib. 1. c. 3. ex nu. 4.* & in simili responderunt *Guttier. lib. 2. pract. quæst. 134.* & *Franch. dec. 495.*

Et quamuis reuocatio contractus aliud non sit, quam in pristinum statum repositio, *l. quod si minor, §. restitutio, ff. de minor. l. 1. C. de Repud.* intelligitur, quoad negotium, & sortem rei principalis; sed quoad fructus, & interesse est attendenda bo-
12 na, & mala fides, *l. qui scit ff. de vsur.* & notabilis *tex.* in terminis reuocationis, est in *l. fundo, ff. de in diem addic.* ibi (*Id enim intuendum est, an bona fide facta sit adiectio*) & sic *Gamma dec. 311. Pinel. de resc. vend. cap. 3. nu. 32. & cap. 4. nu. 28.* & ità sentire uidetur *Reg. de Ponte* in emptore reuocante *in suo tract. de potest. Proreg. tit. de assensu super dote prest. §. 2.* qui ait, quod licet contractus sine assensu sit nullus, est tamen aliquid inspecta bona fide, & ideò non est habenda ratio fructuum bona fide perceptorum, sed res est restituenda, & pretium: & circa condemnationem interesse, uel fructuum alia distinctio erat facienda. Indè rescisso contractu remedio, *l. 2. C. de resc. vend.* non habetur ratio fructuum, cum bona fide fuerint per-
13 cepti, & imputari debet ei, qui se decepit, quia inuestigare melius debuit, *l. qui cum alio, ff. de rel. iur.* ità *Gomes. var. resolut. tit. de emp. & vend. nu. 22. Gāma dec. 232. in fin. Mastrill. dec. 33.* & communem dicit *Facch. in suis contr. lib. 2. cap. 2. Cerual. com. opin. 767.* & quamuis solita practica sit, in sententijs condemnare emptorem ad restituēdum rem cum fructibus, & emptorem ad pretium cum
14 interesse, iuxtà dispositionem, *d. l. 1. C. si vend. pign. & d. l. si fundus*; vendicant tamen sibi locum, & iura prædicta loquuntur, quando contractus venit annullandus à venditore, & non ab emptore, & esset ad inuicem æqualitas, & non mala fides expressa, aut contractus à principio esset omninò nullus, & de per se subsistere non posset, cum differat
15 contractum esse nullum, & omninò nullum, vt *Camer.* aduertit loco citato. *lit. S.* & *DD. in l. 2. § harum, ff. de verbor. oblig.*

Et vltra prædicta, fulgebant ratio, & bona fides venditoris: nam ipse adimpleuit ex parte sua, in expendēdo assensum per verbum fiat; Et emptrix illa posteà dolosè non curauit illum in forma Regiæ Cancellariæ reducere, ex eo, quia animum ha-
16 bebat reuocandi: Nam & si vera sit conclusio, quod Assensus expediri debeat nomine venditoris, & ab eo, & suis expensis procurandus sit, vt *Paris de reinteg. feud. fol. 86. De Ponte cons. 5. ex nu. 90.* atq. *ex l. fin. C. de iure emph.* tamen intelligendum est de expeditione assensus per verbum fiat, per quod cessat Domini cōtemptus; aliæ enim sollemnitates in reducendo illum posteà in forma Regiæ Cancellariæ, quamuis venditoris expensis essent faciendæ, debet tamen procurari ab emptore, & illius onus est, prout in eo processu fol. 140. fuit præsentata copia similium decretationum: Et dum omnes alij Aduocati dubitassent, causa iun-
17 ctis aulis discussa, fuit D. Flaminius absolutus à petitione restitutionis interesse, & condemnatus ad restitutionem pretij tantum. Actuario Carbono in anno 1601. & in eo processu adduximus aliam sententiam Sac. Cons. similem, factam in beneficiū Principis Hostiliani, contra Marchionem Curij, emptorem, qui reuocauerat emptionem. Actuario Figliola in anno 1579. Et cum in anno 1623. esset expedienda similis causa, in qua fuit conuentus Princeps Cariati, vti Nepos, & hæres Ducis Seminariæ, qui vendiderat Terram Castrouillari Principi Bisiniani, cuius Administratores emptionem reuocauerant ex defectu assensus, & petebant restitutionem pretij, cum interesse, offerendo excomputare fructus; quod interesse vltra æstimationem fructuum ascendebat summam quadraginta millium ducatorum, & plus, facto collegio, in quo à præfato Principe fuit vocatus, cum D. Vincentio Corciono, nunc meritissimo Præsidente Regiæ Cameræ, & D. Carolo Brancacio Aduocato primario, dixi qualitèr alias in facti contingentia pro dicto D. Flaminio in Sac. Cons. obtinuerim, & facta diligentia reperiendo processum, accepimus copiam prædictarum sententiarum, quas suprà enunciaui, vna cum copia supplicationum, & eas in nostra causa præsentauimus, defendendo articulum per terminos iuris supranotatos. Sed causa hæc non fuit decisa, quia partes supersedj(?)s, & alijs se transigerunt, tene tamen menti cum sit quæstio noua, & singularis, quam non reperies ab aliquo excitatam.

ARGVMENTVM.

Qualiter fructus pro rata anni diuidantur, moriente vno ex coniugibus. Et quid in vsufructuario, Beneficiato, fideicommissario, & feudatario? Et an Officiale infra annum moriente, & totum salarium suis hæredibus debeatur, iuxtà *l. diem functo, ff. de offic. assess.* declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Fructus pro rata anni lucratur maritus vxore decedente.*
2 *Silua cedua data in dotem, cuius fructus triēnio, & plus percipiuntur qualiter sint diuidendi inter Maritum, & heredes vxoris.*
3 *Biennium, & triennium reputatur pro vno anno in fructibus percipiendis.*
4 *Fundus si vno anno diuersis mensibus diuersos fructus producat, qualiter erit facienda diuisio.*
5 *Fructus rerum mobilium quando faciat suos Maritus vxore decedente distinguitur.*
6 *Fructuum consideratio fieri debet à tempore quo incipit fundus coli.*
7 *Vsufructuarius aliter facit fructus suos, quam Maritus.*
8 *Fructus qualiter debeant esse separati à solo, vt vsufructuarij heredes faciant suos.*
9 *Beneficiato moriente qualiter diuidendi sint fructus, cum successore, seù Camera Apostolica remissiuè.*
10 *Fructus qualiter sint diuidendi inter heredem, & fideicommissarium, & sic inter emptorem, & venditorem retrahentem remissiuè.*
11 *Fructus feudi qualiter diuidendi sint inter heredem feudatarij, & Dominum, vel inter heredem in feudalibus, & heredem in burgensaticis,*

12 Fru-

12 *Fructus multis casibus quis facit integrè suos principio anni.*
13 *Salarium Officialis debetur à principio anni, & transmittitur ad heredes.*
14 L. diem functo ff. de offic. asses. *de consuetudine seruatur.*
15 *Labor recipit dimisionem.*
16 *Duplici onere quis eodem tempore non est grauandus.*

CAPVT. XXII.

Officiales annales esse debere, hæc Pragmatica statuit, Ad cuius confirmationē in præc. comment. dixi, qualiter multa de iure anno circumscribantur, cum proportionatum tempus si iste circulus solaris, & plura exempla adduxi, & inter alia notaui, fructum diuisiones, qui intra annum percipiun-
1 tur, & pro istius temporis rata, qui lucratur. Et fructus bonorum stabilium vti dominus dotis, *l. dote ancillam, C. de rei vend.* sed si vxor infra annum moriatur, pro rata temporis, quo durante matrimonio mulier vixerit, Maritus facit fructus suos, siuè præmaturè collegerit, siuè post dissolutum matrimonium fructus fiant maturi, nam attenditur anni circulus, *l. diuortio §. quod in anno ff. solut. matrimon.* & ibi omnes DD. super quo articulo duæ quæstiones in facto notabiles euenerunt, quas vtiles hic inserere putaui. In dotem inquam fuit data silua cedua in terra Atripaldæ Prouinciæ Principatus vltra, quæ singulis tribus annis cedi
2 solet, sed post annum Maritus fructus collegit, quia euenerat tempus trium annorum, quo cedi debebat, & solutum fuit matrimonium. Hæredes vxoris in Curia illius Terræ restitutionem pretij tot lignaminum à Marito perceptorum petierunt, sed Iudex seruatis seruandis Maritum absoluit, ex eo quia matrimonium vltra annum sustinuerat, & fructus dotis, vti dominus collegerat, & deuoluta causa per appellationem ad Reg. Aud. dicebatur ex parte appellantium, quod licèt Maritus lucretur fructus, qui semel
3 in anno colliguntur, tamen quando illi non annuatim, sed biennio, vti oliuæ, & triennio, vti siluæ percipiuntur, tunc biennium, vel triennium pro vno anno computantur, & ita soluto matrimonio inter coniuges diuisio fieri debet, & sic in eo casu Maritus tertiam partem consequi debebat, cum per annū onera matrimonij sustinuerit, & reliquæ duæ partes hæredibus vxoris dandæ erant, & in terminis ita *Ioseph. Lud. dec. Perus. 79. Caualc. de vsufruct. mul. relic. nu. 245. Roland. consi. 87. & Escobar de ratioc. par. 2. cap. fin.* qui exemplum dat in oliua, & in terris mages. satis, quæ vno anno arantur, & seminantur, & alio fructus percipiuntur, quod biennium pro anno ponitur, & repartitio, & computatio fiet, vti si essent duodecim menses, ex *Bal. in l. edo C. locat.* & ex ijs fuit iudicatum ad fauorem appellantium, vt siluæ fructus pro duabus partibus ad ipsos spectare debuissent. Et similiter aduerte, quia contrarium eadem est disciplina *l. 1. ff. de ijs sunt sui, l. qui accusare ff. de accus.* si fundus bis in anno fructus producat, prout in
4 terra laboris, vbi vno eodemque anno diuersæ fruges seminantur, & colliguntur, vel si fundus sit vitibus arboratus, & terra seminetur eodē anno fiet similis repartitio, vt bene *Barbos. in d. l. diuortio §. quod in anno ff. solut. matrim.*

Altera quæstio accidit super fructibus rerum mobilium in dotem datorum, an Maritus integros suos facit, dùm de iure mobilia resti-
5 tuere non teneatur nisi post annum, *l. vnica §. exactio C. de rei vxor. act. Doctor.* variauerunt, nā aliqui dicunt, pro rata anni esse faciendam partitionem inter Maritum, & hæredes vxoris, vt in præc. articulo, ex *in d. l. diuortio §. solum*, vbi habetur, quod si oues proximæ partui, vel tonsuræ io dotem datæ sint, & fructibus perceptis mors vxoris interueniāt, fructus non erint in olidum Mariti, sed pro rata, concordat *tex. in l. si constante §. quoties ff. eodem, & ibi Ang. & Ias.* Ceteri contrarium tenent ex *glos. in d. l. vnica §. exactio verbo restituendis*, quod Maritus durantem anni circulo facit fructus suos, alias inutilis esset dilatio, & quod iura ex aduerso allegata procedant actento iure antiquo, in quo non dabatur Marito ista dilatio, *Alex. cons. 48. lib. 1. Capyc. dec. 24.* Tu conciliando teneas quod aut sumus in fructibus mobilium perceptis cōstante matrimonio infra annum, & tunc facienda est diuisio pro rata, proùt in præcedenti articulo cōclusimus: Aut in fructibus percipiendis durante dilatione anni, & Maritus integre facit suos, *Barbos. in d. l. diuortio §. non solum Garsia de expens. cap. 18.*

6 Verum hoc intellige si fructus fuerint cœpti, & percipi finiti intra annum dilationis, sed si constante matrimonio essei elapsi sex menses, & intra alios sex maturetur tempus colligendi fructus ouium, vel aliorum, vel si erunt fructus ciuilis, tunc non faciet omnes suos Maritus, sed fit computatio à principio temporis anni, quando fructus percipiuntur, & incipit currere nouus annus, & pro mensibus, quibus durauit matrimonium fiet repartitio pro rata anni: pro alij autem mensibus incipientibus à dissolutione matrimonij Maritus faciet suos, vt *Barbos. loco cit. nu. 28.*

Diuersa iuris dispositio est facta cum vsufructuario, qui licèt Marito comparetur, dùm ambo
7 sint domini, & sic ius eorum morte extinguatur, tamen vsufructuarius sine distinctione diuisionis temporis anni fructus perceptos faciat suos: pendente: verò sunt proprietarij absque distinctione *l. defuncta ff. de vsufruct. & l. si vsufructuarius ff. quibus mod. vsufruct. amitt.* & ratio est, quia vsufructuarius non facit fructus suos ratione naturalis possessionis, sed ratione iuris, & tituli eos percipit, & facit suos si sunt in sui posse, & non alias, & dicuntur in sui posse statum quod sunt separati à solo, quicquid alij volue
8 runt debere esse ad vsufructuarij dominum translatos, sic vltra DD. *in dict. l. si vsufructuarius messem, Caualc. de vsufruct. mul. rel. num. 202. Garsia. de expen. cap. 1. num. 11. Carocc. de locat. grad. 3. pers. quæst. 26.* non autem si de per se ceciderint fructus: vti oliuæ, & similes, *Bald. in d. l. num. 4. de Pont. consil. 100. num. 5.* quid verò de pensionibus, & annuis redditibus vide *Guttier. tract. q. cap. 33. Castil. de vsufruct. q. 77.*

In beneficiatis morientibus an eadem obser-
uatio, quæ cum vsufructuario sit facienda, vide
glos. & Doct. in l. 1. C. de annon. ciuil. lib. 10.
9 *Couar. var. resolut. lib. 1. c. 2. Guttier. quæst. Can.*
c. 39. de Ponte dec. 12. Seraph. dec. 604. Ioseph.
Ludouic. dec. Perus. 33.

In possessore maioratus, hærede, ac fideicom-
10 missario aliud de iure statum est, vt per *Molin.*
de primog. lib. 3. cap. 12. Peregr. de fideic. art.
49. Castil. de vsufr. cap. 80. Quid in emptore, &
venditore retrahente vltra citatos in *prac. tract.*
vide Escobar. de ratioc. par. 2. Corst. de port. rat.
quæst. 36. Gratian. dec. 76. Thess. dec. 56. & in
Feudatario moriente præter *DD. in capit. his cō-*
11 *sequenter Hic fin. lex. vide Gizzar dec. 33.*
Ann. cons. 20. Capyc. inuest. fol. 204. col. 2. & in
cap. Imperialem fol. 7. de Pont. cons. 52. à num.
34. & decis. 12. Franch. decis. 19. & 572. Cumia
de succ. feud. vers. Antiquus num. 347. Brun.
cons. 106.

Postremo declarandum putaui id quod hic
dixeram *num.* 42. in certis casibus diem cedere
in principio anni, vt quis faciat fructus totius an-
12 ni, & tunc licèt quis moriatur, & eos non
perceperit suis hæredibus debentur, vt in alimen-
tis, & legato annuo concludit *Franch. decis. 155.*
ex tex. in l. a vobis, & l. in singulos ff. de aur. le-
gat. & in Officiali in principio anni moriente,
quod totum salarium ad hæredes transmictat,
13 ex vulgata *l. diem functo ff. de offic. assess.* quam
sic communiter expendunt *Franc. Marc. decis.*
798. Paris de sind. fol. 265. Viui. com. opin 87.
Surd. dec. 42. cum alijs coaceruatis. Verum
enim verò de consuetudine hæc lex hodie non
seruatur, sed pro rata temporis hæredibus Offi-
14 cialium salarium soluitur, & non sine ratione,
cum labor recipiat diuisionem *l. scio ff. de ann.*
15 *leg.* & alias Fiscus, vel Baro sentiret damnum,
soluendo salarium mortuo, & successori, & quis
eodem tempore duplici onere non est grauan-
16 dus ad *tex. in l. iure succursum ff. de iur. dot. &*
sic Fulgos. in d. l. diem functo. Mast. de mag. lib. 1.
c. 21. n. 51. Regens de Ponte de potest. Proreg. tit.
de Assensu §. 6. num. 36. & Claper. dec. 94. quæs.
vn. par. 2. & sunt notanda, cum alij cum commu-
ni, & antiqua regula pertranseant, prout, & *Re-*
gens Constant. in l. 1. nu. 26. C. de re milit. lib. 10.

ARGVMENTVM.

Officialis durante officio an possit inquiri, & sus-
pendi vel sit expectandus sindicatus.

Baro an facultatem habeat inquirendi, suspenden-
di, & carcerandi suos Officiales, vel ad Magnam
Curiam Vicariæ tantùm spectet.

Baro quando pendente inquisitione sui Officialis,
possit alium constituere.

Officialis quando perpetuò fiat inhabilis ob deli-
ctum commissum in officio, ob quod fuerit in
aliqua pœnam condemnatus.

SVMMARIVM.

1 *Officialis pendente officio non potest accusa-*
ri nisi pro delicto graui.
2 *Officialis officio durante semper inquiri potest*
si venit imponenda priuatio ex delicto.
3 *Pœna quæ sit de iure contra alapam inferentem*
alicui.
4 *Officialis pro negligentia etiam officio priuari*
potest.
5 *Suspendi potest ab officio ante capturam infor-*
mationis Officialis ex causa, ne testes terrean-
tur.
6 *Suspensio facta post captam informationem est*
præiudicialis.
7 *Baro an habeat facultatem inquirendi suos Of-*
ficiales in delictis grauibus, & transmittere
informationem ad superiores.
8 *Ordinarij possint inquirere etiam delegatis*
Principis, quamuis cognitio non pertineat ad
eos.
9 *Prorex non potest cognoscere de delictis Offi-*
cialium perpetuorum, sed an possit inqui-
rere.
10 *Suspenso Officiali, an Baro possit alium eligere.*
11 *Locumtenens non potest exercere vltra quin-*
decim dies.
12 *Limitatur si adest necessaria causa.*
13 *Officialis si erit condemnatus quando fiat inha-*
bilis ad illud, & alia exercenda.
14 *Appellatione pendente an Officialis possit su-*
spendi.

CAPVT. XXIII.

MAndat hæc Pragmatica, vt Officiales
debeant esse annales: limitaui hanc
dispositionem, nisi pendente officio,
ipsi accusarentur de delicto graui, vel
pro Inquisitione, pro qua venirent de iure offi-
1 cio priuandi, quia tunc etiam intra annum su-
spendi, & remoueri poterint.

Nec refert, quòd durante administratione,
quis non debeat molestari, cum expectati debeat
tempus sindicatus, *l. nec magistratus de iniur. &*
sic innuit Constit. Regni incip. volumus: nam
procedit hæc Regula, quando quæ imputantur,
2 non important officij priuationem, sin secùs, fru-
stra Doct. tractassent de priuatione, nam quando
quis officium compleuit, quid est disputandum
de amissione ipsius? priuatio præsupponit habi-
tum *l. decem ff. de verborum obligat. ita de Ponte*
dec. 26. Caball. res. crim. casu 76. & sic quando
Officialis à superioribus suis, est inquirendus,
animaduertere debet, an causa, pro qua accusa-
tur sit grauis, vltra relegationē, vt videtur innue-
re *text. in l. iubemus C. ad legem Iul. repetund.*
ac Capyc. dec. 121. Et dum casus accidisset in
Regia Audientia Hidruntina, in qua fuit accu-
satus Officialis de Alapa subdito illata, & petiū
fuisset, vt Tribunal mitteret Commissarium
ad capiendam informationem de tali delicto
sumptu offensi, fuit dubitatum si causa erat remi-
ctenda tempore sindicatus, vel debuisset man-
dari, vt caperetur informatio, Ex titulo criminis
videbatur pœnam non posse esse capitalem, nā
licèt illata sit iniuria percussionis factæ in faciem
tamen illata personæ priuatæ, pœna esse poterat
exiliaris, per ea, quæ latè explicauit *Viu. dec.*
46. & propterea non posse iurè inquiri Officia-
lem durante officio, per ea quæ supra diximus,

Fi-

Fiscus replicabat, quod non solum quando causa erat supra relegationem, Officialis durante administratione inquiri, & accusari poterat, sed semper, quod veniret officio priuandus, molestari non erat iurè prohibitum, *Menoch. de arbitr.*
4 *Iud. quæst.* 80. *num.* 123. Inde, non solum pro commissis, sed pro omissis ob negligentiam in casu graui Officialis priuari debet, & sic in consequentiam inquiri, *l. si quis C. de Officio præfecti prætor. Orient. Anna singul.* 255. & 370. *Gail. obseruat.* 28. *lib.* 1. & *bene Afflict. in Consti. Regni eos num.* 6. *Paris in tract. sindic. verbo durante, Mastrill. de magistr. lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 30. Eò magis quando delictum est factum, intuitu officij, (vt fuerat in casu prædicto) nam delinquens in eo, debet priuari *l. si aliquid C. de suscept. lib.* 11. & sic processum fuit ad Inquisitionem capiendam. Sed an casibus, in quibus, Officialis poterit inquiri, possit ab administra-
5 tione suspendi, breuiter, & solutiuè respondetur: quod duplex est suspensio, aut ante informationem, vel postea, Primo casu, vsquequò in loco capiatur informatio, & dubitatur, ne potentia Officialis impediat receptionem, & depositionẽ testium, vel quod timore, illi subtrahantur, hoc casu, prudens Iudex poterit suspendere Inquirẽtem, & mandare, vt se absentet per tot miliaria, vsque ad alium ordinem; & ista suspensio non præiudicat, *Regens de Ponte dec.* 25. & *cons.* 133. *Gutier. pract. quæst. cap.* 39. *lib.* 1. *D. Regens Tapia dec.* 3. *num.* 76.

6 Aut verò suspensio fit post captam informationem, in qua constitit aliquid substantiale, tunc quousque Officialis purgauerit suam innocentiam, per sententiam absolutiuam, ad administrationem redire, ei est iurè prohibitum, *Giurba latè cons.* 44. quæ suspensio debet fieri ante terminum ad defendendum, alias non potest vti, *Franch. dec.* 8. & dicam infra *num.* 14. in fine.

Vlterius fuit dubitatum, An quando Officialis iniustè, officio durante accusari possit Baro, et
7 habeat facultatem committendi inquisitionem contra suum Officialem, videtur dicẽdum, quod non, quia extat notorius Ritus, quod de delictis Officialium sola Mag. Curia cognoscit, & sic priuati sunt Barones Iurisdictione inquirendi suos Officiales, cui enim non permictitur consequens neque antecedens, *Doct. in l. si cui ff. de iurisd. omn. Iudic.* alij contrarium responderunt, vt Barones habentes merum Imperium, non obstãte ritu, possint informationem (tantum) cepere, suspendere, & constito carcerare, & superiorem, certiorare, transmittendo ad eum informationem, captam, sic *Anton. de Ball. lib.* 6. *quæst. crim.* Nã
8 ordinarijs locorum permittitur auctoritas, capiendi informationem, etiam contra Delegatos Principis delinquentes in suis terris, quamquam ij sint à foro Baronis exempti, & si casus grauis exigat, carcerari etiam possunt, *Bart. in l. magistratibus: ff. de iurisd. omnium Iud. Farin. quæst.* 27. *num.* 5. cum mille, & ita punctualiter in casu principali firmant *Mastrill. dec.* 188. *num.* 25. *Cancer. var. resolut. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 237. quæ opinio posset sustineri in delicto graui, notorio, & quamquam videantur refragari quæ adducit *D. Regẽs Tapia dec.* 3. in qua, discurendo, quali-
9 ter Proregi interdictum sit cognoscere de delictis Officialium perpetuorum à Rege electorum infert, vt in consequentiã censeatur prohibitum, manus apponere ad inquirendum, Attamen data prima opinione pro, vera, vt licita sit inquisitio, subsisto, in consentiendo, vt possit Officialis carcerari, & suspendi, nam isti sunt actus iurisdictionis, & causæ cognitionis, qui à suo Iudice competenti, qui erit Mag. Cur. sunt exercendi, nisi sub esset maxima causa, quia grauissimum esset delictum, & suspicio fugæ, sed non alias, quia aperiretur via fraudibus, vt Barones ad libitum sub colorata quauis causa, possent inquirere, suspendere, & carcerare, quæ nullo iure permittuntur.

Insuper, prædictis annectitur aliud dubium, si Officialis Baronis suspendatur à Magna Curia ob inquisitionem contra eum captam de aliquo
10 crimine, an Baro possit legitimè officium conferre, & alium Officialem creare, vel teneatur expectare exitum sententiæ inquisiti, si veniat absolutus, vel condemnatus: & in facto dicebatur ex parte Baronis; quod subrogare Locumtenentem in locum Officialis inquisiti, esset magnum grauamen Vniuersitatis, & ciuium, quorum interest, habere ordinarium. Hinc Locumtenentem
11 non posse administrare, & in officio stare vltra quindecim dies, vel mensem fuisse decisum diximus in *præced. Comment. prag.* 5. *num.* 16. Vnde, cum absentia ordinarij inquisiti sua culpa, excedat mensẽ, videtur, vt iurè Baro possit prouidere officium. Ex parte Officialis replicabatur, quod iurisdictio sua non erat extincta, & propterea nouus Officialis creari non poterat, sed alios interim erat subrogandus, & sic probat *tex. in cap. de statu monac.* & *in l. fin. C. de Officio eius qui vicem alter. gerit. de Ponte cons.* 133. *num.* 5. & quamquam Locũtenentes non possint officium gerere, nisi ad modicum tempus, procedit
12 hæc resolutio, quando Baro dat licentiam, vel officialis voluntariè abesset ab officio, pro aliquo negotio, sed quando est impeditus necessitate, & ex facto superioris, tunc potest creari Locumtenens ad longum tempus, vsquequo ordinarius reuertatur, vt in simili casu latè comprobauimus *sup. cap.* 18. Nec refert, quod culpa non debet Officiali Patrocinari, Nam multa apponuntur, quæ postea falsa reperiũtur, & sic vsquequo exitus non videatur causæ, non potest quis de culpa redargui, & ita decreuimus: Limitatur talis resolutio si mora cum suspensione excederet annum, facto computo à die ingressus officij, quia anno expleto non tenebitur Baro amplius exitum inquisiti, sed iurè poterit alium Officialem eligere Concessit officiũ per annum, quo finito, Baro compleuit suam promissionem, & imputet Officialis suæ culpæ, casui, vel infortunio, si iustè vel iniustè fuit impeditus, & ita innuit *Fontanell. de pactis nupt. clausf.* 4. *glos.* 10 *numer.* 102. *parte prima*, & conferunt, quæ dicam in sequenti *c.* 24.
13 Sed quid si durante circulo anni, Officialis pro sua inquisitione erit condemnatus, & nil dictum sit in sentẽtia de priuatione officij, an is possit redire ad officium, vel facta sentẽtia, Baro possit officium prouidere.

Distingue, aut Officialis est condemnatus ad

pœnam corporalem, & donec pęnæ erit satisfaciendum, non est locus administrationi officij, maximè si pœna infamat, nam reatus omnem excludit honorem *l. 1. C. de reis postulad. lib. 10.* aut pœna erit exiliaris, & si ea descendat ex maleficio commisso in officio, & illius intuitu similiter, tum quia ille parere debet exilio, tum quia semper quòd quis in officio deliquit, eo est priuandus, & ad alia neque fit habilis, *l. Iudices C. de dignit. lib. 10. l. si quid C. de suscept. lib. 11. Muta dec. 63. & 65. Farinac. conf. 5. Tusch. litt. E. conclus. 716. Capyc. dec. 121.* & propterea neque isto casu, Officialis erit reintegrandus, aut erit condemnandus ad pœnam pecuniariam Fisco, & parti restituendam, & tunc, ua condemnatio descendit, ex crimine graui, quod secum infamiam portat, & ex ratione prędicta inhabilitatur, aut ex causa leui parti restitutio fit, quod sapit potius ciuilitatem, nam criminalitatem, & talis condẽnatio non afficit, neque refragatur quin Officialis non sit ad officium continuandum recipiendus *D. Regens Valenzuela cons. 44.* quando vero sententia contra Officialem, licèt pœna ordinaria sit minorata inhabilitet personam ad alia officia, vide *Caball. resolut. crim. 121. & 172. Mastrill. de Magistr. cap. 9. lib. 5. Muta dictis decis. 63. & 65.* qui latè tractant hunc articulum.

14 Postremò, an lata sententia pœnali contra Officialem, à qua fuerit appellatum, Baro possit officium vti vacans prouidere, dic quòd sententia per appellationem suspendatur, *Ric. in l. 1. ff. de re iud.* Alij dicunt, quod extinguitur ex *l. 1. §. fin. ff. ad turpil. sic Affl. dec. 188. & Franch. dec. 370.* Vnde oritur conclusio, actionem non nasci ex prima sententia confirmata, quia primum decretum per appellationem fuit extinctũ, *Caball. comm. opin. 6. 17. Gutt. pract. quaest. lib. 1. cap. 97. Capyc. decis. 202.* & propterea Baro durante anno officij facultatem non habet prouidendi, etiam lata sententia si fuerit appellatum, Immò si Officialis non fuisset à principio suspensus, vt supra explicaui, non obstante sententia, posset officium administrare, neque appellatione pendente poterit postea suspendi, nam nil est innouandum *cap. pastoralis §. praeterea in fine tit. de offic. delegat. Ozasch. decis. 5. num. 7. Gram. cons. 66. num. 35. Surd. dec. 335. Anna sing. 370.* & est communis resolutio, vt *Guttier. practic. quaest. lib. 1. cap. 39.* prout Doct. dixerunt de Notario inquisito de falso, quod etiam pendente processu instrumenta conficere possit, & etiã secuta sententia, appellatione pendente, *Bart. l. Barbarius num. 17. ff. de offic. praetor. Giurba multa notat consil. 44. & 66. Fontan. loco citat. num. 68.*

ARGVMENTVM.

Officialis si fuerit inquisitus, & inquisitione pendente finiatur tempus Anni, vel Biennij, an sit restituendus ad tantũdẽ temporis, si absoluatur. Et an possit prætendere antinianitatem ad pristinum locum, quem tunc occupabat, accuratè explicatur.

SVMMARIVM.

1 *Officialis temporalis suspensus, & deinde absolutus, si interim tempus officij sit elapsum non potest petere restitutionem ad tantundem temporis.*
2 *Tempus pro tempore non datur, nec subrogatio ad officium finitum, sed actio tantum competit ad interesse contra impedientem.*
3 *Sententia supremi Senatus sustinetur in vim gratiae, si diffinitum in ea non sit de iure.*
4 *Quod vna via non potest sustineri, ex alio fundamentum capit, vt saluetur.*
5 *Officialis absoluto, si deinde concedatur tantũdem temporis ad exercendum. dici tur noua concessio ex nunc, non prout ex tunc.*
6 *Vsusfructus praestandus à morte testatoris per biennium, si eo elapso non repertatur praestitum, non datur per aliud biennium.*
7 *Officialis temporalis restitutus ad officium à quo fuerat suspensus non habebit Antinianitatem, & sic antiquam sed nouam vacantem, secus in Officiali perpetuo vt nu. 8.*
9 *Lex vna per aliam declaratur.*
10 *Ex diuersis non fit illatio.*
11 *Restitutio ad pristinum locum officij non datur quando primus locus fuisset concessus personae benemeritae.*
12 *Officialis benemerita dant facultatem Principi super praecedentia.*
13 *Ordo qualitatis est maioris potentiae, quam ordo temporis.*
14 *Princeps post ius quaesitum alteri praeiudicare non potest.*
15 *Rescripta obtenta inaudita parte cui prius erat ius quaesitum, non sunt obseruanda.*
16 *Causa conseruandi gradum dignitatis magna aestimatur.*
17 *Possessor: qui in possessione turbatur etiam armata manu potest se defendere impunè.*

CAPVT XXIV.

Officialis si pendente officio apud Superiorem fuerit inquisitus, & super imputatione delicti se defenderit, ita quod venerit absolutus. Sed interim annus officij fuit elapsus, an iurè petere possit reintegrari ad tantum tempus, quantum ex causa indebitæ accusationis, extitit impeditus, & ex allegatis hoc loco in præcit. tract. negatiuam partem firmauimus. In facto autem proprio, cum casus similis acciderit, & in Collaterali Consilio causam meam defenderem: sequentes conscripsi, quas vti vtiles, & necessarias ad corroborationem eorum, quæ anteà firmauimus, volui hic inferere, cum apud Doctissimos Senatores, viderim dubitari, & prima facie, contrarium teneri, & sunt v 3.

Quod Doctor Io. Antonius Ricciardus restitutus ad finiendum officium Auditoratus Prouinciæ Hidruntinæ, iurè non possit prætendere Antinianitatem, & repositionem ad eandem primam sedem, à qua fuit amotus, iussu Proregis, sed vltimam vacantem occupare debeat, ex infrascriptis lucidè cognoscetur.

Pri-

Primò, pro fundamento adducimus, communem, & receptam opinionem illius quæstionis, Si Officialis temporalis fuerit suspensus ex cau-
1 sa inquisitionis, vel alterius impedimenti, & ex suis defensionibus fuerit absolutus, Inter quas moras, lapsum sit tempus officij, an possit petere restitutionem ad tantundem temporis quantum fuit impedimentum non sui culpa causatum. Et negatiuè ab omnibus Doctoribus fuit conclusum, quia lapso termino, concesso ad exercendū officium, quod currit semper de momento ad
2 momentum non datur aliud tempus pro tempore, nec aliqua subrogatio, sed actio contra impedientem, & si illud fuit casuale imputabit suæ fortunæ, *Bartol. in l. si vno §. item cum quidam in fine ff. locati, & in l. si prius num. 30. ff. de noui oper. nunt.* & plenè *Fontan. de pact. nup. clauf. 4. glos. 10. num.* 102. qui esse communem refert, & post eum *Mastrill. de Magistr. lib. 1. cap. 21. num. 90. & cap. 23. num. 56* & hanc conclusionem passim in Tribunalibus esse receptam patet ex *Valasc. conclus.* 155. *part. 2. Cabed. in Portug. dec. 84. lib. 2. Rota Genuens. dec. 27. Mastrill ad Capyc. dec. 127. num. 5. Franch. decis. 419. & Ego scripsi ad prag. 5. de Baron. nu. 87.*

Stante ergo hoc firmissimo supposito: sequitur, quod de iustitia obtinere non poterat Ricciardus restitutionem ad complendos sex menses officij quibus non vacauit ob dictum impedimentum quia non solum dictum tempus erat effluxum, sed biennium, à die, quo ab officio dicti Auditoratus fuit euocatus.

Secundò est discutiendum, per prouisiones Collateralis Consilij obtinuerit iam restitutionē ad complendum tempus dicti officij, an possit prætendere Antinianitatem ad pristinum locum, quem tunc occupabat. Præmicto primo, & dico, quod talis restitutio, dum præfato Doctori de iure non competebat, vt probauimus in præcedenti articulo, sententia restitutionis tanti Sena-
3 tus sustinetur in vim gratiæ potius, quam iustitiæ, iuxta doctrinam *Bal. in l. quis se patris C. vnde*
4 *liberi*, quia quod vna via sustineri non potest, ex alia habet fundamentum accipere, vt saluetur *Crau. conf. 241. Ozasc. dec. 139.* cum alijs coacervatis. Ita ergo prætensio occupandi primam sedem ex eo, quia fuit restitutum ad officium non habet iuris subsistentiam, nam vt diximus supra,
5 non subrogatio temporis, sed si impedito concederetur tantundem temporis, quantum fuit suspensus, hoc erit nouum tempus, nouaque concessio, ex nunc, & non prout ex tunc, *tex.* est insignis ad litteram *in l. si vsufructus in biennium ff.*
6 *de vsufr. leg.* vbi testator reliquit vsumfructum fundi per biennium, ex sua morte præstandum legatario, quod culpa hæredis non fuit præstitū ita quod biennium fuit elapsum; dubitatum fuit si dictus legatarius potuisset obtinere aliud biennium vsusfructus. Et decidit *tex.* quod non, quia primum tempus biennij erat elapsum, & non debebat iure reintegrari, sed datur actio ad interesse fructus primi biennij, sed si denuò concederetur, esset noua concessio ab hærede præstita; concordat *l. quæsitum, & ibi gloss. ff. de vsufr. Franch. decis.* 451. Per quæ iura (ni fal-
7 lor) ponitur gladius ad radicem, quod præfatus Doctor ea restitutione ad officium, non consequatur temporis antiquitatem, sed accipere debeat sedem vacantem nouam ex nunc, & non possit fieri retrotractio ad tunc, quando officium cum antinianitate tenebat.

Et si replicaretur, Doctores firmasse, quod quando quis restituitur ad officium, siuè ex iustitia, vel gratia, ille ad pristinum locum reponi debeat,

Dico, aliquos sic opinatos fuisse, sed communis est in contrarium; quod non reponatur ad tollendam sedem ab eo, qui in possessione reperitur, *Doct. in l. gallus §. Et quid si tantum ff. de lib. & posth. Sfort. de restit. in integr. q. 96. nu.* . . *Mastrill.* Authores vtriusquè opinionis nouissimè cumulauit in *tract. de indultu quæst.* 22. *nu.* 111. Sed circumscripta tali discussione; aduertatur quæsò, eam quæstionem non adaptari, nisi
8 ad officia habentia tractum successiuum, & perpetuitatem, sed non ad officia, quæ tempore circumscribuntur, nam vt in principio fundauimus, non datur in iure temporis restitutio, & propterea quæstio Doctorum quæ ex aduerso adducitur, non facit ad Rhombum, sed prædicta fœderis distinctione conciliatur, nàm vna lex per aliam
9 declaratur, *l. non est nouum ff. de legib.* quia con-
10 trarietas in iure non datur *l. vnica C. de veter. Iur. enucl.* Vndè ex diuersis non est facienda illatio, vulgata *l. Papinianus ff. de minor.*

Vlterius, vltra quod communis opinio est in contrarium, non dari restitutionem ad primum locum officij, tamen limitatio adducta etiam à Doct. tenentibus affirmatiuam, est quod si ille qui fuit prouisus in locū remotum sit persona ta-
11 tis benemerita, tunc restitutus reintegrari non potest ad tollendum illi locum, *Lanar. conf. 21. num. 12. Paris de reintegr. feud. vers. & quia*; & alios adducit *Mastrill. loco citato nu.* 122. Qualiter in locum Ricciardi fuerit à Prorege vocatus Auditor Io. Franciscus Capiblancus; qui primam sedem nunc tenet, scit sua Excellentia, & omnes eius Ministri, & qualitas benemeritorum, tot seruitiorum, Doctrina, Doctoratus antiquior, præstantia in defendendis causis
12 in Tribunalibus, sunt notoria. Hæ qualitates dant facultatem Principi, super præcedentia, *Doct. in l. eum quid ff. si cert. pet. & bene ponderat. Mastrill. de Magistr. lib. 5. cap. 4.*

Inde oritur alia conclusio, Proregem posse
13 personam benemeritā prouidere in aliquo Tribunali cum præcedentia, ad alios Collegas, quia ordo qualitatis est maioris considerationis ordinis temporis, *de Pont. de Potest. Proreg. tit. de prouis. §. 2. num. 8. & latius ibi Mastrill. num.* 75. vnde etiam ex istis causis non potest amoueri ipse Capiblancus à loco quem tenet,

Tertiò, & vltimò non officit quod fertur, per Collaterale Consilium fuisse factam prouisionē, vt restitutio facta ad officium præfato Ricciardo, sit cum præcedentia, prout locum habuerat tempore amotionis, cum enim sit facta in nihilo citatis, nec auditis interessatis; quis nescit? quod
14 non nocet, iuri enim tertij, post ius quæsitum neque Princeps præiudicare potest, *vulg. l. 2. §.*
15 *si quis ff. ne quid in loco publ.* & talia rescripta non sunt obseruanda, sic statutū est in *l. rescripta C. de*

C. de prec. Imp. offer. l. fi. C. si contra ius vel vtil. publ. nam præsumitur potius circumuentus superior, quam sit dicendum, quod alij voluerit præiudicium afferre.

Ex supradictis patet, qualiter Collegæ sint (cum reuerentia) grauati. Ideo ad ius, & iustitiam causa erit remittenda, vt ipsis auditis terminetur; si iure possit dictus Ricciardus restitui ad suam primam sedem.

16 Nec ambitioni talis oppositio erit tribuenda, causa enim conseruandi gradum dignitatis magna æstimatur, *l. obseruare §. antequam vers.*
17 *magni enim refert. ff. de offic. procons.* & armata manu de iure licitum esse causam defendere ait *Aund. de exeq. mand. Regum cap. 19. num. 15. & Gratian. discept. 250. num. 53.* quia iniuria fit possidenti, quando turbatur, *l. iniuriarum l. 1. §. si quis de honoribus ff. de iniur.*

Causa hæc ob mortem dicti D. Ricciardi, decisa non fuit, sed ex prædictis veritatis manifestè conspicitur.

ARGVMEMTVM.

Electio Officialis cum pertinet ad Baronem, & Acceptatio ad Vniuersitatē, an quilibet ciuis admittatur ad opponendum, & quid si maior pars consentiat, an minor possit impedire officij possessionem, & quando à principio non fuit contradictum, an postea opponi possit, & quæ exceptiones obstent, recensentur.

SVMMARIVM.

1 *Officialis possessio potest impediri non solū à Regimine Vniuersitatis, sed à quolibet ciue.*
2 *Officialis refirmari non potest, vno ciue reluctāte, quod secus est in assignanda possessione, vt num. 5.*
3 *Popularis actio, & exceptio ab vnoquoque ciue exerceri potest.*
4 *Maior pars ciuium attendenda est, & cuius expensis sit lis facienda, minori parte contradicente num. 6.*
5 *Officiali consignanda est possessio concurrente maiore parte ciuium, licèt minor pars dissentiat.*
7 *Minor pars ciuium, si in lite obtineat recuperat expensas ab Vniuersitate.*
8 *Officiale acceptato, nullo contradicente, cum de iure acceptari non debuisset tenetur desistere, deinde vno ciue opponente, & ita refertur iudicatum num. 12.*
9 *Multa facta tenent, quæ impediri poterant fieri.*
10 *Vniuersitas neque tacitè, neque expressè potest tollere legem Superioris.*
11 *Iuri publico præiudicari non potest.*
13 *Officialis possessio multis casibus denegari potest, sed ex coniugio solo non impeditur, si ibi incolatum non fecerit.*
14 *Officialis cuius ætatis esse debeat, vt administrare valeat, & nu. 16.*
15 *Impuber beneficia, & dignitates consequi potest.*
17 *Ætas maior in Regno decem, & octo annorū intelligitur, vt sit quis liber à tetula, & cura, non autem in cæteris, quæ de iure maiorem ætatem requirunt.*

CAPVT XXV.

Electionem Officialis ad Baronem pertinere, acceptationem verò ipsius, ad Vniuersitatem loci, quæ se opponere potest, & possessionem impedire, si quas iustas habeat exceptiones conclusimus. Et non solum Syndico, & Decurionibus nomine vniuersali hoc ius competit, sed cuilibet ciui datur actio impu-
1 gnandi. *l. reus delatus, & ibi glos. in verbo appellatum ff. de muner. & honor. Cabed. decis. 112. part. 1. & decis. 84. part. 2.* Sed dubitatum fuit, quid si maior pars Decurionum, vel ciuium, Officialem recipiat, & minor pars contradicat; an supersedendū sit in consignanda possessione, & ex prædictis videtur quod cum ius oppugnandi pertineat singulis vt singulis, vno reluctante supersederi debeat, vsquequò prouideretur super oppositione, prout fuit decisum per
2 *Franch. decis. 609.* quòd aduersus refirmationem prætensam ab Officiali; si vnus ciuis reluctet ea fieri non possit, quia actio, & exceptio popularis dum omnibus competat, ab vnoquo-
3 que exerceri potest, *l. 1. ff. de popul. act.*

Alij dixerunt, attendendum esse, quod à ma-
4 iori parte fuerit conclusum, ex *l. quod maior ff. ad mancip. cap. factum à maiori de reg. iur. in 6.*

Nec refert, ius pertinere singulis vt singulis, nam vera est propositio, vt salua sit actio opponendi, sed interim attendendum est, quod à ma-
5 iori parte agitur, & in plenario Iudicio coram Superiore erit discutiendum: si obiectio subsistat, vt in indiuiduo *Fontan. de pact. nup. claus. 4. glos. 10. par. 1. num. 90. Cabed. dec. 102.* quas doctrinas nota, nam cum difficultate in facto, in-
6 ueni punctualem auctoritatem, sed cuius expensis talis lis sit agitanda, docet ibi *Fontan.* quod si maior pars opponat, Communitatis expensis lis
7 debeat agitari, si minor pars agat, suis impensis facere debet, sed si obtinebit dum negotium populare est, vtiliter fuit gestum, recuperabit ab Vniuersitate, & sic innuit *Aund. de exeq. mand. cap. 19 par. 1. num. 17. Viui. decis. 42.*

Sed an acceptato Officiali ab Vniuersitate, nullo contradicente, valeant postea aliqui ciues, vel ipsamet Vniuersitas, exceptiones præsentare pendente officio, opponendo, vt Officialis debeat desistere. In facto enim erat quidam exterus de Regno, & Principi nostro subiectus, vnde officium exercere in Regno prohibetur, vt in *prag. 1. tit. de Eccles. perso.* quod erat notum ipsi Vniuersitati, sed illum admiserat, qui cautionem syndicatus præstiterat, postea aliqui procurauerunt
8 prouisiones à Reg. Audientia Hidruntina, vt amplius non exerceret, qui comparuit dicendo, Vniuersitatem sibi præiudicasse, eum admittendo, & tacitè renunciauit huic exceptioni, quapropter non debebat regressus ad ius renunciatum, *l. 1. §. qui semel ff. de succ. edict.* & multa

multa facta tenent, quæ impediri poterant fieri, *l. patre furioso ff. de his qui sunt sui, vel ali. iur.* & dispositio Pragmaticæ, & aliorum iurium prædictorum, fuit facta, ne subditi postea reperirentur elusi, si Officialis iter arriperet, sed dum fuit cautum, per fideiussores de parendo syndicatui, erat Communitati satisfactum.

Replicabatur ex parte ciuium, Vniuersitatem,
10 nec tacitè, neque expresse posse tollere legem Superioris, *l. ius publicum ff. de pact. l. priuatorũ consensus C. de iurisd. omn. iud.* cumque resistant iura Regni, prohibitiuè, & annullatiuè ne tales
11 personæ eligerentur, & prohibitio fuit inducta tam fauore subditorum, quam publici, ergo præiudicari non potuit, *l. nemo potest ff. de leg. 1.*
12 *Gram. cons. ciu. 16.* ex quibus contra Officialem iudicauimus, Cumque post multos dies dispensationem à Prorege procurasset, fuit ad administrationem admissus, & reintegratus, sed si essent aliæ oppositiones non cõcernentes ad beneficium publicum, vel non haberent iuris resistentiam, aliud esset dicendum.

Casus autem molti sunt, qui de iure sparsim positi fuere, qui opponi possunt aduersus Officialem, antequam possessionem officij capiat, & adduxi in *in praeced. commen. num.* 117.
13 *&* 162. aliquos, qui impediunt, vt Officialis exercere non debeat, & in facto, Capitanio Misscianeæ fuit obiectum duxisse ibi vxorem, & fuit altercatum, si iusta fuisset exceptio, & adducebatur dicunt, *Doctor. in l. fin. C. de crim. Sacril.* de orto, & oriundo, vel habente maiorem partẽ bonorum in loco, quod prohiberi ei debet administratio officiorum, & sic *tex. in l. nullus C. de diuers. offic. lib. 12. & Const. Regni incip.* Iustitiarij per prouincias. Sed in contrarium allegabatur *Affl. in d. const. 2. notab.* qui ait, solum coniugium non officere, si ibi non fecerit incolatum, & ita prouisum fuit, & à M. Cur. confirmatum, Possunt etiam opponi defectus naturales senectutis, vel morbi, inhabilitatis personæ, nam isti repelluntur, vt refert *Fontan. loco supra citato num. 56.* & sic dicit, erunt creati contra capitula, & priuilegia, Vniuersitatis veluti, vt sit Doctor, vel de non conuicinio.
14 Item si sit minoris ætatis, sed dubium est, cuius ætatis debeat esse Officialis, vt valeat administrare. Impuberes prohibentur, quia animi iudicium non habent, *l. 2. §. fin ff. de reg. iur.* nec Princeps potest dispensare, *glos. in l. cum pretor, §. fin. verbo impubes ff. de iudic. Suarez. alleg.*
15 12. Nec refert, impuberem posse consequi beneficia, & dignitates, nam est verum, si non requirant administrationem, quia potest per substitutũ seruire, vt *Dec. in d. l. 2. § impuberes ff. de reg. iur.*

Adultus vero neque Magistratum gerere poterit, nam vsque ad vigesimum annum abstinere debet, *l. cum. lege ff. de recep. arbitr. c. cum vigesimum de offic. deleg.* nisi Princeps dispensauerit, vel partes scienter eum minorem in ipsum consenserint, iusta *tex. in l. quidam consulebant ff. de re iudic.* nam cum Adulto potest fieri habilitio, non cum impubere; *Cald. in l. si curatorem, vers. hunc contractum C. de in integ. rest. Blanc. de comprom. quæst. 2. Viu. com. opin. 179.*
16 *lib. 2. & Barbos. in l. cum pretor §. fin. ff. de Iudicijs,* Et licèt in Regno ætas annorum decem, & octo, reputetur perfecta, quisque maior dica-
17 tur, vt in Constit. Regni. Minorum iura, ea intelligitur, vt libera sit a tutela, & cura, sed non extenditur ad cætera, quæ de iure maiorem ætatem requirunt. *Magon. decis. Flor. 22. Bar. dec. Bonon. 74. num. 12. & Sferza de restit. in integr. par. 1. quæst. 15. art. 9.* qui plenè punctum discutit, & An & quando statutum circumscribens ætatem haberi pro maiori, ad certos annos, extẽdatur in omnibus casibus.

Et diebus elapsis in regia Audientia Principatus Citra, Doctor Ioannes Salatus Aduocatus ibi primarius, & pauperum patronus dubium proposuit, si ætas testium dicatur perfecta decem, & octo annorum, dum iure communi non sit quisquam idoneus, nisi sit ætatis viginti, quando deponit in causa criminali, *l. in testimonium ff. de testibus, & Gram. dec. 40. Viui. decis. 86. Farinacc. de test. quæst. 58.*

Multa alia opponi possunt ad impediendum, vt iure officiali possessio denegetur, quæ posui in præcedent. comment. super hac Pragmatica, & vide *tex. in l. cum prator §. fin. ff. de Iudic. & ibi Dect.*

ARGVMENTVM.

Sequestrata Iurisdictione Baroni ob delictum vel debitum, an alius Officialis sit constituendus, durante anno illius, qui in possessione reperitur.

Suspensa iurisdictione, an solus Prorex Officialem constituere debet, vel etiam alij Superiores Magistratus.

Terra locata cum iurisdictione, an conductor teneatur stare Officiali.

SVMMARIVM.

1 *Officialis infra annum amoueri non potest, quamuis Baro decedat, vel Terra vendatur, & num. 7.*
2 *Baroni sequestratur Iurisdictio sua Terra, si pro delicto sit contumax.*
3 *Iurisdictio ob debitum Baronis, cum assensu sequestrari potest.*
4 *Baroni sequestrata iurisdictione, ad solum Proregem spectat Officialem ibi creare.*
5 *Iurisdictionem cum mero, & mixto Imperio concedere, pertinet ad Principem, vel ad eum, cui ille concessit.*
6 *Sequestrata iurisdictione Baroni, Officialis qui reperitur in possessione infrà annum remoueri non debet.*
8 *Multa transeunt parte non opponente.*
9 *Conductor iurisdictionis alicuius feudi non potest amouere infrà annum Officialem, qui in possessione reperitur.*
10 *Affictator Terræ salarium tantum offerre potest Officiali à Barone ante conductionem electo, non data possessione.*

CA.

CAPVT XXVI.

QValitas officij adeò circumscripta est
anni circulo, seruata forma huius prag-
maticæ; quod nec morte Baronis con-
cedentis, neque si Terra vendatur, Of-
1 ficialis qui in possessione reperitur, moueri pote-
rit, vt in præc tract. probauimus. Sed continuò
vidi dubitatum, si sequestretur iurisdictio Baro-
ni, quia fortè est contumax pro aliquo delicto,
ob cuius contumaciam iurisdictionem exercere
2 nequit, secundùm *And. in Constit. Regni Cle-
mentiæ, & in cap. 1. tit. An ille, qui interfe. fratr.
Freccia de subfeud. author. 29. Ann. sing.* 52. quod
etiam obseruatur, quando fit exequutio super
3 Terra pro debito Baronis cum assensu, nàm etiã
iurisdictio auctoritate Superioris suspenditur,
Ann. sing. 180. & latiùs *D. Rouit. pragm. 3. ex nu.
16. de ordine Iudic. Mastrill. de Magistrat. lib.
4. cap. 15. num. 23.*
Istis enim casibus, Prorex in Terris sequestra-
4 tis Officiales constituit, qui nomine Regio iuris-
dictionem administrent, cùm ad ipsum solum
spectet illos creare, Barone suspenso, *de Pont. de
potest. Proreg. tit. de assensu* §. 1. *num.* 18. Et con-
tradixi in Regia Audientia Hydruntina, in qua
effectus fuerat contumax Baro Castrignani pro
causa criminali, & Præses cum Fiscali constitue-
rant Officialem ego dicebam, quod concedere
ordinariam iurisdictionem, cum mero, & mixto
5 imperio spectabat ad solum Principem, vel ad
eum, cui specialiter ipse concessit, *tex. in cap. 1. de
regalib.* vbi *And.* & alij, *Peregr. de iure fisci lib. 1.
tit. 1. num. 10. Couarr. pract. quæst. cap. 1. ex nu. 9.*
Cumque Regia Audientia non habeat potesta-
tem, & facultatem iurisdictionem concedendi,
ergò iniustè, & nulliter Officialis constituebatur,
& habito recursu ex parte Baronis ad Proregem,
fuit rescriptum, vt de cœtero abstineremus, Offi-
ciales in similibus creare.
Et redeundo ad institutum, si Officialis Baro-
nis reperiatur infrà annum in possessione officij,
6 qui tempore habili fuerat creatus, an iurè reuo-
cari possit, & alius à Prorege constitui. Dixi obi-
ter in præced. Comment. hoc loco, suspensionem
non resoluere gesta, facta à Barone, & sic iurisdi-
ctionem concessam per annum non fuisse extin-
ctam, Nàm si in casu mortis, & resolutionis do-
7 minij Baronis, Officialis poterat annum officij
explere, vt vltrà ea, quæ anteà dixeram, decisum
refert *Viseũt.* posteà visus *ad decis. Franch.* 216.
fortiùs sic erat dicendum in iurisdictione suspẽ-
sa, vt innuere videtur *D. Rouit. consil.* 81. *Peregr.
de iur. fisc. tit. de vendit. fiscal. num.* 33. & sic cor-
roborantur ea, quæ priùs concluseram. De facto
tamen contrarium solet obseruari, nàm statim fa-
cta suspensione, nouus constituitur Officialis, sed
credo hoc euenire, quod Officialis, qui est in lo-
co non repugnat, neque apud Proregem se de-
fendit, & multa transeunt, parte non opponente,
8 *Franch. dec. 278. nu. 7.* & diffusè *Mars. in l. vnius
§. cognitorum, ff. de quæs.*
In conductore verò Terræ, cum iurisdictione,
idem seruandum censui, quod teneatur stare Of-
9 ficiali, *Franch. decis. 216. Ozasc. decis.* 82.
Sed si officium sit prouisum, ante locationem,
10 & expeditæ patentes, tùnc conductor, si nolue-
rit recipere illum, creatum à Barone, offerendo
officij salarium, poterit alium constituere ad sui
electionem, *Franch. ibi in fine, & Addent.* neque
erit obligatus dare lucra, & gagia, quæ in officio
lucrari posset, quia illa debentur, & compensan-
tur cum labore. Vnde sat erit, salarium offerre,
*Frecc. de subfeud. auth. 3. in fine, Ann. in cap. 1. n.
323. de vassall. decrep. ætat.*

ARGVMENTVM.

Officiales dissimulantes delicta, vel delinquentem relaxantes, qua pœna puniantur.

Baro priuilegio componendi abutens, transigens in causis exceptis, quando eo priuari possit.

Compositiones excessiuæ, an à Superiore moderari possint, & ab eis appellari.

SVMMARIVM.

1 *IVdex non debet esse elementior lege.*
2 *Iudex iniuriam facit legi, quando statutam pœnam non imponit.*
3 *Iudex dolosè pœnam remittens, eandem pœnam ipse substinere debet.*
4 *Iudex ex causa pœnam minorare potest.*
5 *Satellites captum inquisitum dimittendo, arbitrariè vsque ad capitalem pœnam puniuntur.*
6 *Birrnarij debitorem captum dimittentes, puniuntur, & debitum soluere tenentur.*
7 *Officialis qualiter puniatur, delinquentem relaxando.*
8 *Componendi facultas non subintelligitur sub concessione meri, & mixti imperij, & quatuor literarum arbitralium, nisi specificè concedatur.*
9 *Pœnas corporales in pecuniariam commutando datur occasio delinquendi.*
10 *Priuilegio abutens eo priuatur.*
11 *Baro fuit punitus ex compositionibus factis in casibus prohibitis.*
12 *Appellari potest ab excessiua compositione facta à Barone.*
13 *Restitutio in pristinum, quando ex vna parte actus impugnatur, quando vtrique parti sit concedenda.*

CAPVT XXVII.

MAndat hæc pragmatica, vt Barones, &
Officiales debeant delinquentes debi-
tis pœnis punire, & qui potestatem ha-
bent componendi ea vtantur, nè ex abusu, con-
tra eos de iustitia Princeps prouidere cogatur.
Vnde primò notandum duxi, Iudicem non
1 debere esse clementiorem lege, vt in *Auth. de
Iudice, §. oportet. coll.* 9. & iniuriam legi facit Iu-
2 dex, qui pœnam statutam non imponit, & puniri
potest, *l. seruos, C. de vi publ. leg. fin. C. de sanct.
baptis. iter.* & *And. in cap. 1. tit. quæ sint regal.
verbo bona committentium*, dicit, quod dolosè
remittens pœnam, ipse eandem pœnam substi-
nere

3 nere debet,& sic *Paris de sindic.verbo pœna.* Ex
causa tamen posse minorari pœnas, non dubita-
tur, *l.quid ergò §.pœna grauior, ff. de ijs, qui no-*
4 *tant. infam. Tiraq. de pœnis temper.* & infinitos
casus collegit *Auend.de exequend.mand cap.16.*
par.2.Farinac.quæst.98. Indè in facto occurrit in
Regia Audientia Principatus Vltra, quosdam
Milites campaneæ cepisse inquisitum de delicto
5 graui,& posteà clandestinè illum dimisisse, &
fuit altercatum, qua pœna essent puniendi, cum
tam constaret in inquisitione de prædictis,& erãt
inditia, quod pecunia id fecerint, & adducebam
Menoch.de arbitr.Iudic.cent.6.casu 583.qui ait,
esse arbitrariam vsque ad capitalem pœnam, si
capti erant personæ de capitali crimine conui-
ctæ,& sequuntur *Campan. in c. Regni 16. Boer.*
decis.217.Farinac.quæst.32.à num.17. Viu. dec.
202. & tanquàm delinquentes in officio, posse
eo priuari, est *text.in l.si aliquid,C.de suscep.lib.*
10.& in *l.Iudices,C.de dignit.lib.12.* Et exindè
dictos milites officio priuauimus,& exulauimus
à Prouincia per annos septem, & dum esset ap-
pellatum, fuit confirmata nostra sententia in M.
C. & S. C. & non solùm puniendi sunt, relaxan-
6 tes criminosos, sed etiam debitores ciuiles, nàm
postquàm sunt in manu familiæ, non possunt il-
los dimittere,& si illos certiorassent, vt aufuge-
rent, similiter castigari possent,& tenentur ad de-
biti solutionem, *Mars.sing.17.& in rub. de fide-*
iuss.num.16.Stracca de mercat. tit. de decoctor.
in 2.p.vlt. par. §. circa propositam rubricam nu.
11. & nouissimè *Giurba cons. 76.* vbi latè expli-
cat, qua pœna puniatur Officialis, qui sine causa
7 delinquentem relaxauit. Et dum fuisset exposi-
ta quærela in Sindicatu contra Officialem Galli-
polis, quod reperta, cum sclopo paruo, de nocte
quadam persona inquisita illum relaxauerat, cõ-
demnauimus ipsum, nè liceret exercere officia
per annos ex *Farin. q. 111. num.* . . Et si conti-
nuò castigarentur Gubernatores Regij, qui habi-
ta mercede omnia delicta supprimunt, compo-
nunt,& dissimulant, non commicterentur tanta
flagitia, spe ducti, quod omnia pecunie accomo-
dant.

Secundò aduertendum duxi, id quod *tex. d.*
prag. dicit, vt Barones, qui vigore suorum priui-
legiorum potestatem componendi habent sic
8 vtantur, nè ex abusu Princeps prouidere coga-
tur. Potestas componendi multi opinati sunt,
subintelligi sub concessione meri,& mixti impe-
rij, sed falsum est, nàm si specificè sit data talis fa-
cultas, non venit, *Fab.de Monteleon. tract. de li-*
ter.arbit. cap.29. licèt solitum sit in omnibus fe-
rè inuestituris exprimi, vt *Franch.decis.370.*

Vlteriùs quamuis Baro habeat tale priuilegiũ,
eo tamen vti taliter debet nè ex abusu ipso pri-
uetur,& vtinam Princeps animaduerteret, & sui
Ministri ad talem abusum, cum hæc facilitas cõ-
mutandi pœnas corporales in pecuniarias sit in-
9 gentiuum delinquendi, *cap. est iustitia 23. q.4.*
Abuti enim dicitur quis, quando dolosè, iniustè
componit, sunt namq; multi casus de iure com-
muni, & Regni, super quibus non licet compo-
nere, vt diffusè explicaui *in prec.Com. super hac*
prag. Si contra formam Baro componeret, vltrà
quod esset nullius valoris compositio, posset Su-
perior, cognito hoc abusu, ad tempus, vel in per-
petuum tali priuilegio eum priuare, Nàm vera
10 est conclusio, quod priuilegio abutens ipso pri-
uatur, *l.qui sine, ff.de negot. gest. c. vt priuilegia*
de priuileg. Affl.in constit.Regni ea,quæ ad decus
num.14.D.Reg.Tap.in l.fin.ff.de const.Princ.p.2.
c.7.Fab.diff.vlt.C.quando lic.sine Iud.se vendic.
Et dùm contra Marchionem Burgentiæ esset à
vassallis, inter alia porrecta capita, quod absque
11 partis remissione, & in alijs casibus prohibitis
compositiones fecisset, fuit prouisum, quod dein-
dè Sacro Consilio inconsulto non componeret,
& licèt reclamasset, non vidi posteà quid fuerit
decisum. Et sic excessiuæ compositiones mul-
totiès à Superioribus fuerunt moderatæ. Et in
facto, dùm quidam inquisitus se submisisset gra-
tiæ Baronis, petendo admicti ad compositionem,
prout ipsi Baroni videretur, ille taxauit pœnam
cuiusdam Insultus in ducatis centum,& dum co-
geret illum ad soluendum. Reus appellauit ad
Regiam Audientiam Salerni. Aduocatus Baronis
dicebat, non esse admictendam appellationem,
cum ille consenserit, & se remiserit ad arbitrium
Baronis, *arg.ex cap. sane de renunc.Paris de sind.*
in vers.compositio,§.an si est num. 5. Carau. Ritu
276. num. 4. ex aduerso fuit allegata in terminis
12 *dec.Gizzar.57.* vbi deciditur, posse appellari, vt
reducatur compositio ad iustum arbitrium, quia
iudicium in eum collatum, debet esse discretum,
glos.fin.in l.penul.ff.de recep. arb. Et licèt replica-
retur, quod dum reus nolebat stare arbitratæ cõ-
positioni, neque Baro intendebat velle compone-
re, vt quilibet reponeretur in pristinum. Diximus,
13 quod repositio in pristinum debebatur ex capite
nullitatis, *l.quod si minor,§.restitutio,ff.de minor.*
sed cum agebatur de reducendo factum ad iu-
stum arbitrium, non poterat tractari, nisi punctus
Iustitiæ,& non stat in arbitrio Iudicis, se pœnitere,
vt bene *Peguer.dec.91.* & sic fuit moderata com-
positio in ducatis quinquaginta, vtinam visitarẽ-
tur Barones, vti prius agebatur, hac enim faculta-
te quasi omnes Barones priuarentur, tam malè ea
abutuntur, in componendo vassallos in causis iu-
stis,& iniustis,& tàm vbi constat delictum, quam
vbi adest suspitio, vel leuia inditia, carcerant, tàm
rigidè, vt miseri, timore cruciatus carceris, redu-
cuntur ad compositionem ad votum Baronum,
contra iuris debitum, quia vbi non est materia,
non potest dari forma.

ARGVMENTVM.

Mater si concurrat in accusando cum vxore occisi, quæ ipsarum præferatur in agendo; & remictendo.

Gratia facta sub conditione, vel modo, quando ipso iure resoluatur, si non adimpleatur.

SVMMARIVM.

1 *Gratia facta sub conditione, euanescit si conditio non fuerit adimpleta.*

2 *Conditionales actus, reducitur ad non causam, quando deficit conditio.*

3 *Vxor admictitur ad accusandum de morte sui viri.*

4 *Vxor secundum aliquos, præfertur consanguineis, & filijs in accusando de morte sui viri occisi, sed contrarium est verius, vt num. 7.*

5 *Mater si concurrat in accusando, & remictẽdo, cum vxore filij occisi, præfertur mater.*

6 *Filij sunt pars viscerum Matris.*

8 *Vxoris priuilegium in accusando, & remictendo dicitur exorbitans, & ius speciale.*

9 *Ius accidentale habens, non præfertur habenti ius naturale.*

10 *Amor potius descendit, quam ascendit.*

11 *Pater magis torquetur in filium, quam in se ipsum.*

12 *Filij cum matre vna, & eadem persona censentur.*

13 *Vbi est eadem ratio, idem ius debet statui.*

14 *Potior in querelando præfertur in remictendo.*

15 *Remissio in Regno vt fiat à proximioribus, est ius nouum correctorium iuris communis.*

16 *(Dummodo) hæc clausula, inducit modum, & non conditionem.*

17 *Modus potius, quam conditio in dubio præsumitur.*

18 *Modalis actus in casu contrauentionis non irritatur ipso iure, sed per oppositionem.*

19 *Vxoris actio, in accusando, & remictendo, extinguitur per transitum ad secunda vota.*

20 *Emphyteota non soluendo in tempore non incidit in commissum si faciat depositum antequã Dominus directus opponat.*

21 *Remissio facta sub condictione, an valeat, & resoluatur.*

22 *Filia fœmina per statutum, vel renunciationem exclusa, an iure sanguinis ad querelandum, remictendum admictantur.*

23 *Tutor an possit remictere pro pupillis absque decreto.*

CAPVT XXVIII.

BArones non posse componere, nec gratiare Vassallos, nisi prius habita remissione à parte offesa, latè explicauimus in præced. comment. Nunc pulchram quæstionem, obseruatione dignam adnotare volui, quam in Collaterali Consilio defendi, & facta fuit mihi magna oppositio à Fisco, & quod tunc allegaui, hic inserere putaui: & sunt vt.

Punctus de quo fit contrauersia, quamuis nouus videatur, tamen ni fallor difficultatem habere non puto, Cornelium Pellegrinum, & Carolum Antonium Clausum gaudere debere gratia à Prorege eis facta, & per Magnam Curiam admissa, de prætenso homicidio in personam Francisci Antonij Saia.

Et licèt Fiscus opponat, ipsos asserta gratia gaudere non posse, cum fuerit eis concessa sub conditione, vt infra annum à partibus offensis remissionem procurare debuissent, cumque accusatio fuerit facta contra præfatos Inquisitos à matre, & vxore occisi, & in actis non appareat, nisi matris remissio, & non vxoris, & tempus à Principe præfinitum sit elapsum, gratia euanuit
1 dum conditio in ea apposita adimpleta non fuerit, & reducitur ad non causam actus, quando conditio deficit, *l. 2. ff. de in diem addict.* cum
2 vulg. & quod vxor possit accusare de morte vi-
3 ri, non dubitatur, *Bart. in l. 2. ff. de accusat. Decian. in suis tract. crim. part. 1. lib. 3. cap. 7. Carrer. in sua pract. crim. §. homicidium num. 381. Farinac. quæst. 13. num. 14.* & multi fue-
4 runt opinionis vt vxor præferatur omnibus consanguineis, & etiam filijs, *Fabr. diff. 2. C. qui accus. non poss. Boer. decis. 233. Bauard. quæst. 58. num. 61. Flores de Mena lib. 1. var. quæst. 47. Gomez cap. 1. delictorum nu. 32. & cap. 3. num. 65. Tartag. prag. 8. num. 30. de compos.* & alij quos nouiter referunt *Castil. de vsufructu cap. 40 & Giurba cons. 61.*

Verumtamen supradicta oppositione non obstante, ex matura consideratione eorum, quæ proponuntur, dicimus, præfatos omninò gratia debere gaudere, & pro fundamento supponimus, & quod isti infra terminum assignatum obtinuerũt pacem, & remissionem à parte offensa, quæ erat Mater, quæ est in potiori gradu, &
5 omnibus præfertur, tã in accusando, quam in remictendo, tum respectu sanguinis, quam vti hæres, dum mortus sine filijs ab intestato decesserit. Et quamquam vxor ad accusandum admictatur, vti propriam iniuriam prosequens ratione affectionis, & coniunctionis, tamen procedit hæc conclusio, quando concurreret cum personis Marito coniunctis, sed non cum personis in primo gradu descendentium, vel ascendentium existentibus, nam cum vxore stat præsumptio affectionis, sed cum filijs, & matre stat veritas, cum
6 pars viscerum sint, *l. ibi quidem ff. quòd met. caus.* & accusandi ius gradatim conceditur, ratione maioris vinculi, amoris, & doloris, *Clar. quæst. 15. nu. 6. Plaz. de delic cap. 39.* maior enim claritas non potest haberi, quam in matre, & in Sacro Consil. concurrente vxore cum filijs ad ac-
7 cusandum, decisum fuit, filios præferri, vt *Frãch. dec. 382.* & post eum *Castill.* loco supracit. qui relatis omnium opinionibus hanc veram esse
8 refert *Gratian. discept. for. cap. 518.* qui ait, priuilegium concessum vxori ad accusandum esse exorbitans, & ius speciale, vnde non debet operari, vt habens ius accidentale, præferatur
9 habenti ius naturale, *l. qui habet ff. de tutel.* Et si prædicti Doctores loquuntur in filijs, à maioritate, non solum à paritate rationis, idem in matre procedere erit asserendum, à cuius visceribus orti sunt filij, & amor matris superat illum, quem habent filij erga parentes, cum amor, vt dicunt
10 potius descendat, quam ascendit, *And. in cap. 1. §. publici latrones in fine. de pace tenend.* adeò affectus parentum est magnus, quod torquentur
12 magis in filios, quam in se ipsos, & tradit ibi *And.* exemplum de Patre, qui contentus fuit mortem subire potius quam videre filij supplicium, *tex. est singularis in l. propter insidias C. de his qui accus. non poss. in l. isti quidem ff. de eo*
12 *quod met. caus.* filij enim cum matre, vna & eadẽ persona censetur, *l. fin. C. de impub. & alijs subst. Tiraq. de primog. quæst. 40. num. 34.* multa cumulat. Si ergo ius prospexit, vt ij præferantur, cum quibus stat maior affectio, & sanguis vinculum, & ideo filij præferuntur vxori, fortius idẽ erit asserendum in matre, quæ vt dixi plus amat,
13 cum filius sit pars viscerum eius, & si vbi eadem

est

est ratio idē ius statui debet, *l. illud ff. ad l. aquil.*
& quanto maior ratio suadetur, casus est minus
dubitabilis, *auth. multo magis C. de Sacrosanct.*
Eccles. Euerard. loco. top. 66. propterea decisio
Sac. Cons. statuta in filij, extendendam ad ma-
trem, non videtur dubitandum, vt exclusa dica-
tur vxor, dum mater in iudicio accusauerit, &
remiserit. Nam quæ potior de iure est in quære-
14 lando, ipsa præfertur in remictendo, *Farin. q. 13.*
in princ. Foller. in prag. 5. de compos. Plazza in
epitom. delic. cap. 39. & Gratian. in terminis in-
ter vxorem, & filios sic respondit *discep. 518.*
num. 3.

Vlterius, intuendo ius Regni, ex *prag. 8. tit.*
de composit. Nouum ius fuit inductum corre-
15 ctorium iuris communis, vt asserit *de Pont. de*
potest. Proreg. tit. de prouis. §. 4. n. 19. quod re-
missio sit obtinenda à proximioribus in gradu,
quibus defertur successio, vnde sola prærogatiua
sanguinis non sufficit. Inde filiæ fœminæ, quæ
de iure Regni parentibus non succedunt, non sūt
requirendæ, dum adsunt alij hæredes masculi, vt
de Pont. loco citato. Ergo in casu nostro, ma-
ter sola, quæ est in primo gradu sanguinis, & po-
tior in successiooe filij occisi, cæteris omnibus est
preferenda in accusatione, & remissione, exclu-
sa vxore, quæ non habet ius sanguinis, neque
successionis. Quibus sic fundans resoluta est Fi-
sci obiectio, & pro gratia, si esset dubium, erit
decernendum, *l. interpetratione ff. de pæn. & l.*
fauorabiliores ff. de reg. iur.

Postremo ex abundanti dicimus, quod si de
iure foret necessaria vxoris remissio, (quod ne-
gatur) adhuc Fiscum non posse obtinere demō-
stratur, Gratia enim fuit perfecta, & simpliciter
facta, & licèt in fine fuerit posita qualitas per
verba (*con que dentro vn anno alcanze la remis-*
sion de las partes) illud verbum con que, quod,
16 latine interpetratur, dummodo, inducit modum,
& non conditionem, *Bart. in l. in quibus diebus §.*
termilius, ex num. 5. ff. de cond. & demonstr.
Mantica de tacit. ambig. lib. 10. tit. 5. Farin.
cons. 93. Giurba cons. 81. num. 9. & in dubio ver-
ba potius modum, quam conditionem inducere,
17 est præsumendum, vt minùs nocent *Doct. in l. 1.*
C. de his quæ sub modo, Gratian. discept. 136. dis-
positio autem quæ à principio fit sub conditione,
ea deficiente, resoluitur, sed quando est facta
18 sub modo, non irritatur in casu contrauentionis
ipso iure, sed per partis oppositionē venit resciņ-
denda, *Bart. in l. eius qui debitorem ff. de iure*
Fisci. Ripol. de condict. 4. cap. rubr. de Pont.
cons. 82. num. 11. & sic resolutio fit ex nunc, &
non prout ex tunc *Giurba cons. 81.* At cum Fisci
oppositio nuper fiat, quo tempore nō reperit ex-
tremum habile, quia vxoris remissio non est ne-
cessaria, cum iamdiù transierit ad secunda vota,
vt ex fide Parochi in actis præsentata constat,
ergò gratia nō fuit finito tempore anni, ipso iure
resoluta, sed veniebat infrigēda parte opponēte:
cūq; nunc opponi nō possit, quia actio vxoris fuit
19 extinta, per secundū matrimoniū, *Rom. cōs. 182.*
Farin. quæst. 13. num. 16. Mastril. de Indultu
cap. 24. num. 84. Igitur oppositio Fisci fundatur
super non ente, *Doct. in l. bonorum ff. rem rat.*
haber. quia, ea debebat fieri tempore quo repe-
riebatur vbi figere poterat pedes, & non modo,
quod extrema non sunt habilia, *Gail. obser. cap.*
47.

Accedat pro complemento, quod etiā si gra-
tia fuisset facta, cū cōditione resolutiua, & irrita-
tiua si ante declarationē qualitas esset verificata,
& adimpleta, adhuc cōmissi pœna cessat, vt dici-
tur de emphyteota, qui in tempore non solueo-
do, ipso iure ab emphyteosi cadit, secundum cō-
munem opinionem, sed si antequam pars decla-
20 raret, emphyteota depositum faceret, non posset
dari reuocatio, licèt commissum ipso facto, fuis-
set de iure inductum, sic *Mantica de contract.*
lib. 22. tit. 27. num. 35. eo fortius in gratiosis, &
pœnis moliendis, vbi mora semper purgatur an-
te executionem, & maximè, quando ius tertij nō
læditur, vt bene *Gutter. cons. 43. num. 19.* &
ita obtinui, & articulus fuit reputatus nouus, cū
à nullo Doctore fuerit pertractatus, in ijs termi-
nis casus propositi, cū matre. Et dùm hæc Typis
dare vellem, volendo labores quondam Horatij
Longobardi Secretarij accuratissimi, & probatæ
vitæ in prouincijs Salerni, qui collegit omnes pro
uisiones dubias Sac. Cons. & Collateralis, inter
alia in indultu Generali, adest prouisio S. Eccel-
lentiæ, & sui Collateralis, quod non obstante ac-
cusatione vxoris, si extarent remissiones hæredū,
Inquisitus gaudeat indultu.

Cætera sollemnia, quæ requirantur, vt valeat
partis remissio, dixi in præc. tractat. & multa
notant *Vulpell. de pace quæst. 55. Ricc. coll. 2080.*
& an remisio facta sub conditione valeat, &
resoluatur, vide *Vrsill. dec. 350. num. 5. Mastrill.*
dec. 38. Et an filiæ exclusæ per renunciationem,
22 iure sanguinis admictantur, vide contrarietatem
inter *Regentem de Pont. loco supracitato* cum,
Franch. dec. 611. & notata per Molfes. consil.
10. & Amat. cons. 18. & an tutor remictere
23 possit, & pacem facere pro pupillo sine decreto,
vide *Vrsill. dec. 262. Gutter. part. 2. tract. de*
tutel. cap. 20. Marant. cons. 74.

ARGVMEMTVM.

Compositio super crimine lænocinij, an sit Baronibus exceptum, & declaratur; quod propriè dicatur lænocinium.

Barones an vti prohibentur per pragmaticā componere super blasfemia Dei, Beatæ Virginis extensiuè, intelligantur prohibiti componere blasfemias Sanctorum.

Latrones non possunt componi, sed quando verè quis latro dicatur.

SVMMARIVM.

1 *LAenocinij crimen ad solam Mag. Curiam cognitio spectat.*

2 *Iurisdictio lænocinij an priuatiuè, vel cumulatiuè ad Mag. Curiam censeatur data.*

3 *Leno non dicitur, qui vna vice lænocicium fecit.*

4 *Lænocinium si non adsit pretium non est verum lænocinium.*

5 *Maritus consentiens adulterio, an dicatur leno,*

& sic pater, aut Mater.
6 *Componi an possit blasphemia Sanctorum, cum Pragmatica non loquatur de illis.*
7 *Extensio potest fieri etiam de maiori ad minus, ex identitate rationis.*
8 *Actuarij comprehenduntur appellatione Officialium extensiuè.*
9 *Sancti dicuntur de Curia Dei.*
10 *Latro publicus non dicitur, qui semel in strata furatus fuerit.*
11 *Pœna mortis, quando imponi potest pro vno furto commisso in via.*
12 *Furtum cum comitiua quatuor armatorum in via publica dicitur latrocinium.*
13 *Furtum si fiat in agris, vel massarijs non dicitur latrocinium.*
14 *Via publica, quæ dicatur remissiuè.*
15 *Refugiati in Ecclesia, an gaudeant si commiserint vnum latrocinium in strata.*
16 *Piratæ latronibus æquiparantur in omnibus pœnis, & dispositum in vno censetur in alio.*

CAPVT XXIX.

EXplicaui qualiter partium remissio sit ne-
cessaria, vt Barones possint Vassallis gra-
tiam facere de eorum delictis, vel ea tran-
sigere, & componere, dixi etiam hoc loco,
in præced. comment. esse aliqua crimina, pro qui-
bus denegata est facultas Baronibus exercendi di-
ctum priuilegium, Nunc aliqua ommissa decla-
randa putaui: Inter alia delicta, Crimen lænocinij,
vti detestabile, non posse compon. statutum est,
1 Immò neque cognitio huius causæ ad Barones
pertinet, sed ad Magnam Curiam, vt *Vinc. decis.
454. ex prag. 1. tit. de lænon.* & Doct. sic transeunt,
sed consideranda est ea prag. quia non irritatiuè,
& priuatiuè loquitur auferendo cognitionem, &
iurisdictionem Baronibus tributam, vnde succe-
dit regula, quòd in dubio iurisdictio cumulatiuè
2 potius, quam priuatiuè dicatur Superiori tributa
ad ordinariũ, *l. 1. C. de officio præfecti prat. Gram.
dec. 3. Cabed. dec. 13.* quia non præsumitur, Princi-
pem in damnum ordinariæ Iurisdictionis, alteri
concessæ voluisse auferre ius concessum, *Menoc.
de arbitr. Iud. quæst. 40. & casu 534.* & propterea
non esse priuatos Barones Iurisdictione puniendi
tale crimen puto, Vlterius est animaduertendum,
quando propriè quis dicatur commisisse crimen
3 lænocinij, nam tunc verè lænocinij pœna quis pu-
niri potest, quando pluries hoc crimen commise-
rit, & non quia vna vice, & semel, & oportet vt sit
illud factum quæstu, & præmio, vt *Socc. cons. 54.
Peguer.* latiùs *dec. 15.* & *Franch. dec. 68.* licèt *Mu-
ta super prag. Sicil. tit. de lænon.* aliter distinguat,
dicens, quod aut lænocinium quis fecerit pluries,
4 & pœna lænocinij plecti poterit, quamquam pre-
tio hoc non commiserit, aut semel, sed mediante
præmio, & tunc ordinaria pœna puniri Reus de-
bet, vti læno, ex *tex. in l. Athleta §. ait prætor, ff.
de ijs, qui notantur infam.* & firmant *Farin. tract.
de delicto carn. quæst. 144. Caball. resol. crim. 171.*
5 Sed an maritus, vel parentes consentientes, vel
dissimulantes, vt vxor, aut filia, in domo sua, co-
gnoscatur, & particeps ipse sit donorum, quę mu-
lieri dantur, possint pœna lęnocinij damnari, ne in
hoc immorer, vide quæ latè *Muta* loco citato ad-
duxit, cum satis benè hunc articulum resoluat, &
Farin. ibi, ac *Affl. in Constit. Regni de adult. & le-
non. rubr. 47. in const. quamuis vxorem.*

Vlterius *num. 79.* aduerte, quod delictum blas-
phemiæ prohibitum est Baronibus componi, sed
dubitationem in medium attuli, & discussi An cũ
pragmatica prohibeat componi blasphemiã Dei,
6 & Beatæ Virginis, & nil dicat de Sanctis, possint
Barones componere blasphemiam Sanctorum di-
xi, quod cum statutum sit exorbitans, & pœnale,
& potuisset exprimere, & non expressit, & maius
non extenditur ad minus, & commissum haberi de-
bet, pro ommisso, quod posset attentari, vt prag-
matica non extenderetur, tamen cogitandum hoc
reliqui, & dixi sub *nu. 83.* adesse Doct. qui tenent,
vt de iure communi, interdicta etiam sit compo-
sitio in blasphemia Sanctorum, Nunc facta maio-
ri consideratione, & quia sub hoc clipeo, eorum,
quæ dixi dubitatiuè, Barones largam ansam ca-
7 pierunt in componendo, Dico quod æquior opi-
nio est in contrarium, vt manus auuertant Baro-
nes etiam à compositionibus Sanctorum. Prag.
enim ex vi comprehensiua potiùs, quàm extensi-
ua debet comprehendere Sanctos, licèt loquatur
de Deo, & Beatissima Virgine, ad instar ipsius,
quod resolutum habemus, in Officialibus, de qui-
bus per Ritum, sola Magna Curia cognoscere
8 potest, tamen dum esset dubitatum, an Actuarij
comprehenderentur & multi tenuissent opinioné
negatiuam, quia ij non sunt propriè Officiales, cũ
non habeant aliquam iurisdictionem, Attamen
ex identitate vis comprehensiuæ ipsos complecti
fuit resolutum, *Dom. n. Rouit. in rub. pragm. de
Official. num. 4. Gizzar. dec. 24.* & sic licèt maius
non comprehendat minus, tamen ex coniectura-
ta mente, vel vi comprehensiua vnica debet fi-
determinatio, vt *Euerardus loco topico 42.*

Adstipulatur alia ratio, quod pœna pragmati-
cæ de blasphemantibus Deum, & Sanctissimam
Matrem, non est maior, & distincta contra illos,
qui Sanctos blasphemant, sed eadem, & æqualis,
vt *in d. prag.* vnde patet, quod non fit distinctio
gradus maioris, & minoris, & sic vna ratio, quæ
respicit plura determinabilia, æqualiter ad omnia
extendi debet, *l. iam hoc iure, ff. de vulg. & pupill.*
9 Sancti enim sunt de Curia Cœlesti, membra Dei,
& iuxta dictum Euangel. qui vos spernit, me sper-
nit, Accedat quod pragmatica non est aliquo mo-
do exorbitans à iure communi, sed conformis,
quia prohibetur compositio, quæ etiam de iure
est interdicta cum Sanctis, vt probat *tex. in cap.
1. de Maled. Aml. in cap. prætorum, cap. 25.* &
Campan. nouissimè *in diuersor. iuris canon. titul.
11. cap. 26 num. 75.*

Insuper prohibitam esse compositionem cum
10 latronibus, dixi *num. 89. ex cap. Regni incip. Nè
peruersorum*, sed quia multoties vidi dubitatum,
quando quis dicatur verè latrocinium commisis-
se, vt facultas denegetur componendi, Dic quod
licèt quis furatus fuerit in strada publica semel,
non per hoc dicetur latro, nisi pluries in via gras-
satus fuerit cum armis, *l. capitalium §. grassatores
ff. de pœnis,* ibi (*si sæpius hoc admiserit*) & aduer-
11 tit *Franc. Marc. decis. Delfin. 4. cum seq. parte se-
cunda,* & nouissimè *Giurba cõs. 90.* quod pro vno
fur-

furto in strata, si non erit magnum, nõ debet quis mori vti latro publicus, *Thess. quæst. forens* 80. si verò disrobatio esset facta cum comitiua quatuor armatorum, tunc intrant *pragmatica* 89. *cap. & de exul.* quæ reputant istos latrones, & vti tales habētur pro foriudicatis, vt *Muscat. in praxi crim.*
12 *tit. de furt. & latroc. ex nu.* 47. *lo. Grand. de Bello exulum fol.* 42. *num.* 19. *& fol.* 54. *num.* 7. Item aduerte quod latrocinium non dicitur, si esset factū
13 in massarijs foras, & in agris, *Cancer. lib.* 3. *var. resol. cap.* 17. *tit. de fouo emisso*, & ita pluries vidi rescriptum per Collaterale Cons. sed oportet, vt
14 fiat in via publica, & quæ dicatur via publica, vel priuata, vide *Bort. in l.* 1. *ff. de locis publ. Add. ad Franch. dec.* 142.

Hæc tamen regula, an procedat cum refugiatis in Ecclesijs, vt non debeant extrahi, nisi constite-
15 rit plures latrocinia commisisse, Dic quod ex dispositione iuris canonici, etiam qui semel furatus fuerit in strata, indignus est immunitate Ecclesiæ, ita *Marius Italia* defēdit *in tract. Immun. Eccles. cap.* 5. §. 1. *num.* 44. & *Additio ad dec. Peguer.* 40. vbi latè hoc excutitur.

16 Postremò est sciendum, quod omnia, quæ supra diximus de latronibus extendenda sunt ad Piratas Maris, qui in omnibus latronibus componantur *Franch. dec.* 142. *Muta* nouissimè *super prag. Siciliæ tit. de Piratis.*

ARGVMENTVM.

Sententia vt quis exulet, vel soluat; an in Regno fieri possit, & an pœnam corporalem in pecuniariam Iudex commutare valeat. Barones, & Regiæ Curiæ, an post sententiam exilium transigere, & redimere possint, & qua pœna corporali; non habens in ære puniatur.

SVMMARIVM.

1 *Sententia, vt quis exulet, vel soluat quamuis de iure sustineatur, in Regno fieri prohibetur.*
2 *Electio reo est eligere pœnam alternatiuam sibi compositam.*
3 *Lex licèt sit localis, extenditur tamen ex identitate rationis.*
4 *Pœna corporalis ex causa minorari potest in pecuniariam.*
5 *Causa excusat à toto, & à quanto.*
6 *Sententia pecuniaria mutari potest, si reus pecuniam soluere non habeat.*
7 *Sententia exilij à Reo acceptata, non valere Barones, & Regiæ Curiæ componere exilium datum.*
8 *Pœnam pecuniariam si reus soluere nequeat, arbitraria pœna plecti debet.*
9 *Cessio bonorum, non habet locum in pena pecuniaria, vel expensis, & interesse debitis ex causa delicti.*
10 *Pænam soluendo reus in partem, potest præstita cautione liberari.*

CAPVT XXX.

Svstinetur de iure practica, qua vti solent Iudices in sententijs criminalibus, vt quis ad tempus exulet, vel tantum pecuniæ
1 quantitatem soluat, *Bart. in l. cum duobus* §. *fin. ff. pro soc. Muscat. in sua praxi crim. titul. de vulner. & pan. ipsor. nu.* 25. *de Pont. de potest. Proreg.* §. 4. *nu.* 5. Pœnæ enim alternatiuè imponi possunt, & quælibet stat de per se, & in electione Rei
2 est aliam ipsarum eligere, *l. quicumque*, vbi *glos. verbo vel viginti, C. de ser. fugit.* Attamen aduertte, quod ex banno registrato *in prag.* 45. *sub tit. de offic. Mag. Iustit*, est prohibitum, ne fiant talia decreta, quia per indirectum esset componere delicta, & sic annullatur talis forma decreti, quæ antiquitus obseruabatur. Et licèt videatur localis respectu Mag. Curiæ, tamen ob rationem, quam enunciat, extenditur ex vi comprehensiua ad om-
3 nes Curias, quamuis lex videatur restricta ad vnū locum DD. *in l.* 3. *C. de legib. Felin. in cap. canoniū de constit. Guttier. pract. quæst. lib.* 1. *quæst.* 89. Non tamen puto, sententias non posse fieri simpliciter condemnatorias in pœnam pecuniariam, quando causa requireret talem minorationem, vt Reus
4 corporalem pœnam substinere non debeat, *Campan. in cap. Regni ad peruersorum, Afflict. in constit. Regni si quis aliquem, Gram. cons.* 36. *in fine, & dec.* 8. *at* 98. Causæ enim excusant à toto, & à quāto, *Tiraq. de pœnis minor. in princ.*

5 Verùm quia militare videtur eadē ratio pragmaticæ ad euitendas fraudes per indirectū componendi, putarem existente partis remissione, tunc posse fieri, vel si non adsit alicuius præiudicium: nam alias esset idem per diuersa, *cap. cum quid vna via prohibetur de reg. iur. in* 6. Sed an facta condemnatione per Iudicem de pœna pecuniaria, possit ea mutari, si Reus eam soluere
6 non possit, quod sic stante causa, probat *tex. in l. ad bestias, ff. de pæn. & in l. quid ergo, §. pœna, ff. de ijs, qui not. infam. Fabr. diff.* 17. *C. de satisdat. Peguer. dec.* 91. Verùm si erit facta compositio in Tribunali de voluntate partis, in casibus, vbi fieri poterit à relegatione infra, & Reus distulerit soluere, tunc elapsis quindecim diebus, compositio reuocari poterit, & condemnari Reus; vti si compositio non esset facta, vt in *prag.* 9. *de composit.* & conferunt notata per *Peguer. loco citato*, & per *Thess. dec.* 232.

Facta autem condemnatione in exilium, & à parte acceptata, an possit Baro, vel Regia Curia,
7 postea componere, & redimere exilium datum, & dum essēt in Regia Audientia Salerni data talis supplicatio, inclinabant Collegæ, quia erat arbitrata causa exilij, & poterant Regiæ Audientiæ componere delicta infra relegationem, ergò inferebant, dictum exilium esse componibile: Replicaui esse Regiæ Audientiæ præclusam hāc facultatem, quia facta sententia, & ea approbata soli Principi licèt gratiare, & componere, *l. relegati, ff. de pœnis, Franch. dec.* 370. & quamuis delicta non capitalia componi possint; intelligitur ante sententiam, & non post *Aurnd. de exeq. mād. cap.* 7. *nu.* 8. *Carau. ritu* 272. & dixi *in prac. trast. super hac prag. ex nume.* 32.

Vlterius, quid si statutum imponat propter ali-

aliquod crimen pœnam pecuniariam, & Reus il-
8 lam soluere non possit, qualis condemnatio fieri debeat? Regula trita est, *quod qui non habet in ære, luat in corpore in penalibus, l.1. §. fin. ff. de pen.* nec habet locum cessio bonorum, prout in debitoribus ciuilibus, *Salyc. in l.1. num. 7. C. qui bon. ced. poss. Soccin. reg. 31. fall. 1.* quod procedit
9 non solum respectu pœnæ, sed etiam si tractaretur de expensis, & interesse parti debitis, ex occasione delicti, *Boer. dec. 349. Peguer. dec. 6.* & *Franch. dec. 358.* Sed quanta, & qualis erit ista pœna, *Afflict. in Const. Regni, Culpam dixit esse pœnam triremium*, & sequitur *Franch. dec. 5.* citata in fine. Et videnda est *Pragmatica 1. vers. Item dette Maistri tit. de magistr. areum*, quæ ponit pœnam applicandam Fisco, contra Magistros Fabricatores; & Artistas, quando fraudant, & statuit, quod si pœnam soluere non possint, condemnentur ad triremes, in quibus morentur tamdiu, quantum soluere possint pęnam statutam, pro qua facit *tex. in l. omnes, C. de oper. publ.* sed *Cabal. ref. crim. cap. 77. num. 15.* remittit hoc arbitrio Iudicis, qui valebit pęnam exiliarem, vel corporalem imponere, prout atrocitas delicti exposcit, & sic innuere videtur *Franch.* ibi, *& dec. 507. num. 2. Doct. l. si quis id quod, ff. de iurisd. omnium Iud.* & particulariter *Ias. num. 30.* Indè si Reus satisfecisset maiori quantitati, & in modico defice-
10 ret, tunc Iudicis arbitrium esse deberet carcerare per aliquot menses, vel dies, aut præstita cautione illum relaxare, *Boer. decis. 349. num. 9. Cabal. loco citato num. 5. Fabr. diff. 17. C. de faisd.* & licèt contrarium tenuerit *Clar. quæst. 95. num. 6.* tamen prima opinio æquior est, & recepta.

ARGVMENTVM.

Barones an, & quando Vassallos suos delinquentes guidare possint.

Guidaticum factum in ommissa clausula, vt non accedat ad patriam, & locum partis offensæ, an si ibi guidatus reperiatur, gratia priuetur.

Guidaticum si fit nullum, quia concessum in casu prohibito, vel ex defectu potestatis concedentis; aut ex subreptionibus delictorum impetrantis, an illo circumscripto Reus puniri possit, vel reponendus sit in pristinum.

Subreptiones delictorum, quę esse debeant, vt annullent gratiam guidatici, vel indulti, & Reus illa efficiatur indignus.

SVMMVRIVM.

1 *GVidare delinquentes ad Principem tantum spectat.*
2 *Barones ex causa possunt ad tempus guidare suos vassallos non forsudicatos, limita num. seq.*
3 *Prag. 1. de recep. qua Baronibus prohibet delinquentes guidare declaratur.*
4 *Gratia qui abutitur, est illa priuandus.*
5 *Expressio eorum, quæ taciti insunt est superfluũ.*
6 *Guidatis tacitè intelligitur prohibitus accessus ad patriam, & locos partis offensæ.*
7 *Guidatici materia fauorabilis est, & pro eius validitate in dubio est respondendum.*
8 *Guidaticum si sit nullum ex defectu concedentis, Reus non per hoc est decipiendus, & nu. 28.*
9 *Guidaticum factum contra expressum casum iuris est nullum.*
10 *Nemo sub fide Regia est decipiendus.*
11 *Geminatus ordo enixam Superioris voluntatem demonstrat.*
12 *Iurisdictio inferioris soluitur, vetante eo qui eam concessit.*
13 *Guidaticum concessum ab inferiori in casu prohibito, an Superior teneatur obseruare.*
14 *Delegatus à Principe est maior quouis ordinario.*
15 *Guidandi generalis potestas non extenditur ad casus exceptos à Principe, & distinguitur nu. 37.*
16 *Guidari non possunt forsudicati à Principe, vel eius delegato, nisi ab ipso Principe.*
17 *Indultus potest obtineri etiam per procuratorem.*
18 *Guidaticum ad discutiendum indultum ab illo est tantum concedendum, à quo potest expediri indultus.*
19 *Subreptio delictorum, vel eorum qualitatum gratiam annullat.*
20 *Gratia super expressis tantum porrigitur, quæ intra fines supplicationis restringitur.*
21 *Indultus pro delictis non expressis arrestari, & puniri potest.*
22 *Gratia est nulla si mentio non fiat de alia primo obtenta ex altero delicto.*
23 *Sacrilegium est delictum exceptum, & de eo inquisitus denegatur indultus.*
24 *Delictum commissum Neapoli dicitur exceptũ ab indultis ob Principis essentiam in Ciuitate.*
25 *Proditorum delictum est exceptum ab indultis, & immunitate Ecclesiæ.*
26 *Assassinij crimen enormissimum reputatur, & ab omni gratia exceptum subintelligitur.*
27 *Patricidij crimen maius est quolibet delicto, dicitur exceptum, & ob eius immunitatem eadem pœna etiam puniuntur consocij, & fractores etiam extranei.*
29 *Guidaticum si sit nullum ex defectu subreptionum impetrantis, Reo potest denegari repositio in pristinum.*
30 *Guidatus si non obseruet conditiones appositas in guidatico, vel sub illo delinquat, illo circumscripto arrestari, & puniri potest.*
31 *D. Franciscus de Ocampo Regius Consiliarius Laudatur.*
32 *Qualitates delictorum sufficit, vt probentur per indicia ad torturam, etiam ad fundandam iurisdictionem ex ijs.*
33 *Indicia, quæ de iure leuia reputantur in casibus occultis, & enormibus dicuntur grauissima.*
34 *Iudex etiam ex extrinsecis, & extra acta, veritatem indagare potest.*
35 *Citare Reum cum qualitatibus delictorum tunc Iudex debet, quando hæ qualitates sunt causæ iurisdictionis fundandæ.*
36 *Indultandus debet exprimere omnia delicta qua-*

qualitercunque de eis sit notatus, etiamsi de eis non adsit informatio.
37 *Guidari super delictis exceptis quando quis possit distinguitur.*
38 *Guidaticum sub discussione Indultus habetur loco quasi possessionis indultus, ideò conceditur in ampla forma, sine conditionibus, qua in guidaticis ordinarijs apponuntur.*
39 *Qui de proximo est condemnandus, potest ad triremes loco depositi mitti, prout è contra de proximo liberandus reputatur vt liberatus.*
40 *Guidaticum sub discussione indultus tunc concedi potest quando delicta non sunt excepta, adeo quod Reus ille gaudere possit indultu, & non alias.*
41 *Banna sita in tit. de exul. non possunt pro lege allegari: nam finito officio promulgantis expirauerunt.*
42 *Correctio iuris non præsumitur, nisi expresse illi derogetur.*
43 *Mos Principis est attendendus.*
44 *Homicidij pœna non punitur vulnerans aliquẽ, qui ex malo regimine postea decedat.*
45 *Sententia lata pro, vel contra vnum ex correis, non prodest, nec iuuat alijs etiam in delictis connexis.*
46 *Mortuus quis præsumitur ex vulneribus, si ea à principio fuerunt lethalia, & infra quadraginta dies decesserit.*
47 *Quæ clam fiunt, suspitione non carent.*
48 *Sacrilegium committitur quouis modo Ecclesia violetur.*
49 *Delictum commissum in palatio Principis graue reputatur, & maiori pœna punitur.*
50 *Delinquendi incentiuum est facilitas obtinendi veniam.*

CAPVT. XXXI.

Barones ex iusta causa posse vassallum delinquentem guidare, dummodò crimen non sit exceptum, vel is non sit foriudicatus, dixi in *præc. com. super*
1 *hac prag.* Nam quamquam soli Principi guidare liceat, & nulli Magistratui permittatur, *Bald. in l. qui reos C. de accus. Bart. in l. relegati ff. de pœn.* ita quod Mag. Cur. & alia Tribunalia absque, Proregis licentia facultatem hanc non habent, *Gramat. voto 25. Afflict. decis. 4. Caball. res. crim. casu 50.* tamen Baronib. qui mixtum, & merum Imperium in dominium habent, hãc potestatem competere probauimus, & *D. Rouit. nu. 4. de Guid.* dubitatiuè loquatur, ita concluserunt
2 *Regens de Ponte de potest. Proreg. titul. de prouis. §. 4. num. 33. Fabr. d. ff. 19. C. de diuers. rescript. Cancer. lib. 2 var. resol. cap. 2. num. 291.* dummodò iusta suadeat causa, & ad tempus fiat; nam guidaticum ob Iustitiæ auctoritatem, semper aliqua ratione vestitum esse debet, *arg. tex. in l. 4. in fine ff. de pœnis.*

Limita hanc conclusionem, non licere Baroni guidare inquisitum, qui non esset suus subditus ratione originis, domicilij, vel delicti, aut si suus subditus, causa tamen sit per electionem fori,
3 vel delegationem introducta apud Superiorem, nam esset per indirectum dare auxilium, protectionem, & receptationem, & ita est intelligenda *prag. 1. tit. de Receptat.* quæ generaliter vetando delinquentium receptationẽ prohibet Baronibus guidare: nam receptare esset, guidare eum qui sub sua iurisdictione non est.

Et data occasione loquendi de materia guidatici, non impertinenter subnectam aliquas quæstiones satis dubias, vtiles, & necessarias quæ in in facto contigerunt, & in futurum prodesse poterint.

In Regia Audientia Principatus vltra, fuit à Præside guidatus quidam Terræ Montisfortis, & in guidatico ommissa fuit clausula solita apponi, ne accederet ad propriam Patriam, & locos partis offensæ. Et dum ille fuisset captus in suo domicilio, & ductus ad carceres Tribunalis, Fiscus instabat, exequi sententiam foriudicationis contra ipsum Reum pro crimine, de quo fuerat condemnatus, stante quod guidatico non poterat se tueri, cum non seruauerit conditionem guidatici,
4 & deliquerat in accedendo ad propriam patriã, vnde erat factus eo indignus: nam in tantum fides securitatis est seruanda, in quantum ille fidẽ non frangat, nam Guidaticum est contractus innominatus, do vt facias, *Franch. dec. 673.* & semper, quod ex parte sua Guidatus non seruat legem guidatici, resoluitur saluus conductus, ex *l. cum proponas C. de pact.* & quod Guidatus non debeat accedere ad patriam, & locos Partis offensæ, est vulgata practica, orta ex iuris dispo-
5 sitione, ne partes contristentur, *Caball. res. crim. casu 58.* Ad instar exiliati, cui tacitè interdictus dicitur de iure accessus ad Patriam, domicilium, & locos partis offensæ, quamquam in sententia nõ sit apposita talis prohibitio, *l. relegatorum §. interdicere, & §. constitutum ff. de interd. & releg. D. Regens Rouit. in pragm. 1. ex num. 8. de contum. vt non acced.* & sic licet in proposito casu non fuerit expresse apposita dicta clausula, cum sit solita de iure ipsa subintelligitur *l. fin. C. de fideiuss.*
6 *Gabr. Rom. conclus. 5. tit. de clausul. Mantic. de contr. lib. 2. tit. 9.* expressio enim eorum, quæ tacitè insunt, non esse necessaria *l. 3. ff. de leg. 1.*

Ex parte Guidati respondebatur, quod dicta conditio cum non fuerit expresse posita, non potest subintelligi, cum in pœnalibus ommissum habeatur pro omisso, *l. commodissimè ff. de lib. & posth.* & & negatur consequentia, vt valeat argumentum ab exiliato ad Guidatum; cum in exiliatis sit lex constituta, quæ semper loquitur, *l. arrians C. de heret.* & non potest allegari ignorantia iuris *l. 2. ff. de iur. & fact. ignor.* sed cum Guidatis non adest lex prohibitiua, nisi quædam obseruantia, quam solent apponere superiores in guidaticis ad euitanda scandala, *Guaz. de pace, quæst. 62. Vulpel. eodem tract. quæst. 55. num. 3. Giurba cons. 81. in princ.* vnde cum in pœnalibus non detur extensio de casu ad casum, etiam in similibus, *DD. in cap. odia de reg. iur. in 6.* ideo cessat extensio de exiliatis ad Guidatos, eo magis
7 cum materia guidatici sit fauorabilis, & pro ea sit in dubio decernendum, *Menoch. cum eo acervatis casu 336. de arb. Iud.* Et si culpa tribui potest, potius Iudici, qui potuit legem apertiùs dicere, quam Reo est imputanda *l. veteribus, ff. de pact.* & ex causa ri potest Guidatus inscius litera-

ruin,

rum, quod clausula sit solita apponi, cum hoc sit facti,& ignorantia facti excusat, & semper, quod guidaticum deficit culpa, vel negligentia concedentis,& non ex vera malitia, & dolo Rei impetrantis, fides Regia, est seruanda, *l. 1. C. de ijs, qui ven. etat. Basard. quest. 32. num. 33 Franch. dec. 258. Caball. casu* 218. quibus discussis hanc posteriorem opinionem sequuti fuimus, reponẽdo in libertatem Guidatum carceratum.

Quid si fuerit guidatus quis contra expressum ordinem Principis, vel casum iuris, prout in Criminibus blasphemiæ sodomiæ, vel si delictum fuerit infra sex menses patratũ, intra quod tempus guidare est prohibitum per prag. 89. cap. si fuerit concessum per Præsides, vel Commissarium Campaneæ, quibus datur facultas guidandi, an guidaticum sit nullum,& possit Reus iurè detineri,& puniri. Et quod guidaticum sit nullum, non est hæsitandum, cum inferior non possit contra legem Superioris disponere, §. *neque autem homicidiis Auth. de maiest. Princ. Farin. quast. 29. num. 97. Tusc. concl. 336. lit. S. & concl.* 21. Nemo enim facere potest, ne leges obseruentur, ait *tex. in l. nemo potest ff. de leg.* 1. Sed an annullato guidatico, Reus reponendus sit in pristinum, videnda sunt, quæ in graui causa allegaui pro parte Fisci, mandante S. E. mihi, vt in Collateral. Consil. defendere deberem. Quare guidaticum concessum à Generali Commissario Cãpaneæ non deberet Reo suffragari, dùm illum ego carcerassem, non obstante Guidatico, quas allegationes volui hic inserere, ad exornationem huius materiæ, sunt tenoris sequentis.

IESVS MARIA IOSEPH.

FVit inquisitus Marius Buttigliero de homicidio in personam Ioan. Baptistæ Galiniani, de quo conuictus fuit,& seruatis seruandis forudicatus, & dùm mensibus præteritis Salerni fuisset visus, de ordine Auditoris Capiblanci in dicta causa à S. Excellentia delegati, fuit captus, & carceratus.

Ex parte dicti forudicati fuit petitum liberari, quia stat assecuratus à Commissario Generali Campaneæ,& exhibuit amplum guidaticum obtentum ex causa, quia is obtinuerat nominationẽ ab eo, qui occiderat Nicolaũ Vallone caput Bannitorum, qui virtute ordinis Proregis potestatem habet nominandi duos delinquentes ad Indul-
10 tum, & propterea pendente discussione illius indultus extiterat guidatus. Vnde seruandam esse ei fidem Regiam prætendit, sub qua nemo decipi debet, ex vulgata *l. 1. C. de iis qui ven. etat.*

Sed facta matura consideratione super dicto guidatico suppono obstare reo prohibitionem Proregis,& legis: Adest inquam geminatus ordo
11 Proregis, (vnde enixa eius voluntas arguitur, *l. balista ff. ad trebell.*) Cõmissario Cãpaneæ factus vt pręfatũ Mariũ non guidaret,& si guidasset, statim illud reuocaret. Qua propter adempta fuit potestas guidandi ab eo,& sic facultatem, & Iurisdictionem illam exercere non poterat; nam
12 potestas soluitur, vetante eo, qui concessit, *L. Iudicium soluitur, ff. de Iudic.* & si Commissarius non obstante prohibitione processerit, vti homo priuatus habetur, & reputator dum iurisdictione careat, *Afflict. ad Vrs. dec. 4. Pereg. de iure Fisci lib. 2. tit. 5. num. 9.* & proinde nulla nulliusque momenti est securitas.

Nec refert, quod fides etiam hosti est seruanda, ac etiam a priuata persona: nam procedit respectu illius, qui fidem dedit, sed superior nequa-
13 quam tenetur seruare fidem ab alio datam contra sui voluntatem, sed iurè poterit illum carcerare,& punire, *Caball. res. crim. 50. Menoch. de arb. Iud. casu 337. num.* 10. qui infert, licitè posse etiã offendi talem guidatum, & *D. Rouit. in prag. 1. num. 55. de Guidat.* declarando dictum articulum ait per *dec. Pegur.* 39. (qui defendit opinionem, quod saluus conductus si deficiat, tamen Reus est in pristinum reponendus) procedat, quãdo inferior vellet infringere factum superioris, vel ipsemet Princeps, qui concessit, vellet contra id venire secùs si inferior voluisset contra legem, vel mentem Principis expressam guidare, quia tunc si capiatur, Princeps non tenetur stare facto Inferioris,& innuit *Farin. quest. 29. sub nu.* 101. quia hoc casu fides Regia non deficit: nam non est data, dum inferior ea vti non poterat, durum enim esset, vt Princeps obseruare deberet promissum ab eo, qui authoritatem dandi nõ habet, cum defectus iurisdictionis superet omnem alium,& sit insanabilis, *Vant. de nullit. tit. ex defectu iurisdict. & ita refert Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. glos. 15. num.* 154. Proregem Siciliæ cum Senatoribus suspendisse Guidatum à Generali Visitatore, in casu prohibito,& data relatione per Visitatorem nostro Serenissimo Regi, & eius supremo Consilio, casus non fuit improbatus.

Nec respondeas, quod præfatus fuit captus ab Auditore Prouinciæ qui non est superior Commissario Companeæ: nam replicatur, quod cum
14 dictus Officialis sit in hac causa delegatus à Principe, immediatè, S. E: personam representat, & sic erit maior cuilibet ordinario, ita in terminis *Caball. casu 50. num. 4. Menoch. casu 337. num. 11. Giurba cons. 80. num.* 15. & propterea dicitur captus à Principe.

Et si iterum replicaretur, quod istud guidaticũ videtur cõcessum ex præambula mente, & ordine Principis, qui fecit bannum promittendo indultum delinquenti, qui habuisset nominationem ab eo, qui occidisset Nicolaum Vallone: cumq; iste obtinuerit hanc nominationem, & spem indultus, cui concedi debet plus, poterat cõcedi,& minus *cap. cui de reg. iur.* Respondetur, quod potestas guidandi generalis, quam habet Commissa-
15 rius Campaneæ, non potest extendi ad personã exceptam guidari à Principe, cum generi per speciem derogetur, *cap. generi de reg. iur. in 6.*

Secundo dicimus, quod etiam si generalem,& non exceptam in hoc casu Commissarius Campaneæ haberet guidandi facultatem, ea non extẽditur ad Bannitos,& foriudicatos ab ipso Princi-
16 pe,& eius delegato, *Bart. in l. non omnes §. fin. ff. de re milit. Blanc. in sua praxi crim.* verbo datis defensionibus *num. 40. vers. saluus conductus Caball. d. casu 50. num. 3.*

Tertio, Bannum Proregis promittens Indultũ, non extenditur ad guidaticum: Nam & si indultus esset concedendus, non est de essentia, vt interim guidetur, cum possit indultandus compa-

rere

17 rere per Procuratorem ad indultum illud obtinendum,& discutiendum, vt *Franch. dec.* 214. Vndè non existente necessitate præcisa guidandi remanet in esse ordo S.E. vt non guidetur.

Quarto negatur, quod Commissarius Campaneæ habuisset potestatem indultandi, vt patet ex
18 Banno,& decreto ipsius Commissarij, qui remittit discussionem indultus faciendam apud S. E. & suum Collat. Consilium, vnde si ei non erat permissum indultare, neque poterat guidaticum ad illud discutiendum concedere, nam guidaticum istud est præambulum, & quasi possessio indultus, vt dicam infra, in quarta obiectione.

Secundò principaliter dicimus, quod adest prohibitio legis, vt is gaudere non debeat indultu,& guidatico, sed sit indignus ex pluribus subreptionibus dolosè factis, decipiendo Commissarium: vulgati enim iuris est, quod subreptio delicti, vel qualitatis ipsius annullat gratiam, quando
19 talis est, quod superior non concessisset, vel durius *DD. in cap. ad audientiam de rescript. D. Regent Valenz. conf.* 59. *num.* 44. *Menoch. de arb. iud. casu* 202. *Ann. conf.* 38. *Mascar. concl.* 896. cum coaceruatis, & guidaticum nil aliud est, nisi gratia suspensiua delicti ad tempus, *Petr. Bell. de re milit. par.* 9. *tit. de saluoconductu num.* 17. *Surd. decis.* 307. *num.* 18. qui recipit interpetrationem
20 à petitione, & non extenditur vltra fines, *Honded. conf.* 27. *Ioseph. Lud. dec. Luc.* 2. *nu.* 13. *Farin. quæst.* 29. *ex num.* 41. *&* 57. Præmissa igitur dicta conclusione, est videndum. Quæ subreptiones adsint, ex quibus denegari possit indultus,& nulla sit facienda consideratio de guidatico, & ad euidentiam dicendorum, ponam formalia verba supplicationis dicti Marij coram Commissario Campaneæ, quando petijt pro suis delictis indulgeri.

Compare Mario Buttigliero, e dimanda espedirseli indulto in virtù della nomina, stante se ritroua inquisito de duo delitti semplici, & non eccettuati, cioè d'vna rissa hauuta di notte con Matteo de Fensa, con ferite di spade ad inuicem. e se ritroua forgiudicato per homicidio commesso in persona di Gio: Battista Galitiano, ilche quando fusse vero, ne haueа hauuto giusta causa per li maltrattamenti, e parole ingiuriose, che detto Gio: Battista li disse vn giorno in publico, chiamandolo figlio di puttana. Et super hac narratione fuit facta prouisio, quod stantibus delictis non exceptuatis expediatur guidaticum pendente discussione indultus apud S. E.

In primo asserto delicto adsunt sequentes subreptiones: Prima, dum dicat, habuisse rixam cum Matthæo de Fensa,& inuicem se vulnerasse, Falsa enim est hæc assertio, cum ex processu constet, dictum Marium cum alijs associatum appensatè illum Matthæum insiluisse,& vulnerasse,&ex dictis vulneribus fuisse illi mortem secutam, vndè cum supprimat etiam crimen homicidij commissi, illud remanet in suo esse, non elisum, nec com-
21 prehensum in guidatico, & ideò pro hoc delicto remanet sine securitate, cum gratia restringatur infra supplicata, & nòn vltra, & potest quis pro vno delicto consequi indultum, & gratiam,& pro alio non, *Boss. tit. de remed. ex clem. num.* 41. *Franch. dec.* 330. *Cab. ill. casu* 56. *num.* 18. & tanto magis nocet, dùm commiserit aliud sequens homicidium, de quo petijt indultum, cum de iure sit receptum, vt significari debeat, si plura ho-
22 micidia quis patrauerit, etiam si de vno fuisset gratiatus, *DD. per illum tex. in leg.* 3. *C. de Episc. aud. Marsil. sing.* 3. *C spol. conf.* 3. *Boer. dec.* 217. *num.* 22. *Bossius d. tit. de remed. ex clemen. nu.* 33.

Secunda subreptio est maior, dum non solum tacuerit homicidium, sed qualitatem sacrilegij, cum dictus Marius ausus fuerit insequi dictum Matthæum etiam intus Ecclesiam Diui Augusti-
23 ni, & supra Altare vbi residebat Sanctissimum Sacramentum vulnera dare, ex quibus obijt, vnde fuit commissum sacrilegium, *ad tex. in l. aut facta, §. locus, ff. de pœn.* quod crimen sacrilegij, inter excepta reputatur de iure, vt *Præsid. de Franch. dec.* 402. *&* 499. *Caball. casu* 149. *à nu.* 5. si delicta facta Neapoli sunt excepta, quia adest Prorex in Ciuitate, vt considerant *Bart. in l. fin. C. de agric. & cens. lib.* 11. *& Franch. d. decis.* 499.
24 *num.* 6. quanto magis, vbi adest per essentiam, & Realem præsentiam Dominus Dominatium.

In secundo homicidio præfatus Marius asserit se commisisse simplex homicidium in personam Io: Baptistæ Galitiani, quia ab eo iniurias acceperat, in hoc crimine tres sunt subreptiones.

Primò tacet homicidium fuisse proditorium, dum constet, quòd ipse erat familiaris occisi, & manè amicabiliter tractauerant, crimen prodito-
25 rium est de iure exceptum ab indultu, & immunitate Ecclesiæ, *Baiard. quæst.* 59. *nu.* 99. *Gomes. tit. de delict. cap.* 13. *num.* 38 & decisionem Sacri Cons. iunctis Aulis adducit *Thor. in suo comp. to.* 2. *verbo indulgentia*, ita quod nec clausula, non obstante apposita operatur, *Mastrill. de indult. c.* 19. *Laratha conf.* 106. Et proditorium dicitur crimen, quod ab amico committitur. *Franch. dec.* 713. *Decian. tit. de pœn. prodit. c.* 31. *lib.* 7. *vol.* 2.

Secunda subreptio est, dum supprimat quali-
26 tatem assassinij, quod delictum inter enormissima reputatur,& de iure intelligitur exclusum ab indultu, *Farin. quæst.* 6. *num.* 53. *& quæst.* 123. *nu.* 72. *Decian. de crim. cap.* 30. *lib.* 9. *vol.* 2. *num.* 28. *Baiar. d. quæst.* 59. *num.* 104. *Mastrill. loco citato nu.* 8. & benè *Gurba conf.* 22. & ita *Regia Pragmatica* 5. *de Abolit.* disponit adeo, quod lesæ Maiestatis delicto comparatur, *Carrer. in sua praxi crimin. §. circa num.* 21. *Eugen. conf.* 21. *nu.* 12. Immunitate Ecclesiæ non gaudet,& Clericus de clericatu fit indignus, *cap.* 1. *de homicid. in* 6.

Tertia subreptio est maxima, quia adest qualitas nefandi criminis patricidij, dùm de mandato filiæ occiderit dictum Io: Baptistam, & licèt hoc crimen solum à filijs committi videatur, tamen
27 quia mandantis, & mandatarij vnicum est delictum, pœna imposita vni extenditur ad alium, *DD. in l. non solum, §. si mandato, ff. de iniur. Carrer. in sua praxi §. circa tertium, ex num.* 163. *Caual. com. opin.* 166. & quod occidens de mandato filij teneatur eadem pęna patricidij criminis, probat ad litteram *tex. notabilis in l. vtrum, ff. ad l. iul. de parricid.* quem extollit *Gomes. tit. de homicid. num.* 3 & quod tale crimen sit de exceptis, firmant *Io. Petr. de Monte, Sperell. conf.* 10. *Mõtell. in sua praxi par.* 4. *num.* 693. *Franc. Marc. dec.* 162. *par.* 1.

Supradictæ subreptiones, & singulæ earum tam graues sunt, quod si fuissent expressæ, Commissarius Campaneæ cognoscens, quod is gaudere non poterat indultu, neque ob causam indultus guidasset, quia præsumitur pro Iudice, vt non admisisset non admittenda, & concedere, quæ non poterat, *l. harennius, ff. de euict.* tanto magis, quod expresse liquet ex prouisione facta in expeditione guidatici, dum enunciat, stante, quod non reperitur inquisitus de delictis exceptis guideatur, cessante ergo causa, culpa supplicantis, cessat guidaticum.

Restat satisfaciendum obiectionibus, quæ ex aduerso fieri intelliguntur, & primò supponunt, quod & si indultus non esset concedendus, & guidaticum esset nullum, ex defectu sollemnitatis potestatis, vel iuris resistentis, non debet nocere Reo, vt saltem in pristinum reponatur, nè sub authoritate officij, & fide Regia deceptus remaneat, quia præponderat magis culpa, vel incuria concedentis, quam recipientis, qui est in bona fide credendi suo superiori.

Respondetur, quod aut nullitas procedit ex parte concedentis, & tunc Reus delusus remanere non debet, sed in pristinum reponi, iuxta *d.*
28 *decis. Peguer. 39. Belluq. in spec. Princ. rubr. 23. num. 73. p. 2. Fascbal. de patr. potest. par. 4. cap. 3. num. 37.* cum alijs supra *num.* 8. coaceruatis. Si verò nullitas oriatur ex dolo, & malitia partis, quia tacuit aliquod delictum, vel qualitatem necessariam, intendens sic clandestinè gratiam consequi, Principem, seù eius Ministros decipiendo, prout in facto nostro, & isto casu detecta fraude subreptionum, dolus et patrocinari non debet, *l. ita*
29 *que fullo, ff. de furt.* nam malitijs hominum non est indulcendum, *l. in fundo, ff. de rei vend.* Et vti quando guidaticum culpa Superioris est nullum, ne remaneat Reus deceptus, ex prouidit, vt is in libertatem ponatur. Similiter quando ille decepit Superiorem, libertate est priuandus: nam contrariorum eadem debet esse disciplina, *l. 1. ff. quod quisque iur.* & regula stat, quod frangenti fidem, fides frangatur eidem, *l. cum proponas, C. de pact.* & non potest iurè conqueri cum damnum, quod quis sua culpa sensit, sibi imputare debeat, *cap. damnum, de reg. iur. in 6.* & sic probat *Nellus in tract. de Bannit. par. 2. temp. 2. quest. 16. Blanc. pract. crim. vers. datis defensionibus num. 54. Farin. quest. 29. ex nu. 55. & consil. 53. Bursat. cons. 345. num. 25. Crauett. cons. 572. vol. 4. Giurba cons. 22.*

Indè orta est resolutio, quod quando guidatus sua culpa non seruat conditiones appositas, accedendo ad propriam Patriam, vel locum partis offensæ, aut delinquat sub guidatico, capi, & puniri poterit, nec ei suffragatur exceptio, vt in pristi-
30 num libertatem ponatur, quia præsumitur dolosè illam securitatem impetrasse, & propterea sibi prodesse non debet, vt vltra infinitos, *Fascal. de patr. potest. par. 4. cap. 3. ex num. 25. Franch. dec. 258. Caball. resol. crim. cas. 118. num. 9.*

Et per istos terminos fuit anno præteri o defensa causa pro D. Iulia Gonzaga vxore D. Francisci de Ocampo in Collater. Consilio, referente D. Consiliario Marciano causę Commissario, contra Marchionem Rapollæ, qui dum fuisset carceratus ad instantiam dictæ Dominæ vti creditricis vigore literarum executorialium, ille excarcerari prætendebat virtute securitatis ei concessæ per Proregem, ne de persona molestari potuisset, vel saltem in pristinam libertatem poni, ne sub Regio rescripto deceptus remaneret: Ex parte D. Iuliæ fuerunt oppositæ multæ subreptiones aduersus saluaguardiam à Marchione impetratam, quas doctissimè vidi fundatas in allegationibus pro creditrice scriptis ab eruditissimo D. Francisco suo viro omni virtutum genere ornatissimo, qui fuit meus collega in Regia Audientia Cala-
31 briæ, deinde gradatim Iudex Mag. Cur. Generalis Commissarius Campaneæ, & nunc Consiliarius meritissimus, ac ad maiora expectamus. Quæ subreptiones cum in facto, & in iure subsisterent, fuit pro creditrice decisum, vt non excarceretur Marchio, nisi soluto debito prædicto. Et similiter accepi à dicto D. Francisco fuisse decisum per idemet Collat. Consilium, contra Andream Bammacce captum infra tempus guidatici, ab ipso concessi, dum esset Commissarius Campaneę, ex eo quia vltra adducta per *Pascal.* loco supra citato, fuit ponderatum, quod ille non exposuit homicidium de quo erat inquisitus, Neapoli fuisse patratum, ob quam subreptionem sententia foriudicationis fuit executioni demandata, circumscripto guidatico, vt benè recordari poterint ipsimet oculatissimi DD. Regentes, qui ea deciderunt.

Secundo obijcitur, quod qualitates prædictæ, quæ contra Reum adducuntur, non plenè constent, & qualitas est plenè, & non per præsumptiones probanda, ex *Auend. de exeq. mand. cap. 22. num. 4. Gayl. de pace publ. cap. 13. num. 12.*

Replicatur, antiquam fuisse hanc controuersiam, sed in istis delictis exceptis fuit resolutum, sufficere indicia grauia actingentia ad torturam,
32 etiā quoad fundandā iurisdictionem, & immunitate, quem priuandum, *Belluq. in spec. Princ. rub. 11. §. videndum ex num. 10. Gamma dec. 179. & 281. Castil. dec. 56. Couar. var. resol. c. 2. n. 10. li. 2. Cāc. li. 3. var. res. c. 10. n. 118* & diximus *in prag. 8. p. 3. n. 49. in 2. impress.* Cumq; ex informatione appareat, grauia esse contra prædictum indicia super dictas qualitates, ergo obiectio non officit. Nec omittam, quod vbi regulariter indicia reputantur
33 leuia in casibus enormibus, & occultis, dicuntur grauissima, vt probat *tex. in cap. pro humani, de homic. in 6. Guttier. pract. quest. lib. 3. cap. 3. Monticell. pract. crim. reg. 8. à num. 23. Felic. alleg. 3. num. 43.* Et conferunt quæ extra acta scimus de veritate: nam licèt Iudex teneatur iudicare secundum allegata, & probata, tamen etiam ex extrinsecis moueri debet ad veritatem indagandam,
34 *Afflict. dec. 28. Marant. conf. 34. OＺasc. decis. 1. num. 30.* Homo iste pauper, & nudus est, emit hāc nominationem capitis Nicolai Vallone quatuorcentum aureis, aliasque multas expensas fecit super hac petitione, ex cuius substantia peruenerit hæc pecunia, & an pretium sanguinis sit famæ volat, & ipsi circumspectissimi Domini Iudicantes considerare poterint.

Tertio dicunt, non posse Reum inculpari de subreptionibus qualitatum exceptarum, cum non fuerint appositæ in citationibus ad informandum, sed citatus simpliciter super homicidijs, vndè

dè cum non potuerit habere notitiam processus informatiui, & facta non præsumuntur, ergo excusat eum ignorantia.

Respondetur primò, quod dictæ qualitates fuerunt verificatæ post citationem, sed dato quod adessent, tunc temporis in processu, non est obli-
35 gatus Iudex qualitates delicti apponere, nisi quãdo illæ sunt causæ iurisdictionis fundandæ, vti si vellet citare clericum assassinum, vel procedere extraordinariè, ex vi qualitatis, Istis, & similibus casibus tenetur qualitatem in citatione inserere, aliàs sufficeret citare super delicto principali, Imò est cautela non apponendi qualitatem ad euitandam disceptationem, si qualitas non est plenè probata, citatio corruat, vt latè per *Farinac.quæst. 1. Gizzarell.decis.16.*

Item non reperitur iure cautum, vt necessaria sit iudicialis notificatio, ad finem, vt sit obligatus Reus exprimere delicta, de quibus intendit indultari, sed omnia crimina referre tenetur, qualitercumque de illis sit notatus, vel sit præsumptio, quod conscius sit, eo magis, quando est capta su-
36 per delicto informatiuo, & vrgent inditia, tunc stat iuris præsumptio de scienza delicti, & proindè tenetur ea exprimere, *Boss. tit. de remed. ex clem. num.41. Mastrill.de indul. quæst.20. nu.20.* adeo quod etiam si detegatur post indultum concessum Reus potest carcerari, & puniri, *Auen.decis.42. D. Rouit.titul. de exul. num. 20.* Et quod Reus teneatur exprimere omnia delicta cum singulis eorum qualitatibus, & sit vnum ex necessarijs requisitis, vt indultus subsistat, & non sufficiat generalis expressio, sic *Ioan. Gran. de bello exul.tit.de quant. quæst.3. req. 25.* & exhibentur punctuales prouisiones ipsiusmet Collat.Consil. aliàs ad hanc Regiam Audienzam Salerni expeditæ in anno 1584. vt gratiam indultus prætendens debeat exprimere omnia, & singula delicta cum qualitatibus, saltem (ne sibi præiudicet) dicẽdo, prout prætenditur.

Quarto opponitur, quod omnia supradicta ex parte Fisci possunt adaptari super prætensione indultus, sed non in guidatico, cum non adsit bãnum, nec lex excipiens guidare delicta criminalia, Imò videmus etiam super exceptis dari securitatem, vt inuunt *Cepoll.caut.91. Farin.quæst.29.nu. 10.* cui enim non conceditur, quod est plus, potest facere quod est minus.

Replicatur, quod & si possent casus excepti guidari, intelligitur si contrarium Princeps non disposuerit, nam cuius est condere eius est declarare, & abrogare, *l.si.Imperialis, C. de legib.* Cumque in casu nostro Princeps exceperit guidari bis hoc prohibendo, tum Commissario Campaneæ, quàm Præsidi huius Prouinciæ, ergo habemus legem animatam Principis, qui habendo huius Rei delicta pro enormissimis, excepit, non posse guidari.

Secundo aduertatur, quod guidaticum aliud est ordinarium, quod conceditur ob seruitium faciendum, & ideo dicitur contractus correspectiuus, do, vt facias, *Franch.decis.673.* & istud solet regulariter concedi à Præsidibus, & Commissario Campaneæ, quibus datur hæc potestas; sine significatione delictorum; nam talia possent facere seruitia guidandi, quod inducere possent Principem, ratione publicæ vtilitatis, ad eos indultandum, etiam super exceptis.

Aliud verò est guidaticum, quod fit sub di-
38 scussione indultus, & istud est species præambulæ liberationis, adeo quod conceditur, vti indultus, vt possit Reus accedere Neapolim, ad propriam patriam, & locos partis offensæ, quæ permissio non solet fieri, neque fit in guidaticis ordinarijs, *Caball.casu 58.* cum coaceruatis supra in princ. nam non existente remissione, pars non est contristanda, maximè in foriudicatis, qui amiserunt iura Ciuitatis, & solus Princeps potest comeatum remeatum dare ad Patriam, *l.relegatorum, §.fin.ff.de pœnis.* Et ratione tantùm publicæ vtilitatis ad extirpationem bannitorum fuit introductum indultum concedi, non obstante partis remissione; & in consequentiam guidaticum ad illud discutiendum post factum seruitiũ: quæ practica taliter guidandi sumitur ex originaria doctrina, *Bal.in l.si non fort em §. adeo ff. de cond.indeb.* quod statim rebandiendus, pro iam
39 rebandito habetur, & ex *tex.in l. qui se dicit, ff. de iudic.* vbi pro libero habetur, qui statim à seruitute liberandus est, & qui de proximo est condemnandus, depositi causa solet mitti ad triremes ante sententiam, vt latè per *Tiraquell. de ll. connub.fol.163.vers.facit.*

Et tale guidaticum in tantum potest concedi, in quantum vltra seruitium factum, sub quo promissus est per Principem indultus, appareat ex
40 narratione delictorum, quod Reus non sit inquisitus de delictis exceptis, sed quando indultu Reus frui non posset ob delicta excepta, tunc nec guidaticum ad illud discutiendum posset concedi, nam vbi nõ adest materia, non potest dari forma, *l.eius qui in prouincia ff.si cert.pet.*

Vnde concludendum est, quod cum guidaticum istud fieri non possit, quando indultus non habet locum, ergo lex, vel statutum prohibens indultari super delictis exceptis, in consequentiam ex vi comprehensiua intelligitur accessoriè prohibitum guidari. Et si tacita veritate delictorum exceptorum fuerit dictum guidaticum concessum, detecta postea subreptione corruit guidaticum, vti cessante causa, ob quam fuit concessum, *Tiraq.Regula cessante, verbo Gratiæ causa cessante,* & procedit tunc conclusio, quod ob subreptionem dolosam priuatur gratia, & illa circũscripta punitur, vt diximus supra in prima obiectione: nam infecta primatiua deficit, & deriuatiua, *l.cum principalis, ff.de reg.iur.*

Quinto motiuant, quod Banna situata *in prag. de exul.* non exceptuant delicta proditoria, assassinij, & parricidij, sed alia, vnde exceptio in non exceptus firmat regulam, *l.quæsitum, §.denique, ff. de fund. instr. leg. nam quod liquidè, ff. de pœn. leg.*

Respondetur, quod Banna non possunt pro lege allegari, ideo Prorex nomine Banni posuit, quia nõ intendebat ea facere perpetua, & proindè
41 banna expirant, quando non habent causam successiuam, maximè finito officio promulgantis, vt diffusè fundauimus infra *cap.88.* & probat *prag. fin.eod.tit.de exul.* & in facto nostro probatur assumptum, nam non virtute pragmaticæ, iste petit indultum, sed banni Proregis nuper editi inserti

in expeditione guidatici,& frustra esset bannum, si sic lex esset statuta.

Item nos scimus,quod Prorex quando vult vti hoc remedio indultus, vt vnus occidendo alium bannitum gaudeat,semper renouat, & ordinem Præsidibus mittit, vnde apparet, quod ea banna non possunt pro lege citari. Eo magis,quod vnus Prorex exceptuauerit certa delicta, Alius alia,& sic & personas, & non dicitur lex, quæ non habet perpetuam firmitatem. Vndè cessat obiectio,& excepta ea delicta intelliguntur,quę de iure communi excepta reputantur, vti sunt omnia crimina commissa à Reo isto,vt supra deduximus, & correctio iuris nunquam præsumi debet, nisi expres-

42 sè sit derogatum,*l.præcipimus, C de appell.*quod autem non fuit immutatum, quare stare prohibetur?

Accedat, quod in omnibus indultis generalibus hucusque à Serenissimis Regibus concessis in eorum felicissimis successibus, prædicta crimina proditionis,assassinij, & parricidij sunt excepta,vt in *prag.sitis sub tit.de abolit.* Vnde mos,

43 & consuetudo Principis est attendendus, *Franch. decis.*330.*in princ.Farin.quæst.*23. *num.*45.

Insuper Prorex habuit hæc pro exceptis,dum denegauerit guidati,quod est minus, fortius & indultari, Et quod pro exceptis habuerit qualitates concurrentes in secundo homicidio commisso in personam Io: Baptistæ Galtriani, legantur litteræ transmissæ à S.E.Præsidi Prouinciæ Salerni, in quibus apparet,quod ex circumstantijs, & qualitatibus concurrentibus,in dicto delicto, prohibet guidare,

Sexto,aduersus primum delictum commissum in personam Matthæi de Sensa supponitur, non adesse subreptionem aliquam, nam negant dictũ Matthæum mortuum fuisse ex vulneribus illatis

44 ab ipso Mario,sed ex alia causa infirmitatis, quæ superuenit ex sua culpa,& mali regiminis, vnde non tenetur de occiso,*glos.in l.si ab hostibus §.fin. ff.sol.matrim.*Probare intendunt assumptum hoc ex actis,& sententia obtenta à socio criminis, qui dum in Curia Straticoti fuisset remissus, probauit qualiter ex vulneribus sanus euasit, & ex febre postea decesserit, vnde fuit condemnatus in exilium,& non pœna homicidij punitus, Hæc æquidem causa vti correspectiua demonstrat veritatem facti,quæ iuuat ipsi Mario, vt de homicidio non imputetur,*l.denunciasse, §.fin.ff de adult.*

Replicatur, standum esse informationi Regiæ Audientiæ,in qua constat, quod vulnera fuerunt læthalia,mors ex eis secuta infra dies decem, & septem, fuit citatus, & effectus contumax super homicidio,Nec est facienda consideratio de actis factis à consocio in causa,quia cum sint inter personas diuersas non probant, *Franch.dec.*426. *in fine,*adeo quod etiam in delictis connexis, vti in-

45 cestu,& stupru,acta, & sententia lata pro vno,alteri non prosunt,*Bart.in d.l.denunciasse,* & latius *Gomez.var.resol.tit.de delict.num.*88,vltra quod non est par ratio Marij cum socio Nicolao della Calce,nam ipse Marius fuit author criminis, & ipse percussit.

Item non releuant probationes prædictæ, nam notum est,qualiter fiant defensiones in istis Curijs demanialibus. Et quod sint euidenter falsæ, legantur, nam testes vnico præmeditato sermone deponunt inuerisimilia, dum dicunt, quod postquam conualuit Matthæus viderunt eum multis diebus sanum deambulasse per Ciuitatem Salerni,deindè multis alijs diebus Sarni, & demum Neapolim, & postmodum reuersus iterum se infirmauit,ex qua noua infirmitate decessit,& vltra quod non redunt causã scientiæ qualiter, & quido ipsi viderunt in dictis locis,vnde non probant, *l solum,C.de test.*considerent quesò tot interualla quantum tempus necesse fuit,vt concurreret, per necesse est dicere plusquam dierum sexaginta: dum ergo plenissimè constet infra decem,& septem dies post vulnera præfatum Matthæum decessisse,quomodo possunt concordati, vt non dicantur falsi.Et proindè firma remanet iuris, & facti præsumptio, quod mortuus fuerit infra tam

46 breue tempus ex vulneribus,maximè in capite illatis,vt probat *tex.in l.ita vulneratus,ff.ad leg. aquil.*& *Clar.§.homicidium num.*30. ait, semper, quod vulneratus infra quadraginta dies decedat, præsumitur mortuus omnino ex vulneribus.

Accedat nullitas euidenter, quæ contracausam demonstrat,dùm Curia Straticoti contra ordinem datum à Regia Audientia, quando causam præfati Nicolai remisit,& mandauerat,vt non procederet ad sententiam, nisi consulta Regia Audientia,Illa Curia clandestinè causam expediuit, non seruato dicto ordine,ex quo arguitur, vltra nullitatem collusio,& notoria iniustitia, quæ enim cũ

47 fiunt,& contra tramites iuris,suspictione non carent,*cap.qui contra de reg.iur.in 6. l.non existimo, ff.de adm.tutor.*

Insuper etiam si mors non fuisset secuta ex dictis vulneribus,& cessaret homicidium, vnde Reus vellet fundare, quod cessante homicidio, non daretur sacrilegium, licèt vulnera essent illata in Ecclesia,cum *Franch.d.decis.*499. loquitur de homicidio facto in Ecclesia,propter quod fuit ille priuatus indultu:Nam replicatur,quod etiam si vulnera tantum essent illata in Ecclesia, & ea aspersa esset sanguine adhuc sacrilegium dicitur

48 commissum,dum violata,& polluta fuerit, *Peguer.decis.*24.*à num.*2.

Si enim committitur sacrilegium,dum aliquid surripitur ab Ecclesia,quod non per hoc violatur, & polluitur,quãto fortius,vbi inhonoratur locus ille sacer, & maximè,si adsit præsentia Dei per Sanctissimum Sacramentum. Si exceptum est quodlibet delictum licèt non capitale factũ Neapoli, quanto magis, quando delictum est commissum in domo Dei,& ante suos pedes. Si delictum quodlibet in Palatio Principis quamuis le-

49 ue reputatur capitale,& satis graue, vt *Muta super prag. Sicil.tit.*42.*a num.*10.ex *Bart.& Bald. in l.non dubium, C.de legib.* quanto fortius illud, quod committitur in palatio Dei, vbi offenditur Sua Maiestas Diuina,patuifaciendo suam realem præsentiam, & sic sine dubio est sacrilegium, prout in terminis probat notabilis *tex.in l.si quis in hoc genus C.de Episc.& Cler.*& in *l.respiciendum §.locus,ff.de pœnis.*

Quibus sic fundatis sperat Fiscus esse decernendum,vt Delegatus ad incumbentia procedat, circumscripto guidatico, & indultus prætensione,vt tam atrocissima delicta non remaneant impu-

punita,& pecunia redempta, sub prætextu affertæ nominationis capitis Nicolai Vallone, quem, si iste occidisset, posset vtique colorari, sed quod pretio tam nefanda crimina aboleantur ponderent ipsi Domini Iudicantes: Reipublicæ enim,
50 interest videre vindictam atrocissimorum criminum, vt alijs sit exemplum, cum ingentium delinquendo sit facilitas obtinendi veniam, *Luc.de Penna in l.1.C.de publ.lætl. lib.11.*

Causa hæc adhuc pendet indecisa in Collaterali Consilio.

ARGVMENTVM.

Princeps qua ratione: contra ius Diuinum, mandare potuit, vt foriudicati, & adulteri occidantur, & meretrices permittere, ac contra iuramentum veniri.

An Princeps libertatem restringere valeat, circa normam viuendi, & luxum fugiendum.

Pragmatica de tenentibus domos ad luendum prohibitoria, an contraria consuetudine abrogari potuerit.

Sportulæ an consuetudine Officiali iure addi possint, vel vti noua impositio reuocari debeant.

SVMMARIVM.

1 *Princeps pro bono publico, & commoditate hominum libertatem, & modum viuendi restringere poterit.*

2 *Vestes pomposæ prohiberi possunt, & vsus carrettarum restringi.*

3 *Vitium committit, qui terminos excedit.*

4 *Excessus omnes Princeps moderare potest.*

5 *Consuetudo vincit legem.*

6 *Lex in tantum ligat, quatenus recipiatur.*

7 *Legis substantialia, quæ sint narrantur.*

8 *Meretrices, & alia multa sunt contraria permittuntur, ad euitandum maius malum.*

9 *Mutanda non sunt, quæ antiquam habuerunt obseruantiam aliquam.*

10 *Proœmium designat causam finalem intentionis.*

11 *Quæ palam fiunt, carent suspicione mali.*

12 *Sportulæ nouæ Populo indici non possunt.*

13 *Sportulas, & gagia, si tacito consensu Populi, & palam Officialis accipiat licitè retinet.*

14 *Consuetudo in exigendis emolumentis attenditur.*

15 *Officiali tale salarium constituendum est, vt cum honore, & decore iuxta qualitatem ss ij viuere possit, ac vt substantiam aliquam quærat pro suis posteris.*

CAPVT. XXXII.

PVlcram, & curiosam quæstionem in præcit.tract. super hac prag. proposui, quomodo ex causa publicæ vtilitatis, & commoditatis, à Principe mandari possit, & consuetudine etiam induci aliquod, licèt aduersetur dispositioni iuris communis, & explicaui, qua ratione sustineatur indultus, & guidatica, quæ sine partis remissione fiunt, & cur dispensetur, contra ius Diuinum, mandando, vt foriudicati, & in adulterio reperti, occidi possint, contra legem Decalogi (*non occides*) & auctoritates adduxi; quod ratione publicæ vtilitatis, & ad tollenda maiora scandala, & inconuenientia Principi liceat: & qualiter per contrarium vsum, & consuetudinem, data aliqua causa, multæ leges, & ordinationes abrogari potuerint. Super qua conclusione fundaui allegationes, quas pro Regente Magnæ Curiæ. Io: Thoma Scorriola scripsi, quod Pragmatica pœnalis prohibitoria contra tenentes domos in Ciuitate ad ludendum, cum aleis sita in *tit.de Aleator.* ex causa publicæ commoditatis, & recreationis potuit contraria consuetudine tolli, & licito iure ille licentias dare, eas tenendi, ac solita gagia exigere, iuxta antiquum solitũ, & Protex de facto iurè non valuerit iterum prohibere, vt Domus ad ludendum non teneantur, & remissa causa in Collaterali per infrascripta obtinuit, quæ sunt tenoris sequentis.

Ad elucidationem huius casus, antequã m ad illius explicationem deueniam præmitto, quod multa iura, & prouisiones statutæ fuerunt, vt subditorum facultates non labantur, & luxui occurratur, ac delictorum occasio tollatur; nam & si voluntas Hominum libera esse debeat, quam neque Deus restringere voluit, sed quemquam in manu consilij sui posuit, vt quilibet rei suæ sit moderator, & arbiter, iuxta *tex.in l.in re manda-*
1 *ta,C.mand.* Attamen pro bono publico, & etiam vtilitate priuata, Princeps restringere poterit, vt moderatè quisque viuat, *arg.ex l.cum supra, C.de re milit.lib.11.* & meliùs probat *tex.in l.1. C. de vestib.holober.lib.12.* vbi prouidetur, ne quis vestibus auro, & gemmis contextis induat, & sic in Regno annis præteritis fuit ordinatus modus cir-
2 ca vestes pomposas, vt in *prag. sit is sub tit. de vest moderand.* Insuper *in l.vnica C.de Honorat. Vehic.lib.11.* prohibitum erat, ne quilibet persona Carrotijs vti potuisset, nisi honorati, & spectabiles viri: & ex ijs iuribus, DD. dixerunt posse etiam Principem omnem luxum refrenare, taxãdo competentem numerum seruientium secundum personarum qualitates.

Principis enim est, & ad eum pertinet, vt iuris præcepta seruentur, *l leges, C.de legib.* Præcepta à iure statuta, tria sunt. Honestè viuere, alterum non lædere, & ius suum cuique tribuere, *§.iuris*
3 *præcepta instit de iust.& iure.* Honestè inquam viuere non dicitur, qui re sua abutitur, cum excedendo, vitium committat, vt notatur *in l.2.ff.de ijs,qui sunt sui,vel al iur.& tex. est sollemnis in l. & mulieri,ff.de cur furios,* cuius intellectum, & correlaria notauerunt *Gomes.var.resolut.tit.de contra.cap.14.num.33.* & *Auend.de exeq mand. Reg.cap.14.par.2.* qui triginta casus diuersos adducit, in quibus statum viuendi Princeps mode-
4 rare, ac taxare poterit, & excessum tollere; nam circumscripto excessu, non iure libertatem arctare posset, *Vasq. contr. illus.cap.17. Muta super prag.Sicil.tit.ul.de fastu, & pompa.*

Prædicta æquidem cum vigilantia, & prudentia à legislatoribus sancita fuerunt, tamen contra-

trario vsu, in desuetudinem abierunt: vestes enim
ad libitum cum sumptu excessiuo conficiuntur,
Carrotias quisque tenet, quamuis vilis sit, Immo-
deratæ expensæ, sollemnia festina continuò fiunt,
& ab omnibus cognoscitur, hanc esse causam di-
minutionis omnium substantiarum, ita quod Re-
gnum ad nihil redactum est, prçualuit igitur cau-
sa libertatis, vt quisque re sua vtatur, & abutatur:
præualuit inquam lçtitia videndi tantas pompas,
& luxus, vt *DD. in l. vn. C de publ. læt. & in rubr.
C. de expens. lud. & C. de spectacul. lib.* 11. & sic
contraria consuetudine dictæ ordinationes non
5 sunt in vsu, & quod consuetudo legem vincat, &
ei derogare possit, non dubitatur, *ex l. de quibus,
ff. de leg.* nam non per vsum, vel contrarium vsum
abrogatur, *DD. in c. lex de treg. & pace, Surd. cōs.
460. Ioseph Lud. dec. 98. & Verall. dec.* 203. ait,
6 quod licèt lex sit recepta, si continuus vsus eam
non approbet, non ligat, & si mores vtentium sint
contrarij, tollitur lex, & sequitur *Rolan. à Valle
cons. 99. lib.* 4. quia ad esse legis tria requiruntur:
7 quod instituatur, quod promulgetur, & tertiò, vt
moribus vtentium approbetur, sunt verba *tex. in
c. in istis 4. dist. Luc. de Pen. in l. euidenter C. de
excus. mun. lib. 10. Alex. cons. 6. 1. volum. Perez. in
proem. ord. reg. quæst. 12. Montal. in l. 10. tit. 11.
par. . . glos. magna ad finem, Vasq. contr. illust.
cap.* 30.

Neque hoc repugnat obedientiæ, quia Princi-
pis intentio est, vt suæ ordinationes, si non reci-
piantur, non obseruentur, *Felicia. de censib. par. 1.
cap* 8. Item multæ prouisiones excogitantur, &
promulgantur, vti pro publica vtilitate, & com-
moditati consona, sed tractu temporis in actu cō-
creto, illum effectum habere non solent vti exco-
gitatum erat: Non immeritò Princeps permittit
contrarium vsum, ad euitandum maius malum,
8 vel scandala. Nonnè Meretrices non prohiben-
tur de iure ciuili, & de iure Diuino scriptum est
(Non fornicaberis) Nonnè, sub graui pœna inter-
dicta sunt cum infidelibus commercia, vt in *l. vni-
ca, C. de litto. & itin. cust. lib.* 12. tamen ob homi-
num commoditates, in multis locis permittuntur,
cum istis mercari, contrahere, & sub vsuris acci-
pere, & ob aliquas causas Princeps tolerat, vt de-
fen dunt *Thess. dec. 57. cum seq. Boer. dec.* 173. &
propterea concludimus, obseruantiam esse ani-
mam legis, qua cessante, cessat legis dispositio.

Exinde, veniendo ad casum nostrum, dicimus,
quod etsi per Pragmaticam prohibitum fuerit, ne
publicè domus teneantur, in quibus cum aleis ad
ludendum gentes congregentur, Tamen iamdiù
est, quod ea non fuit obseruata, & contrario vsu
abrogata, vltra annos viginti, scientibus, & pa-
tientibus Proregibus, alijsque Principis Ministris,
ita, & taliter, quod permissum fuit Regentibus
Mag. Curiæ, pro tempore, licentias in scriptis con-
cedere personis, vt sine metu dictas domos lusori-
bus exhibere potuissent: Cumque minimè mu-
tanda sunt ea, quæ antiquam habuerunt obseruā-
9 tiam, vt dicit *tex. in l. minimè ff. de legib.* ergo vi-
detur, de facto Proregem iure non potuisse dicto
Regenti prohibere facultatem dandi licentias,
cum iuri quæsito, & officij prærogatiuis præiudi-
cari nequeat, *l. 2. §. si quis a Principe, ff. ne quid in
loco publ. Gabriel. Rom. concl. 1. tit. de iure quæs.
non toll.*

Et ad defendendum contrarium vsum, indu-
ctum aduersus dictam pragmaticam responde-
mus, Quamquam intentionem illius dispositionis
fuisse, (vt ex prohemio illius legitur, quod desi-
10 gnat causam essentialem, vt in *l. fin. ff. de hered.
inst.*) tollendi occasionem luxus, & delictorum,
quæ euenire solent. Hæc æquidem causa, con-
trarium effectum parturiebat, quia personæ pri-
tim postea ludebant, cum maiori offensione Dei
& publici: nam in secretis singuli ludebant in lu-
dis prohibitis, & nemo eos videbat, vndè sine ti-
more cum maiori luxu, quantitates pecuniarum
dissipabantur, blasphemiæ, & maledicentiæ, cum
libertate dicebantur, quia non timebant alias per-
sonas circumstantes, extra eorum cœtum, qui eos
accusarent.

Hæc omnia cessant in domibus publicis, vbi
diuersæ personæ congregantur, & quilibet acce-
11 dere potest, & nemo prohiberi, & propterea vti-
liùs est, actiones palam fieri, quam clandestinè,
l. non existimo ff. de adm. tutor. ex istis causis iustis,
est præsumendum, superiores tolerasse inobser-
uantiam, & ideò in ea est persistendum à ratione
legis cessante, *l. adigere §. quamuis, ff. de iure pa-
tron.*

Restat secundo satisfacere aliæ obiectioni: dū
dicitur, quod si ludus declarari debeat liber, &
quisque pro tali ministerio domos publicè tenere
possit: Regens M. Curiæ non debet licentias im-
partiri, & pro illis gagia, & mercedem accipere.
Sed generalis licentia promulganda erat, & ab-
12 roganda hæc exactio, cum nouæ sportulæ popu-
lis non sunt indicendæ, *§. 1. auth. de sportul. Spe-
cul. tit. de salario §. 1. vers. in præmissis.*

Replicatur, quod dum per præfatam pragma-
ticam prohibita esset facultas tenendi publicè
domus ad ludendum, & contrario vsu ea cçperat
inobseruari, ad euitandum timorem pœnæ, cçpe-
runt personæ, quæ locos præparatos ad ludendū
tenere intendebant, licentias petere à Regente,
ordinario Officiali Ciuitatis, representante offi-
cium M. Iustitiarij, & sic fuit introductum aliquid
ad beneficium Regentis exigi, & publicè, ac pa-
lam diurno tempore dictæ sportulæ fuerunt so-
lutæ, & exactæ, ac Populus tacitè consensit, nec
quisquam conquestus fuit. Vnde hæc exactio cō-
13 tinuanda est; Nam quamquam de iure nouæ
sportulæ exigi nequeant, quando tamen expres-
sè, vel tacitè fuerunt introductæ, & per longum
tempus continuatæ, & à Iudicibus publicè, & nō
clam exactæ populo sciente, vt in casu nostro, in
hoc solito Iudex conseruandus est, & manutenē-
dus, *Anchar. cons. 218. Rebuff. tit. de salar. taxa.
pro victu proc.* & de communi testatur *Add. sing.
Roman.* 183. nam consuetudo in ijs est attenden-
da, quæ Iudicum sportulas augere, & minuere
potest, *Bart. in l. 1. C. de auro coron. lib. 10. Paris.
cons. 25. num. 54. Gratian. discept. cap. 561. ex
num.* 15.

Indè videmus pro deferendis armis licitis in
Ciuitate, D. Regentem licentias impartiri, & pro
illis gagia percipere: sportulæ enim quando legi-
timè, vt diximus, exiguntur, Officialis pro emo-
lumento laboris, pro conseruatione decoris, &
14 auctoritate officij, eas licitè recipere potest. Et
licèt salarium à Principe solui tantùm debeat Of-

ficia-

ficalibus, & subditi ad nihilum de iure obligati
sint, tamen introductum fuit, vt etiam ij partem
salarij præstent, soluendo sportulas, & exactiones
pro aliquibus actis, iuxta consuetudinem, vt habetur in *Const. Regni, Cum iuxta*, & ibi *Afflict.*
Cumque maxima habenda sit ratio de hoc supremo officio, ad decorem ipsius decet prouisionem iuxta qualitatem tanti Regiminis habere,
& quia salarium, quod Rex concedit non est tanti stipendij, permittendum est, vt functo officio
15 quæsierit aliquam substantiam, vt honestè cum
filijs viuat, vt ait notabilis *tex. in l. iure prouisum C. de fabricens. lib. 10.* & in *l. hanc §. sexcenti, C. de admin. diuers. offic. lib. 12.* propterea nil contra
solitum esse innouandum consulo.

ARGVMEMTVM.

Condemnati ad tempus in triremibus, an dicantur ciuiliter mortui, vt amittant, quæ sunt iuris ciuilis. Et quid de foriudicatis. Pœna triremium, quando dicatur capitalis.

Exilitati non seruantes confinia, qualiter de iure communi, & Regni puniantur.

SVMMARIVM.

1 *Condemnati ad triremes ad tempus non dicuntur ciuiliter mortui.*

2 *Exiliũ ad tempus non comparatur morti ciuili, secus si sit perpetuum.*

3 *Foriudicati perdunt ea quæ iurisgentium, & ciuilis sunt infra iurisdictionem Bannientis, & non extra.*

4 *Foriudicatus gratiatus, ad quæ intelligatur restitutus remissiuè.*

5 *Exiliatus ad tempus, vel perpetuò si fines exilij non seruauerit, qualiter puniatur distinguitur.*

6 *Pœna mortis pro fractione exilij, vel relegationis nunquam est danda, nisi sit cominata in sententia.*

7 *Pœna cominata in sententia est seruanda, licèt de iure aliàs esset minor, vel arbitraria.*

8 *Nobilis exiliatus si pœnam triremium iurauerit, an ea sit puniendus in casu contrauentionis.*

9 *Nobilitatis priuilegio quis renunciare non valet, quia respicit totum ordinem.*

10 *Milites non possunt renunciare priuilegiò militiæ, vt pro debito carcerari possint.*

11 *Nobiles condemari possunt ad seruiendum in Castro, vel militia.*

CAPVT XXXIII.

Condemnatio ad triremes temporalis, an
æquiparetur morti ciuili quoad amissionem eorum, quæ sunt iuris ciuilis, quæ
regulariter damnati ad capitales pœnas
amittunt, & sub dubio fui opinionis in præc. tract.
super hac pragm. septima, quod talis condemna-
1 tio reputari non debeat vti est deportatio, & in
metallum damnatio, vidi post hæc *Fontan. de pact. nupt. claus. 4. gloss. 14. & num. 50.* qui similiter
hanc difficultatem excitauit, & refert, Senatum
illum amplexum fuisse nostram sententiam, licèt
antea contrarium sensisset super causa deuoluta
contra quemdam Baronem, qui non habendo iurisdictionem in causis capitalibus, condemnauerat Vassallum ad remigandum ad tempus, & Iudex fuerat punitus, habendo pro absoluto pœnam triremium temporalem esse capitalem, sed
negotio rectiùs discusso, fuit habita verior nostra
opinio: & propterea illos non perdere, quæ sunt
iuris ciuilis, circa testamenti factionem, & contractus, nec filios effici sui iuris, neque amittere
bona Ciuitatis. Ex qua resolutione reprehenderentur *Belluga in spec. Princ. rubr. 24. vers. & primo, Mastrill. decis. 38. num. 10.* & alij ab ijs citati,
2 tenentes, exilium comparari morti ciuili, sed possunt saluari, vt eorum dicta locum habeant in exilio perpetuo, non autem in temporali, *Guid. Pap. decis. 422. cum seq. Clar. quæst. 67. num. 8. Fontan. loco citato num. 66. Dom. Rou. in prag. 2. ex num. 39. de iurisd. non turb.*

Quid dicendum de foriudicatis, qui ciuiliter
mortui de iure dicuntur, an habeant testamenti
factionem actiuè, & passiuè, & an amittant patriam potestatem, ita quod legitimè tutor filijs
dati possit, si erint impuberes? Et reiecta longa
discussione, & DD. varietate, *Farin. quæst. 102. in spect.* prima dicit istos non perdere ea, quæ sunt
iurisgentium, neque ciuilis extra territorium bãnientis, sed solùm amittunt ciuilia iura in illa iurisdictione, in qua affecti sunt ex sententia foriudicationis, & quod non amittant patriam potestatem, & alimenta, *Bal. Alex.* & alij in *l. si cum dotem §. si Patri. ff. sol. matrim. Peregr. de iure fisci lib. 3. tit. 7. num. 23. Gratian. cap. 462.* qui in-
3 fert, in facti contingentia, Matrem non fuisse priuatam filij successione, ex eo quia non petierit
impuberi tutorem, dum habebat patrem, licet
foriudicatum, & in occurrenti vide latè per *Peregr. & Farin. locis supra citatis, Socc. iun. cons. 54. lib. 3. Corn. cons. 55. lib. 2. Vulpel. cõs. 20. Surd. de alim. tit. 4. quæst. 18. Boss. tit. de bon. publ. n. 69.*
4 Et si restituatur foriudicatus, ad quæ intelligatur
restitutus, vide *DD. in l. fin. C. de sent. pass. Frãch. dec. 213. Staiban. consil. 9. & 63. Gail. de pace pub. lib. 2. lim. 3.*

Vlterius sumpta occasione *tex.* pragmaticæ,
quæ mandat, vt condemnati ad vitam, & ad tempus, debeant condemnari in locis Principi subiectis, dixi aliqua de pœnis non seruantium fines
sententiæ, & nõ diuertendo à quæstione in principio hic posita est sciendum. Quid de exiliatis,
vel relegatis erit agendum, si fines non seruauerint, & ex mente omnium sedere distictionis cõciliari possunt: Aut quis exulatus est à Ciuitate
ad tempus minus decennio, & defecerit, tunc ad
5 quod superest duplicabitur, *tex. in l. aut damnum §. quisquis, ff. de pœnis, Clar. quæst. 71. Menoch. de arb. cas. 530. n. 28.* Secũdo si Reus exulatus fuerit
per sex, vel septem annos, & non obseruauerit,
quia si duplicaretur, pœna esset vltra decennium,
& hoc casu condemnari debet in exilium perpetuum, vt probat *tex. in d. §. quisquis, Peguer. dec. 41. Clar. loco cit.* Aut tertio quis in exilium perpetuum condemnatus fuerit, & tunc si excesserit,
pœna mortis puniri poterit, vt *Caball. res. crim.*
casu

casu 8.*num.*47.*Clar.ibi num.*13. Sed hæc opinio nimis dura visa fuit, vt *Franc b. decis.*140.*num.*9. *cum seq.* nisi quod cominata sit pœna mortis in
6 sententia, non sit danda, sed commutanda in deportationem, vel remigationem, & remigatio illa non potest excedere in hoc casu decennium, vt habuimus per prouisiones Collat. Consilij in Regia Audientia Salerni. Imò neque pro exilio perpetuo in practica cominatur pœna mortis, sed pœna remigationis arbitrio Proregis declaranda. Inde in inquisitis de crimine falsæ monetæ, quãuis illi liberentur in forma, tamen ex *prag.* 9. *sub tit.de monet.* fuit prouisum, vt ij à Regno perpetuò exulent, sub pœna in casu contrauentionis decennij in Regijs triremibus, & sic non est pœna mortis, sed alia pœna cominata est seruanda, *Menoch.casu* 530.*num.* 28.*Peguer.dec.*41.neque
7 erit postea amplius locus arbitrandi, *Houded.cōsil.*100.*num.*59.*Barz.dec.*77. *D.Regens Valenz. cons.*92.*num.*89. *Marta vote* 161.

Et ex ijs resoluta est quæstio, attenta dispositione iuris communis, sed in Regno ex *Prag.* 2. *tit.de Releg.* est aliter prouisum, quod tunc pœna exilij, & relegationis duplicatur, quando Reus dederit etiã cautionẽ de seruãdis finibus, sed si eam non potuerit, vel noluerit præstare, iurare debet pœnam remigationis, in casu cõtrauentionis, quæ pœna danda est, vt finiat tempus præfixum in sententia, in Regijs triremibus, absque alia duplicatione, ex gratia facta ad petitionem Regni, vt in alia *Prag.*5.*eod.tit.*

Sed quid si Reus exiliatus erit nobilis, & non habendo cautionem de seruandis finibus pœnam remigationis iurauerit, seruata forma Pragmati-
8 cæ, fuit dubitatum in Regia Audientia Salerni, cum Marcello Nigro terræ Crachi, qui fregerat fines relegationis, & iurauerat remigationem, an stante dicta acceptatione cum iuramento facta, triremium, deberet ad eas transmitti, vel ad deportationem, quæ nobilibus datur; dicebat Fiscus, pœnam cominatam, & acceptatam esse executioni demandandam, non obstante allegata nobilitate, quia quilibet suo fauori renunciare poterat, *l.fin.C.de pact.* & multoties in practica legimus obseruatum, Nobiles fuisse transmissos ad inseruiendum in Regijs triremibus, vt refert *D.Regens Tapia super constit. Regni incip.non sine grandi tit.de offic.num.*14.*fol.*102.

Attamen circumscripta discussione, recepta est opinio, quod Nobilitatis priuilegium respicit totum ordinem, & præiudicari non possit per quãlibet renunciationem, quam de ea faciat nobilis,
9 *Caual.contra com.quæst.*688.*Barb.sup l. alsa*, §. *eleganter num.*2.*ff.solut.matr.Font. de pact. nup. lib.*1.*claus.*3.*glos.*3.*num.*14. qui idem firmat in militibus, vt renuntiare non valeant fauoribus, &
10 priuilegijs militaribus respicientibus ordinem militiæ, & *D.Reuit.prag.* 15.*nu.*40.*de milit.Marta decis.*63.*Peguer.decis.*222. vnde cum nobiles non possint ad triremes condemnari neque renunciationes subsistent, ad deportandum fuit cõdemnatus prædictus de Nigro. Nec practica de inseruiendo in Regijs triremibus hodie seruatur, cum ex *pragm.*10.*tit.de condemnat.* fuerit abrogata, vt non fiant similes condemnationes contra nobiles ad nobiliter seruiendum in Regijs Triremibus; sed seruanda sit dispositio iuris, eos depor-
11 tando, vel ad seruiendum arbitrio Proregis in aliquo Castro, vel in occurrenti militia, vt fuit obseruatum anno præcedenti, cum multis inquisitis, & condemnatis, qui fuerunt transmissi ad inseruiendum in militia, in Castris Ianuæ, & Mediolani, prout & aduertit *Giurba consil* 34. sed debent hæ condemnationes fieri, facta prius relatione Proregi, non quod inferiores possint eas practicare sic simpliciter condemnando ad seruiendum in castro, vel militia.

ARGVMENTVM.

Exiliatus si non fuerit captus in loco prohibito, sed conuictus, quod non obseruauerit, an pœna fractionis exilij puniri possit.

Exiliatus si steterit in Ecclesia suæ Patriæ, an intelligatur exilium fregisse.

SVMMARIVM.

1 *Exiliatus licet non fuerit captus in loco prohibito, si tamen conuincatur fines exilij fregisse condemnatur.*
2 *Inuentus quis non dicitur, quando non est apprehensus.*
3 *Exiliatus commorari non debet in Ecclesijs sitis in locis prohibitis.*
4 *Ecclesia an dicatur extra territorium Iudicis secularis.*
5 *Officialis loci cognoscit de delictis factis in Ecclesia.*
6 *Guidatus dicitur contrauenisse guidatico, dum stat in Ecclesia sita in sua Patria.*
7 *Exiliatus acceptat a sententia illi statim parere debet.*
8 *Exiliatus an possit infra tempus datum ad colligendum sarcinulas commorari in propria patria.*
9 *Exiliatus, qui habuit dilationem cum conditione dummodo non exeat de domo, si contraueniat, qualiter puniatur.*

CAPVT XXXIV.

Licèt quis non fuerit captus in fragranti intra loca prohibita, à quibus fuit exiliatus, vel relegatus, si fuerit conuictus fines sententiæ fregisse, quod possit ad pœnam contrauentionis condemnari resoluimus in prac-
1 tract.num.42.& ita Feguer. postea visus *decis.*90. quicquid alij contrarium senserint, nam loquuntur super articulo, quando imponitur per statuti pœna contra illum, qui fuerit inuentus, vel repertus in maleficio, tunc requiritur fragrantia, vt *Caual.com.opin.quæst.* 651. quia dicta verba important, vt quis deprehendatur, secùs si verba prospiciant inobseruantiam facti, nam tunc suffi-
2 cit constare contrauentionem, vt quis condemnari possit, *Ripa de peste tit. de remed ad conseru. q.*9. *vers. nono quæro ex num.* 103. vt est in casu nostro; nam sententia exilij, quando à parte acceptatur ille cum iuramento se obligat seruare fines exilij, iuxta sententiam; vnde semper, quod

non

non paruisse constet, exequi potest pœna à sententia indicta, & à parte acceptata.

Accidit tamen pluries in Regia Audientia Hiduntrina disceptare super exiliatis, qui moram trahebant in Monasterijs,& Ecclesijs sitis in locis
3 prohibitis habitari,& finito tempore dicebant nó posse inquietari, tum quia non fuerint capti in fragranti,tum quia non possunt dici stetisse in loco prohibito, nam Ecclesia dicitur locus exemptus,& extra iurisdictionem, & territorium Banientis,cum paria sint esse extra territorium, vel in loco exempto,*cap.cum Episcopus*, & ibi *glos. & DD.de offic.ord in 6.*& quod Ecclesia sit extra territorium Iudicis sæcularis,tenent *Cyn.in l.præ*
4 *senti,C.de his.qui ad Eccl.conf. Ang.in tract. de malef.vers.in sibalis num.2. Bal.in l. cunctos populos num.25.C.de Sum.Trin.* Et quamuis Ecclesiæ sint intra circuitum territorij prohibiti, tamen quia potestas sæcularis non habet ius in eis, videtur quod non sint de destrictu,*Bal.& Felyn. in cap.licet causam de probat.* eo maxime in pœnalibus,*Castr.in l.si quis in hoc genus,C.de Episc. & cler.* & propterea sententiæ non contrauenisse inquisiti prætendebant,& Ecclesia dicitur de territorio,& iurisdictione Iudicis Ecclesiastici,*Carol. de Graff.de effect.cleric.effectu primo num.*617.

In contrarium tamen responsum fuit, quod licèt Ecclesiæ sint exemptæ à iurisdictione temporali, & subiaceant Ecclesiasticis, tamen stant in territorio Principis sæcularis,in quo fundare sūt, Inde est quod DD. tiunt, Episcopum non habere territorium,*Barbos.in l.1.art.5.&l. qui prior in. 93.ff.de Iudic.Palac.in cap.per vestras de donat. fol.*396.*Couarr. practic.quæst.cap.*10.n.2.Propterea de delictis factis intra Monasteria, & Eccle-
5 sias Officialis sæcularis inquirit,& castigat vti Iudex loci delicti, *Bart.in l. si cui,§ fin.ff.de accus. Gutter.lib.3.pract.quæst.cap.1.Cabali. resol.crim. casu* 194. dum ergo locus stat in territorio, vbi exiliatus commorari non debet. Ideo videtur inquiri, & puniri posse de sententiæ inobseruantia:& conferunt notata per *Paschal. de patr. potest.par.4.cap.3.ex num.* 25. quod guidatus dicitur contrauenisse guidatico, dum steterit in Ec-
6 clesia sita in sua patria, & sic refert iudicatum in Magna Curia, & Collaterali Consilio, & faciunt etiam adducta per *Peguer.decis.*260.qui discutit an Regij Ministri valeant extrahere arma, & bona furtiua reposita in Ecclesijs.

Postremo notatur, quod acceptata sententia, Reus debet eam obseruare & statim accedere,&
7 eo finito recedere. *sic tex.in l.relegati,vbi glos. verbo excesserit,ff.de pœnis,Bald.consil.*271.*Caball.resol.crim.cap.* . . . verum datur mensis ad colligendas sarcinulas,sed si non petierit,& reperiatur in Patria, an gaudeat, *vide Franch.decis.*487.& elapso tempore mensis,alia dilatio non est concedenda,nisi ex causa infirmitatis, vel à Principe,vt ibi *Franch.*Sed an pendente tempore mensis possit exiliatus vagari in propria patria, & in
8 loco, vbi sunt partes offensæ, de iure non reperitur talis restrictio,*Lanar consil.* 38. solent tamen cauti Iudices, vbi adest inimicitia concedere dictam dilationem,cum clausula, ne exeat à domo,& tanta potest esse suspicio, ne scandala veniant, quod licebit denegari ista dilatio introducta miserationis causa, *Fabr. diff.6. C.de satisd.* Quid si contra formam conditionis appositæ in dilatione fuerit repertus extra domum, an possit puniri tanquam fractor exilij,& videbatur dicen-
9 dum, quod sic,ne cominatio sit frustratoria, *l. si quando,ff.de leg.*1.tamen de æquitate vidi pluries prouisum,vt exiliatus redeat in causam suam, nisi ex dicta inobseruantia euenisset aliquod scandalum,vel inconueniens cum partibus offensis.

ARGVMENTVM.

Dominium, & possessio, an ipso iure transeant, facta concessione per Principem. Vassalli an possint renuere dare possessionem nouo Baroni, si ille deneget obseruare capitula, & priuilegia; quæ tenent, & quid importet confirmatio Priuilegiorum.

SVMMARIVM.

1 *Dominium, & possessio non transfertur ex concessione Principis absque rei traditione contra num.3.sed distinguitur num.5.*
2 *Princeps contrahens in casibus prohibitis, censetur dispensare iuribus aduersantibus.*
4 *L.traditionibus, C. de pact. an habeat locum in contractibus Principis.*
6 *Iuramentum assecurationis si non petatur infra annum,datur locus iuri reuocandi contractum feudalem.*
7 *Iuramentum assecurationis præstitum à Sindico,& alijs de Regimine Vniuersitatis obligat omnes Ciues.*
8 *Baro dicitur Officialis perpetuus, & vti talis tenetur iurare obseruantiam priuilegiorum, in ingressu, aliàs possessio ei denegari potest, sed distinguitur num.11.*
9 *In correspectiuis alter alteri pares vices reddere debet.*
10 *Exceptio adimplementi ex vna parte impedit ne alter ad obseruantiam teneatur, sed intelligitur in correspectiuis,non in separatis.*
12 *Priuilegia antecessorum, quando nouus Baro confirmare teneatur.*
13 *Confirmatio priuilegiorum validorum nil noui tribuit.*
14 *Priuilegia nulla non conualidantur ex confirmatione simplici.*
15 *Confirmatio in forma specifica habet vim nouæ dispositionis.*
16 *Confirmatio quando dicatur in forma communi,vel specifica remissiuè.*

CAPVT XXXV.

IN hac 8 prag.materiam ad authoritatem, & iurisdictionem Baronum pertinentem ex professo in præc.tract.tractauimus,& primo obiter dixi,An facta inuestitura concessionis terræ à Principe, statim absque reali traditione cen-
1 seatur translatum dominium, & possessio, & negatiuam opinionem tenuit *Andr.in cap.1.à num.3.Quid sit inuest.*quem sequitur *Aff.* & cæteri ibi,*Iacob.in inuest.vers.Princeps, Curt.in suo diuers.*

uers feud. fol. 30. nu. 14. Capyc. in inuestit. fol. 249. Bammacar. in cap. si fata si de feud. def. contr. Nā licèt Principis contractus vicem legis obtineat, vt in *l. pœn. C. de donat. inter vir. & uxor.* tamen intelligitur, quando contrahit aduersus dispositā per ius commune, (vt erat in *d. l. pœn.*) cum videatur tunc tollere iura aduersantia, vt contractus subsistineatur, secus quando contrahit secundum
3 ius commune, nam tunc in dubio intelligitur cō trahere tanquam quilibet priuatus, cum sub lege viuat, vt quilibet alius, *l. digna vox, C. de legib. Surd. dec. 1. & seq.* Vndè si ex verbis concessionis aliter mens Principis non appareat, vel coniecturetur, vendicaret sibi locum dispositio *tex. in l. traditionibus, C. de pact.* vt absque traditione non transferatur dominium, & possessio, ex sola Principis inuestitura.

Alij contrariam opinionem sectando indistinctè tenuerunt, quod dominium statim transfertur
3 ex concessione, & contractu Principis, absque traditione ex eo, quod si per legem, consuetudinem, & statutum potest transferri dominium, ac possessio sine traditione, vt *Bal. in l. 1. C. de legib. & in l. fin. C. de sacrosanct. Eccles.* idem esse debet in concessionibus, & contractibus Principis, sic *Bal. in d. l. penul. Alexan. consil. 3. lib. 5. Abb. cons. 94. lib. 2. Dec. consil. 341. nu. 14. Natta cons. 398. à num. 21. Cassan. in Catal. glor. mund. par. 5. consid. 24. priuil. 140.* & alios coaceruat *Gratian. discept. forens. cap. 310. ex num. 5.* qui omnes
4 concurrunt, *d. l. traditionibus C. de pact.* non sibi vendicare locum in Principis actibus.

Pro conciliatione distinguendum est, quod aut sumus in contractu, & procedit prima opinio, vt in dubio dominium non transferatur, quia in eo præsumitur Principem vti iure communi; Aut
5 verò in priuilegio, & adhærere possumus secundæ opinioni, quia non agit tunc vti priuatus, sed vti Princeps, cui soli competit priuilegia concedere, & propterea cum vti præsumitur tunc plenitudine potestatis, dominium transfertur absque traditione, & eius gesta pro lege habentur, iuxta *d. l. pœn. C. de donat. inter vir. & uxor.* sic *Iason in l. quoties num. 10. C. de rei vend.* & in *d. l. traditionibus num. 6. Cassan. in consuet. Burg. rubr. 7. §. 1. in tex.* ibi *Saisit vers. pro decimo quarto, Bellug. in spec. Princ. tit. de iurisd. ex num. 7. Boer. decis. 42 num. 28. Couar. lib. 2. var. resol. cap. 19. num. 3. Magon. dec. Luc. 38 D. Tapp. in rubr. ff. de Const. Princ. fol 9. Staiban. cons. 15. à nu. 5.* Quæstio hæc deferunt in multis, & præcipuè in articulo, si duobus reperiatur facta concessio, quis præferendus esset, de quo tractaui in sing. meo 132.

Inuestitus verò antequam feudi quaternati
6 possessionem capiat, saltem infra annum à Prorege procurare debet literas directas vassallis, vt ipsi Baroni assecurationem, & fidelitatem iurare debeant, vt in *prag. 19. de feud.* aliàs ista negligentia daret causam reuocandi contractum feudalem, vt decisum refert *D. Rouit. in prag. 26. num. 27. de feud.* & quare sit necessarium præstari dictum iuramentum explicat *Kirco. commun. opin. tom. 2. tit. 1. cap. 14. Rosental. de feud. cap. 6. concl. 85. nu. 10.* qui etiam docent, qualiter differat à iuramento homagij, quod iurant Feudatarij Principi, & *Iacob. in sua inuest. tit. de homag. Menoch. de arb. Iud. casu 577. Bertand. cons. 219.* & iuramentum prædictum, quod præstare debent Vassalli burgenses an sufficiat adimpleri si Sindicus, & alij de
7 Regimine, nomine vniuersali iurent, quod sic resolutum refert *Affl. in cap. 1. qual. vass. iur. deb. fidel. Rol. à Valle cons. 52. vol. 3.* Cumque materia hæc vulgaris sit sufficit terminos adnotasse.

Super ista enim materia ingressus Baronis ad capiendam possessionem multoties cōtrouersum vidi, An sicuti Vassalli Domino iurare obnoxij sunt, vt supra diximus, similiter Baro iurare teneatur obseruantiam priuilegiorum, & consuetudinum ipsorum vassallorum, & si deneget, possit iustè ei denegari possessio, vsquequò Baro ex sui parte adimpleat. Respondendum est, Barones esse Officiales perpetuos, & sic à DD. nominari, vt *Abb. & Inn. in cap. cæterum de re iud. Surd.*
8 *cons. 162, vol. 2. Thess. dec. 268.* Et sic Officiales temporales in ingressu officij iurare tenentur statuta, consuetudines, & ritus illius loci seruare, *§. iusiurandum auth. de defens. Ciuit. Doct. in cap. venientes de iure iuran.* alias Vniuersitates renuere possent Officialem acceptare, vt ibi, & *Bursat. cons. 235. vol 3.* quia vti illa prompta est adimplere, quæ ad se pertinent, sic pares vices alter rede-
9 re tenetur, *l. Iulianus §. offerri ff. de act. emp.* & idē ius obseruandum videtur inter Barones, & Vassallos, inter quos parilitas esse debet, *Capyc. in inuest. vers. Parilitas, Affl. decis. 265,* & in indiuiduo, quod Baro iurare teneatur, aliàs resisti possit in consignanda possessione, & obedientia præstanda, respondet *Cancer. lib. 3. variar. resolut. cap. 13. nu. 333.* Imò etiam Regem teneri ad præstandum hoc iuramentum in sua coronatione, maximè in Cathalonia dicit *Fontan. de pact. nuptial. claus. 4. glos. 10. par. 1. num. 35.* & ante eum *Bald. cons. 112. vol. 1.* & propterea idem ius debet procedere de toto quoad totum, quod de parte quoad partem *l. quæ de tota ff. de rei vend.* & si de quo magis, quanto de quo minus, *auth. multo magis, C. de sacros. Eccles. c. cum in cunctis,* & ibi *glos. de elect.*

Sed quid si Baro ex aliqua causa non esse obligatum illorum priuilegia obseruare prætendat, & eius exceptiones altiorem indaginem requirant, an interim licitè à Vassallis possessio denegari possit: videtur, quod exceptio non adimplementi impediat, vt alter ex parte sua neque teneatur *l. cum fidem, C. de transact. Gail. obser. 17. lib. 2.*
10 *Mascar. de probat. conclus. 1388. Carol. de Graf. de except. cap. 13. num. 54.* & perbellè *Ioseph. Ludouic. dec. Luc. 2.* articulum examinat, fundando hanc conclusionem in quocumque actu procedere.

In contrarium ex parte Baronis replicari potest, dictam exceptionem non adimplementi, & parilitatis procedere in negotijs indiuiduis, secus in separatis, vti si quis petierit vnum, & aduersarius eum reconueniat de alio, equidem inter eos exceptio non adimplementi opponi non potest, cum vnum non dependeat ab alio, vnde cessat talis exceptio, vt *Museat. loco citato nu. 12. Ludou. in suis com. conclus. tit. de probat. cap. 1. lim. 1.* Et propterea dùm Baronis exceptiones sint separatæ à materia possessionis feudi, reseruari debent ad iudicium Superiorum.

Ve-

Verum enimuero, cum iudicare an liquida, &
iusta sit prætensio Baronis, vel Vassallorum, non
possit remitti partibus contendentibus, puto, Vas-
sallos habere iuris assistentiam in se defendendo,
vt *Fontan. de pact. nup. clauf. 4. glof.* 10. *num.* 38.
sed partes Superioris esse debent in consideran-
11 do, si iustè se opponat Baro, & exceptiones sint
liquidæ, quia tunc potest mandari Vassallis, vt
omninò Baroni possessionem dare debeant, si ve-
rò exceptio requirat altiorem indaginem posset
similiter mandari, vt citra præiudicium Vassalli
recipere debeant Baronem in eorum vtilem Do-
minum, si autem in promptu exhiberent coram
Superiore eorum priuilegia sollennia liquida,
assensu roborata, & exceptionem Baronis appa-
reat esse calumniosam, tunc cogendus est Baro ad
obseruantiam, & iurandum, & vnico contextu
vassalli ei possessionem, & obedientiam dare de-
bent.

Oppositio, inquam, legitima Baronis reputatur
inter alia, vt non teneatur confirmare capitula-
tiones, & priuilegia concessa à prædecessoribus,
12 si non habeat causam ab eis; nam si esset hæres,
seu legitimus successor, teneretur, *D. Rouit. in
prag. 1. de priu. vniuers.* & dixi *in prec. comment.
prag. 8. par.* 3. limita tamen si concessio esset nul-
la, vel multum feudo præiudicialis, quia tunc ne-
que successor tenetur eam approbare, *Palac. in
cap. per vestras fol. 295. num. 9. §. 81. de donat. Pe-
ralta in l. 3. §. qui fideicommissariam, ff. de hered.
instit. ex num. 131. Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 1.
num. 142. cum seq.*

Postremò est pro complemento inuestigandũ,
quid reuelet Vassallis talis confirmatio: nam aut
priuilegia, & capitulationes sunt validæ, & tunc
sine Baronis confirmatione sustinentur, *Crauet.
13 conf. 4. num. 66. Viu. decis. 206.* & *Cin. Castr. &
Alber. in l. priuilegia, C. de sacrosanct. Eccles.* di-
cunt, confirmationem priuilegiorum validorum
esse abundantem cautelam, sed non necessariam.
Conferuatur solùm ex ea ius antea quæsitum, vt
*glos. in cap. fin. de confirm. vtil. vel inut. Oldr. ad.
cons.* 164. Aut verò sunt nullæ, & licèt Baro, vel
etiam Princeps eas confirmauerit, non conuali-
dantur, nec aliquod ius eis tribuere videtur, cum
14 tacitam habeat confirmatio in se conditionem,
si iusta sint, *DD. in Rubr. de confirm. vtil. Boss. tit.
de Principe, & eius priu. num. 356. Anchar. consil.*
382. Nisi confirmatio fieret, non in forma com-
15 muni, sed in forma specifica, & dispositiua, nem-
pe si adsit clausula, confirmamus, & quatenus
opus est de nouo concedimus: nam tunc nouum
ius tribueret, & actus præcedentes nulli ex nunc
robur reciperent, & si vassalli non essent in posses-
sione, possent se ingerere, *Dec. in rubr. extra de
16 confir. Bero. cons.* 181. *Amad. de Pont. de Lau-
dem. quæst.* 12. & hoc casu procedit regula, qui
confirmat dare videtur ex *vulg. l. obuenire ff. de
verb. signif.* Quando autem confirmatio dicatur
simplex in forma communi, & quando in forma
specifica, vide *Camerar. in cap. Imperialem fol.*
90. *ex lit. K. Capyc. in inuest. fol.* 98. & 137. *de
Pont. consil.* 70. *ex num.* 63. *Ann. cons.* 51. *ex num.*
7. *D. Rouit. in prag. 4. ex num. 26. de possess. non turb.
Suarez alleg.* 14. sed hanc confirmationem in
forma specifica Baro facere non tenetur, quia es-
set de nouo dare, & quilibet est arbiter, & mode-
rator rei suæ, *l. in re mandata C. mand.*

ARGVMENTVM.

Quid importet merum imperium, & quid
mixtum, & quas pœnas contineat vnum,
& quas alterum explicatur, pro distinctio-
ne iurisdictionum diuisè concessarum.

SVMMARIVM.

1 *COncesso feudo, quæ iurisdictio censeatur da-
ta.*
2 *Merum imperium qualiter in praxi verè diffi-
niri possit.*
3 *Mixtum imperium, quid sit.*
4 *Iurisdictio dupliciter consideratur, vt genus, vel
species.*
5 *Casus pœnæ infra relegationem mixti sunt im-
perij.*
6 *Prag. 2. de iurisd. inu. non turb. qualiter intelli-
gatur.*
7 *Priuilegium nunquam præsumitur diminutum,
nisi per specialem derogationem.*
8 *Pœnæ capitales tantum sunt de mero imperio.*
9 *Pœna triremium quando dicatur capitalis, &
num. 11. declaratur.*
10 *Tortura quando sit de mero, vel mixto imperio
distinguitur.*
11 *Remigationis pœna licèt temporalis est de mero
imperio.*
12 *Exilium perpetuum, est de mero imperio.*
13 *Pœna abscissionis membri, quando sit de mixto
imperio, & num. 15.*
14 *Fustigationis pœna est de mixto imperio.*
16 *Consuetudo in pœnis est attendenda.*
17 *Pœna vltra relegationem quando dicitur pro
percussione facta in facie cum cicatrice distin-
guitur.*

CAPVT XXXVI.

COncessa, aut vendita Ciuitate, Castro,
Terra, vel Oppido, dixi in præced. tract.
quod in dubio præter burgensatica, om-
nia soluta, ac de iure, vel consuetudine
ad feudi vsum destinata, data censen-
1 tur, & sic omnis iurisdictio criminalis, ciuilis, &
mixta, si consueta sit in loco concedi, & ita *Me-
noch. de præsumpt. lib. 3. cap. 97. cum seq. Giurba
cons.* 24. & plenè *Bammacar. in cap. in generali si
de feud. def. milit.* cum alijs ab eis coaceruatis: ijs
circumscriptis à præfatis DD. diffusè tractatis vti-
liter est inuestigandum, quid censeatur concessũ,
si Terra sit iurisdictione distincta, & vni Baroni
ciuilis, alteri criminalis sit concessa, vel si vni me-
rum imperium tãtùm sit tributum, & alij iurisdi-
ctio ciuilis, & mixta.

Sed prius esse sciendum putaui, quid sit me-
2 rum imperium, & licèt deffinitio hæc vulgaris
videatur, vti tractata in lecturis *in l. imperium, ff.
de iurisd. omn. Iud.* tamen videbis, quòd in praxi
Doct. dixerunt, in facto difficulter applicatur:
Bart. enim in d. l. imperium ait, merum imperium

esse habere gladij potestatem animaduertendi in facinorosos: mixtum verò imperium esse, cui iurisdictio inest: ex qua demonstratione nil certum possumus desumere. Alij voluerunt distinguere, vti *Bald. Castr. & Ias.* quod merum imperium sit iurisdictio, quæ Iudicis officio nobili expeditur, publicam respiciens vtilitatem: mixtum
3 verò imperium sit iurisdictio respiciens priuatam vtilitatem, & ita *Facch. contr. iur. lib. 9. c. 95.* Considera quæso, si hæc alia distinctio poterit animum cuiusque acquiescere, vt indagare valeat, qui sint casus pertinentes ad merum, & qui ad mixtum imperium, *Vasq. contr. illust. lib. 1. qu. 1. & Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 2.* melius accomodant diffinitionem, dicentes, merum imperium esse summam potestatem vitæ, & necis: mixtum autem dicatur, quod habet mixturam quandam pertinentem vsque ad mortem respiciens etiam priuatum interesse ex delicto dependens. Et differt à simplici iurisdictione, nam si iu-
4 risdictionis nomen, consideremus vti genus, comprehendit merum, & mixtum imperium, ac ciuilem potestatem: si verò illud intueamur, vti speciem dicitur, quæ respicit priuatam tantum vtilitatem; Neque ad practicam, magis approbata est opinio, sed deueniendo ad exempla, elucidabimus materiam.

Fuit lis inter Monasterium Sancti Benedicti Ciuitatis Cauæ, cum Barone Terræ Roccæ in Regia Audientia Principatus Citra, super hac materia iurisdictionis; tenet enim dictum Monasterium priuilegium iurisdictionis cum mixto imperio in eo loco, Baro verò habet merum imperium, & præsupponit casus infra relegationem
5 dici mixti imperij, & ita declarasse *prag. 2. de iurisd. inuic. non turb.* quæ videtur diffinisse, quæ causæ ad ciuilem, & quæ ad criminalem pertineant, sub lata dispositione iuris communis, quo inspecto, omne crimen spectabat ad cognitionem criminalem, siue pœna esset magna, aut media, vel minima, *Farin. quæst. 100. Marant. in sua praxi ibi iudic. ciuile, vel crim.* sed per dictam pragm. ad ciuilem iurisdictionem spectant non solum causæ simplicis iurisdictionis, sed etiam criminales infra relegationem. Cumque causa, de qua agebatur erat supra relegationem, ergo ad Monasterium non erat remittenda, supponebat Baro: Replicabatur ex parte Monasterij, quod pragma-
6 tica adducta erat quædam decretatio inter Monasterium Sancti Petri in Galatino, cui non erat concessum mixtum imperium, sed triplex iurisdictio, & eo casu obseruanda esset illius dispositio, sed quando antè dictam pragmaticam reperitur quis de mixto imperio inuestitus, tunc attendendum est priuilegium; nam ad Principem spectat plus, & minus concedere, & non sunt terminatæ inuestituræ, vt abundè explicaui in præc. tract. par. 2. 8. prag. & propterea circumscripta pragmatica, esse recurrendum ad ius commune dicebatur, considerando casus, qui ad mixtum imperium pertineant, & ego reuera in similibus, diuersimodè vidi iudicatum in Sac. Conf. & præcipuè inter Archiepiscopum Tarentinum, vtilem Dominum iurisdictionis ciuilis terræ Gnptaliarum, & Baronem criminalem: nam in nihilo quasi dispositio dictæ pragmaticæ erat conformis cum ipsis decretis, & erat ratio, quia attendi tur natura
7 concessionis, quæ mini non poterat per pragmaticam, quæ expressè priuilegijs specialiter concessis non derogauit, *Andr. in cap. 1. num. 4. de eo qui sibi, & hær. suis.*

Qua resolutione sic stante, fuit dubitatum, an pœna remigationis ad tempus sit capitalis, & de mero imperio, vel de mixto: hunc arti-
8 culum ad alium finem disputaui *in pragmat. 7. ex num. 10. & supra cap. 33.* & probaui, talem pœnam non esse vltra relegationem, & ideò non posse dici capitalem, vnde inferendo ad casum nostrum, videtur dicendum esse mixti imperij,
9 prout ex professo sic concludit *Fontan. de pact. nupt. claus. 4. glos. 14.* Et hac opinione attenta, esset etiam asserendum, torturam esse de mixto im-
10 perio, cum enim continuò obseruamus torquere in delictis, vbi venit imponenda pœna triremium, ergo si pœna prædicta temporalis est de mixto imperio, in consequentia venit authoritas facultatis torquendi, quod est contra communem sententiam Doctorum, qui dicunt, torturam esse de mero imperio, vt *Mars. in l. 1. num. 9. ff. de quæst. Brun. de indic. & tortur. quæst. 7. par. 2. Gail. de pace publ. lib. 2. cap. 2.* sed huic opinioni repugnat *Font.* torturam esse de mero imperio ex dispositione Regni Neapolitani, dum per capit. Regni, tormenta, fuerit dispositum, torturam non posse irrogari, nisi in delictis supra relegationem. At de iure communi, tortura non est de mero imperio, cum etiam in delictis infra relegationem inferri potuerit, vt probat ibi *à num. 105.* Verum enimuerò, quicquid doctè, & subtiliter ille scripserit, non puto substineri posse, vt remigatio ad tempus sit de mixto imperio: nam & si verum
11 sit, quod condemnatus ad remigandum ad tempus, non efficiatur seruus pœnæ, attamen durante tempore, ea gradui deportationis assimilatur, vt fundaui in citata prag. 7. & propterea non posse has pœnas ad mixtum imperium spectare dico, quicquid *Fontan.* tenuerit, & in facto prædicto contra eius opinionem decreuimus, vt sit hæc pœna de mero imperio, & non de mixto.

An autem exilium perpetuum dicatur de mero imperio, articulum hunc latè discussit *D. Reuert. in d. pragmatica 2. de iurisd. inu. non turb.* ac-
12 cumulando etiam allegationes aliorum, qui super hoc puncto senserunt, & concludit, spectare ad merum imperium exilium perpetuum, temporale ad mixtum, & ita post eos *Fontan. loco citato*
13 *num. 66.* sic & pœna abscissionis membri; nam, de mero imperio reputatur. *Peguer. dec. 16. Clar. quæst. 69. Farin. quæst. 19.* Fustigationis pœna licèt
14 sit corporis afflictiua, est de mixto imperio, cum sit pœna momentanea, vt *Peguer. d. decis. 16.* Et ex ijs habes intellectum ad Regiam prag. qualiter sit obseruanda, sed antequam absoluam hanc materiam, est aduertendum, quod quamuis supra dixerim, pœnam membri abscissionis esse de me-
15 ro imperio, cum reputetur vltra relegationem in *cap. Regni incip. Ab illo inchoandum*, tamen si ea pœna ex communi obseruantia fuit in aliquibus casibus temperata, tunc esset de mixto imperio: per Const. Regni, imposita est pœna manus contra percutientem cum gladio, vt in const. si quis aliquem, & sic pro periurio, vt in const. eos qui

scien

ſcienter, tamen nunquam hæ pœnæ fuerunt in obſeruantia, ſed impoſita pœna pecuniaria, vel exiliaris ad tempus, *An. in d. conſtit. ſi quis aliquem*, & eſt notorium: ijs, & ſimilibus caſibus, cauſæ pertinere debent ad iuriſdictionem ciuilē,
16 quia attenditur conſuetudo in pœnis, *Ioan. Gran. de bello exul fol. 129. Franch. deciſ. 533. num. 12.*

Si verò eſſet percuſſio mortalis, vel eſſet facta in facie, & remaneret cicatrix, tunc eſſet pęna vltra relegationem, & ſic obſeruatur, vt *Gramat. conſ. 43. Carau. in Ritu 68. Theſſ. deciſ. 35.* ſed intellige ſi percuſſio fuerit appenſatè, cum armis,
17 ſecùs ſi caſualis cum lapide, vel baculo, nam eſſet pęna exiliaris, licèt remaneat cicatrix, vt benè *Giurba conſ. 73.* & iuxta hanc diſtinctionem ſunt intelligenda dicta per *Farin. queſt. 18. num. 98. tit. de delict.* & *Thor. in ſuo compendio, verbo tortura*, qui aſſerunt eſſe locum torturæ in hoc caſu. Quid autem, ſi ex percuſſione eſſet membrum abſciſſum, vel debilitatum, vide *Clar. & Baiar. queſt. 69.* & latiùs *Maſtrill. dec. 168.*

ARGVMENTVM.

Iuriſdictio in dubio cenſetur cumulatiuè conceſſa ad iudices ordinarios, & proindè datur præuentio, & prorogatio, limitatur notabiliter, quando alteri iuriſdictio priuatiuè eſt conceſſa.

Iuriſdictio priuatiuè conceſſa, an extendatur ad caſus priuilegiatos in corpore iuris clauſos, ſi non ſit facta ſpecialis derogatio, & ſit facienda remiſſio, etiam in caſu l. nullum, C. de teſtib.

Iudex delicti eſt potentior, & in pari cauſa præualet Iudici originis ſi non præuenerit, ſed quid ſi Iudex originis habeat clauſulam abdicatiuam ab omnibus, an ipſi debeat cauſa remitti, nouè explicatur.

Iuriſdicto per quæ verba dicatur priuatiuè, & inhibitiuè tributa.

SVMMARIVM.

1 *IVriſdictio præſumitur cumulatiuè conceſſa ad ordinarios Iudices.*

2 *Iuriſdictio quando eſt cumulatiua, potior eſt cauſa præuenientis.*

3 *Prorogari poteſt à partibus iuriſdictio, quando cumulatiuè eſt conceſſa.*

4 *Magna Curia, & Regiæ Audientiæ ſunt Iudices ordinarij in Regno.*

5 *Iuriſdictio ſi priuatiuè eſt conceſſa Baroni, ceſſat præuentio, & prorogatio.*

6 *Iuriſdictio tacitè priuatiuè data præſumitur, quando in feudum, & in dominium conceditur.*

7 *Iuriſdictio quando in feudum eſt conceſſa, cauſæ inueſtito remitti debent.*

8 *Iuriſdictione priuatiuè conceſſa, ſunt inhabilitati alij, qui de iure poterunt de cauſis cognoſcere.*

9 *L. nullum C. de teſtib. eſt adeo priuilegiata, quod offendens aures Iudicis licèt ſit particulari foro priuilegiatus, non debetur ei remiſſio.*

10 *Derogatio expreſſa requiritur aduerſus priuilegia in corpore iuris clauſa.*

11 *L. nullum, C. de teſtib. non vendicat ſibi locum, ſi Baroni eſt conceſſa iuriſdictio abdicatiua.*

12 *L. vnic. C. quando Imper. derogata cēſetur, dum iuriſdictio priuatiuè ſit conceſſa.*

13 *Forus delicti præualet foro originis in concurſu, ſecus ſi alter præueniat.*

14 *Forus originis ſuperat forum delicti, ſi iuriſdictio abdicatiuè fuerit tributa Baroni originis.*

15 *Abdicatio, & priuatio ad alios, diuidit iuriſdictionem.*

16 *Prærogatiua conceſſa, vt Baro cognoſcat de delictis commiſſis extra territorium, declaratur qualiter ſit intelligenda.*

17 *Barones ſi ambo æquale priuilegium obtinuerint, quis debeat præferri.*

18 *Princeps poteſt diſpenſare, & abrogare priuilegia inſerta in corpore iuris.*

19 *Vtilis Dominus præfertur directo in exercitio iuriſdictionis.*

20 *Altum dominium Principis conſiſtit, vt in aliquibus caſibus diſponere poſſit ſuper conceſſa iuriſdictione.*

21 *Princeps auocare poteſt aliquam cauſam à Barone, & gratiam facere Vaſſallo inueſtito.*

22 *Iuriſdictio priuatiua cenſetur data, ſi Princeps per verba taxatiua, & abdicatiua eam tribuat.*

23 *Verbum, nullus, adiuncto verbo, poſſit, neceſſitatem importat.*

24 *Iuriſdictio in dubio cenſetur data priuatiuè ad Principem, & non ad alios Barones.*

25 *Iuriſdictio, ſi non ſolum priuatiuè, ſed irritatiuè concedatur, tanto fortius operatur.*

CAPVT XXXVII.

IN præcedentibus cap. explicauimus, quid importent conceſſiones meri, mixti imperij, aut ſimplicis iuriſdictionis, quæ Baronibus conferuntur, neceſſarium putaui elucidare, quātum referat, ſi iuriſdictio à Principe tribuatur priuatiuè, & abdicatiuè ad omnes alios Iudices, vt in cauſis ſuorum Vaſſallorum ex quacumque cauſa ſe intromittere, & cognoſcere non poſſint, ſed iuriſdictionem ſolus Baro inueſtitus exercere debeat, Cumque articulus vtiliſſimus ſit, & non ſic exactè ab alijs declaratus, altius diſcutiendum duxi.

Et ad perfectam ſcientiam huius materiæ pręmitto, de iure receptam eſſe concluſionem, vt omnis iuriſdictio, quę alicui à Principe cōceditur,
1 præſumi debeat cumulatiuè, & non priuatiuè ad ordinarios Iudices data, *ex tex. in l. 1. C. de offic. præf. vrb. l. fin. C. de iuriſd. omn. Iud. Menoch. de præſumpt. lib. 2. cap. 18. Gratian. diſcept. cap. 154. & 270.* Quapropter ſemper quod Princeps, & alij ordinarij concurrere voluerint, & cauſas præoccupauerint ſuam iuriſdictionem exercere
2 non prohibentur, *Gram. voto 28. num. 6.* & *conſ. crimin. 6. in fine, Surd. conſ. 152. lib. 2.* dum enim cumulatiuè poteſtas conceditur, generi per ſpeciem non fit derogatio in iuriſdictionalibus, *Din. in cap. generi de reg. iur. in 6.* & ideò præuentioni locus

locus eſt, *DD.omnes in cap. prudentiam de offic. deleg. Rum.conſ.7.lib.3.* & nouè *Giurba conſ.* 57.
3 & ordinarij iuriſdictionem Vaſſalli prorogare po-
terint, & auocatio dari non poteſt, & peti remiſ-
ſio, *Menoch.d. præſumpt.* 18. *in fine*, latiùs *Barboſ.
in l. 1. art. 4. ff de iudic.* cum ab eo coacervatis.
Indè cum Mag.Cur. Vicariæ ſit Iudex ordinarius
4 in toto Regno, & ſic Regiæ Audientiæ in ſuis
Prouincijs, vt *Frecc. de ſubfeud. tit. de offic. Magi-
ſtri iuſtit. & Caran. ritu* 62. Iſta Tribunalia, quia
habent iuris aſſiſtentiam ordinariæ iuriſdictionis,
concurrunt in inquirendo, & puniendo delicta
Prouincialium, licèt ſubditi ſint Baronibus, Ex eo
quia cumulatiua ijs præſumitur data iuriſdictio,
& non priuatiua, vt minus lædatur authoritas
Principis, *l. ſæpe, ff. de offic. proconſ.*

Prædictam autem concluſionem limita, ſi Prin-
ceps Baronem inueſtiuerit de iuriſdictione priua-
tiuè, & abdicatiuè ad omnes alios, (& ſic ingre-
dior articulum præmiſſum) Hoc equidem caſu
5 deficit diſpoſitio legis, vt non detur iuriſdictio
cumulatiua, & proinde ceſſat præuentio, & occu-
patio, neque ſubſiſtit ſubditorum prorogatio, ſed
Baroni, tam in cauſis criminalibus, quàm ciuili-
bus eſt omninò facienda remiſſio, exhibito priui-
legio, *Capyc. dec. 9. Gram. dec. 30. Petra de poteſt.
Princ. cap. 8. Gutt. pract. quæſt. cap. 24. lib. 3.*

Iuriſdictio verò, quando abdicatiuè dicatur
6 conceſſa, eſt videndum: dic tacitè, & expreſsè co-
gnoſci, tacitè præſumitur iuriſdictio priuatiuè da-
ta, quando in feudum, & in vtile dominium tri-
buitur, tunc videtur, Principem ſe ſpoliare cogni-
tione iuriſdictionis in prima inſtantia, & ſic dire-
ctus non concurrit cum vtili, niſi in caſu negligē-
tiæ, & recurſus appellationis, & cæterum, quæ
ſemper intelliguntur excepta, vti de alto dominio
ſic *Menoch. loco citato num.* 5. & *Guttier. ibi*, &
licèt alij contrarium ſentiant, nunquàm cenſeri
datam iuriſdictionem priuatiuam, niſi expreſsè
procedunt eorum dicta, quando Princeps tribue-
rit iuriſdictionem in officium. Hæ enim conceſ-
ſiones in officium debiliores ſunt ijs, quæ in do-
minium dantur, *Eugen. conſ. 30. Curt. in ſuo diuer.
7 feud. fol.* 28. & ideo, dum in feudum iuriſdictio
datur, cauſæ inueſtito remitti debent, & ceſſat cu-
mulatiua, quamquam expreſsè non ſit iuriſdictio
abdicatiuè data, *Laudenſ. in tract. de Principe
quæſt.* 138 & dixi in præc. comment. *hac prag. par.
1. ex num.* 168. *cum ſeq.* & ita continuò practica-
tur.

Quando verò expreſsè priuatiuè, & abdicati-
uè eſt authoritas conceſſa plus ea operatur quam
tacita, Ceſſat cumulatiua, & concurſus: Imò effi-
ciuntur incompetentes omnes, qui de iure præ-
8 uentionem habere poterant cum inueſtito, & cē-
ſentur inhabilitati ad cognoſcendum. Nec ſub-
ditorum conſenſus in prorogando iuriſdictionem
in alios operatur, quia priuatorum conſenſus iu-
riſdictionem dare non poteſt, non habenti, *l. pri-
uatorum. C. de iuriſd. omn. iud.* & ita *Barz. deciſ.
Bonon.* 15. *Vant. de nullit. tit. ex defectu iuriſdi-
ctionis num.* 51. *Surd. conſil.* 50.

Dubium oritur ex prædictis, an per tale priui-
legium expreſsè abdicatiuè conceſſum, cenſeatur
etiam derogatum priuilegijs ſpecialiter in corpo-
re iuris clauſis, fauore perſonarum, vel cauſarum,
vt ijs non obſtantibus, Baro cauſarum remiſſio-
nem iure prætendere poſſit. Et ponam exempla,
ac ſuper vnoquoque ipſorum verba faciemus, vt
hunc ambiguum articulum reſoluamus.

Reperitur inquam de iure diſpoſitum, vt ſi quis
falſos teſtes, aut ſcripturas produxerit coram ali-
quo Iudice, licèt is eo foro non ſit ſubiectus, vbi
litigat, offendendo aures illius Iudicis, ratione de-
licti ab eo puniri poterit, *l. nullum, C. de teſtib* quę
9 lex adeò eſt priuilegiata, vt quamuis Reus eſſet
quouis priuilegio alterius fori munitus, tamen
diſpoſitio dictæ legis eſt priuatiua ad omnes,
Couar. pract. quæſt cap. 18. *Theſſ. deciſ.* 266. & la-
tiùs *Peguer dec.* 60. Et eſt hęc legis diſpoſitio am-
pliata etiam non ſolùm in producente falſos te-
ſtes, vt *tex.* loquitur, ſed extenſa vt quoquo modo
iuriſdictio alterius lædatur, vt offendendo Mini-
ſtros, vel eximendo carceratos, & ſimilia, *Franch.
deciſ.* 370. & 722. *in fine*. Et propterea videtur
negatiuè reſpondendum, quia per quamcumque
generalem conceſſionem, quando expreſsè non
ſit derogatio ad caſus in corpore iuris clauſos,
10 nunquam cenſentur excluſi, *Natta conſ.* 576. &
decidit *Franch. in ſimili dec.* 192. & ita in indiui-
duo reſpondit *Maſtrill. deciſ.* 147. *num.* 16. di-
cens non eſſe aperiendam viam ad beneficium
Baronum, quando offenduntur aures alicuius Iu-
dicis, & maximè Superioris. Indè cum in facto eſ-
ſet hæc controuerſia Sacr. Conſ. videtur inclinaſ-
ſe in hanc opinionem, vt *Franch.* refert *deciſ.*
679.

Attamen hæc antiqua quæſtio, dum alius ca-
ſus accidiſſet poſtea inter Magnam Curiam Vic.
& Admiratum fuit determinata, cum enim qui-
dam ſubditus dicti Admirati offendiſſe Seruien-
tes Magnæ Curiæ intuitu exercitij officij, & fuiſ-
ſet captus, Admiratus petierat remiſſionem, quæ
ei fuit per Magn Cur. denegata, Cumque fuiſſet
appellatum ad Sacr. Conſil. in diuerſas opiniones
Senatus pertranſiuit; Verumtamen magna pars
votorum pro Admirato deciderunt, ex cauſa pri-
uilegij abdicatiuè illi conceſſi, & quamquam
dictus Admiratus haberet officium in admini-
ſtrationem, quod eſt debile, vt ſupradiximus, ex
cauſa tamen abdicationis expreſsè ei conceſſi,
11 non obſtare diſpoſitionem, *d. l. fuit iudicatum*, vt
explicauit *Franch. deciſ.* 722. & cum eſſet recla-
matum ab hac ſententia propter diuerſa vota,
quæ fuerunt in cauſa, & diceretur ex parte Fiſci,
quod hæc deciſio erat magni exempli in damnū
Fiſci, quia habebant multi Barones hanc præro-
gatiuam iunctis aulis iterum diſcuſſo articulo fuit
confirmata ſententia Sac. Conſil. de qua reclama-
tione non fecit mentionem ibi *de Franch.* ſed
formalia verba ſententiæ reclamationis, & ratio-
nes adducit *Ann. conſ.* 107. omninò videndus.
Cumque dictæ deciſiones legem faciant, non vi-
detur in hoc amplius hæſitandum, quod abdica-
tiua iuriſdictio deroget priuilegijs inſertis in cor-
pore iuris.

Indè ratione huius deciſionis dixi infra *c.* 43.
quod quanquam per inueſtituram pleniſſimè fa-
ctā Baroni, non cenſeatur facta derogatio; *l. vnic.
C. quando Imper.* cum ſit priuilegium inſertum
in corpore iuris, & introductum fauore miſera-
12 bilium perſonarum, cui nec partes renunciare
poſ-

possunt, quia miserationis causa est introductum, vt *Felin. in cap. si diligenti de foro compet.* tamen quando abdicatiua data est iurisdictio, tacita videtur facta derogatio, vt innuere videtur *Thess. decis. 177. num. 10.* & magis pũctualiter *Gratian. discept. cap. 182.* quod est notatu dignum.

Vlterius in simili facto valdè fuit dubitatum in Regia Audientia Salerni, inter Baronem Sancti Angeli Fasanellæ, & Ducem Eboli: Commiserat homicidium in Territorio Eboli quidam Vassallus dicti Baronis, & fuit captus per Curiam Ebolitanam, comparuit in Regia Audientia præfatus Baro, postquam fuerat exclusus à remissione petita in dicta Curia, & petijt prouideri, vt ad eum remitti deberet dictus Vassallus ibi carceratus, virtute suorum amplissimorum priuilegiorum.

Ex parte Ducis dicebatur, vanam esse talem Baronis prætensionem, cum resolutum sit in Regno, quod quando concurrit Iudex originis, & Iudex delicti, præferri debeat forus delicti, vti potentior, *Io: Andr. in cap. 2. de constit. Franch. dec.*
13 *37. Caball. res. crim. 162. ex nu. 8.* Et hoc in concursu carcerato existente penes extraneum Iudicem, sed quando præuenisset Iudex delicti in inquirendo, & capiendo, tunc fortior est causa, vt non teneatur remittere *Franch. decis. 505. Koppen. German. quest. 43.*

Replicatum fuit, Baronem illum habere priuilegium priuatiuè, & abdicatiuè, cum omni plenitudine Regalium, vndè enixa voluntas Principis legitur, quod mentem habuerit, vt ipse solus inhi-
14 bitiuè ad alios cognoscat de suis vassallis in ciuilibus, & criminalibus, in omni loco. Quapropter licèt secundum allegata in contrarium Iudex delicti videatur de iure habere potiorem causam ad Iudicem originis, limitantur dictæ decisiones, quando Iudex habeat iurisdictionem expresè sibi abdicatiuè concessam, ad omnes Iudices, quia effectus istius potestatis est diuidere iurisdictionem, quæ taliter priuilegiato accedit, vt quiuis alius non solum dicatur incompetens, sed inca-
15 pax cognoscendi subditos illius: Ad instar distinctionis Ecclesiasticæ cum Regia, quod si Clericus deliquerit, Iudex sæcularis nullo modo constito, de clericatu poterit de eo cognoscere, ita in nostris terminis loquendo de effectu iurisdictionis abdicatiuæ argumentant *Capyc. dec. 122. num. 7. Franch. decis. 426. num. 4. Anna cons. 107. num. 4. Guarba cons. 59. num. 110. & 123. & consil. 80. nu. 35.* notat aliud esse competentiam, aliud incapacitatem. Nec obstat speciali iure dispositum esse, vt Iudex vbi commissum est delictum, is iurisdictionem in Reos exercere debeat, supra enim diximus in fortioribus casibus, quod cessant priuilegia in iure clausa, quando particulariter Princeps voluerit illis derogare, concedendo priuatiuam iurisdictionem, & ex ijs causam Baroni esse remittendam supponebatur.

Fuit excitatum ex aduerso, quod prædicta videbantur pugnare, cum ijs, quæ adducit *D. Rouit. in pragm. 1. ex num. 8.* Vbi de delicto, qui ponit casum, quasi in terminis nostris de Iudice originis qui habebat clausulam specialem cognoscendi de delictis extra territorium commissis per suos vassallos, & petierat remissionem à Iudice delicti, qui præuenerat in causa, & carceratione, & dispu-
16 tando articulum pro Iudice delicti concludit, & in Sac. Cons. ita iudicatum refert, non obstante dicta clausula, quam habebat Iudex originis, quæ abdicationem ad alios importare videbatur, quia magna, & fortis est iurisdictio Iudicis delicti, vt *DD. in auth. qua in Prouincia, C. vbi de crim.* eo magis dicit *D. Rouit* quod secundum iuris terminos Princeps non præsumitur, nec sine causa potest de potestate ordinaria, & absoluta præiudicare iuri tertij, *ex vulgata l. 3. §. si quis à Principe, & ibi DD. ff. ne quid in loco publ.* & sic per clausulam concessam Iudici originis cognoscendi de delictis extra territorium, non potuit præiudicari Iudici delicti, cui ius erat quæsitum de iure.

Sed facta matura discussione super hoc ambiguo articulo, respondi, casum positum à D. Rouito multum distare à nostro, & ex diuerso facto diuersum ius oriri, *l. si ex plagiarijs § in cliuo, ff. ad l. aquil.* Nam aduertendum est, quod Iudex originis fundabat ibi suam prætensionem sub dicta clausula, (vt potuisset cognoscere de delictis suorum Vassallorum delinquentium etiam extra territorium) & quod ea clausula non nocebat Iudici delicti, ex pluribus, quæ non adaptantur ad casũ nostrum. Ponitur enim ibi assumptum, illam clausulam nil tribuisse Iudici originis, priuatiuè ad alios, quia antiquitus altercabatur, si Iudex originis poterat inquirere de delictis extra territoriũ, & negatiuè responderunt *Thess. decis. 90. Gram. decis. 26.* Per talem ergo clausulam dicit fuisse habilitatum ad cognoscendum de delictis extra territorium. Cumque hodie de iure cumulatiuè concurrat Iudex originis cum Iudice delicti, & is præfertur qui præuenit, *Afflict. in constit. Regni lib. 3. rubr. 55. de perturr. num. 21. Franch. decis. 37. 66. & 505.* ergo casus positus à D. Rouito erat indubitabilis, stante, quod ibi præuenerat Iudex delicti, vnde merito pro eo iudicatum fuisse dicit, dum defendit, clausulam illam nil noui tribuisse. Neque ad casum nostrum obstat aliud fundamẽtum, quod Princeps non poterat præiudicare tertio, nam supponitur ibi, quod ambo Barones originis, & delicti habebant in priuilegio potestatem cognoscendi de exteris, & hæsitabatur de
17 anterioritate priuilegij, & supponebatur, Iudicem delicti esse anteriorem, & propterea priuilegium sequens non poterat præiudicare illi, cui ius fuerat quæsitum, saltem, vt cumulatiuè concurrat, iuxta ea, quæ in sua praxi notauit *Foller. verbo audiantur excusatores à num. 66.* Casus autem noster differt, nam non disputatur inter duos priuilegiatos à Rege, soli enim Baroni Sancti Angeli tributa est per inuestituram iurisdictio priuatiua, & abdicatiua ad omnes, & Iudex Eboli non habet nisi dispositionem iuris, vt ratione delicti cognoscere possit: Cumque vt dixi Princeps super ijs, quæ sunt iuris positiui ad libitum dispen-
18 sare potest, licèt alteri noceat, vt *DD. in l. 1. C. si contra ius, vel vtil. publ.* & latè explicaui *in prac. comment. in prag. 1. ex num. . . .* ergò nil ad casum nostrum officit obiectio, nam vt diximus supra in exemplis, *l. nullum, C. de test. & l. vnic. C. quando Imper.* quamuis ista priuilegia sint de iure communi, licètque præiudicent tertijs, & etiam miserabilibus personis, ac Ecclesijs, quæ habent, fori electionem, tamen posse fieri derogationem

non

non ambigitur, vt *Franch. dec. 192. Natta consil.*
576. Si ergo tale priuilegium miserationis causa
introductum Princeps auocare potest, fortius di-
spositio iuris, vt Iudex delicti conquiescat, dum
Baroni voluerit priuilegium conferre abdicatiuè
ad alios.

Insuper adducitur, quod quamquam post con-
cessam iurisdictionem in feudum vtilis præfera-
tur directo, & proinde Princeps non debeat mi-
nuere concessam iurisdictionem in illius detri-
19 mentum, cum deceat Principis priuilegium esse
firmum, iuxta verba *tex. in cap. decet de reg. iur.*
in 6. Hoc sanè est intelligendum: Nam directum
dominium Principis, & altum imperium non cē-
sentur restricta, vt non possit Rex sua potestate
vti in aliquibus casibus in subditos Baronum,
20 etiam in aliquod damnum inuestitorum: Indè est
quod ratione militiæ, magisterlj artis, vel alia cau-
sa immunes à foro Baronali facit aliquos, licèt
Vassalli alterius sint: Hinc oritur, vt aliquando
auocet ab illis causas per viam delegationis, vt
de Ponte de potest. Proreg. tit. de delegat. caus.
21 Item gratias aliquando, & indultum concedit
etiam subditis Baronum, vt plenè dixi supra *cap.*
12. his, & similibus casibus dici non potest, Princi-
pem non potuisse in præiudicium tertij dispensa
re: Nam facultatem habet minuere iura vtilis Do-
mini in aliquibus casibus, in sui, vel alterius bene-
ficium, *Innoc. in cap. olim de verb. sign.* semper
enim, quod Princeps aliquem de iurisdictione in-
uestit, tacitè cum hac conditione ea data, & con-
cessa præsumitur, vt possit eam limitare, & in ali-
quibus causis sibi visis disponere, & suum altum
dominium exercere, vt punctualiter respondet
Cancer. lib. 3. var. resol. cap. 3. ex num. 318. *Gur-*
ba cons. 66. num. 3. & probat *dec. Franch. 723.* in
beneficium Nationis Raguseorum in damnum
iurisdictionis Magni Admirati. Et in summa siuè
Princeps disposuerit super iure communi, super
quo, vt dixi, largas habet habenas relaxandi, &
dispensandi, siuè in præiudicium inuestitj, potest
priuilegium singulare concedere, licèt Baroni ali-
quid præiudicet, Et coniungendo vltima primis,
resolutis obiectionibus, inconcussa videbatur prę-
tensio Baronis, quod stante iurisdictione sua pri-
uatiuè, & abdicatiuè ad omnes Iudices, & consti-
to de voluntate Principis, qui maiora expressis
concessit, causa ad ipsum, vna cum carcerato, re-
mitti deberet. Fuimus cum collegis, in votando
concordes, pro Barone esse iustitiam, virtute pri-
uilegiorum Principis Bisiniani sui prædecessoris,
sed quia in venditione dictæ Terræ non appare-
bat assensus expeditus cum eisdem prærogatiuis,
ex hac ratione causa fuit ad Ducem remissa.

Postremò pro perfecta cognitione eorum, quæ
dicta sunt, quæ vti notabilia menti sunt tenenda,
remanet declarandum, per quæ verba iurisdictio
dicatur expressè concessa priuatiuè, & quæstio est
non minus inuoluta, quam præcedens, *Angel.*
enim in l. 1. C. vbi, & apud quem dicit, quod sem-
per quando taxatiua, & inhibitiua sunt verba cō-
22 cessionis ad alios Iudices, censetur priuatiuè da-
ta; exemplum ponit, si dicat, vt tu solus de omni-
bus causis cognoscas, vel nullus alius nisi tu, vel
taxatiuè tantum, ijs & similibus verbis inhibita
dicetur potestas alijs, *Felyn.* & cæteri *in cap. pa-*
storalis de offic. ordin. Bald. in l. vnica §. vbi au-
tem, C. de caduc. toll. Menoch. præsumpt. 18. n. 13.
lib. 2. Alij fuerunt opinionis, quod prædicta verba
quamuis sint limitatiua, interpetrari debent, vt
sint abdicatiua ad alios Iudices, sed non ad ordi-
narios à lege, vel à Principe ordinatos, sic *Ias. in*
l. Titia textores nu. 29 ff. de leg. 1. Bal. cons. 253.
lib. 2. Gram. post decis. cons. 2. Garzia de expens.
cap. 20. & glos. in l. fin. C. vbi causæ Fisci. Prima
tamen opinio est magis recepta, & maximè si vl-
tra dicta verba, vel similia appareret, inuestituram
esse plenam alijs prærogatiuis, & regalijs maiori-
bus, ita quod arguatur, eximiam Principis volunta-
tem esse concedendi talem authoritatem, sic
Barbos. in l. 1. art. 4. ff. de iudic. & post eum *Gur-*
ba consil. 59. num. 7. & 24. & probat *Franch. d.*
decis. 722. num. 1. qui ponens casum iurisdictio-
nis Admirati qualiter sit priuatiuè scribit forma-
lia verba Priuilegij, quæ sunt (*Ita quod subditi*
sint exempti, & immunes ab omni alia Curia, &
cum vocati fuerint coram quocumque Officiali ex
quauis causa ciuili, vel criminali debeant remit-
ti ad Curiam admiratiæ) & si considerentur hęc
verba æquipollent supradictis verbis taxatiuis, &
nihilominus fuit decisum pro M. Admirato, con-
tra Magnam Curiam Vic. quia iurisdictio erat
abdicatiuè concessa: Similiter idem *Franch. in*
alia sequenti decis. 723. tractando similem cau-
sam priuilegij abdicatiui, & priuatiui Nationis
Raguseorum, contra Admiratum, supponit, vt
priuilegium dictæ Nationis ita loquatur, (*vt nul-*
lus possit cognoscere de causis Raguseorum, pro
quauis causa, nisi Consul. Nationis) & proinde
dicta verba priuationem indicant, & iuncto ver-
23 bo sequenti (possit) necessitas imposita dicitur,
vt nemo se intromittat, DD. *in l. nemo potest ff. de*
leg. 1. & benè *Gutier. in repet. illius tex.* & facit
tex. in l. consulta diualia C. de test. am. & sic opi-
nio illa in iure, & in praxi recepta est.

Aduerte tamen, quod oportet, verba priuati-
ua referri ad omnes Iudices, nam si relatio abdi-
catiua haberet relationem solùm ad Tribunalia
24 ipsius Principis, vt vidi in multis inuestituris, ta-
xando, & limitando, vt magnus Iustitiarius Re-
gni, nec Præsides, alijque nostri Magistratus de-
beant cognoscere de suis causis Vassallorum.
Hæc equidem abdicatio censetur data respectu
concedentis priuatiuè ad Principem, & non ad
alios, vt considerat *D. Rouit. in d. Prag. 1. ex num.*
16. vbi de delict. quia in dubio strictè facienda
est interpretatio respectu tertij, DD. *in l. fin. ff. de*
const. Princ. & sic *Fetra ad Gram. dec. 26. nu. 19.*
in fine.

Si autem iurisdictio non solùm priuatiuè, &
inhibitiuè concedatur, sed etiam irritatiuè, ita
quod omnia in contrarium gesta sint nulla, nul-
liusque roboris, sed habeantur pro cassis, tunc
25 tanto fortius procedunt omnia desuper dicta
Grammat. voto 28, Rolan. consil. 80. lib. 5. D. Re-
gens Tappia decis. 3. vbi disceptat de inquisitio-
nibus factis contra Officiales perpetuos à Prore-
ge, cui inhibitum est, vt nil agere possit, absque
Regis licentia, & ego alias authoritates adduxi in
hac pragm. in præc. comment. vbi similiter, & in-
cidenter de hoc articulo verba feci *ex num.* 107.
cum seq.

AR-

A R G V M E N T V M.

Barones an habent fiſcum, & an Curiæ coadiutor aſſiſtere poſſit, poſt quam cauſa eſt deuoluta ad Regium Superiorem.

Fiſcus an interuenire poſſit in cauſis criminalibus agitatis in curijs Terrarum demanialium.

Pœnæ pecuniariæ, quando parti, vel fiſco applicari debeant.

Fiſcus an habeat ius in pœnis antè ſententiam.

S V M M A R I V M.

Barones non habent fiſcum, nec fiſcalia, & proinde creare non poſſunt Aduocatum, vel Procuratorem fiſcalem, ſed tantùm Curia coadiutorem.

2 *Baro non poteſt apud Superiorem, coadiutorem tenere, cauſa appellata, pro defendenda ſententia, & remiſſione habenda ad ſuos Iudices.*

3 *Aduocatus fiſcalis poteſt interuenire in grauibus cauſis agitandis in curijs demanialibus, quando ibi reperitur.*

4 *Qualibet pœna magna, vel parua regulariter ſpectat ad Fiſcum.*

5 *Pœna conuentionales pertinent ad partes.*

6 *Pœna dupli, & tripli, quando debeantur parti.*

7 *Pœna impoſita ad inſtantiam partis, in bannis, an ipſi debeantur.*

8 *Pars pœna ciuilis, ſemper ſolet applicari Curia illius loci.*

9 *Pœna impropria fructus dicuntur, & proinde non ponuntur in corpore introituum feudaliũ, nec in releuio, quando venduntur.*

10 *Pœna poſtquam ſunt incorporata fiſco; ſunt de Regis patrimonio effecta, & non ſolet de eis fieri gratia.*

11 *Pœna incorporata non veniunt reſtituenda in generali indultu.*

12 *Fiſco non dicitur ius quæſitum in pœnis, niſi poſt ſententiam.*

13 *Fiſcus in pœnis eſt poſterior creditor omnibus tractantibus de damno.*

C A P V T XXXVIII.

BArones non habent Fiſcum neque fiſcalia,
& proinde tenere, ſeù creare non poſſunt
Aduocatum, aut Procuratorem, qui nomen
Fiſcalis habere poſſit vti ſunt in Re-
1 gijs Tribunalibus, cum ſolus Princeps Superio-
rem non recognoſcens tales Officiales habere
debeat. Verùm ex conſuetudine aliquam perſo-
nam conſtituunt, quæ in cauſis criminalibus inſi-
ſtendi curam tenet, & Curiæ coadiutorem appel-
lant, vt dixi in *prac. commet. num. 240. & Auend.
de excq. mand. Regum cap. 7. nu. 7. part. 1.* ac nu-
per *D. Conſtant. in l. 1. Cod. pœn. fiſc. nu.* 8. qui hac
noſtra authoritate vtitur.

Finita verò prima, vel ſecunda inſtantia, in
Curijs Baronalibus, & deuoluta cauſa per appel-
lationem ad Regios Superiores, dubitatum fuit,
an valeat Baro tenere dictum coadiutorem, vel
2 perſonam aliam aſſiſtentem pro cauſa deuoluta,
ad effectum defendendi ſententiam iudicatam,
pro ea confirmanda, ſeù remittenda ad ſuam
Curiam, & videtur non eſſe prohibitum, vt quis
pro ſuo intereſſe in cauſis aſſiſtere non poſſit, etiã
ſi habeat intereſſe ſecundarium *l. ſi per luſorio ff.
de appell. l. is à quo ff. de rei vend. & deciſum re-
fert Fontan. de pact. nup. clauſ. 3. gloſ. 3. num.* 49.
Contrarium tamen in hoc Regno obſeruatur,
nam cum in omni Tribunali reſidat *Fiſcus* Re-
gius, deuoluta cauſa per appellationem, ceſſant
partes primi Iudicis, & ſic Baronis, vt innuit *D.
Rouit. in rubr. de ſent. fori iudic. num.* 24. Imò in
Regijs audientijs vbi reſident Aduocatus, & Pro-
curator Fiſcales, ſi ea terra ſit demanialis, coad-
iutorem Officialis tenere non poteſt, quia Fiſcus
qui adeſt, poteſt pro intereſſe Fiſci, quando cau-
3 ſæ ſunt graues, petere, vt audiatur. Et in facto
dùm Curia Straticoti Ciuitatis Salerni conquæ-
reretur, quod in graui cauſa, quam remiſimus illi,
decreuiſſemus, vt in ea non procederet, niſi audi-
to Fiſco, dictus Straticotus, & Sindicus, dicebant
fuiſſe grauatos, Replicabã ita eſſe de iure, prout
ſic tenet *Franch. deciſ. 722. num.* 17. vt poſſit, &
valeat adeſſe in omnibus vbi Fiſcus habet inte-
reſſe, & ſic interuenire apud curiam Magiſtri
Admirati, Artis Lanæ, & ſimilium, & data rela-
tione per Reg. Aud. Proregi, mandauit Curiæ
Straticoti, vt in cauſis capitalibus nõ procederet,
niſi Fiſco audito. Et deberent hoc obſeruare Fi-
ſcales, qui ad euitandos labores prætermittunt
tam laudabilem diſpoſitionem, & non commit-
terentur à Regijs Gubernatoribus, (ſalua pace
bonorum) tantæ extorſiones, colluſiones, & cau-
ſarum ſuffocationes: & in ſumma vbi adeſt Fi-
ſcus, ceſſant alij.

Vlterius dùm locuti ſumus de pœnis Fiſcali-
bus: aliquas breues annotationes ponam: quando
debeant, vel non poſſint illæ pertinere ad Fiſcũ,
ſed ad Barones in terris inueſtitis, & regulariter
omnis pœna pecuniaria magna, vel parua, de iu-
4 re ad Fiſcum ſpectat *l. agraria, vbi Bartol. & ca-
teri ff. de termino moto, & in l. ſepulcri C. de ſe-
pulcr. violat.* ſi vero pœnæ erint conuentionales,
(quæ iurè peti poſſunt, vt latè in præc. tract. prag.
5 4-brobaui) parti applicari debent, & non Fiſco,
*Bartol. in l. ſi quis maior. C. de tranſact. Baiard.
ad Clar. quæſtio. 80. nu. 6. Farin. plenè tit. de var.
& diu. crimin. quæſt. 107. artic. 8. nu.* 93. ſimiliter
pœnæ dupli, & tripli, quæ de iure imponuntur,
iuxta *§. tripli, & §. quadrupli inſt. de Action. ſi ex
6 contractu,* & non ex delicto veniant, parti deben-
tur, ſi habeat intereſſe: nam ſi ei debetur ſimplũ,
in conſequentiam debetur duplum, & triplum,
ſic *Felyn. & Ripa in rubr. de iudic. Aret. in §. fin.
inſtit. eodem.*

Idemque obſeruandum, ſi de iure, vel banno,
7 ad inſtantiam alicuius pœna imponatur, vt ani-
malia non intrent in pratis, vineis, & defenſis, &
paſcua non ſumant: nam pœna ratione contem-
ptus perſonæ, ac incertitudinis damni, parti ap-
plicanda erit, & non Baroni *Doct. per illum text.
in l. pœn. ff. de in ius voc. in l. reſcriptum ff. de pact.
& in l. poſt legatum §. ammittere ff. de in ijs quib.
vt indign. Guttier. pract. qq. canon. c. 5. lib. 2.* Et li-
cèt de diametro aduerſari videatur *text. in l. Pa-*

pinianus §. *meminisse ff. de inoff. test.* tamen DD. Et præcipuè Castr. ibi conciliant hæc iura, istum tex. procedere, quando pœna respicit principaliter vel accessoriè aliquod delictum, tunc pœna
8 oriens, Fisco debetur, aliàs parti esset applicanda, vt supra probauimus, Verum enim verò vidi generalem obseruantiam, quod in omnibus capitulationibus Vniuersitatum super contrauentionibus, & bannis pœnalibus, semper conuenitur, & asseritur, vt certa pars detur Curiæ, & altera parti, ad tollendas differentias.

Item pœnæ Fiscales, licèt sint in fructu, vt *Doct. in l. fin. ff. sol. matr.* impropriè tamen tales dicuntur, indè introitus feudales non considerantur, neque in Releuijs ponuntur, nam erogantur in impensis iustitiæ, vt latè probaui in *pragm. 6. nu. 19. prec. tract.* postquam verò sunt incorporatæ dicuntur in fructu, & de patrimonio, sed ante
10 tea non dicitur Fisco ius aliquod quæsitum: Inde oritur, quòd Prorex, & alij Superiores, quibus licitum est facere aliquas gratias, vti Regentibus qui partem pœnarum, ad quas quis fuit condemnatus remittunt, semper dicunt, dummodo, non sit executa pœna, vel incorporata, & sic fit in
11 indultis generalibus, *arg. ex glos. in l. 1. §. si quis propter ff. de itin. act. priu. DD. in l. non amplius ff. de leg. 1.*

Ex hoc fonte deriuat conclusio illa, quòd non dicitur Fisco ius quæsitum in pœnis ante senten-
12 tiam in rem iudicatam transactam, tam in foro fori, quam poli, quamuis pœna ipso iure sit imposita, *Molin. de iust. & iure quæst. 95. Gutier. pract. quæst. canon. lib. 2. cap. 5.* Ideoquè cum sit ius lucratiuum, & non quæratur actio, nisi vt su-
13 pra, Fiscus dicitur posterior omnibus creditoribus in pœnis, etiam creditoribus habentibus personalem actionem, quia Fiscus de lucro, creditor de damno tractant, & dispar est ratio istorum *l. proculus ff. de damn. infect. l. fin. ff. ex quib. caus. maior. Dec. & Cagnol. in l. non debet §. in re obscura ff. de reg. iur.*

ARGVMENTVM.

Appellatio à causis definitis in curia Nundinarum, an sit facienda ad Iudicem appellationis Baronis loci, vel ad Regia Tribunalia.

SVMMARIVM.

1 *Princeps postquam feudum concessit, in eo se intromittere, vel in iurisdictione concurrere non potest.*
2 *Nundinæ absque Principis permissu à Baronibus conferri non possunt.*
3 *Appellandum est ad Regios Superiores, & non ad Officiales Baronis à decretis latis à Sindicatoribus, & grauaminibus Grassiorum, & num. 7.*
4 *Causa immediata, & originaria est attendenda.*
5 *Princeps nequit sine consensu Baronis tempore nundinarum in terra Baronis Iurisdictionem alteri concedere.*
6 *Subfeudum à Barone cum Regio assensu concessum, si ob culpas, vel generationem finitam, deuoluatur ad Baronem, & non ad Regem reuertitur.*
8 *Appellandum est ad Regios Superiores, & non ad Officiales Baronis, à decretis Magistri Nundinarum, si illarum priuilegium immediatè à Rege dependeat.*
9 *Actus attribuitur causæ proximæ.*
10 *Regula qui confirmat dare videtur qualiter intelligatur.*
11 *Assensum princeps concedendo super feudi alienationes, non dicitur nouumius tribuere, & reijcere nullitates.*
12 *Assensum Princeps concedere tenetur si iustam non habeat causam denegandi.*
13 *Causæ non expeditæ in Curia Nundinarum, remanent pœnes Baronem, & non transmittuntur ad Regios Superiores.*

CAPVT XXXIX.

Explicatum fuit in præc. tract. nu 187. qualiter Princeps postquam feudum cum iurisdictione contulit, se intromittere nequeat, in primis nec secundis causis Baro-
2 nibus concessis, neque Vassalli Superiores adire vel cuiusquam Iudicis, iurisdictionem, inpræiudicium Dominorum prorogare valeant.

Accidit postea in facto, pluribus vicibus hæsitari, & præcipuè ab Vniuersitate Ciuitatis Muri, cui annis præteritis priuilegium Nundinarum, à Comite illius concessum fuit, vt per decem dies in Mense Iulij nundinas exigere potuisset, & iurisdictio conferri deberet Magistro nundinarum, eligendo ab ipso Comite, qui de causis à relagatione infra cognoscere posset, cum clausula, vt super dicta supplicatione Regius assensus expediretur, prout in forma debita fuit cōcessus: Dicepratum fuit, an à decretis, & sententijs latis in dicta Curia Nundinarum, appellari deberet ad Iudicem secundarum causarum quos habet præfatus Comes vigore suorum priuilegiorum, vel sit habendus recursus ad Regios Superiores, Et super hoc diuersæ fuerunt consulationes, & collegia. Dicebatur ex vna parte, quod cum iurisdictio hæc nundinarum à Barone conferri non pos-
2 sit, sed solum à Principe, in cuius posse est, iurisdictionem dare, & mutare, vt *Marant. in sua prax. art. vt Iudic. Mercat. nu. 50. Tess. decis. 264.* ergo cum ab eo fluant, ad delegantem erit appellandū *l. 3. ff. quis, & à quo l. 1. §. si quis in appellatione ff. de appell.* Inde in simili à sententia Syndicatorū, qui ab Vniuersitate dependent, & non à Barone, ab eorum decretis appellandum esse ad Regios Superiores, & sic à grauaminibus Catapanorum,
3 seu Grassciorum, refert de *Franch. decis. 511.* & quod Princeps ex causa publicæ vtilitatis (prout sunt commercia nundinarum) possit ad tempus minuere iurisdictionem Baronis, dixi supra cap. . . . *Valasc. consul. 12.* prout continuò fit causa militiæ ministerij artis lanæ, serici, ferri, & similium, vt est notorium, ad Principem seu eius Ministros in casu grauaminum recurritur, & sic in terminis in materia hac nundinarum contra Baronem consuluit *Menad. cons. 24.*

In

In contrarium dicebam. In omnibus attendendam esse causam immediatam, vt latè per *Tiraq. in reg. cessante lim. 20.* & sic quamuis Rex assen-
4 tiat introductioni Feriarum, potissima causa est concessio Baronis, cui totalis iurisdictio concessa fuit, & sine suo consensu Princeps iure non posset illi iurisdictionem minuere, vel præiudicare, *l. 2. §. si quis à Principe ff. ne quid in loc. publ.* Et licèt iusta causa sit, indicendi nundinas, hoc est verum,
5 sed non est de essentia, in Nundinis, iurisdictionē tollere ab ordinario, qui iustitiam etiam ministrare in nundinis potest, & propterea, quod nostrum est, sine facto nostro auferri non potest, ex regula *l. id quod nostrum ff. de reg. iur.* Vnde fortior est causa Baronis concedentis, & se expropriantis, quam Regis assentientis super concessione à Barone facta. Hinc concesso feudo à Barone cum assensu Principis, ob culpas, & alias causas ll. feu-
6 dorum indictas, feudum id non deuoluitur ad Regem, à quo mediate tenetur, sed ad Regem, qui immediate inuestiuit, quia originalis, & potentior causa attenditur, & ab eo iurisdictio, & cætera dicuntur collata, sic *Andr. in cap. 2. nu. 4. vers. patet ergo de pace ten. Afflict. dec. 282. nu. 12. de Curt. in suo diuers. fol. 62. à num. 79. Bammacar. in car.* Domino committente, si de *feud. def. cont.* Et proinde est asserendum, quod cum concessio immediatè depēdeat à Barone, ad ipsū est recurrendum super appellationibus interpositis à Magistro nundinarum nè sua iurisdictio minuatur.

Nec obstant dicta ex aduerso ex Syndicatorū decretis, & Grasseriorum grauaminibus ad Regios Superiores appellandum esse: nam hæc obiectio faciliter diluitur, quia in dictis casibus iurisdictio dependet à Principe, & in nihilo à Barone.
7 Minusque refert doctrina *Minad.* qui ait, ad Regios Superiores esse recurrendum pro reparatione grauaminum à decretis Magistri Nundinarū: nam procedit, quando iurisdictio mercati à Rege immediatè fluxeret ante translationem feudi inuestitura: nam cum ea iurisdictio principaliter ab
8 eo fuerit tributa, ad eum recurrendum est: secùs quando concessio iurisdictionis fuerit facta à Barone, cum reseruatione eligendi Officiales, nam tunc priuilegium, vt dixi, sumit originem, & vires à Barone, inde ipse creat Officialem pro illo tempore, dat literas commissionis, confert iurisdictionem, & cum ab eo dependeat, ad eum est appellandum, ex *d. l. 1. §. si quis ff. de appell. & sic Couar. pract. quest. cap. 4. vers. 2.* conclusio, nam
9 actus attribuitur causæ proximæ, *Socc. cons. 15. lib. 3.* & probat *tex. in §. ius iurandum Auth. de defens. ciuit.*

Nec vim facit, quòd qui confirmat dare videtur *l. obuenire ff. de verb. signif.* nam assensus qui
10 petitur à Rege est ad tollendum tantum obstaculum prohibitiuum, cū Baro sine Principis beneplacito aliquid iurisdictionale, seù feudale concedere non possit ex *c. imperialem de proh. feud. alien. & const. Regni*, diuæ memoriæ, adeo quod assensum concedendo, non dicitur Princeps dominium concedere, nec aliquod nouum ius tri-
11 buere, *Andr. in d. cap. Imperialem n. 11. de Pont. cons. 3. nu. 1.* Et sic datur intellectus ad *d. l. obuenire*, vt procedat, quando quis de suo dat, & relaxat, aliàs si solum consensum præstat, attenditur prima causa, quæ influit, & producit secundam, *l. si ita stipulatus § fin. in l. seq. ff. de verbor. obligatio.* Princeps enim semper assentire tenetur, si iustam causam contradicendi non habet, *Afflict. in*
12 *Const. Regni* si quis post litem, *Frecc. de subfeud. lib. 6. ad Constit.* diuæ memoriæ, *Capyc. in inuest.* verbo necessitas. *Franch. dec. 695. num. 4.* Confert quod causæ quæ ceptæ sunt in ista Curia nundinarum, & non expediuntur eo tempore, omnes remanent pœnes loci Officialem, & nō transmittuntur ad Regiam Audientiam, vel Magnam Curiam, quod fit ex eo quia Baronalis iurisdictionis, acta gesta in dictis ferijs sunt: & ita à Colle-
13 gijs fuit conclusum, & Vniuersitas acquieuit.

In alijs verò locis, vbi reperitur priuilegium immediate concessum à Principe, & ab ipso, vel Vniuersitate creatur quotannis Magister nundinarum, vt vidi, in multis Regionibus, sine dubio, ad Regios superiores esset appellandum. Et cum hac distinctione, opiniones conciliari puto, quæ contrariæ videntur.

ARGVMENTVM.

Pœna publicationis bonorum, aliæquè pœnæ Fisco debitæ: quando Baroni competere possint.

Sententia Curiæ Baronalis si reformetur in pecunia, an Baro sibi applicandam esse prætendere possit.

Auocata causa per Superiorem, si reus reperiatur habilitatus per illam Curiam, an superior executiuè fideiussorem requirere posiit, & in casu contrauentionis cui pœna debeatur.

SVMMARIVM.

1 *Bonorum publicatio Principi competit, cum sit de regalibus, sed ex concessione meri, & mixti imperij communicata intelligitur Baronibus.*

2 *Publicatio bonorum licèt facta sit à Regio Tribunali, quoad bona sita in territorio Baronis sunt ipsius.*

3 *Pœna a statuto nouiter indicta, & factum delictum, quod de iure communi non erat tunc Fisco soli competit, quando cognitio causæ ad Baronem pertinere non possit, alias sic*

4 *Pœna licèt sit comminata, vt Fisco applicanda sit, non per hoc Baro dicitur ea priuatus.*

5 *Causa deuoluta ad Regios Superiores, si succedat pœna pecuniaria ex ea sententia, quando debeatur Baroni.*

6 *In maiori summa inest minor in sententijs, & in minori quantitate dicuntur pares sententiæ, licèt olim excedat.*

7 *Pœna pecuniaria, si erit reformata à Iudice secundo, ad quem illa pertinebit,*

8 *Fideiussio præstita in Curia Baronali, an possit incusari per tribunal Superius, & pœna exequi, & ipsi incorporari.*

9 *Fideiussores accepti in prima instantia, non tenētur*

tur in secunda, limitatur num. seq.

10 *Iudex appellationis reputatur uti Officialis subrogatus, à primo.*

11 *Poena fideiussionis capta in Curia Baronali, & incusata per Regios Superiores, fisco debetur ratione contemptus.*

CAPVT XXXX.

Publicationem bonorum esse de regalibus, & competere non posse nisi soli Principi Doct. tenuere *in l. 1. C. ne sin e iuss. Princ. Boer. decis.* 264. *Rom. cons.* 59. Nos autem *in prac. tract. num.* 207. diximus, quod publicatio bonorum quamuis sit de regalibus, tamen con-
1 cessa dicitur talis facultas Baroni inuestito cum mero, & mixto imperio, & ultra auctoritates ibi adductas, sic *Natta cons.* 180. *Thess. in cons. impresso post decis.* 132. *Gram. cons.* 78. *Farin. tit. de poenis quaest.* 25. *Guid. Pap. dec.* 341. *& latius Muta decis.* 29. Solùm spectat ad Principem, quando cognitio ipsius causae ad eum sit reseruata, uti lesae Maiestatis, falsae monetae, & haeresis, quia sunt de alto imperio, vt *Franch. decis.* 275. Alia vero crimina, ob quae publicatio bonorum indicitur, ad infeudatos spectat, & ita nouissimè *D. Constant. C. poen. fisc. lib.* 10. *nu.* 42.

Imò si causa, ob electionem fori, vel per aliam viam deuoluta esset ad Superiores, & per sententiam Vassallus Baronis esset condemnatus ad publicationem bonorum, prout continuò fit in foriu dicationum sententijs, respectu bonorum, quae
2 sunt in territorio Baronis, ea pertinent ad ipsum, inuestitum, licèt persona condemnata sit per Superiores, *Ciar. quaest.* 78. *Suarez com. opin. incip. confiscatio, Carau. in Ritu* 132 *à num.* 3. qui ait sic obseruandum circa confiscationem stabilium tantum, & non mobilium, quae opinio à multis etiam improbatur, quod indistinctè extendatur ad omnia, in loco baronis ex sententia *Ciar d. quaest. in fine Card. Tusc. verbo confiscato, conclus.* 720. *tom.* 2. qui de communi, & vera opinione testatur, & *Muta decis. cit. ex nu.* 22.

Sed quid si poena fuerit à principe nouiter imposita, & factum delictum, quod de iure ciuili non erat cognitum, an in istis etiam Baro intret locum fisci, hunc articulum explicaui in *prac. tract. ex nu.* 213. & pro affirmatiua conclusi, sed limitaui, si offensa esset authoritas Principis, ex inobseruantia alicuius praecepti, vel banni, aut poena esset ei reseruata, quem articulum latius
3 nunc declarandum putaui, vt restrictio, quod Baro non intrat si fuerit contrauentum bannis à Superioribus emanatis, intelligenda sit, in ijs bannis, quorum cognitio, & mandatum non poterat ad Barones spectare, quia non essent capaces mandandi, vti in bannis reuelationis victualium, & in pretijs eorum taxandis, tractis prohibitis, & alijs reseruatis ad altum dominium Principis: In ijs iurè Baro praetendere non poterit, poenam ad se pertinere. Si suus Vassallus contraueniat, vt supra dixi in criminibus falsae monetae, & alijs: Secùs autem si possent pertinere ad Barones, & ipsi potuissent similiter mandare, sic notat *D. Regens Constant. in l.* 1. *C. poenis fisc. ex nu.* 22. Item limitatio alia, poenam non deberi Baroni, quando expraesse reseruata est superiori, est intelligenda
4 quando specificè eius cognitionem sibi reseruat, & poenam applicandam dicit, aliàs non sufficeret verba generalia sub poena, &c. *ita Natta cons.* 34. & 346. *lib.* 2. & *sequitur D. Constant. ibidem num.* 23. & *seq.*

Quid si causa per appellationem deuoluta fuerit ad Regios Superiores, à Curia Baronali, quae ad poenam pecuniariam Reum condemnauit, & sententia sit per secundum Iudicem reformata, ad plus, vel minus: Ad quem spectabit prouentus,
5 & poena ad Iudicem appellationis, vel ad primù? Accidit casus in Regia Audientia Hidruntina. Nam Vniuersitas Sancti Petri in Galatina ex priuilegio ei debentur prouentus Curiae, quae cum condemnasset quemdam pro certa rixa in aureis sexaginta, ille appellauit ad iudicem secundarum causarum Ducis Affatae terrae, qui seruatis seruandis in triginta primam sententiam reformauit, ex qua reformatione, & disparitate praetendebat Aerarius Ducis, prouentum ad se pertinere, & quod ex confirmato nascatur actio in illa parte quotariua; Ex parte Vniuersitatis fuit replicatum,
6 in maiori summa inesse minorem *ad tex. in l. idē proferre § si plures ff. de recept. arb. Alex. consil.* 77. *vol.* 2. *Affl. decis.* 362. & licèt quantitas minor sit taxata, non per hoc sententia non concordat in minori, *DD. in l.* 1. *§ si quis ff. de verb. obligat.* Indè si arbitri, vel testes sint discordes, quia vnus in decem, alter in quindecim condemnet, vel testificentur, dicuntur contestes in quantitate quotatiua, *Cappell. Tholos. decis.* 208. *Vrsil. decis.* 240. *Gram. consil. ciuil.* 154. *Vin. com. opin.* 894. *Couar. var. resol. cap. fin. lib.* 1. & *Garsia de expens. cap.* 24. *nu.* 15. & quamuis *Franch. decis.* 356. dicat, in Sacr. Cons. non obseruari, vt in sententijs in maiori quantitate data discordia, insit minor: loquitur enim ibi, in casu quo plures Iudices in votando discordant in temporis condemnatione; nam tunc consuetudo est Sacr. Consil. in pari voto addere alios Consiliarios alterius aulae: Secùs si diuersim, & per diuersas Curias, seu tribunalia diuersimodè fuerit pronunciatum, prout est in casu nostro, nam tunc vendicat sibi locum regula proposita, in maiori summa inesse minorem, vt idē *Franch. ibi num.* 3. *innuit ad Affl. decis. respondendo.* Item dicebatur minorationem fuisse factā ex nouiter deductis in secunda instantia, vnde temperatio primae sententiae fuit ex Iustitia, non quod primus Iudex grauauerit, vt iurè causa re-
7 tineri potuisset, iuxta *cap. vt debitus honor de Appellat.* & propterea poenam ad primum Iudicem deberi, vt *Caj yc. dec.* 27. & ita in terminis *Staib. consil.* 74. qui aliter sensit, si prouentus fieret ex voluntate, quia Reus se composuisset cum Barone in secunda instantia; nam tunc euenit transactio, virtute priuilegiorum Baronis, qui facultatem habet poenas commutandi, iuxta ea quae in simili ponit *D. Constant. in l.* 1. *C. poenis fiscal. nu.* 28. vnde pro Vniuersitate fuit iudicatum.

Insuper in facto noua quaestio haesitata fuit, dum quidam inquisitum esset per Curiam Baronalem habilitatus, & appellasset pars accusatrix ab indebita habilitatione ad Regiam Audientiā Salerni, & acta fuissent transmissa: Citauimus
8 Reum, & fideiussores ad presentandum, & cum fuis-

fuisset decretum, vt causa remaneret ; inquisitus non comparuit, vndè fuit ille, & fideiussores cōdemnati ad pœnam fideiussionis, & dùm exequendum esset contra præfatos, comparuit Dux Eboli, vbi causa prima erat agitata, & dicebat, nulliter esse processum per Regiam Audientiam grauando ipsam Curiam, quia stipulatio, & promissio de stando iuri, & se præsentando erat facta in illa Curia, & ibi Reus, & fideiussores se obligauerant, vndè cùm cautio nomine alterius Iudicis stipulata non fuerit, Regia Audientia non poterat eam incusare, sed rescribere debebat illi Curiæ, vt ad carceres Reum reducere deberet, quæ suam obligationem in casu contrauentionis incusare poterat, & pęna erat applicanda Curiæ Baronali, quæ erat offensa, & quæ obligationem receperat; *arg. ex l. non à Iudice §. 1. ff. de iudic. l. cum apud ff. iudic. solu.* vbi expressè probatur, fi-
9 deiussorem acceptum in prima instantia non teneri in secunda, & sic *Thess. dec.* 202. *Franch. de decis.* 208. *&* 320. *ac Gizzar. decis.* 14. ex quibus causis, Collegæ dubitabant contra Fiscum. Ego autem defendendo quod ab ipso Tribunali gestum erat, respondebam, quod habilitatio facta cum promissione de se præsentando virtualiter intelligebatur, non solum respectu illius Iudicis, qui cautionem receperat, sed cuiuslibet alterius, qui subrogaretur in locum illius, qui auocare potuisset ipsam causam: nam cum Idem sit iudicium, ipse Iudex de iure reputabatur, & subrogatus naturam subrogantis tenet,
10 *l. 3. §. eum qui ff. si quis caut. sic Couar. cap requisisti num. 6. extra de test. Auil. in cap. pretorum cap. 1. glos. mandanda nu.* 19. *Peguer. decis.* 169. *& Thesaur.* in quodam responso post *decis.* Et quia causa deuoluta, in consequentiam omnia accessoria translata dicuntur, cum connexorum idem sit iudicium *l. proinde §. si seruum ff. ad l. Aquil.* Ideò cum Regia Audientia iurè citare
11 potuerit, contemptus nunc erat Regij Fisci, & illa pęna erat illi incorporanda, *arg. ex l. cum emancipatus § emancipatus filius ff. de collat. bonor. Natta cons.* 580. & in terminis *Cancer. lib. 3. var. resol. cap. 3. ex num.* 389. Nec refert *tex. in d. l. cum apud*, & aliæ decisiones in contrarium adductæ, quia in terpetratur *tex.* quando cautio fuerit recepta, & stipulata à Iudice nomine proprio, vt dicunt *Thess d. decis. num.* 16. *& alij DD. supra cit.* Item causa ibi erat finita per sententiam, sed in casu nostro causa erat pendens, & Regia Audientia erat subrogata loco primi, & ideo pęnam fideiussionis Fisco. & non Baroni applicauimus, quæ omnia tenementi, cum notabilia sint.

ARGVMEMTVM.

Bona, & Mancipia capta ab infidelibus, an & quando sint capientis, vel Fisci.

Præda an debeatur capienti, vel illi qui dedit causam ad capiendum.

Bona sterilia, & Campestria, an sint Vniuersitatis, vel Baronis.

SVMMARIVM.

1 *Bona vacantia, & quæ ab indignis auferuntur, an ad Baronem, vel Fiscum pertineant, remissiuè.*

2 *Animalia excadentialia, qualiter Baroni applicari possint.*

3 Bona *hostium, & persona, de iure communi sunt capientium.*

4 *Anibal Macedonius laudatur.*

5 *Preda facta ab infidelibus sine certamine, & periculo pertinet ad Fiscum.*

6 *Preda adhùc quando est capientium, pars debetur Fisco.*

7 *Preda dicitur in nostra potestate, quousque ab oculis non discedat.*

8 *Captura fieri non potest in alieno territorio, & iurisdictione, Dominio prohibente.*

9 *Litus adyciens mari est de territorio vicini, & illius iurisdictionis.*

10 *Iurisdictionem habens in terra, dicitur etiam habere in mari adiacenti.*

11 Bona *sterilia, & campestria quando sint Vniuersitatis, vel baronis, distinquitur.*

12 *Destinata pro pascuis, in alium vsum, à* Barone *conuerti non possunt.*

13 *Pascua in dubio præsumuntur esse Vniuersitatis, & non* Baronis.

CAPVT XLI.

Bona vacantia morientium sine hæredibus, & successoribus, vel quæ à personis vti indignis de iure auferri possunt, an ad Fiscū, vel ad Barones pertineant, latè in *prac. tra-*
1 *ctat. explicaui nu* 244. & videndus *est Molin. de iust. & iure quæst.* 53. *&* 55. Et de animalibus errantibus, & excadentialibus, quorum Domini ignorantur, qualiter factis præconizzationibus, Curiæ Baronali applicari possint, vltra ibi dictæ
2 *vide Peregrin. de iure fisci tit. de bon. vacant. num.* 30.

Item bona Hostium capta in bello, esse capiētium fuit dispositum per *§. item ea que ab hostibus instit. de rer. diuis. l. 1. ff. de acquir. possess.* indè
3 Mauri, & Turcæ capti deberent esse capientium, quia captiui, & bona eorum designantur de iure certantibus, quorum periculo, & industria capti fuerunt, *l. si quis pro redemptione §. simili C. de donat.*

Id quod in facto euenit, & aduertendum putaui, est quod dum assiderem in Regia Audientia Hidruntina. Prouinciales cœperunt centum viginti Turcas, duo enim triremes Venetorum, in Gulfu insequebantur duas fustas Turcarum Cursalium, qui cognoscendo non posse euadere à manibus illorum, quia mos Venetorùm est, nō mancipare dictos infedeles, & pro mancipijs tenere, vel vendere, sed morti eos tradere: ad effugiendam mortem descenderunt ad litus Ciuitatis Castri, quæ est in vtili dominio D. Francisci de Castro, nunc Lemensium Comitis, & sponte se dederunt in manus Hominum dictæ terræ, & Militum, qui eo tempose ipsos locos maritimos cu-

4 custodiebant, & certiorato Anibale Macedonio Marchione Turturæ Præside vigilantissimi mandauit, vt dicta præda fuisset asportata ad Ciuitatem Litij, vbi residet Regia Audienza, & facta relatione S. E. de diligentia aliquorum militum, & Nobilium, qui factum ignorantes, animosè occurrerunt contra dictos Turcas, in terram descendentes, & illos capiendo, & supplicabant, vt 5 remunerarentur super præda, nulla fuit habita ratio quia nullum ad fuit certamen, & ita iuris esse innuunt *Bartol. in l. quod bello nu. 3. ff. de capt. & postli. reuers. Gram. dec. 71. nu. 17. Franch. dec. 268. num. 3. & Dom. Regens Constant. de classic. num. 138.*

Et dùm alius casus accidisset, quod quædam fustæ de Nostraubus, quæ cum licentia ibant in cursu, & cæpissent vnam tartanam Turcarum, numero decem, & sub prætextu, quod credebant, prædam esse eorum, vendebant Brundusij mancipia illa Cumque de ordine Regiæ Audientiæ fuisset ad nos asportata, dicebam, quod licèt Hostes, & eorum bona de iure essent capientium, tamen de consuetudine in recognitionem, media pars Fisco debetur, vt tradit *Muta super prag. Sicil.* 6 *titul. 76. de Pirat. num. 19.* & similiter facta relatione S. E. iussit, vt ad ipsum trasmitteremus, vbi partes etiam adiuerunt, & nil obtinere potuerunt, ex eo, quia præda fuit facta sine pugna, quod nota.

Insuper super dicta captura facta à Nostratibus, & persecutione Venetorum, orta fuit alia controuersia: nam Capitaneus dictarum triremiū Venetorum dicebat, mancipia deberi illis restitui, quia ipsorum facto descenderunt in terram, & capta à militibus, & erat notorium, non posse effugere ab eorum manibus nam illi vtt dispersati ad effugiendam mortem mortem in terram se proiecererunt, vnde dici poterat fuisse captos in ipso Gulfu maris, quem prætendunt esset ipsorum, & ideo, quot annis ea republica armat tot triremes ad illius custodiam, prout erant tunc illæ triremes ad hoc destinatæ, & propterea prædam debere 7 esse ipsorum, cum ab oculis eorum non erat separata, *Salyc. in l. ab hostibus la 2. C. de postlim. reuers. Capol. cons. 136. lib. 1. ex tex. in l. 3. § item feras bestias ff. de acquir. poss.*

Replicauimus ex pluribus, eorum prætentionem esse vanam: Captura enim erat facta à nostris 8 in territorio Regis, in quo illi nullum ius, neque iurisdictionem habebant, & propterea nil pretendere poterant. Nec refert eos fuisse in persecutione, & illa effugere non potuisse: nam resoluitur ex *tex. in § fera cum seq. inst. de rer. diuis. & l. 3. & 5 ff. de acquir. rer. dom* vbi habetur, quod feræ si à Venatore insequatur in loco campestri, & illa intret in locum priuatum, poterit Dominus loci eā capere, & insequentes prohibere, nè in eius fundū intrent. Vlterius præda nostra est, si in tali custodia reperiatur, quod à nobis coerceri possit, secùs si ea poterit effugere oculos nostros, vel saluari in alium locum nam tunc desinit esse nostra, multa enim accidere possunt, nè eam capias, dicit *tex in d. l. 3. § illud*, vnde cum præda esset saluata, dum in alienam iurisdictionem, & territorium Principis confugisset, & poterat Dominus loci prohibere, ergo non obstant ex aduerso adducta, & ita post hæc scripta aduertit *D. Constant. in l. 1. num.* 9 *119. C. de class.* & quod litus adiacens mari, sit de territorio vicino, & ibi remanetur iurisdictio, firmant *Bal. in l si plures ff. de cond. inser. Bellug. in spec. Princ. rub. 30. Frecc. de subfeud. tit. quis dicatur Marchio num. 3.* & licèt multi teneant, iurisdictionem maris per balistam intra terram extendi, vt *Ozzasc. decis. 155. Mastrill. de magistr. lib. 4. cap. 16. num. 162.* posset procedere, quādo iurisdictio stat sub eodem Principis dominio, tam maris quam terræ alias mare est finis iurisdictionis cuiusque sic, & territoria *Hieron. de Mōte tract. fin. regund. cap. 7.* cum vulgaribus. Imò iurisdictionem habens in terra, dicitur habere in mari adiacenti, *Bart. in tract. de insula cap. anci-* 10 *piente nullius, Rehuff. & Plac. in l. 1. C. de class. lib. 10.* & ibi *D. Constant. nu. 38. & latius D. Regens Tappia dec. 22.* Et an vera sit prætensio Venetorum, quod Gulfus Maris Adriatici longissima præscriptione quęsierint dominium, vide quę congerit de *Pont. de potest. Proreg. tit. de triremibus, & antea Capoll. de seruit. tit. de mari, & nouissimè D. Tapia d. decis. ex nu. 6.*

Et redeundo ad primum institutum quæstionis, de bonis vacantibus, quando Fisco, vel Baroni competant, fuit in simili dubitatum, cuius sunt 11 bona sterilia, & Campestria sita infra feudi tenimentum. In facto Baro prætendebat esse sua, vti subrogatus in feudo, in locum Fisci, qui bona vacantia occupat, *C. de bon. vacant. lib. 10. & sic Jason in l. rem quæ nobis nu. 32. ff. de acqu. poss. Peregr. de iure Fisci lib. 4. tit. 3.* & ideo Baro poterat ea concedere ad colendum, vel in emphyteosim, censum ad sui libitum, vt *Cancer. lib. 3. var. resolution. cap. 4. num. 58.* In contrarium dicebat Vniuersitas, ea loca Campestria esse destinata pro pascuis animalium ipsorum Ciuium, & sic esse retēta, & non posse proinde, Dominium ea ad cultu-12 ram mutare, vel alijs concedere, nam pascua in dubio præsumuntur esse Vniuersitatis, & non Baronum, *Grauet. consil. 154. Vrsil. dec. 190. nu. 12. Couar. pract. qq. cap. 37. Auend. de exeq. mand. p. 5. cap. 12.* Vnde pro concordia distingue, quod aut dicta bona sterilia non fuerunt destinata pro vsu ciuium, sed fuerunt demanalia Baronis, & sic ret enta, & procedit opinio pro Barone, aliàs si fuerunt in vsu ciuium, pro pascuis, & alijs comoditatibus ipsorum, tunc ea præsumuntur demanialia Vniuersitatis, & Baro concedere non poterit, vti bona vacantia, cum satis dominium retineatur, dum ipsa Vniuersitas ius pascui habeat, vt late explicaui in *præceden. comment. prag 12.*

ARGVMENTVM.

Baro an possit immunitatem Vassallo concedere, & ab super tali materia facultatem habeat sua Curia cognoscendi.

Vniuersitas quando sine Proregis assensu, possit alicui immunitatem concedere, & sic existente necessitate statuere, vt immunitas ciuibus de iure debita denegetur.

Barones an ad tempus possint debitoribus dilationem dare, & an Regiæ Audientiæ habeant hanc facultatem.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Barones non possunt alterare regulas iuris, nec dispensare.*
2 *Barones possunt excitare iurisdictionem, non autem administrare.*
3 *Immunitatem aliquam Baro concedere non potest alicui.*
4 *Cognitio super materia immunitatis non pertinet ad Barones, sed ad Regios Superiores, si dubium aliquod sit.*
5 *Immunitas licèt detur de iure patri onusto, ea gaudere non poterit, si a Regia Camera non obtineat priuilegium.*
6 *Baro neque super suis feudalibus immunitatem dare potest, si ea officiat alijs.*
7 *Princeps si aliquem immunem faciat de solutionibus Fiscalium, detrahendum est tantum ab illo in competum fisci.*
8 *Vniuersitas potest ex causa cuiquam immunitatem concedere cum Assensu Regio.*
9 *Vniuersitas tempore necessitatis post statuere, vt immunitas de iure ciuibus debita non prastetur, cum Principis rescripto, vt nu. 11.*
10 *Immunitatis priuilegium tacitum habet conditionem, nisi aliud publica necessitas suadeat.*
12 *Barones guidare, & dilationem soluendi debitori concedere non possunt.*
13 *Regia Audientia habent facultatem dandi dilationem debitoribus carceratis à ducatis quinquaginta infra.*
14 *Dilatio annalis potest concedi cum obligatione debitoris, absque fideiussione.*
15 *Dilatio in multis casibus dari non debet debitoribus, & recensentur.*
16 *Baronibus an interdicta sit cognitio causa super concurrentia creditorum.*
16 *Tex. in l. fin. C. qui bon. ced. poss. declaratur.*
18 *Cessio bonorum non potest expleri in Curijs Baronalibus, & demanialibus, solùm in M. C. & Regijs Audientijs.*

CAPVT XLII.

Barones non posse alterare nec dispensare
super regulis iuris, aut rescripta expedire,
vt causa aliqua summariè, & sine scriptis
expediatur, si ea ordinariè sit de iure tra-
ctanda, Neque debere suis officialibus mandare,
1 vt quid faceant, vel non faciant in *prac. tract. nu.*
259. conclusimus, quia solùm iurisdictionem ex-
citare, non autem eam exercere possunt, & vltra
2 authoritates, ibi adductas: sic *Auend. postea visus*
de exeq. mand. cap. 5. nu. 7. p. 1. Mastril. de Magi-
str. lib. 4. cap. 10 *nu.* 185. quicquid aliter senserint
Ias. & Rip. in l. nemo potest ff. de leg. 1.
Indè fundauimus, non posse immunitatem
ab aliquo onere, Vassallo concedere, cum talis
3 facultas soli Principi competat ad *tex. in l. 1. C. de*
de Immun. nemin. conced. lib. 11. & obseruatione
dignum est, quod neque cognitio super immuni-
tatis prætensione ex priuilegio, vel de iure com-
muni, si ea causæ cognitionem requirat, & dubia
4 sit, ad Baronalem Curiam pertinet, sed tantùm ad
Regios Magistratus. *Auend. cap. 14. par. 2. nu.* 33
Boer. decis. 256. Incidenter tantùm cognoscere
poterint inferiores, super obseruantia priuilegij,
& eius tenoris, sed non super causa principali.
Gail. obser. 1. nu. 1. Caneer lib. 3. var. resol. tit. de
priuilegijs nu. 148. Adeo quod licèt certi iuris sit,
Patrem onustum ex numero duodecim liberorũ,
5 esse immunem ab oneribus personalibus, & rea-
libus *l. semper ff. de iure immun. l. si quis decurio*
C. de decurion. lib. 10. tamen talis exceptio, & im-
munitas, debet à Principe, & eius Regia Camara
obtineri, & non ab inferiori Iudice decerni, *Gut-*
tier. de tutel. cap. 21. par. 1. nu. 3.
Et non solùm Baro immunitatem ab aliquo
onere publico, vel priuato concedere non valet,
sed neque immunem facere potest subditum, ab
6 oneribus feudi, quæ debent Vassalli in seruitijs:
nam quamuis in sui præiudicium possit sibi, &
feudo in vita præiudicare, iuxta ea, quæ in *prac.*
comment. prag. 8. p. 3. nu. . . . explicauimus, tamen
quia exemptio, & immunitas concessa aliquibus
cæteros onerat, Cumque onera sint inter Vassal-
los repartiẽda, ne vnus plus altero oneretur, *Bar-*
tol. in l. ab omnibus ff. de leg. 1. l. debitorem ff. de
pact. & dicam infra cap. 90.
Vndè si Princeps voluerit aliquos immunes
facere à solutione functionum fiscalium, & tribu-
torum sibi detrahendũ erit in computum illius,
7 quod debet Vniuersitas, *Abb. & Felin. in c. acce-*
dentes de præscript. Ripa in l. si se non obtulit nu.
32. ff. de re iud. arg. tex. in l. vnica C. vt nullus ex
Vica lib. 11. Franch. Marc. decis. 490. p. 1. Capp.
Thol. q. 349. Andr. de Barulo in l. in fraudem, C.
de annon. & trib. lib. 10. & sic Barones nec super
alienis, nec sibi debitis immunitatem concedere
poterit, immunes faciendo suos seruos, familiares
venatores, & alios suos confideratos.
Limita si Baro cũ consensu Vniuersitatis ex cau-
sa publicæ vtilitatis immunitatem alicui conce-
dat; vti Medicis, & alijs magistris artium, ad hoc
ne discederent à Ciuitate, & loco, ad *tex. in l. 1.*
C. de decret. Decur. lib. 10. *Abb. in c. peruenit de*
Immun. Bart. in l. euacuatis, *C. de decur. Ripa in*
l. si se non obtulit num. 37. ff. de re iud. Petra de
potest. princ. cap. 3. quamquam alij sint opinionis,
adhùc requiri assensum Principis, cum talis im-
munitatis cognitio, ad Superiores pertineat, vt di-
xi ex *Luca de Pen. in l. 1. C. de ijs, qui à Princ. vac.*
Ozzasc. dec. 95 Franc. March. decis. 102. par. 2. &
sic ad maiorem validitatem solet obseruari, licèt
parte non opponente multa transeant, vt ait *glos.*
in l. vniuersa C. de prec. Imper. offer. & ibi Ias.
Indè est, quod ex causa necessitatis, & publicæ
vtilitatis posset Vniuersitas statuere, vt immunes
& exempti contribuant, vti tempore belli, famis,
vel necessitate molis debitorum, ad *tex. in l. vni-*
ca C. vt nem. liceat in empt. lib. 10. l. 1. C. quibus
9 *muner. lic. se excus. Soccin. in l. si ex toto num 6.*
ff. de leg. 1. Minsiger. obseru. 70 Valasc. consul. 21.
nàm omne priuilegium concessum, tacitam ha-
bet conditionem, nisi aliud necessitas, vel publica
10 vtilitas suadeat, *l. iubemus nullum C. de Sacros.*
Eccles. Crauet. cons. 294. D. Regens Constant. in l.
si quis decurio nu. 44. C. de decur. lib. 10. & D. Re-
gens Tapia decis. 23. nu. 76. quod omne priuile-
gium quantumcumque generale tempore belli,
&

& pestis non prosit ad immunitatem vti Reipublicæ damnosum, Attamen talis derogatio, sine
12 Principis rescripto fieri non potest ad solam conclusionem Vniuersitatis, & Baronis, *Alex. consil. 216. vol. 2. D. Tap. loco citato num.* 80. nam Princeps intueri debet, si adsit talis necessitas, vel publica vtilitas, vt tertio præiudicetur. *Riec. collec.* 1771. & non sunt multi dies, quod vniuersitas Gifuni fecit parlamentum, concludendo, vt neq; milites, aliique exempti, per biennium immunitatem gaudere debeant, vt possit releuari ab oppressione tot debitorum, & Regium assensum impetrauit, & commissa obseruantia Reg. Aud. Salerni contra eos, qui tenuebant contribuere.

Similiter, vt ad primum institutum redeamus. Neque ad tempus, Barones possunt immunem
12 quem facere, dando dilationem debitoribus, ne capi possint, aut molestari à creditoribus, cum ad solum Principem spectet, *Petr. de potestat. Princ. cap. 8. Menoch. consil. 244. & de arb. Iud. casu* 336. *Cabal. res. crim. 50. & Gurba consil. 76. num. 5.* ex causa necessitatis perhibendi testimonij, vel similis, posse per dies guidare dixi in prag. 6. quam facultatem etiam Iudicibus competere ait *Alex. in l. conuentionum ff. de pact. Fulgos. cons. 200. & Gurba loco citato.*

Superiores tamen Magistratus habent hanc iurisdictionem à Protege concessam, vt vidi in Reg. Audien. Calabriæ, Hidrunti, & in Prouincijs Basilicatę, Principatus Citra, & vltra, quibus pręfui, & nunc in M. C. V. quæ habet facultatem debitoribus Inopibus carceratis dandi dilationem à ducatis quinquaginta infra, soluendis mensatim, vsque ad annum, arbitrio Tribunalis, & innuit *Thes. decis. 186. in fine.*

Sed fuit controuersum, dum creditores opponebant, non esse relaxandos, nisi prius præstita cautione de soluendo, iuxta dispositionem *tex. in l. vniuersa C. de prec. Imp. offer.* qui dicit aliter dilationem nullius esse valoris, & sic *Carau. in Ritu* 287. Ego ad releuationem pauperum, qui non reperiebant satisdationem, dicebam, dictum *tex.*
14 procedere in dilatione quinquennali, & non in annali, nam in ista sufficit obligatio iudicialis iuratoria, vt *Fabr. in terminis diff. 21. C. de prec. Imp. offer. & antea aduertit Boer. dec. 296.* & sic continuò obseruamus in M C. illos relaxando cum iuratoria tantùm cautionem. Denegamus
15 tamen hanc dilationem in multis, vti pro solutione mercedis, salarij, affictus, *Guid. Pap. decis.* 119. si creditor similiter esset pauper, *Affl. decis.* 377. vel si debitum esset pium, vel esset depositum, vel prætium rerum comestibilium, vt *Boer.* ibi *Gratian. discep.* 222. & benè *Fabr. diff.* 11. *C.* eodem, qui istos; & alios casus excipit, in quibus nulla dilatio debitoribus concedi debet à Iudicibus.

Postremò aduerte, non solùm Baronibus non esse permissum dare dilationem debitoribus, sed
18 etiam interdictam esse eis cognitionem causæ super concurrentia creditorum à iure concessa, quando enim concurrit maior pars creditorum ad dandam dilationem debitori, tenentur alij minoris summæ concurrere, & si non concurrant, potest decerni, vt detur dilatio, non obstante dissensu illorum, *ex l. maiorem ff. de pact.* sed dicit *Vinius decis.* 38. quod talis concurrentia, & cognitio soli Principi, & eius Magistratibus competat, allegat *l. fin. C. qui bon. ced. poss.* quæ opinio
17 nunquam potuit mihi arridere; nam *tex.* quem citat ibi (quod ad Imperialem Maiestatem pertineat ea cognitio) loquitur de miserabili beneficio cessionis bonorum, quod non potest expleri in Curijs Baronalibus, nec demanialibus, Imò fuit dubitatum si tribunalibus Reg. Prouinciarum li-
18 cuisset (quod non habet dubium,) quod sic. Isto casu loquitur *tex.* Sed non in materia iudicij cũcurrentiæ creditorum, super iustitia, & non gratia fundata, & sic pro mea opinione vidi tenere *Carau. Ritu 287. nu. 3.* & si ne scrupulo sic continuò obseruatur, vt in omnibus Curijs cognoscatur ista materia concurrentiæ creditorum, & cóceditur dilatio, si maior pars creditorum concurrat, iuxta iuris dispositionem.

ARGVMENTVM.

Priuilegio miserabilium personarum circa fori electionem, an censeatur tacitè derogatum per iurisdictionem priuatiuè, & abdicatiuè Baroni concessam, & quid in causis executiuis.

Clausula (prout tui prędecessores tenuerunt) an includat priuilegia, quæ specialem requirunt expressionem.

Priuilegium fori superueniens, an sit iusta causa mutandi iudicium, & per quot actus dicatur iudicium cœptum.

SVMMARIVM.

1 *L. Vnica C. quando Imper. semper. vendicat si-bi locum nisi expressè sit derogata, vel si iurisdictio priuatiuè, & abdicatiuè sit concessa.*
2 *Auditor exercitus habet iurisdictionem priuatiuam ad omnia tribunalia.*
3 *Admiratus habet priuatam iurisdictionem in eos, qui viuunt ex arte maris.*
4 *M. Admiratus habet parem iurisdictionem cum Regijs Audientijs proinde eis inhibere non potest.*
5 *Electio fori cessat in executiuis causis.*
6 *Remissio causæ super liquidatione instrumentarum quando debeatur.*
7 *Clausula (prout tui prædecessores tenuerunt) quid importet.*
8 *Clausula prædicta non extenditur ad præiudicialia de quibus est facienda expressa mentio.*
9 *Priuilegiatus qui habet plura priuilegia, quando vincat in fori electione.*
10 *Electio fori, an deficiat, si vidua postea nubat, vel è contra an reuiuiscat, & iudicium possit iure mutari.*
11 *Lite cœpta quando dicatur ius quæsitum Tribunali.*
12 *Effectus dicitur consumatus per litis contestationem.*
13 *Iudicium an dicatur cœptum per libelli oblationem, & citationem, aut litis contestationem.*
14 *Iudicium perpetuatur per supplicationem parti intimatam in Sacro Consilio.*
15 *L. amplius ff. rem rat. hab. declaratur.*

16 Pri-

16 *Priuilegium fori superueniens non mutat iudicium cœptum, tam in ciuilibus, quam in criminalibus.*

17 *Miles pro debitis contractis ante militiam potest carcerari.*

CAPVT XLIII.

PRiuilegio in corpore iuris concesso viduis, miserabilibusque personis, *in l. 1. C. quando Imper. inter vid.* non censeri derogatum per plenariam concessionem iurisdictionis Baroni tributam: dixi *in prec. tract. nu.*

1 *299. ex decis. Franch. 192.* Nunc animaduertendum duxi, quod limitatur dicta decisio, si iurisdictio esset data priuatiuè, & abdicatiuè ad alios Iudices: nam tunc quia videtur abdicata potestas ab omni, præter inuestitum, censetur tacitè facta derogatio non obstante, quod sit dictum priuilegium insertum in corpore iuris, in quo specifica debet fieri reuocatio, ita ple[...] resoluimus supra *cap. 37. & firmat Grattian. disc ept. forens. c. 182.* & in facto dum Vidua eligisset forum Magnæ Curiæ de morte viri occisi à Capitaneo Equestri

2 qui ex *pragm. 15. cum seq. de Milit.* gaudet foro Auditoris exercitus, petita remissione per illum, adducendo priuilegium Militare priuatiuum, vidi per magnam Curiam remissam causam, & carceratum ad præfatum Auditorem, quamquam non haberet specialem derogationem ad dictam legem. Idem fuit iudicatum pro Admirato, qui habet iurisdictionem abdicatiuam ad omnes in

3 suos subditos, qui viuunt ex arte maris, vt *Franc. decis. 722.* Nam facta electione per Viduam ad Magnam Curiam pro morte filij, cuius homicidium patrauerat subditus dicti Admirati, petita remissione, causa fuit remissa, probato in termino, quod inquisitus erat de ipsius iurisdictione, sic etiam obseruauimus in Regia Audienna Hidruntina, in qua cum quidam Commissarius Admiratus, qui erat destinatus in portu maris Brundusini fecisset homicidium, & esset facta electio per pupillos filios in Regia Audientia, Capto Reo fuerunt expeditæ literæ inhibitoriales à vice Admirato, vt causam deberemus ei remittere,

4 quibus prouisionibus non obediuimus, quia dictum Tribunal non habebat iurisdictionem inhibendi vti Superior, cum parem cum Regia Audentia habeat iurisdictionem, sed dedimus terminum super remissione, & constito nobis de illius iurisdictione priuatiua, & abdicatiua remisimus causam non obstante fori electione facta in nostra Regia Audientia per pupillos.

Cessat etiam priuilegium dictæ *l. vnica C. quan. do Imper.* in executiuis causis, in quibus celeritas

5 est seruanda, vndè abdicatiua censetur ijs causis data potestas, & sic non practicatur tunc fori electio, sed vbi est cœptum iudicium exequitur, nõ obstante quamuis debita remissione petita, vt *Carau. Ritu 165. à nu. 73.* & propterea dùm esset citata Vidua super tenore instrumẽti, & illa conuolasset ad Regiam Audientiam per viam electionis fori, comparente creditore, & dicẽte tractatan de liquidatione via ritus causam remisimus,

6 & probat *Marant. in sua praxi 9. disti. 7. iudicijs Mercat. num. 176. Couar. pract. quest. cap. 14. num. 4. Grattan. discept. cap. 182. n. 6.* Nisi Vidua compareret, & faceret depositum, tunc super reliquis, in quibus peteret audiri plenariè, posset eligere forum, iuxta ea quæ dixi in *praced. commẽt. hac 8 prag. 1. nu. 83.*

Quid si inuestitura Baronis non habeat clausulam derogatoriam, sed sit facta cõcessio, (prout plenius antecessores tenuerunt) & in præcedenti adsit derogatio, an per dictam clausulam, secundus Baro obtinere debeat videtur dicendum,

7 quod sic cum relatum sit in referente cum omnibus eius qualitatibus *l. asse toto ff. de hered. instit, l. ait prætor §. si iudex ff. de re iud.* & quod talis clausula videatur importare specificam expressionem, facit *tex. in l. omnes* & ibi *DD. C. de præsc. 30. ann. de Pont. consf. 88. nu. 4. vol. 2. Sese decis. 93. Capyc. in inuestit. fol. 132. vers. & pro expressis.* In contrarium replicandum tamen est, vt non sufficiat dicta clausula: nam feudo deuoluto ad Regem, extinguuntur priuilegia concessa, adeo quod si in noua inuestitura dennò non tribuantur, & omnia exprimantur, non subintelliguntur, *And. in cap. 1. nu. 13. ex quib. caus. feud. amitt.* & dicta clausula generalis adaptatur in specificè ex-

8 pressis, non tamen extenditur in solita, & præiudicialia, de quibus est facienda expressa mentio sic *Dec. in rubr. de confirm. vtil. vel inutil. num. 3. Auend. de exeq. mand. cap. 19. nu. 5. vers. quæ confirmatio Rolan. consf. 29.* nisi concurrant aliæ multæ præsumptiones, ex quibus mens Principis pro certo eligi possit, quod hæc particularia priuilegia in hunc etiam secundum inuestitum concedere voluisset, *Menoch. de arb. Iud. casu 202. nu. 33. Franch. decis. 192. à nu. 9. & decis. 517. Gabr. Rom. titulo de clausf. concl. 5. Dec. consf. 165. Calder. consf. 11. Gozzad. consf. 9.* & confirmat dicta infra *cap. 60. a nu. 31.*

Hoc enim priuilegium eligendi forum à viduis, & miserabilibus personis (quas in *prac. trat.* hoc in loco enumeraui, quæ subintelliguntur sub hoc verbo miserabilium) non habet locum in multis casibus, & inter alios nu. 350. dixi, cessare si Actor, & Reus sint priuilegiati, & licèt de iure communi fiat consideratio, quis eorum habeat priuilegium pinguius, & quod naturale præferatur accidentali, & refert decem casus *D. Regens Tapia in l. fin. cap. 8. part. 2. ff. de Constit. Princip.*

9 Actamen in Regno non procedit hæc discussio, sed pariter, cum quis sit priuilegiatus, siuè cum maiori, siue cum minori qualitate priuilegia conquassantur, *Fran. decis. 553.* quia Ritus generaliter loquitur, vt loco citato dixeram. Vnum obseruatione dignum in hoc est quod adducit *Fabr. diffin. 1. C. quando Imper.* vt si persona fuerit priuilegiata, & etiam actio, veluti si vidua, vel virgo agat pro dote, quia tunc inest duplex priuilegium, si alter priuilegiatus concurrat, præualet electio fori illius, qui habet duo vincula, quæ de iure vincunt vnum, *§. affinitatis inst. de nupt.* sed loquitur ipse secundum ius commune, Cumque in Regno Ritus simpliciter, vt dixi fuit interpretatus, cogitandum est super diffin. Fabri.

Et non discedendo ab hoc articulo, Accidit quæstio in Regia Audientia Salerni, vbi vidua eligendo forum ipsius Tribunalis conuenerat aliam Mulierem maritatam, & iudicium cœptũ

L erat,

erat,ac processum ad multa præparatoria, sed interim Rea conuenta effecta fuit etiam ipsa vidua,
10 quia pendente iudicio mortuus fuit illius vir,& comparuit, petendo causam remitti ad suum domicilium,vt ibi conueniatur,cum Actor debeat forum Rei sequi ex vulgata Regula. Dum cessauerat priuilegium Actricis, cum ambo nunc essēt pariter priuilegiatæ,& priuilegium proindè conquassatum,Replicabat Actrix,quod vbi cœptum erat iudicium ibi debebat terminari ex *l.vbi cœptum ff.de iudic.*& ius superueniens non poterat mutare forum,*l.si quis postea ff.eodem*,nam prout dixeram in hac *prag.nu.*316. si priuilegiata decedat post litem introductam per viam electionis fori,quia ius erat quæsitum, non poterat peti causæ remissio,ex *Franch.dec.*257.*in fin.* & *dec.*544.
11 & propterea idem erat obseruandum;quando ex parte personæ conuentæ priuilegium ei superueniret,& sic in indiuiduo *Giurba decis.*82. qui ad partes disputando articulum firmat,illum Senatū in partem negatiuam inclinasse, causam non esse remittendam, quia sufficit,vt qualitas in actu requisita ad sit tempore initij;quamuis postea cesset,*l.ad testium* §. *conditionem ff. de test.l.mela ff. de alimen.leg.sic à simili Affl.decis.*210. ait restituendum esse maiorem in causa, quæ tempore minoris ætatis fuerat cœpta:nam mutatio qualitatis superueniens non nocet, *Tiraq.* regula cessante causa *lim.4.nu.3*. Ea enim regula,cessante causa,cessat effectus,non procedit, quando congruo tempore ius fuerit quæsitum, vt *Valasc.consult.* 57.*Gratian. d.scept.cap.*182. *Carau.Ritu* 239. & quamuis effectus non sit consumatus sufficit esse
12 inchoatum,*Tiraq.d.reg.lim.*12.*nu.*19.& *ita Foller.in Const.Regni* Statuimus,ex quibus hanc partem sequuta fuit Regię Audientię, vt procederetur:In ea excitauerat tamen prius aliam difficultatem pars aduersa;dicens posse dictam opinionem sustineri,si iudicium fuisset cœptum per litis contestationem,vel termini dationem in causa qui loco contestationis in Regno habetur,cum ea in causis ciuilibus non obseruetur,vt est notoriū, & iudicium non dici per præparatoria cœptum.
13 vt erat in causa prædicta,& propterea non posse fundari,verè fuisse ius quæsitum parti,vel tribunali,*arg.ex l.amplius non petiss.rem rat.hab.*vbi quis non dicitur petisse, & contrauenisse pacto de non molestando,nisi lis fuisset contestata,& sic *tex.in* §.2.*Auth.de litigios.* quod non dicitur res effecta litigiosa per solam citationem,sed per litis contestationem, quia litis pendentia non dicitur,nisi per dictum actum,qui est lapsis angularis,& fundamentum iudicij,*Doct.in cap.*1.*vt lite non contest.*

In contrarium respondebam,quod ad fundandam iurisdictionem,& præueniendum iudicium sola citatio cum intimatione sufficiat,ex *Affl.dec.* 220.*nu.*13.& *decis.*294.*Valasc.consul.*57. *Mascard.de probat.concl.*1227.& sic excutit *Barbos.per illum tex.in l.si quis postea ff. de iudic.ex*
14 *nu.*8.*cum seq.* Indè continuo practicatur in Sacro Consil.quod commissa causa per Præsidentem vni ex Consiliarijs,& supplicatione intimata, Cōmissarius ille dicitur legitimus, ita quòd si ex errore postea alteri committatur, primus Iudex erit confirmandus,licèt lis non fuerit coram eo contestata.Nec iura in contrarium adducta refragātur *tex enim in d.l.amplius,* & *Auth.* de litigiosis procedunt ad effugiendam pœnam litigij, nam
15 in odiosis sola citatio non sufficit, sed expressus dolus requiritur,qui nascitur ex litis contestatione:secus in alijs casibus indifferentibus,vti ad acquirendam præuentionem, & iurisdictionem in causis nam sola citatio sufficeret,prout conciliant *Barbos.loc.præcitato*, & *Guttier. lib.3.practic. quæst.cap.*30.

Sed præuenta iurisdictione,an si forus mutetur persona subijciatur nouo Iudici,vel primo,discussi hunc articulum hoc loco nu.320. concludendo
16 primum esse Iudicem competentem, maximè si in fraudem quis [illegible] mutationem procurauerit, & sequitur *Grat.discept.for.c.*421.& ita expresse mandat *prag.*16.§.14.*de Milit.*quod Miles effectus post delictum, remitti debeat ad Iudicem delicti, quia initium spectatur in pœnis,ad fundandam iurisdictionem,*Caball.casu* 147.& *Dominus meus Reg.* [illegible] *Valenz.consil.*4. *nu.*20.Indè pro debitis contractis ante militiam practicatur, vt miles non gaudeat priuilegio,vt carcerari non
17 possit,*Peguer. decisio.*222. & *dixi infra cap.*56. Si verò quis mutet habitum,& statum, facienda est alia distinctio,de qua vltra antiquos vide latè per *Giurb consilio* 15.*Caual.comm.opinion.quæst.* 563.*Gratian.disceptation.*226.*Marta de iurisd. par.4.cent.2.casu* 121.

ARGVMEMTVM.

Electio fori competens personis priuilegiatis,an fieri possit ad Iudicem appellationis aut à Iudice domicilij ad forum originis, vel tantùm ad Regia Tribunalia.

Iuramentū perhorrescentiæ an recipiat probationem in contrarium, & faciat corruere fori electionem.

Causa electionis fori si cesset, quia vidua maritum duxerit,an Baro remissionem petere possit.

Virgini Patrem habenti,an fori electio competat,& quid in stuprata.

Virgo quando suasionibus dicatur violentiā esse passam,& quæ sit pœna stupri.

SVMMARIVM.

1 Beneficium electionis fori non potest fieri ad Iudicem appellationis,vel domicilij.
2 Variare nō licet a foro contractus ad originem.
3 Remissio non datur in contractibus.
4 Electio fori non competit conuento pro rationibus redendis tutelæ administratæ.
5 Iuramentum perhorrescentiæ est prius præstandum, alias electio corruit.
6 Iuramentum perhorrescentiæ potest per Procuratorem specialem præstari.
7 Iuramentum perhorrescentiæ recipit probationem in contrarium.
8 Iuramentum perhorrescentiæ an sit necessarium, quando fit reuartatio à Superiore ad inferiorem.
9 Periurandi occasio debet euitari.

10 Va-

10 *Variationis ius extinguitur partibus concordatis.*
11 *Priuilegio electionis extincto, an Baro iurè petere possit remissionem causæ a Tribunali.*
12 *Virgo, vel vidua si maritetur, post ius quæsitum remissio non debetur.*
13 *Virgo, vel pupillus sub patria potestate existentes, num fori electionem habeant.*
14 *Dec. Franch. 671 declaretur.*
15 *Filius sine consensu patris potest accusare.*
16 *Virgo pro stupro violento potest uti priuilegio electionis fori, sed non pro voluntario.*
17 *Virgo quando præsumatur ut stuprata.*
18 *Suasiones, & promissiones ducendi in uxorem, an inducant violentiam.*
19 *Stupri pœna, quæ sit distinguitur.*
20 *Raptus semper præsumitur violentus, licèt mulier concurrat in fuga cum Amasio.*

CAPVT XLIIII.

MVltas quæstiones in *præc. tract.* notaui
super materia electionis fori, quæ competit
personis priuilegiatis: Reliqua
alia ponam, quæ mihi postea acciderũt
in facti contingentia, Dixi inquam *num.* 336. inter
cætera, electionem hanc fori deberi fieri ad Regia
Tribunalia, & non ad alios Iudices inferiores.
1 licèt essent competentes respectu eligentis; cumque
viderim adhuc alios Doct. contrarium sentire,
Ideò iterum meam sententiam confirmando,
dico non posse variari iudicem secundarum causarum,
vel à Iudice domicilij ad Iudicem originis
& ita *Staiban. consil. 74. nu. 13. Nouar. coll. 223.*
super pragmatica *num. 7. nam tex. l. 1. C. quando*
Imperator, dat protectionem. Principi miserabiliũ
personarum, & non alijs, & ita pluries iudicauimus.

Et præcipuè in Tribunali Prouinciæ Principatus
Citra, dum casus accidisset, quod quædam vidua
contraxisset in certo locò non sui domicilij,
vel originis, sed extraneo, & ibi soluere cum iuramento
promisisset, renunciando suo foro, dum
esset ibi conuenta, adueniente die habuit recursum
ad Regia Audientia petendo uti vidua pro-
2 uisiones, ut deberet causa remitti ad locum sui
domicilij, quem eligebat in forum, iurando perhorrescentiam,
Collega expediuit iuxta petita,
sed habito recursu ex parte Actoris intimati ad
ipsam met Regiã Audientiã se grauando, commissa
mihi causa, dicebatur ex parte Viduæ esse confirmandas
prouisiones, quia personæ priuilegiatæ
siue agant, siue conueniantur habent electionem
fori, & variationem ex dispositione Ritus? Vnde
cum forus suæ originis, & domicilij erat competens
poterat illam eligere, ac ad eum causa erat
remittenda, ut cognosceretùr.

Replicabatur ex parte Actoris, quod iurè potuerat
Vidua conuenta eligere forum ipsius Regiæ
Audientiæ, vel M. Cur. sed non forum sui domicilij
priuatum, & sic electio non poterat ei cõpetere.
Dicebat etiam, quod eligere tenentur priuilegiati,
Iudices competentes Regios, & non
incompetentes, ut nouaui hoc loco *nu. 336. cum*
3 *seq.* sed in casu nostro ultra dictum defectum Iudex
domicilij erat incompetens, nam cum ratione
contractus illa sortita forum esset illius loci, non
debeatur remissio in contractibus ad alium *l. hæres
absens. §. 1. ff. de iud. & l. 1. C. de eo* quod certo
loco, & dicam latius infra *cap.* . . . & propterea
ex illa alia ratione debuerant reuocari prouisiones,
Hinc est, quod etiam ratione quasi contractus
electio non datur, si quis enim mulier vidua
administrasset tutelam, vel aliud negotium
4 rationis in loco, si ibi erit conuenta ad rationes
reddendas, non poterit iurè eligere, & variare forum,
etiam Regium, *Gratian. decis. 180 Consil.
Pascal. de Patria potest. part. 2. cap. 2. num. 109.
Escobar. de ratiocin. cap. 7. n. 56.* quibus ponderatis
circumscripta fori electione, remisimus, ut Iudex
contractus procederet in causa.

Vlterius notaui, esse etiam necessarium in hac
materia electionis fori præstari ante omnia iura-
5 mentum perhorrescentiæ, ut disponit Const. Regni,
statuimus, & declarat *Carau. Ritu* 219. & 110.
nunc pupillorum tutor potest iurare, & maiores
priuilegiati absentes debent specialem procuratorem
constituere ad iurandum, ut *Affl. d. const.*
6 *nu. 37.* & aliàs electio esset nulla, *Thess. decis. 177.
nu. 13. Franch. dec. 257.* Dubium fuit excitatum,
an possit pars aduersa contra hoc iuramentum
7 contrarium probare, ita quod tunc causa debeat
remitti ad suum Iudicem, non obstante fori electione,
Thorus in 2. tom. dec. verbo terminus, refert
non fuisse admissam hanc prætensionem oppugnandi,
Attamen non facit mentionem, contrariũ
esse dispositum ex cap. Regni 42. & 162. quod
contra tale iuramentum potest pars assumere
onus probandi contrarium, & *Campan.* ibi dat
exempla: ut si deducatur, non esse verum, quod
conuentus sit persona potens, sed ipse eligens forum,
sit magnæ authoritatis, & potentiæ, & demostret
electionem fieri ad defatigandum impotentem,
qui in Regio Tribunali non habet substantiam
se defendendi, quod tunc partes superioris
debent esse, ut priuilegium non sit ingentium
angariæ, & ita innuit *Franch. decis. 257. nu. 6.* Iudex
enim debet Deum præ oculis habere, *l. quod
si ephesi ff. de eo, quod cert.* loco, & mens legislatoris
est attendenda, *Doct. in l. quod fauore C. de
legibus.*

Similiter fuit dubitatum, quando fit reuariatio
8 à Tribunali Regio ad locum domicilij, & inferiores
Iudices, an sit de essentia præstandum dictum
iuramentum perhorrescentiæ, & videbatur dicendum
si est verum, quod tale iuramentum tribuit
causam priuilegio, quia timetur potentia Aduersarij,
illud omninò est præstandum, & ita implicitè
innuit *Carau. Ritu 228. in fine sed Staiban.
cons. 74. nu. 11.* dicit, nunquam fuisse obseruatum
in reuariatione à supremo Tribunali, ad Curias
inferiores, recipi iuramentum, quia daretur materia
peierandi, quod permitti non debet, iuxta
text. in l. 2. C. de indict. viduit. Verum est, quod
9 tales reuariationes sunt suspectæ, & non admittuntur
per Superiores, nisi facta diligentia, si partes
se concordauerint, & solent cum iuramento
examinare variantem, & hoc obseruauimus in
causis delictorum grauium, quando enim partes
10 sunt transactæ, vel remissionem fecerint, cessat
ius quod habebant variandi, quia extincta est actio,
Cumque ius sit quæsitum Tribunali tempore

congruo, ideo non sit remissio, *Franch. decis. 257. in fine*, & proinde non admittitur tali casu variatio, *Caran. Ritu 233. Franch. dec. 100. nu. 21.*

Sed an possit tunc saltem Baro petere remissionem causæ, cum cessauerit causa, ob quam fuerat
11 deuoluta ad Superiorem Regium, *Thorus in 2. tomo decis.* verbo remissio dicit, fuisse iudicatum pro Barone, vt ibi refert, sed fortiter obstant ea, quæ dixi in *preced. cap. ex nu.* 10. vbi conclusimus quod licèt causa priuilegij *l. vnica* cesset quia virgo, vel vidua postea maritetur, non per hoc cessa-
12 bit, vt ius quæsitum Curiæ, in qua fuit facta electio non sit perpetuum, & causa non sit remittenda.

Et licèt ea questio loquatur in vna ex partibus petentibus remissionem, deficiente priuilegio electionis, idem videtur dicendum, quando Baro petierit: Causæ enim primæ instātiæ, ne Rei extra propria domicilia expensis defatigentur, competit tam ipsis Ciuibus, quàm Baroni, vt dixi supra *cap.* 16. Adeo quod etiam si ille non compareat ipsimet ciues remissionem legitimè petere poterint à Superiore ad eorum domicilium, Et sic cū par ratio sit in vno quam in alio, idem ius est statuendum *l. illud ff. ad l. aquil. l. iam hoc iure ff. de vulgar. & pupill. substit.* Posset tamen dici, quod virtus priuilegij sit fortior, maximè si sit cum clausulis abdicanuis: Vnde in occurrenti considera, quæ pro vtraque parte adduxi supra, & in dicto *cap.* 16.

Postremò veniamus ad resolutionem quæstionis, quam suo dubio reliqui in *prac. tract. n.* 329.
13 An virgo in potestate patris existens, & sic pupillus habeant fori electionem, & ex ijs, quæ dixit *Franch. dec.* 100 & ex alijs, quos ibi adduxi videtur dicendum, quod sic, licèt enim causa relata à *Franch.* non fuerit decisa, ita tamen fuisse antea iudicatum enunciat, & in alia *decis.* 671. videtur punctum decidisse, vt non competat pupillo dictum priuilegium, viuentibus parentibus Patre, vel Auo, & ita *Thorus 1. tom. decis.* verbo incipiēte Virgo, & *Viscont. in suis addition. ad Franch. decis.* 100.

Et dum casus accidisset in Regia Audientia Salerni, in qua soror virgo, querelam exposuit cū electione fori de homicidio commisso in personā Fratris, & Dux Tursij vtilis Dominus Terræ Castilionis, petijsset remissionem; nō obstante, quod non haberet derogationem, aduersus beneficium *l. vn. C quando imperator*, ex eo quia virgo habebat patrem, & propterea cessare beneficium electionis fori, ex doctrinis supra allegatis dicebat.

Pro Fisco considerabam, quod *decis. Franch.* 671. quæ habuit pro absoluto, non competere pupillo fori electionem, quando habet patrem, non loqui in criminalibus, sed generaliter, Vndè
14 iura iuribus concordando, potest distingui, eam procedere in ciuilibus causis, in quibus de iure resolutum est, quod tàm in profectitijs, quàm in aduentitijs, pater est legitimus administrator, & vsufructuarius, l. 1. *C. de bonis mater.* & siuè agatur contra filios, siuè illi vellent actiones mouere, actio stat radicata in persona patris, & ipse est cōueniendus, & sine ipso omnia acta sunt nulla, vt communiter *Doct. in l. fin. §. necessitate C. de bonis quæ liberis*. Hoc casu cum ius sit constitutum, in persona patris, & iudicium actiuè, & passiuè in eo consistit, cessant partes, & priuilegia filiorum pupillorum, vel Virginum, & benè procedit ea decisio, sed in criminalibus quando de iure filijs
15 competit ius accusandi, vt erat in casu nostro, nā mortuo fratre; in illius hæreditatem succedunt parentes, fratres, & sorores ex vulgata *auth. defuncto C. ad Tertull.* Cumque quibus competat successio, competit etiam ius querelandi, & remittēdi, prag. 8. titul. de composit. Cumque non sit necessaria auctoritas, neque Patris consensus, quando filij accusant pro se, vel alijs, vt communiter est receptum, & testatur *Clar. quæst.* 14. *nu.* 7.

Ergo in hoc alio casu, nō procedere *dec. Frāc. vltimi tomi*, sed attendendam esse decisionem eiusdem 100. qui loquendo in causa criminali, enunciat semper, per Sacrum Consilium fuisse iudicatum; Virginem fuisse admissam ad fori electionem.

Quæ opinio verissima mihi visa fuit, maximè non contradicente patre, quod ille præoccupasset in accusando in foro delicti, vel domicilij, tunc esset discutiendum, cum ius vindictæ omnibus competat; num si pater occupauerit locum possit fieri diuisio, & causa potius trahi ad forum electionis factæ per sororem viduam, vel Virginem, vel ad forum electum per patrem, cuius actio fortior de iure videtur inter alios, & consideranda erunt, quæ in simili diximus supra cap. 28. & quæ notat *Farin. quæst. . . . tit. de accusat.*

Itèm dum locuti fuerimus de Virgine, quando competit fori electio, est videndum, an pro stupro
16 in sui personam commisso, illa vti possit dicto priuilegio, & affirmatiuè decisum est per S. C. *teste Franch. dec.* 599. sed aduertendum duxi, istā decisionem procedere quando virgo coactè stuprata fuerit, sed non quando voluntariè, vt dixi in præced. Comment. quia in eo quod delinquit quis priuilegium habere potest *l. si ab arbitro ff. qui satisd. cogant.* & pro resolutione ibi discussi articulum, quando, præsumatur stuprum violentum, vel voluntarium, & an vera sit propositio, vt violentia illata dicatur etiam ex suasionibus, blanditijs, & promissionibus, & clarius eam elucidan-
17 do, duco conclusionem virginem præsumi in dubio in stupratam, eo magis si illa statim cumquæsta fuerit, uel acclamauerit, vt *Mascard. de probat. conclus. 22. & 1411.* & asserenti contrarium incumbit onus probandi, concubitum fuisse uoluntarium, saltem per legitimas præsumptiones, deducendo, quod Virgo amauerit uirum, illa miserit dona, ambasciatas, & alia, ex quibus iurè cognosci, & præsumi possit uiolentiam nullam interfuisse, *Guttier. pract. quæst. canon. cap. 37. Farin. de delict. carnis quæst. 147. §. dos, Molina de Iust. & iure. quæst. 104. lib. 3.* Nec simplices suasiones uiri, uiolentiam inducunt, adeò quod si alia non concurrant, illæ solæ non sufficiunt, quia ad inducendam puellam ad Virginitatem amittendā, quælibet uerba nōn sufficiunt, si illa non habeat uoluntatem ad copulam.

Et opinio dicentium, uiolentiam ex suasionibus præsumi, posset substineri in falsis promissio-
18 nibus, & deceptionibus factis, ducendi eam in uxorem, uel de ea maritanda, & dotanda: item suasiones uiolentiam trahunt, dum mulier fragilis

lis sit, & etiam facilis ad credendum, vnde lex fingit hoc casu violentiam, ideò Sacrum Consil. remigationis pœnam hoc casu imposuit, vt Franch.
19 dec. 333. nam si esset simplex non daretur pœna supra relegationem, sed exilij §. *item lex iulia inst. de publ. iud. Clar. §. stuprum num. 5. Petra ad Gram. decis.* 107. & si mulier erit humilis conditionis condennatio fit ad dotem assignandam, *Fabr. diffin. 5. C. de adulter. Ioseph. Ludouic. decis. Lucens.* 61. *Guttier. loco citato*: quando uero est stuprum, cum uera uiolentia, & non præsumpta, est pœna mortis, *Franch. decis.* 534. & ex prædictis potest decerni, quando uirgo pro stupro electionem fori possit habere.

In raptu uerò commisso à uiro scias, quod non est facienda talis distinctio, sed semper præsumitur de iure uiolentus, & furtiuus, licèt Mulier cō-
20 currat in fuga cum Amasio, sic *Affl. & Vrsill. dec.* 276. cum extractio a Domo Parentum satis sit exosa, & uituperabilis, *l. 3. §. si quis volentem ff. de liber. hom. exh.* Verùm est (uti dixi supra) pro stupro uiolenter præsumpto pœnam esse remigationis, & pro uera uiolentia esse pœnam mortis.

Idemque procedit hoc casu, quia præsumit lex uiolentiam, sed mitimus putat, quā mortis, *Thes. decis.* 218. *num.* 3. qui distinguit, qualiter Idex cōsiderare debebit, an, puella sit in potestate patris uel in protectione matris, aut fratrum, uel sit sola in Domo, & si pro matrimonio contrahendo simul aufugiunt, ut bene *Peguer. decis.* 43. & latiùs *Sese decis.* 94. cum tribus sequent. qui ponderat singulas præsumptiones, quando possit dici, Mulierem uiolenter fuisse raptam, & quando uoluntariè, & an suasiones uiolentiam inducant, & si confessio Mulieris, pro, uel contra releuet uirum, uel ipsum oneret, & nouissimè uidendus est *Fontanell. de pactis nupt tomo 2. claus. 5. Glos. 5. part. 3. ex nu.* 76. & ad hæc satis.

ARGVMENTVM

Pœna augustalis imposita per prag. contra damnum dantes, quando possit per Barones alterari.
Animalia Baronum, an teneantur ad pœnam prædictam, & cui sit applicanda.
Pœna imposita ad supplicationem Vniuersitatis an possit ex causa ea dispositio reuocari, in præiudicium Baronis, maximè si adest Regius assensus.

SVMMARIVM.

1 *Pœna arbitraria erat exactio pœne virtute Banni contra damnificantes, sed per pragmaticam est taxata ad augustale.*
2 *Pœna non potest excedere damnum.*
3 *Pœnam Augustalis imposita Per pragmaticam an Baro possit alterare.*
4 *Damnum dolosè illatum potest puniri etiam criminaliter.*
5 *Damnum datum in defensis, punitur habita ratione diffidæ.*
6 *Pœna damnificantium potest alterari in bannis in locis Baronum.*
7 *Animalia Baronum, an possint intercipi pro dāno, & an teneantur ad pœnam.*
8 *Baro, & Vassallus de iure ad imparia non iudicari debent.*
9 *Ordinationes Vniuersitatis pœnales. mediante publico parlamento possunt per eandem reuocari.*
10 *Assensus Regius non facit actum irreuocabilē, si reuocabilis est solum confirmat.*
11 *Attendendum est, quod principaliter fit, & non quod in consequentiam fuit concessum.*

CAPVT XLV.

INter alia corpora intro ituum feuda lium dixi venire cognitionem, & iurisdictionem baiulationis, & explicaui ex nu. 352. quæ pertineāt ad eam, & præcipuè pœnæ damnum dantiū, quæ de iure communi debebantur vltra damni
1 emandationem, vigore contemptus Baronum, ne quis ingrediuntur in locos appatronatos, & clausos, & ad arbitrium Baiuli moderabātur, *Albert. Brun. consil.* 101. *lib. 1. & cons.* 189. *lib. 2. Surd. consil.* 210. *lib. 2. num.* 14. *Cancer. lib. 3. resol. cap.* 13. *num.* 172. *sed per pragm. in cap. statuimus tit. de officio* Baiulo, statuta & taxata est pœna, vt non excedat Augustale, quod est valoris carolenorū quindecim.

Et explicaui, quod minus potest esse, si damnū non excedat pœnam, vel non attingat ad Augustale, si damnum verò erit vltra, pœna augeri non
2 potest, vt in Sacro Consil. plures retuli fuisse decisum.

Super hoc supposito declarabo limitationes, quas Doctor. voluerunt adducere, & inter alios *Auend. de exeq. mand. cap.* 13. *num.* 3. *par.* 1. dicit Barones, qui habent merum, & mixtum Imperiū posse augere hanc pœnam, sed de hac opinione
3 non curam, quia loquitur secundum ius commune, & non secundum dispositionem Regni nostri, Sed *Regens de Ponte de potestat. Proreg. tit. de prou.* §. 2. *& latius cons.* 53. *vol.* 2. sequitur hanc sententiam, & ita videtur innuere *D. Rouit. in d. prag. de officio Baiuli nu.* 11. quæ opinio si sic simpliciter interpetretur esset date anzam Baronibus augendi has pœnas ad libitum, & non uideo, cum sit taxata à lege possit metam eius transgredi, *l. sancimus, C. de poenis*, cum superior non possit alterare, dispensare, & legem imponere superiori, capit. cum inferior de maioris, & obedien.
4 & proinde ad saluandam hanc opinionem intelligerem, posse alterari pœnam hanc in damno, dolosè uel culposè illato, in quo potest oriri actio criminalis iniuriarum, hoc dixit *Auend. loc. cit.* si eius uerba perpendantur, & *Affl. in Const. Regni*, Baiuli locorum, & explicaui in *prac. tract. nu.* 365. ratione enim immixti criminis licèt sit de minimis, pœnam moderatè alterari substineri potest, & non alias, & ita sentio, nam aliàs esset destruere dispositionem pragmaticæ.

Insuper limitant dictam pragmaticam, vt non habeat locum, si damnum fiet in defensis, in quibus soluitur fida, nam in istis locis exigitur pœna maior, fida inquam, & diffidæ contra introuentes in illos locos defensos, ut explicaui in *praced.*
5 *comment. pragm.* 11. & ita *Auend. de exeq. mandatis*

datis Regum cap.12.num.3.& D. Rouit.in dicta pram.remissiue num.3.& est notadum,cum multi Dom.errare vidi,non distinguendo,vt fuit dictũ.

Item alterari potest pœna contra damnum dantes in fundis ipsorum Baronum, quia maior obseruatio est facienda in bonis eorum, ideo ius
6 singulare posse statui Doct. dixerunt ex *l.1.C.de grege domin.lib.11.*& ita in terminis *Cancer. lib. 3.cap 13.num.179.var.resolut.* Sed antequam ad extraneos diuertar, quæritur,an animalia Baronũ damnum dantia teneantur ad pœnam, vti Vassalli eam soluunt,videtur, quod in generali sermone Bannorum, quæ emittuntur à Curia Baronali nõ includatur persona loquentis,*l. inquisito C. de so-*
7 *lut.tanto magis*,quod pœna esset ponenda in introitu ipsius Baronis, vnde actio, & passio non possint stare semel. *l.debitori C. de pact.* Contrarium fuit resolutum, nam quod quisque, iuris in alium statuerit,ipso eodem iure vti debet, *tot.tit. ff.quod* quisque iuris,& Dominus,& Vassallus ad imparia nõ sunt iudicandi,vt bene *Affl. dec.265.*
8 cunque lex statuerit pœnam sine exceptione, & lex generaliter intelligi debet, *l. de pratio ff. de publics.*Ideo Barones,vel animalium custodes,ad damnum possunt condemnari,& ad pœnam,quę debet parti applicari,& non Baroni,alias pœna seruiret de vento, si deberet in bursam Baronis introire, *Auen.loco citato nu.6.*

Sed hoc notatur ad sciendum, quid de iure resolutum sit,sed quis contra Dominum, non solũ Barones non curant soluere damnum, quod sua animalia committunt in locis subditorum,sed ipsimet mandant,vt ad libitum depasci debeant in locis apertis,clausis,& vndique,& tirannydis eorum hodie ad summum redacta est; Exurge Domine,& vindica clamorem pauperum.

Consecutiuè,aliam quæstionem subnecto,quę similiter in facto fuit controuersa in prouincia Hidruntina,& Barensi,Vniuersitates, & eorum ciues procurarunt emitti Banna pœnalia, vt nullus debeat introire in vineas alienas tempore fructuum, & neque Dominus eorum possit dare licentiam,nisi in scriptis,& notificata, ac consignata Custodibus,sub pœna Baiulis applicanda,vltra carolenos triginta, super qua conclusione fuerat expeditus Regius Assensus,Cumque tractu temporis istæ pœnæ redactæ erant ad magnam ini-
9 quitatem, quædam Vniuersitas publico parlamento interueniente reuocauit talem ordinationem: vt de cætero pœna aliqua non exigatur,nisi volente Domino.

Baro pugnabat,quod dum pœna erat mediante Regio Assensu imposita, & ei acquisitum ius, non poterat eo inuito relaxari dicta ordinatio, *l. id* quod nostrum est sine facto nostro auferri nõ potest(dicit ibi *tex.*)*ff.de regul. iur.* in contrarium fuit replicatum, quod posset Consilium Vniuer-
10 sitatis semel,& pluries ab eo disposita reuocare, prout suadet publica vtilitas, & necessitas,nam per ea, quæ de nouo emergunt nouo indigemus auxilio,licèt fuissent cum iuramento facta decreta ab ipsa Vniuersitate,*Doct.in l.decreta ff.de decr.ab ordine fac.Guttier.tract.de iuram.p.2.c.18. num.22.*Nec est in consideratione interesse Baronis, quia attenditur primordialis causa, quæ insurrexit à voluntate ciuium, vnde mutata eorum voluntate, cessat id quod in consequentiam venit,*l.si quis nec causam ff. si certum pet.* & ita punctualiter *Cancer.lib.3.var.resol.cap.13.num.334.* Auiles prætorum *cap.17.glos.incip. las Haranu. 21.ex Felyn.in cap.cum accessissent de constit.*

ARGVMENTVM.

Pertinentiæ feudi,quæ dicantur, & an ædificata in terra feudali efficiantur feudalia, & quibus argumenta feuda terminentur.
Aquæ tam publicæ, quam priuatæ, quando ad Barones spectent, & an eorum cursus ad libitum mutari possit.

SVMMARIVM.

1 *Districtus ante translationem Imperij in terris non erant,neque fines.*
2 *Finium circumscriptio post introducta feuda inuenta fuere in inuestituris.*
3 *Feudum in dubio, non habet pertinentias terminatas.*
4 *Concesso feudo,in illis pertinentijs, & annexis, quæ concessa dicantur.*
5 *Feudi pertinentia,alia sunt proxima, alia remota.*
6 *Quicquid est intra fines feudi presumi de feudo quomodo intelligatur.*
7 *Feudo vendito in suo integro statu, & pertinentijs,an censeantur concessa bona burgensatica feudo adiecta.*
8 *Bona feudo vnita,& destinata, an comprehendantur sub feudo.*
9 *Destinatione mutatur natura rerum.*
10 *Aedificata in solo feudali, efficiuntur de feudo sic,& plantata.*
11 *Meliorationes in re facta,si excedunt valorem rei principalis, non cedunt solo,sed solum cedit eis.*
12 *Dotalis fundus desinit esse talis, si expensa facta superant extimationem illius.*
13 *Magis dignum attrahit minus dignum.*
14 *Incrementa,quæ accedunt feudo, quando feudalia dicantur.*
15 *Fines denotantur in dubio per præsumptiones vti per Montes,& colles,flumina,& alia.*
16 *Ocularis inspectio superat omne genus probationis,& in ea Iudex largas habet habenas.*
17 *Pertinentiæ feudi,quæ de iure dicantur.*
18 *Demanialia feudi,sunt Nemora,sidæ, & alia.*
19 *Aqua sunt Baronis,& de eius demanio.*
20 *Aquæ,& flumina nauigabilia,sunt de regalijs.*
21 *Aqua quæ nascuntur in fundis priuatorum, sunt ipsorum.*
22 *Aqua quæ nascuntur in fundis priuatis in quantitate sunt de feudo.*
23 *Aqua quæ nascitur in loco priuato, dicitur publica si constituat flumen.*
24 *Aqua quæ nascitur in fundo priuato, potest ad libitum diuerti.*
25 *Cursus solitus transire per vnum locum, non concedit quasi possessionem simpliciter.*
26 *Cursus manu factus inducit possidenti actionẽ, & non potest aqua diuerti.*

17.Vsus

27 *Vsus aquarum semper debetur subditis pro pertinentibus ad vellum.*

CAPVT XLVI.

Concesso feudo, quæ iurisdictio censeatur data: explicauimus in *prec. tract.* in prima parte huius pragmaticæ, & in 2. parte notauimus, quæ dicantur concessa circa pertinentia ad bona feudalia, facta inuestitura, modò aliquas quæstiones postea in causis contro uersas adijciam. Sed præmittendum antea est, quòd ante translationem Imperij, quando pœnes Rempublicã conseruabatur, castra, terras, villas, sine alia licentia Homines ædificabant, vbi dege-
1 bant, & certa territoria, & locos sibi appropriabant, occupabant, ac in eis dominia retinebant, & sic vsu, & destinatione certum districtum faciebant, ex *Bald. in l. ex hoc iure glos. 13. ff. de Iust. & iure*: Translato vero Imperio, ac postquam cœ-
2 ptum fuit per Reges feuda erigi, & Inuestituras fieri de terris, & feudis, Princeps solitus fuit terminare feuda, per fines, & multoties concessiones generaliter fuerunt factæ, & fiunt, concedendo castrum, vel terram, cum suis pertinentijs, districtu, integro statu, ac omnibus iuribus feudo annexis, & competentibus super hac inuestitura multæ quæstiones, & dubia oriri solent, nam cũ Ciuitas Castrum, & terræ non habeant de iure territorium circum scriptum, nisi quatenus ex
3 Regis priuilegio, vel antiqua consuetudine dicatur terminatum, vt benè *Innoc. in cap. cum ad sedem de restitut. spoliat. Bal. in l. 1. num. 12. C. de emanc. liber. & in l. 1. C. finium. regund. Anchar. consil. 141.* adeò qnod is qui terminos allegat,
4 probare tenetur, *Bertrand. cons. 37. vol. 1. Auend. de exeq. mand. cap. 4. par. 1. num. 4.*

5 Facta ergò concessione cum dictis clausulis, est notandum, quod, pertinentiæ aliæ sunt proximæ, aliæ remotæ; proximæ sunt, quæ de iure feudo præsumuntur annexæ, vti de demanio feudi, vt infra dicam; Remotæ sunt, quæ non insunt naturaliter, si non reperiuntur expressæ, nisi destinatione, *Bald. in cap. 1. §. si de manso nu. 4. si de inuest. fuerit controu. Menoch. lib. 3. de præsumpt. cap. 99. Franc. decis. 116.* In dubio enim, data genera li inuestitura, vel venditione omnia præsumuntur concessa, prout Antecessores tenuerunt, *arg. tex. in l. prouinciali C. de seruit.* & aqual, & si solita sint accedere Casalia, Villæ, oppida, fortalitia, & alia Ciuitati, vel loco concesso omnia veniunt, vt benè *Bertazzol. de clausul. cap. 20. glos. 22. Bammacar. in cap. in generali* si de feudo *defunct. de Pont. cons. 57. & 63.* qui alias etiam quæstiones super hac materia explicant. Alia autem bona, quæ de iure præsumuntur libera, & allodialia, non censentur data, nec valet illud
6 dictum, quicquid est intra fines feudi, sit de feudo: nam in dubio præsumuntur à feudo excepta, cum ab origine mundi bona fuerint libera, & sic hodie præsumuntur, nisi contrarium probetur *Menoch. lib. 3. præsumpt. c. 100. cum seq. Auend. de exeq. mand. cap. 12. nu. 2. Clar. §. feudum quæst. 18.* Stat inquam conclusio, quod quicquid est infra fines feudi sit de feudo, quoad iurisdictionẽ, non quoad bona, *Affl. decis. 167.* Item procedit, Barone possidente, secus verò, si tertius possideat, nam tunc præsumuntur allodialia, donec Baro contrarium non probet, *And. in c. 1. nu. 3. in add. de contr. inter masc. & fœm. de Pont. cons. 11. n. 6.*

His sic explicatis, difficultatem multoties vidi excitatam, An vendita terra, cum dictis clausulis, cum pertinentibus adiacentibus, & integro statu, censeantur etiam vendita bona priuato titulo quæsita, vel meliorata; vti feudo annexa, & sic
7 vineæ, & massariæ arboratæ, Palatium ædificatũ, census, & pensiones emptæ, & alia burgensatica: Ex parte emptoris dicitur, quod sic: nam dum venditio fuit generalis, generaliter omnia in ea terra vendita præsumuntur, *l. quæsitum §. Papinianus ff. de fundo instr.* & destinata ad feudum dicuntur de feudo, *l. fin. ff. de suppell. legat. Mascard. de probat. concl. 14.* & latè *Surd. dec. 134.* licèt enim naturaliter non sint de feudo, nec feudalem qualitatem habeant, tamen dicuntur vnita
8 feudo, & maximè si destinatione potuerint argui; quod insita sint cum feudo in exactione, in releuijs, & reintegrationibus, *arg. tex. in l. prædijs §. Titio ff. de leg. 2.* vbi si pater familias emerit diuersa iugera terræ in vno loco, & de ijs postea constituerit vnum fundum, quamuis ea iugera habuissent diuersas partes, & nomina, eo vendito vel legato, omnia ueniunt, quia per uiam unionis, unicus fuit effectus locus & sic *Alex. consil. 171. lib. 1. Bald. in l. 1. ff. de rer. diuis. Capyc. in inuest.* uerbo feudorum accessoria.

Contraria tamen sententia uerior reputata
9 fuit, quod bona priuata, & burgensatica, in generali uenditione non subaudiantur, quia diuersam naturam à feudo tenent, undè in dubio sub quauis contextura clausularum, non ueniunt, sed suã separatam naturam retinent, *Ann. alleg. 29.* & latius *Ann. filius consil. 100. de Pont. cons. 63. Petra de fideic. quæst. 3. ex nu. 399.* Indè aperto feudo Reg., non ueniunt incorporanda prædicta bona allodialia, de *Pont. cons. 11. Frecc. in 5. anth. lib. 2* Si tamen plantata, & ædificata essent in solo feudali, quia ædificium, & plantatum cedit solo,
10 ex uulgata regula *§. quod in solo instit. de rer. diuis.* posset prætendere nouus emptor, uel successor, ea bona feudo accedere, offerendo solutionẽ melioramentorum, iuxta *tex. in cap. 1. §. si vassallus.* Hic finitur *lex. Gizzar. decis. 32.* Sed ego in facti contingentia defendebam contrarium, dũ uenderetur Terra Solofræ, ubi adest ingens Palatium ædificatum, cum quadam Starsia in solo feudali, & dicebam, ueram esse dictam regulam,
11 sed quando meliorationes sunt factæ sine fraude, & earum ualor excedit extimationem soli, tunc mutatur natura rei, & solum cedit ædificio, & plantatis, & iustus census pro solo constitui posterit, ad *tex. insignem in l. si is §. quod dicitur ff. de iure dot.* ibi *(sed si tantum in fundum dotalem*
12 *impensum sit qu isti fundus est, desinere cum dotalem esse)* & ratio est, quia magis dignum trahit minus, & probat *tex in §. si quis in aliena tabula instit. de rer. diuis.* ubi insignis pictura non cedit tabulæ, & ita *Connon. liber. 3. comment: capit. 6.*
13 quod nota: Cum non facile hoc dictum inuenies.

Incrementa uerò, quæ ueniunt ex causa feudi etiam facto hominis, quando feudo accrescant &

& vniantur, non puto transcribenda notata per *Doct. in cap. si quis de manso de cont. inuest. Curt. in suo diuers. feud. fol. 85. ex num. 25. Capyc. in inuest.* verbo feudorum augmenta, *de Pont. consil. 52. a num. 31. Gizzar. decis. 34.* Sed redeundo ad digressa concludimus, bona priuata, & burgensatica non venire, etiam si Baro inter feudalia destinauerit, & tacitè vniuerit; nam ratione suæ maioris commoditatis, & non incorporationis fecisse præsumendum est, *Menoc. consil. 402. lib. 5. Alex. consil. 169. lib. 5. Natta cons. 479. Tiraq. de retractu conuent. §. 36. glos. 3.*

Vlterius, cum dixerimus, Castrum, & Terras non habere partes, & confinia terminata, qualiter erant fines probandi, respondeo, recurrendum esse ad præsumptiones, & coniecturas, Montes enim, colles, valles, fontes, lapides, custodum ap-
15 positio, exactio vectigalis in loco, exercitiũ iurisdictionis, laboratio territorij, pascua, & fama publica, sunt in antiquis coniecturę, & perfectę probationes ad terminandum vnum territorium ab alio; vt docet *Bald. consil. 420. lib. 1. Guid. Pap. dec. 195. Cassan. in Consuet. ud. Burgund. rubr. 1. glos. territoria, Auend. d. cap. 4. num. 19. & D. Regens Valenz. cons. 10.* Multum etiam operatur super tali probatione ocularis inspectio Iudicis, quæ necessaria reputatur *ad tex. in l. si irruptione §. ad officium ff. finiu. regund.* super qua largas ha-
16 bet de iure habenas in iudicando, vt Paris *de reintegr. feud. quaest. 327. Hieron. de Monte tract. fin. regund. cap. 101. Gratian. discept. for. cap. 595.* ex facie enim loci Iudex poterit arbitrari fines vtriusque partis, & terminationem.

Postremò est declarandum iuxta præmissa, quod feudum habet pertinentias remotas, de
17 quibus iam dixi, de proximis verò, quæ insunt feudo, & de iure sunt de demanio feudi esset tractandum, sed de hoc latè scripsi in *prae comment. prag. 11.* & esse de demanio dicebam Nemora, ius fidandi, Clibana, ex *Luc. de Penna in l. quicunque C. de fund. limit.* & etiam aquam, ex communiori resolutione esse Baronum, hoc loco in dic-
18 tis comment. notaui. Sed super hac materia aquarum aliqua explicabo, nam licet multa dixerim, restant aliqua declaranda: Posui inquam conclusionem, Aquas esse de feudo, sed limitaui, si essent nauigabiles, quia hæ exceptæ sunt, & reseruatæ Regi, vt de regalibus, quæ nisi expressè conceduntur, non veniunt *cap. 1. tit. quae sint regal.* Item restringitur conclusio, nisi aquæ nascerentur in fundis, priuatorum subditorum, quia tunc illę sũt in dominio ipsorum, vnde aqua orium habet,
20 *Boer. decis. 178. Ann. alleg. 68.* cum alijs ibi coaceruatis, Et ita communis est opinio.

Difficultatem verò, quam modo resoluere intendo, est an, & quando aqua, quæ nascitur in loco priuato, sit priuata, & non in dominio Baronis, cum in facto fuerit satis controuersum, & Doct. variant super hoc articulo: Dicunt enim multi, vt si aqua continuò fluat, & sit perennis, eam publi-
21 cam dici, & cum aquæ sint Baronibus concessæ, & in Regno non sint de publico, *vt Luc. de Penna in l. vsum aquae, C. de aqueduc. lib. 11. Staiban. consil. 22. num. 6.* ergò licèt aqua oriatur ex fundis subditorum, si ea erit perennis videtur esse Baronis sic probat *Bart. in l. flumimum ff. de damno in-*
22 *fecto, Franc. March. decis. 416. part. 1. & decis. 315. Dec. cons. 244. Borgu. Caual. decis. 5. part. 1. & decis. 22. cum seq. par. 2.* Alij, & melius distinguendo dicunt, prædictam opinionem substinere, si aqua sit in quantitate, ita quod faciat flumen perenne, nam tunc illa aqua publica dicitur, licèt ortum habeat à loco priuato, & relicto vsu domini loci poterit publico vsui destinari, sic *Mascar. de prob. concl. 123. num. 19. Marc. Anton. Eugen. consil. 41.* Si verò faciat Riuum, tunc publica dici non potest, *Bal. in l. item lapilli nu. 5. ff. de rer. diuis.* qui loquens de priuato flumine, ait, flumen si non erit magnum non dicitur aptum ad publicũ, sed priuatum commodum, & sic conciliant *Bartol. tract. de Insul. par. 2. & Cancer. variar. resol. lib. 3. cap. 42. num. 229.* & ita in facti contingentia pro Barone iudicauimus quia aqua, quæ excaturiebat à loco priuato erat in quantitate, vnde publico deseruire erat dicendum.

23 Ex qua resolutione, venit etiam declaratum aliud dubium, Nam quando aqua est priuata, ille potest ad libitum diuertere, & mutare cursum, nec poterit conqueri vicinus partis inferioris, quod contra solitum aqua non fluat ab suum, probat *tex. in l. proculus ff. de damno infect. l. 1. §. pen. ff. de aqua plu. arc. Mascar. loco cit. num. 12. Vin. decis. 411. nu. 8.* & licèt aqua per longissimũ tempus vniformiter currisset, non per hoc quæritur aliquod ius vicinis *Thes. decis. 245.* & est ratio, quia per rem inanimatam nil potest nobis
24 queri, *gl. solemnis in §. pen. Inst. per quas pers. nob. acq. Honded. consil. 79.* adeo quod Dominus aquę cursum illius vendere valet, cui voluerit, *Borgn. decis. 5. num. 49. par. 5.* nisi aqua illa priuata publico vsui pro victu hominum fuisset destinata, nam tunc tà in fauore publicæ vtilitatis, quàm patientiæ partis, quæ vidit fieri talem destinationem suę aquæ, non poterit cursus diuerti, vt *Addit. ad Thess. alleg. decis. Franch. Marcus decis. 111. par. 2.* Et licèt contra prædictam conclusionem videatur obstare *text. in l. 3. § ductus aquae ff. de aqua quot. & est. l. 2. in fine C. ad l. aquil. & l. 1. §. fin. ff. de Riuis*, vbi habetur non licere diuertere aquam à solito cursu Intellige, vt ista iura procedant, quando aqua ex loco publico quis vellet diuertere, vel opus aquæ ductus, manu factum, vellet demutare, nam cum ius sit quæsitum, istis casibus fieri non potest aliqua immutatio, *Bal. & Salic. in d. l. 2. Crauet. consil. 124. Cępoll. de seru. tit. de aqueductu, Gaualcan. decis. 6. par. 1.* & nouè *Staiban. cons. 21. cum seq.* alias licita est deuiatio, & variatio ad libitum Domini fundi, & ex prædictis remanet elucidata hæc materia, quando aquæ possint dici pertinere ad Barones, ità quod possit prohibere subditos, ab illarum usu, uel concedere pro aliquo artificio, ministerio, uel irrigatione, iuxta *decis. Franch. 183.* In omnibus tamen casibus finaliter aduertendum duxi, quod & si aquæ pertineant ad Barones, usus tamen pro uictu, & commoditate subditorum non dicitur exceptus, & sic fructus piscationum publicus remanet *Vin. decis. 443.*

AR-

ARGVMENTVM.

Vniuersitas quando consentientibus omnibus ciuibus, collectas, & vectigalia absque Principis licentia imponere possit.

Nundinæ si erunt concessæ ad certos dies, an facta prorogatione ipsarum, prorogata etiam dicatur iurisdictio Magistri nundinarum.

SVMMARIVM.

1 *Barones non possunt imponere collectas, vel aliud onus personale, aut reale Vassallis, quamquis habeat iurisdictionem meri, & mixti imperij.*

2 *Vniuersitas etiam consentientibus omnibus ciuibus, collectam absque assensu Principis imponere non potest.*

3 *Collecta, seu taxa inter ciues imponi potest per Vniuersitatem, præcedente parlamento, & decreto Iudicis, si præsentanea, & magna vrgeat necessitas.*

4 *Ciues diuites cogi possunt ad mutuandum pecuniam Patriæ, existente necessitate.*

5 *Vniuersitas stante necessitate potest ante tempus exigere suos introitus.*

6 *Nundinæ erigi nō possunt, nec Iudex in eis creari, nisi cum Principis licentia.*

7 *Nundinæ si sint à Prorege prorogatæ, an spectat quoque iurisdictio ad Magistrum Nundinarum, vsque ad numer. 17.*

8 *Iurisdictio ad tempus, illo finito expirat.*

9 *Omissum habetur pro ommisso.*

10 *Mentio expressa vbi est facienda, non sufficit subauditus intellectus.*

11 *Iurisdictioni ordinariæ, in dubio derogatum, quanto minus præsumitur.*

12 *Prædecessorum negligentia, & patientia, non nocet successoribus in officio.*

13 *Principis mentem, & priuilegium interpetrari non spectat ad inferiores, quod, declaratur nu. 17. cum seq.*

14 *Priuilegium ex obseruantia sequuta, recipit interpetrationem.*

15 *Prorogatio extenditur, prout in præcedenti.*

16 *Præiudicium non dicitur factum tertio, ex modica dilatione.*

18 *Priuilegij interpetratio si fieri potest ex iuris dispositione ad Principem concedentem non est recurrendum.*

19 *Princeps non est certiorandus, quando celeris requiritur expeditio ob temporis lapsum.*

20 *In possessorijs vltimus actus attenditur.*

21 *Vna eademque res non debet diuerso iure censeri.*

CAPVT XLVII.

Concessa iurisdictione, cum potestate meri, & mixti Imperij in Vassallos, non per tantam prærogatiuam subintelligitur data potestas, vt Barones possint subditos grauare; exactiones, collectas, vectigalia, vel aliquod minimum onus reale, nec personale eis
1 imponere, *Lucas de Pen. per illum tex. in l. 1. C. vt Rust. ad vllum obseq. Doct. C. noua vectig. imp non poss. Iacob. de Sancto Georg. de feud. vers. & promiserunt.* Imò neque Principi licere, sine vrgenti causa dixi supra cap. 1.

Neque Vniuersitatibus consentientibus omnibus ciuilibus datur facultas imponendi nouas
2 gabellas, vel collectas absque licentia Principis, nam eius est intueri, ne Subditi grauentur, ac depauperentur, & vti bonus Pastor inuigilare debet, vt vniuersales introitus, rectè dispensentur, & ideò ad ipsum reseruatum est videndi, si licentia sit Vniuersitatibus concedenda, vt noua vectigalia imponantur, *Doct. in d. l. 1. C. nou. vectig. Guid. pap decis. 106. Capyc. in inuest. feud. vers. collectæ maximè in Regno ex cap. Regni*, Item quod Iustitiatij Iudices.

Sed antea quam ad alia diuertã notabo, quod pluries fuit controuersum, an stante præsentanea necessitate, & improuisa Vniuersitas possit impu-
3 nè, absque Proregis licentia imponere aliquam extraordinariam collectam, vel gabellam pro illa vrgentia, deficiente introitu ordinario. Dum multæ Vniuersitates Prouinciæ Hidruntinæ essent anno præterito hospitiorum onere, & aliarum impositionum propter bella grauatæ, recurrebant ad Reg. Audientiam, vt eis licitum esset congregari, & taleam imponere posse, ut oneribus iniunctis satisfacere ualerent, cum non suppeterent solitæ exactiones ordinariæ, & longa mora fuisset Principem adire, quando Milites, & Commissarij promptam, & præstam pecuniam requirebant. Dubitabant Collegæ licentiam dare, quia ad Proregem hoc spectat, ut dixi, sed replicaui, ut cognita ueritate de supplicatis, quod exitus superabat introitum, & Vniuersitas non habebat, unde pecuniam exquireret, poterat sine alia Principis licentia Ciues collectare, & taleam imponere, pręcedente parlamento generali super maiori expedienti, pro imminente necessitate. Ita *Guid. Pap. decis. penul. ex Bald. doctrina in Auth.* Sed si periculum, *C. sine cens. vel reliq. Ioseph. Ludouic. decis. 43. nu. 4. Auendan. de exeq. mand. Reg. lib. 12. cap. 14. nu. 7.* & sic habita summaria informatione de necessitate, & impossibilitate; fuit data licentia, se collectandi, usque ad summam, quæ nobis uisa fuit necessaria tantùm, pro illa occurrentia, Et similiter ad petitionem Vniuersitatis cogebamus diuites ciues ad pecuniam mutuandã, vsque ad certum tempus cum obligatione eorum
4 de Regimine de restituendo, quod de iure licitũ esse fundaui in meo singul. 119. & ita *Escobar. postea visus de ratioc. cap. 25. nu. 28.* Et quandoque concessimus, ut liceret Vniuersitati exigere suos introitus à ciuibus, etiam antequam cederet tem-
5 pus exactionis, & solutionis, ut probar *tex. in l. 1. C. de condict. ex lege, Barbos. in l. 1. part. 7. nu. 1. ff. solut. matrimon.*

Et redeundo ad primum institutum Barones non possunt in Vassallorum præiudicium aliquid innouare, neque sibi appropriare, ac vsurpare, quę excepta sunt, & reseruata Principi, & in *preced. tract. super hac pragm. par. 2.* numeraui casus in quibus manus apponere non ualēt, & inter alios num. 51. dixi neque posse Nundinas in suis Terris indicere, Mercatores Immunes facere, ac in-

 cau-

causis mercatorum iurisdictionem alteri delegare, vt vidi factum à certo Barone: Nundinæ enim non possunt erigi, nisi cum Principis licentia, Sicque creari particularem Iudicem in ipsis, *de Pot.*
6 *de potest. Proreg. tit. de mercatis*, & dixi supra *cap. 39.* Solet tamen consentiente Barone, & subditis supplicantibus concedi hoc priuilegium nundinarum per dies, à Prorege, capta informatione, quod non sit præiudicium alijs, & solet committi eidem Baroni, vt eligat Magistrum Nundinarum: In terris demanialibus eligit Prorex, si non adest particulare priuilegium tributum Vniuersitati, vel particularibus ciuibus, vt exercere possint iurisdictionem, durante termino dierum circumscriptarum ad exercitium nundinarum: Et Salerni, in festo Beati Apostoli Matthei, indictæ sunt per decem dies, & iurisdictio concessa reperitur Familiæ nobili Rugi, & vnus ipsorum exercet officium Magistri Nundinarum ipsis diebus, & fuit lis in Regia Audientia tempore quo ibi assidebā inter Straticotum ipsius Ciuitatis, & Magistrum
7 nundinarum: Fuerunt inquam ad petitionem Vniuersitatis Salerni prorogatæ nundinæ per alios dies quinque à Prorege, & istis diebus continuabat officium Magister nūdinarū, sed Magnificus Straticotus prætendendo, tempus priuilegij fuisse elapsum, illud impediuit, & habito recursu ad Regiam Audientiam à turbato in iurisdictione: Straticotus se defendebat, quod iurisdictio erat circumscripta ad tempus, quo finito erat expirata, *l. cum prætor ff. de Iudic.* Nec prorogatio fer'arū
8 facta à Prorege quoad immunitates mercatorū, extendi potest ad prorogationem etiam iurisdictionis, quia si voluisset Princeps concedere, dixisset, cum ergo non dixit ommissum habetur pro ommisso, *l. si extraneus ff. de condit. cau. data l. si seruum §. prætor ait ff. de acq. hered.* & vbi est
9 facienda expressa mentio, non sufficit subauditus intellectus, *Bart. in l. 1. ff. de iurisd. omn. Iud.*
10 Eò magis, quod non est de essentia, nec necessaria, vt connexa debeat esse iurisdictio cum ferijs nundinarum nam seperatè potest ordinarius cognoscere summariè de causis, prout Magister nundinarum, & in dubio facienda est interpretatio, vt quando minus censeatur derogatum iuris-
11 dictioni ordinariæ, *l. 1. C. de offi. præf. vrb.* Nec dicebat obstare, aliàs Magistrum nundinarū exercuisse iurisdictionem, facta simili prorogatione, quia negligentia, & patientia prædecessorum nō
12 nocet successoribus, *Ann. in rubr. de V aff decrep. at at. num. 453. Palac. in repet. cap. per vestras de donat. inter. vir. & vxor. fol. mihi 406. de Pont. cons. 91. vol. 2.* & iurisdictio prorogari non poterat in personam, quæ non habebat, *l. priuatorum consensus, C. de iurisd. omn. Iud.* Postremò allegabat, quod interpetrari mentem Principis, & eius
13 priuilegium, non spectat ad inferiores, sed ab eo, qui legem fecit, *ad tex. in l. fin. C. de legib. & DD. in cap. cum venissent de iudic.*

Contrarium tamen decreuimus, primò, quia sic bis in facti contingentia tempore præterito fuit obseruatum, & priuilegium ex obseruantia
14 sequuta recipit interpretationem, *Mont. de cont. amb. lib. 2. tit. 1. nu. 4. Franch. decis. 22. & 166.* vlterius prorogatio facta de nundinis, censetur facta cum omnibus qualitatibus, & cum solito statu, circa omnia, prout ex priuilegio erant concessæ, Indè vidimus, Regiam Cameram, in damnum fisci fuisse contentam, vt etiam tempore prorogato mercatores essent immunes à vectigalibus, & dohanis fisco debitus, quia prorogatio extendi-
15 tur, prout in præcedenti, *Tiraqu. de retract. conuent. §. 1. glos. 10. n. 26. Marsil. sing. 52. & tex. in l. 2. §. si Iudex ff. de Iudic. glos. in l. emilius ff. de minor.* & quod non dicatur præiudicatum tertio ex modica dilatione, *Tiraq. trac. de rebus exiguis num. 79. Doct. in l. quoties C. de prec. Imper. offer.*
16 Nec refert interpetrationem priuilegij spectare ad solum Principem: nam procedit quando tra-
17 ctatur super validitate, & valore ipsius priuilegij, secus si incidenter eueniat quæstio inter partes circa earum præiudicium, nam tunc inferior cognoscere poterit, *Doct. in d. cap. cum venisset Gregor. Lopez l. 27. glos. 1. part. 2. Garsia de Nobil. §. 1. glos. 1.* Item si interpetratio fieri potest ex iuris dispositione, non est necessarius recursus ad Prin-
18 cipem, vt perbellè articulum declarat *Guttier. lib. 4. quæstio. 28. ex nu. 8.* Insuper tempus breue quinque dierum, non patiebatur, vt Princeps esset certiorandus, quia interim tempus effluebatur, vnde celeris erat facienda prouisio, *Doct. in*
19 *auth. nisi breuiores C. de senten. ex peric. recit.* & ex ijs Magistro nundinarum fuit data licentia exercendi suam iurisdictionem. Idemque iudicauimus ad beneficium Magnificorum de Pinto, & Cioffo Ciuitatis Salerni, qui ex priuilegio habent ius exigendi tributum ex certis Apotecis, & Salmis, quæ à mercatoribus introducuntur tempore dictæ Feriæ: nam finito tempore ordinario oppugnabat Vniuersitas d. Ciuitatis, ipsos non posse amplius exigere, eò magis; quia ius ad eam spectare prætendebat, & quod aliàs in simili ea se opposuerat, & fuerat factum sequestrum de dicta exactione, & sic non erat in possessione exigendi, vt illi asserebant, & vltimus actus est atten-
20 dendus in possessorijs, *Ann. alleg. 131. Mafirill. dec. 52. Franc. dec. 548.* replicabat prædicti, ipsos ab annquo fuisse in possessione seruata forma priuilegij, & decretum anni præcedentis fuisse factum citra præiudicium ad euitanda scandala; vndè neminem lædebat, *Doct. in l. æquissimum ff. de vsufr.* & adducebantur quamplurimæ fides de eorum possessione, quæ de iure in possessorio summario sufficiunt ad obtinendum, vt declarat *Cancer. lib. 3. var. res. titul. de manuten.* & quod facta prorogatione nundinarum ius eorum etiam erat saluum fundabant ex decreto lato pro Magistro nundinarum, quod etiam erat obseruandū à simili in eorum causa, quia vna eademque res non debet diuerso iure censeri, *l. eum qui ædes ff.*
21 *de vsucap.* & vna determinatio respiciens plura determinabilia pariter debet terminari, *l. iam hoc iure ff. de vulg. & pupill.*

ARGVMENTVM

Nobilitatis cognitio, an ad Principem tantū spectet.

Nobilitas generis, an amittatur si quis alio ad habitandum migrauerit, vel ea conseruetur per alios de familia, qui ibi degunt.

Iden-

Identitas nobilitatis, & familiæ qualiter probetur, latè discutitur.

S V M M A R I V M.

1 Nobilitatis cognitio principaliter spectat ad Principem, sed incidēter Iudex inferior cognoscere etiam potest num 2.
2 Nobilitas generis descendit vsque in infinitum, ideò graduum probatio necessaria non est.
3 Nobilitas quæsita in Ciuitate non amittitur, si Nobilis in alio loco habitauerit.
4 Nobilis de vna familia præsens in Ciuitate; censetur quasi possidere pro absentibus eiusdem familiæ.
5 Familia identitas in antiquis probatur per præsumptiones.
6 Cognominatio eiusdem familiæ, est præsumptio ipsius identitatis, maximè concurrentibus eisdem insignibus.
7 Insignia aliena aliquem vsurpare non præsumitur.
8 Tractatus, & correspondentia dant præsumptionem identitatis familiæ, & quasi possessionem consanguinitatis.
9 Nobilitatis coniectura est si quis vixerit iuxta morem aliorum nob lium de ipsa familia.
10 Verba enunciatiua in instrumentis antiquis inducunt probationem super identitate nobilitatis.
11 Archiuij Regij scriptura plenam facit probationem.
12 Coniecturarum plurium efficax dicitur probatio, & plena.
13 Publica vox, & fama super nobilitate, in antiquis plenè probat si de contrario non constet.
14 Identitas familiæ probatur in antiquis per testes de auditu.
15 Testimonium interessatorum in causa probat in fauorem tertij.
16 Nobilium assertioni standum est super nobilitate alicuius.
17 Factum, & approbatum à maiori parte nobiliū est obseruandum.
18 Pro eo qui ad nobilitatem admitti petit, in dubio est pronunciandum.

C A P V T XLVIII.

Inter causas Baronibus exceptas, quorum cognitio ad eos non pertinet, sed reseruata est soli Principi, esse nobilitatis articulum obiter dixi in *prac tract. sub hac pragm. par. 2. nu. 63.* & ideo quando in aliqua Ciuitate distinctio Nobilium à plebeis tractanda esset, vel de declarādo

1 quem esse nobilem, talis cognitio ad Proregem remictendam est, quapropter dum in terra Regiæ Prouinciæ Calabriæ Citra in Regia Audientia esset hæc lis introducta, & causa vltra progrederetur, Collegis, & Partibus dixi nulliter procedi, cum ad Principem cognoscere, vel delegare has causas spectet, prout innuunt *Otalora de nobil. par. 3. cap. 2. Io. Garzia eodem tract. glos. 1. ex nu. 28. D. Rouit. Prag. 3. nu. 6. de offic. Sac. Consil.* Possent tamen inferiores incidenter cognoscere, si quis vti nobilis aliqua immunitate gaudere prætendat, vel non condemnari ad pœnam plebeis de iure indictam, vt probat *tex. in l. quoties C. de Iudic. Guttier. de iuramen. cap. 16. nu. 7. Caual. com. opin. quæst. 897, nu. 955. par. 3. Auend. de*

2 *exeq. mand. cap. 1. nu. 33. verf. 28. par. 1. Cassan. in Consuetud. Burg rub. 6 §. 4. nu. 15.*

Et in facto proprio, dùm via iudiciaria intētassem me esse reintegrandum ad gaudendam nobilitatem in Ciuitate Beneuenti, vndè mei antecessores ortum habuerunt, ex originaria, & antiquissima Nobili familia de Capiblanco, habui recursum ad suam Beatitudinem, quæ delegauit causæ cognitionem Gubernatori dictæ Ciuitatis, pœnes quæm fuit compilatus processus, cum conditione, vt omnia suæ Sac. Consultæ referre deberet ante sententiæ diffinitionem. Et ad victoriam causæ sequentes allegationes scripsi, quas hic ad perpetuam veritatis memoriam inserere volui, quod iuste, & non gratiosè admissio, & reintegratio fuerit facta, & sunt vtilia, & notabilia, quæ de iure supponemus, pro similibus causis occurrendis in hac materia Nobilitatis.

Supposito in facto, & in iure sequentibus propositionibus, iustitia causæ Magnifici Doctoris Io: Francisci Capiblanci Sole clarior elucescet.

Primò fundatur, communem esse DD. opinionem, nobilitatem generis in infinitum descēdere, & propterea, non esse necessariam probationem graduum Agnationis in iudicio, vt quis gaudere debeat, sed sufficere demonstrare ipsum esse de

3 familia, & stipite, licèt mille gradibus distet ab Antecessoribus, super quibus erat fundata nobilitas *Bart. & Io. de Plat. in l. 1. C. de dignit. lib. 10. Tiraq. de nobil. cap. 15. Guttier. pract. quæst. cap. 13. nu. 38. lib. 4. Anna sing. 102. Peregr. de fideicom. art. 43. nu. 62.* Nec talis generis nobilitas in aliqua patria quæsita perditur, si aliò quis ad constituendum domicilium se transferat, quia iura sanguinis sunt indelebilia, & ad posteros iure naturæ transeunt, & loco non circumscribuntur,

4 ideò neque absentia, vel renunciatione ea amittūtur, *l. iura sanguinis ff. de reg. iur. l. ius agnationis ff. de pact.* & sic in terminis *Guttier. dict. quæst. 13. nu. 95. Anna cons. 110. num. 68. Caual. com. opin. quæst. 688.* Indè semper, vt quis ad Antecessorum patriam reuertitur, debet vti vnus de familia admitti, & ad honores reintegrari; prout alij de sua agnatione gaudebant; & gaudent, *Regens de Pont. consi. 107. tom. 2. D. Rouit. consil. 80.*

Et adeò solida est dicta conclusio, quod si quis de nobili familia in alium locum ad habitandum migrauerit, Ius nobilitatis suæ patriæ non amittit, neque sui descendentes, non solùm quoad ius proprietatis, sed ciuiliter retinet quasi possessionē per alios de familia, qui habitant in loco (quod est notatu dignum) Ita quod ille, & posteri semper, quod ad originarium locū redierint, non solùm reintegrari, prætendere poterint, sed conseruari in

5 possessione, licèt diu non habitauerint, & honoribus loci gauisi non fuerint, quia sufficit naturalis potentia, & habitualis, quæ in sanguine residet, & conseruatur eorum possessio per alios de familia, qui honoribus fruuntur, & per illos absentes quasi possidere censentur, *arg. tex. in l. Pomponius §. cum quis ff. de acquir. possess. l. cum heredes ff. de diuers. præscript. Bart. & Angel. in l. arboribus §.*

nam si agrum ff. de vsufr. Oldrad. conf. 72. & in indiuiduo *Sese decis. 3. Garz. de expens. cap. 9. ex num. 20.*

Quibus in iure sic deductis, infertur, vt licèt ipse Io: Franciscus, & sui Parentes incolatum extra Ciuitatem Beneuentanam, in Ciuitatem Muri duxerint, cum probauerit, ortum suos Antecessores habuisse à persona nobili, de ipsa familia Capiblanca Beneuentana, iurè ad honores Nobilitatis ipsius Ciuitatis admitti debet, & conseruari in possessione, in qua steterunt, & stant alij de sua familia.

Secundo supponimus ad probandam identitatem, vt quis sit de aliqua familia, præsumptiones in antiquis pro perfecta probatione haberi,
6 *Dec. conf. 595. & 146. Socc. conf. 89. Mascard. concl. 469. & 511. Simon. de Pret. de inter. vltim. vol. lib. 5. interp. 2. dub. 4. nu. 223. Crauet. conf. 73.*
7 Legitima enim præsumptio reputatur, quando persona, cognomine ipsius familiæ semper vsa fuerit, nam iunctis alijs coniecturis plenè probatur identitas Nam & si simpliciter non valeat cõsequentia cognominatur quis de tali familia, ergo de ea est, attamen inter primarias legitimas coniecturas reputatur, *Menoch. de præsumpt. lib. 6. cap. 15. nu. 48. Ann sing. 359. Garzia de Nobil. glo. 4. nu. 29.* Indè si concurrat, vt ea persona vsus etiam fuerit eiusdem armis, & insignibus, quibus vtitur illa familia, sufficiens erit probatio, *Bartol.*
7 *in l. tutelas ff. de capit. dimin. & in tract. de armis num. 10. Ann. alleg. 57. num. 20. Cassan. in Catal. glor. mund. par. 1. consid. 41.*

In facto nostro constat ex actis, & est notoriũ, ipsum Io: Franciscum, & suos Antecessores semper cognominatos fuisse de ipsa familia, & vsos fuisse eisdem armis, vt vtuntur Beneuẽti ipsi Nobiles de Capiblanco, & vltra testes, Insignia patent in eius Domibus, Monumento antiquissimo, & Monasterio Monialium erecto ab ipsis. Iuspatronatu familiæ ipsius Io: Francisci, in dicta Ciuitate Muri, in quibus omnibus conspiciuntur dicta Arma. Qui enim non est de stipite non præ-
8 sumitur vsurpare aliena insignia, cum posset prohiberi, & puniri, *l. 1. & ibi DD. C. vt nemi. liceat sign. impon. Regens de Pont. de potest. Proreg. tit. de Insignijs, & armis, Tiraq. de nobil. cap. 13.*

Accedit alia iuris præsumptio; fuit enim probatus tractatus, seu correspondentia ad inuicem, inter illos de Capiblanco existentes in Ciuitate Beneuenti, cum istis commorantibus in Ciuitate
9 Muri semper habita, quæ maximam dat præsumptionem con sanguinitatis, imò quasi possessionẽ parentelæ, ad *tex. in l. non epistolis, & glos. in l. seq. C. de probat. Roland. à Valle consil. 22. nu. 20. Paris cons. 10. vol. 2. Ann. consil. 110. num. 27. Genua de scrip. priu. lib. 3. quæst. 33. ex n. 20. Surd. consil. 1. nu. 62. lib. 1.*

Insuper satis consert, quod Persona uixerit cũ decore, & honore, iuxta qualitatem aliorum Nobilium de familia, *Io: de Plat. in l. 1. col. pen. C de*
10 *dignit. lib. 12. Alber. in Diction. verb. Nobilitas, Mascard. de prob. conclus. 511.* Actor ipse qualiter cum splendore diuitiarum uixerit, notoriè constat, quibus honoribus fuerit insignitus, non ignoratur. Parentes sui, 3. Pater, & Auus fuerũt ambo Doctoratus insignijs decorati, nobiliter vixerunt, & nobilissima matrimonia contraxerunt, nam suus Pater nomine Flauius se copulauit cum Filia D. Francisci Peralta Hispani generis Regni Nauarræ ex progenie Marchionum Falces: Auus nomine Ioannes nupsit se cum Lucretia Cauoto Ciuitatis Melfiæ sorore Fra: Serafini Cauoti Excellentis militis Hierosolimitani, & Commendatarij ipsius Religionis S. Ioannis, Et Abauus Bartolomeus, qui stipitem facit de ipsis à Beneuento se coniuxit cũ Zenobia de Cillis Nobili, & diuite dictæ Ciuitatis Muri, ob quod matrimonium ibi incolatum transtulit.

Nil refert, quod ex aduerso aliquis voce dicat, in Ciuitate Muri esse aliquas personas, quæ similiter cognominantur de Capiblanco: Nam notorium est lippis, & tonsoribus in dicta Ciuitate, & locis conuicinis, illos non esse, nec vnquam fuisse actinos ipsi Io: Francisco, & suis Antecessoribus, nec sanguine nec affinitate, sed à sua familia prorsus alienos, prout per actum publicum etiam illi declarauerunt.

Vlterius coniectura identitatis familiæ concludens est si in antiquis instrumentis, & publicis scripturis reperiantur verba enunciatiua, licèt propter aliud emissa, nominando personas Nobiles, descendentes ex tali familia: Nam in anti-
11 quis verum enunciatum præsumitur, *Grat. resp. 104. Rimin. Iun. conf. 14. Affl. decis. 83.* & pro conclusione DD. ponunt verba enunciatiua, data temporis antiquitate probationem inducere, *Crauet. consil. 564. vol. 4. Mascar. conclus. 106. & 621. Francisc. Marc. dec. 208. par. 1.* In causa hac fuerunt præsentata instrumenta antiqua, quæ enunciant, illos nostros antecessores degentes in d. Ciuitate Muri esse nobiles Beneuentanos. Ad quid præfati hoc enunciare debuissent, si eis non constitisset sic esse veritatem, vnde cum nulla fraus, nullaque collusio, ex tanto temporis curriculo argui possit, meritò concludentem esse probationem asserendum est. Coadiuuat alia scriptura publica; Numerationi enim focul ariorum à Serenissimo Rege ordinata in Regno in anno 1525. reperitur in Regio Archiuio sequens declaratio, dum numeratur Ciuitas Muri, per hæc formalia verba (Dominus Bartolomeus de Capobianco de Beneuento, Zenobia vxor; Ioannes Fi-
12 lius,) & scripturam R. Archiuij plenam facere probationem omnes concludunt ex *tex. in Authen. Ad hæc C. de fide instrum. Auend. de exeq. mand. Reg. cap. 21. & Capyc. in Inuestit. feud. fol. mihi 275. vers.* Archiuiarius ait, fidem extractam ex Archiuio probare, & legis vicem obtinere.

Ex quibus tot, & tantis legitimis præsumptionibus manifestè liquet satis esse probatam Iden-
13 titatem familiæ, si enim duæ coniecturæ in antiquis sufficiunt, dato maiori numero efficacior est probatio, *Crau. conf. 143. nu. 12. & conf. 156. Mascard. quæst. 10. nu. 40.*

Tertiò principaliter adducitur, quod vltra præcalendatas præsumptiones, & coniecturas adsunt aliæ sequentes probationes & Primo dicimus, de iure in antiquis publicam vocem, & famam super Nobilitate, & descendentia plenam facere probationem, *Aret. conf. 37. Ceph. conf. 137. Mascar.*
14 *concl. 511. num. 8. Tiraq. de Nobil. cap. 10. ex num. 8.* Quod fuerit, & sit publica vox, & fama

in

in dictis Ciuitatibus , Ipsum Io: Franciscum , &
suos Antecessores descendere ex stipite Nobiliũ
de Capiblanco Beneuentanorum apparet ex pro-
cessu, & tali probationi standum est, dum contra-
rium non constat *Soccin. consil.* 189. *Ann. lib.* 2.
consf. 110. *num.* 52. *Viu. com. opin. lib.* 1. verbo fama
Cranet. de antiq temp. 1. *p. vers. vise à fol.* 93. *Gar-
zia de Nobil glos.* 7. *num.* 22. & perbelle notat *D.
Regens Valenz. consf.* 92. *à nu.* 236.

Probatur etiam talis Identitas per testes de
auditu , qui in antiquis perfectam probationem
15 faciunt, *Burs. consf.* 152. *Menoch. de arb. Iud. casu*
475. *Marsil sing.* 371. *Alex. consf.* 187. *lib.* 2. *D.
Valenz. consil.* 90. *ex num.* 176. In facto nostro ad-
sunt probationes multorum testium de auditu di-
ctæ descendentiæ, quam ad partes distinguunt, &
præcipuè depositiones Nobilium seniorum Ciui-
tatis Beneuenti , Personæ omni exceptione maio-
res, qui testantur , redduntque causam scientiæ, se
audiuisse à suis Maioribus , quod quondam Bar-
tolomeus Capiblancus , qui incolatum faciebat
Muri erat de Nobili familia Capiblancorum Be-
neuẽtana, qui accessit cum Nicolao Antonio Pe-
sce Beneuentano creato Episcopo in Ciuitate
prædicta Muri , Auunculo dicti Bartolomei, &
ibi dictum suum Nepotem matrimonio copula-
uerat: Vndè satis ex hoc capire dicitur probata
Identitas familiæ. Ad cuius corroborationem fue-
runt adductæ fides collationis Episcopatus in per-
sonam dicti Nicolai , & Instrumenta duplicatæ
parentelæ, tunc temporis, inter illos de Capiblan-
co, cum dictis de Pesce Nobilibus Beneuentanis.
Nec non deductum, dictam Familiam Capiblan-
corum in d. Ciuitate Beneuenti esse originariam ,
& inter primarias antiquissimam.

Postremò confert alia probatio, & dicitur, nul-
lam maiorem probationem super nobilitate , &
ipsius identitate esse, quam testimonium ipsorum
de familia, quibus vti interessatis, cum de eorum
facto agatur plenè creditur , *Bartol. in l. qui duos*
16 *ff. de reb dub. Mascar. concl.* 611 *num.* 9. & *concl.*
410. *nu.* 33. *Surd. decis.* 145. *Peregr. de fideic. art.*
42. *num.* 86. legatur publica attestatio quondam
Thomasij Capiblanci Beneuentani , qui Epistolã
annis præteritis transmiserat ad ipsum Doctorẽ ,
rogando, vt illam curaret ponere in tractatu , quẽ
edebat de Baronibus, qui, gloriatur de sua familia
talem descendere , Et in suo vltimo testamento
mandauit Vxori, vt omninò curaret eorum filiam
nuptui tradere cum Doctore Francisco Antonio
Capiblanco filio ipsius Ioan: Francisci , vt bona
conseruarentur in familia , casu quo suus filius
vnigenitus sine liberis decederet, quòd matrimo-
nium (Deo sic annuente) fuit deinde contractum .

Accedat etiam attestatio aliorum Agnatorum ,
qui ipsum Ioan: Franciscum in talem receperunt ,
& aliarum omnium Familiarum Beneuenti, (prę-
ter tres personas , quæ se opposuerunt) quæ asse-
runt esse benè informatas , & clarè ipsis constare
de asserta origine ipsius Io: Francisci à Ciuitate
Beneuenti, & de facti veritate, & mediante scrip-
tura declarauerunt esse proinde Ipsum cum suis
descendentibus admittendum , & reinterandum
ad eorum Sedile, & Nobilitatem, vt gaudent alij
Nobiles de Capiblanco . Assertioni enim tot No-
bilium plenè est standum cùm præsumi nequeat,
17 tot insignes personas ita fatuas esse de negotio iã
graui, vt sine plenissima notitia consentijssent ipsũ
cum suis habere in eorum consortio, sic *Felin. in
cap. per vestras, de probat. Rum. consil.* 141. *vol.* 5.
Rim. Iun. consf. 33. cum coaceruatis .

Quibus in facto, & in iure fundatis non est hę-
sitandum, sententiam declaratoriam esse ferendã,
vt ipse Ioan. Franciscus , vti de linea nobili de Ca-
piblanco admicti , & reintegrari debeat ad cor-
pus Nobilitatis Beneuentanæ, vt gaudeat honori-
bus, & prærogatiuis quibus gaudent aliæ Nobi-
les familiæ, quæ sunt de Collegio, & Sedili .

Et remanet ex ijs exclusa oppositio illorum
contrariorum , qui nil in facto adducere potue-
runt, nisi emulationẽ . Neque erant à principio in
Iudicio audiendi , sed a limine ipsius expellendi,
ex regula, quod factum à maiori parte est obser-
18 uandum *c. factum de reg. iur. in* 6. *l. quod maior
ff. de municip.* Et quamuis dicant, hoc negotium
pertinere singulis, vt singulis, & ideò quilibet op-
ponere potest, & audiri, Respondetur contrariam
opinionem fuisse receptam, hoc ius pertinere sin-
gulis, vt vniuersis tantùm, vt per *Præsid. de Frãc.
dec.* 2 vndè cum tres personæ de Nobilibus se op-
ponunt aduersus approbatum à cæteris omnibus
nullo modo audiri debebant , sed contentus fuit
ipse Doctor, vt reseruaretur ad merita causæ hæc
oppositio, ad finem demonstrandi in facto , suam
prætensionem esse verissimam , & non mendica-
tam, ac pro obtinendo suam intentionem mediã-
te iustitia in contradictorio Iudicio.

Denique quamuis, vt fuit demonstratum, cau-
sa vllam habet difficultatem , illud aduertendum
est in materia cooptionis ad nobilitatem semper
pronunciandum esse pro eo , qui admicti petit ,
quando casus est dubius, *Bal. consf.* 183. *in fine col.*
2. *Alciat. consil.* 30. & 42. *lib.* 2. Nam honor Col-
legij est, vt sit plenum Hominibus, *Serafin. decis.*
162. *Franch. decis.* 207. *à nu.* 8. & cæteri ex *tex. in
l. Magistros, C. de profess. lib.* 10. & *l.* 3. *in fin. ff. de
decur.* & ita indubitati iuris esse censeo, ni fallor
in causa propria. Io: Franciscus Capiblancus .

Sic fuit postea iudicatum in Sacra Congrega-
tione Illustriss. Cardinalium declarando ipsum
Io: Franciscum de ipsamet Familia Capiblancorũ
Nobili Beneuentana, & mandatum V. Guberna-
tori d. Ciuitatis , vt vti talem admicteret, & rein-
tegraret ad corpus Nobilitatis affatæ Ciuitatis ,
prout gaudent cæteri Nobiles , & ita fuit per V.
Gubernatorem exequutum, & tradita possessio.

ARGVMENTVM

Prag. ædita, ne R. Tribunalia citari, & intro-
micter se habeant in Vassallos Baronum;
nisi per uiam appellationis, an extendatur
vt neque possint capere informationes de
delictis, quorum cognitio pertinet ad Ba-
rones, & similiter, an destinare possint Cõ-
missarios ad exequendum in ciuilibus .

Informatio si erit capta ab Officiali loci , &
alia postea a R. Commissario, si erunt diffe-
rentes, & contrariæ, cui sit standum.

Remissio causæ, an a Barone post sententiam
peti valeat .

SVM-

SVMMARIVM.

1 TRibunalia Regia non possunt de primis causis Barones pertinentibus cognoscere, nisi in casu appellationis, & electionis fori.

2 Superiores possunt ad instantiam querelantium destinare Commissarios ad capiendas informationes de delictis Vassallorum, quorum cognitio spectat ad Barones.

3 Brachium non potest à Superiore inferioribus denegari.

4 Mutanda non sunt quæ antiquam obseruantiã habuerunt.

5 Brachium Regij Superioris potest impartiri cõtra debitores Vassallos.

6 Informatio capta ab officiali loci post aduentum Superioris est nulla.

7 Informationibus duabus inter se repugnantibus captis à Superiore, & Inferiore de eodem delicto, attendenda est informatio Superioris.

8 Remittendæ non sunt causæ Baronibus sine termino.

9 Terminus non requiritur vbi non adest quæstio facti.

10 Vassallus remittendus est ad suum Baronem sine ostensione priuilegij, fallit in casibus à iure exceptis.

11 Iudicatura bina vniformis inducit consuetudinem

12 Exemplis non est iudicandum.

13 Sententia Inferiorum non faciunt ius.

14 Remittenda Baroni non est causa post sententiã latam à Superiore.

15 Vna eademque causa potest diuersimodè iudicari, ex minima varietate facti.

16 Baroni non datur remissio post forisdicationẽ, fallit si forisdicatio sit declarata nulla.

17 Ius singulare non est trahendum ad regulam.

CAPVT XLIX.

LIcet M. Cur. & Reg. Audientiæ dicantur Iudices ordinarij in toto Regno, & in dubio cumulatiuè, & non priuatiuè censeantur habere Iurisdictionem ad Barones, vt dixi supra *cap. 37. & in prac. tract. nu. 67.* tamen cum ferè omnes inuestituræ habeant hodiè saltem tacitè prærogatiuas abdicatiuas ad Regios Superiores, ideò ad supplicationem ipsorum Baronum æditæ fuerunt *prag. 8. de citat. & 2.* vbi de delicto, vt Vassalli eorum citari non possint, in ciuilibus, & criminalibus, & procedi ad
1 cognitionem causarum pertinentium ad iurisdictionem Baronalem, nisi in casu appellationis, vel facta electione ad instantiam Viduarum, & aliorũ priuilegiatorum, quibus datum est ius adeundi ad Reg. Tribunalia, quia circuitus petendi remissionem, aliud non est, quam litigantes defatigare, & expensis grauare.

Id quod nunc obseruandum putaui est declarare articulum, quem Marchio Oriæ Prouinciæ Hidruntinæ in Collaterali Consilio assumpsit, supplicando, ne permitteret, sed prohibere debuisset Regiæ Audientiæ, ne ipsum turbaret, mittendo Commissarios ad capiendas informationes pro delictis, quæ committuntur in suis terris
2 à suis Vassallis, quorum cognitio, & potestas inquirendi, & puniendi ad ipsum spectat priuatiuè ad Reg. Audientiam, & Regios Superiores, tam virtute suorum priuilegiorum, quam ex dispositione dictarum prag. & ita prouisiones obtinuit, vt abstineremus procedere, nisi in casu negligentiæ, appellationis, & electionis fori: Replicauimus, nunquam Tribunal prædictum turbasse dictum, Marchionem, vel alium Baronem Prouinciæ ingerendo ex officio in eorum causis, sed quando Partes offensæ eorum expensis, vel impotentes implorabant nostrum brachium superius, & efficacius ad detegenda delicta, in causis grauibus concedebamus Commissarium, & brachium, non ad turbandam iurisdictionem, sed ad maius Baronum auxilium, & cooperationem, nã præiudicium illis non infertur, sed vtilitas, quia ipsis petentibus postea causæ remissionem, concedetur pinguis, & delictum magis probatum, quàm si inquisitio ab eius Officialibus inferioribus esset capta, Et quod Superior requisitus teneatur oppressis petentibus brachium impartiri, & iniquum esset subditis auxilium denegare pro-
3 bat notabilis *tex. in l. si quis in hoc genus in fine, C. de Episcop. & cler. V in. com. opin. 356. & 369. Farin. quæst. 97. casu 4. Diaz. pract. crim. cap. 154. Cauar. pract. quæst. cap. 10.* prout est antiqua obseruatio omnium Tribunalium ad petitionem
4 delegare capturam informationis, vnde non sunt mutanda, quæ antiquam obseruationem habuerunt, *iux. tex. in l. minime ff. de legib.* Qua replicatione facta, ac relatione data Excell. Proregi, eiusque Collaterali, quamquam Marchio institisset nil obtinere potuit, posui hoc, quia multi Barones continuo super hoc pugnant.

Ex eadem ratione defendebatur Secretarius d. R. Aud. (cuius officium retinet Dux S. Petri in Galatina) aduersus d. Marchionem, qui prætendebat, vt R. Aud. brachium impartiri non deberet super literis exequutorialibus, contra suos Vassallos debitores, & Commissarios expedire, dum creditores ius, & iustitiam à suis Officialibus cõ-
5 sequi poterant: Nam fuit responsum, hoc obseruari in omnibus alijs Prouincijs, & Tribunalibus, & non erat obsonum, quia experientia continua videtur, quod creditores, maximè exteri difficiliter à Capitaneis terrarum obtinent, vt subditi coarceantur ad satisfaciendum eorum debita liquida instrumentaria, & obligationes iudiciales, licèt essent exequutiua, sed accedentibus Executoribus, & Commissarijs Regijs recipiunt satisfactionem, & adeò vera est, hæc opinio, quod *prag. 7. & seq. sub tit. de Comm.* dant facultatem creditoribus maioris summæ Fiscalium, & instrumentorum, vt possint destinare ipsi Commissarios, & si contraria opinio foret vera mandasset, vt Capitanei locorum curam haberent exequi facere, sed hoc non dixit quia numquam creditores haberent intentum.

Item præfatus Marchio, dùm in suam terram ad partis petitionem Auditor Tribunalis accessisset pro capienda informatione cuiusdam homicidij proditorij ibi commissi, mandauit suo officiali, vt non desisteret in procedendo super inquisitione, & clandestinè examinauit, sed habita de hoc notitia per Auditorem ordinauit Capitaneo,

tanen,vt non se intromitteret, & copiam illi consignare deberet, & licèt renitens fuisset,vt tamen coactus dedit,sed erat satis diuersa, & contraria ab illa, quæ erat capta per ipsum Auditorem, & cum ambo fuissent ad Tribunal producte,Fiscus dicebat, nullam esse habendam rationem de te-
6 stibus examinatis per Officialem loci post aduentum Superioris in eo loco, de quo plena notitia erat apud omnes:nam statim,quod Superior manus imponit in aliqua causa, Iurisdictio Inferioris abstinere debet, *Dec.in c.cum M. nu.4. de Const. Cabed. dec.85.p.2. DD.in c. cæterum de rescrip.* adeo quod omnia innouata sunt nulla,vt *Auend. de exeq.mand. Reg.cap. 19.nu.2.vers. hæc autem.* Insuper circumscripto dicto artic. dicebatur, quando captæ sunt duæ informationes, vna ab ordinario Officiali loci, altera postea à Commissario Regio super eadem causa, & est repugnantia inter eas, tunc in pari probatione magis credendum,& standum est digniori Officiali, vt in
7 similibus firmant *D D.in l.vbi repugnantia ff. de reg. iur.* & ea ferè semper vtitur fiscus,cum maiorem habeat verisimilitudinem, vt innuit *Fontan.de pact.nupt.tom.1.clauf.4.glof.11 nu.87.*Cumque in d.causa facta exacta diligentia fuerunt habitæ maiores probationes de veritate facti à nostro Collega, nulla habita fuit ratio de alia,sed aperta via ad inquirendum de falso testes receptos ab Officiali loci.

Se grauabat etiam præfatus Marchio, quod quando petebatur remissio de causis ad eum pertinentibus, ex quibus inquisitionibus in R. Aud.existentibus constabat, Vassallos suos,esse, qui deliquerant,vexabatur, dum daretur termi-
8 nus super remissione, sed prætendebat absque alia inuestigatione esse remittendum ad locum suæ originis,sine ostensione inuestituræ prout de iure communi statuit *tex. in l.1. C.vbi de delict.*
9 terminus enim non est dandus vbi non adest quæstio facti, & non requiritur probatio extrinseca,*Franch.decif.221.Honded.conf.9. num.38. Gratian.discep.forens.cap.536.nu.18.*

Fuit replicatum, hanc esse communem practicam omnium Tribunalium, quæ non erat sine ratione, quia licèt ex parte Baronis ius videatur liquidum, tamen multa in termino,Fiscus, vel Pars opponere potest,vt in dies videmus, dum excipitur non esse Baroni causam remittendam, ob amicitiam,vel odium cum inquisito, iniustitiam,negligentiam, abusum in alijs causis remissis,quos casus infra notabo,ex quibus Baronibus remissio denegari debet, & sic omnino necessariam esse dationem termini,alias Fiscus, & Pars aggrauarentur,Et hæc volui adnotare, vt defendatur dicta practica.Sed pro vero habuimus,non esse necessariam præsentationem priuilegij:nam est Baro,ergo habet iurisdictionem in Vassallos, ex communi inuestiturarum forma, eo magis cũ deinde quilibet sit remittendus ad locum suæ
10 originis,domicilij,vel delicti, *DD. in Authent. qua in prouincia C. vbi de crim.* Limita si tractaretur remissio causæ, cuius cognitio regulariter non pertinet ad Barones, nisi ex priuilegio speciali,vt viduarum,& similium, quæ sunt excepta,& non subintelliguntur sub generali concessione,& sic causæ latronum, falsæ monetæ,& aliorum casuum, quos enumeraui in *præc. tract. super hac prag.par.2.* His casibus requiritur præsentatio tituli,cum ius resistat, *arg.tex.in cap.cũ personæ.de priu.in 6.*

Quid si extant alia decreta, ex quibus constat in similibus causas Baroni fuisse remissas,an sufficiat pro quasi possessione, & videtur dicendum, quod sic,nam consuetudo inducitur, quando bis
11 vniformiter iudicatum fuit, & in ea pars conseruari debet,*DD.in l. de quibus ff. de legib. Franc. decis.726. cum seq.* & ita in hoc casu esse obseruandum,ait *Petra ad Gram.decis.26.* Potest tamen in contrarium pro Fisco responderi, exemplis non esse iudicandum,*l.nemo C.de sent ent.* &
12 decreta Inferiorum à Sac Conc. dum ius non faciunt,vt in *l.fin. C.de leg.* non posse præiudicare ipsi Fisco,quin si ladatur restitui non possit,vt videtur decisum in allegata *decis. Fran.* contra id quod Magn.Cur.pluries iudicauerat.Albe.& ceteri *DD.in l.1.C.si aduers. Fisc.*

Et coniungendo vltima primis prætendunt Barones,quod cum ex dispositione iuris communis
13 & ex citata prag Regia Tribunalia non debeant cognoscere in criminalibus, neque ciuilibus de causis pertinentibus ad Barones in suis terris, si fuerit ex prorogatione partium processum ad sẽtentiam in Regijs Tribunalibus, quod adhuc
14 causæ eis debeant remitti,sed contrarium defendi in *præc.tract. hoc loco ex nu.91.* & dicebam, opinionem pro Baronibus non posse iure substineri, vt post causam terminatam à Superiore Baro possit illam remdere, reuocare, vel limitare quia absurdum magnum esset, & prorogatio iurisdictionis poterat fieri nemine conquerente, vt *Barb.in l.2.art.3.ff. de iudic.* & licèt *Nouar. collect.223.*dicat, per Sac. Consil. fuisse causam remissam, etiam post sententiam latam in Magn Curia,possimus dicere cum *Franch.decis.517. in fine*, cuperem videre processum, & non senten-
15 dicare in vna causa certa forma, & diuersum in alia cum ex minima varietate facti ius diuersum oriatur *l.si ex plagarijs §.in cliuo ff. ad l. aquil.* si enim esset dictum de nullitate processus, & sententiæ, & fuisset decretum nullitates obstare,tunc esset locus remittendi causam, si forjudicationis sententia per M.Curiam annullaretur, vel per alia Tribunalia, nam licèt post forjudicationem non detur Baroni remissio, *Ann.sing.56.*
16 tamen ea annullata, Barone comparente semper iudicauimus causam esse remittendam,quia causa reducitur ad non causam, annullatis actis, vel sententiam,*arg. ex l. qui per salutem ff. de iure iur.Tiraq.in l.boue §. hoc sermone lim.1.* Isto casu potest substineri, remissionem dari post sententiam, alias hæreticum puto ex rationibus ibi dictis,& ita *Gram.decis.27.Cabed.dec.210. Hauil.in cap.prætorum cap.7.& Mastril.decis.147. à num.12.*ait contrariam opinionem tunc posse substineri, si priuilegium essent Magno Principi concessum abdicatiuè,& irritatiuè, quia tunc acta essent nulla, & dari potest materia formandi nouum processum,vt diximus supra cap. 37. in fine,& sic ille saluabat opinionem *D. Tapia in tit.vbi de delict.* qui pro Principe Bisiniani dicit, causam remissam, post sententiam, & alij pro

Prin-

Principe Salerni,Istorum enim priuilegia fuerunt
vltra omnes regulas , & nimium si posset dici ,
17 ius singulare non esse trahendum ad regulam ,
l. ius singulare ff. de legib. Post hæc scripta , vidi
Thorum in 2. vol. sui Compendij decis. verbo re-
missio,referentem,remissas fuisse causas in termi
nis,in quibus sunt repertę,vt exequutioni dentur
sententiæ latæ per superiores, non quod de nouo
causæ sint restaurandæ , quæ opinio arridet , &
non contradicit ijs , quæ nunc & priùs concluse-
ram.

ARGVMENTVM.

Remota appellatione à statuto,cum foriudi-
catis,vel in causis à Principe delegatis , an
ea censeatur etiam prohibita ab incidenti-
bus respicientibus fori exceptionem , vel
aliam consimilem,nouè explicatur.

SVMMARIVM.

1 *Decretum , quod causa remaneat in Regio Tribunali est interloquutorium respectu inquisiti,sed respectu Baronis est diffinitiuum.*
2 *Delegata causa criminali , si appelletur ab incidenti,aut supersedendum sit in causa principali,distinguitur nu.7.& seq.*
3 *Appellatione resecta per statutum , intelligitur circa diffinitiuum decretum, non circa interlocutorium.*
4 *Incidentia criminalia sunt eiusdem qualitatis, cuius est causa principalis.*
5 *Appellatio tacitè censetur prohibita , delegata causa à Principe.*
6 *Appellatio admittitur ab incidentibus irretractabilibus,non obstante delegatione.*
7 *Appellatio reijcitur a decreto, non obstare nullitates,quando non potest appellari à sentētia diffinitiua.*
8 *Exceptio nullitatis nunquam intelligitur exclusa.*
9 *Exceptiones fori,minoris ætatis , vel clericatus admittuntur a foriudicatis , non aliæ defensiones.*
10 *Exceptiones prædictæ,si fuerint resectæ , & fuerit appellatum a tali resectione , num sit supersedendum in exequutione sententiæ foriudicationis.*

CAPVT I.

A Decreto lato super causæ remissione , si
appelletur ex parte subditi,qui illam pe-
tijt , non censeri illud decretum diffiniti-
uum , sed interlocutorium diximus in
prec. tract. super hac prag. par. 2. num. 98. & ideo
per appellationem in causa non supersedetur ;
1 *cap. super eo de appell. Bour. decis. 73.* si verò Baro
remissionem petat,& ei denegetur , respectu ip-
sius reputatur diffinitiuum , quia nil aliud rema-
net faciendum , & per appellationem dicuntur
ligatæ manus Iudicis in causa procedendi , vt est
communis obseruantia , *Marant. in sua praxi par. 6. vers. & demum fertur sententia num. 43.*
Valasc. consultat. 47. ex numero 5.

Non immeritò hic cadit articulus , quem plu-
ries in Regia Audientia excitatum vidi , multo-
ties inquam in grauibus delictis à sua Excellen-
tia obtinetur,vt procedatur ex delegatione , via
exequutiua , appellatione remota , vel tractatur
2 causa foriudicatorum , contra quos postquam
sunt carcerati proceditur similiter, ad exequutio-
nem sententiæ,appellatione non obstante,iuxta
formam Constitut. Regni foriudicatorum : An si
opponatur exceptio incompetentiæ Iudicis , &
causæ remissio ad Iudicem Ecclesiasticum , vel
alium Iudicem competentem petatur , & Prin-
ceps rescribat , vt prouideatur de Iustitia super
remissione , si ueniat denegata remissio causæ , à
quo decreto appellatur, an appellatione non ob-
stante possit legitimè procedi ad sententiæ exe-
quutionem cōtra foriudicatum, & sic ad incum-
bentia in causa delegata , De iure enim resolutū
est vt licèt foriudicato denegari debeat audien-
tia super meritis causæ, tamen auditur super cle-
ricatus exceptione , & incompetentia Iudicis,
Franch decis. 673. & sic Baroni quamquis non
debeatur remissio de foriudicato, vt in *prac. cap.*
dixi. si tamen habeat priuilegium abdicatiuum ,
& irritatiuum,solet causa remitti , & ita , si sentē-
tia foriudicationis fuerit à sua curia lata : ijs casi-
bus denegata remissione , & appellatione inter-
posita non posse exequi sententiam Aduocati
Reorum dicebant : nam reiecta appellatione per
statutum,vel Principem,intelligitur de iure circa
diffinitiuam sententiam tantùm , non circa inter-
3 loquutoria,& incidentia, *Alex. in rubr. ff. de re iud. nu. 2.* & ibi *Iasen. num. 10. Bald. in l. si ex causa § nunc videndum ff. de minor. & in l. 1. C si de momen. poss. Autl. prætorum cap. 6. versi l. sententia, D. Rouit. prag. 7. n. 1. de appell.* In contrarium
Fiscus oppugnabat,quod incidentia , & emergē-
tia sunt eiusdem qualitatis vti est causa principa-
4 lis, *Bart. in l. solent num. 16. ff. de alim. & cib. leg. Franch decis. 513. Io: Gran. de bello exulum quæsito 40. & idem Franch. in alia dec. 252. in fine*
firmat,quod vbi non datur reclamatio in senten-
tia, similiter denegari ab incidentibus debet , vti
accessorijs:quę sequi debent naturam principalis,
cap. accessorium de reg. iur. in 6. & ita latiùs *Peregr. de fideicom. art. 47 nu. 50.* Vnus noster do-
ctus Collega conabatur dictas opiniones conci-
liare,quod aut causa est pœnes Principem,& eius
Præfecti Prætorium , & tunc tam à diffinitiuo,
quam interlocutorio decreto,quia nomine Regio
5 proceditur non datur appellatio, *l. 1. ff. de offic. præfect. Prætor.* Idemque si causa à Principe delege-
tur , quia tacitè intelligitur remota appellatio, vt
Capyc. decis. 111. istis enim casibus non esse ad-
mittendam appellationem ab incidentibus dice-
bat,& quod ita innuebat *Aul. loco cit.* & sic pro-
cedebant *decis. Franch. supra allegata.* Aut vero
tractatur de causis foriudicatorum , contra quos
prohibita est appellatio , ex dicta Constit. & hoc
casu esset tenenda opinio , quòd prohibita appel-
latione à diffinitiua , non censeatur denegata
ab incidentibus,vt *Alex. Ias. & Ripa in d. Rubr. de re iudic.*

Sed hanc distinctionem non posse subsistere
replicaui,nam,& si vera esset opinio, incidentia

& emer-

& emergentia in causis exequutiuis esse eiusdem
conditionis,& sequelæ ; tamen ex communi om-
nium opinione non procedit,si ipsa decreta inter-
6 loquutoria non possint amplius reparari , quia
tunc accessoria non sequuntur naturam principa-
lis causæ , cum in odiosis,& irretractabilibus di-
uersum ius sit statutum,vt appellatio admittatur,
sic punctualiter fuisse decisū per S.C. refert *Præs.
de Franch. decis.* 637. quicquid dubiè dixisset in
alia *decis.* 408.& est mirabile , quod plus tribua-
tur futuris incidentibus , quam principali nego-
tio: Item remota appellatione à lege , vel à Prin-
cipe in causa criminali, intelligitur circa subiectū
7 criminalitatis,& punitionis delicti , ac illius con-
nexitatem , sed si opponeretur quid diuersum,vti
exceptionis fori,Iudicis incompetentiæ , aut alte-
rius exceptionis separatæ ab articulo criminali ,
tunc statutum , vel delegatio non extenditur ad
separata,quæ sapiunt potiùs ciuilitatem , quam
statum causæ principalis , & propterea admitten-
da est appellatio , ita *Riminald. cons.* 529. *vol.* 3.
Alciat. consil. 12. *lib.* 7. *Bauard. ad Clar. quæst.* 94.
nu. 43. *Farin. quæst.* 101. *num.* 97. Et ex prædictis
constat , non posse procedere dictam conciliatio-
nem factam,sed veram distinctionem esse , quod
aut tractatur de incidentibus respicientibus pro-
cessum , & causam,aut de exceptionibus propo-
nendis extra iustitiæ processum : Primo casu dici-
mus,quod si opponeretur aduersus foriudicatio-
nem,vel causam delegatam exceptio nullitatis ,
8 vt quotidie fit ad impediendam exequutionem
cum reiecta omni exceptione à statuto,non Intel-
ligatur exclusa appositio nullitatis , *Bal. in l.* 1. *C.
9 ne liceat ter. prouoc. Frecc. de præsent. Instr. quæst.
5. nu. 9. Franch. decis.* 688. hoc casu , lato decreto,
nullitates non obstare , appellatio facta à tali in-
terlocutoria non impedit progressum exequutio-
nis causæ,quia quando reijciuntur nullitates,cō-
firmantur acta facta,& sententia lata, vnde vti ab
exequutione non appellatur , sic à decreto reiec-
tionis nullitatum non debet ea admitti, vti seque-
la processus,sic *Peguer. decis.* 195. *num.* 7. quia in-
terloquutoria , quæ venit in consequentiam alte-
rius,executioni mitti debet, *Felin. in rubr. de sen-
tent. & re iudic. Bal. in l. actori C. de reb. credit.
Corn. cons.* 22. *lib.* 4. *Angel. cons.* 75.& in hac iuris
conformitate extat *Prag.* 1. *cap.* 23. *tit. de caus. de-
cid.* quæ statuit,quod à sententijs, à quibus non
appellatur , sed reclamatur , non admittatur sup-
plicatio à decretis reicientibus nullitates , quia
tunc nil noui agitur dum confirmantur præcedē-
tia,& sic omnes aliæ exceptiones causam,& pro-
cessum sequuntur naturam suam exequutiuam,
iuxta normam,& causæ priuilegium . Aut secun-
do casu tractatur de exceptionibus non depen-
dentibus ab actitatis, sed de exceptionibus sepa-
ratis à principali negotio,& crimine,vt est excep-
10 tio fori,clericatus,& minoris ætatis Rei , & tunc
si tales oppositiones reijciantur;quia non possunt
amplius reparari,ac sapiunt ciuilitatem,& articu-
lum separatum à delegatione , & ab intentione
Principis,qui habuit oculum ad punitionem de-
licti, & non ad alia extranea ab eo , & hoc casu
esse admittendam appellationem , fui opinionis ,
11 & cum hæc conferrem cum aliquibus doctissi-
mis Reg. Consiliarijs , & præcipuè cum numquā
satis laudato D. Scipione Rouito nunc Meritissi-
mo Præsidente Reg. Cameræ Summariæ sequu-
tus fuit hanc meam distinctionem ; quæ vti quo-
tidiana in Reg. Tribunalibus,at cum à nullo fue-
rit articulus iste discussus, nec positus , notanda
sunt.& redeundo ad id , quod in principio dixi ,
Resoluta est practica , quando à decreto remis-
sionis causæ detur appellatio, & impediatur pro-
cessus ad vlteriora . Verum si causa extraordina-
riè tractetur ex delegatione Principis , licèt su-
persedendum sit in exequutione , vt supra dixi ,
appellatio tamen debet fieri ad delegantem , &
non ad alios,vt ei deferri debeat, *l.* 1. *ff. quis* , &
à quo appellandum , & plenè *Farin. quæst.* 101.
numero 78.

ARGVMENTVM

Ritus M.C. prohibens fieri remissionem cau-
sæ, Reo non præsentato,an habeat locum,
si ille se præsentauerit spontè coram suo
Barone,vel captura fuerit collusiua.

Dato ordine Curiæ Baronali, vt Reum deti-
neat nomine Superioris, an inquisitus pos-
sit habilitari,& si cautio frangatur, pœna
fideiussionis an debeatur Baroni,vel Fisco.

Remitti an debeat Baroni qui est inquisitus
de leui delicto,vel si illud non constet.

Reo non existente in fortijs , an concedenda
sit reuariatio.

SVMMARIVM.

1 R*Emitti non debet causa , nisi reo existente in fortijs .*

2 *Carcerationis exceptio admitti non debet per Superiores,si spontè Reus se præsentauerit suo Baroni,sed limita vt num.* 3.

4 *Carceratus quando quis detinetur nomine Superioris,videtur,esse in suis carceribus .*

5 *Remissionis articulo pendente Baro non potest Reum habilitare,& nu.* 7.

6 *Remissionis articulo pendente Reus non debet amoueri à Carceribus Baronis , sed limita si carceratio sit affectata .*

8 *Pœna fideiussionis Fisco,& non Baroni debetur, si Reus detentus nomine Superioris aufugiat.*

9 *Obligatio fideiussoria non potest incusari in alia Curia,quam vbi fuit capta.*

10 *Vassallus Baronis carceratus à Superiore , an sit consignandus Baroni ad solam assertionem, quod cum habeat inquisitum,distinguitur.*

12 *Fides inquisitionis,an sufficiat,vel copia actorū sit exhibenda,vt quis consignetur vti Reus.*

12 *Remissio non datur,vbi non est delictum.*

13 *Reuariatio à Tribunali , ad Inferiorem , an detur,Reo non existente in fortijs .*

14 *In habentibus simbolum,facilis,est transitus.*

15 *Reuariatio à Superiore ad inferiorem dat præsumptionem collusionis.*

16 *Exemplis non est iudicandum.*

C A P V T LI.

AD hoc, vt legitimè Baro causæ remissio-
nem à Regijs Tribunalibus petere pos-
sit, necesse est, vt Reus citatus, seù
inquisitus à Iudice superiori compareat
de persona, *ex Ritu 269.* ad cuius exornationem
1 aliqua diximus in *prec. tract.* Et si fuerit carce-
ratus à Curia sui Baronis, exceptio carcerationis
admittitur, & proceditur super remissione, dum-
modo carceratio non sit affectata, quia Reus spô-
tè se præsentasset apud Officialem loci: nam tunc
cum collusiua præsumatur, non est amittenda, ni-
2 si cum effectu de persona Reus se præsentauerit,
vt ait *Carauit in d. Rit. à nu.* 15. ex qua doctrina
pugnabat Fisci patronus Prouinciæ Principatus
vltra, vt non deberetur remitti Baroni Vallatæ
illius Vassallus inquisitus in Regia Audientia,
quia non fuerat captus ab illa Curia, sed spontè
se præsentauerat: Dicebam. *Carau.* dixisse non
esse admittendam exceptionem carcerationis ob
3 inquisito, sed non quod Baro, non habeat ius quę-
situm petendi remissionem, siuè Vassallus spon-
tè, siue coactè se præsentasset, *Fabr. diff. 3. cum
seq. C. de Iurisd. omn. Iud.* nil enim hoc Fisco no-
cet, quia petita, remissione, practica est, fieri ordi-
nem illi Curiæ, vt Carceratus detineatur nomine
Tribunalis, & quousque non veniet fides Officia-
lis, quod detinetur illius nomine, non proceditur
super remissione, & ideò Carceratus potest dici
4 esse in fortijs illius, vt ibi *Carau. num. 14. & Pe-
tra ad Gram. dec. 26. nu.* 10. qui firmat, non fieri
casus de procurata carceratione, si Baroni debea-
tur remissio.

Sed accidit, quod facta fide carcerationis de-
uenit ad aures, carceratum verè non esse in carce-
ribus, & trãsmisso Actuario pro diligentia, ita
5 fuit repertum, quod collusiua fuerit fides carce-
rationis, vnde processimus ad incumbentia, in
forbanno, & alij in causa. At cum re vera postea
inquisitus in carceribus Baronis se præsentasset,
& iterum petijsset causæ remissionem, Fiscus di-
cebat, nullo modo causam esse remittendam ex
præcedenti fraude, & collusione inter Baronem,
& Vassallum, quæ est potissima causa denegandi
dum cognoscitur amicitia, facilitas Iudicis, & ne-
gligentia in Iustitia, vt innuunt *Farin. quæst. 7. nu.
53. Mastrill. decis. 147. & per Reg. Aud.* fuit hoc
casu prouisum, non esse procedendum super pe-
tita remissione, nisi cum effectu Reus fuisset trã-
missus ad carceres Tribunalis: Nec resistebat
pragmatica, quod pendente articulo remissionis
6 Reus non est amouendus à carceribus: nam li-
mitatur, vbi est iusta suspictio iniustitiæ, & præ-
sumptio carcerationis affectatæ, cum fraus nemi-
ni debeat patrocinari, *l. dolus ff. mand. l. sine hære-
ditarium ff. de neg. gest. Magon. decis.* 110.

Quid si post fidem carcerationis, & ordinem
illi Curiæ, vt Reum detinere deberet nomine
Reg. Audient. fuerit detectum, fuisse postea habi-
litatum, an sit iusta causa denegandi remissionẽ,
dum contra ordinem datum, vt cautè detineri
deberet, postea fuerit habilitatus, & parte Baro-
7 nis dicebatur, carceratum etiam dici illum, qui in-
tegram non habet libertatem eundi quo voluerit
prout est qui manet sub fideiussoria cautione,
*Gram. decis. 33. circa finẽ, Auend. de exeq. mand.
cap. 5. ex num. 22. part. 2.* & propterea non posse
dici in dolo, dum ad omnem ordinem poterat
rehaberi ab ipso Tribunali: Fiscus replicabat,
quod quousque causa non erat remissa, non pote-
rat eam dici esse Baronis, sed Tribunalis, vnde
Curia non debebat in illa se Iudicem facere in
habilitando, tanto magis facta inhibitione, vt cau-
tè suo nomine in carceribus detineretur, vnde
cum fuerit contrauentum, & grauamen Fisco il-
latum, iusta erat ratio retinendi causam, & am-
plius de remissione non tractari, Item quia excu-
satur Reus, vt non veniat coram Superiore, qui
eum citauit, quando ob carcerationem est impe-
ditus, sed quando erat in libertate, & poterat ve-
nire, & non venit, est iusta causa præsumptionis
collusionis, *Carau. in Ritu 269. num. 16.* Verum
quia fuit præsentata fides, quod ex causa grauis
infirmitatis ille fuerit domi habilitatus, causam
remissimus, aliàs iustè poterat denegari remissio,
vt innuit *D. Reg. de Tapia in pragm 6.* vbi de de-
lict. & maximè, quando casus non requirebat
habilitationem, & manifesta iniustitia conspi-
ceretur.

Sed quid dicendum si fuisset requisitus Reus
habilitatus, ut se præsentaret, quia fuisset decre-
tum, causam non esse remittendam, & Reus vo-
luerit se præsentare, pœna fideiussionis cuius es-
se deberet, Baronis, uel Fisci. Ex parte Fisci potest
dici, quod licèt cautio non fuerit capta eius no-
mine: & de suo ordine, illa tamen causa, ob quam
8 fuit Reus habilitatus semper fuit Tribunalis, tam
ante decretum, quàm post latum, ut causa rema-
neret, unde incidentia, & emergentia pertinere
debent ad eum, qui est Dominus causæ, & non
9 ad alium, *l. non à Iudice §. 1. ff. de Iudic. Peguer.
decis.* 169. & licèt cautio ab illo Iudice est requi-
renda, & exigenda, à quo fuit capta, iuxta *textũ
l. cum apud ff. iudic. solu. Franch. decis.* 320. atta-
men hoc est uerum, si ille fuisset Iudex causæ, sed
quia causa est alterius Iudicis, pœna illi erit ap-
plicanda, pœnes quẽ stat causæ cognitio, *Thess.
decis.* 202. & in simili dixi latius supra *cap.* 38. &
in indiuiduo *Cancer. lib. 3. var. resolut. capit. 13.
in fine.*

Vlterius, quid si Vassallus per Superiores Iu-
dices, & eius Ministros fuerit captus, non vti in-
quisitus illius Tribunalis, sed quia suspitio erat il-
10 lum esse delinquentem in Curia sui Baronis, an
ad solam requisitionem illius Baronis sine termi-
no super remissione, & præsentatione copiæ in-
quisitionis debeat consignari carceratus custodi-
bus, vt asportent ad Baronem, dicitur ex parte
Baronis, Regium Superiorem non habere quid
remittere, cum non sit ibi inquisitus, & propterea
dùm ille sit Baronis Subditus, ei est consignan-
dus, sed ex aduerso Fiscus replicat, illum esse in
pristinum reponendum, si non doceatur de sua
inquisitione, ex *Felin. in cap. fin. de foro compet.*
nam sine legitima causa quis non est capiendus,
& vti malefactor consignandus suo Iudici, vt be-
nè *Peguer. decis. 2. & 66* & licèt *Barbos. in l. he-
res absens §. proinde ff. de iudic.* teneat, sufficere
11 fidem inquisitionis, tamen tutiùs est intueri ex
actis, si verè ille carcerari poterat, & captiuus es-
set mittendus: nam si trãsmissa copia appareat, il-
lum

lu n non esse taliter inquisitum, vel ind tiatum, vt
legitimè detineri possit, debet liberari, eũ licen-
tiarinam quando non e t delictum, non est locus
12 remissioni, & sic si esset crimen leue; vel inditia
insufficientia, *Carau. Ritu* 335. *num.* 10. *Gamma*
decis. 363. In practica tamen obseruatur fieri re-
missionem, quando sunt inditiati subditi Baronis,
vt ille honoretur, & suam iurisdictionẽ exerceat,
in habilitando, impinguando, & alijs necessarijs,
vt latiùs hoc loco in *prac. com. nu.* 99. dixi, & nunc
addo *Petra ad Gram. decis.* 26. *Auend. de exeq.*
mand. cap. 7. *nu.* 6. *par.* 2. & hoc quando Officia-
lis Baronis cæpisset informationem, sed si Supe-
rior nixus fuerit inquirere, & debilia sunt inditia,
vel nil constet; ipsum debere licentiare, vel absol-
uere fui semper opinionis, & continuò obseruaui-
mus ad tollendum circuitum, & vexationem pau
perum Vassallorum.

Quid si non petatur remissio ad instantiam Ba-
ronis, neque partis, sed priuilegiatus elegerit forũ
R. Aud. vel M. C. & ibi proposuerit accusationẽ,
13 si ille postea variaret forum ad sui domicilium,
ut de iure Regni facultatem habet, an causæ re-
missio concedi debeat, si Reus non erit in fortijs.
Istum articulum tetigi in *prac. tract. pragm.* 8. *p.* 1.
nu. 349. & inclinaui, ut causa non debeat remitti,
quia reuariatio est species remissionis, quæ ut in
principio huius c. dixi non debetur, si Reus non
14 sit in fortijs, & similium eadem debet esse iuris
dispositio, *l. illud ff. ad l. aquil.* nam in habentibus
simbolum idem est transitus, *l. à Titio ff. de furt.*
eo maximè, quia quando petatur reuariatio à Tri-
15 bunalibus Regijs, ad Inferiores, adest suspectio
collusionis, & fraudis inter partes, vt *Franch. dec.*
110. *num.* 21. licèt *Anton. de Ball. tract. crim. lib.*
4. *quæst.* 2. uideatur innuere, ex causa uariationis
causam debere remitti ad locum ubi priuilegia-
tus noluerit Iudicium prosequi, etiam Reo non
carcerato, cum in sua uoluntate sit, prout etiam
uidi prouisum in Magna Curia ad instantiam
cuiusdam uiduæ petentis reuartationem ad terrã
Castellutij Prouinciæ Principatus Citra de homi-
cidio commisso à Beamonte Stellauato, Actuario
Francisco Tartaglia. Quia tamen exemplis non
16 est iudicandum, *vt in l. non exemplis, C. de sen-*
tent. & diuersimodè audio fuisse obseruatum,
cogita in occurrenti.

ARGVMEMTVM.

Latrones, qui dicantur, vt habeat locum pragmatica, quæ cuilibet Officiali eos capienti dat authoritatem cognoscendi, & quid si captura fiat à priuatis personis loci. Et an hoc etiam extendatur contra Piratas Maris, & recacta committentes.

Pragmatica 8. & 12. de exul. imponentes pœnam foriudicationis sine alia declaratoria contra inquisitos de recactu, an procedant si non constet, delictum plenè sed per inditia.

SVMMARIVM

1 *Latrones publici non remittuntur, sed cognoscuntur a Iudice capiente.*

2 *Latro publicus non dicitur, nisi qui solitus est plura latrocinia facere.*

3 *Furtum vnicum in strata commissum si non erit magnum, pœnam mortis non meretur.*

4 *Statutum recipit interpretationem à iure communi.*

5 *Furtum committens in strata, cum quatuor, vel vltra armatis, licèt non sit reiteratum, intrat contra eos potestas ad modum belli.*

6 *Furtum non dicitur factum in strata publica, si fuerit commissum in massaria, vel in loco extra viam publicam.*

7 *Strata publica dicitur, quæ habet introitum, & exitum ad aliam viam publicam.*

8 *Iudex dicitur furem cœpisse, si eius familia illũ cœperit.*

9 *Latro captus per personam priuatam, & consignatus Regio Tribunali, vel Iudici non suo, remitti debet ad Iudicem delicti.*

10 *Iudex Regi nostro non subiectus, non dicitur cõpetens ad puniendum latronem ibi captum, qui deliquit in Regno.*

11 *Confessio facta ab inquisito coram Iudice non competente, vel coram Barricello non valet.*

12 *Piratæ maris cognoscuntur a Iudice capiente, & reputantur plusquam latrones.*

13 *Recactum committentes cum sequestratione personæ, cognoscuntur a Iudice capiente.*

14 *Sententia declaratoria requiritur, nisi statutũ expressè dicat, quod Reus pro condemnato, & declarato habeatur.*

15 *Prag. 8. de exul. imponens pœnam foriudicationis ipso iure committenti recactum declaratur, vt procedat si delictum sit plenè probatũ.*

16 *Foriudicari quis potest ex inditijs ad torturã, sed limita si procedatur cum abbreuiatione dierum, & sine alijs ordinarijs sollemnitatibus, nam tunc requiritur, quod delictum sit plenè, vel indubitatè probatum.*

17 *Specialia non sunt multiplicanda, maximè in odiosis.*

18 *Inconuenientia sunt euitanda, ne sequantur.*

CAPVT LII.

MVlta excepta crimina, quę de iure à Regijs Superioribus remitti Baronibus non debent, *in prac. comment. enunciaui, ex nu.* 107. *par.* 2. *huius prag.* Nunc a ias quæstiones, quæ in facto postea occurrerunt adnotabimus.

Dixi inter alios casus non esse locum remissio-
ni de causis latronum publicorum, & distobato-
rum stratarum, quia in Regno pragm. 5. Vbi de
1 delicto dat Iurisdictionem Iudici, qui eos capit,
vt libentius omnes illos prosequi, & capere pos-
sint, vt innuit *Præs. de Franch. decis.* 142.

Sed multoties fuit controuersum, an omnis, 2
qui in strata furtum commiserit dicatur publicus
latro, & stratarum distobator, vt tam d. pragmat.
quam alia iura de istis personis loquentia practi-
cari contra ipsos possint

Ad alium finem supra cap. 29. dixi, latronem publicum non dici, nisi qui solitus sit plura latro-
2 cinia facere, *l. capitalium §. grassatores ff. de Poenis, & Gasp. Thess. quaest.* 80. ait pro solo furto in
3 strata publica, si non erit magnum mori quem non debere, & sequitur *Peguer. decis.* 40. Et proindè, vt habeat locum pragmatica, qua à iure communi interpetrationem recipit, *l. non est nouũ*
4 *ff. de legib. Crauet. consil.* 259. *num.* 2. oportet, vt ij pro latronibus sint diffamati, & per Campaneam incedant latrocinia committentes. Isti enim, vt dictat Regia Pragmatica dicuntur publicae pacis violatores, rebelles, & propriè latrones.

Si autem furtum, licèt non reiteratum, in comitiua quatuor, vel vltra personarum cum armis in strata patratum fuerit, tunc vendicat sibi locũ
5 contra eos poena mortis naturalis, & intrant cũ istis potestas militaris ad modum belli, & reputantur forasciti, & grassatores, vt constat *ex prag.* 11. *de off. iud.* §. 48. *& prag.* 11. *sub titul. de exul. & sic Muta super pragm. Sicil. tit. de furt. Io: Gran. de bello exulum fol.* 42. *num.* 19. *& fol.* 54. *num* 7. Aliàs si duo clandestinè in strata furtum fecissent, & postea ad terram redierint, istos non posse dici publicos latrones, est asserendum, licèt poena sit capitalis, *Muscat. in sua praxi crim. tit.*
6 *de furt. & latroc.* Idem si furtum fieret in locis priuatis, vti Massarijs, vel Campis extra viam publicam, quia non diceretur factum in strata, *Cancer. lib.* 3. *var. resol. tit. de sono emisso num.* 21. & quae dicatur via publica, vide *DD. in l.* 2. *§. variarum ff. ne quid in loco publ.* nam oportet, vt habeat
7 introitum, & exitum ad aliam viam publicam, ad differentiam viae priuatae, & vicinalis, *Bartol. in l.* 1. *ff. de loco publ. Bertazz. de clauf. glos.* 38. *clauf.* 20.

Hoc praemisso, (quod omnimisi tunc declarare) deueniendo ad elucidationem dictae prag. 5. quae mandat, illum Iudicem de latronibus cognoscere posse, qui eos ceperit: Fuit dubitatum, quid si Officialis, tales personas non carceraneunt, sed sua familia, an pragmatica locum habeat, dixi, quod sicnam familia repraesentat Officialem, *l.* 1. *§. si-*
8 *militer ff. de public.* & qui per alium facit per se ipsum facere videtur, *l.* 1. *§. fin. C. de vet. iur. enucl.* & ita *Gratian. discep. cap.* 202. *num.* 36. Verum si capientes non sint de familia Officialis, neque milites, sed personae priuatae qui tales coeperint, & consignauerint Regio Tribunali, vel alio Iu-
9 dici non suo, an Baro originis, domicilij, seu delicti possit petere remissionem, seu carcerati consignationem, Dic, isto casu remissionem faciendã esse, vt *Franch decis.* 342. *&* 428. nam cum pragmatica sit exorbitans à iure communi, strictè est intelligenda, *l.* 3. *§ hec verba ff. de neg. gest. Tiraq. de retr. in praefat. nu.* 61. De iure enim si quis non sortiatur forum ratione originis, domicilij, aut delicti, ab alio Iudice cognosci non poterit, etiam si Reus consentiat, & omnia gesta essent nulla, *Peguer. decis.* 2. *&* 87. solùm odio latronum tributa est omnibus Iudicibus iurisdictio, dummo-
10 do illos capiant, & sint ipsi Iudices Regi nostro subiecti, nam alij hoc praetendere non possent, vti in Gubernatore Beneuenti dixit *Franch. decis.* 342.

Indè diebus elapsis rationem non habuimus de confessione facta coram Capitaneo cuiusdam loci à carcerato de homicidio, contumace Reg. Aud. Salerni, capto à nostro Caporali, qui ipsum interrogando, confessus fuerat dictum crimen, & ille fecit diligentiam, vt confessio fieret coram
11 Iudice vbi carceratus fuerat, qui non erat originis, neque domicilij aut delicti competens, & dũ postea in Tribunali procederetur tanquam super confesso, & dato termino super confessione, viso deinde processu dixi, eam confessionem factam coram Iudice penitus incompetenti esse nullius momenti, vnde requirebatur contestatio litis, & illo examinato, & negante, non fuit habita confessio, nisi pro indicio, vnde tortò, & in tortura persistente, fuit liberatus in forma, sequendo *dec. citatas Peguer.* in terminis nostrae quaestionis.

Insuper ad exornationem dictae pragmat. dico illam procedere, etiam contra Piratas Maris: Isti enim reputantur plusquam latrones, & maiores poenae sunt contra eos statutae, *DD. in Auth. Nauigia C. de furt. Franch. decis.* 142. & per Con-
12 stitutiones Pontificum sunt ipso iure excommunicati, non gaudent generali indultu, nec possunt guidari, *Muta super Pragmat. Sicil. titul. de Piratis.*

Ampliaui etiam, vt pragmatica extendatur ex indemnitate, & maioritate rationis, contra delinquentes, & inquisitos de recactu, qui reputantur peiores latronibus, & piratis, dùm sequestrant personas pro habenda pecunia ad libitum, & crimen praedictum committi dicitur statim facta
13 sequestratione hominis pro extorquenda pecunia, vt in *prag.* 11. *§.* 58. *de offic. Iudic.* & adeò exosum, & detestabile reputatur hoc crimen, quod *prag.* 8. *&* 12. *de exul.* ponunt poenam foriudicationis ipso iure contra inquisitos de hoc delicto vt essent per sententiam condemnati, & impunè possint offendi, & licèt de iure quando statutum loquitur per verba latae sententiae requiratur declaratoria ipsum incidisse, *Capyc. decis.* 121. *n.* 24. *Franch. decis.* 163. *nu.* 11. attamen quando statu-
14 tum dicit, ipsos haberi pro condemnatis, & sic declaratis, nulla alia declaratoria requiritur, ita *Gabr. Rom. tit. de Malef. concl.* 12. *num.* 16. *Tiraq. de reuoc. donat. verf. reuertatur num.* 402. *Rum. cons.* 4. quòd quando statutum trahit secum executionem, non requiritur alia declaratoria, cumque prag. statuat, vt impunè offendi possint non est necessaria alia prouisio. Et ex ijs constat, quod ex indemnitate, & maioritate rationis isti, qui recapta committunt, sunt plusquam latrones tractandi, & ad eos iurè extendi dictam pragm. 5. concludo.

Sed dum de foriudicatione dictorum Inquisitorum obiter diximus, liceat mihi non inutiliter aduertere, quomodo sint practicandae dictae prag. 3. 8. quae ipso iure imponit foriudicationẽ committenti tale delictum recaptus, & prag. 12. quae mandat, vt post citationem ad informandũ elapsis quatuor diebus, quis habeatur pro foriudicato; In primo casu potest nasci inconueniens, quod sit quis inquisitus, & indinatus, & habita notitia ab alijs occidatur. Vidi prouisiones Collateralis Consilij; quas recollegit quondam Hora-
15 tius Longobardus Secretarius Prouinciae Salerni, declarantes, dictam prag. 8. esse obseruandam

dum-

dummodo delictum plenè, & non præsumptiuè constet. Idemque esset obseruandum super practica alterius prag. 12. non sic faciliter expedire citationes ad informandum, cum abbreuiatione quatuor dierum: seruata forma illius sanctionis, nisi delictum esset plenè, vel indubitatè probatũ, & licèt ad effectum procedendi ad forjudicatio-
16 nem, inditia ad torturam sufficere videantur, vt *Guttier. pract. quæst. 10. cap. 76. lib. 1. Vin. dec. 439. D. Rouit. in rubric. de sentent. forjud. nu. 34.* potest substineri, quando ordinariè proceditur, quia post citationem Reus habeat anni beneficium, intra quem deliberare poterit, & comparere, ac securè notitiam habere præsumitur qualiter fuerit inquisitus citatus, requisiti coniuncti, & multa procedunt antequam sententia, forjudicationis feratur, sed quando ex abrupto, ex processu informatiuo, infra dies sic breues quis est forjudicandus, qui multoties de citatione notitiam habere non potest vel saltem deliberare, tunc esset attendenda alia opinio DD. quæ est securior, ut sententia forjudicationis ferri non debeat ex contumacia, nisi delictum sit plenè, vel indubitatè probatum, vt innuunt *Farin. quæst. 11. ex nu. 16. Oldrad. cons. 75. Plot. consil. crim. diuers. 72. à num. 16.* & latiùs *Muta super prag. Sicil. tit. de sententia Banni nu. 40.* Specialia enim non sunt multiplicanda,
17 maximè in odiosis, *l. 1. C. de dotis promiss.* pragmatica, inquam, multa exorbitantia à Iure communi disposuit, abbreuiationem termini sic breuissimum quatuor dierum, & quòd ipso iure sine declaratoria censeatur forjudicatus, & tollit citationem agnatorum, aliaque sollemnia, propterea restringenda est, vt vendicet sibi locum, si delictũ sit probatum, aliàs quisquam de facili posset ad Inimicorum instantiam inquiri, inditiari, & statim occidi, & non est danda occasio, sed ampu-
18 tanda, ne inconuenientia sequantur, *l. conuenire ff. de pact. dotal.* Et quamuis dicta prag. 12. dicat sufficere adesse inditia solita ad citandum, prout in alijs delictis, tamen nunquam sic formaliter vidi obseruatam, cum dura in hoc visa fuerit, & lex per non usum abrogatur, *l. de quibus ff. de legib.* ultra quod, aduerte, dictam dispositionem esse bannum factum in illo tempore quo urgebat magna quantitas Bannitorum, unde cessante illa motiua causa, cessat eius effectus, *l. adigere §. quamuis ff. de iure patron. & vide notata infra c. 88.*

ARGVMENTVM

Inquisitus, confugiens ad alium Regnum, an ad requisitionem arrestari, & remitti debet, vel saltem ibi puniri.

Vagabundus quis dicatur, vt omni loco capi possit.

Quæ mora requiratur, vt quis dicatur habitare in loco.

SVMMARIVM.

1 *Delinquens confugiens ad aliam prouinciã, eidem Regi subiectam securus est, & captus in pristinum reponi debet, & num. 2. sed contra in Regno, vt nu. 3.*

4 *Inquisitus si ad alium Regnum suo Regi non subiectum confugiat securus est.*

5 *Latrones publici capi possunt, si confugiant ad locos Sedis Apostolicæ subiectos, ex ordine Pontificio.*

6 *Confugienti ad aliud Regnum exterum, securitas non est seruanda, ob criminis immanitatem.*

7 *Delinquens si aliud Regnum petiat, an ibi puniri possit, si querelans ius suum ibi prosequatur.*

8 *Iudex non competens, in non subditum iurisdictionem exercere non valet.*

9 *Vagabundi vbique puniri possunt.*

10 *Vagabundus propriè dicitur, qui nullibi locum permanentem habet.*

11 *Aufugiens à patria sua, ad alium locum, videtur ibi habere animum constituendi domicilium.*

12 *Pragmatica pœnalis, strictè est interpetranda.*

13 *Incolæ, & habitantes in Ciuitate Neapolis, & suis Suburbijs, non possunt cognosci ab eorum Baronibus.*

14 *Incolatus constituitur per habitationem decennij.*

15 *Habitatio dicitur, per aliquod tempus.*

16 *Neapolitanus mutando domicilium, ibi potest conueniri, & puniri vbi residet.*

17 *Neapolitanus ratione rei sita, damni dati, & administrationis tutela, alibi potest conueniri.*

18 *Vassallus Baronis delinquens in Patria, si trãsferat se habitando Neapolim, per tempus, an captus à M. C. V. sit remittendus ad Baronem.*

19 *Neapolitanus non potest renunciare eius foro.*

20 *Fugitiuus non dicitur habitare, vt ibi domicilium constituere voluisse præsumatur.*

21 *Habitare non dicitur, qui in loco non retinet domum, & familiam, sed alteri inseruit.*

22 *Initium est attendendum.*

23 *Clericus delinquens, si postea efficiatur laicus, an remittatur Episcopo.*

24 *Priuilegium superueniens, non mutat forum.*

25 *Priuilegium miserabilium personarum cessat cum Neapolitanis.*

CAPVT LIII.

Quæstio dubitabilis est, an delinquentes ad aliam Prouinciam, vel alienum Principem confugientes, remitti debeant, si Iudices vbi Rei degunt requisiti fuerint. Et primo casu, quando aufugit quis ad locos
1 Principi subiectos, licèt separati sint diuersis inuestituris, si in illa terra ipse non deliquit, nec originarius est, vel ibi domicilium habeat, ad requisitionem sui iudicis capi non debet, sed quod secu-
2 rè conseruandus sit, & captus, in pristinum reponendus, firmant *Caball. resol. crim. casu 292. Gomez. var. resol. tit. de captura nu. 4. Peguer. dec. 2. & 66. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. glos. 1. c. nu. 38.* Sed in Regno cessat dicta disceptatio, cum ex prag. 4. & 5. tit. vbi de delicto (quæ emanata fuit, ad extirpationem delinquentium) vna iurisdictio debet alteri auxilium præstare, & sic vnus Præses Prouincialis remittit inquisitos alteri, & Protex

vnius

vnius Regni similiter remittit Reos ibi confu-
gientes, & in istis Regnis Siciliæ vltra, & citra
3 continuò obseruatur, & probat *tex. in §. si vero*
quis comprehensorum, ibi (*& ad Iudicem Prouin-*
ciæ trasmittere, in qua peccauit) *Auth. vt null.*
Iud. & §. audient Auth. de defens. Ciuit.

Secundò casu, si tractatur cum iurisdictionib;
non subiectis vnico Principi, sed inter potestatem
Regiam, & Ecclesiasticam, vel Regem Franciæ,
4 & nostrum, aut alios, tunc alter alteri brachium
impartiri, & confugiente caperem non tenetur,
Castrens. cons. 300. volu. 2. Boer. decis. 29. Prout
videmus in Regno, quod confugientes ad Ciuita-
tem Beneuenti sunt securi, nisi essent publici la-
5 trones, quos Pontifex immunitate priuauit, vt ex
pragm. 7. de exul. constat solet etiam vna potestas
alteri complacere, si criminis immanitas esset tan-
6 ta, vt securitas nō esset seruanda, vt *Peguer. innuit*
decis. 66. & Gamma decis. 53.

Sed quid si pars offensa veniat ad locum extra
Regnum, vbi delinquens confugerit, querelam
7 proponat, exhibeat copiam captæ informationis,
& petat illum castigari, an sit audiendus, & primo
videtur, quod cum potestas loci, in quo Reus de-
git non sit Iudex competens, ratione originis, do-
micilij, neque delicti, non possit iurisdictionem
8 exercere, vt per DD. supra citatos. Alij autem
contrarium senserunt, isto modo crimen remane-
re impunitum, contra iuris regulas. Vnde in subsi-
dium Iudex requisitus potest cognoscere, vt in-
nuere videtur *Couar. pract. quæst. cap. 11. num. 10.*
Gram. decis. 26. Plot. in consil. crim. diuers. 133.
vol. 1. Cald. in cap. fin. de foro compet. & fundari
potest iurisdictio etiam alia ratione, quia Reus
donec vagatur à suis proprijs locis, dicitur vaga-
9 bundus, & isti vbique puniri possunt, *glos. fin. in l.*
1. C. vbi de delictu Menoch. de arbitr. casu 531.
de consuetudine tamen prima opinio recepta
est, vt securus sit confugiens ad alienam Iurisdi-
ctionem, prout sunt confugientes ad Ecclesiam,
Thess. dec. 90. nu. 4. Hipol. consil. 90. Farin. quæst.
7. Clar. quæst. 38. Bonacos. comm. opin. lib. 1. vers.
Remissio Rei. Hinc legitur etiam in Testamento
veteri, in *Deuter. cap. 4.* & 19. Designatas fuisse
tres Ciuitates, quò delinquentes securè se rece-
ptare possent, & hanc magis communem opinio-
nem sequitur *Barbos. in l. heres absens §. proinde*
ex nu. 145. ff. de iudic. qui ait, delictum non posse
dici impunitum, saltem in partem dum delinquēs
exul sit à propria patria, & Regno, & ibi ciuiliter
mortuus dicatur, si causa sit capitalis, ob foriudi-
cationis sententiam, quæ contra eum fertur. Nec
refert, quod vti vagabundus potest à quocumq;
Iudice puniri de suis delictis, quia isti vagabundi
propriè dici nequeunt, cum uagabundus is uere
dicatur, qui non residet in loco, & eis dici non
10 potest habere locum permanentem, *glos. in l. 4.*
§ prætor, & ibi *DD. ff. de damn. infect. Sese decis.*
100. Muta super pragm. Sicil. tit. de Vagabun-
dis; Sed dum quis aufugit à Patria, & Regno, &
confugit ex causa ad alium locum, videtur habe-
11 re animum constituendi ibi domicilium, *Bortol.*
in l. 1. C. de tiron. lib. 11. hæc indagatio est neces-
saria, ad dispositionem, quam habemus in Regno
in pragm. 2. de uagabund. quæ imponit pœnam
quinque annorum triremium personis uagabun-
dis, quia nulla maior pestis, vt *Doct. per illum tex.*
12 *in l. 1. C. de mendicant. lib. 11.* quæ cum sit pœ-
nalis strictè est interpetranda *cap. odia de regul.*
iur. in 6.

Vlterius continuando materiam, quando re-
missio denegari possit: dicimus, quod quando
quis transtulit suum incolatum, vel habitationem
13 in Ciuitatem Neapolis, ex priuilegio Ciuitati cō-
cesso, Baro originis non poterit de causis ciuili-
bus, nec criminalibus illius cognoscere ex Ritu
301. Quod priuilegium non solùm conceditur il-
lis, qui domicilium constituerunt, sed qui accede-
runt ad habitandum, *vt Carau. ibi n. 50. & Gram.*
decis. 87. etiam in Suburbijs *Franch. decis. 129.* &
differt incola ab habitatore, quia incolatus non
constituitur, nisi per habitationem decennij, *l. 1.*
14 *C. de patr. potest.* Habitatio uerò sufficit, quod
per aliquod tempus sit facta, *glos. in l. 3. C. de in-*
15 *col. lib. 10. Bertaz. de clausf. fol. 27. num. 12. Grat.*
discept. 484. vtroque igitur casu quis gaudet pri-
uilegio fori Neapolitanis concesso, qui trahunt,
& non trahuntur.

Sed quia videntur hæc contraria illis, quæ dixi
in praeced. comment. prag. 12. ex nu. 4. Barones, vel
ciues Neapolitanos sortiri forum ratione delicti,
vel contractus, aut domicilij ex *Capyc. decis. 59.*
proindè aduerte, articulos esse diuersos, quando
enim quis habitat Neapolim gaudet, quando ve-
rò incola, vel etiam originarius Neapolitanus
16 mutat domicilium, & aliò se transferat, tunc ibi
poterit conueniri pro causis ciuilibus, & puniri
pro criminalibus iuxta dictam *dec. Capyc.* Prout
decisum est in Muliere Neapolitana extero nup-
ta, quæ sortiendo forum Mariti *ex l. cum quedā*
puella ff. de iurisd. omn. iudic. non gaudet amplius
foro Neapolitano, & eius priuilegijs, *Franch. dec.*
416. Affl. decis. 382. & confirmatur *ex prag. 2. de*
immun. Neapol. & sic in simili dicit *Anna iudi-*
17 *catum sing. 132.* ratione damni dati, Neapolita-
num ibi conueniri posse, vel ratione rei sitæ *Frāc.*
decis. 389. sic & ratione administrationis tutelæ,
uel similis oneris: nam ibi circumscripta fori ex-
ceptione cogi poterit, *Gratian. decis. 180.* & dicā
infra cap 61.

Quid si Vassallus Baronis delinquerit in loco,
& transtulerit se Neapolim, & aliquo tempore
habitationem ibi duxerit, an iure Baro possit fa-
18 cere illum arrestari, & præsentata copia suæ In-
quisitionis petere sibi consignari.

Accidit mihi in facto in Sacro Consilio defen-
dere partes Principis Montis Militum, cuius erā
ordinarius Aduocatus: Fuit enim in dicta Terra
inquisitus Franciscus Palumbus suus subditus de
homicidio in personam Iulij Cæsaris Consulis: &
de insultu in personam Ioannis Laudati, & iste
ob timorem aufugit Neapolim, ubi inseruiendo
cuidam Domino, quatuor annis habitauerat, car-
cerato denique illo per Magnam Curiam ad in-
stantiam dicti Principis, dum petierat remissionē.
Ille opposuit, non esse locum, quia gaudere debe-
bat priuilegio Neapolitano, cui etiam si renun-
19 ciare voluisset, non posset, ut decisum refert *Vr-*
sil. decis. 41. & dato termino, & probata habita-
tione, Magn. Curia decreuit, causam esse rema-
nendam, & non esse locum remissioni, à quo de-
creto consulto negotio postea mecum, appellaui-
mus

mus ad Sacrum Consilium, & defendebam appellationem ex duabus rationibus: Primo, quod habitatio illius non dicebatur vera habitatio animo permanendi, sed ratione inquisitionis aufugerat, & vti fugitiuus non dicebatur habitare, vt do-
20 micilium vellet constituere, & sic inter habitantes non poterat dici, *Mascar. de probat. conclus. incip. domicilium num.* 26. & probatur eò magis assumptum, quod non erat ibi cum sua familia, nec domum retinebat, sed alteri inseruiebat, vndè
21 habitare propriè non dicebatur, vt in terminis *Ioseph Sese decis.* 9. & latiùs dicam infra *capit.* 60. *a num.* 22.

Secundo fundaueram, vt dato, quod constituisset domicilium post delictum non per hoc exi-
22 mebatur à iurisdictione Iudicis sub quo deliquerat, quia initium est attendendum, *l.* 1. *ff. de pœnis & ibi Bartol.* Franch. *dec.* 417. & benè *Gramat. decis.* 10. de eo qui existente clerico deliquerat, & postea effectus erat laicus, quod petita remis-
23 sione ab Ecclesiastico fuit ei consignatus, quia iurisdictio attenditur, sub qua ille deliquerit, quod dictum intellige, *vt Carauit. Ritu* 66. *nu.* 9. *Crass. de effect. clerie. cap.* 1. *nu.* 648. *Grattan. disceptation.* 126. *Giurba consil.* 15. cum coaceruatis ab ipsis. Priuilegium enim superueniens non
24 mutat forum, *Franch. dec.* 544. Et ideò esse remittendum Principi in Sac. Consil. dicebam, in quam sententiam omnes inclinauerant, sed quia fuit allegata suspictio in personam Principis, illũ esse vnum ex defendentibus lites Vniuersitatis contra Principem, & esse suum inimicum; indè causa non erat ei confidenda, ex hoc capite causa non fuit tunc decisa, sed datus alius terminus super hac exceptione. Cumquè discessissem mandato Proregis à Reg. Aud. nescio quid fuerit deinde iudicatum, sed ex prædictis veritas patet.

Et ex ijs est declaratus articulus, quando quis vti Neapolitanus gaudeat, & trahatur. Nam magnum est hoc priuilegium, adeo quod non cessat
25 cum habentibus priuilegium personarum miserabilium, *Viscont. ad Franch. decis.* 416. *ex capit. Regni* 53. & procedit etiam si agant ex causa cessionis lucratiuæ *Vrsil. ad Afflict. decis.* 74. *num.* 6. & gaudent etiam negotiorum gestores Neapolitani, *Anna sing.* 401. Et si fuerint laudati in Authores possunt forum declinare, nec habet locum *l. venditor ff. de iudic. Anna sing.* 45.

ARGVMENTVM.

Fur quando possit puniri in loco, vbi cum re furata reperitur.

Raptor mulieris, an puniri possit, vbi reperitur cum ea, ad istar Furis.

Forum quis sortitur ratione rei sitæ in loco, licèt sit quacunque fori exceptione priuilegiatus, sed limitatur pluribus modis, Et quid in rebus mobilibus.

SVMMARIVM.

1 *FVr inuentus cum re furtiua, debet ad Iudicẽ delicti remitti, sed in Regno Iudex capiens eum punit.*

2 *Fur captus est remittendus ad Iudicem delicti, si furtum esset magnum, vel qualificatum, aut si non esset tunc plenè probatum coram Iudice capiente, & nu. 3.*

4 *Iudex originis si habeat Priuilegium de delictis extra territorium, debet sibi remitti fur alibi captus.*

5 *Sublimita. si Iudex capiens haberet priuilegium de delictis factis ab exteris in suo territorio.*

6 *Fur transiens cum re furtiua, si non steterit ibi, an dicatur contrectasse nouũ furtum in eo loco.*

7 *Raptor mulieris, vbi reperitur, ibi puniri potest, ratione contrectationis.*

8 *Rei sita ratione quis sortitur forum dummodo ille reperiatur in loco, quando Iudicium incipit, & nu. 11.*

9 *Ampliatur primo, etiam si Reus esset alio priuilegio munitus, Secundo quamcunque actione reali quis conueniatur nu. 10.*

12 *Forus ratione rei sita, & contractus æquiperantur.*

13 *Res mobilis si sit reperta in loco, an quis sortiatur ibi forum, vt ibi possit conueniri.*

14 *Aduena de breui recessurus a loco, an ibi conueniri possit.*

15 *Suspectus de fuga, & non habens sufficientia bona in patria, cogitur præstare cautionem de iudicio sisti, & iudicatum soluendo, alias poterint eius bona mobilia sequestrari.*

CAPVT LIV.

FVtem cum re furtiua inuentum, debere ad Iudicem delicti remitti, *in prac. tract. nu.* 134. fundauimus, sed in Regno contraria opinio inualuit, vt ultra *Capyc. decis.* 104.
1 *sic Franch. dec.* 681. Nunc latius hunc articulum declarando, limita conclusionem suprapositam, si furtum esset magnum, vel probationes non
2 essent sic plenæ apud Iudicem, qui furem cœperit cum re furtiua; nam tunc si Iudex vbi fuerit patratum delictum remissionem petierit, esset illi remittenda, tam pro publico interesse, quam priuato, pro maiori complemento Iustitiæ, & partis offensæ satisfactione, & est singularis restrictio, *vt Bald. consil.* 47. *lib.* 1. *Ruin. consil.* 100. *lib.* 1. & nouè aduertit *Muta super prag. Sicil. tit. de furtis*, qui ampliat hoc dictum, Idem procedere si
3 furtum esset qualificatum, non solum ratione magnæ quantitatis, sed quia fuisset patratum in Palatio alicuius Magnatis Principis, vel Ecclesiæ, nam tunc ad exemplum interest vt remittatur ad locum cum vbi deliquerit: similiter si Iudex capiens non habeat probatum delictum, & Iudex delicti plenam habeat inquisitionem contra delinquentem, Superior inclinare poterit, vt potius illi quam capienti causæ cognitio concedatur, *Farin. quest.* 7. *num.* 18. *Couar. pract. quest. cap.* 11. *ex num.* 8.

Secundò limitatur conclusio, si Iudex originis
4 in sua inuestitura priuilegium etiam extra territorium haberet, nam tunc ratione facultatis priuatiuæ ad alios, posset Iudex originis, carcerati remissionem à capiente petere, *vt Foller. in sua praxi crim. vers. audiantur excusatores num.* 64. & hoc approbare uidetur *Franc. d. dec.* 681. *in fine.*

Su-

Sublimita, si Iudex capiens (vbi contrectatum
5 de nouo dicitur, furtum) habeat priuilegium cognoscendi de delictis factis ab exteris in suo territorio, tunc tam ratione dispositionis iuris communis, quam virtute priuilegij, maximè si sit anterius non teneretur carceratum ad Baronem originis remictere, qui haber priuilegium extra territorium ut abundè scripsit *Foller. loco citato ex num. 71. & D. Rouit. in prag. 1. tit. vbi de delicto ex num.* 8.

Tertiò limitatur conclusio, si fur transierit per locum cum re furata, nam si non steterit, non di-
6 citur in eo loco contrectasse nouum furtum, *Caball. in d. resol. crim casu* 163. non inquam dicitur venisse qui non stetit, *ex l. illud ff. de Offic. Præsid.* licèt alij contrarium senserint, quod sufficiat esse in loco cum furto repertum, licèt moram ibi non traxerint, *Baiard. ad Clar. quæst. 38. nu.* 45. & sic innuit *Capyc. in d. decis.* 104.

Insuper nota dictam conclusionem procedere, non solum in furto bonorum, sed etiam in raptu
7 mulierum, nam vbi reperiuntur, puniri possunt, licèt ille non sit Iudex originis, aut domicilij, nam ratione contrectationis delicti in loco, Iudex capiens efficitur competens, & est singulare dictũ, & pauci aduertunt, & sic *Castrens. & Fulgos. in l. raptores C. de Episc. & cler. Pegner. decis. 43. nu.* 13. *Decian. tract. crim. lib.* 8 *cap. 9. nu.* 6. & super hac ampliatione, & extensione ad conclusionem desuper positam adaptari possunt aliæ limitationes suprascriptæ ad articulum furis cum re furtiua reperti, vt procedant in raptu, prout in fure cum re furtiua.

Ex eodem fonte oritur alia conclusio, quod ratione rei sitæ si quis possideat rem in loco, in quo
8 non habet domicilium vbi res ipsa sita est, poterit trahi, quia iudicium, ipsam rem potius respicit, quam personam. *l. fin. C. ubi in rem actio, cap. sane,*
9 *& cap. fin. de foro compet.* & procedit hæc regula etiam si Reus esset alio fori priuilegio munitus, vt non possit trahi coram alio Iudice, quam suo, sic probat *tex. in cap. 1. de priuil. in* 6. Item non solũ si actio reiuendicationis proponatur ad rem vendicandam, sed etiam si quæcunque actio realis,
10 vti hypotecharia, vel in rem scripta intentetur, *glos. & DD. in l. 1. C. ubi de possess. & in l. 1. C. ubi de heredit. Franch. decis.* 177. cumque multæ sint actiones in rem scriptæ, quas enumerat *Franc. Marc. decis. 402. par. 1. & Marant. in sua praxi art. iudic. pers. vel real.* est notandum, vt non detur remissio, quando iudicium moueretur fundatum super istis actionibus, nõ obstante quocumque priuilegio, & sic *Cancer. uariar. resolut. lib. 3, cap. 1. ex nu.* 69.

Limitant aliqui, quod ad hoc vt posita conclusio procedat, debet quis reperiri in loco, quando
11 incipit iudicium, *ut Castr. in d. l. fin. C. ubi in rem actio nu. 2. & Cancer. & Franch. locis citatis*, nã forus ratione rei sitæ, & ratione contractus æqui-
12 parantur, vt *Panorm. in cap. fin. nu. 44. de foro cõpet.* sed in loco contractus, quis non potest conueniri, nisi ibi reperiatur, *cap. 1. §. contrahentes de foro compet.* vnde idem erit obseruandum ratione rei sitæ, vt præcitati DD. concludunt, sed etiam si ibi non reperiatur procedere iudicium assistentiæ iudicatum refert *Thor. tom. 2. verbo inc. remissio causæ assistentiæ.*

Vlterius, non solum ratione rei stabilis sitæ in loco, sed etiam pro re nobili reposita, potest quis
13 conueniri, & deneganda est remissio, non obstãte regula, Actorem debere sequi forum Rei, nam ratione rei potest quis in eo loco conueniri, *l. non alias § fin. ff. de iudic. Barbos. in l. heres absens artic. 3. §. proinde ff. de iudic. nu.* 4. Exemplum pone, si quis prætendat equum esse suum, & illum in aliquo loco reperiat, vt in facti contingentia accidit, & Reus excipiat, conuenire eum debere in loco suæ originis, vel domicilij, an ratione rei in loco quo reperitur posset conueniri, de iure esset dicendum ex d. regula. Verum enim verò distinguendum est, quod aut quis contraxit in eo loco, & est quæstio super re mobili ibi vendita, donata, vel permutata, & tunc ibi Iudicium potest moueri ratione contractus, & rei, & non datur remissio *Abb. in cap. fin. nu. 33. de foro comp. Stracca tract. de mercat. tit. quomodo in causis mercat. sit proced. num. 20. & Bal. in rubr. num. 5. C. quæ in fraud. credit.* Nec obstaret hoc casu conuentum
14 esse Aduenam, & de breui recessurum quo casu DD. concludunt, vt non possit verè dici contraxisse, vt sortiatur forum, dum contrahens sciat, illum quem conuenire intendit non esse ibi permansurum, & propterea obstare exceptionem incompetentiæ Iudicis, *tex. est expressus in cap. 1. §. neque etiam*, & ibi *glos. verbo respondere de foro comp. Alex consil. 89. lib. 7. & Cappell. Tholosan. quæst.* 103. Nam limitatur, vt non habeat locum in contractu, qui ibi tunc est explicandus. Indè Aduenæ, & Negotiatores, qui veniunt in Nundinis, licèt sint exteri, & de breui recessuri, vnde regulariter conueniri non possunt, *l. vnica C. de nũdin. & ibi Doct.* limitatur pro negotijs ibi gestis pertinentibus ad negotia Nundinarum, *Stracca de Mercat. tit. cit. num. 2. & Barbos. latius in d. l. heres absens §. proinde artic. 3. ex nu.* 44.

Secundo verò casu, si quis conueniatur in aliquo loco pro re mobili, quam ibi tenet, & prætendat sibi esse obligatam, uel dicat sibi satisfieri pro suo credito, & tunc ratione rei mobilis non sortitur forum, *arg. à l. si debitor ff. de pignor.* sed si is suspectus sit, quia fortè est fugitiuus, & non habeat in sua patria bona sufficientia, & constet de
15 prædictis, tunc cogi poterit cautionem præstare de Iudicio sisti, & iudicatum soluendo, coram suo Iudice competente, *l. sciendum in princ. ff. qui satisd. cogant.* uel si fideiussores non habuerit, res poterit sequestrari *l. si fideiussor §. fin. ff. eadem*, uel cautionem dare de re exhibenda, & non baractãda, ut resoluit *Marian. in cap. sane num. 4. de foro compet. Ias. in d. l. si fideiussor. §. fin. nu. 1. & cæteri in l. non alias §. 1. ff. de Iudic.* & in praxi uidi compluries hanc quæstionem occurrisse, & arrestata bona mobilia ad instantiam creditorum pro eorum creditis in locis extraneis, & semper prouidimus, Vt restituerentur. Imò etiam si essent expeditæ literæ exequutoriales uirtutæ pragmaticę neque extra territorium debitoris possunt exequutioni demandari, & pignorari, nisi in casibus suspictionis fugæ debitoris, & inopiæ, quia extra domicilium originis, contractus, uel destinatæ solutionis quis conueniri non potest; licèt bona mobilia obligata habeat in loco.

AR-

ARGVMENTVM.

Ratione contractus non datur remissio, Sed quid si ibi non reperiatur, vel Baro habeat priuilegium de causis Vassallorum contrahentium extra territorium.

Debitor carceratus, an in loco destinatæ solutionis, vel sui domicilij detineri debeat.

Debitor si suo foro renunciet, cum potestate conueniendi vbique locorum, an data mora in Regijs Tribunalibus conueniri, ac remissio denegari possit.

SVMMARIVM.

1 *COntractus ratione, quis sortitur forum, qui est alijs potentior, sicut forus delicti.*

2 *Baro si habeat priuilegium cognoscendi de suis vassallis extra territorium contrahentibus, valet remissionem petere, si in loco contractus Vassallus conueniatur.*

3 *Vassallus in præiudicium sui Baronis non potest eius foro renunciare.*

4 *Clausula cognoscendi de delictis extra territorium, an censeatur concessa cumulatiuè, vel priuatiuè.*

5 *Verba debent intelligi, vt aliquid operentur.*

6 *Debitor obligatus pœnes acta, extra suum domicilium, & carceratus, cum brachio R. Audientiæ, vel M.C. an debeat remitti ad Iudicem domicilij.*

7 *Debitor non debet extrahi à proprijs laribus, & alibi detineri.*

8 *Actio iudicati realis, & personalis in loco debitoris est exequenda.*

9 *Locus destinatæ solutionis dicitur forus legitimus.*

10 *Remissio denegatur, quando quis cum iuramento eius foro renunciat.*

11 *Debitor morosus, coram quocunque Iudice conueniri potest, dummodo sit Iudex competens, & num. 16.*

12 *Iurisdictionem, ei qui de iure illam non habet partes dare nequeunt.*

13 *Iudicium dicitur cœptum in loco quo literæ exequutoriales sunt expedita.*

14 *Pragm. 8. de citation. quod Regia Tribunalia non procedant in causis Vassallorum declaratur.*

15 *Debitor cum iuramento renuncians eius foro, & promittens soluere in alio loco, an in Regijs Tribunalibus conueniri possit, non obstante dicta pragm. 8.*

17 *L. 1. C. de eo, quod certo loco explicatur.*

18 *Forus communis dicitur locus, vbi residet Princeps, & eius Regium Tribunal, & est omnibus competens, vt nu. 14.*

29 *Ratione legis cessante, cessat legis dispositio.*

CAPVT LV.

EXplicatum fuit in *præcit. tract. super hac pragm. num. 150. part. 2.* quod forum quis sortitur in loco contractus, & si ibi reperiatur, legitimè conueniri poterit, nec Baro sui domicilij; vel alius Iudex, & si esset quocunque fori priuilegio munitus remissionem petere valebit, sicuti enim resolutum est, locum delicti
1 omnibus alijs esse potentiorem, sic forum contractus, cum valeat argumentum de vno ad aliũ, *l. omnem ff. de Iudic. Euerard. loco top. 50. & ita Francis. Marc. dec. 400. part. 1. Ricc. collect. 750.* vltra alias authoritates loco citato adductas. Nũc ad prædictam conclusionem aliquas vtiles limitationes adduco, quæ in facti contingentia occurrerint, & primo.

Quid dicendum, si Baro habeat priuilegium cum clausula, vt tam ratione delicti, quam contractus Vassalli si deliquerint, vel contraxerint
2 extra territorium ad ipsum remitti debeant, an hoc casu supradicta regula cesset, quæ prohibet in contractibus remissionem. Et dum casus accidisset, quod Princeps Veranæ Prouinciæ Hidrũtinæ petijsset in Reg. Audien. esse sibi remictendam causam sui Vassalli conuenti in Ciuitate Vgenti; qui ibi contraxerat, & fuisset à Curia dictæ Ciuitatis exclusus; appellata causa, prætendebat Actor. stante iuris dispositione, ac fori renunciatione debitoris, omninò illum esse in eo loco contractus cognoscendum. Sed replicatum fuit, fori renunciationem ipsi non obstare (licèt noceret Vassallos) cum in Baronum præiudicium sub-
3 diti foro renunciare nequeant, *Capyc. dec. 9. Frãc. decis. 417. Gurba cons. 95.* iuris dispositio neque refragabatur, cum Rex potestatem habeat dispẽsandi, & derogandi ea, quæ iuris positiui sunt, & *Franch. decis. 192.* latiùs declaraui in pragm. 1.

Indè licèt Iudex loci delicti sit omnibus potentior, tamen si Baro originis clausulam habeat, vt cognoscat de delictis extra territorium, debetur sibi remissio à Iudice delicti, *Foller. in sua praxi crim. vers. audiantur excusatores ex n. 64.*

Et licèt replicaretur huic motiuo, dictam clausulam de delictis, & contractibus extra territoriũ
4 in priuilegio positam censeri cumulatiuè concessam, sed non priuatiuè data præuentione, ex ijs, quæ adducit *D. Roust. prag. 1. ex nu. 8 tit. vbi de delicto*, quod non censeatur facta derogatio priuilegiaris in corpore iuris, nisi expresè: Tamen fuit responsum, vt si prædicta opinio haberet locum, inutile esset priuilegium, & illa clausula es-
5 set de vento, & nil operaretur, quod non est dicendum *l. si quando ff. de leg. 1.* Et propterea, quæ dicit ibi *D. Roust.* posunt adaptari ad illum articulum, quem posuit circa delicta, de quibus originis Iudex inquirere poset etiam de commissis extra territorium, sed de remissionibus propter contractus non potest dari casus remissionis, nisi quando Vassallus foras conueniretur. Et propterea cum verba priuilegij sint abdicatiua ab omni alio foro, erat remictenda ad forum debitoris, & iurisdictionem Principis, & ita iudicauimus. Vnde vbi adest tale priuilegium datur remissio in contractibus.

Eadem discussio pluries fuit facta, cum debitoribus, qui pœnes acta Curiarum extranearum, & extra locum domicilij se obligauerant de sol-
6 uendo pecuniarũ quantitates tempore conuento, quo adueniente, & non facta solutione, creditores accusauerunt obligationes, & expedierunt literas exequutoriales, super quibus brachium

Reg.Aud.vel M.C.impartiri procurauerunt,qua-
rum virtute fuerunt carcerati,vbi fuerunt reperti.
Petebant ergo debitores, ad carceres sui domici-
lij,remicti, cum de iure à proprijs laribus extrahi
7 non debeant,& alibi detineri, *Doct. in auth. qua*
in prouincia C.vbi de delicto, & dixi prag.3. Nã
actio iudicati realis, & personalis in loco debito-
ris est exequenda, & non in omni loco, vbi Reus
8 reperitur, *l.à diuo pio §.super rebus, vbi Alex.nu.*
20.ff.de re iudic.

Creditores verò pugnabant, vt detineri debe-
rent in loco contractus, & destinatæ solutionis,
9 qui duplici ratione legitimus forus est, nam con-
tractus facit quempiam foro illius subijci, vt di-
ximus;destinata solutio tanto magis, *l.1.C.de eo,*
quod certo loco, eo fortiùs stante fori renuncia-
tione cum iuramento, quæ est efficax ad dene-
gandam remissionem ex quacunque causa *Gut-*
10 *tierez de iuram.3.part. cap.16. Auil. in cap.27.*
pr et.glos.entreguen.nu.16.cum sequent.

Replicabatur ex parte debitorum, tàm forum
contractus, quam destinatæ solutionis tunc ope-
rari,quando Reus,reperitur in loco, & licèt *glos.*
*in d.l.1.*dicat,morosum, posse conueniri in omni
11 loco,maximè existente pacto ubique conuenien-
di,tamen intelligitur,in loco competenti originis,
domicilij,uel communis,sed non in alio extraneo,
Doct.in l.si conuenerit ff de iurisd.omn.iud. Borgn.
*dec.3.Viuius com.opin.64.*quia partes nõ possunt
12 dare iurisdictionẽ,ei qui de iure nõ habet, *l.priua.*
torum consensus C.de iurisd.omn.iud. cumque
debitores in loco contractus, vel destinatæ solu-
tionis reperti non sint, ergò nulliter fuerunt car-
cerati,& proinde essent excarcerandi, vel remic-
tendi ad locum domicilij, *ex Peguera*, qui in simi-
li iudicatum refert decis 3.

Quod morituum esset considerationis; & ha-
beret substantiam, vt debitor esset, excarceran-
dus,si captura a Iudice extraneo facta fuisset, sed
cum facta fuerit cum brachio Reg.Aud. quæ ha-
bet in omni loco iurisdictionem, Ideò iudicaui-
mus, debitores detineri debere in loco contrac-
tus,vel destinatę solutionis,vbi legitimum forum
contraxerunt, & vbi Iudicium erat cœptum ex
13 literis exequutorialibus expeditis,& ita *Bal. in l.*
consentaneum nu.8.C.quomodo, & quando Iudex
& Barbos.in l. heres absens §.1. ex nu.156. ff.de
iudic.& sic remissimus in facti contingentia car-
ceratos ad carceres vbi contraxerunt, & in du-
bio ad carceres domicilij debitoris.

Ex cuius inuestigatione venit resoluenda alia
quæstio: Extat inquam nouissima prag. 8. situata
14 sub tit.de citatio; vt Regia Tribunalia non se in-
tromictant in citando Vassallos Baronum, & pro-
cedendo contra eos in causis ciuilibus, nisi essent
personæ priuilegiatæ, quæ Regium forum elige-
rent, & hoc ad euitandos circuitus petitionis re-
missionum,& expensarum, vnde timorati Iudi-
ces numquam subscribunt mandata iustificata,
quæ continuò prius expediebantur, ad cuiusuis
instantiam in Regijs Tribunalibus, nisi Actores
sint priuilegiati, prout continuò obseruaui in
Reg. Aud. & cum in hac M.C.Vicariæ talem
abusum inuenissem, ex incuria Iudicum, & im-
portunitate Actuariorum ob eorum interesse, fa-
cta à me relatione Excellentissimo Duci Alcalà
Principi Vigilantissimo,& omni virtutum genere
ornatissimo,quem Deus per multos annos inco-
lumen conseruare nobis debeat;sub graui pœna
dictæ prag.obseruantiam M.C.V.mandauit sub
die 8.Nouembris 1629.

Dubium ergo est,quid si debitor cum iuramẽ-
to suo foro renunciauerit,& constitueri se solutu-
15 rum in loco contractus, vel vbique locorum,an
data mora creditor possit illum conuenire in Ma-
gna Curia,vel R.Audientia, quæ Tribunalia de
iure dicuntur esse de foro communi, *l.Roma ff.ad*
municip.non obstante d. pragmatica. Et videtur
dicendum, quod sic quia casus omissus rema-
net in dispositione Iuris, *l.si extraneus ff. de con-*
dit.ob caus. cumque pragmatica non loquatur in
illo casu, quando debitor in loco destinat solu-
tionem,& conuenit,vt vbique locorum conueni-
ri possit, ergò standum est in eo, quod ius sta-
tuit.

Et quod morosus possit conueniri in loco cõ-
tractus,domicilij,& foro communi, dicit *glos.in*
16 *d.l.1.C.de eo quod certo loco, Bal.cons.50. lib.3.*
Chartar. decis.Genuæ 3.& ratione(maximè) re-
nunciationis fori cum iuramento, nullam oppo-
nere potest exceptionem quin trahi non possit ad
Iudicem competentem: quem elegerit creditor,
de ijs quibus debitor subijci poterit. Sic *glos.in l.*
*1.*verbo(pro non dato)quam singularem ibi dicit
Bartol.ff.si quis in ius vocat. non ier. & commu-
nem dicit ibi *Alex.esse opinionem, & sequuntur*
Couar.pract.quæst.cap.10. num.5.ac Guttier.de
iuram.d.par.3.cap.16. quod debitor etiam si non
reperiatur in loco, ratione renunciationis cum
iuramento, ad Iudicem contractus trahi potest.
Et quòd ratione destinatæ solutionis si debitor
non satisfecerit,in alio foro conueniri possit,sunt
verba *tex.in d.l.1.C.de eo quod certo loco*,ibi(*qui*
17 *certo loco soluturum pecuniam se obligat si solu-*
tioni non satisfecerit arbitraria actione, & in
alio loco potest conueniri) *glos. in d. verbo (alio*
*loco)*declarat, vt intelligatur de omni loco ido-
neo;vbi potest quis forum sortiri, & Iudex non
sit incompetens, cumque forus communis com-
petens sit,vti sunt illi originis, domicilij,delicti,
aut contractus, *vt in d.l.Roma, & Doct.in c.fin.*
de foro compet.& loco Romæ, quam dicit *tex.es-*
se communem patriam, est Curia, in qua Prin-
18 ceps,eiusque Vicarij resident, *vt Abb.in d.cap.*
fin.nu.45.& Barbos.in l.2. §.legatis nu.31.ff.de
*iudic.*in statu Regum,nam in Ecclesiastico adhuc
est Roma, quæ tempore Legislatorum erat tunc
caput mundi.Et redeundo ad institutum, cum sit
in potestate creditoris eligere locum; data mora
soluendi,locus omnis subrogatur in forum desti-
natæ solutionis: propterea non obstante dispoſi-
tione dictæ pragmaticæ posset defendi, vt iure
debitor conueniri valeat, & citari apud Regia
Tribunalia,Cum enim remissio denegari potest,
quia vt dixi cessat in contractibus. Ergo intentio
pragmaticæ,quæ est non vexandi subditos,quo-
rum causæ sunt remictendæ, ne partes expensis,
& laboribus in petendo talem remissionem de-
fatigentur cumque cesset hoc casu ratio, & intẽ-
tio dictæ pragmaticæ,cessare debet legis dispo-
sitio, *l.adigere §.quamquis, ff.de iure patron.* Si
19 enim debitor sortitur forum communem, si illi
cre-

creditor elegerit, & in contractibus, non datur remissio, ergò nil cõmune habet dispositio pragmaticæ cum quæstione nostra.

Et dato hoc assumpto pro vero; neque comparente Barone debitoris petendo à Regio Tribunali causæ remissionem, esse ei concedenda: nàm datur remissio eis, quia causæ primæ sunt cognoscendæ in loco domicilij rei, tanto magis respectu Baronis, qui de illis est inuestitus: sed quando quis sortitur de iure forum, vti ratione delicti, vel destinatæ solutionis, non fit remissio, nisi esset particulari priuilegio aliquis Baro munitus, vt posset retrahere suos subditos, etiam extra territorium delinquentes, vel contrahentes, vt supra diximus. Considera quæso, quia noua est apud me quæstio, & nouum assumptum. Sed ex prædictis veritas apparet.

ARGVMENTVM

Exemptus aliquo priuilegio à iurisdictione Baronis, an si ibi delinquat, vel in contractu foro renunciauerit, ab ordinario Officiali loci puniri, & conueniri possit.

Milites, quando pro debitis contractis post militiam carcerari possint.

Vassallus exemptus à iurisdictione Baronis, an etiam sit immunis à iure reuerentiali, & debitis obsequijs, & contrafaciendo ab ipso puniri possit.

SVMMARIVM.

1 *Vassallus exemptus à iurisdictione Baronis si delinquat extra causam officij sui, punitur ab officiali Baronali.*

2 *Iudex ordinarius cognoscere potest Officialem maiorem ibi delinquentem, delegatum.*

3 *Famulus Magistratus, eiusque Actuarius delinquens, tàm intuitu officij, quàm extra, ad illum est remittendus, & non dicitur suspectus.*

4 *Vassallus a Baronis iurisdictione exemptus, si in ciuilibus renunciauerit suo foro, potest conueniri in Curia Baronali, & nu. 7.*

5 *Miles renunciare potest quoad se, in ciuilibus eius priuilegio. Fallit si compareat pro eo Magister militum, vt nu. 7.*

6 *Alteri per alterum iniqua conditio inferri non potest.*

8 *Miles pro debito contracto post militiam carcerari poterit, si dolose contraxisset, vel bona occultasset.*

9 *Miles carcerari poterit pro debitis contractis causa gabellarum, affictus, & negotiationum.*

10 *Miles, vel alius exemptus, delinquens poterit à suo Iudice delicti inquiri, & nomine superiores carcerari, si qualitas delicti exposcat capturam.*

11 *Vassallus exemptus a iurisdictione Baronis, non est exemptus à iure reuerentiali, & ab obsequijs. Fallit ob magnam dignitatem, sed adhuc tenetur ad talem qualem reuerentiam, num. 13.*

12 *Obsequiales opera, nec pacto, nec præscriptione remitti possunt.*

14 *Filius in magna dignitate constitutus, etiam quod Pater sit humilis, tenetur ei ad obsequia conuenientia.*

15 *Obsequia in quibus consistant.*

16 *Inimicitia erit argumentum, si quis non salutauerit alium, vt mos est.*

17 *Pœna non præstantis obsequia, est arbitraria.*

18 Tex. in l. nullum C. de testibus, *procedit etiam si officialis non honoretur, & quomodolibet offendatur eius honor, & iurisdictio.*

19 *Vassallus non tenetur Baroni obedire vbi est honoris suspicio, cùm ius honestatis ab omni superioritate dicatur exceptus.*

20 *Doctores in domibus Officialium, quamuis maiorum, sedent, & cooperiuntur.*

CAPVT LVI.

SVnt multi, qui à Baronum iurisdictione sunt exempti, licet eis subditi sint, uti si reperiantur priuilegiati, & alijs Iudicibus specialiter assignati, vti sunt matriculati in aliquibus exercitijs lanæ, serici, ferri, & Dohanarum, qui ad suos Officiales deputatos sunt remictendi, vt latè in præcitato tractatu declaraui ex num. 162. Princeps enim quamuis non possit regulariter vassallos eximere à iurisdictione Baronum, postquam eis concessit vtile dominium, ex causa tamen alicuius seruitij, magisterij, militiæ, & similium, potest altum dominium exercere, vt dixi supra cap. 13.

Dubia tamen plura super hoc articulo occurrunt: & primò, quid si isti exempti delinquant in Terra Baronis, sed non intuitu officij, an tunc pos-
1 sint ab eo cognosci, & puniri, & de hoc dixi multa *in prac. tract. nu.* 185. *& prag. ead. p.* 1. *nu.* 228. distinguendo, quòd si extra causam officij delinquant, tunc uti priuatæ personæ reputantur, & proindè à Barone puniri possunt, & nunc addo *Cancer. var. resol. cap.* 13. *lib.* 3. *nu.* 221. *Farin. in fragm. nu.* 973. *Gizzar. decis.* 24. *Caual. com. opi.* 897. *ex nu.* 766. *Caball casu* 53. qui dicunt, etiam delegatos Principis delinquentes in loco Baronis ibi sortiri forum; Et quod Iudex ordinarius pos-
2 sit punire maiorem probat *tex. in l. Officiales C. de offic. Rect. Prou. Carau. in ritu* 49. *num.* 14 & benè ibi *Caball.*

Si verò delinquentes essent de familia alicuius Magistratus, qui haberet iurisdictione abdicatiuam, & priuatiuam à quocumque, & tunc siuè intuitu officij, siuè extra deliquerint remictendos esse ad suum Præpositum, communiter affirmant
3 DD. irà quod tàm famulos, quam actuario inseruientes, ab ipso esse recognoscendos; dixerunt *Thess. decis.* 22. & latè *Gratian. discept.* 340. *cum seq. & declaraui singul. meo* 12. & licet potius suspectus esse deberet Officialis, circa cognitionem suæ familiæ, *c. cum contingat de foro compet. Imo. in c. dilectus, de pœn.* tamen contraria opinio est recepta, *Gratian. discep.* 341. *num.* 14. *Clar. q.* 35. *Franc. dec.* 407. *D. Rou. prag.* 28. *de off. S. C.* cumque multa super hoc dixerim nunc, & prius, alia verba non effundam.

Secundò fuit controuersum, quid si exempti in ciuilibus negotijs renunciauerint eius foro, an iure legitimo, in Curijs Baronalibus conueniri

4 possint, & præcipuè milites an poterint sibi præ-
iudicare, si sunt de stipendiatis, qui sortiuntur
forum magistri militaris, *tex. in l.si quis in con-*
5 *scribendo,C.de pact.* dicit ad literam, quemlibet
posse suo foro militiæ renunciare, ib. (et an cin-
gulum militiæ, vel dignitatis)& confirmant ibi
glo.& Dec.Barbos. in l.alta. §.eleganter nu.20.ff.
sol.mat.Gom.var.resol tom.2. cap.11. nu.54. Ca-
*ual.comm.opinion.q.*688.& veram, ac commu-
nem testatur *Gutt.de iuram. cap. 16.par.1.* quod
saltim ratione iuramenti renunciatio sit seruanda.

Alij contrarium dixerunt, priuilegium respice-
re ordinem, vndè ei non potest præiudicari, nam
6 alteri per alterum iniqua conditio afferri non po-
test ex vulgata regula; *argum. ex cap. si diligenti*
de foro compet.& sic Fontan.de pact. nupt.claus.
3.glos.3.nu.39. Caball.resol. crim.casu 225. *Mu-*
*ta decis.*63.

Indè in facto, dum Miles quidam constituen-
do se debitorem alicui renunciasset foro militari,
& eius priuilegijs, dum fuisset accusata obligatio
penes acta, & carceratus, allegabat exceptionem
fori, vel quòd tenebatur in quantum facere pote-
rat, & sic non debebat carcerari: vt diximus in
pracit.tract.super hac pragm. par.1. num. 320. Et
dum esset replicatum ei obstare renunciationem
cum iuramento, fuit deuictus, & opinio hæc ha-
7 bita pro vera, quoad renunciantes, sed si pro iu-
risdictione tuenda compareret Iudex ipsius sub-
diti, tunc puto seruandam esse opinionem, vt re-
nunciatio non noceat, & ita videtur conciliare
opiniones *Fontan. loco citato*: verùm si Miles es-
set munitus pro causa militiæ, tunc exceptio ho-
stica ei opitularetur. *Franch.decis.286. Graff.de*
except.cap.3.ex nu.19.

Et antequam ad alia diuertar, limita id quod
dixi, Militem non posse carcerari pro debitis cō-
tractis post militiam, *vt DD.in l.miles, & latem*
*miles,ff.de re iudic. Peguer. decis.*222. si ille do-
8 losè contraxisset, vel bona occultasset, quia tunc
semper carcerari poterit. *Bart.in l.fin.§.hæc actio*
ff.quæ in frau. cred glos & DD.in cap. inter de
purg.canon. Tiraq. in terminis de Nobilit. cap.
24.Cancer.var.resol.lib.3.cap.17. nu.158.& Gu-
tier.de Iuram. cap.15.par.1. qui infert ad omnes
alios, qui habent priuilegium ne carcerentur, vti
sunt Mulieres, & alij, nam ob præsumptum do-
lum, verum, vel coniecturatum, perdunt priuile-
gium; nempè, si postquam contraxerint debitum,
bona donasset, vel occultasset.

Item Milites carcerari possunt pro debitis cō-
9 tractis causa affictus gabellarum, territoriorum,
aut causa negotiationum: nam cum ab ijs, vti se-
paratis ab habitu, & professione militari abstine-
re debeant, *l.Milites,C.de locato*, contrafacien-
do, priuilegium militare amittunt *ad tex. notabi-*
lem in l.unica C.in quib. caus.milit. & probat
pragm.16. §.9.de Milit. & sic continuò prouisio-
nes contra eos expediuntur ab Auditore exerci-
tus, & Collater.Concil. Item carcerantur pro de-
bitis contractis ante militiam, ut supra cap.43.
in fine.

Insuper in casibus, in quibus locus est excep-
tioni fori aduersus Iurisdictionem Baronis, An
ipse possit delinquentem inquirere, & si qualitas
10 delicti exposcat, carcerare nomine Superioris;
Dic hanc auctoritatem non esse ab Ordinario ab-
dicatam, *arg.tex.in l.nihil, & l.defensores C. de*
Defens.Ciuit.Gregor. Lopez.par.5. tit.9.l.2.glos.
verb penden.Cancer.var.resol.lib.3.cap.13 num.
127.& proindè inquirere, & carcerare non dene-
gatur, certiorando tamen statim Superiorem.

Postremò pro coronide huius articuli, notan-
dum duxi, Vassallos exemptos à Iurisdictione
Baronis, ex aliqua causa, vel priuilegio, non per
hoc esse exemptos à Iure reuerentiali erga Do-
minum, cum obsequia ei naturaliter debeantur,
11 & omni iure præstanda sint, *Bal. in l.fin. C.de*
oper.libert. vbi quod licèt Baro locet suam Terrā
cum Iurisdictione alteri, non per hoc Vassalli sūt
à nexu obligationis operum obsequialium exem-
pti, & *Cassan. in cathal. gloria mundi consid.72.*
par.1. asserit, tales operas obsequiales pacto, nec
12 præscriptione remitti posse, & sic *Abb. in cap.cū*
venerabilis de cens.Gomes.in §. pænales Instit.de
action.col.14. Verum Vassallus exemptus ratione
grauis dignitatis, quamuis non erit obligatus ad
tantam reuerentiam, tamen tenetur talem qualē
13 conuenit præstare, *Put. decis.113.lib.5.* Et indè
filius si erit in magna dignitate, & Pater sit vilis,
tenetur eum filius honorare, & obsequia conue-
14 nientia præstare, *arg.tex.in l.1. sin tamen solius*
C.com.de manumis.Bal.in l.1. in secunda lectio-
ne in fin.C.de reuoc.donat.

Obsequia consistunt in se discoperendo, assur-
gendo, salutando, sollemnibus diebus visitando,
15 & alij quos enumerat *Cassan. in catal.gloriæ*
mundi par.1.consid.12.cum seq. alias quis præsu-
meretur paruipendere, & despicere Superiorem,
& cum quidam Baro carcerasset quemdam Ca-
pitaneum Cohortis militum nouæ militiæ, qui nō
eum salutauerat, præcipuè dum sternutasset, quia
erat liuor inter eos, cum habuisset recursum ad
R.Aud.Principatus, diximus non grauasse eam
Curiam, quia hoc obsequium præstari debebat
etiam inter æquales, *Luc.de Pen.in l.1.C.de com.*
*qui prou.reg.Gratian. discept.*284. qui dicit, vbi
16 mos est, vt Mulieres inter se occurrentes deos-
culentur, si deficiant, erit argumentum inimicitiæ:
solitum namque quando non seruatur, iniuria
est *cap.Adrianus 63.dist glos. in l.ad hoc C. de*
appellatione.

Pœna autem erit secundum facti qualitatem:
nam aut est negligentia non præstandi obsequia,
17 aut in spernendo, vel malè de eo loquendo: pri-
mo casu pœna erit leuis carcerationis, vt dixi sin-
gulari meo 74. & 139. secundo casu pœna erit
grauior, *ex tex.in l.1.* & ibi *Io: de Plat.C.de do-*
*mest.& protector.Valosc.consul.*100.*Giurba con-*
sil.38. Vasq.contr.illustr. in præfat. Et propterea
cum etiam exempti teneantur ad prædicta, si ne-
glexerint, poterint puniri, & forum Baronis sor-
18 tiuntur, dum ipsum offendunt, *l. nullum C. de*
test. quæ licèt loquatur in casu suo, tamen ea lex
fuit extensa, vt procedat quomodolibet offenda-
tur honor, vel Iurisdictio alicuius, *Franch.decis.*
717 & 679.

Hæc enim de raro accidunt, nisi cum Baroni-
bus, qui sunt mites, & bonæ conditionis, cum in
genere alij sint adeò tyranni, quòd non solum
sunt contenti debitis obsequijs, sed requirunt
Iduliam à Vassallis, vti Dij: Cognoui quemdam

Du-

Ducem, qui non erubescebat videre Vassallos sibi loqui genibus flexis, quæ est species adorationis, quæ neque Regi debetur, sed soli Deo *DD. per illum tex. in l. 1. C. de silent. & decur. lib. 12. Surgen. de Neap. illust. cap. 20.* Item Mulieres cogebat ire ad tripudiandum ad Palatium, & non sunt obligati Vassalli ad obediendum, vbi aliqua potest dari honoris suspictio, & macula, nam ab omni superioritate ius honestatis intelligitur esse
19 exceptum, ad *tex. in l. quod ex liberta. C. de oper. libert.* & ibi *Doct. & in l. 2. ff. de ijs, qui sunt sui, vel al. iur. Bellac. com. opin. tit. 7. nu. 40.* Item non permittunt, quemquam licèt nobilem, vel Doctorem cooperiri, quæ est iniustitia, cum etiam apud Regentes R. Cancellariæ, & alios Iudices supre-
20 mos domi sedeant, cooperiantur, iuxta *tex. in l. fin. C. de Aduoc. diuers. Iudi. Felin. in rubr. extra de maior. num. 9. vers. & adde quod Iudex.* Et illi Magistratus representant Regem immediatè in exercitio iustitiæ, *l. item eorum §. decuriones ff. quod cuiusque vniu. l. municipibus. ff. ad municip.* Barones verò, qui Vassallos amare, & honorare debent, eos tractant quasi mancipia, & de iure pares vices alter alteri præstare debet, *Affli. dec. 265. Capyc. in inuest. vers. paritas.* Prętermicto iniurias reales, & verbales, violentias in honorem erga mulieres. Proh. dolor, misera temporum cōditio? Principatus erectus ad subleuamen, & subditorum auxilium, factus est in ruinam, & dissipationem, Exurge Domine, quare obdormis vindica clamorem pauperum, sed si hoc in sæculo Vltionem non videmus, in alio potentes potenter tormenta patientur, & verax est Sermo, Dei, Cœlum, & Terra transibunt, verba eius non præteribunt; Videbat enim Ioannes Angelum clamantem in Cœlo, vt in Apocal. dicentem, Ve, Ve, vobis qui iudicatis Terram.

ARGVMENTVM.

Filius an possit in loco originis maternæ prętendere ciuilitatem, & forum, prout in loco patris.
Vxor quando sortiatur forum viri, & gaudeat illius honoribus, & immunitatibus: Et quid in viduis, & quid in transeuntibus ad secunda vota.

SVMMARIVM.

1 *Vxor ratione matrimonij sequitur forum viri, etiam si sit. Neapolitana, & hæres patris; Et quid in foro speciali, distinguitur, nu. 7.*
2 *Monialis facta in aliqua Ciuitate, cuius mater erat Ciuis, sed traducta ad locum viri sui an debeat soluere dotem, tanquam extera, vel vti Ciuis ex matris origine.*
3 *Vxor retinet ciuilitatem suæ patriæ, licet alibi vadat cum marito, cum forus originis immutabilis sit.*
4 *Filius sequitur etiam forum originis Matris quoad honores, & nu. 6. distinguitur.*
5 *Filius spurius sequitur originem matris.*
6 *Filius forum originis patris sequitur.*
7 *Dignitas mariti, descendens ex genere, vel officio, cui est annexus honor, communicatur vxori.*
8 *Vxor militis quando gaudeat eius foro.*
9 *Vxori in bonis extra dotem, non competit immunitas collectarum, concessa marito.*
10 *Vidua retinet omnes dignitates, & prærogatiuas generis, & accidentis viri sui, & forum. Limita in dignitate respectu officij, nu. 11.*
12 *Vidua si secundum duxerit virum, an gaudeat dignitate primi mariti, distinguitur.*
13 *Maritus an fruatur vxoris dignitate, & honoretitulo.*
14 *Titulus est dignitas, quæ semel quæsita, nunquā perditur.*

CAPVT LVII.

Mulier ratione matrimonij sequitur forum viri, & ibi est conuenienda, etiam si esset Neapolitana, vt diximus in *præcit. tract. nu. 191. par. 2.* adeoquod
1 licet esset hæres patris & in loco hæreditatis forum de iure sortiatur, *vt in l. 1. C. vbi de hæred.* tamen si matrimonio erit copulata, & traducta à viro in locum mariti, ibi forum sortitur, *Febr. diff. 5. C. de in ius vocand. & diff. 4. C. de iudic.*

In quadam tamen causa fuit discussus articulus, An filij dicantur habere etiam originem in loco matris, ita quod si ibi voluerint habitare, possint gaudere vti Ciues honoribus, quibus gaudent originarij: Fuit inquam posita in Monasterio Brundusij quædam nobilis puella, cuius mater
2 ciuis erat illius Ciuitatis, & nupta in Ciuitate Lycij: & dum dicta Monialis intendebat facere professionem, Ciuitas, & Monasterium prætendebant dotem, vti solita erat dari ab alienigenis; Parentes verò puellæ contendebant soluere dotem prout Ciues præstabant, quæ erat satis minor, & dicebatur, quòd dùm mater esset originaria, & sua puella elegisset habitare in loco originis maternæ, debebat gaudere priuilegio vti
3 Ciuis, nam licèt vxor sequatur forum viri, non per hoc desinit, illam esse ciuem suæ patriæ, quia forus originis immutabilis est, & ideò retinet honores illius, *Bart. in l. fin. §. idem rescripserunt, ff. ad municip.* qui dat exemplum in forensi prohibito a statuto, posse acquirere bona stabilia in loco, quòd tale statutum non comprehendat mulierem ibi ortam, quamuis alio loco cum marito trāsmigrauerit, & sic *Bald. & Salyc. in l. 2. C. de iurisd. omn. Iud. Ruin. consil. 49. lib. 3. Marot. respons. 53.* qui hanc veram opinionem esse firmat, & propterea inferebant, quod filij seque-
4 bantur originem matris, etiam quoad honores, quamuis ratione domicilij, quod est forus potentior, ibi debeat conueniri, vt dicam in sequenti Capit.

Adducebatur etiam *cons. Bal. 182. lib. 2. incip.* Statuto Veronæ, vbi statuebatur, non esse admictendos in Collegium Doctorum, nisi Ciues originarios: & tamen fuit receptus vti Ciuis, filius cuiusdam mulieris nobilis, quæ erat cum extraneo maritata. Item allegabant *glos. in l. filios, C. de municip. & origin. lib. 10.* verbo materna, quæ dicit, quòd licet filius sequatur patris originem sortitur etiam maternam iure proprio: Inde spu-

rij,

5 rij, qui ignorant patrem, matris originem sequun-
tur, *Affl. decis.* 384.
In contrarium fuit responsum, filios originem
paternam tantùm sequi, ex *tex. in l.* 1. *vers. sed si*
6 *ex patre, ff. de municip.* vbi probatur, quòd filius
ex patre Campano, & ex matre Puteolana sequi-
tur originem patris, nisi priuilegio aliquo mater-
num forum habere possit, & sic *in l. assumptio, ff.*
eodem, *DD. in l. origine, C. ad munic. & orig. lib.*
10. *Gramm. voto* 10. *Bozr. decis.* 13. Nec obstare
dicebantur adducta in contrarium: nàm proce-
dunt quando filius esset natus in loco materno,
nam ratione ortus iuncta origine materna, de
æquitate assent *Bald.* fuisse illum in Ciuem rece-
ptum, & sic intelligitur *glo. in d. l. filios*, vt habeat
locum, si filius nascatur, & ibi domicilium trahat,
& nō alias, prout in indiuiduo respondit *Guttier.*
cons. 7. Cumque casus de quo agebatur esset du-
bius, ex quo ista filia erat nata in loco materno,
quamuis posteà pater continuò ad suam patriam
habitauerit, & cum illa intendebat ibi perpetuò
permanere, partes inter se transigerunt, & parum
vltra dotem solitam à Ciuibus dari fuerunt con-
tentæ, sed ex prædictis veritas apparet.
Insuper ad prædicta vtilis inuestigatio est, &
difficilis, propter differentes leges, & iura, quæ ad
7 inuicem pugnare videntur: An vxor sequatur fo-
rum viri sui domicilij, ac etiam forum speciale
marito concessum, ratione alicuius priuilegij, Et
circumscripta longa disputatione, quę posset fieri,
conclusiuè ea distinguendo concordabimus: aut
enim tractatur de dignitate mariti descendente
ex genere, & ea communicatur vxori, *l. fin. C. de*
incol. lib. 10. *& l. mulieres, C. de dignit. lib.* 12. Vel
tractatur de alia dignitate mariti, perueniente ex
officio ei collato, cui est annexus honor, & admi-
nistratio, & similiter immunitas, & fori priuilegiū
ad eam extenditur viuo marito, *l. sorditorum, &*
ibi *glos. C. de excus. muner. lib.* 10. *& l. 2. C. de Epi-*
sc. & cler. aut maritus consequutus fuit officium
non habens dignitatem annexam, sed ministeriū,
& tunc priuilegium mariti non communicatur
vxori *l. semper*, *§. immunitatis ff. de iure immun.*
Bart. in l. maximarum, C. de excus. muner. lib. 10.
8 *in fine, Fraveh. decis.* 363. Hinc vxores militum,
non gaudent foro, *l. 1. C. de vxor. mil.* nisi essent
milites cum dignitate, *vt DD. in d. l. & in l. vnica*
C. de castr. dign. lib. 12. *Tiraq. de nobil. c.* 8. prout
aiunt de vxoribus clericorum, qui ratione ordinū
dicuntur habere dignitatem annexam, vt sunt hi,
qui viuunt lege Græcorum, *Crass. de effect. cler.*
art. 1. *nu.* 155. & sic intelliguntur decisio. *Capyc.*
76. *&* 172. & interpretatur *text. in l. in sacris* 3.
C. de prox. sacr. scrin. & l. fin. C. de præpos. agent.
lib. 10.
Inde priuilegium immunitatis uectigalium, &
collectarum marito concessum, non competit
9 vxori in bonis extra dotem, *Castrens. cons.* 329.
lib. 1. *Alex. cons.* 207. *lib.* 6. *Palac. in rubr. de do-*
nat. inter. vir. & vxor. § 31. *Ottalor. de nobilit.* 4.
par. cap. 8.
Item si priuilegium esset personale, non com-
municatur cum vxore, nisi lex exprimat, *l. 1. C. de*
in ius vocand. l. Princeps, ff. de legib. quæ dispo-
nit, non esse eandem iuris dispositionem cum Re-
gina, vti est in Rege, *Doct. in l. si maritum, ff. solut.*
matrim. Tiraq. de leg. connub. gl. 2. nu. 55. & ex d. di-
cta distinctione decidere poteris omnes quæstio-
nes, & concordare iura pugnantia, quæ sic distin-
cta non reperies.
Quid autem erit de iure respondendum cum
Viduis, an forum mariti retineant, & eius digni-
10 tatem: Dic quod omnes prærogatiuas nobilitatis
mariti, generis, & accidentis retinēnt, ac eius forū
l. filij §. vidua, ff. ad municip. l. quoties, C. de priuil.
schol. lib. 12. *l. pen. C. de fabric. lib.* 11. *Surd. decis.*
330. *nu.* 27. *cum seq. Ann. cons.* 108. *Capyc in in-*
uestit. fol. 45. *vers. amplia secundo*. Inde viduæ
intitulantur dignitate Comitissæ, vel Marchionis-
sæ, aliorumque titulorum mariti mortui, *de Ponte*
cons. 31. *à nu.* 8. *Palae. in rub. de donat. cap.* 31. *nu.*
8. *Ottalor. de nobil. lib.* 4. *cap.* 8. Si verò tractaretur
de dignitate mariti, respectu officij, eo mortuo
extinguitur, *l. semper. § immunitatis, ff. de iure*
immun. l. Medicos C. de profess. lib. 10. *Tiraq. re-*
11 *gula cessante causa, num.* 107. Nobilitas tamen
remanet, *Guid. Pap. decis.* 379. *Fabr. diff.* 3. *C. vbi*
Senatores, Barbos. in l. quia tale, ff. sol. matr.
Si verò Vidua transeat ad secunda vota, an
gaudeat nobilitate primi viri; videtur, quod non;
12 nàm quæ prioris mariti est oblita, à priore non
adiuuabitur, *Guid. Pap. decisio.* 349. *& Tiraq. de*
nobil. cap. 18 Sed contrarium probat *tex. in l. mu-*
lieres, C. de dignit. lib. 12. *& in l. fœmina, ff. de*
Senat. l. cùm te, C. de nupt. nempè eam non per-
dere nobilitatem primi viri, nisi nupserit alio, fa-
tis imparis conditionis primi, & propterea ture
possit retinere titulum, Don, vel Comitissæ, quo
maritus primus fruebatur, licet secundus vir non
habeat, *Fontanell. de pact. nupt. claus.* 7. *glos.* 3.
par. 15. *ex nu.* 59.
Et sic seruatur etiam in fortiori casu in marito,
qui licet non corruscat radijs vxoris, vt in *d. l. fœ-*
mina, adeò quod ducens vxorem nobilem, nihil
13 nobilitatis, aut honoris ex ea consequitur, si ipse
sit ignobilis, *vt ex l. fin. C. de nupt.* attamen Con-
suetudo præualuit, vt ex persona vxoris quis di-
gnitates consequatur, in tantum quod nubens cū
vxore titulata, gaudeat titulo illo, de *Curt. in suo*
divers. feud. fol. 12. *à nu.* 24. & etiam post mortem
vxoris, & post transitum mariti ad secunda vota,
vt videmus in facto cum Ill. *D.* Tiberio Carafa,
qui licet titulum Principis Bisiniani. ab vxore
Vrsina acceperit, dùm secundo loco contraxerit
matrimonium cum Principissa Scyllæ, vtroque
titulo decoratur: Titulus enim de per se perpe-
tuus est, & dignitas, quę semel quęsita taliter re-
14 manet ossibus infixa, quod nunquam perditur,
adeò quod etiam refutato, vel uendito feudo, quis
uocatur Dux, uel Comes, *Regens de Ponte cons.*
31. *num.* 10.

A R G V M E M T V M.

Continentia causæ licet non detur in cri-
minalibus, an autem ne pœna diuidatur,
sed vnica fiat sententia, plures informa-
tiones in diuersis Curijs captas contra
reum, superior ad se auocare possit, nouè
discutitur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Continentiæ, & indiuiduitatis ratione, cessat causæ remissio in ciuilibus.*
2 *Continentia causæ non datur in criminalibus.*
3 *Inquisitus carceratus potest imparari ab alio Iudice, ut si remaneat locus pœna, illi remittatur, & nu. 10.*
4 *Tribunal superius habens potestatem cognoscendi reum, de uno delicto, si ille sit inquisitus de alijs criminibus in alijs Curijs, omnia auocare potest, & de omnibus illum punire.*
5 *Inquisitus de pluribus delictis, plures pœnas exitiales merentibus, potest relegationis pœna puniri ex pluribus, unam maiorem pœnam augendo.*
6 *Indiuidua dicuntur causa, quando si diuiderentur perplexitatem adducerent.*
7 *Connexorum unum debet esse iudicium.*
8 *Pœna non debent diuidi, quando ex pluribus una potest fieri.*
9 *Continentia causa non datur in criminalibus respectu plurium personarũ, secus respectu unius, nam possunt plures causa accumulari, sub uno Iudice.*
10 *Carceratus pro una causa criminali, quando possit recomendari pro alia.*

CAPVT LVIII.

Esset remissio causæ ratione indiuiduitatis, uel continentiæ *ex l. 1. ff. de quib. caus. ad eundem Iudic. datur*, & dicit *Auend. quod accumulatur forus foro, cap. 1. de exeq. mand. vers. in cap. vigesimaoctaua*
1 *causa attributiua ad forum*; Et hæc conclusio præcipuè vendicat sibi locum in causis ciuilibus, vt diffusè explicaui *in prac. tract. nu. 196. par. 2.* Sed in criminibus videtur, non posse dari indiuiduitatem, & causæ continentiam, vt quilibet ex reis nõ possit ad diuersos Iudices remitti, licet diuersæ sententiæ possint oriri, *Franch. dec. 426.*

In pluribus tamen causis grauibus, in Regijs Audientijs introductis, & ad eas pertinentibus ex delegatione, vel ex electione fori prætendebam, posse Tribunal procedere ad punitionem non solum delicti, de quo ipsa Regia Audientia poterat procedere contra reum, pro crimine capitali; sed de omnibus alijs de quibus ille reperiebatur inquisitus in Curia Baronali sui domicilij, vel originis, aut delicti, Et dùm casus accidisset, Marchio Oriæ pugnabat non consignare copias informationum cuiusdam sui subditi criminosi, & dicebat, vt Regia Audientia illum expediret pro causa delegata a S.E. & pro alijs, in quibus reperiebatur inquisitus in sua curia, si remenebat locus pœnæ, ad ipsum spectauerat reum punire.

Vnde fuit altercatum, si potuissemus dictas
2 causas auocare: Ex parte ergò Baronis asserebatur, in criminalibus non dari continentiam causæ, sed posse, & debere diuidi, ex *Franch. loco supra citato*, & ante eum *Vrsil. ad Affl. decis. 213. nu. 8. Farin. quæst. 100. cap. 3. n. 143.* & in terminis, quãdo vnus, & idem reus est inquisitus in diuersis locis, quod possit emparari; vt si remaneat locus pœnæ remictatur Iudici originis, vel delicti, pro
3 inquisitione, de qua reperitur actinctus, & hanc esse practicam aiunt *Carau. ritu 269 nu. 14. Foller. in prax. crimin. verbo, carcerentur. num. 26. Farinac. quæst. 7. nu. 42.* cum alijs ab eis coacervatis.

Contrarium tamen ex parte Regij Fisci nouiter fundauimus, quod quando Tribunal maius est competens, super causa capitali quæ urget, iu-
4 re poterit ad se auocare alias inquisitiones existẽtes in alijs locis contra reum, vt is vnica pœna, & sententia puniatur, non ratione continentiæ causæ, sed nè pœna diuidatur, & vt ex pluribus mixtis unum supplicium conficiatur, & non plures fiant sententiæ, ex quibus reus non ueniret sic explicitè punitus, propter perplexitatem, & diuersitatem pœnarum: Si enim ex uno delicto reus ueniret ad tempus ad triremes condemnandus, & esset postea eo finito cognoscendus de alio crimine, de quo similiter esset pœna triremiũ plectendus, non esset magis congruum, ut unica uice condemnatio sequatur de omnibus: sicque, si ex pluribus delictis pœnam exilarem merentibus quis eodem tempore cognoscatur, non nè
5 de iure ex omnibus posset ad relegationem condemnari? *vt Gramm. voto 17. Marsil. sing. 378. Carrer. §. circa lo finè, nu. 107.* Ideò rectius, & ad absurdum uitandum, melius erit, ut reus una uice, unica sententia, & pœna puniatur.

Quod assumptum, super tutis conclusionibus permanet; regula siquidem est, causas dici indiui-
6 duas, quando si diuiderentur; perplexitatem, & absurdum adducerent, & tunc licet illæ de per se separatæ sint, tamen apud unum Iudicem sunt remittendæ, *Menoch. de arbit. Iudic. casu 371.* & perbellè *Cancer. lib. 3. var. resol. cap. 1. nu. 50.*

Insuper connexorum unum debet esse iudiciũ *l. 1. ff. de quib. reb. ad eundem Iudicem, Menoch.*
7 *casu 95.* Et causæ connexæ tunc non diuiduntur, quando una confert ad perfectionem alterius, ut ibi *Menoch. nu. 5.* Cumque perfectio punitionis rei plena erit, si omnes inquisitiones simul uniantur, ut unica nascatur pœna, ergò cum connexitas de iure operetur, ut forus foro attribuatur, ut diximus supra, ergò unum debet fieri iudicium, & maximè si erit apud Magistratũ maiorem, ut dictat *Const. Regni, incip.* Contingit, la seconda, *& Barbos. in l. heres absens, §. proinde, num. 129. ff. de iudic.*

Item adstipulatur, concursum plurium inquisitionum in reo, facere vnum iudicium indiuiduum, quod si separetur, non remaneret adæquatio, & ex separatis sequeretur absurditas, quo casu ratione indiuiduitatis, unus de congruo debet
8 esse Iudex, *Gratian. discept. 529. nu. 17.* Cumque ut dixi ex pluribus, & diuersis informationibus, & sententijs non posset dari unica, & perfecta pœna; sed perplexitas, & diuersitas, una ad remigandum, alia ad exulandum, uel alia in pecuniariam, quæ stare non possent eodem tempore, ergò ad euitanda prædicta inconueniẽtia, iure posse Regia Tribunalia auocare ad se alias rei inquisitiones in alijs Curijs existentes dicebam: & in indiuiduo ita innuit *Peguer. decisio. 224. & Fabr. diff. 1. C. de iudic. & diffin. 26. C. de iurisd. omn. Iudic.* quòd ratio criminis priuilegiati trahit ad maiorem Iudicem omnia delicta communia, & ita

ita *Capyc. dec.* 122. qui licet dicat, esse præeminentiam Magnæ Curiæ Siciliæ trahere ad se causas, non per hoc inferri debet, vt sit ius singulare, nàm ibi præheminentia est particularis, quia indistinctè auocat, nos loquimur in casu supradicto particulari secundum tramites iuris.

Nec obstat *decisio Franch.* in contrarium adducta, in criminalibus non dari continentiam causæ, nàm loquitur circa diuersas personas: erāt
9 enim ibi plures inquisiti, & prætendebat Magna Curia de omnibus cognoscere, & non remictere aliquem suo Baroni, & fuit dictum, non esse inconueniens, ut quilibet à suo Iudice puniatur, Casus noster est diuersus, nàm causæ omnes, & plures conueniunt in vna persona, & sic ex diuersis non est facienda illatio, *l. Papinianus, ff. de minor.*

Minusque refert practica allegata, carceratum pro vna causa posse recomendari ab alijs, vt remictant, quando est expeditus ab eo, qui illum iure detinet; & est competens ad cognoscendum: nam procedit, quando Iudex qui detinet, non est
10 competens recognoscendi reum de alijs inquisitionibus; Pone, quod Iudex delicti cognoscat quenquam extraneum, quia deliquit ibi, quapropter sortitur ibi forum, & non tenetur remictere, *vt Franch. decis.* 37. Is enim non poterit auocare, & trahere ad se alias inquisitiones, de quibus est reus inquisitus in loco domicilij, quia super ijs iurisdictionem iudicandi habere non potest, & sic in alijs Baronibus paribus, sed in Magna Curia, & Regijs Audientijs, quæ dicuntur habere ordinariam iurisdictionem super omnibus, *l. Roma, ff. ad municip. Frecc. de subfeud. tit. de offic. Mag. Iustit. Caraeu. ritu* 53. *& Vin. decis.* 401. data causa trahendi, & accumulandi forum, cessare debet Baronis prætensio: Et quamuis ratione inuestituræ, præsentato priuilegio causæ Vassallorum debeant remicti, vt plenè superius explicauimus, limitatur in multis casibus, etiā de iure exceptis, quos passim suprà in hac pragmatica narrauimus, inter quos hunc casum posse defendi, puto, quando forus foro de iure accumulatur, & sic iudicauimus.

ARGVMENTVM.

Tutores plures administrantes, quando insolidum conueniri possint, & an indiuidua dicatur causa rationum, vt omnes simul sub vno Iudice computa præstare debeant.

Causa possessorij, & petitorij, an sit indiuidua, ita quod apud eundem Iudicem debeat terminari: Et quot modis dicatur continētia causæ.

SVMMARIVM.

1 *ADministrator quilibet, insolidum tenetur.*
2 *Tutor quilibet habet actionem insolidum.*
3 *Exceptio diuisionis, tunc habet locum, quando omnes administrarunt.*
4 *Rationes sunt indiuiduæ, quando omnes administrationem exercuerunt.*
5 *Administratores plures, sub vno Iudice sunt conueniendi.*
6 *Iudex qui fuit competens in possessorio, an debeat esse in petitorio, & detur indiuiduitas Iudicis.*
7 *Indiuidua reputatur causa decoctionis Banci, vel mercatoris graduationis.*
8 *Forus foro accumulatur in multis licet non adsit causæ continentia, & num. 10.*
9 *Continentia causæ, quot modis dici possit.*
11 *Indiuiduitas causarum, qualiter cognosci possit.*
12 *Causa fideicommissi, actio hypothecaria, & causa alimentorum, sunt indiuiduæ.*
13 *Emergentia, connexa, & dependentia, quæ dicantur.*

CAPVT LIX.

ET continuando materiam, quam in præcedenti Capitulo tractaui, vt quando causæ sunt indiuiduę, omnes correi in ciuilibus differentijs, apud vnum Iudicem sint vocandi, & non debeatur remissio, & multos casus posui in pręcedenti commentario nu. 199. quando causę dicantur de iure indiuiduę: Nunc liceat mihi addere alium, quem in facto accidit.

Io: Antonius Baldus Terrę Petrę Paganę fuit vnus ex tribus tutoribus pupilli Marij Baldi, & fuit insolidum impetitus ad reddendas rationes tutelę: & duo dubia fuerunt discussa, An insolidum potuisset conueniri, vel pro parte, Secundo, si pro parte teneretur, an iuridica esset exceptio, vt simul rationes omnium contutorum videantur, dùm indiuisim omnes administrauerint, & sub vno Iudice rationes sint recognoscendę; Cùmque quęstio vtilis sit, ideò notandam hic duxi:

Ad primum diximus, non habere de iure difficultatem, vt quilibet administratorum insolidū possit conueniri, quando tutela non est diuisa, *ex*
1 *tex. in l. 2. C. de diuid. tutel. l. 1. C. de transact. vbi glo. & DD.* rationem dat acutissimus ille *Cuiac. tit. de muner. Magist. lib.* 11. quod sicut quilibet eorum habet in solidum administrationem, *l. 1.*
2 *C. si ex plur. tutor.* sic, & in rationum reditione quilibet insolidum conueniri potest, cùm eadem ratio debeat esse in contractu, vt in distractu, *l. nil tamen naturale ff. de reg. iur. Euerar. loco top.* 39. & latiùs sequitur *Mastrill. dec.* 15.

Verùm si conuentus uti voluerit beneficio diuisionis à lege tributo, ut conueniatur de eo quod gessit, tùnc ope exceptionis, non potest nisi pro
3 rata sua conueniri, & condemnari, *l. 1. §. nunc tractemus ff. de tutel. & rat. distr. Boer. decis.* 59. *Roncheg. al. de duob. reis l. 9. nu.* 219. *Montan. de tutel. cap.* 39. *ex nu.* 95. *cum seq.* Et ha exceptione per conuentum opposita, fuit admissa in iudicio

Sed ex parte adulti asserebatur, quod postquā ille pro parte sua erat significandus, omnes simul deberentur trahi ad rationes, nàm cùm vnicum sit patrimonium, & factum unius cohæreat alte-
4 ri, rectè non poterit significari factum unius, nisi altero audito, propter absurdum, & perplexitatē, quę possent oriri, si cuiusquam rationes separatè viderentur, dùm indiuisim omnes administrarūt; Pone enim, quod aliqua partita disgregaretur à

ra-

. . . nibus vnius, & agregaretur alteri, parum
prodesset talis agregatio, alio non audito, qui po-
tetit postea se defendere in visione sui computus,
& negotium laberetur in infinitum, & propterea
ad euitandum circuitum, & absurdum, DD. con-
cluserunt, indiuiduam esse hanc cognitionem,
tàm respectu fori, vt omnes sub vno Iudice de-
5 beant conueniri, quàm respectu causæ, vt simul
significentur, Gail. obser. 32. in 5. lib. 2. pract. obser.
Montan. de tutel. cap. 39. nu. 94. Gutier. de tutel.
cap. 15. par. 2. ita quod si esset vnus absens, debe-
ret expectari, Doct. in l. 2. C. si ex plur. tutor. Gra-
tian. discept. 86. Et licèt nouissimè multa in con-
trarium adducat Muta decis. 32. tamen loquitur,
quando tutela, vel alia administratio sit diuisa
inter administratores, sed quando indistinctè qui-
libet administrauerit, omnes insolidum tenentur,
& simul ad rationes reddendas cogi possunt, &
sic fuit iudicatum, & est articulus obseruatione
dignus.

Item causa possessorij, & petitorij diuidi non
potest vt in vno iudicio, seu loco cognoscatur de
possessorio, & posteà in alio de petitorio; Etenim fa-
6 cto, in loco rei sitæ Actor alienigena conuenit
quempiam; qui ibi domicilium trahebat, super
possessorio retinendi cuiusdam territorij; & obti-
nuit contra conuentum, vt manuteneri debeat in
possessione, saluis iuribus reo in petitorio, cui sen-
tentiæ acquieuit conuentus, & actionem super
reiuendicatione proposuit in eadem Curia; Actor
verò fori exceptionem opposuit, vt conueniri de-
beret in suo foro; nàm diuersa erat actio possesso-
rij à petitorio l. 3. §. nisi commune ff. de acq. possess.
Et actor debebat sequi forum rei, & dùm fuisset
exceptio reiecta, appellata causa, confirmauimus
decretum, & adducebam tex. in terminis, in cap.
fin. de iudic. quod causa possessorij, & petitorij est
de iure indiuidua, licèt diuersæ sint actiones: nā
vna confert ad aliam, vnde connexæ dicuntur, &
vti tales, in iudicio possessorij, debet terminari pe-
titorium, prout decisum refert Peguer. dec. 224.

Hinc in practica obseruatur, quod emanauit
ex eodem fonte, vt quoties agatur de una hære-
ditate, graduatione creditorum, vel fallimento
mercatoris, non potest sub diuersis Iudicibus reus
7 conueniri, licèt actiones, & iudicia sint de diuer-
sis causis, sed apud vnum, eundemque Iudicem
omnes accedere debent, & accumulatur forus
foro, Gail. obseru. 22. & 32. lib. 1. Capyc. dec. 122.
nu. 8. Vrsil. decis. 354. nu. 3. Non enim dicimus de
iure hoc casu adesse continentiam causæ, sed ra-
8 tione annexitatis, & conuenientiæ, plures causæ
sub vno Iudice sunt recognoscendæ, Alex. in l.
nulli nu. 18. C. de iudic.

Continentia verò causæ, quot modis dicatur,
& cognosci possit, vt diuidi non debeat, DD. pas-
sim ponunt, sed sub hac distinctione reducitur
9 eius cognitio. Primò, quando est eadem actio,
rei, & personæ. Secundo ubi eædem sunt res, &
personæ, sed actio diuersa, uti possessorij, & peti-
torij, ut suprà dixi. Tertiò, ubi eædem sunt per-
10 sonæ, eadem actio, sed res non eædem. Quartò,
ubi est diuersitas personarum, & rer, sed eadem
actio, quæ ex uno fonte procedit in plures. Quin-
tò, ubi est eadem actio, eadem res, sed personæ
sunt diuersæ. Sextò, quando iudicia se habent, ut
generis, & species, uti sunt adiacentia, emergentia,
& connexa, Quorum omnium idem esse debet
iudicium, Menoch. de arbitr. Iud. cas. 95. DD. per
illum tex. in l. si idem §. quod si mutuæ ff. de iu-
risd. omn. Iud. & Auend. lib. 1 de exeq. mand. cap.
1. ponit uiginti duos casus, & exempla attribu-
11 tionis, & accumulationis fori ad forum, quæ in
occurrenti sunt uidēda, quia singularia sunt, Me-
noch. casu 371. ponit materiam continentię causę,
& alia pertinentia ad eam notat Vin. decis. 521.
apud quos recurre, nè dicta eorum transcribam.

Posui etiam in prçc. tract. aliquos casus indi-
uiduos, uti causa fideicommissi, actio hypotheca-
12 ria, & causa alimentorum, ut uidere poteris. Quæ
uerò dicantur emergentia, & connexa, uide Mu-
tam decis. 32. Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 1. n. 43.
13 cum seq. qui cęteros cumulant; quę necessaria
sunt ad cognitionem indiuiduitatis, & continen-
tię causarum, cum sequantur naturam causę prin-
cipalis, & ad multa alia conferat talis cognitio.

ARGVMENTVM

Existente controuersia finium inter duos Barones in aliqua parte territorij, si ibi committatur delictum, quis eorum erit competens Iudex,

Si concurrat Iudex originis, & domicilij super remissione delinquentis, quis eorum sit præferendus.

Habitare, quando quis dicatur, vt priuilegijs habitatorum gaudeat.

SVMMARIVM.

1 Forus delicti est potentior, si Iudex originis, vel domicilij non praeuenerit.

2 Remissio non debetur, quando iurisdictio Baronis non probatur.

3 Regiæ Audientiæ sunt Iudices competentes de delicto commisso in territorio controuerso per Barones.

4 Existente dubio cuius est territorium, vbi reus deliquit, potior erit causa illius, qui praeuenerit.

6 Forus originis est immutabilis, nec desinit per translationem incolatus in alium locum, & vide nu. 9.

6 Origo paterna transfertur in filium, licet alibi Pater domicilium transtulerit.

7 Domicilium dicitur propriè naturale forum.

8 Accusari, vel conueniri quis non potest in loco originis, si ibi non reperiatur secus in loco domicilij, & nu. 13.

9 Forus originis licèt sit immutabilis, tamen quoad iurisdictionem, praeualet forus domicilij.

10 Subditus is propriè dicitur, qui habitat in loco.

11 Domicilij locus potest mutari, & extinguitur praecedens, non sic locus originis, & nu. 18.

12 Conueniri quis non potest in domicilio antiquo.

14 Habitatores dicuntur ii qui non constituerunt adhuc domicilium.

17 Domicilium constituitur tacitè per habitatio-

nem decennij,& expressè per declarationem, quod ibi intendit habitare, si adduxerit familiam,& bona.

16 *Habitatio parui temporis non operatur, vt quis possit dici habitans in eo loco.*

17 *Priuilegium concessum etiam in habitantes, & habitatores, quid operetur.*

18 *Priuilegium Brundusinum concessum euntibus ad habitandum, declaratur.*

19 *Habitans per multum tempus, si non habet animum continuandi, & permanendi, non gaudet priuilegio concesso habitantibus.*

20 *Scholaris diu permanens in loco, non dicitur propriè habitare, vt gaudeat priuilegio habitantibus concesso.*

21 *Mercator non dicitur in loco habitare, si non habet animum ibi permanendi.*

CAPVT LX.

ANnuquam illam Doctorum controuer-
siam, qualis Iudex sit præferendus, do-
micilij, vel originis, aut delicti *in prec.
tract. super hac prag. ex num. 206. par. 2.*
explicauimus, resoluendo, quòd si reus sit in pos-
se tertij, forus delicti sit potentior, si verò præue-
nerit Iudex originis, aut domicilij, is poterit de
causa cognoscere, etiam si delictum sit extra ter-
ritorium, ex magis recepta opinione, quicquid
alij in contrarium dixerint, cùm delicta non pu-
niantur principaliter propter offensam territorio
factam, sed propter odium criminis, *Franch. dec.
37. num. 3. decis. 66. & 505. Clar. q. 39. Cabal. res.
cri. cas. 162. & Peguer. decis. 87.* cum coaceruatis;
ibidemque etiam narraui, qualiter debeat esse
præuentio realis, vel uerbalis sufficiat; Modò ali-
quas notabiles quæstiones, super eadem materia
prætermictere nolui.

Accidit in facto in Reg. Audien. Principatus
Vltrà, quod duo Barones, Comes Montis aperti
ex vna, & Baro Piæ ex altera, contendebant su-
per materia finium certi territorij, quilibet ipso-
rum præsupponendo esse suum; In ipso inquàm
territorio controuerso fuit commissum homici-
dium, & reus fuit captus per milites Reg. Aud. &
ambo Barones concurrebāt ad petendam remis-
sionem, quia delictum erat commissum in eorum
territorio, & iurisdictione, & dùm esset datus ter-
minus super remissione, testes deponebant, locū
esse in controuersia dominij, & iurisdictionis; &
litem esse in Sac. Cons. super possessorio, & testes
vtriusque partis producti ad inuicem pugnabāt
super possessione, & erant contrarij, fuit proindè
dubitatum, quid erat agendum, super articulo re-
missionis.

Ex parte Fisci fuit dictum, quod cum iurisdi-
2 ctio Baronum non poterat fundari, non debeba-
tur remissio, *Peguer. dec. 2. Folier. in prax. crim.
vers. audiantur excusatores nu. 82.* & dum Reg.
Aud. sit competens Iudex, & ordinarius in tota
Prouincia, *Frecc. de subfeu. tit. de offic. Mag. Iust.
num. 10.* non constito cui debebatur remissio, illa
3 cognoscere poterat de delinquente, & ità fuit
prouisum, & appellata causa ad M. C. fuit remis-
sa; & conferunt adducta per *Menoc. de arb. Iud.
cas. 466. & per Farin. quæst. 7. nu. 51.*

Iterum inter eosdem Barones pro eadem cau-
sa fuit disceptatum, nàm alter ex delinquentibus,
quorum vnus per Reg. Aud. fuit cognitus extitit
captus, & carceratus per Comitem prædictum
Montis aperti, & dum alter Baro comparuisset,
vt causa deberet cum carcerato remicti ad eum,
vel citrà præiudicium Reg. ipsa Aud. cognosceret,
stante lite super possessorio in S. C. & dubietate
facti, Comes replicabat, ipsum habere reum in
fortijs, & præuenisse in inquirendo, & capiendo,
vndè causa non erat ei deneganda, vt posset co-
gnoscere, & dùm Collegæ essent ancipites in de-
terminando, cum non reperijssent doctrinam
4 in terminis, adduxi *doct. Bar. in l. iur. speritos §. cū
oriundus ff. de excu. tut.* dicentem, quod stante
ambiguitate confinium is qui in causa præuene-
rit, possit de delicto cognoscere, & innuunt *Clar.
quæst. 38. n. 11. Hieron. de Monte tract. fin. regund.
cap. 25.* & nouissimè *Barbos. in l. si quis postea nu.
104. ff. de iud.* & ex ijs sic pūctum diffiniuimus, vt
Comes citrà litis præiudicium in causa proce-
deret.

Vlteriùs circà subiectum principalis materiæ
est sciendum, Doctores semper indiffinitè loqu-
tos fuisse, competentes foros esse Iudices delicti,
aut originis, vel domicilij, sed vtiliter, & curiosè
est inuestigandum, si concurrant Iudex domici-
lij, in quo quis incolatum facit, & Iudex originis;
vndè reus ex persona sua, vel patris originem tra-
hit, & ambo causæ remissionem petant à Supe-
riore, qui delinquentem habet in fortijs, quis sit
præferendus.

Ex parte Iudicis originis posset dici, ipsum es-
se præferendum, cuius forus est immutabilis, nec
per translationem incolatus ad alium locum de-
5 sinit esse eius loci, vndè originem trahit, *l. pen. ff.
de Senat. l. fin. C. de munic. & orig. lib. 10. l. 3. in
princ. ff. de muner. & honor. Anchar. cōs. 37. Alex.
cons. 100. lib. 1.* & quod origo paterna transfera-
tur in filium, licèt alias domicilium transtulerit
probat *tex. in l. assumptio in princ. ff. ad municip.
6 l. origine C. de municip. lib. 10. & Gramm. decis.
105. nu. 13.* quia vt dixi, est immutabilis origo, vt
in d. l. assumptio in princ.

Sed ex aduerso respondetur, domicilium esse
præcipuam causam iurisdictionis passiuæ, & pro-
7 prium naturalem forum, *Bal. in rub. in prin. C. si
à non comp. Iud.* & est fortior, & potentior foro
originis, *Cagnol. in l. exigere nu. 9. ff. de Iudic. Sal.
in l. 2. nu. 8. C. de iuris. omn. Iud.* & ideò in eo qui-
libet potest conueniri, & accusari, etiam si ibi non
reperiatur, quod contrarium est de iure in alijs fo-
ris, vbi si quis non reperiatur, non potest citari ci-
8 uiliter, nec criminaliter, *gl. in cap. statutum §. 1.
verbo vnam . . . Dec. cons. 352. n. 2. Rolan. de lu-
cro dot. q. 22.* & nouè *Barbos. in l. hæres absens §.
fin. ex nu. 32. cum seq. ff. de Iudic.* nec obstant con-
traria, nàm circa forum originis, quod sit immu-
9 tabilis, est verum quoad honores, & onera perso-
nalia; sed quoàd iurisdictionem attenditur locus
domicilij, & ità conciliat *Barbos.* iura pugnantia
loco cit. nu. 43. Imò subditus propriè is dicitur, qui
in loco habitationis est, *Gait. obser. 36. nu. 9. lib.
10 2. Menoch. de præs. lib. 6. præsump. 42. ex num. 6.
Tiraq. de retract. consang. §. 9 glos. 2. nu. 21.* cum
alijs ab eis coaceruatis.

Dixi,

Dixi subditum dici, qui in loco domicilij habitat, nàm potest dari casus, vt quis domicilium constitueit in alio loco verè, vel præsumptiuè, & posteà illum mutauerit ad alium locum, si mutatio sit facta animo non reuertendi, tùnc locus pri-
11 mi domicilij extinguitur, & non est facienda illatio, proùt diximus de loco originis, cuius forus non perditur per translationem ad alium locum, nàm domicilij mutatio facit perdere incolatum, iurisdictionem, ac priuilegia præcedentis loci, *l. cum quadam ff. de iurisd. omn. Iud.* & ideò in domicilio antiquo quis non potest conueniri, neque
12 citari, *Barbos. in d. l. hæres absens §. proindè p. 1. nu.* 10. & dicam in sequenti; In loco originis non potest quis conueniri, si non reperiatur, aliàs sic *Bar. in d. l. assumptio §. filius nu.* 2. *Dec. in d. l. cum*
13 *quadam nu.* 5. *Affl. decis.* 384. *num* 6. *& Abb. in c. postulantis de for. compet.* Et redeundo ad conclusionem quæstionis propositæ, verior, ac magis recepta est opinio, Iudicem domicilij, præferri Iudici originis super remissione subditi, qui extra ipsos locos deliquerit, quia si in aliqua parte fori originis, vel domicilij delictum esset commissum, tunc ratione delicti, Iudex ille esset potior; forus enim delicti est omnibus potentior, quando non præuenit alter, vt supra in princ. declarauimus.

Pro complemento est sciendum, quod quamquam in principio huius cap. dixerim, quem sortiri forum ratione delicti, originis, aut domicilij, Actamen multi Barones, & alij habent priuilegiū cognoscendi etiam de habitatoribus, & ij sunt, qui non constituerunt adhuc domicilium, quod contrahitur tacitè per habitationem longam decennij, vel expressam dedicationem, & declara-
14 tionem, quod in loco intendit facere incolatum, & non solùm voce, sed facto, familiam, & bona transtulendo, nàm hoc casu, sine decennio dicitur
15 constitutum domicilium, vt *Gail. obser.* 35. *lib.* 2. *pract. obser. Mascard. de probat. concl.* 534. *Menoch. de arbit. Iud. casu* 86. *Afflict. in Constit. Regni tit. de reuoc. transeunt. ad alien. habit. & diffusè Barbos. in l. hæres absens §. fin. ex nu.* 89. *cum seq.* Et redeundo ad articulum propositum, dato priuilegio in habitantes, & habitatores, licèt regulariter quis poterit relinquere primum forum originis, & aliò posteà ducere incolatum, & post illum se transferre ad aliud domicilium *l. assumptio §. iurisprudentibus ff. ad municip. Dec. cons.* 282. & attenditur vltimus incolatus, & extingui-
16 tur præcedens *l. domicilium ff. eodem. Boer. dec.* 13. *Alex. cons.* 474. *lib.* 4. *Gratian. discept.* 592. tamen quousque nō sit verè constitutus vltimus, semper remanet iurisdictio incolatus, sed dato priuilegio vt supra sola habitatio sufficit, vt præferatur omnibus, & hanc quæstionem tengi in *precis. tract. hac prag. n.* 224. At addendum duxi, non sufficere habitationem pauci temporis, neq; iuuare si familia non ducatur ad locum, ita quod
17 adsint saltim præsumptiones voluntatis habitandi, sed requiritur mora temporis anni ad minus, *DD. in l. detestatio §. familiæ ff. de verb. sig. Gratian. discept. for.* 484. *&* 559. *num.* 16. *& D. Rou. prag.* 1. *nu* 9. *de immun. Neap.* ubi quod non sufficiat, vt quis gaudeat priuilegio fori vti habitans Neapoli, si vxorem non duxerit ibi, vel domum non emerit, tenet enim Ciuitas Neap. tale priuilegium, vt gaudeant habitantes, & habitatores vti
18 alij ciues, qui trahunt, & non trahuntur, vt meminit *Carauit. rit.* 301. *nu.* 20. Simile priuilegium fuit concessum Ciuitati Brundusij Prouinciæ Hydruntinæ, vt illa repleretur habitatoribus, quod
19 accedentes ibi ad habitandum, à nullo Iudice possint conueniri, & pro quocumque debito non molestari, & multi accedebant in eam Ciuitatem, & morabantur sine traductione familiæ, & bonorum, quæ asportari potuissent, vndè cùm viderem fraudem, nunquam non probatis requisitis, quando reperti essent foras, & carcerati pro eorum debitis, consentiebam, vt priuilegio potuissent adiuuari, & conferunt, quæ notant *Gram. dec.* 87. *Afflict. dec.* 384. *nu.* 11. *Roman. cons.* 264.

Insuper neq; potest dici habitare, qui venit non animo continuandi, sed pro aliqua causa, uel mi-
20 nisterio uacaret Neapoli, uel alio loco, ubi adsit dictum priuilegium, licèt mora fuisset annorum: nàm priuilegium operatur à principio incolatus, si habere possit actum successiuum, & continuatiuum, & non aliàs, sic *Bal. cons.* 234. *Grat. discep. cap.* 484. & latiùs *cap.* 592. Et sic scholaris non dicitur habere habitationem, quia non præsumitur habere animum permanendi, quamuis pluribus annis ibi steterit *l.* 2. *C. de incol. lib.* 10.
21 *Bar. in l. lex Cornel. § si tamen nu.* 1. *ff. de iniur.* & ibi *Angel. nu.* 7. *Menoc. de arb. Iud. cas.* 86. *nu.* 22. *Grat. discep. cap.* 559. & idem in mercatore, ratione mercium habitante, nàm nisi familiam duxerit non præsumitur in dubio constituere domicilium, nisi uoce; & factis aliud declarauerit, *vt glos. & DD. in l. ciues C. de incol. lib.* 10. *Gozadin. consil.* 49. *Valasc. consult.* 175. *num.* 25. *Matthæsil. lib.* 5. *tit.* 4. *l.* 1. *gl.* 5. cum alijs ab eis cumulatis, & dixi suprà *cap.* 53. *ex nu.* 20.

ARGVMENTVM

Initium delicti, vel exequutionis locus sit attendendus, vt quis competens Iudex dicatur, & potior ad puniendum reum?

Priuilegia concessa ratione personæ, an transeant in successorem particularem, cui est facta concessio, cum clausula (vti prædecessores tenuerunt.)

SVMMARIVM.

1 *Mandatum datum in aliquo loco de occidendo, si erit exequutum in alio territorio, quis dicatur Iudex delicti competens, distinguitur.*

2 *Initium in delictis, alijsque actibus est spectandum.*

3 *Principium cuiusque rei, potissima pars est.*

4 *Delictum si sit inchoatum in vno territorio, & in alio consumatū, quis dicatur Iudex delicti.*

5 *Iudex loci vbi fuit delictum tractatum, vel datum mandatum, an potior dicatur Iudici, vbi fuit delictum exequutum.*

6 *Opinio, quod Iudex præueniens obtinere debeat, an vera sit.*

7 *Communis opinio an sit attendenda, quando decisio alicuius Tribunalis est in contrarium.*

8 *Qualitas tribuens iurisdictionem, ante omnia est fundanda.*

9 *Priuilegium exorbitans à iure communi,& singulare,non transit in singularem successorem.*

10 *Priuilegium censetur datum ratione personæ, quando ob merita, vel alicui magno Principi conceditur.*

11 *Cessante causa originaria priuilegij, cessat priuilegium.*

12 *Priuilegium contra iuris dispositionem strictissimam debet habere interpetrationem.*

13 *Decreta Tribunalium super remissione causarum alicui Baroni concessa, an tribuant illi quasi possessionem.*

14 *Titulus,si non exhibeatur possessio, vbi ius resistit non opitulatur.*

15 Dec.Franch.517.*exornatur,& declaratur.*

CAPVT LXI.

CONFERT ad præcedentis articuli explicationem scire, quis dicatur legitimus Iudex delicti, an ille in cuius territorio est datum mandatum ad occidendum, seù delictum eit inchoatum, vel ille in cuius loco delictum habuit exequutionem, *Bart. & Castr. in l.si vt proponitur ff.de fideiuss.*aiunt, tàm in ciuilibus,quàm in criminalibus finem attendi, vbi fit consumatio actorum, sequuntur *Auend. resp. 40.num.5.Guid.Pap. decis.104. Plaz.lib.1.delict. cap.15.num.17.Duen.reg.378.num.3.Clar.pract. crim.q.38.nu.6.* Alij contrariæ adheserunt sententiæ, reum esse puniendum à Iudice loci inchoati delicti, *ex tex.in l 1.verbo inchoata C. vbi de crim.* quia in delictis attenditur initium, *l. quod ait lex §. quod ait ff. de adul. Crauet. consil.232. Mars.in l.vnica ex nu.112.C.de rap.virg.* Prima tamē opinio verior reputatur,vt decisū refert *Vrs. decis.219.nu.3.*& saluatur contraria, vt procedat, quando exequutio delicti habeat inchoationem per modum continuationis, cuius exempla dant *Panorm. & Felyn.in cap.fin de foro compet. vt notant Bart.in d.§. quod ait, & in l.& si amicis ff.de adult.Farin.quæst.7.de delict.ex nu.44.Barbos.in l.hæres absens §. apud Labeonem in fine de iudic.& innuit D.de Franch.decis.37.nu.5.*Cumque in hoc articulo in causa vertēte in Reg. Aud. Salerni eruditissimas allegationes conscripserit D.Franciscus Merlinus meus Collega, tùnc in Reg.Aud.& nunc in hac M.C.V. iuuenis magnæ expectationis,& omni virtute ornatùs, voluit eas hic inserere, vt perpetuò nostræ amicitiæ vinculū persistat,& sunt v3.

Reuerendum Collegium Neapolitanum Societatis Iesu,vtilis Baro feudi Pollicoris prætēdit, Leonardum de Castro nouo Ciuitatis Tursij inqu. situm de crudeli, & appensato homicidio cōmisso in personam Claudij Caputi, fore remictēdum ad ordinarium Officialem feudi prædicti, Iudicem competentem illius ratione commissi criminis,non obstante electione fori facta per Viduam, virtute amplissimorum priuilegiorum quond. Bisiniani Principis, à quo illud habuit, quorum possessionem, & cognitionem contra miserabiles personas satis probatam dicit ex nonnullis decretis S.R.C.in processu deductis. At cōtra se offerunt Vidua,& Regius Fiscus, & cum supponatur in facto, Claudium prædictum fuisse armata manu per præfatum Leonardum, & alios insultatum, & captum in territorio Ciuitatis Tursij, & deindè ad tres dies repertum occisum in feudo prædicto; ideò nec ratione admissi criminis,nec rursus priuilegiorum hoc esse terendum, intendunt;sequentibus in iure, & in facto validissimis rationibus.

Prima equidem,& potissima, quæ non vno iuris loco repetita est à Consultis, initium cuiusque rei esse intuendum,& spectandum,siuè in contra
1 ctibus,siuè in delictis versemur, vt dignoscatur quid de re ipsa statuendum sit, sic *Paulus in l.Pō-*
2 *ponius de neg.gest.* ibi (*nisi ab initio quasi vnum negotium gesturus accessero*) Et in *l. si tamen ad Macedon.*ait (initium contractus spectandū est,) *& Vulp.in l.si procuratorē mandat inquit* (vniuscuiusque enim contractus initium spectandum est) *& Hermog. in l. qui id quod de donat.* dicit, causam,& originem præualere,idemque *in l.cum filiis §.hæres meus de leg.2.l. si filius de verb.obligat.l.clam possidere de acq.possess.l.qui cum maior de bon.liber.* & in delictis est optimus *in l. si quis in seruitute de furtis,*ibi(*quia origo furti in seruitute facti manifesti non fuit*) & hoc ipsum statuentes rescribere *Cæsares in l.si filius famil.C.ad Maced.in l.si vxor, C.ad Velles.& eleganter in l.vn. §. res verò cum seq. C.de impon. lucr. descr. lib.10. Bal.in c.quæ in Eccles. nu.89. de constitut. Andr.in cap.1.nu.5.Imperator Lotharius,Tiraq. in l.si vnquam verb. donatione largitus nu. 257. C.de reuoc.donat.Surd.decis.102. nu.10. Barb.in l.post dotem nu.75.sol.matr.Tusc.tom.6.lit.P.concl.703.Faber in Rat.ad tex.in d.l. Pomponius de neg.gestis,Gratian.discept.forens.cap.202.n.15.* & pluribus;confirmat communis Præceptor Dominus *Rouit.ad prag.1.ad Maced.ex nu.28.*

Hoc autem ideò effectum est quia principium cuiusque rei potissima pars est, *l.1.de orig.iur.* & proindè nobilius est suo fine,qui non potest esse
3 sine illo;, vndè *Tusch. loc.cit. conclus.702.*dicit, principium esse de essentia principati,& quod iuris est de aliquo, idem est de eius principio, *l. non ideo minus C.hered.inst.*adeò quod malum principium,etiam Deum habeat vltorem, de quo est mirabile exemplum *in Can. numquid Chain 16. de pœnit.dist.1.* vbi cœpto in mente Chain homicidio fratris antequàm illud commisisset,tamquā homicidia damnatus est à Deo.Hinc infertur cautius:& tutius fore in delictis semper initium attendere,sic enim voluit *Bal. in l.2. nu.3. C.de Eunuch.*vbi ait.*& prædicta vera quando delictum est initiatum)*& consumatum extra territorium, sed si esset initiatum intrà territorium, tùnc posset ibi
4 puniri,ac si esset ibi consumatum, v3. dicit statutum,quod nemo vadat ad occupandum Ecclesias cum aliqua gente armorum, & titius in Ciuitate congregauit gentes armorum, & prosiliens extra occupauit Ecclesiam extra territorium stantem, idem dico ratione tractatus intra territorium punitur de delicto commisso extra territorium) hæc *Bal.quo loci Andr. de Bar.* nota inquit, quod si delictum est initiatum in territorio, & consumatum extra territorium,punitur in territorio, idemque *Bal.magis, in specie in l. si quis non dicam à num.*

nu. 10. C. de Episc. & Cler. concludit) quod in grauioribus delictis, si est deuentum ad actum verbi non punitur tanquàm pro consumato, sed extra ordinem, si autem est deuentum ad actum facti proximum, & immediatum, & punitur pro delicto consumato) *& Bart. in l. & si amicis de adulter.* in quo est de eo, qui tractauit, & ordinauit Florentiæ homicidium, quod postea Bononiæ subsequutum est, dicit, quod ibi puniendus est ubi tractauit, & ordinauit, dummodò talis tractatus non remanserit in püris finibus cogitationis, eum
5 sequitur *Dominus Præs. de Franch. decis. 37. nu. 5.* qua ratione fuit in ea specie remissus Clericus ad Archiep. Neap. Et confirmatur doctrina *Bal. in l. non ideo C. accusat.* quia solus tractatus, & sola ordinatio non punitur de iure, nisi sit processum ad aliquem actum, sequitur *Felyn. in c. fin. nu. 16. de for. compet. & rursus Bal. in l. cunctos populos C. de sum. Trin.* quod si statuto cauetur, quod quis in domo pro debito ciuili non possit capi, si tamen fuerit captus extra domum, & posteà aufugerit in domum, poterit ratione initij licitè extrahi sequitur *Cyn. in auth. si quis C. eod. & magistraliter Bart. in l. libellorum nu. 6. ff. de accusat.* in ea quæstione; cum quis percussit Titium in platea, qui postea moritur in alio loco dicit attendendum fore locum percussionis, & dum inferiùs nu. 8. subdit quod in his quæ habent causam successiuam, tempus, & locus perfecti delicti debeat inspici, pro loco perfecti delicti, non tantùm intelligere debemus locum, in quo uerè fuit finitũ, & consumatum, sed etiam illum in quo fuit inchoatum, licèt perfectum non sit, iuxtà intellectũ Cons. quem ipse allegat in *l. semper §. annus, quod vi, aut clam,* ibi (*Annus autem cedere incipit, ex quo id opus factum perfectum est, aut fieri desiit*) licèt perfectum non sit, ad theoricam *Bart. in l. non solum §. si liberationis nu. 7. de lib. leg. Carau. tit. 21. nu. 2.* Imò fortiùs *Felin. in d. c. fin. nu. 16.* tenet, quod vbi actus factus extrà territorium haberet radicem, & effectum delicti in territorio, nõ attenditur, quod persona delinquens sit extra territorium, *ex Bal. in l. actor C. de probat.* & hãc opinionem sequitur *Marsil. in pract. crim. §. vlterius, & in §. quoniam nu. 91. C. de rapt. virg. & Menoch. lib. 5. præs. 17.* docet, quod quando finis necessariò pendet à principio, hoc casu attenditur principium, & si finis pendeat à principio sola necessitate causatiua, ex *Alciat. Bart. in l. 1. qui pot. in pign. & Socc. cons. 41. nu. 16. lib. 4.*

Et licèt aliqui ex præfatis Authorib. teneãt, id verum esse quoties agitur de excusando reo, secus vbi de ipso puniendo, quo casu potiùs finis; & cõsumatio delicti attendi debeat, distinguentes insuper, an principium sit licitum, & finis illicitus; an verò vterque illicitus, vt videre est apud *Farin. tit. de inquis. q. 7. num. 45.* Verùm enim verò huiusmodi doctrina nihil refert ad propositum, cùm non agatur de puniendo, vel excusando reo, sed tantùm de mero articulo ciuili, quis scilicet ex duobus sit Iudex competens huius causæ, in quo omninò affirmandum est, Iudicem loci originis, & initij delicti talem esse, eo præsertim, quia & si licitum sit principium alicuius actus, si tamen cũ mutatione loci, mutetur etiam territorium, & ex hoc lædatur iurisdictio alicuius Iudicis, tùnc licitum initium excusat, vnde *Bal. in d. l. cunctos populos vers. nunquid ergò, tenet,* quod si familia fugiens post reum, eum capiat in Ecclesia, incidit in Canonem, non attento licito initio, quia læditur ex hoc iurisdictio Ecclesiæ, *& Felyn. in d. c. fin. nu. 16. de for. compet. Bart.* post firmatam superiorem conclusionem de principio licito subdit; sed in hac limitatione aduerte diligenter, quia verà est, vbi vna cum commutatione loci mutatur territorium, nihil attendendo in præiudicium alterius, secùs vbi transitus ad alium locum læderet iurisdictionem alterius, quia licitum initium non excusat.

Quod si iàm indistinctè posita superior conclusio, non videatur amplectenda, id tamen effugere nemo poterit, quod DD omnes absque contradictore uno ore fatentur, saltem vtrumque Iudicem, & inchoati flagitij, & consumati, esse competentem, eoque potiorem esse præuenientẽ, ita sanè docent *Io: Andr. in reg. in obscuris de reg. iur. in 6. Cyn. Bald. & Angel. in l. 1. C. vbi de crim.* ex quo textu quod fundamus mirificè colligitur meo videri, ibi (*Vbi commissa, vel inchoata*) scilicet attenta natura illius alternatiuæ, vel quæ habet in se implicationem, ut per *DD. in c. inter cætera de rescript.* & sufficit alteram partẽ esse veram, *Menoch lib. 4. præsum. 83. nu. 66. Abbas in d. c. fin. nu. 11. de for. compet.* vbi dicit communem, *& in c. 1. de præsum. Gem. in c. 1. §. fin. de stat. regul. in 6. Anan. in cap. 1. de rapt. col. 3. Marsil. in repet. l. vnic. num. 296. C. de rapt. virg. Nullus de bannit. p. 2. tom. 1. q. 8. Clar. in prax. q. 38. vers. item pone, Mut. ad prag. Sicil. tit. 10. de mit. 18. nu. 57. & rursus tit. 41. nu. 109. & præceteris Felyn. in d. c. licet ratione de for. comp. n. 13.* doctè, satis, & eleganter distinguendo ponit falcem ad radices, aut enim inquit, delictum inchoatur in eodem loco, respectu agentis, & patientis, aut inchoatur in vno respectu agentis, & in alio respectu patientis, aut nec respectu agentis, nec patientis est factum in alieno territorio; sed solùm facta præparatio, vt delictum alibi committatur, & cum posteriora duo membra præfatæ distinctionis non pertineant ad casum nostrum, quoàd primum dicit. (Prima conclusio, vbi delictum in-
6 choatur in vno loco, tàm respectu agentis, quàm patientis, verum est, quod puniri potest à Iudice vtriusque loci, & potior esset Iudex incohationis, *Bal. in l. si quis non dicam C. de Episc. & Cler. & in c. 1. § iniuria de pac. iur. fir.* exemplum in capiente, & ligante vnum hic, & spoliante eum alibi ductum nàm propter violentiam successiuam, adeò confunduntur actus, quod habetur pro vno delicto) hæc *Felyn,* vbi videndi sunt eius Additionatores, verb. delictum.

Et *Farinac.* cui in criminalibus nihil potest dici non esse cognitum in *d. q. 7. nu. 45. vers. econtrarium, post Alex. cons. 75. nu. 6. vol. 3.* & alios hanc doctrinam constanter sequutus est: Qui potiùs sequenti *num. 47.* in ea celebri quæst: an mandans homicidium fieri extra territorium, possit puniri in territorio per Iudicem ipsius pluribus rationibus, & authoritatibus reprobat communem opinionem tenentem, mandantem debere puniri à Iudice commissi homicidij, & mordicus subtiliter considerat, quod siuè agatur de puniendo man-

mandantem pœna ordinaria delicti subsequuti, siuè de pœna extraordinaria propter solum mandatum, si tamen mandans sit subditus iurisdictioni mandati, vel ratione originis, vel domicilij semper Iudex mandati erit competens, & subdit veram rationem, quia si sola origine, vel domicilio, lex tribuit iurisdictionem, etiam si delictum sit alibi commissum, tantò ergò magis puniri etiam poterit mandans, qui dicitur etiam deliquisse in eodem loco respectu mandati, quæ sanè doctrina à nullo alio, quem ipse viderim sic rectè perpensa, & excogitata decidit sanè casum nostrum, & si prædictum Leonardum non negatur esse originarium ciuem Ciuitatis Tursij, inibique habentē domicilium: Cur non etiam pro delicto per actū facti, proximum, & immediatum in eius territorio inchoato, dicendum est subditum fore illi iurisdictioni, eoque fortiùs quæ præuenit in captura.

Dices præfatam *Farin.* opinionem esse contra communem, quam præter eos primæ notæ Authores, quos ipse allegat nu.47. sequuta est Senatum *Gratianopol. teste Guid. Pap. dec.* 304. & rursus Neapolitanum apud *D. Præs. de Franch. dec.* 37. ideò communis præualere debet, *ad tex. in l. filius, ad l. Cornel. de fals.* ibi, (*sic enim inueni Senatum censuisse*) *l. nam Imperator de legib. l. vlt. C. eod.* quia sententia Senatus sicuti Principis facit ius, *l. 1. §. eumque de postul. l. centus* 10. *de probat. l. filius* 15. *de cond. instit. l. Senatus* 45. *de leg.* 1. *l. quod Principis de aqu. plu. l. 1. à quib. appell. Affl. decis.* 383. *nu.* 8. *Gamm. decis.* 33. *nu.* 2. *& dec.* 278. *Bursat. cons.* 32. *nu.* 28. *cons.* 56. *nu.* 4. *Menoch. cons.* 502. *nu.* 34. *lib.* 6.

Respondeo *Farinac.* opinionem, non solùm habere præcipuos, & maximos antesignanos, & tutelares, *Bal. Alex. Ang. & alios quos citat nu.* . Sed quod magis est insitam, viuam, euidentem, ac penè infallibilem rationis assistentiam, qua communis conuincitur, & eneruatur, & proindè non esse ab ea recedendum in iudicando, prout aliàs Summum Pontificem effecisse videmus in *c. Cappellanus* 4. *de ferijs* ibi (*posterior sententia meliori, & subtiliori nititur ratione*) & ità *DD. in c.* 1. *de Constit.* dicunt, à communi esse recedendum, quoties aliqua probabili ratione contrarium defenditur, *Affl. in c.* 1. *§. Iudices nu.* 8. *de pace iu-*
7 *ram. firm. Neuiz. in Silua lib.* 5. *nu.* 62. *Coras. lib.* 2. *com. opin. tit.* 9. *nu.* 83. *Vin. decis.* 91. *Valasc. consul.* 128. *nu.* 26. *Surd. cons.* 403. *nu.* 83. qui dicunt, id procedere etiam in sententijs Præfecti Prætorij, prout sic contra communem iudicasse cum modica difficultate nostrum S. C. Neapol. testatur *D. Franch. decis.* 30. *cui addo Cannet. in cap. Volentes §. sed occurrit nu* 22. *& in c. si aliquem §. sed tractandū n.* 31. *&* 44. *Mast. de Mag. lib.* 6. *c.* 10. *n.* 103. *Gizzarell. decis.* 1. *n.* 20 & elegantissimè de more *Gaitus de credito cap.* 4. *quæst.* 11. *à nu.* 1603.

Sed quidquid sit de veritate illius opinionis, attamen *decis. Guid. Pap.* si rectè attendatur processus series, pro Fisco, & vidua potiùs adducenda est, quandoquidem in ea non fuit iudicatum pro communi opinione, licet secundum eam sentire videretur Senatus quia vt aduertit idem Author in fine non fuit visum Curiæ Parlamenti sufficienter probatum delictum fuisse commissum in Prouincia, quia locus contentiosus erat propè confines Patriæ Delphinatus; breuiter non erat probata qualitas, quæ in proposito tribuit iurisdictionem, quæ omninò antè omnia probari debet,
8 *Affl. decis.* 247. & ibi *Vrsil.* & est, quod delictum verè sit commissum in territorio, vt post ipsam naturalem rationem, DD omnes vno ore conclamant, & docet Dominus meus, vt alios missos faciam ad *pragm.* 1. *vbi de crim. ag. oport. lib.* 3. *iur. Reg.* sic pariter iudicandum est in casu nostro, cū nihil sit in actis probatum de commissione delicti in territorio Pollicoris, sed tantùm capturam prædicti Claudij tactam in territorio Tursij per inquisitos, at Collegium fundare posse suam iurisdictionem in sola inuentione cadaueris, nullibi cautum reperitur.

Obiectum denique de *decis.* 37. *Franch.* facili negotio diluitur, ex his quæ ipse dicit, quod locus inchoati delicti attendendus est, vbi initium non stetit in simplicibus finibus cogitationis, iuxtà *Bart.* placitum, quod non est in casu nostro, ut prædiximus.

Sit ergò conclusio, Iudicem ordinarium Ciuitatis Tursij competentem ratione originis, & domicilij inquisitorum fortiùs esse competentem ratione delicti in eius territorio inchoati per actū facti proximum, & immediatum, eoque magis ratione præuentionis in captura, excluso pœnitus Iudice feudi Pollicoris omni carente actione, & proindè tutè agere Viduam in hac Reg Aud. virtute priuilegij electionis fori sibi à lege communi, & municipali concessa, contra quod non est, quod alleget Collegium.

Quandoquidem deest ei omne fundamentum suæ intentionis, sinè enim requirat titulum, seù priuilegium cognoscendi contra viduas; & nullū produxit in processu, præter priuilegium concessum à Serenis. Regibus Bisiniani Principi, quod quidem cùm sit exorbitans à iure communi, & multum singulare, non transit in successorem Cōcessionarij, cui aliàs Rex non esse concessurus, *arg. l. cit. atio §. fin. de public. & docet Bal. in c. fin. de offic. Deleg. & Afflict. dec.* 361. *in fin.* præsertim si concedatur alicui Magno Principi intuitu suæ personæ, vel meritorum; Vnde S. R. C. sæpiùs solitum fuisse iudicare, quod priuilegia, quæ conceduntur alicui magno Principi in casibus reseruatis, non transeunt in generali alienatione cum as-
10 sensu facta personis inferioribus, testatur *Minad. ad Constit. Reg. in aliquibus num.* 39. & post eum *D. de Franch. decis.* 275. *num.* 7. refert ad literam decretum S.C. in anno 1508. & iterum hoc tenet pro absoluto *decis.* 125. *nu.* 1. quamuis in illo casu locum non habuisset præfata doctrina, quia venditio erat expressè facta cum bonis vacantibus, & Ciuitas Bitonti, quæ se redemerat, subijciebatur immediatè Dominio Regi, qui non potest dici persona inferior, vt diligenter aduertit, ibi *D. Præses*, quam opinionem sequutus est *Vin. decis.* 208. *in princ.* & nouissimè doctissimus D. Io: Frāciscus Capiblancus meritissimus Collega noster, doctè satis, & eleganter eam comprobat in insigni Commentario ad *prag.* 8. *de Baron. nu.* 60. & expressiùs *in prag.* 5. *nu.* 63. vbi in terminis sic ait: (Verùm cùm Status Bisiniani sit quasi totus venditus,

ditus, & de eo mille sint inuestiti, venditio fuit facta per Curiam cum omnibus priuilegijs; & prærogatiuis, vti Princeps tenebat, quæ priuilegia sunt talia, quod potest dici quasi Regem se expropriasse omni iurisdictione, & solum altum dominium sibi reseruasse, Prætendunt ergò illi Barones vti talibus prærogatiuis, & dùm plurius tā iste casus Officialium, quàm similes occurrissent in R. A. de Baronibus petentibus remissiones causarum, semper obseruauimus denegare eius prærogatiuas singulares, & non remittere; sed retinere ex eo, quod illa priuilegia præsumuntur concessa ratione illius Magni Principis, vnde personalia priuilegia in noua concessione venditionis factæ, non pręsumuntur data personæ non æquè simili, &c.) hæc ipse, & quidem ratio reddi potest, quia vbi personæ conditio locum facit beneficio, cessante conditione cessare debet beneficium, *arg. tex. in l. in omnibus causis vbi DD. omnes de reg. iur. concordat tex. in l. Athleta §. 1. & l. Geometra, & l. idem Vulpianus de excus. tut. l. Titia Seian. § vsuras, vbi glos. & Bald. de leg. 2. Tiraq. tract. cessante causa vers. priuilegij causa nu. 23.*

11 quod magis procedit cùm priuilegium conceditur alicui personæ ex certis causis, nàm tunc nec transitorium est ad hæredes extraneos, *D. Regent de Ponte in repet. ad tit. de success. feud. lect. 12. nu. 52. Franch. dec. 458. nu. 5.* ita intelligendus.

Accedit quoniam priuilegium prædictum, nō tantùm est contra ius commune in *l. 1. C. quom. & quan. Imperator*, sed etiam cōtra Const. Regn. statuimus, & priuilegium contra Constit. Regn. est strictissimè interpetrandum, nec extendendū de persona ad personam, ita consuluit *Ann. alleg. 64. num. 4.*

Deest insuper Collegio possessio, quoniam hęc non probatur per decreta M.C.V. & S.R.C. producta in processu, quæ tantùm ostendunt possessionem Principis Bisiniani, siuè potiùs hæreditatis

13 iacentis, quod idem est, quia personam defuncti representat, *l. in eo in fin. & l. seq. de acqu. rer. dom.* & per eam conseruatur, & retinetur omne ius defuncto competens, *d. l. in eo, & l. simili § regula eod. tit.* & de hoc non disputatur, sed dato millies, quod illa essent prolata ad beneficium eius, attamen cùm non constet dē titulo, seù priuilegio, dicendum est adhuc ei non suffragari. Cùm enim huiusmodi remissio sit contra terminos iuris communis non sufficit quasi possessio, nisi & exhibeatur titulus, seù priuilegium, ex quo appareat, Principem velle à se abdicare huiusmodi

14 cognitionem, *ad tex. in c. cum persona de priuil. in 6. Bart. in l. Herennius de Decurion. Mastrill. de Magistr. lib. 1. cap. 11. num. 10.* quia Princeps habet fundatam intentionem de iure communi, & municipali in exercendo huiusmodi iurisdictionem, *ad tex. in l. ne quisquam*, alias Senatus cēsuit de eden. quæ omnia ad mentem sunt eidem *Domino Capiblanc. ad d. prag. 8. num. 86. & 87.* quibus ipse addo decisionem S. R. C. in proprijs terminis apud *Franch. dec. 517. num. 8.* quo loci hæc subdit. (Et vltimo non obstat, quod alias in eodem priuilegio fuerit iudicatum in fauorem

15 terræ Summæ contra Viduas, postquàm fuit effecta demanialis, quia volui videre processus, in quibus fuit iudicatum, & reperi in eis fuisse præsentata priuilegia prędecessorum Dominorū, &c.) & paulò inferius. (Et Iudices forsan credentes in Vniuersitate Summæ, quæ ex eius pecunia se redemerat in beneficium Regis, procurasse eadem priuilegia prædecessorum absque illius pręsentatione in eius beneficium iudicauerunt, quod fieri non debuit, stantibus prædictis.)

Et cùm hæc allegassem in anno 1623. in causa Fisci, & Viduæ quærulantis cum Barone terræ Cannichi, petente remissionem quorumdam Vassallorum vigore priuilegiorum Principis Salerni, & fuissemus in discordi voti cū Magnifico olim Regio Auditore D. Mauritio Moles (nunquàm pro meritis, satis laudato adoloscente; fati inuidia ad reipublicæ perniciem præmaturè extincto) transmissis actis, & votis, vt moris est ad Reg. Collat. Cons. fuit controuersia decisa, iuxtà prædicta, & meum votum, vt videre est in literis illius supremi subsellij, quæ seruantur penès Secretarium Reg. Aud.

Ex quibus omnibus satis elucet non esse audiendum Procuratorem Collegij in prætensa remissione, sed causam agi debere in hoc Tribunali vt illibatum seruetur Viduæ priuilegium, & ius Regio Fisco, Et ità iudicatum fuit.

ARGVMENTVM

Originarius si aliò incolatum faciat, an desinat esse ciuis suæ originis.

Ortus Neapoli, si domicilium in alio loco cōstituat, an vti Neapolitanus possit ibi trahere conuentos, & trahi.

Ciuis quibus modis quis effici poterit, Et an incola, ciuis dici possit, & gaudeat priuilegijs ciuibus concessis.

SVMMARIVM.

1 *Forum originis duplex qui habere potest, vbi ipse nascitur, & vbi parentes sui domicilium habuerint, sed non vltra Proauum.*

2 *Nobilitas maiorum in loco quæsita transmictitur ad posteros in infinitum.*

3 *Absentia à loco, non est legitima causa amictēdi honores Ciuitatis.*

4 *Originis locus, mutatione, ac renunciatione, non emictitur quoàd honeres, & onera.*

5 *Forensium appellatione non veniunt originarij, licet alio loco domicilium constituerint.*

6 *Forus domicilij, & non originis praualet quoad iurisdictionem.*

7 *Mulier Neapolitana nupta extero, mariti forū sortitur, & non Neapolitanum.*

8 *Barones delinquentes in eorum terris, cognoscuntur à Reg. Aud. illius Prouinciæ.*

9 *Ciuis quis multismodis effici potest.*

10 *Incola qui domicilium in loco constituit, an ciuis dici possit.*

11 *Incola non gaudet honoribus originarijs concessis, & sic Ciuis allectus, sed limita num. 13 & 14.*

12 *Prothomedicatus officium ex priuilegio debetur naturalibus Regni.*

13 *Priuilegium recipit interpetrationem à solito, & consueto.*

14 *Vni-*

14 *Vniuersitas si recipiat aliquem in ciuem, vt gaudeat honoribus omnibus, an egregatio sufficiat.*

15 *Priuilegium in genere ciuibus alicuius loci concessum, veniunt allecti, & incolæ.*

16 *Ciuitas Litij tenet priuilegium, vt ipsa possit eligere Assessorem in Curia ciuem ipsius Ciuitatis.*

CAPVT LXII.

DIXI, quem fortiri forum originis, tàm ex ortu suo in loco, *vt in l. 1. & l. origine C. de munic. & origin. lib. 10.* quam forum originis Patris, Aui, ac Proaui, & non
1 vltra nisi Pater impedisset, quia à loco discessent, & alibi domicilium transtulerit; nam quia attenditur illius persona immediata perdiur origo Aui, *Boer. decis. 13. Gratian. discept. cap. 559. Fontan. de pact. nupt. claus. 3 glos. 3. nu. 75.* licèt quoàd nobilitatem attendatur locus maiorum, & si Pa-
2 ter aliò migrauerit; nàm nobilitas Antecessorum sequitur descendentes, nec Pater filijs præiudicare potest, vt fuit explicatum suprà *cap. 48. ex Gutier. q. 13. nu. 95. lib. 4. de Pont. cons. 107. lib. 2.* Indè Nobiles Neapolitani, qui gaudent in Sedilibus, quamuis aliàs incolatum filij traxerint, si
3 Neapolim redeant, admitti debent ad honores, vt *de Pont.* distinguit loco citato.

Altercatum fuit, supposita, conclusione, vt dixi, filium retinere originem paternam, & gaudere priuilegijs loci originis, eo quod origo mutatione
4 loci, neque renunciatione amittitur, *l. assumptio ff. ad municip.* ità quod semper ciuis dicitur, & non forensis, licèt in loco Parentum non habitet,
5 *Castr. cons. 89. lib. 2. cap. 1.* verbo (alienum genus) *de vsur. in 6. Gail. obser. 36. lib. 2.* quia ciuilitas de essentia non requirit habitationem, *Bart. in l. eius qui §. Census ff. ad municip. Cephal cons. 451. lib. 4. Alex. cons. 157. lib. 2.* Quid si filius oriatur in aliquo loco, & ibi etiam domicilium constituat, an delinquendo possit conuolare ad forum originis, Casus accidit in Reg. Aud. Principatus Citrà in qua fuit inquisitus Andræas de Caro terræ Roccæ Gloriosæ Cilenti, & dùm Baro remissionem peteret, quia erat suus vassallus, & ibi deliquerat, opponebat reus, illum esse oriundum ex Ciuitate Neapolitana, & proindè ibi esse remittendum, ex priuilegio, quod trahunt, & non trahuntur, vt *in ritu 301. & patet ex cap. gratiarum Neapoli concesso 53.* & præsentauit prouisiones M.C. ad fundandam magis eius intentionem, & priuilegium Reg. Cam. quæ concesserat illi, & fratribus, omnem immunitatem, pro pedagijs, gabellis, & alijs, stante quod Pater fuerat Neapolitanus.

In contrarium oppugnabat Baro, quod licèt quis retineat forum originis, qui dicitur immutabilis, intelligitur quo ad honores, & immunitates,
6 & etiam ad forum, si regrediatur ad suam antiquã originem, sed si constituat domicilium extra Ciuitatem, tunc subijcitur iurisdictioni illius Iudicis, vbi facit incolatum, tam in causis ciuilibus, quàm criminalibus, & non potest conuolare ad Iudicẽ originis; vt diximus suprà *cap. præc. nu. 9.* & latius *cap. 53. ex nu. 16. Barbos. in l. heres absens §. fin. nu. 43. ff. de iudic. Gail. obs. 36. num. 9. lib. 2. & Bal. in l. fin. non speciali C. de testam.* ait, originarium, seù natum Neapoli dici de Ciuitate Neapolis, sed non ciuem Neapolitanum, & proindè qui ibi non habitat, illius foro non gaudet, *Affl. decis. 385. Grat. discept. 559. nu. 33.* Fulcitur hæc opinio ex ijs quæ resoluta sunt in muliere Neapolitana extero nupta, quæ licèt traducatur ad domiciliũ
7 viri, retinet suam originem, & gaudet immunitate, & honoribus suæ patriæ, vt *Bart. in l. fin. §. idẽ rescripserunt ff. ad municip. Morot. cons. 53. n. 14.* tamen quoad iurisdictionem subijcitur foro mariti, vt refert *Præs. de Franch. decis. 416.* Vndè eadem ratio, & iuris dispositio procedere debet cũ omnibus Neapolitanis, quando recedunt à Ciuitate, & domicilium merè contrahunt in alio loco, cum familia animo perpetuò manendi, Idem est decisum cum Baronibus, qui licèt à Mag. Curia
8 sint recognoscendi, tamen si delinquerint in eorum terris, in quibus ciues dicuntur, subijciuntur foro ordinario Reg. Aud. illius Prouinciæ, & dicam infrà cap. 85. propterea ex ijs; non remisimus eum Mag. Cur. vti Neapolitanum, sed quia inquirebatur de practica cum forgiudicatis M. C. ad illam, ob hanc causã trasmisimus, iuxta *Franch decis. 470.*

Vlterius resoluimus vtilem, & controuersam quæstionem, an incola per domicilium contractũ dicatur de iure ciuis: Et præmitto, ciuem aliquem pluribus modis effici, vt per *Bald. in l. quidam, cum filium ff. de verb. oblig. & Caran. rit. 301. nu.*
9 *6.* nouem modos cumulauit, ex quibus ciuis quis creari poterit; sed omnes prædicti casus restringuntur in tribus, aut enim quis est originarius, aut in ciuem ab Vniuersitate mediante Concilio allectus, iuxtà solitum Vniuersitatis; Aut verò est Honorarius ciuis, vt sunt Barones, & Episcopi, vt notaui prag. 11. & dicam infrà cap. 84. Istis modis quis ciuis efficitur, *Ann. alleg. 130. Paris. cons. 71. lib. 1. Gratian. discep. cap. 559. nu. 24.* Incola autẽ qui constituit domicilium in loco ciuis non effi-
10 citur, nec dici potest *glo. in l. ciues C. de incol. lib. 10. Bal. in l. ciues C. de appell. Boer. decis. 260. Lopez l. 2. tit. 24. par. 4. glo. fin. col. 2.* & ideò appellatione ciuium, in statutis, & priuilegijs, strictè non veniunt, *Barbos. loc. citato nu. 47.* largè verò ciues dici possunt, *glos. in cap. statutum §. cum vero de rescrip. in 6. Alex. cons. 16. lib. 5. Grammat. cons. cri. 5.* quia gaudent comoditatibus terræ, vti alij ciues.

Sed difficultas est, an potiùs possint ipsæ incolæ prærogatiuis, officijs, & honoribus à Principe ciuibus concessis; & super hoc articulo constituo regulam, incolas, ac etiam ciues allectos, non
11 gaudere honoribus, naturalibus, & originarijs concessis, *glo. & Doct. in cap. 1. de vsur. in 6. D. Regens Tapia decis. 14.* qui decisum refert, Officium Prothomedicatur ex priuilegio conces-
12 sum naturalibus Regni, non posse dari exteris, licèt in Regno incolatum fecerint, vel ciues allecti sint in Ciuitate, & vltra doctrinas coaceruatas, sic *Gail. obseru. 36. lib. 2. Ann. alleg. 57.* quia verba sunt intelligenda in vero suo significatu, & non in ficto, *l. 3. §. hæc verba ff. de neg. gest.* & à proprietate verborum non est recedendum *l. non aliter ff. de leg. 1.* & licèt beneficium latè sit interpetrandum, *l. fin. ff. de Constit. Princ.* limitatur

quan-

quando inclusio afferret præiudicium alijs, vt
DD. in d. l. non aliter concludunt.

Limita dictam conclusionem, si priuilegium
nominaret ciues originarios, & receptos, vel si es-
13 set genericum, & per consuetudinem loci, ità
priuilegium interpetratum fuisset in assumendo
ad honores, & officia ciues, & incolas; priuilegiũ
enim ab obseruantia vires obtinet, *Bart. consil.
59. Ioseph. Seso decision. 90. Ann. consil. 129. ex
num. 39.*

Indè infertur ad aliam limitationem, Si Vni-
uersitas recipiat quem in ciuem, cum prærogati-
ua, vt gaudeat, vti alij originarij; hoc casu incola,
14 vel ciuis sic allectus gaudebit vti naturalis, *Bart.
in l. si maritus §. legis Iulia ff. de adult.* & licèt alij
contrarium sentiant, Vniuersitatem non posse cõ-
cedere ea quæ ex speciali priuilegio limitatè, ei
sunt concessa, tamen receptior est opinio, conce-
dere posse Vniuersitatem, quæ sibi data fuere,
quando priuilegiũ est concessum respectu ipsius,
cùm ad illam pertineat incommodum, & com-
modum, *Bernard. Diaz. cap. 54. nu. 14. Imol. cons.
35. Hipol. cons. 127. Rom. cons. 62. Alex. cons. 160.
lib. 5. Castrens. cons. 21. lib. 1. Boer. 260. num. 20.*
non negat hanc esse veriorem sententiam, & benè
*Barbos. in l. heres absens §. proinde sl 3. ex nu. 62.
de iudic.*

Si verò priuilegium in genere loquatur, & sit
concessum ciuibus, tunc equidem ciues ascripti,
& incolæ veniunt, & subaudiuntur, quia larga
15 debet fieri interpetratio, *Roman. cons. 62. Boer. d.
decis. & Barb. loc. cit. nu. 52.* ac ita refert decisum
Salern. in suis decis. manuscriptis 24. Et per hanc
regulam dùm à Serenissimis Regibus antecesso-
ribus fuisset concessum priuilegium Ciuitati Li-
cij, vt ei liceret singulis annis eligere in Assessorẽ
16 vnum Ciuem. Gubernatori ipsius Ciuitatis, fuit
latè discussum, si Doctores incolæ, qui constitue-
runt verè domicilium in Ciuitate potuisset gau-
dere dicto beneficio, & dùm fuisset electus Do-
ctor Io: Aloysiùs Mancus, vir omni eruditione
prædictus, audiui aliquos se ei opposuisse, ex quo
non esset originarius ciuis, sed incola, tamen per
Reg. Aud. & posteà per Collat. Consil. fuit pro
ipso iudicatum, & sic meo tempore, deindè cum
alijs continuatum.

ARGVMENTVM.

Iurisdictionalia an, & quando præscribi pos-
sint, & quod tempus requiratur, & an sit
necessaria Principis scientia, & patien-
tia, vel sufficiat suorum Ministrorum.
Vniuersitas an per suos ciues sibi quęrere ius,
& possessionem possit, mirificè explican-
tur.

SVMMARIVM.

1 *Prescribi non possunt aduersus Principem ea quæ reseruata sunt in signum Coronæ, & alti dominij.*

1 *Prescribi possunt tempore immemorabili, quæ priuilegio possideri possent, licèt contra Regem.*

3 *Iurisdictio exerceri non potest vigore præscriptionis immemorabilis, nisi priùs ea probetur.*

4 *Præscriptio vt aduersus Principem operetur, requiritur, quod concurrant scientia, & patientia illius.*

5 *Possessio vbi non datur, neque, præscriptio incipere potest.*

6 *Ignorans non dicitur pati.*

7 *Scientia præsumitur in Principe super prescriptione, si sit in Regno, vel adsint coniecturæ, quod actus potuisset venire ad eius notitiam.*

8 *Scientiæ initium est probandum ad probationem cursus temporis.*

9 *Scientia Vicarij, & Ministrorum præiudicat Principi, in præscriptione immemorabili contra eum. Limita si actus præscriptionis ad illorum notitiam venire non potuerint, vt num. 11.*

10 *Procuratoris factum nocet Domino.*

11 *Baronis factum, an præiudicet directo Domino ità quod eius scientia, & patientia noceat.*

12 *Obseruantia declarat titulum dubium, & priuilegia.*

13 *Præscripeio quæ requiratur inter Barones, vnus si pretendat contra alium quæsisse ius in alterius feudo.*

14 *Ciues an possint quærere ius contra Barones, & feudalia sine scientia Principis.*

15 *Vniuersitates iurisdictionem habere non possũt.*

16 *Ciues an possint querere ius per eorum factum Vniuersitati.*

17 *Factum ciuium præiudiciale, quando nocere possit toti Vniuersitati.*

18 *Quasi possessio, vt quæratur Vniuersitati per ciues, quæ sint articulanda, & probanda.*

19 *Vniuersitas non dicitur delinquere, nisi congregetur expraßè ad delictum faciendum.*

20 *Quasi possessio, quæ est quæsita per aliquos, non releuat publicum.*

21 *Vsus omnium ciuium, vel maioris partis, facit præsumi quæsitum ius omnibus.*

22 *Actus successiui, licèt facti per personas diuersas, si sint continuati, conferunt ius Vniuersitati.*

25 *Ciues quando per eorum actus Communitati nocere possint.*

CAPVT LXIII.

T*EXTVS huius 8. pragmat. cum mandet*,
nè Barones exerceant merum, vel mix-
tum imperium; aliamuè iurisdictionem,
nisi quatenùs eis virtute priuilegiorum,
vel legitima præscriptione liceat, plena manu il-
lum exornaui in præc. tract. part. prima, & secun-
da, declarando, qualiter inuestitura, & priuilegio
Barones quærere, & exercere poterint iurisdic-
tionem in Vassallos, & quæ intelligantur conces-
sa, & quæ reseruata: Hinc breuiter declarare
intendo, qualitèr ipsi iurisdictionem aduersus
Principem præscribere possint: & licet aliqua
dixerim, tamen nùnc clariùs hunc vtilem articu-
lum explicabimus; Distinguẽdum ergò est, quod
aut tractatur de reseruatis in signum Coronæ, &
1 alti dominij, super quibus fundatur potestas, &
obedientia, & hæc sunt impræscriptibilia, quic-

quid in contrarium dixerit *Felin.in cap.* cum non
liceat de præscript.nàm receptior, & verior opi-
nio est negatiua,*Vasq. contr.illus.*82. *Camill de*
*Curt.in suo diuers.feud. fol.7.nu.*28. Indè coniu-
rato bello vsque ad mille annos Princeps poterit
occupata recuperare. & nulla dari potest præscri-
ptio,*Didac.Perez lib.6.tit.13, lib.3. ordin. Gut-*
*tier.pract.quæst.lib.1.quæst.*84.

Aut verò tractatur de alijs Regalibus, siuè pa-
trimonialibus,aut fiscalibus, & ista ex magis cō-
muni opinione,tempore immemorabili, præscri-
bi possunt;nàm quæ possunt priuilegio possideri,
2 vel quasi valemus etiam immemorabili tempore
acquirere , cùm istud tempus locum priuilegij
munitissimi obtineat, *Luc.de Penna in l.quicum-*
*que C.de fundis limitrop.lib.*11.,& ità *Bossius tit.*
*de Princip.num.*234.*Capyc. decis.77. nu.7.Pere-*
*grin.de Iure Fisci lib.7.tit.*13, Et in Regno adest
Constitutio incip. Quadragenalem, & adeò soli-
dàm hanc propositionem asserunt,quod tantum
requiritur tempus in præscribendo , quod donec
3 non probetur , non habet facultatem prætendens
possessionem iurisdictionis,eam exercere , neque
se ingerere,licèt sit longissima possessio, cùm ha-
beat resistentiam legis,& Regis,*Luc.de Penna in*
*dict.l.quicumque, Bos.tit. de Princip.à num.*234.
Roland.à Valle consil.89.lib.2. num.35.& Grat.
*discep.forens.cap.441.nu.*14. qui ait, posse Fiscum
interim impunè turbare,& expellere sic vitiosum
possessorem,de quo dicto,vide quæ resoluimus in
pragm.11.nu.45.,10 præc.tract.

Vlterius est sciendum,hanc opinionem, vt cē-
tenaria præscriptio sufficiat , admictunt multi
Scribentes,si concurrat scientia,& patientia Prin-
cipis expressa,vel præsumpta , & non alias,ex re-
4 gula,quod incorporalia sine scientia , & patientia
non conferunt quasi possessionem , *l.1.cum sequ.*
C.de seru.& aqua , *Bart. in l.1. §. denique ff.de*
*aqua pluu.*qui infert , quod cùm Imperator non
fuerit in Italia , Ciuitates aliquæ non potuerunt
quærere contra eum aliquam iurisdictionem , &
sic *Iacobin.in tract.feud.vers.cum mero,& mixto*
Imperio,& vbi non datur possessio , neque potest
incipere præscriptio , *cap. sine possessione de reg.*
5 *iur.in sexto.*Scientia ergò , & patientia est primus
actus transferendi in aduersarium ius possidendi
in incorporalibus,*l.pæn.ff.de seruitut.*Et ignorans
6 non dicitur pati, *l.quoties ff.eodem* ; Non probata
enim dicta scientia , & patientia,quæ non præsu-
muntur,cùm sint quid facti , sed potius ignoran-
tia consideratur,*ex l.in bello §.facta ff. de postlim.*
reuers.Bald.in l.2.C. quæ sit long. Consuet. non
poterit allegari præscriptio, etiam annorū mille ;
Præsumpta verò scientia sufficienti Princeps erit
7 in loco,& adessent legitimæ coniecturæ, potuisse
actus prætensos venire ad eius notitiam , *Ann.in*
repet. tit.de vassall. decrep. ætat. num. 452. Indè
infert *Palac.in cap.per vestras de donat.inter vir.*
*& vxor.2.not.versic.incipiente nu.*39. talem sciē-
tiam difficiliter probari posse , vt sit concludens,
eò magis quia de iure oportet dictam scientiam ,
& patientiam habere probationem initij , & con-
8 tinuatæ possessionis, & sic *Thob. Non. consil.32.*
nu.3. vndè solus vsus licèt antiquissimus iurisdi-
ctionis non opitularetur.

Limitant aliqui hanc propositionem si dicta
notitia venerit ad veram scientiam Ministrorum
9 Regis,& eius Vicarij; nàm tùnc stat præsumptio,
vt ipsi certiorauerint Principem , eò quod præsu-
mitur,non fuisse tàm desidentes , & negligentes,
vt voluerint pati præiudicium fieri suo Regi , *l.*
Herennius ff. de euict. vnde hanc præsumptam
scientiam, & patientiam cum tempore immemo-
rabili sufficere,dicit *Couar.reg.possessor. par.2.nu.*
8.Padill.in d.l.2.C.de seru. Perez l.fin.tit.13.lib.
*3.ordin.*Et licèt *Ann.* & latiùs *Palat.* locis suprà
citatis contrarium teneant, asserentes , quod cum
Prorex,& Ministri iurisdictionem concedere non
possint,neque scientia , & patientia eorum potest
obesse in Principis præiudicium , Attamen *Gut-*
*tier.cap.85.lib.1.pract.quæst.*impugnando *Palac.*
ait,communem esse opinionem,vt cursus tanti tē-
poris omnia sollemnia iuris,& facti oportuna præ-
sumat; nàm factum Procuratoris nocet Domino ,
ad tex. in l. Procuratoris ff. de tribut. act. cuius
10 verba sunt(Procuratoris scientiam nocere debe-
re Domino,neque Pomponius dubitat,neque nos
dubitamus) & in scientia Vicarij , sic respondet
Bal.consil.340.lib.5. Castrens.cons. 203. lib.2.D.
de Pont.consil.91.vol.2. Tiraq. de Nobil.cap.30.
*Ozasc.decis.*101.

Sublimita tamen,Si actus præsumptiuè venire
non potuerint ad notitiam Proregis , & aliorum
Ministrorum Principis , ad quos curam habere
spectat , nè Principi præiudicetur; nempè si ali-
11 quis Baro existens in longinquis à Ciuitate Nea-
politana vsurpauerit aliquam iurisdictionem de
regalibus,vel aliquod ius sibi exceptum, quod ad
collationem Principis specialiter pertineat , & eo
vsus fuerit in suos Vassallos , certè scientia non
præsumitur de causis , & casibus particularibus ,
sed de consuetudine aliqua generali , quæ verisi-
militer venire potest ad notitiam Principis , vel
eius Ministrorum,sic in specie notauit *Palac.*loco
citato,nisi causæ essent deuolutæ ad Principem ,
& cognouisset , illum Baronem vti excepta iuris-
dictione sibi non concessa,vt de *Pont.* loco citato
tùnc enim immemorabili etiam probata , ea non
suffragaretur.

Verum enim verò hæc sublimitatio patitur
suam restrictionem,nàm limitatur si Baro haberet
titulum , & priuilegium , sed illud esset dubium,
an id possit de iure extendi, vel non , ad id quod
12 ingeritur Baro; tùnc enim priuilegium recipit in-
terpetrationem ab obseruantia , & sufficeret non
solùm immemorabilis , sed longissima possessio
prodesset , *Bart.consil.59.Guttier.pract.quæst.c.*
86. lib.1. Couarr.regula possessor par.2. §.3. Ro-
*man.consil.271.de Pont.consil.57. à nu.*46. Titu-
lus enim obscurus causat bonam fidem , & ius
præscribēdi,& Iudicis arbitrio relinquitur consi-
derandum, an extēsio sit dolosa,vel dubia,vt præ-
citati DD.& per supradicta videtur resoluta hæc
quæstio præscriptionis,respectu Principis.

Si autem contentio esset inter Barones priua-
tos , alter in alterius territorio prætendens iuris-
13 dictionem exercere posse, alia distinctio esset fa-
cienda circa tempus præscribendi ius , & iurisdi-
ctionem inter eos,de qua materia vide, quæ con-
gerunt Doct. & præcipuè *Bammacar. in c.si quis*
per triginta si de feud. def. cont. de Curt. in suo
diuers.feud.fol.69.ex nu.15. cum seq. Anna cons.

129.ex

119. ex nu. 31. de Pont. in 3. decl. feud. à nu. 43.

Dubium aliud animaduersione dignum est, quid si Vniuersitas prætendat præscribere aliquã iurisdictionem; vel aliquod ius contra Baronem, & feudum, an requiratur scientia Principis, vel ipsius Baronis notitia, & patientia sufficiat, & per
14 quos actus quæratur Vniuersitati ius quasi possessionis per ipsos ciues; Ad primum articulum dico, non requiri scientiam Principis, donec adest velis Dominus, Procurator in rem suam, sed illius Baronis scientiam, & patientiam sufficere, vt in præcedenti diximus, & super dicta patientia incipere præscriptionem, quæ minus centum annorũ non procedet ad quærendum ius super iurisdictione, seu super feudalibus, vt Afflict. & cæteri in d. Constit. Quadragenalem, & Capyc. inuest. vers.
15 præscriptio. Et ò maximè cùm prohibitum sit Vniuersitatibus posse iurisdictionem habere, vt in Constit. Regni cum satis.

Difficultas est qualiter per ciues, & actus particulares præscriptionis ius competere possit, &
16 quæri Vniuersitatibus contra Barones, & cæterum Aliquid dicere per intermedias personas ciuiũ acquirimus in publico, ex glos. 12. l. sicut §. si quid Vniuersitati ff. quod cuiusque Vniuer. quæ vult, Vniuersitatem possidere Nemus, si homines Villæ conuanunt cum eorum bestijs, quam pro singulari eam extollit ibi Castr. & ita Gabr. concl. 1. per Quod cuiusque Vniuers. dicens, factum à singularibus, vel maiori parte, dici factum Vniuersitatis, Confert, quod eruditè tradit Crauet. de antiq. temp. 4. par. nu. 106. Ut si quis prohibuerit aliquos singulares de aliquo Oppido piscari, lignari,
17 & pascua sumere in aliquo loco, illa possessio; seu quasi quæsita ex prohibitione facta aliquibus, extenditur ad omnes de Vniuersitate, si talis prohibitio deuenerit ad notitiam totius Populi, ex frequentatis actibus, vel ad maiorem partem, & non fuerit contradictum, sed cessauerint illi, & alij, nimis elapso tempore longissimo, vel immemorabili, secundum facti qualitatem, ius prohibendi afficiet totam Vniuersitatem, & sic notè Cæs. Mar. cons. 39. nu. 19.

Aduerte tamen ad hoc; nam aliqui Aduocati insciji qui medullitus hunc articulum non penetrant, deficiunt in articulando, & probando, & perdunt causam Clientis: Necesse est enim, vt prædicta opinio proposita procedat articulari, actus factos per particulares ciues fuisse factos nomine
18 Vniuersitatis, concurrente scientia, & voluntate Rectorum, seu Sindicorum ipsius Vniuersitatis pro eorum tempore, & ità ciues accessisse ad lignandum, pascendum, & cætera similia faciendo, uel vsos fuisse aliqua iurisdictione, mandantibus illis de Regimine Vniuersitatis, sic Rol. cons. 375. vol. 3. Cæpoll. de seruitut. rust. præd. cap. 9. tit. de seruit. Iuris pasc. nu. 25. nàm si simpliciter articuletur, singulares personas Vniuersitatis vsas fuisse dicta iurisdictione, vel seruitute, & similibus, sine mandato, & scientia Vniuersitatis, seu eius Administratorum, nulla possessio diceretur quæsita Vniuersitati, & per consequens illa non poterit obtinere ex præscriptione, Dec. cons. 221. Paris. cons. 27. num. 102. lib. 1. ad instar alterius receptæ conclusionis, quod Vniuersitas non potest dici delinquisse, licèt multi particulares in crimine in-
19 terfuerint, nisi congregato priùs parlamento, delictum patrauerint, Bart. in l. aut facta §. fin. ff. de pæn. Franc. Marc. decis. 962. par. 1. Vndè quamuis possessio esset penès singulos, non sequitur, esse etiam apud Vniuersitatem; quia quod est
20 Vniuersitatis, non est singulorum, & est contra l. in tantum §. Vniuersitatis ff. de rerum diuis. & tex. est punctualis in l. 1. §. municipes ff. de acq. poss. Crauet. cons. 317. Menoch. cons. 79. lib. 1. qui subdit, in dubio particulares intelligi vsos fuisse iure suo proprio, & non vniuersali, Et damnum sequeretur, ex iudicio malè inchoato, quod sententia non posset fieri pro Vniuersitate, neque pro particularibus, cum eorum nomine iudicium non fuerit agitatum, vt ait Euge. cons. 41. nu. 67. vndè est necessarium fieri articulos, vt dixi: Verùm attende, quod facta probatione vsus omnium ciuiũ, vel maioris partis eorum, ex quo vsu, quia de iure
21 præsumitur scientia Vniuersitatis, sequitur coniectura, quod ipsa habuit ratum factum ciuium, & approbauerit, ac mandauerit, & ità intelligitur glo. in d. l. sicut §. si quid Vniuersitati, quæ procedit, quando illud ius equè omnibus de Vniuersitate competit, & vsi fuerint, vt ius Vniuersitatis ciuibus pertinens: prout concilat Eugen. citato cons. 41. num. 68. Quando enim actus particulariũ essent successiui, vt suprà, & durauerint longissimo tempore, tali casu stat iuris præsumptio, quod
22 potiùs nomine Vniuersitatis, quam pro suo quis possederit, & actus possessiuos fecerit, Capyc. decis. 209. Crau. cons. 55. & sic licèt non constet tùnc specificè de mandato Rectorum, præsumptio erit stante longeuo vsu pertinere ad singulos vt vniuersos; Prout è contra factum particularium ci-
23 uium non nocet Vniuersitati, Andr. de Barulo in l. 1. C. de iis qui spontè mun. subeu. lib. 10. Ioseph Lud. decis. Perus. 98. Thes. decis. 16. nu. 7. in fine. Si tamen omnes de populo iamdiù acquieuerint, tùnc præiudicatum censeretur publico, si tot actus successiui venerint ad notitiam plenam omnium, Abbas cons. 18. Hieron. Laurent. decis. 565. Hier. de Monte tract. finium regund. cap. 72. Affl. & Vrsil. dec. 376. Et per ista resoluta est hæc practicabilis quæstio, & dixi aliqua super hac eadem materia supra cap. [illegible]

ARGVMENTVM.

Matrimonium metu confectum, uel Professio a Moniali, reuerentia paternæ emanata, quando infringi possit.

Metus reuerentialis, quibus alijs coniecturis adiunctis, sit sufficiens ad irritandum actum, & an iuramentum, vel præsentia Superioris excludat metum, & quando tacita ratihabitio purget eum.

Protestatio clandestina, quando conferat ad probationem metus, & qualiter intelligatur, quod protestatio contrariam facto, non releuat,

SVMMARIVM.

1 *Matrimonia debent esse libera, & nullus Superior debet in illis se ingerere.*

 2 Pro-

2 *Professio Monialis sic debet esse libera, prout matrimonium carnale.*

3 *Monialis si intrà quinquenium non conqueratur, non admittitur amplius contra professionẽ irritandam.*

4 *Quinquennij tempus non currit, si duret causa metus.*

5 *Metus præsumptio datur etiam sorori ergà Fratrem maiorem.*

6 *Metus reuerentialis solus, non sufficit ad irritandum actum, sed alijs coniecturis, quæ referuntur adiunctis, &c.*

7 *Qualitas subiecti, & obiecti, est consideranda, ad præsumendum metum.*

8 *Metus reuerentialis iuncta læsione irritat actũ.*

9 *Iuramentum quando excludat metus præsumptionem.*

10 *Superioris auctoritas, & præsentia, quando tollat metus præsumptionem.*

11 *Protestatio non releuat, nisi parti intimetur.*

12 *Protestatio clandestina sufficit in materia metus reuerentialis, ad probandum metum.*

13 *Ratihabitio quando dicatur purgare præcedentem metum.*

14 *Mulier rapta reducta in suam libertatem potest annullare matrimonium, cum raptore factum.*

15 *Matrimonium confectum inter virum, & mulierem repertos in flagranti, timore consanguineorum, est nullum, si posteà id tacitè, vel expressè non ratificetur.*

16 *Metus reuerentialis cum vno teste de visu, & alijs de minis sufficit.*

17 *Metus probatio est arbitraria.*

18 *Puella quæ stat sub alterius dominio, quasi carcerata dicitur.*

CAPVT LXIV.

DIctat hæc pragmatica, quod dùm matrimonia diuino, & humano iure libera esse debeant, nullus Baro, aut quacunque præditus potestate, directè, vel indirectè
1 ea impediat, vt mulieres ad eorum libitum non maritentur. Et accurate hanc dispositionem examinans, multas nodosas quæstiones explicando, &
primò resoluimus, quando matrimonium metu contractum irritari possit, deindè in consequentiã dixi, an matrimonium spirituale factum à Moniali mediante professione, metu reuerentiali sit nullum, ita quod cessante causa metus, professio facta possit irritari, & Monialis à suo Monasterio iure exire, & Maritum ducere; & conclusimus, quod sicut matrimonium carnale debet esse vo-
2 luntarium, sic & spirituale, & vltrà auctoritates ibi adductas, sic confirmant *Sanch. de matrim. lib. 4 disp. 6. Card. Tusc. concl. 214. Molfes. tom. 2. tit. de contract. inter vir. & vxor. Regens de Põt. cons. 10. vol. 2.* Et licèt *S. C. Trid. sess. 25. cap. 19.* disponat, vt Monialis de professione meticulosè
3 facta, intrà quinquennium conqueri debeat, vt ea infringi possit, aliàs firma remaneat, tamen aduerte, quod procedit, dummodò infrà tale tempus,
4 metus causa cessauerit, aliàs sufficiet protestatio, vt tempus quinquennij non currat, vt defendit *de Pont. in allegato cons. 10.* & perbellè *Monter. decision. Arag. 33. ex numero 40.*

Restat declarare id, quod obiter tetigi, qualis debeat esse metus, & qualiter sit probandus, vt actus tanti momenti retractari possit. Et quanquã materia metus satis sit à DD. disputata, multa tamen notatu digna animaduertam, circumscriptis vulgaribus. Et videamus primò, An metus reuerentialis hoc casu sufficiat: De iure enim metus reuerentialis regulariter datur filiæ erga Patrem, Matrem, ac aduersus Fratrem maiorem, nàm cũ
5 omnibus personis, in quibus consistit reuerentia, & adest authoritas, ac præeminẽtia stat iuris præsumptio reuerentialis metus, ad non contradicendum, *Menoch. de arbitr. Iud. cas. 136. Crass. de except. cap. 1. Sese decis. 60.* & diffusè *Mongodan. de his qui vi met. caus. fin. cap. 4.* Hæc equidem præsumptio de per se, non est sufficiens ad irritandũ aliquem actum, sed alijs legitimis coniecturis cõ-
6 currentibus esset efficax, vti si præcedant minæ, verbera, maletractamenta, vel qualitas inferentis sit apta ad metum inducendum, quia persona est rigida, & sic si Puella esset timida, facilis, non apta ad resistendum Patri, Matri, vel Fratri, sub cuius potestate reperitur, *Gamma decis. 250. Tiraq. de ll. Connub. glo. 5. nu. 56. Gaspar Thes. q. 51. Mast. concl. 193. Menoch. de præsump. lib. 3. præs. 12.* & benè *Castell. contr. iur. q. 3. c. 1. ex nu. 156. cum seq.* Item erit, si cũm metu reuerentiali immodica, & nimia persuasio eius, cui reuerentia debetur intercesserit *Gram. decis. 103. à num. 56. Affl. decis. 69. Couar. in epit. de spons. par. 2. §. 3. in fine.* Eò maximè si fieret ad excludendam Puellam à successione, vel magna dote; nam ratione læsionis, Iudex arbitrari poterit, Mulierem seductam fuisse, ex voluntate habitum non accepisse, *Ann. alleg. 88. Mongollo. tract. de his qui vi metusue causa fũt cap. 4. §. 1. Honded. cons. 29. ex nu. 42. Fachin. contr. iur. lib. 2. cap. 96. Monter. decis. 45. nu. 76. cum seq. Garsia de Nobil. glos. 17. ex nu. 34. & Cancer. lib. 3. var. resol. cap. 1. nu. 87.* iudicatum refert, annullatam fuisse renunciationem sororis, ex allegato metu reuerentiali iuncta læsione, & facit, *dec. Franch. 119.*

Aduertius hanc receptam opinionem adducit Moderni limitationem, quam in facto cõtra Monialem allegabat Vicarius Episcopi Melphiensis, quod professio erat facta sollemniter, dum fuerit facta cum iuramento in manu Superioris, assistẽte Episcopo; nam iuramentum, & authoritas Ma-
9 gistratus, tollunt has præsumptiones metus, & coactæ voluntatis, *ad tex. in l. non est verisimile ff. de eo quod met. caus.* Scriptores omnes *in l. transactionem C. de transact.* & quod quamuis iuramentum non operatur super actu meticuloso, vt probat *tex. in auth. Sacramenta puberum C. si adu. vend.* *ille tamen tex. habet locum*, quando per veras probationes metus probetur, secùs si ex præsumptionibus, quia præsumptiones diluuntur per alias contrarias, vti est iuramentum, & authoritas Superioris *Ias. in l. interpositas C. de transact. Alex. cons. 83. num. 8. lib. 6. Cran. consil. 114. Gutter. in d. auth. Sacramenta nu. 94. Grammat. decis. 89. Vrsil. decis. 60.* Ego autem tali opinioni nunquàm assentire putaui, quia ea facilitate, & metu, quibus reducitur quis ad faciendum actũ contra sui voluntatem, reducitur etiam ad iurandum,

dum, *vt in l.fin.C.de non num. pecun.* & iuxta
meam opinionem receptum est à DD. grauis au-
thoritatis, iuramentum non operari hoc casu, &
falsam esse reputatam opinionem in contrarium,
*ita Aret.cons.24.lib.1.Cancer.lib.3.cap.1.nu.114.
Menoch.de præs.lib.3.cap.126.nu.30.Gasp.Thes.
quæst.forens.51.ex num.10.Gail.pract. obseru.42.
lib.2.* & idem respondet *Gamma decis.346.* quod
authoritas Superioris non tollat metum, quando
10 ad sunt legitimę coniecturę in contrarium; nàm
procedit illud dictum, dùm adsit sola suspictio
reuerentialis metus, secùs si cum eo concurrant
alia, de quibus supra dixi, ex *Doct. in d.l. interpo-
sitas C.de transact.*

Accedebat in casu eiusdem Monialis, ad an-
nullandam professionem, & tollendum aliud
obstaculum, esse elapsum quinquennium. Ista ta-
men Mulier tàm ante professionem, quàm post
protestata erat, quod metu Fratris illa habitum
profitebatur, sed non ex libera voluntate, & li-
cèt protestatio adhoc vt conseruet ius debeat par-
ti aduersę notificari, aliàs protestatio redditur inu-
11 tilis, si factum contrarium sequatur, *Doct. in l.non
solum §.morte ff. de nou.oper. nunc. Viu. dec.251.
Menoch.de arbitr.casu 461. Rioc. collectan.259.
Mant.de contr.lib.16.tit.7.* Verùm limitatur hęc
conclusio in personis subiectis, in quibus sola
protestatio clandestina sufficit, quando illa non
12 audet suam voluntatem patefacere Aduersario,
quem timet, *Dec. cons. 229. de Pont.cons.11.nu.
22.* & pro notabili aduertit *Cancer. loco citato
nu.106.cum seq.* quod in omnibus renunciationi-
bus, donationibus, quę fiunt à personis subiectis,
vbi adest protestatio, iunctę pręsumptione iuris
reuerentialis, & metus, apta sit, ad irritandum
quemlibet actum, & sequuntur *Marsil. in rubr.
de fideiuss num.163.Fab.diff.7.C.de eo quod met.
caus.Canal.com. opin.489 cum seq. & singulari-
ter Peralta in l.si quis in principio testamenti ex
nu. 123.cum seq.ff. de leg.1.* Nec factum contra-
rium, vel aliqua demonstratio, & tacita ratihabi-
tio tollit metum, nàm licèt *tex. in l.2.C.quod met.
13 caus.* dicat, ex ratihabitione purgari metum præ-
cedentem, non tamen procedit, durante primeua
causa, sed extincta, quia infecta primitiua, infici-
tur omnis deriuatiua, *Canal. com. opin.604. &
Menoch.de præsum.lib.3.cap.4.* in terminis matri-
monij metu contracti, cum raptore, quod licèt
diù cohabitauerit cum eo, si vti non potuit sua
libertate, quia in loco distanti fuerit asportata, si
posteà ad Patriam, vel apud suos redeat, poterit
matrimonij dissolutionem petere, stante primeua
14 violentia, *Oldrad.cons.35.Rum.cons.122.* Idem-
que iuris procedit, etiam in masculo, qui si depre-
hensus fuerit in domo alicuius Mulieris solutæ, &
consanguinei illius eum cogerint ad eam despon-
sandam sub minis mortis, affida erit nulla, si post-
15 quam in libertatem fuerit positus non ratificaue-
rit, & spontè non cohabitauerit, *ad tex. in cap.si-
gnificauit de eo qui duxit in matr.quam poll. & in
l.nec timorem ff.quod met.caus. Card. Tusc.con-
cl.214. Mascard.concl.1051.n.48. Molfes.consil.
30.Sanch.de matrim.lib 4.disp. 12.Farin. decis.
58. Monter decis.45.*

Postremò vltra prædicta probari potest metus
per testes, & vbi adest iuris præsumptio metus re-
16 uerentialis, vnum testem de minis, vel verberi-
bus, iuncta legis coniectura sufficere in occultis,
dixit Paris.consil.75. nu.36. vol.3. & testes in
genere, & singulares de diuersis actibus coniun-
guntur, *tex. in l. cum exceptione §. in hac ff. quod
met. Anchar.consil.439.Boer.decis.101. & Add.
ad Afft.decis.246.* Et creditur magis duobus te-
stibus de metu, quam mille de spontanea volun-
tate, *Menoch.de præsump.lib.3. cap.176. num.32.*
17 Omnia verò Iudicis arbitrio relinquuntur con-
sideranda, si iusta sit causa allegantis metum, &
an in iure, & in facto ea suaderi possit, Intuendo,
quam authoritatem habeat Frater, vel Mater in
sororem, vel filiam, & si illa potuerit habere liber-
tatem tractandi, & se defendendi; nàm carcerata
quasi dicitur Puella, quæ stat in alterius dominio,
18 *Bal. in l.fin.C.de capt. & postlim. reuers. Alciat.
cons.104. Loffred.consil.17.*

A R G V M E N T V M.

Filius, vel filia sine Parentum consensu, ma-
trimonium contrahentes, an iurè exhæ-
redari possint, & eis alimenta denegari,
Et quando matrimonium dicatur indignũ,
& Parentes possint illud impedire.

Legatum Mulieri de mille si nupserit, & mi-
nùs si Monaca fiat, an dicatur contra liber-
tatem, vel subsistat.

S V M M A R I V M.

1 *Statutum nè filia possit matrimonium contra-
here absque Patris consensu, an subsistat.*
2 *Filius contrahens matrimonium sine Patris cõ-
sensu, num possit exhæredari.*
3 *Filius peccat mortaliter, & iniuriam dicitur
facere Patri, nuptias contrahens absquè eius
assensu.*
4 *Nubens indigno, potest legitima priuari.*
5 *Alimenta de æquitate etiam ingratis filijs, de-
bent præstari.*
6 *Alimenta filio non debentur, si aliundè viuere
posse.*
7 *Matrimonium indignum quando dicatur quis
facere, remittitur arbitrio Iudicis.*
8 *Matrimonium indignum non dicitur respectu
morum, vel facultatum. Sed considerata infi-
ma conditione personæ.*
9 *Filius est carcerandus, si indecens matrimoniũ
velit contrahere.*
10 *Legatum de mille si nupserit, & quingentum si
Monaca fiat; an reiecta conditione semper
integre debeatur, distinguitur nu.12. & de ve-
ritate num.13.*
11 *Legatum vt nubat, debetur etiam si Monaca
fiat.*
14 *Dos quæ debetur Moniali, licèt sit minus legiti-
ma, dicitur congrua, adeò quod filia non potest
agere ad supplementum.*
15 *Monialis potest petere integrum paragium, si
post mortem Patris professionem faciat, seu
Monasterium ingrediatur?*
16 *Monasterium an possit litem intentare contra
bona Patris Monialis pro paragio remissiuè.*

CA-

CAPVT LXV.

STatutum existens in multis Regionibus, nè filia sine Parentum consensu Maritum ducere valeat, an contra libertatem matrimonij sit, vel in fauorem, vt illud consultò fiat, ex-
1 plicaui hoc in loco, & nùnc addo *Thes. quæst. 70.* & cùm talis dispositio in Regno non sit, ampliùs verba facere non occurrit; sed est latiùs inuestigandum, an de iure, si filius, vel filia absquè suorum Maiorum consensu matrimonium contraxerit possit, à Patre, & Matre exhæredari, & in præc.
2 Comm. aliqua dixi, sed cùm articulus sit quotidianus, pleniùs illum declarare non inutilitèr putaui. Et non nego magnam ingratitudinem, & iniuriam fieri Parentibus, vt in negotio tàm graui, illi non honorentur, dùm generalis consuetudo non solùm obseruet benedictionem, & con-
3 sensum habere à Patre, & Matre, sed ab alijs sanguine coniunctis, *Palaz. in cap. per vestras §. 51. de donat. inter vir. & vxor.* & quod peccet mortaliter, communiter concluditur, quia est contra præceptum Decalogi (Honora Parentes) *Canal. com. opin. 604. Sanch. de Matrim. lib. 4. disp. 23.* & diffusè tantum facinus contra liberos exagerat *Fontan. de pact. nupt. claus. 4. glos. 2.* Hæc tamen causa secundùm magis receptam opinionem, non est sufficiens, vt iurè filius, vel filia possit legitima priuari, *Molin. de Iust. & Iur. disput. 176. Paschal. de patr. potest. par. 2. cap. 5.* nisi etiam concurreret,
4 vt matrimonium satis impar eorum conditioni fecissent, & indignum, vt præcitati *Doct. & Barbos. in l. 1. par. 4. ff. sol. matr.* Nec obstat, Canonistas contrarium sentire, quod matrimonium, quia debet esse liberum nullam pœnam in contrarium posse esse validam, & ideò non sit necessarius consensus Parentum; nàm non inficiatur hoc assumptum, sed negatur ob talem reuerentiam, & indignitatem, filiam non debere pœnam incurrere, cùm vt dixi, sit contra præceptum Dei, non honorare Patrem, & Matrem, & facere actum cum pudore familiæ, & quod de iure humano, & diuino talis obseruatio sit à filijs facienda ergà Patres, probat ex multis *Paschal. loco præcitato*. Sed redeundo ad institutam conclusionem, vt iurè possit exhæredari, præcitati DD. tenent, At ego in præc. tractat. inclinaui cum *Mastril. qui dec. 163.* firmauit, de iuris rigore posse talem sententiam
5 substineri, de æquitate verò quid deberi, vt filia alatur, & proindè possit dari dos minùs paragio de iure debito, & sic *Barz. dec. Bonon. 19. Gasp. Thes. q. 70.* quia alimenta iure naturali debentur, quando filia, vel filius non posset aliter commodè viuere, sed si duxerit Maritum diuitem, vel filius vxorem diuitem, tùnc cessat hæc necessaria causa, & remaneret in esse Regula, vt stante filij
6 ingratitudine, seù paruipendio in Patrem, non teneatur alere, *l. 1. C. de ingr. liber. sic. Surd. de alim. tit. 1. q. 6. nu. 26. & Barbos. loco citato.* qui in omnem casum sentit, Patrem non esse obligatum in beneficium filij; nam sicuti Pater iure naturali filijs succurrere tenetur, fortiorem obligationem habent filij ergà Parentes, à quibus habuerunt esse in correspondendo, & eos honorando; ex misericordia tamen paterna esset dicendum, vt quàs, quam nullum subsidium Parentes talibus liberis præstare deberent, nè fame illi pereant, conuenit illorum pietati misereri, & seueritatem aliquatenùs mitigare, *vt Surd. ibi*, & nouè *Font. de pact. nup. claus. 5. glos. 2. par. 1. nu. 89.*

Restat pro complemento scire, quando dicatur filium, vel filiam fecisse matrimonium indignum, & disparis conditionis, Doct. variè sen-
7 tiunt, tamen hoc relinquerunt arbitrio Iudicis, *Menoch. de præsump. lib. 4. cap. 189. nu. 85.* cum alijs ab eo coaceruans, sed quia disparitatē hanc diuersimodè considerarunt, tàm respectu facultatum, quàm natalium, quàm morum, vera indignitas inter alia, quæ Iudicis arbitrio remittitur est, si ex tali coniugio filij nascituri perderent nobilitatem generis respectu Matris: Nonnè? qui intendunt accipere habitum Hierosolymitanum tenentur probare nobilitatem suorum Maiorum per annos biscentùm tàm ex parte Patris, quàm Matris, & eorum Parentum, si ergò interponatur alicui familiæ antiquæ nobilitatis aliquod obstaculum, ratione indecentis Matrimonij, vndè filij ex tali coniugio non possent prætendere priuilegia, quibus fuit decorata ab antiquo ea progenies
8 sine dubio hoc casu filiam, vel filium, est dicendum satis errasse, & indignè se nupsisse, *vt Menoch. ibi, Faber. differ. 2. C. de nupt. Fontan. loc. cit. ex nu. 91.* Non debet esse in consideratione, dictam fuisse personam pauperem, quia paupertas non maculat familiam, sed conditio satis dispar, vel aliqua infamia notata, vnde familia denigratur, vt non possit reparari, *Peguer. decis. 13. nu. 41. & Cancer. lib. 3. variar. resolut. tit. de sponsal. ex num. 10.*

Et pro corónide notabis, quod parentes si penetrauerint filium, uel filiam intendere aliquod indecens matrimonium contrahere, poterint iure impedire, & recurrere ad Superiores, *Abb. in cap.
9 requisiuit num. 4. de sponsal. Guttier. lib. 1. quæst. canonic. cap. 20. Menoch. plenè consil. 69. lib. 1. Paschal. dec. x. 1. num. 21. Canal. commun. opin. 604. à num. 31.* & continuò practicatur. Nec est hoc contra libertatem matrimonij, sed potiùs in fauorem, ut quis possit in recto sensu, & iusto iudicio nuptias contrahere; dùm enim quis indignæ mulieri se copulare intendat, legitima iuris præsumptio est, quod furore amoris, libidinis, suasionibus, blanditijs, vel maleficijs ad tale matrimonium trahatur, cùm faciat id, quod alij sanæ mentis nō gererent, *DD. in l. qui non facit ff. de regul. iur.* & latè *Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 45. qui nu. 57.* ait, quod dilapidator honorum præsumitur demens ideò datur ei, Curator *l. is cui bonis ff. de verbor. oblig. at.* quando iorum, qui prodigus est suis honoris, qui præualet facultatibus, & vitæ, *l. si quidem ff. quod met. caus.* cumque amor furoris species *in cap. cum in iuuentute de præsumption. Authent. quib. mod. nat. eff. leg. §. illud*, mirorum si iuualis carceratis possit quousque resipiscat, & matrimonium liberè, & non aliquo modo coactum fiat, *argum. ex l. quicquid calore, ff. de regul. iur.*

Vlterius prædictis annectitur alia utilis quæstio, dùm matrimonium debeat esse omni parte liberum, iuxta *tex. huius pragmat.* Num patris legatum de mille, si filia nupserit, & tercentum si
10 fiat Monaca poterit limitari; ita quod spe dotis, filia

filia alliciatur ad Connubium carnale, & timore
paruæ dotis Monacalis desistat ab animo, & vo-
luntate sequendi viam Monasticam. Et sic an
pro libertate sit dicendum, utroque casu ad ele-
ctionem legatariæ legatum deberi: Hæc non est
noua quæstio, sed aliqua notabilia addam, & pu-
to esse distinguendum, quod legatum; aut est ge-
nerale pro causa matrimonij, & hoc casu debetur
11 filiæ, vel alteri extraneæ, cui fuerit relictum, siuè
contrahat matrimonium carnale, siuè spirituale,
nam nubere dicitur, qui nubit cum Domino, *Bal.
& alij in authent. nisi rogati, C. ad Trebell. Moli-
na de iustit. & iure disput. 207. Surd. cons. 69. lib.
2. Sanch. de matrim. tit. de spons. par. 1. disputat.
33. Menoch. lib. 4. præsump. 148. Mastrill. cæteros
cumulat decis. 153.* Aut legatum est, vt dixi di-
spar, quia plus relinquitur, si nubat cum viro, quã
12 si desponsetur Ecclesiæ, & satis fuit controuersũ;
nam similiter multi tenent reijci talem conditio-
nem, *vt Crass. in rubric. tract. de effect. cler. num.
403. D. Regens Tapia in authent. ingressi C. de
sacrosanct. eccles. verb. ingressi cap. 1. nu. 11. Villa-
lob. commun. opin. verb. relictum, Gabr. Rom. con-
clus. 2. titul. de legat.* Contraria tamen opinio fuit
13 verior reputata, & magis æqua, quia dos, quæ
Monasterijs datur, est satis minoris quantitatis,
exinde si pater filiæ det dotem solitam dari ab
alijs Monialibus, non poterit agere ad supplemẽ-
tum, licet fuerit satis infra paragium; nam paragiũ
14 solitum Monialibus dari sufficit, & dos maioris
quantitatis filiæ debetur, quando maritatur, quia
in mundo maiores sunt expensæ pro victu, & so-
bole, quæ cessant in claustris, *Franch. decis. 44.
Vrsill. decis.* 136. & propterea non lædi videtur
in hoc libertas matrimonij, sed attendenda erit
voluntas Testatoris, *vt Vasq. contr. illus. cap. 33.
Caual. com. opin. 141. & Gabr.* ibi non negat in
fine hanc esse veriorem, & vsu forensi receptam
opinionem, & *Fontan. de pact. nupt. tom. 2. claus.
5. glo. 8. par. 1. ex nu. 45.* latè articulum explicat,
qualiter digna dicatur dos data filiæ Moniali so-
lita præstari illi Monasterio, licèt sit læsio excessi-
ua. Limita si Pater nil disposuerit, quia tunc Mo-
nialis petere potest integrum paragium, si pro-
fessionem non fecisset, etiam quod minùs soleat
15 dari pro dote illi Monasterio, vt ibi *Font. &
Molfes. super Consuetud. Neap. par. 4. cap. 18. &
par. 3. q. 8. ex num. 33.* Et an Monasterium, quod
de iure loco filij reputatur, possit litem mouere
16 contra bona Patris Monialis pro paragio, vide
Farin. vlt. tom. dec. 60. Laratha cons. 24.

ARGVMENTVM

Præceptum, vt Filia nubat cum consensu talis, vel nè nubat cum tali, & pactum de non nubendo in beneficium Generi, quando subsistant.

Legatum pœnale si non contraxerit matrimonium cum persona designata, quibus modis reiecta pœna substineri possit, singulariter explicatur.

SVMMARIVM.

1 *Pœnalis dispositio restrictiua libertatis matrimonij nulla est.*
2 *Legatum factum Masculo, vel fœminæ, vt nubat arbitrio talis, vel de ipsius consensu non substinetur.*
3 *Pactum inter Socerum, & Generum, in quo Socer permittit amplius non nubere non valet.*
4 *Pactum correspectiuum, quod est causa contractus, si deficiat contractus infirmatur.*
5 *Contrahens met non tenetur stare contractui nullo.*
6 *Substitutio facta in pœnam legati, vti impediẽs libertatem matrimonij, est inefficax.*
7 *Substituta pia causa in casu legati prædicti, substitutio substinetur.*
8 *Legatum factum consanguineæ pauperi dicitur pium.*
9 *Paupertatis ratio, arbitrio Iudicis relinquitur.*
10 *Legatum pœnale, nè quis nubat cum tali persona, vel in tali Ciuitate, aut cum alijs de sua agnatione valet.*
11 *Legatum filiæ nè nubat cum persona illa, quam testator propalauit talis, tali an substineatur, & stari debeat illius dicto remissiuè.*
12 *Legatum purè factum inuitatorium ad nuptias valet, & non debetur, si matrimonium fiat cum alio contra formam legati.*
13 *Legatum mulieri factum cum conditione, vt nubat cum tali valet.*
14 *Qualitas adiecta conditioni, si deficiat cessat conditio.*
15 *Geminatio verborum designat causam finalem, & plura operatur.*
16 *Causa finalis, vel impulsiua, ex quibus præsumatur.*
17 *Parentes magis præsumuntur consulere filijs, quam alijs, licet dilectis.*
18 *Conditio nubendi cum sanguine coniuncto, quando sit nulla.*
19 *Copula cum Consanguineis, naturaliter abhorretur.*
20 *Mulier non tenetur expectare nubilem ætatem Sponsi, & propterea legatum pœnale tunc reiicitur, si illa erit adulta, & nubere noluerit.*
21 *Impedimentum quando non fuit in iudicio deductum, eius exceptio non releuat, limita si sit notorium.*
22 *Ignorantia præsumitur de contentis in testamẽto, si filia non est hæres.*
23 *Minor aduersus præceptum Testatoris pœnale, restituitur in integrum.*
24 *Consilium Maiorum, & Iurisprudentium excusat à dolo, & pœna.*
25 *Dubium Iuris intricati, excusat à pœna.*
26 *Pœna iudicialis, conuentionalis, & testamentaria non debetur, nisi quatenùs cum interesse concurrat.*
27 *Iudex procedens ad vlteriora, quando censeatur reiicere exceptiones oppositas.*

CA-

CAPVT LXVI.

Continuando materiam praecedentis quaestionis, & declarationem prag. dixi, qualiter consensus Parentum in matrimonijs sit requirendus ad honorem, nunc est videndum, An valeat praeceptum Patris, matris, vel extranei poenale, vt filia, vel filius nubat cum cōsensu personae designatae, & hunc articulum tetigi in praec. tract. & conclusimus, omnia legata, dispositiones, & pacta restringentia arbitrium, seu
1 libertatem matrimonij esse nulla, & legatum, vel pactum remaneat purum, conditione reiecta, ex *l. 2. C. de inut. stip. l. Titia ff. de verb. oblig. ubi omnes Scrib. & modò addo Mastril. decis. 233.* qui ità decisum dicit in casu, ubi Pater legauerat filię quantitatem dotis; ut nuberet cum consensu Tu-
2 totis, & idem refert *Peguer. decis. 204.* in Matre, quę simile pręceptum poenale confecerat, *ex c. gemma de spons. l. cum. tale §. si arbitratu ff. de cond. & dem. & ex dec. S. C. Trid. sess. 24. cap. 9. de reform. matr.* & tractant abundè *Crass. §. legatum q. 50. Mantica de con. vlt. vol. lib. 11. tit. 18. cum seq. Cancer. lib. 3. resol. tit. de legat. ex num. 385. Sanch. de matrim. lib. 1. disput. 33. cum seq. Molin. de hisp. primog. lib. 2. cap. 13. ex n. 35. Gutier. tract. de sponsal. cap. 21. Menoch. consil. 425. lib. 5. Eugen. cons. 18.*

Qua generali conclusione sic firmata, ponam aliquas ampliationes, & notabiles limitationes ad istam intricatam, & quotidianam controuersiam, ultrà alia multa, quae in prec. tract. posui.

Amplia ergò, quod pactum factum à socero, qui promisit in capitulis matrimonialibus, dum,
3 filiam maritat, de non nubendo amplius, sub poena in casu contrarij, de soluendo mille Geneto, & filię, est nullum, ut probat *tex in l. Titio centum §. Titio ff. de cond. & dem. l. Titia ff. de verb. oblig cum simil.* Et quamquam in facto opponeretur, alias Generum non contraxisse matrimoniū quia non est quis fraudandus, quando casus deueniat ad actum inretractabilem, *ex tex. insigni in l. fin. C. de pact. inter emp. & vend.* ibi (dùm non
4 alia lege ius suum transferre passus est, nisi tali fretus conuentione, quomodò ferendum est aliquam captionem pati) & sic in simili de *Ponte respondit cons. 5. & 67. Crauet. cons. 299.* Verùm tamen fuit dictum, quod sibi imputare debebat Genet, qui poterat consulere Peritos, & sic didicisset tale pactum esse nullum, cumque actui nullo quis stare non tenetur, *l. quemadmodum C.*
5 *de agric. & cens. lib. 10.* Ergò contrauenire poterat socer promissioni, prout in indiuiduo firmant *Eugen. consil. 18. vol. 1. Fab. de Anna consil. 141. lib. 2.*

Amplia etiam positam conclusionem, ut non solùm poena, & conditio reijciatur, sed si in casu contrarij substituta sit aliqua persona, substitutio
6 sit nulla, quia ea substitutio in poenam facta fuit, *Peguer. d. decis. & Surd. decis. 7.* uerùm hanc ampliationem limitant multi, qui de communi testantur, non habere locum, si esset substituta pia causa, nam ob eius fauorem substinetur, ut dixi *in prac. tract. num. 38. arg. tex. in l. Titio §. serui vsufructus ff. de cond. & demon.* ubi fauore libertatis substinetur poena, restringens facultatem
7 matrimonij, quae alias reiceretur. Et etiam si esset substitutus pauper consanguineus, dici fauore pietatis substitutionem esse piam, & posse illum obtinere in casu, quo filia sine consensu personae designatae nuberet, vt refert *Cancer. loco citato,*
8 quia praeualet fauor paupertatis, vinculo Consanguinitatis, *Menoch. de praesumpt. lib. 4. c. 115. Surd. de alim. tit. 8 priuil. 1. & in decis. 322. n. 16.* Dummodò adsit paupertas, quae Iudicis arbitrio relinquitur quanta esse debeat, secundum personarum qualitatem, & sub eius paupertatis cōtē-
9 platione fuerit relictum; vt benè *Gamma decis. 23. Eugen. cons. 37. Carroc. decis. 120.* Sed hanc limitationem ibidem ex nu. 40. validissimis rationibus impugnaui, contra quam semper hoc casu iudicarem, quia fauor piae causę non debet praeualere libertati matrimonij, quae similiter pia causa reputatur, *Doct. in l. libertas ff. de reg. iur.*

Limita principalem conclusionem, vt ualeat legatum poenale si fiat in specie, & non in gene-
10 re, nè filia nubat cum tali, *ad tex. in l. hoc modo cum l. prae. ff. de condit. Molin. de primog. lib. 2. cap. 13. Gras. discep. for. cap. 210.* quia non impeditur libertas matrimonij ratione singularis personae, maximè si adsit iusta causa, Item similiter nè nubat in tali Ciuitate, nam substinetur, si extra illam Ciuitatem commodè matrimonium iniri posset, *Mucres de mat. p. 1. q. 51. & Sanch. de matr. lib. 1. q. 35. nu. 3. & 8. qui in seq.* ampliat, ualere cōditionem nè nubat cum ignobili, *& Lopez l. 2. tit. 21. par. 2.* uerbo cum uillaua *Molin. de primog. cap. 13. nu. 28. Ord. cons. 16.* Item substinetur conditio nubendi in familia, *tex. in l. cui fuerit ff.*
11 *eodem, Fulgos. cons. 61. Lap. in rep. c. per vestras §. 21. not. 3.* Sed quid si Pater dixerit, ut filia non nubat cum persona, quam dixi Patocho, uel alteri an Puella teneatur stare dicto illius, uide diffusè per *Canc. tit. de leg. ex nu. 407. lib. 3.*

Limita si legatum non sit purè factum, & in casu contrarij poena sit adiecta, sed fuerit inuitatorium ad nuptias à principio, ueluti relinquo decem mille filiae, uel alteri puellae, si contraxerit matrimonium cum Antonio aliàs, remaneat penès haeredem, uel alium, nàm tùnc legatum non est prohibitorium, & libertatis matrimonij
12 restrictiuum, sed uidetur factum gratia utriusq; *vt Couar. de sponsal. p. 2. cap. 3. §. 3.* super quo articulo in graui causa consului, & cum allegationes fuerint reputatae maximae existimationis, ac pertineant *ad tex. nostrae prag.* uolui eas hic inserere pro explicatione huius difficilis materiae, & sunt v3,

Petijt in S. C. D. Vincentius Spinellus Princeps Tarsię duc. triginta mille à Principe Cariati hęrede quond. Franciscę Spinellę Ducissę Semiuarię, & à D. Hypolita Spinella legataria uigore dispositionis factę à dicta D. Ducissa in suo ultimo testamento, quod in casu quo dicta D. Hypolita sua filia matrimonium cum praefato D. Vincentio contrahere noluerit, dos ducatorum sexaginta millium relicta, non debeatur ei tradi, nisi pro summa ducatorum triginta millium, & altera pars deberet applicari dicto D. Vincentio. Cumque explorata uoluntate dictae D. Hypolitę per Coll. Cons. non consensijt accipere in Virum praefatum D. Vincentium, pretendit legatum sibi

de-

debeti.cùm per ipsum non steterit; Verba autē
te lamenti vti necessaria ad Iustitiæ explicationē,
& cognitionem,sequentia sunt.

*Item lascio , che D.Hipolita mia figlia habbia
sopra le mie robbe docati sessanta milia per ma-
ritagio,& pigli per suo legitimo Marito D.Vin-
cenzo Spinello mio consobrino con la debita di-
spensatione. E caso che detta mia figlia fusso re-
mossa da detta sua volontà, e mia opinione per ti-
more , ò altra causa à sodisfattione di qualsivo-
glia persona,& se congiongerà con altro , in tale
caso voglio detta mia figlia non goda, si non duc.
30.milia,& l'altri li habbia D.Vincenzo,& à lui
voglio siano lasciati , saluo s'ammedue le parti
fussero d'accordo à non contrahere insieme.*

Et ex prædictis verbis,& dispositione, funda-
tam habere intentionem Actor prætendit , quod
conditio adiecta legato, vt Mulier nubere debeat
13 cum certa persona , & in casu contrarij priuetur
legato, sit valida ex communi DD. opinione , vt
probat *tex. in l.cùm ita vers. si Titio nupserit ff.
de cond.& dem.l.1 C.de inst.& subst. Sanch.latè
de matr.lib.1.quæst.33.ex nu.6. Guttier. cons.18.*
& in hac causa ità consuluit *Melf. consil.12.* ex
ratione,quia legatum est inuitatorium ad nuptias,
& factum gratia vtriusque,& in re sua quis appo-
nere potest legem,quam voluerit, *l.in re manda-
ta C.mand.benè Crauet.cons.1.cum mille.*

Verumtamen ex maturiori consideratione eo-
rum, quæ proponuntur , ab hac impetitione ab-
soluendos reos esse , ex infrascriptis liquidè co-
gnoscetur.

Primò,ex defectu voluntatis Testatricis , nàm
cum qualitate , & conditione induxit priuationē,
seù ademptionem legati duc.30.mill. scilicet casu
quo ad sugestionem , seù timorem alterius con-
trahere nollet matrimonium cum D. Vincentio:
Hæc qualitas fuit superata, nàm de puro eius cō-
sensu D.Hypolita nubere noluit,dùm per Collat.
14 Cons.pluriès fuerit explorata voluntas, median-
te sequestro,quæ Superioris authoritas, omnem
excludit metū, *Doct.in l. interpositas C. de tran-
sact.* non verificata ergò qualitate adiecta condi-
tioni,ea cessante ; cessat pœna, *l.Titius ff.de te-
stam. Mil.*qualitas enim habetur pro forma,qua
deficiente corruit actus,*l.cum hi §. ea autem ff.de
transact. Mantic. de contr. ambig. lib.4. tit.43.
nu.25.* Et quod ea qualitas sit posita pro forma
perpendatur pluriès in eadem loquutione gemi-
nasse (casu quo ad alterius sugestionem) & virtus
geminationis est , vt causam formalem designet,
15 *l.Balista ff.ad Trebell. Affl. decis.337.* & verba
debent aliquid operari , *l.si quando ff. de leg.1. l.
nonnunquam ff.de cond & dem.*

Adstipulatur aliud assumptum, quod in dubio
ad pœnam euadendam qualitas annexa, quæ ex-
cludit commissum præsumitur finalis , *Alciat.p.
2. leg.3. præs.45.* Indè de iure ff prohibitum erat
pœnam imponere legatarijs , *DD.in l.1. ff.de ijs,
16 quæ pœn.nom.*&voluntas Testatoris præsumitur ,
vt quantò minus potuerit,voluerit hæredem,&
legatarium grauare , *l. vnum ex familia §.si re ff.
de leg.2.apud Iulianum §. Seio ff. de leg.1. Surd.
cons.7.à nu.56.*& sic est inferendum , quod ma-
gis respexerit Mater ad beneplacitum purum
17 Filiæ,quam alteri consuleret *l.scriptio in fin.ff.de
iure delib.* Quæ enim contra suam voluntatem
Virum accipit,infelicem vitam perpetuò agit, vt
ait in *glo. in cap.1. & c.de illis de spons. impub.*
Nec est credendum , quod Mater si præuidisset
hoc voluisset filiam in tali vita pœnali eam pone-
re,& sic ex prædictis à coniecturata voluntate
Testatricis, & ex verbis legati , substinemus non
esse locum pœnæ priuationis duc. 30.millium ,
dùm ex pura,& spontanea voluntate D. Hypoli-
ta cum d.D.Vincentio nubere noluerit.

Secundò , principaliter fundatur nostra Iusti-
tia , quod conditio nubendi cum Fratre conso-
brino,existente in secundo gradu consanguinita-
tis sit nulla , & non me latet, quod licèt conditio
18 sit de iure impossibilis , cum dispensatio soleat
à Pontifice obtineri,cessat difficultas : Est tamen
notandum quod quando cum hac difficultate
concurrit , Puellam non habere genium se con-
iungendi cum consanguineo sibi coniuncto in
tàm arcto gradu , procedit affirmatiua opinio, vt
eleganter *Molin.de primog.hisp. cap.13. ex n.8.
vsq.ad nu.14.Mant.de con.vlt.vol. lib.11.tit.18.
nu.6.Henriq.de matr.lib.12.cap.10.nu.4. Sanch.
de matr.lib.5. disput.5. nu.2.* solent enim quam-
plurimum personæ pudichæ abhorrere naturali-
ter coniunctionem cum sanguine coniunctis , vt
experimento fuit cognitum etiam cum animali-
19 bus , vt refert *Tiraq.de ll. Connub. fol.88.* quod
abhorrimentum hodie plusquam peccatum, cō-
seruat respectum inter sanguine actintos : In art.
3.fuit deductum , & probatum , quod quando
Ducissa Mater in uita suadebat filiam super hoc
matrimonio , ipsa D. Hypolita per dies plorabat,
quod nunquàm in tali coniugio consentijsset.
Considerent ergò ipsi circumspectissimi Iudices,
si iura inuigilarunt propter libertatem matrimo-
nij , ut dixi abundè in prag.9. de Baron. nùnc fe-
rendum erit , ut contra uoluntatem ob conditio-
nem,& pœnam uoluisset D. Hypolita se copula-
re cum persona suo gustui contraria , & sit ad-
mictenda conditio sic contra libertatem , & bo-
nos mores. Nuptiæ enim inuitę tristes exitus so-
lent producere, *c.requisiuit , & c. cùm locum de
spons.Neuiz. in sua silua nup.lib.2.nu.114.* & lex
satis inuigilat in amputandis inconuenientibus
*l.ambiguitates in fin.C.de indict.viduit. l.memi-
nerint C.unde vi* , & hic satis facit ad nostrum
*tex.ex aduerso allegatus in d. l.cùm ita legatum
ponderando eius verba* ibi (& quidem si satis cō-
modè , & alibi honestè Titio possit nubere)quę
uerba denotant talem conditionem substineri
posse ; quatenus facilè , & non sine difficultate
pertranseat,præponendo semper *tex.* commodi-
tatem Puellę,uoluntati Testatoris.

Tertiò,accedat alia ratio , quod D. Hypolita
facta nubilis ætatis,uolens se nuptui tradere , po-
tuisset iure contradicere, quando fuit explorata
sua uoluntas,nolle D. Vincentium , quia ille erat
tùnc temporis impubes annorū undecim , cuius
ętas non erat apta ad copulam, *§.impubes inst.de
nupt.* Cumque D. Hypolita erat maior 22. anno-
20 rum, non erat obligata expectare sponsum , do-
nec fuisset uir,nulla enim conditio ualet dilatoria
ad nuptias , si ambo non sint concordes , etiam
vnius diei, *DD.in l.turpia §.1.ff. de leg.1. Socc.in
l.filia ff.de cond. ponderando tex. in l.cum tale §.*

R rescrip-

rescriptum ff.de cond.& dem. ibi (nè quod omninò nuptijs impedimentum inferatur) quod uerbum omninò ad omnem minimam moram se extēdit *Abb.cons.65.Plot.cons.15.* & in terminis *Vasq.controu.illus.94.nu.20.Eugen.consil.18.nu.29.Burs.cons.151.Sim.de Prat. de interp.vlt.vol. lib.4.dub.1.num.7.* nàm accelerandæ sunt nuptiæ desideranti, nè quid tristè cōtingat dixit *Glo.in l. oratione §.1.ff. de rit.nupt.* Et si diceretur hoc impedimentum non fuisse deductum, nec D.Hypolitam de hoc fuisse protestatam, & exceptionē impedimenti non releuare,nisi opponatur, *Ioseph*
21 *Lud.dec.105.Fels.in c.quanto de præsum. Mars. in l. vnius §.cognitum ff.de quæst.* Replicatur, quod quando impedimentum est notorium, & legitimum semper eius exceptio admittenda est, vt plenè doctissimus *D.Reg.Valenz.cons 4.n.78. Couar.p.2.de spons.cap.3.§.5.nu.12. Affl.dec.50. nu.5.Cabal.milleloq.869.* Cumque in iudicio cōstet de asserto impedimento, ergò ad euitandam pœnam, saluari debet dissensus D. Hypolitæ ex omni via,omni modo meliori.

Quartò dicimus,non apparere ex actis D. Hypolitam fuisse certioratam de Matris præcepto,& pœna apposita in casu contrauentionis, vndè excusatur,cum ignorantia præsumatur de contentis in testamento in filia non hęrede, & maximè
22 minore, *DD.in l.qui in alterius ff. de reg.iur. Rom.cons.459.Mascar.de prob. concl.899.* & in terminis *Sfor.de rest.in integr.lib.2.q.82.nu. 60.Fontan. de pact.nupt. clausul.2.glos.3 par.5. tom.2.*

Quintò adnectitur præcedenti, quod etiam data scientia(quam negamus)D. Hypolita ob minorem ætatem,ex capite restitutionis in integrum
23 aduersus præceptum Testatricis pœnale excusatur,nam non præsumitur, vt dolosè, & in contemptum illius præcepto non obtēperauerit,&sic cessante dolo,cessat pœna,ità *Dec. cōs.349. Kuin. cōs.199.lib.1.*& licet aliqui aduersentur huic opinioni,tamen hanc magis receptā,& equā esse,cōcludit *Sfort.* qui alios coacervat *in tract. de rest. in integ.q.82.ar.6.per tot.*

Sextò adducitur, quod curator D.Hypolitæ consultus à Iurisprudentibus, pœnam à Testatrice impositam de iure non habere locum; & conditionem appositam pro non adiecta esse reputandam,consuluit Puellæ prædictæ, quod posset ad sui libitum nubere, cum quo sibi placuerat, Et quod consilium Doctoris, ac maiorum excusset hoc casu legatarium à contrauentione ex sua bona fide.*sic Bald.cons.357.lib.1. Aret. cons.67.*
24 quia iure credere potuit consilio Sapientium, *arg.ex l.qui cum natu maior §.fin.ff. de bon.liber. & Rimin. Sen consil.427.* defendit Filiam quæ nupserat de consensu Patris contra pœnale Testatoris præceptum (iuxtà casum nostrum)excusari,quia debuit credere Patrem non permisisse, vt illa in commissum caderet, sic in casu nostro consilium Curatoris D.Hypolitæ dicentis, legatum pœnale illi non nocere posse, eam excusauit.

Septimò, prædictis concinit communis conclusio,dubium iuris intricati excusare à pœna, &
25 purgare,dolum, & moram *l sed si lege §.scire ff. de petit.hered.* & ibi *DD.Affl.decis.87. de Pont. cons.28.in fine.* Ergo in casu nostro, aut iustitia stat pro D.Hypolita ex adductis viuis rationibus, & sumus extrà difficultatem; Aut verò est dubiū (& magnum)vt apparet, & ista Iurium difficultas,& incertitudo, in qua primi legum vertices pugnant;& sine dubio Puellam excusant: Non enim erat obligata expectare litis euentum, & deducere in iudicium, an ipsa deberet stare præcepto, in quo multum tempus in lite decurreret, & oportebat interim non nubere, sed sat sibi fuit credere Prudentibus, *vt Bal in l.1.nu.50.ff. de ijs quæ pœnæ nomine.*

Octauò,confert alia recepta Doct.opinio,pœnam testamentariam, iudiciariam, & conuentionalem non deberi, nisi quatenùs cum interesse concurrat, *Affl. dec.135.Grammat.cons. cin.66.*
26 *& decis.58.Canal.com.opin.688.* & ità in terminis singulariter *Iason. in auth. hoc amplius nu.6. C.de fideicom. Castr. & Fulgos.in l. non oportet C.de ijs quib.indign.Surd.de alim.tit.9.q.26.nu. 67.* In casu nostro,non per hoc, quod D. Vincentius non se copulauit matrimonio cum D. Hypolita,defecit, vt ipse non haberet aliam vxorem paris conditionis, & cum eadem dote, & proptereà cessat interesse respectu D. Vincentij, qui duas dotes habere non poterat, dùm ergò similem habuit, & non est fraudatus aliquo lucro, cessante interesse, cessat pœna quam prætendit.

Postremò est animaduersione dignum, Collaterale Consilium in hac controuersia, audita voluntate D.Hypolitæ decreuisse, vt seruari deberet eius voluntas, nulla facta reseruatione Iurium ad beneficium D. Vincentij, dùm esset exhibitum testamentum Ducissæ Testatricis, vndè tacitè de contrauentione nullam habuit rationem,proùt *Molfes.met.d.cons.num.31.*pro D. Vincentio videtur innuere,& licèt sententia si nō sit expresè lata non habeat subauditum intelle-
27 ctum,tamen tacitè multotiès ex oppositis, procedendo ad vlteriora videtur ea reicere *l. à præcedente,vbi Doct. C.de Iudic.*

Et ex prædictis,& singulis eorum, puto(ni fallor)omninò esse absoluendos conuentos ab impeditione facta contra eos per dictum D. Vincentium Spinellum. Sed dùm causa fuisset introducta, & sentijssent Aduocati ex aduerso difficultates, non insteterunt pro expeditione, & tractu temporis partes acquieuerunt.

ARGVMENTVM

Ciues an ob Vniuersitatis debita exequi possint,& si obligati fuerint, an insolidum, vel pro parte teneantur. Et quid pro fiscalibus.

An Vniuersitas ciues præsentes, absentes, & successores obligare possit.

Ciues obligati pro Vniuersitate, si moriantur, an creditor iure petere valeat, vt in locum demortuorum alij obligentur.

Sindicus,& alij de Regimine, an pro debito vniuersali carcerari possint.

SVMMARIVM.

1 *DEbitum Vniuersitatis, quando dicatur esse singulorum ciuium.*

2 *Vniuersitas non est aliud, nisi hominum multiplicitas.*

3 *Exequutio qualiter faciendam sit contra bona Vniuersitatis.*

4 *Ciues si insolidum non sint obligati, pro rata tenentur.*

5 *Perceptor Fiscalium, & Assignatarij de iure insolidum contra ciues exequi nequeunt.*

6 *Consuetudo etiam praua, quando excuset.*

7 *Vniuersitas an possit obligare suos ciues, distinguitur.*

8 *Vniuersitas in pertinentibus ad suum statum, & necessitatem, potest inter suos ciues statuere.*

9 *Princeps potest cogere ciues ad se obligandos pro Vniuersitatis beneficio.*

10 *Instrumentum in quo ciues non sunt de persona obligati, sed ab Vniuersitate, an possit contra eos exequi.*

11 *Mandatum tacitum, vel expressum ad se obligandum, an sit efficax, vt possit contra eum via exequutiua procedi.*

12 *Instrumentum censuale, vel obligatio Cameralis, potest exequi contra personam de facie ad faciem non obligatam, sed per Procuratorem.*

13 *Tutor, vel Procurator, potest principalem via exequutiua obligare.*

14 *Sententia lata contra Vniuersitatem, potest exequi contra ciues, qui in iudicio non interuenerunt.*

15 *Sententia lata aduersus Collegium mercatorũ, omnes afficit.*

16 *Exequutio realis tantùm datur contra personas, quæ de præsentia non se obligauerunt.*

17 *Creditor an in locum ciuium obligatorum, si illi moriantur, petere iure possit alios viuentes obligari.*

18 *Debitor cogi non potest ad se obligandum per instrumentum guarentitium.*

19 *Heredes principalis debitoris cogi nequeunt ad se obligandum de persona.*

20 *Sindicus, & alij de regimine pro debitis vniuersalibus carcerari non possunt.*

CAPVT LXVII.

EX eo quod aliquæ Vniuersitates ex legitima conuentione, vel priuilegio ad diuersa onera collectarum, & tributorum soluendorum Baronibus tenentur, & de facto contra particulares Vassallos exequuntur, fuit multotiès de pluribus vtilibus, & quotidianis quæstionibus controuersum, quæ non solùm in casu proposito, sed in alijs, quando creditoribus Vniuersitates sunt obligatæ ad aliquam solutionem, deseruiunt, &

Primò, si Vniuersitas mediante mandato dato
ad obligandum bona ipsius pro aliqua præstatio-
1 ne sit obnoxia, an in casu non solutionis contra
bona Vniuersitatis, & singulorum iure creditor
exequi possit, & quo ordine. Super quo articulo
breuiter respondetur, obligationem factam vniuersali nomine ipsa bona Vniuersitatis afficere,
& non personas, nec bona singulorum: nàm licèt
Vniuersitas, & singuli homines idem sint, cùm
Vniuersitas nil aliud sit quam plurium hominum
2 collectio, seù multitudo, *l. rerum mistura ff. de
vsucap. glo. in l. sicut §. si quid ff. quod cuius. Vniuers.* Actamen respectu debiti, & obligationis bo-
na singulorum non sunt Vniuersitatis, nec è con-
tra, *l. sed si hac § qui manumittuntur ff. de in ius
voc. Glos. & Doct. in l in tantum. §. Vniuersitatis
ff. quod cuiusque Vniuers. Gabriel concl. 1. eod. tit.
prac. & fusè Roland. à Valle consil. 53. vol. 4.* Et
proindè pro debito contracto à ciuibus vniuer-
sali nomine contra eos exequi non potest, sed ad-
3 uersus bona Vniuersitatis, & non existente facul-
tate exigendi ex illius introitibus, noua gabella;
seù collecta prævia Superioris licentia imponi
poterit, *Doct. in l. 4. §. auctor. ff. de re iud.* & hanc
normam, & modum exequendi posuerunt *Franc.
Marc. dec. Delphin. 805. Claper. caus. 14. quæst. 1.
Guttier. de gabell. qu. 168. nu. 15.*

Si verò proprio nomine, mediãte liquido instru-
mento ciues etiam fuerint obligati, tùnc dubium
4 non est, præcedente iuris ordine exequi posse
contra eos personaliter, & realiter pro rata tan-
tùm si insolidum non se astrinxerint, *l. reos §. 1. &
ibi glo. & Doct. ff. de duob. reis, & in l. 1. per illum
tex. C. vt null. ex Vicar. lib. 10. vbi glo. in* terminis
ait, ciuem pro ciue non posse cogi, *Montanar.
prag. 2. nu. 159. tit. de admin. Vniuers.*

Et licèt Perceptores Fiscalium exequantur cõ-
tra ciues pro debito Vniuersitatis insolidùm, qua-
litèr id faciant, ipsi videant, cùm distributio solu-
5 tionum fiscalium fuerit facta per focularia, &
quodlibet foculare tenetur ad suam portionem,
vndè alter pro altero non est obligatus, & sic in-
nuere videtur *Regens de Pont. §. 1. nu. 9. tit. de re-
gal. impos. & Guttier. loco citato num. 6.* ait, con-
trariam Consuetudinem esse corruptelam. Ta-
men id quod obseruant Perceptores, & alij cre-
6 ditores Vniuersitatum exequendo insolidum cõ-
tra ciues pro debito Vniuersitatis posset defendi,
ex doctrina *Bar. in l. 4. ff. de re iudic. quem sequun-
tur ibi Alex. & Rip.* qui dicunt, quod licèt inso-
lidum ciues non sint obligati de iure, vel ex in-
strumento, tamen cùm quilibet representet per-
sonam Vniuersitatis, quilibet insolidum tenetur,
& contra eum realiter exequi potest: Non tamen
hæc suppositio est extendenda, vt insolidum pos-
set etiam exequi personaliter, carcerando vnum
ex ciuibus pro toto debito, nàm differentia est in-
ter exequutionem realem, & personalem, & di-
spositum in vno, non est trahendum ad aliud; est
enim limitatio ad regulam, quod accessorium
non sequitur naturam sui principalis, quando di-
uersa est ratio in vno, quam in alio, vt considerát
Bart. & Ripa ibi, & in l. si qui bonis ff. de pignor.
& benè *Nicolaus Losaus tract. de Iure Vniuers.
cap. 3. num. 13.* quicquid in contrarium tenuerit
Ias. in d. l. 4.

Secundò videndum est, an Vniuersitas pro pu-
blica necessitate statuere, & mandatum dare va-
leat, vt Sindicus, & alij de Regimine obligare
7 possint omnes alios ciues absentes, & successores,
ità quod ex tali ordine, & contractu creditori cõ-
tra Vniuersitatem, & suos ciues actio quæratur,

Doct. distinguunt, aut Vniuersitas est libera; adeò quod condendi legem ius habeat, & potest ciues obligare, aut est subiecta, & tùnc hanc non habet facultatem, *Bonad. in sua polit. lib. 5. cap. 8. nu. 77. Felic. de cens. lib. 2. cap. 3. nu. 6.* Alij autem dicunt, Vniuersitatem semper posse mediante vniuersali parlamento, & conclusione maioris partis pro publica necessitate legem intar eos sta-
8 tuere, *Bal. in l. pen. num. 2. C. de donat. inter vir. & uxor. Rip. in l. si se non obtulit nu. 42. ff. de re iud. Cole. de process. exequut. par. 2. cap. 3. n. 376. Gail. de arrest. Imper. cap. 9.* & latiùs communem hanc esse opinionem defendit *Gratian. discep. forens. cap. 196.* Et tantò magis in Regno, opinio hæc substineri potest, nàm cùm Vniuersitates absquè Proregis assensu obligari non possint ex prag. 2. de admin. Vniuers. si obtineatur licentia super cautelis ab Vniuersitate celebrandis, & parlamẽto facto pro se, & ciuibus obligandis creditori pro pecunia recepta, vel alia causa, Assensus Principis, qui potuit dare hanc licentiam Vniuersitati obligandi, ciues, tollit omnem disputationem: Nam vt considerat *Regens de Pont. in suo tract.*
9 *de potest. Proreg. tit. de alien. bonor. vniuers.* potest Princeps etiam cogere, vt tot ciues priuato nomine pro cautela creditoris obligentur, quod ergo potest fieri per legem, potest fieri per pactum auctoritate Superioris vestitum, *l. non impossibile ff. de pact.*

Tertia suboritur difficultas, data pro vera hac
10 opinione, an instrumentum confectum à Sindico, vel Deputatis, cum creditore, qui obligauerunt se, & omnes alios ciues, exequi possit personaliter, & realiter contra eos, qui non interuenerunt in contractu: Videtur dicendum si est verũ, quod parlamentum omnes ciues obligat, ergo
11 subsistit actio agendi contra eos, sed cum in cõtractu non interuenerunt, certum est eos, via Ritus conueniri non posse, dum de facie ad faciam nõ se obligauerunt, iuxta ritum Mag. Curiæ 166. si verò esset instrumentum censuale, vel ad formã Cameræ quod per procuratorem fieri potest, &
12 habet exequutionem paratam contra suum principalem, *vt Intrigliol. super Bulla censual. quæst. 99.* & latiùs *Franc. Milan. decis. 4. ex nu. 40.* Hoc casu potest etiam iure defendi, ciues citati ad dicendum causam quare non debeat contra eos exequi: Nam vera est conclusio ex facto Procuratoris constituti ab homine, vel à lege quæri
13 actionem creditori contra principalem, *l. si tutele ff. de admin. tutor. l. 1. C. quando ex facto tutor. Ann. alleg. 21. Surd. decis. 297.* & isti obligare possunt personam constituentis etiã ex executiuo modo, vt bene comprobat *Gratian. cap. 360. ex nu. 23.* quanquam opinio hæc in praxi non transeat sine difficultate, vt executiuè possit procedi contra principalem ex facto procuratoris, vel tutoris, non facta ratificatione.

Sin autem obligatio non posset habere modũ executiuum de iure: tunc ordinariè ciues actione personali, & hipotecaria conueniri posent, si bona omnium ciuium nexui obligationis supposita fuerint, *vt Firmian. de Gabell. part. 2. num. 62.*
14 *Auend. resp. 34.* Ad instar sententiæ, quæ si lata fuerit contra Vniuersitatem, & in rem iudicatam transitum fecerit, ea afficiet etiam singulos vt singulos, licèt in iudicio non interuenerint, & non quasi contraxerint: nam factum eorum Administratorum, & tacitum mandatum singulos ad obseruantiam obligat, exemplum fuit in facto de Barone prætendente decimam de victualibus, & obtinuit contra Vniuersitatem, quæ litem defenderat; nam ex ea sententia habuit ius exequendi contra singulos ciues agros colentes pro decima
15 danda, sic *Io. And. ad Specul. titul. de decimis §. 1. Vrsil. decis. 67. nu. 4. Ausl. cap. pratorum, cap. 19. glos. incip. Priuilegios, Guid. Pap. dec. 549. ac Berous consil. 137. vol. 3.* aiunt, sententiam latam contra Collegium mercatorum afficere singulos eorum, vt contra eos exequi possit; & latius dixi supra *cap. 14. ex nu. 5.*

Verum enim verò concludendum puto, semper quod ciues expresse non se obligauerunt non posse personaliter conueniri, sed executiuè reali-
16 ter tantùm contra eos posse agi, & sic *Cancer. lib. 3. variar. resolut. cap. 17. nu. 193.* & ita in facto videmus practicari, nam ex Collaterali Consilio continuò prouisiones expediuntur, vt cõtra ciues obligatos exequatur realiter, & personaliter, & contra non obligatos realiter tantùm.

Quartò dubitatur, quid si multi ciues pro vni-
17 uersali debito priuato nomine simul se obligauerint, & tractu temporis obligati decedant, an iure creditor petere valeat, vt alij ciues viuentes in locum demortuorum de facie ad faciem via exequutiua obligari debeãt: diximus supra, Principem, & suum Collaterale Consilium solere decernere, vt tot ciues cogantur ad se obligandum pro Vniuersitatis necessitate, & creditoris cautela; & similem facultatem habere parlamentum communitatis, & propterea, cum nil noui creditor petat, videtur in locum demortuorum posse hanc prætensionem subsistere, & dum in Collaterali fuisset in facto proposita talis petitio, dicebatur ex parte Ciuium, quibus erat iniunctum, vt debuissent obligari, ipsos non posse cogi, etiam
18 si debitum esset proprium, ad se obligandos per instrumentum guarentitium, nec ullus debitor, nisi expresè sic fuerit conuentum poterit ad hoc astringi, sed tantum facere simplicem cautelam, *Doct. in l. neque C. de nouat. Gomez. variar. resol. lib. 2. cap. 2. nu. 17. Galles. de oblig. ad formam Cameræ par. 3. quæst. 3. Roderiq. de ann. reddit. lib. 2. quæst. 9. nu. 56. Franch. decis. 615.* & latius *Barbos. in l. 2. par. 2. nu. 20. & in l. diuortio §. interdum ff. sol. matrim. Tiraq. de retr. §. 29. glos. fin.* Neque
19 hæredes principalis debitoris obligati ad formã executiuam similem cautionem renouare tenentur *Vin. decis. 403.* & propterea iure non posse tali uinculo innodari replicabant, & pro illis fuit iudicatum.

Limitatur tamen si Vniuersitas particulari pacto cum creditore conuenisat, ut in casu mortis obligatorum teneretur alios subrogare: Hoc æquidem casu Collaterale Consilium indistinctè prouisiones expedit, viso tali pacto, ut Vniuersitas eligat personas tot diuites in locum demortuorum, & ita iudi obtentum pro Barone Auliani, contra Vniuersitatem Castrouillari, & fuit mihi commissum, dum in Prouinciali Audientia Calabriæ assiderem, ad cogendum nominatos ad se obligandum, & sic approbatur etiam ex istis,

quæ

quæ dixi in præcedenti secundo articulo, pactum Vniuersitatis afficere suos ciues, secundum opinionem *Gratian.d. cap.196.* ita quod successores sunt obligati parere pactis conuentis ab Vniuersitate cum creditore,

Postremò restat videndum, an pro Vniuersitatis debito Sindicus, & alij de regimine carcerari possint: Continuò de facto, maximè Barones, hoc agunt, pro quouis prætenso eorum credito, illos carcerare: De persona tamen molestari non possunt, vt dixi *in prae.tract.super hac pragm. nu.50.* & sic *Faber. post ea visus diff.1. C.quib. res iudic. non noc. Guttier. de Gabell.quæst.168. in fin. Guid. Pap. decis.398. Aueid. de exeq. mand. cap.14. nu.27.* nisi essent in dolo, & mora constitun, dùm habeant modum, & facultatem soluendi, & non curant, quia tunc in duritiem carcerari possent, vt præcitati Doctor. concludunt. Sed si responderent, introitus non esse sufficientes, & in promptu bilancium offerrent, tunc cessaret dolus, & culpa, & proindè nullo modo inquietari debent, & ad effugiendam hanc altercationem, sepiùs Sindici impetrant, vt pro debito vniuersali molestari nequeant, & sine difficultate Collaterale Consilium sic prouidet.

ARGVMEMTVM.

Vassalli, an pro Barone fideiubere teneantur, & si se obligent, an ex metu reuerentiali cautionem infringere possint.

Filius quando possit exhæredari si pro patre fideiubere deneget.

Metus, & simulatio, an & quando tertio non conscio noceat.

SVMMARIVM.

1 *Vassallus liberto æquiparatur, qui pro Domino fideiubere tenetur.*

2 *Filius dicitur ingratitudinem committere, si pro patre non caueat.*

3 *Filius minor restituitur, si pro patre fideiubeat.*

4 *Minori non succurritur, si fecerit actum de iure sibi spectantem.*

5 Tex. in auth. vt cum de appellat.§ illud quoque declaratur.

6 *Filius diues si non succurrat Patri carcerato, exheredari potest.*

7 *Metus reuerentialis, an detur de iure Vassallo erga Baronem.*

8 *Metus reuerentialis solus, quando sufficiat ad irritandum actum.*

9 *Fideiussio habet præsumptionem coactionis in dubio.*

10 *Fideiubens pro alio, dicitur vti malè substantia sua.*

11 *Nemo præsumitur iactare suum.*

12 *Preces Superiorum æquiparantur metui.*

13 *Metus nocet inter contrahentes, sed an lædat tertium.*

14 *Simulatio nocet inter ipsos contrahentes, sed non alijs.*

15 *Donatio ficta, & simulata rescindi potest, licèt Donatarius non sit conscius, secùs pro-cedit in contractibus onerosis.*

16 Tex. in l. qui autè §. simili modo ff. quæ in fraud. cred. pro insigni expenditur.

CAPVT LXVIII.

Mandat *tex. huius 10. pragm.* nè Barones ad fideiubendum pro ipsis Vassallos cogant, aliàs fideiussio illa censeatur nulla. Ad cuius articuli explicanonem aliqua dixi, quæ latiùs nùnc declarabo, dùm in facti contingentia acciderit cum Marchione Lauelli, qui Vassallum ad sibi fideiubendum in-
1 duxerat. Et dicebatur ex parte Baronis, non repugnare ius, imò assistere, vt Vassallus pro Domino fideiubere teneatur, non tamen cogere ipse debet, & sic videbatur esse intelligendum *tex. huius pragm.* Argumentum adducebatur, quod congruum est, vt tale obsequium subditi præstare debeant, prout filij tenentur pro Patre cauere; aliàs ex tali ingratitudine exhæredari poterint, *vt in auth. vt cum de appell.§. aliud quoque capitulū,* & Vassallus æquiparatur filio, & liberto *Andr. cap.1.§. præterea quæ sit prima causa benef. Frecc. in princ. operis de subfeud. nu.4.* qui ambo ad tale munus sunt obnoxij, *Hering. de fideius. cap.3.*

Sed pro resolutione, priùs videndum est, an vera sit propositio, vt filius teneatur pro Patre fideiubere, & dico; non esse perpetuò verum, filiū esse obligatum in causam Patris cauere, cùm contrarium videamus de iure esse dispositum, *ex tex. enim in l.1. C. de filiofam.* patet, filio dari restitutionem in integrum, si fuerit seductus ad fideiu-
3 bendum pro Patre, ergò non est de iure obligatus filius, quia non succurritur minori, per restitutionem in integrum in ijs, quæ obligatus est fa-
4 cere, *l. non omnia ff. de minor.* Indè quod fortiùs, si spontè fideiusserit pro Patre, iuuatur beneficio tituli, quod cum eo, qui in aliena potestate est, *ff. & C.* & sic cessat argumentum inductum de Vassallo ad filium ex aduerso, nec libertum posse cogi ad fideiubendum, aliquo iure cauetur. Neque vim facit *tex. in d. §. aliud quoque capitulum,* vt filius exhæredari possit, si pro Parentibus cauere noluerit, nàm intelligitur *tex.* ille in patre capti-
5 uo, qui poterat à filio redimi ab hostibus, & non curauit, & licèt DD. extendant, etiam si Pater fuerit carceratus pro causa graui, ciuili, vel criminali, procedit hoc, si filius sit diues, & possit Patrem
6 iuuare nè moriatur in carcere, dùm non habeat in bonis, sed non aliàs, *sic Fabr. diff.1. C. de filiofam. min. Sfort. de restitut. in integr. quæst.54. art.4. Boer. decis.128.*

Dùm ergò maior propositio non subsistat, cessat minor, quod si filius non tenetur pro Patre cauere, tantò minus sit obligatus Vassallus pro suo Domino, vltrà quod non subsistit de iure argumentum, vt Vassallus filio debeat æquiperari, nā & si ambo ad reuerentiam sint obnoxij, tamen maius vinculum est in debito ratione sanguinis, quam obligatione iuris, *Hering. loco citato art. fin. nu.43.* Vndè firma remanet conclusio, ut subditus non sit ex debito obligatus, sed si voluerit spontè cauere, tunc efficaciter creditori obligatur.

Secundò est videndum, si Vassallus metu indu-
catus

catur ad fideiubendum, quando fideiussio vti meticulosa possit dici coacta, & sic nulla, vt *tex.* noster disponit, Dic si violentia ; & metu expressò subditus ad fideiubendum inducatur, abſque dubio ea erit nulla, vt latè *Mascard. de probat. conclus. incip. metus, & dixi suprà cap.* 10.

Si verò tractetur de metu reuerentiali, an is sufficiat ad rescindendum fideiussionem præstitã:
7 respondetur quod licèt multi tenuerint, non dari metum reuerentialem erga suos Barones, nisi Dominus is sit, qui Superiorem non recognoscat, tamen communis opinio est in contrarium, *vt Roder. de annuis reddit. lib.* 1. *quæst.* 15. *nu.* 60. *Cancer. lib.* 3 *var. resol. cap.* 15. *nu.* 243. quod detur præsumptio metus reuerentialis in omni persona alicui subiecta, Hæc tamen præsumptio non est efficax ad probationem metus, nisi concurrant aliæ coniecturæ simul, vti personam Baronis esse ter-
8 ribilem, solitam non facientibus suam voluntatẽ parare insidias, ac personam subiectam esse facilem, & humilem, Hæc vtique sufficerent ad irritandum contractum, sic vltrà regulas generales, de quibus dixi suprà *d. cap.* 10. *& cap.* 64. *nu.* 7. in individuo de fideiussione præstita à Vassallo ergà Baronem, respondit *Fontan. de pact. nupt. tom.* 2. *clau.* 7. *glos.* 2. *par.* 7. *nu.* 56. *Fabr. diff.* 1. *C. quod metus causa.* Et in casu nostro, arbitrium Iudicis fa-
9 cilè debet esse ad inclinandum, quia fideiubere non solet actus esse voluntarius, cùm fideiubere sit perdere, & actus dilapidationis dicatur, *Luc. de Pennan l. quicumque C. de fund. patr. lib.* 11. Indè dicitur, quem vti male substantia sua, submittendo se pro alio ad fideiubendum, *Gramm. consf.* 95. *Vin. decisil.* 210. Cùm autem iactare suum nemo
11 præsumatur lacere ex voluntate, *l. cum de indebito ff. de probat.* Ideò cùm metus reuerentialis iuncta læsione sit magnæ efficaciæ, *vt Menoch. de præsumpt. lib.* 3. *c.* 127. ergò magna sugerit æquitas, si concurrant aliqua ex supradictis ad decernendum pro Vassallo, quod metu fuerit inductus ad fideiubendũ pro Barone, idemque procedit si magnis precibus sugeratur, nàm prouerbium est,
12 Rogare Ducem esse speciem violentam iubendi, *Innoc. in cap. cum inter de elect. Affl. decis.* 69. *nu.* 6. *Mascard. de probat. conclus.* 193.

Insupèr est resoluendum, an dato metu legitimè probato, iuxtà iuris terminos fideiussio præstita, quæ nulla debet declarari noceat tertio, qui non est conscius de metu; nàm & si inter contra-
13 hentes non dubitetur, contractum esse nullum, *Capyc. decis.* 159. *Gramm. decis.* 103 *num.* 49. *& Crauett cons.* 2. quia sunt complices, & consocij, sed contra tertium ignorantem, multi tenuerunt illi non nocere, *Vrsil. decis.* 246. *nu.* 8. *Affl. decis.* 263. *in fine, Crauet. consil.* 121. *Fabr. diff.* 1. *C. qui metus causa.* Ad instar simulationis, quæ nocet
14 contrahentibus, & non alteri, qui non participauit, *de Ponte, cons.* 78. *tom.* 2.

Verùmtamen magis recepta, & tutior opinio est in contrarium, quod cùm actio sit in rem scriptam, detur contra tertium, *Ann. cons.* 73. *ex num.* 18. *Add. ad Capyc. dec.* 159. *nu.* 14. *ex Bart. in l. nam & Seruius ff. de negot. gest. & in l. si tertius §. si quis prius ff. de aqua plu. arc. Lanar. cons.* 44. cum alijs coacervatis.

Non relinquam adnotare vnum aduersione dignum, D. xi suprà simulationem nocere, & annullare contractum, quando contrahentes conscij sint, fictitiè, & palliatè contractum fuisse cõfectum; Sed quid si vnus donet in fraudem collectarum; vel vt præiudicet vicino, nè petere possit
15 ius congruum, vel quoquomodò fictitiè titulo lucratiuo rem alienet, An tertius qui ex tali contractu læditur probando ex confessione donantis, vel alijs legitimis coniecturis simulationem; sufficiat talis probatio, non constito, quod alter sit conscius, & particeps. Et videtur ex supradictis dicendum, vt si alter simulet, hoc non debeat afficere recipienti rem bona, & sincera fide. Tamẽ signa, quod aut loquimur in contractu oneroso, & procedit negatiua opinio, simulationem vnius, alteri non præiudicare, cum alteri per alterum iniqua conditio afferri non possit ex vulgata regula; Aut sumus in contractu lucratiuo, & constito, donantem non habuisse animum donandi, sed ex aliqua causa simulatè hoc egisse, & sic protestatum fuisse: tùnc licèt Donatarius non parti-
16 cipet, semper contractus poterit rescindi, *tex. est singularis in l. qui autem §. simili modo ff. quæ in fraud. cred. & concordat l. pen. C. eod. tit. Peregr. de Iure Fisci lib.* 2. *tit.* 1. *nu.* 157. *Farin. de simulat quæst.* 164. *nu.* 58. & in graui causa in S. C. sic obtinui per suprà allegata, quæ singularia sunt.

ARGVMENTVM

Creatio Officialium Vniuersitatis cùm diuersimodè fieri soleat, enumerantur modi, qui de iure subsistant.

Barones si antiqua consuetudine sibi quæsierint, vt Vniuersitates nominare habeãt, & illi eligere, an sint obligati eligere habentes maiora suffragia.

Nominatio si sit facta de aliquibus non capacibus, an electio in totum sit nulla. Malè nominantes, quando priuentur facultate iterum nominandi.

Baro si sit absens, an eius Officialis habeat potestatem eligendi.

Iurisdictio voluntaria an possit exerceri extrà territorium ab eo, qui non habet officium in proprietate.

SVMMARIVM.

1 *Regimina sunt distincta, vnum ad iurisdictionem pertinet, alterum ad Vniuersitatem.*
2 *Officialium Vniuersitatis creatio competit omnibus ciuibus.*
3 *Consuetudo loci attendenda est in electione Officialium Vniuersitatis.*
4 *Deputati ad faciendam electionem sufficiunt, licet omnes ciues non vocentur.*
5 *Casalia, & Suburbia quamuis Ciuitati adiaceant, si diuisi soleant in creandis Officialibus, ea consuetudo seruanda est.*
6 *Decuriones vnius quarterij, non habent vocem in alio.*
7 *Casalia an debeant substinere onera inita sub commemoratione Ciuitatis.*

8 Con-

8 *Consuetudo, vt prædecessores eligant successores dicitur iniusta.*
9 *Baro habet ius eligendi inter plures nominatos Officiales ab Vniuersitate, vbi adest talis consuetudo.*
10 *Baro an teneatur eligere, qui habet maiora suffragia.*
11 *Eligere dicitur qui habet plura eligenda, & non vnum.*
12 *Nominatio si sit facta de inhabilibus, an Baro mandare possit, vt iterum si fiat electio.*
13 *Baro vti primus eius, habet ius oppugnandi malam electionem.*
14 *Electione, vel nominatione facta de inhabilibus, an tota electio sit nulla.*
15 *Vtile per inutile vitiatur, quando statutum aliquid induxit pro forma.*
16 *Pragmatica irritatiuè mandat, vt non eligantur debitores, Pater, & Filius, vel Fratres eodem tempore.*
17 *Actus in dubio vt possibile, irritari non debet.*
18 *Nominatio inhabilis ob incuriam, & non dolo sò facta, non priuat nominantem facultate iterum nominandi.*
19 *Vniuersitas si nominet indignum, an sit priuata facultate iterum nominandi, seù eligendi, & ea deuoluatur ad Superiorem.*
20 *Baro qui habet ius eligendi si erit absens, an talis facultas dicatur suspensa, vel competat Officiali loci.*
21 *Baro extrà territorium exercere potest voluntariam iurisdictionem.*
22 *Iurisdictionis voluntaria sunt, quæ causæ cognitionem non requirunt.*
23 *Baro specialiter concedere potest hanc eligendi facultatem.*
24 *Vicarius generalis dicitur habere maiorem potestatem quam procurator generalis constitutus.*
25 *Iurisdictio volũtaria licèt exerceri possit extrà territorium, tamen non procedit cum eo, qui non habet iurisdictionem in dominium.*
26 *Electus an dicatur habere officium ab eligente, vel à nominante.*

CAPVT LXIX.

STatuit etiam hæc pragmatica, vt Barones in electionibus Officialium Vniuersitatis non se intromittant, ne ad eorum libitum Sindici, & Electi eligantur. Et in præc. tract. multa ad huius ornatum explicaui, cum Barones omnes super hac Officialium creatione vigilent, vt sint personæ sibi adhærentes, nè impediantur in eorum prætensionibus, grauaminibus, & oneribus, quæ continuò inferunt contra miseros Vassallos, quorum protectio, & defensio contra Baronem illi de Regimine zelantes suscipere solent, cùm ciues ab Vniuersitate defendi debeant.

Primò enim est aduertendum, distincta esse Reipublicæ Regimina, Vnum pertinet ad Principem, eiusque feudatarios, Aliud ad Vniuersitates, in pertinentibus ad administrationem; & sta-
1 tum ipsius, Et cùm sint separata, & distincta, creatio suorum Officialium ad quemquam ipsorum spectat, & alter in alterius iurisdictione se intromittere non debet, *Bart. in tract. de Regim. Vniuersit. in princ.*

Ad Vniuersitates igitur potestas collata fuit, vt quolibet anno, tempore solito, & statuto, secundũ solitum, & consuetum Sindicum, & Electos eligere habeant; qui de omnibus ad vniuersale tutamen pertinentibus, regere, & curam habere debeant, vt in *pragm. 2. de admin. Vniuers. disponitur.*

Sollemnitas vero creandi, competit omnibus ciuibus, qui debent statuta die, & loco vocari per campanam, vel tubictam, aut præconem, seruata loci consuetudine, cùm diuersimodè obseruetur,
2 & omnes ad Concilium habent liberam voluntatem, *ad tex. in l. super creandis C. de iure Fisci*
3 *lib. 10. vbi glos. & Doct. omnes concludunt*, Consuetudinem seruandam esse in ijs electionibus, & *Montan. in d. pragm. 2. nu. 221.* Et conclusum à maiori parte erit attendendum *l. nominationum C. de Decur. lib. 10. Guid. Pap. decis. 300.* In aliquibus enim Ciuitatibus, & locis numerosis vbi difficilitèr omnes conuocari, & audiri possent, so-
4 let esse Consuetudo, vt interuenire debeant quadraginta plus, vel minus de aliquibus familijs, & per scrutinia secreta illi qui à maiori parte ipsorũ eliguntur officium exercere habent, *Staib. e cons. 45. D. de Franchis decis. 609. in fine.* Insupèr aliqua Ciuitas, vel Terra faciunt cum Casalibus, & Suburbijs vnum caput, & sub vno nomine omnes
5 veniunt, vbi Consuetudo est, vt omnes conueniant ad faciendum vnum Sindicum, & Electos erit obseruanda, sed si quodlibet Casale solitum sit; separatè viuere, & suos Administratores creare, non est mos improbatus, licèt adiaceant Vniuersitati, & gaudeant honoribus ipsius, Et alter
6 in alterius Gubernio se intromittere nequit, ad *tex. in l. cum te C. quemadmod. ciuil. muner. lib. 10.* vbi Decurio vnius corporis non debet vocari ad munera, ad quæ vocantur alij de alia parte, proùt Neapoli seruatur, Quod illi de vno Sedili, non intrant cum alijs, *Ann. sing. 83. & Filius cons. 133.* Et nùnc est lis inter Vniuersitatem Gifuni, & Casalia aliqua, quæ non prætendunt subijci oneribus, & impositionibus, quæ diriguntur Terræ Gifuni, quia licèt sub eadem Vniuersitate comprehendantur, semper separatè vixerunt; vt est videre in processu agitato in Reg. Cam. de qua ma-
7 teria vide Mexiam de taxa panis *concl. 1. cum seq. Gizzar. decis. 74. Nicol. Losæus de iure Vniuers. cap. 2. ex nu. 19. & cap. 14. par. 3.*

In aliquibus etiam locis est Consuetudo, electionem non fieri à Concilio, nec à Deputatis, ut dixi, sed Prædecessores nominant, & eligunt successores, tempore statuto post annum eorum administrationis; Hæc inquam obseruantia iniqua
8 fuit reputata, quia illi semper nominant personas coniunctas, & amicos, & administratio Prædecessorum non poterit per successores amicos redargui cum ea diligentia, & cura, ut facerent, si non haberent causam ab eis, undè non est seruanda, *sic Auend. de exeq. mand. Reg. cap. 19. nu. 23. par. 1. Præs. de Franck. de 210. Reg. de Pont. de potest. Proreg. tit. de abundantia §. 1. ex nu. 6. Staiban. cons. 35. à nu. 9. & quamuis D. Rouit. in prag. 2. ex nu. 23. de admin. Vniuers.* doctissimè suo more

sub-

substineat, talem modum non esse contra iuris dispositionem; tamen pro bono publico prima opinio est vsu recepta, & per ea pluriès iudicatum vidi.

Postremò Barones aliqui, ex antiquissima præscriptione quæsierunt prærogatiuam, vt ciues nominare tantùm debeant duos Sindicos, duplicatos electos, & alios de Regimine, & Baroni præsentata nominatione, competit Ius eligendi unum
9 ex nominatis Sindicis, & tot electos iuxtà solitum numerum; Et relicta controuersia, cùm per ea sit iudicatum, vt *Franc. d. dec.* 210. Aliquas notabiles quæstiones super hoc articulo: quæ in facto acciderunt, nolui prætermittere.

Et primò an facta per Vniuersitatem in parlamento nominatione duplicata de Officialibus ipsius Communitatis, sed difformi, quia alij maiora suffragia, ex nominatis habuerint, Cœteri mino-
10 ra, Baro eligere eos teneatur, qui plures voces, & vota habuerint, circumscriptis alijs nominatis à maiori numero, *D. Rouit. in d. prag. 2. nu.* 49. obiter posuit hanc quæstionem, & inclinare videtur, Baronem eligere teneri habentes maiora suffragia, *arg. l. nulli, & l. planè ff. quod cuiusque Vniuer, & defendit Staiban. consil.* 52.

Verùm aduerte, hoc esse intelligendum, in casu quo ad Baronem spectat tantùm confirmatio, tùnc enim tenetur Baro ex nominatis eligere illũ, qui habuerit maiora suffragia, *Doct. in alleg. cap. dudum extrà de elect.* Sed si Baro habeat Ius eligendi, & Vniuersitas teneatur facere duplicatam nominationem, eo casu potest ad libitum eligere habentes minora, vel maiora suffragia; Cùm aliud sit confirmare; aliud eligere; Eligere enim est ad
11 libitum inter plures, *l. scyphi, & l. si tibi electio §. 1. ff. de option. legat.* Et si contrarium esset verum, Baro non diceretur habere electionem, sed Vniuersitas, quia semper Vassalli affectarent disparitatem, & nominatio conuerteretur in electionem.

Secundò est uidendum, si nominatio sit facta de personis, quibus Ius commune, vel Regni resistit, vt non possint eligi, uti debitores, & alij, qui
12 non uacauerunt tempore debito, an præsentata tali nominatione de idoneis, & inhabilibus, Baro possit prætendere, ut denuò parlamentum congregetur, & in locum inhabilium alij nominẽtur.

Dicebatur in facto ex parte Vniuersitatis, per *t ex. huius pragmatica* prohibitum esse Baronibus, nè se intromictant in electionibus Vniuersitatum circa suorum Officialium creationem, nec procurent ij, quos ipsi uoluerint, & sic mandare non poterit, ut iterum fiat parlamentum, & electio, sed debet esse contentus de ijs, quorum sibi exhibetur nota, ad finem eligendi.

Cui motiuo fuit à Barone replicatum, esse uerum non debere se intromittere in dicta electione, sed uti primus ciuis habet ius oppugnandi
13 contra nominatos ad Regimen Vniuersitatis, quos lex refellit, *vt Anna alleg. 15. & post eum Cancer. lib. 3. var. res. cap. 13. à num.* 165. Et tùnc Iudex decernet, an exceptio de iure subsistat, qua subsistente, donec non fiat noua nominatio, potest electionem supersedere, & per Officialem mandari facere, ut idoneos eligant, & sic pluries decreuimus.

Huic articulo non impertinenter alius subnectitur, an facta nominatione de pluribus inhabilibus, congregatio Populi debeat fieri super creatione tantorum, numero quanti fuerunt illi, qui vti inhabiles, vel non idonei reiecti fuerunt; vel
14 electio sit in totum nulla, vt denuò de omnibus sit facienda alia nominatio, & electio, *tex. in cap. quia propter, & cap. Messana de election. probat (vt declarat ibi Card. & Imol.)* quod quando per statutum ordinatur, vt electio de habilibus fiat, tunc talis dispositio habetur pro forma, qua non
15 seruata actus vti indiuiduus, in totũ corruit, & *Alciat. in l. 1. §. si mihi Pamphilium num. 4. ff. de verb. oblig. Cabed. in terminis dec. 84. nu. 15. par. 2. Mastrill. de Magistr. lib. 1. cap. 23. nu.* 53. Cessante hac forma, succedit conclusio, utile per inutile vitiari, *l. 1. §. si stipulanti ff. eodem, Affl. & Vrsil. dec. 107. Add. ad Capyc. decis. 49. Franc. Mil. decis. 2. par. 2.* At cum in certis casibus *ex pragm. 5. §. 13. cum seq. de admin. Vniuers.* prohibeantur
16 eodem tempore eligi Pater, & Filius, aut Fratres debitores Vniuersitatis, & alij qui non redDiderunt computa de administratis, & pragmatica loquitur irritatiuè: Istis casibus, & alijs à iure interdictis videtur ex allegatis, posse substineri, vt iterum de omnibus debeat fieri electio; Nam vbicumque actus respectu formæ dici potest indiuiduus, licèt respectu essentiæ sit diuiduus, Nihilominus viciatur per inutilis adiectionem, *Bar. in l. grege §. illud ff. de fideiuss. per illum tex.* Cumquè de forma, electio sit facienda de habilibus, & capacibus, vno existente inhabili, tota nominatio corruit, sic *Roman. cons. 66. Cabed. loco citato*; Verùm admicterem hanc opinionem, quam sequuntur tàm grauissimi Auctores, quando dolosè, & in magno numero esset nominatorum inhabilitas,
17 aliàs mala electio unius non deberet totam electionem tantorum destruere, ad euitanda inconuenientia, Nam data hac opinione pro uera. cum in nulla electione ergà personas oppositio deficiat, si ob inhabilitatem alterius infirmanda esset electio; omnes electiones starent sub incerto, & conferunt dicta *per Menoch. de arbitr. casu 511. nu. 6. & Molin. de primogen. lib. 2. cap. 4. num.* 38.
18 quod nominatio de inhabili ob Iuris, uel facti ignorantiam non tribuit Ius, ut eligens facultate nominandi priuetur, quia cessante dolo debet Iudicis arbitrium esse pium, & æquum, licèt secùs esset, si nominatio fuerit dolosè, & appensate facta; Nam nominantes priuarentur facultate nominandi, & Iudicis arbitrio relinquitur ista præsumpta ignorantia, uel scientia, *ex c. gratum de postul. prelat. Natta consil. 244 Aech. de Graff. decis.* 282.

Sed difficultas maior insurgit, quid si Vniuersitas, vel deputati scienter, & dolose nominauerint indignum, an electio deuoluatur ad Baronem, si habeat ius eligendi, vel in terris Demanij ad Prin-
19 cipem, secundum dictam DD distinctionem, quod data dolosa nominatione, collatio ad Superiorem conferatur, & pro illa vice nominantes priuentur; Videtur electionem posse spectare ad Baronem, ad quem competebat ius eligendi, *vt Abbas in cap. Venerabilem num. 20. de elect. & Fontan. loco citato nu.* 43. Considera ergò in facti contingentia. Vlterius quæritur, quid si Baro qui habet hoc ius eligendi sit extrà locum, & ter-

territorium vbi fuit facta nominatio, & creatio
Officialium ipsius Vniuersitatis, an Vniuersitas
teneatur ipsum adire pro electione, *Auend. de*
20 *exequ. mand. Reg. cap. 19 nu. 21. vers. facta autem*
par. 1. tenet, quod non, & quod talis facultas, ne-
que Procuratori possit concedi. Hæc quidem opi-
nio communiter confutatur, quia actus iste non
est contentiosæ iurisdictionis, sed voluntariæ, &
propterea extrà territorium exerceri potest, *ad*
21 *tex. in l. 2. ff. de offic. Proconf. & in cap. ea noscitur*
de his qui fiunt a Prælat. Boer. decis. 30. Gratian.
decis. 98. Et quod sit voluntariæ iurisdictionis, nō
videtur dubitandum, quæ enim non requirunt
22 causæ cognitionem, possunt dici esse voluntariæ
iurisdictionis, *l. 3. ff. de offic. Praef. Vrb. verbo iube-*
re, vbi glos. & Doct. supra citati, & in hoc non
puto esse dubitandum.

Sed quid si Baro sit extrà Regnum, vel in lon-
ginquis, an possit Officialis loci, vel suus Procura-
tor ob absentiam exercere hanc facultatem, &
prærogatiuam, & videtur cui competit quod est
plus, possit competere quod est minùs, *l. in eo ff.*
3 *de reg. iur.* Actamen reputata fuit talis facultas
personalis secundum *Auend.* verumtamen si in
absentia Baro fecisset suum Vicarium cum om-
nimoda potestate etiam in requirentibus specia-
le mandatum, posse illum vti hac facultate, notat
Mastril. de Magistr. lib. 4. cap. 17. nu. 107. & est
bona *glo. in l. cum essent ff. de seru. rust. præd.* Nàm
magna est authoritas Vicarij constituti, plusquam
24 Procuratoris Generalis, *de Pont. cons. 36. nu. 54.*
& sic audio in S.C. fuisse decisum, competere
Vicario Generali constituto hanc prærogatiuam
eligendi.

Aduerte tamen, quod data pro vera dicta opi-
nione, Vicarium Generalem, vel Procuratorem
specialem posse vti hac facultate, DD. esse opi-
ni nis dummodò eam exerceat in loco, & non
procedat conclusio, quam suprà posuimus, quod
cùm iste sit actus voluntariæ iurisdictionis pote-
rit extrà territorium exerceri, nam intelligunt eā
25 regulam in habentem iurisdictionem in proprie-
tate, vti in Barone, vel Episcopo, & non in alijs in-
ferioribus sub delegatis, *ad tex. in l. 2. ff. de offic.*
Proconf. vbi Proconsulo extrà Vrbem existenti
conceditur exercitium voluntariæ iurisdictionis,
sed illud denegatur Delegato, *& ibi Doct. Rolād.*
à Valle cons. 91. nu. vol. 3. Bar. in l. 1. C. de Summ.
Trin. & Fid. Cath. num. 14. Inde *Bal. in d. l. 2. &*
Franch in cap. fin. de offic. Vicar. in 6. aiunt, Epi-
scopum posse extra territorium beneficium con-
cedere, quia est actus voluntariæ iurisdictio-
nis, non tamen liceret Vicario habenti talem
potestatem, *Germon. de indultis §. tibi quoad*
vixeris num. 88. *Franc. Marcian. decis. 117. in*
fine lib. 2.

Alij tamen contrarium firmant, posse volunta-
riam iurisdictionam exerceri extrà locum etiam
à Delegato, seù Vicario, ex eo, quia nulla irroga-
tur iniuria Iudici alieni territorij, cùm absque
strepitu, & figura Iudicij exerceatur, quæ ratio
tàm militat in Ordinario, quàm in Delegato, *Lam-*
bert. de iure patr. lib. 2. part. 2. quæst. 2. art. 6. Cou.
var. resol. cap 20. *nu.* 8. *lib.* 3. & latiùs *Sanchez de*
Matrimon. lib. 3. disp. 34. tom. 1. qui dat intelle-
ctum *ad tex. in d. l. 2.*

Postremò est inuestigandum, an ex pluribus
26 nominatis, Electus posteà a Barone dicatur ab
eo officium habere, vel ab Vniuersitate, resolutiuè
est respondendum, actum attribui eligenti, &
non nominanti, *Doct. in l. nulli C. de defens. Ciuit.*
Auend. d. cap. 19. ex nu. 21. Surd. dec. 297. Molin.
de primogen. lib. 1. cap. 25. nu. 10. Et scire, à quo
dependeant, effectus sunt multi, vt est videre
apud præcit. Doct. secùs si sola confirmatio ob
authoritatem spectaret, tùnc qui confirmat nil
dat, *Bald in l. nominationes in fine C. de appellat.*
& latè Camerar. in cap. Imperialem f. 90. lit. K.
Ideò non dicetur ab eo officium concedi, sed ab
eligente.

ARGVMENTVM

Magistri Iurati electio, an pertineat ad Vniuersitates, vel ad Barones, & quam iurisdictionem annexam habeat hoc officium.

Electio Capitanei ad Guerram, Alguzeriorum, & aliorum Curiæ seruientium, an spectet ad Barones.

Custodia nocturna vbi de Consuetudine ad Vniuersitates pertinet, an Officialis in preiudicium Deputatorum, mittere suam familiam possit.

Custodes in defensis, & agris Vniuersitatis, vel priuatorum, an sine Baronis licentia eligi possint. Et an tales Custodes animalia exequi, ac pignorare valeant.

SVMMARIVM.

1 M*Agistri Iurati electio, pertinet ad Barones.*
2 *Vniuersitati denegatur exercitium iurisdictionis.*
3 *Magistri Iurati officium est explorandi delicta, & capiendi malefactores.*
4 *Deputati ad capiendos malefactores, quando dissimulant grauiter puniuntur.*
5 *Duputati ad capiendos delinquentes, tenentur etiam capere coniunctos.*
6 *Custodia nocturna spectat ad officium Magistri Iurati, & num. 19.*
7 *Electio omnium seruientium ad capiendos malefactores Baronum est.*
8 Bart. doctrina in l. 1. C. de Irenarch. declaratur.
9 *Cap. Regni circa electionem Magistri Iurati, declaratur.*
10 *Capitanei ad Guerram officium, pertinet ad Barones.*
11 *Alguzerios, & Nuntios creare, ad Barones spectat.*
12 *Electio prædictorum de consuetudine ad Vniuersitates spectare solet.*
12 *Vniuersitas si eligit, habet onus soluendi salarium.*
14 *Vniuersitas si eligit, tenetur de mala electione.*
15 *Stipendia ad Iustitiam pertinentia a Barone soluenda sunt*
15 *Custodia nocturna, si spectet ad Deputatos ab Vniuersitate, an Officialis possit turbare.*

mittendo suam familiam.

17 *Iurisdictio cumulatiuè, & non priuatiuè concessa dicitur.*

18 *Interesse secundarium, an attendendum sit.*

16 *Custodes possunt ponere etiam habentes interesse in consequentiam.*

20 *Custodes in suis agris, & defensis, quilibet eligere potest absque Baronis licentia.*

21 *Prohibere quilibet potest, ne quis ingrediatur fundum suum.*

22 *Custodes qui non sunt Deputati à Barone, & eius Officialis sine licentia, non possunt animalia intercipere, & pignorare.*

23 *Custodes electi à Barone habent maiorem fidē, quam si à Priuate eligantur.*

CAPVT LXX.

Continuando materiam præcedentis quęstionis, circa intelligentiam huius prag. mandantis, vt Barones in electione Officialium Vniuersitatis, se intromittere non debeant; limitaui, hoc non procedere in creatione Magistri Iurati, qui licèt soleat esse de Re-
1 gimine, & caput illius tamen quia habet etiam annexam quamdam iurisdictionem, ut dicam, vbi ex priuilegio, vel consuetudine adest tale officium, propterea non ad Vniuersitates, sed ad Barones talis electio spectat, cùm exercitium cuiuslibet iurisdictionis Vniuersitatibus prohibitum sit,
2 vt in Const. Regni cum satis, & in indiuiduo extat cap. Regni incip. Ad quietem.

Cumquè articulus iste, quem cursim tetigi, maiori declaratione indigeat, ideò plenius explicando dico, Magistrum Iuratum ob auctoritatem istius officij, circumscriptis pertinentibus ad administrationem publicam, habere facultatem cri-
3 mina denunciandi: & omnes malefactores explorandi, *Doct. in l. Diuus ff. de custo. reer. exhibit. Campan. in d. cap. Ad quietem, Franch. decis. 43.* ità quod si perscrutari neglexerit, vel dissimulaveret, grauitèr vti præuaricator puniri posset; *Me-
4 noch. de arbitrar. Iud. casu 323. Farin q. 4. nu. 17. Boss. nu. 17. tit. de denunciat.* & adeò obligat officium; vt etiam si delinquentes essent sui consan-
5 guinei, habet necessitatem denunciandi; & capiendi, *Dec. & Cagnol. in l. culpa caret ff. de reg. iur. Muta super pragmat. Sicil. tit. 27. num. 8. Farin. q. 51. num. 47.* Persequutio enim omnium inquisitorum, & contumacium, ad eum spectat cum sua familia capere, & Ciuitatem nocte custodire, ideò
6 dicitur habere facultatem Præfecti Vigilum toto *tit. de offic. Praefect. Vigilum.*

Sed aduerte, quod circumscripto hoc muneris officio Magistri Iurati; electio deputatorum ad denuncianda crimina, & malefactores capiendos,
7 omniumque seruientium, ad exequutionem Iustitiæ ad Barones pertinet, & non ad Vniuersitates, *Luc. de Penn. in l. hac prudentissima C. quid. muner. lib. 10. ex Auth. de defensoribus Ciuit. §. deindè, Angel. de malefic. verbo nec non ad denunciam,* & communiter reprehenditur *Bart. qui
8 in l. 1. C. de Irenarch. lib. 11.* dixit, ad Vniuersitates pertinere, sed saluari potest, vbi ex consuetudine haberent hanc prærogatiuam, & sic intelligendum est etiam aliud cap. Regni item statui-
9 mus, quod officium Magistri Iurati, disponens tale munus pertinere ad Vniuersitates, quod de directo pugnat cum alio cap. Ad quietem supra citato; nàm concordantur, si Vniuersitas consequuta fuerit ex priuilegio, uel consuetudine facultatē eligendi, aut in terris demanialibus, & non aliàs.

Et propterea electio Magistri Iurati, seu Camberlinghi, quem sic etiam in Regno nominari solent, vel Capitanei de Guerram, ad Barones spec-
10 tat, *Auend. de exeq. mand. Reg. cap. 1. nu. 1 1. fic.* & creare Nuntios, *Alguzeries, Specul. tit. de citatien. §. sequitur, Cassan. in Consuet. Burb. rubr. 1.
11 §. 6. & in Catal. Gloria Mundi par. 7. consid. 31.* Isti enim qui vacant officio pertinente ad exequutionem Iustitiæ, meri, aut mixti Imperij, vti accessorij ab ipso Principe, & suis Feudatarijs dependere debent, quia de ipsius familia esse dicuntur.

Quando verò, vt dixi, ex priuilegio, uel legitima consuetudine ad Vniuersitates spectet electio, vt quasi in omnibus locis obseruari vidi, ea atten-
12 denda est, & benè vltra supra citatos, *Auend. d. cap. 1. nu. 1 1. vers. si verò creantur à Ciuitatibus.* Et hoc casu Vniuersitas habet munus; & onus; nàm si eligit, ipsa salarium Camberlingo præsta-
13 re debet, *Io: de Platea in l. fin. C. de erogat. milit. Annone lib. 12. Escobar de ratiocin. cap. 26. ex n.
14 16.* Et similiter quia elegit, de mala electione tenetur, *l. 1. C. de peric. nomina. lib. 11.* & latè *Gizzar. dec. 31.* Si autem Baro eligat suo sumptu Mi-
15 nistri Iustitiæ exercere debent, *Garsia de expens. cap. 21. Auend. cap. 26.*

Non omittam, quod in facti contingentia accidit supra hac materia in Ciuitate Neritoni Prouinciæ Hydruntinæ, quæ habet hanc facultatem eligendi Cambetlingum, qui nocte præcipuè exercet cum sua familia officium capiendi delinquentes, & contumaces, & dùm Officialis nocte uolebat aliquos suos famulos mittere pro capiēdis certis inquisitis, Vniuersitas conquerebatur, quod cum cura custodiendi Ciuitatem, & capiēdi delinquentes spectaret ad officium dicti Camberlinghi, Officialis se ingerere non debebat, nocturno tempore, turbando exercitium spectans ad personam electam ab ipsa Vniuersitate, & quisque debet suo esse contentus, & alterum non
16 turbare, *ad tex. in l. 4. C. fin. regund. pragm. 1. de iurisd. inuicem non turb.* & similem controuersiā audiui in multis alijs locis agitatam.

Ex aduerso dicebatur, dictam prærogatiuam, & officium non censeri priuatiue concessum ad Regem, & suos Barones, qui vicem eius tenent, ex vulgata conclusione, Omnem concessionem
17 cumulatiuè factam præsumi, *l. 1. C. de offic. Pref. Vrb. Guttier. pract. quest. cap. 24. lib. 3.* cum coacerua tis, tantò magis cùm quicquam non detrahebatur ab officio Camberlinghi, vt prohiberetur eius exercitium, sed coadiuuabatur familia pro Curiæ interesse, & quod iure fieri possit, probat *tex. singularis in l. si ità legatus §. Dominus
18 proprietatis ff. de usu, & habit.* ubi disponitur, usufructuarium turbari non deberi à proprietario in usu, & usufructu fundi, introeundo in eum, uel custodes apponendo, nisi haberet proprietatius aliquod prætensum interesse secundarium, nè arbores scindantur, uel quid simile, *vt Doct.*

ibi

ibi notant, Nam si non sit ad æmulationem potest
19 quis alios custodes, & familiam coaceruare, *vt Papiens. in sua praxi in libello de Confessor. act. in art. seruit. personal. Ripa de peste par. 3. nu. 430. Capyc. decis. 27.* & est propositio, quæ conducit ad determinationem multarum quæstionum, & sic pro Officiali fuit iudicatum, vt vna cum Camberlingo; liceret familiam suam noctis tempore mittere pro capiendis inquisitis. De iure autem custodia nocturna, an spectet ad Vniuersitatem, vel ad Baronem, vide latè *per Montan. pragm. 2. nu. 90. de Admin. Vniuers.*

Postremò erit inuestigandum, an potestas eligendi custodes in nemoribus, defensis Vniuersi-
20 tatum, vel in fundis; & pratis publicis, seù in locis, ac vineis priuatis, possit absque Baronum licentia ab Vniuersitate, & ipsorum locorum Dominis exerceri, & videtur, quod sic, nàm ad Dominos spectat suos agros custodire, & effectus est domini, *Pelyn. in cap. de quarta num. 27. de praescript. Affl. decis. 167.* & quod iure liceat, probat *tex. in l. si ita §. mulier ff. de fundo instruct.* potest enim Vniuersitas, & quilibet rem suam, & fundos cu-
21 stodiri facere, & alios ab ingressu prohibere dicit *tex. in l. quaesitum §. salarium ff. de fundo instr. §. plane instit. de rer. diuis.* Quæ propositio non habet difficultatem, sed simpliciter eam intelligere debes, vt custodes custodiant, & coerceant alios ab ingressu, Verùm si isti vltrà manus appo-
22 nere vellent, carcerando personas damnum facientes, vel propœna pignorare, aut animalia capere; Hæc equidem impunè exequi non poterint, si à Barone, & eius Officiali mandatum non haberent, quia sunt actus ministerij ad iurisdictionem pertinentes, *sic Ripa de peste par. 3. nu. 114. Alex. cons. 88. in fine vol. 5. Bonifac. de damno dato nu. 27. Cassan. in Consuet. Burg. rub. 1. §. 6. num. 56.* & sic saluatur *doctrina Bal. in l. 1. nu. 2. C. locat.* qui dixit, custodes publicos posse à Republica eligi, *& Brun. cons. 101.* nàm procedit quoad meram custodiam, non quoad actus pertinentes ad Iustitiæ coerctionem. Interest ergò licentiam, & mandatum habere istos custodes, non solùm pro actu exequendi, & intercipiendi, sed quia magis eis creditur, quando sunt deputati ab habente iuris-
23 dictionem, *Ripa loco citato, Auend. d. cap. 1. nu. 17.* prout de Baiulis dicitur in pragm. 1. de offic. Baiuli, Animalia uerò io flagranti reperta ex dispositione dictæ pragmaticæ, licet in continenti capere, & ad Curiam asportare.

ARGVMENTVM.

Vniuersitas an, & quando absque Superioris assensu inter suos Ciues statuta condere possit, maximè super pertinentibus ad eius Statum, decorem, & vtilitatem.

Pœnas an possit Vniuersitas imponere super ordinationibus, quas ei absque Baronis licentia facere est permissum, & an eas sibi applicari possit, si à causis, quæ sapiunt delictum dependeant.

SVMMARIVM.

1 *Vniuersitas, quæ Superiorem recognoscit statuta condere nequit.*
2 *Statuendi potestas dependet à iurisdictione.*
3 *Vniuersitas super pertinentibus ad suum statum ordinationes facere potest.*
4 *Collegia statuere possunt in pertinentibus ad ea.*
5 *Statuere potest Vniuersitas, vt Rustici non teneantur ad excubias, & deferentes victualia sint immunes à vectigali.*
6 *Vniuersitas statuere potest, vt etiam Priuilegiati sunt sint immunes ab onere conducendi victualia fauore Annonæ.*
7 *Vniuersitas potest Ciues grauare ad excubias, & custodiendas portas Ciuitatis.*
8 *Salarium nouum non solitum, Vniuersitas statuere non potest sine assensu Principis.*
9 *Præmium capienti Bannitos, Vniuersitas imponere nequit.*
10 *Expensa pro spectaculis, & pro Ecclesijs fundandis, fieri non possunt sine Principis licentia.*
11 *Pœnarum impositio, an sit iurisdictionis, & sine Baronis licentia impune ad Vniuersitate indici possint.*
12 *Pœnæ conuentionales sine alia auctoritate à partibus imponi possunt.*
13 *Pœna descendens ex delicto, Fisco debetur, & eum eius auctoritate imponenda est.*
14 *Consuetudo an possit esse legitima sine auctoritate Principis.*

CAPVT LXXI.

Obitèr articulum de iure satis controuersum tetigi *in praec. tract. nu. 100.* an Vniuersitas absque Baronis licentia, ordinationes, & statuta pœnalia inter ipsos ciues pro recta administratione bonorum ipsius Vniuersitatis, ac statu ciuium, eorum commoditate, & vtilitate facere possit. Et ad quæstionem, si iure liceat statuta condere respondeo, Doct. aliquos tenuisse quod Vniuersitates, quæ Superiorē
1 recognoscunt regularitèr, sine Principis licentia ordinationes facere nequeunt, vt ex eis ciues ligari possint, quamuis ad statum ipsorum ciuium essent pertinentes, *sic Bart. in l. omnes populi ff. de iust. & iur. & Ias. nu. 33. Ripa in suis respons. tit. de legib. cap. 2. Franc. Marc. decis. 802. vol. 1.* cum statuendi potestas dependeat à iurisdictio-
2 ne, *glo. in l. 1. ff. de iurisd. omn. iud. & in l. priuatorum C. eod. tit.* Alij autem contrariam opinionem esse veriorem, & magis receptam responderunt, vt statuta non possint facere circa actinentia ad Iustitiam, nàm ea spectant ad iurisdictionem, sed circa ea, quæ requirunt, & habent respectum
3 principaliter ad Politicam, possunt Vniuersitates congregato Concilio, concludere, & legem inter eos ponere, prout voluerint, *Bal. in l. 1. C. quae sit longa Consuet. Affl. in prohem. Constit. Regni q. 3. Franch. decis. 2. num. 30. Auend. de exeq. mand. cap. 19. nu. 3. Tiraq. de primog. quaest. 16.* Indè etiā Collegijs, & Cōfraternitatibus licitum est statue-
4 re super illis, quæ pertinent ad artem, & professionem suam, *Doct. in l. fin. C. de iurisd. omn. iud.*

vide Cravet. de antiqut. tempor. fol. 134. & quæ dixi *in praced tractat. pragmatica* 1. *ex num.* 194.

ARGVMENTVM.

Parlamentum, seù Concilium Vniuersitatis super creatione suorum Administratorum, quæ sollemnia requirat, nè impugnari possit, notantur.

SVMMARIVM.

1 *Barones sæpè procurant, vt aliqui ciues dicant de nullitate Parlamenti, quando electio non fuit facta ad votum eorum.*
2 *Consuetudo Regionis est obseruanda in electione Officialium Vniuersitatis.*
3 *Mutanda non sunt, quæ antiquam habuerunt obseruantiam.*
4 *Parlamento debent præcedere præconia pulsatio campanæ, & edicta affigi denunciando Populo, qua die fiet electio.*
5 *Parlamentum factum die non statuta est nullum.*
6 *Electio fieri potest die festiuo.*
7 *Parlamenta publica fieri possunt in Ecclesijs.*
8 *Electio fieri non potest absque Officialis loci præsentia.*
9 *Parlamentum publicum contra Baronem pro lite mouenda, an possit congregari sine licentia Officialis loci remissiuè.*
10 *Sindicus, & maior pars decurionum in parlamentis interuenire debent.*
11 *Parlamenta fieri debent in loco solito, nisi ex legitima causa præcedente decreto.*
12 *Parlamenta requirit duas partes, vel saltem maiorem ciuium, si tamen citati venire neglexerint non erit nullum.*
13 *Sindicus, vel primus Decurionum proponere debet Regimen, & primam dat vocem superiora.*
14 *Ciues in Parlamento dant vocem, & à Dignioribus, & Senioribus incipiendum est.*
15 *Ciuium vota, ab Ordinario Vniuersitatis Cancellario scribi debent.*
16 *Maior pars votorum, præfertur minori, quamuis seniori.*
17 *Sanior pars attenditur, quando voces sunt pares.*
18 *Ciuis diues electus in officio, pauperi præfertur, sic Nobilis humili, & literatus Idioto.*
19 *Vocem actiuam, vel passiuam, quæ personæ non habeant, remissiuè.*
20 *Oppositione facta in parlamento, nè aliquis Ciuis admittatur, tanquam inhabilis, non est supersedendum in electione, si in promptu non docetur de inhabilitate.*
21 *Electio si perfici non possint statuta die, potest fieri die sequenti, vel alia, sine alijs præconijs solitis, dummodò dies illa populo denunciatur.*
22 *Aerarius Baronis anni præcedentis eligi non potest Officialis Vniuersitatis in anno sequenti, si electio Aerariatus spectat Vniuersitati.*
23 *Vacatio datur in oneribus ad alia.*
24 *Ciuis potest eodem anno tribus Vniuersitatis Officijs onerari, si incompatibilia non sint.*

CAPVT LXXII.

Finalitèr super verbis istius Pragmaticæ, quæ dictant: (Audiuimus Barones in dies nouas exactiones, varias impositiones, & angarias imponere; & vt prædicta facilius consequi possint, Sindicos, Electos, & alios Vniuersitatum Officiales ad eorum libitum eligunt, aut eligi procurant, quod satis iniquum esse cognoscimus) tota ergò vis Baronum; iuxtà verba pragmaticæ consistit, vt nos etiam vidimus, scimus, & testamur, quod singulis annis ad votum ipsorum electio fiat, & quando non sic euenit, quia reperiun-
1 tur electæ personæ, quæ resistere, & ab angarijs, & grauaminibus ipsorum, iura ciuium defendere possunt, procurant, vt aliqui ex ciuibus suis adhærentibus opponant de nullitate Parlamenti, vt iterum electio fiat, & continuæ sunt istæ disceptationes apud Superiores. Indè pauperes Vniuersitates, nè potentia Baronum præualeat, & uota ipsorum possint esse libera, tanto dispendio Commissarios, ac Regios Officiales ad faciendam electionem procurant. Ad euitandas enim nullitates, breuitèr uolui adnotare, quę sollemnia sint necessaria ad conuocandum Parlamentum, pro facienda electione, dùm iurè omnes ciues sint audiendi, & quæ personæ sint reijciendæ. Et licèt *Montan. in pragm.* 2. *de admin. Vniuers.* alijque diffusè tractauerint, aliqua alia adijciam, succinctè reassumendo, quæ adimpleri oporteant, dùm pluriès hoc munus electionis faciendæ mihi fuerit iniunctum.

Ad primum articulum est anteà notandum de iure communi, & Regni esse dispositum, Consue-
2 tudinem Regionis in hac materia esse seruandā, *l. obseruare C. de Decurion. l. fin. C. de iure fisci lib.* 10. & *pragm.* 2. *de admin. Vniuer.* quæ consuetudines, & sollemnitates; diuersimodè reperiuntur, & infinitus est modus obseruationis, omni enim casu, non sunt mutanda, quæ antiquam ha-
3 bent traditionem, vt ait *text. in l. minime ff. de legib.* Tempus tamen, & dies conuocationis Parlamenti, quando erit explendum ad notitiam totius Populi deuenire debet, maximè si statutū, & solito tempore ob aliquod impedimentum non esset celebratum, cùm in mense Augusti cuiuslibet anni regulariter tales electiones fieri solent. Quomodocunque sit fieri debent per dies priùs præconia, & vbi solitum est debent affigi edicta in
4 locis publicis, denunciando Populo, actum electionis faciendæ tali die, vel per diem antea pulsari campana solita ad Parlamentum, Mos ergo, & sollemnitas circa conuocationem attendenda est, *glos. in rubr. C. quemad. ciuil. mun. sunt indic. lib.* 10. *l. nominationum C. de Decur. lib.* 10. & ibi *Luc.* & *le de Plat. Ripa in suis respons. tit. de rescrip. cap.* 21. Et si alia die, quam indicta fieret Parlamentum esset nullum, *Bart. in l. aut qui alter §. fors ff. quod vi, arg. ex l. si eo tempore C. de remiss. pign.* Nec refert, diem esse festiuum, nàm cum tractetur de causa publica, receptum est, vt
6 actus valeat, *Specul. tit. de ferijs §. sequitur vers. porro*

porrò, Et fieri potest etiam in Ecclesijs, vbi solitum
7 est, *Nauar. in Comment. de orat. & hor. can. cap. 5. num. 31.* cum resistat dispositio *Can. vbi non erit consuetudo cap. decet de immun. Eccles. in 6. iuncta glo. in verbo processus.*
Conuocato Populo, obtenta priùs licentia ab
8 Officiali loci, vel cum eius præsentia, quæ necessaria est, *vt Franc. decis. 446. Ann. sing. 367. Guid. Pap. decis. 106. & 631.* etiam si esset tractandum aliquod contra Baronem de lite mouenda, *Alber. in l. 1. §. fin. ff. de decr. ab ord. fac.* licèt super hoc
9 articulo Doct. varia dixere, vt est videre per *Auend. de exeq. mand. Reg. cap. 19. nu. 7. Montan. d. prag. 2. ex nu. 264.* & nouissimè latius *per D. Reg. Tapiam decis. 10.* Sindicus, vel maior de Regimine cum decurionibus, qui omnes sunt vocandi, &
10 interuenire debent, si legitimè non sint impediti, aliàs esset nullitas, *vt Abb. in cap. quod sicut de elect. Auend. loco citato nu. 14.* debent accedere ad locum solitum, nàm in alia parte non debet
11 fieri mutatio, nisi ex legitima causa, decreto præcedente, *l. 2. C. de Decur. Montauar. supra citato loco n. 339.* Et expectato, quod interueniat maior pars ciuium, saltem duæ partes Populi, *vt Napod. in probem. Consuet. nu. 14. Capyc. decis. 4.* verum
12 si citati, & vocati more solito, vt suprà dixi neglexerint, vel noluerint venire, culpa ipsorum nullitatem non induceret, *Franc. Marc. decis. 1341. & decis. 1336. Mastril. de Magist. lib. 5. cap. 14. nu. 35.* & propterea licèt non interueniat numerus maioris partis non noceret; Proponet ergò Sindicus vel eo non existente primus ex Decurioni-
13 bus electionem noui Regiminis significando, & nominando personas, quas expedire Vniuersitati videbitur, Officiales creari pro administratione, & dabit primò suam vocem, & deindè ordine successiuo Decuriones, *vt Specul. tit. de locato §. sequitur, Boer. decis. 1.* & posteà de conuenientia
14 digniores, & senes ciues consequutiuè loquētur, vel oppugnando propositionem factam, *Felyn. in cap. statuimus de maior. & obed. Doct. in l. 1. ff. de alb. scrib. Ausl. in cap. 44. Pretorum, glos. 1. Gars. de Nobil. glo. 35. nu. 69.* Et vota omnium ab ordinario Cancellerio describi debent, & si erit dispa-
15 ritas, quia alij nominauerint certas personas, & alij diuersas omnium voces, & suffragia separatè notentur, & posteà facta numeratione præfertur, qui habet maiora suffragia, *l. quod maior ff.*
16 *ad municip. C. factum à maiori parte de reg. iur. in 6. Doct. in l. nulli ff. quod cuiusque Vniuers.*
Si autem electio fieret per scrutinia secreta, per ballottas, quod obseruatur, quando electio fit à Deputatis ad faciendum Parlamentum, & tùnc similiter attenditur maior numerus approbantium, *Franch. decis. 609.* nec distinguenda est qualitas personarum, an sit dignior, vel sanior, vt ea præualeat maiori numero, sed si pares sunt voces præualet, vbi concurrunt vota personarum
17 grauium, *Thes. decis. 1. nu. 7. ex glos. in l. item si vnus §. principaliter ff. de recept. arb. Bellug. in Spec. Princip. rub. 10. nu. 13. Add. ad Capyc. decis. 152.* Verùm quando causa introducitur in Sac. Consilio, cuius authoritas, & arbitrium est magnum; vidi habuisse respectum ad qualitatem eligentium, & personarum electarum; potiùs quam ad numerum: Hinc de iure Nobiles, Diui-
18 tes, Litterati, & Originarij, alijs præferuntur, *l. honores ff. de Decur. l. ad subeunda C. eod. tit. lib. 10. Auth. Præsides C. de Episc. aud. Guttier. cons. 31. & latius Palaz. in cap. per vestras §. 9. nu. 7.*
Personas verò, quæ in electione horū Officialium non habent vocem actiuam, vel passiuam numeraui in *præc. tract. ex nu. 126. & vide Add.*
19 *ad Frāch. decis. 210. Fontan. de pact. nupt. tom. 1. glos. 10. claus. 4. part. 1. ex num. 126. Cabed. decis. 84. part. 2.*
Vlteriùs quid si fuerit in parlamento oppositū aduersus multas personas, nè illorum voces admitterentur vti inhabiles, an sit supersedendum, quousquè cognoscatur, si exceptiones subsistant,
20 & videtur esse priùs cognoscendum de ijs, vti præiudicialibus, nam dum attenditur numerus vocantium, meliùs est in tempus occurrere, quā post uoces receptas discutere, ut illarum non habeatur ratio. Contrarium tamen obseruaui, quod dùm in promptu non constet de oppositis, non est impediendus actus introductus electionis, sed reseruanda erit in calculo electionis perficiendę, *ex Abb. in cap. cum Romana de elect.* & conferūt adducta *per Cepoll. caut. 252.*
Quid si statuta die Parlamentum electionis perfici non possit; propter diuersas oppositiones, & impedimenta, an die sequenti, uel alia destina-
21 ta sit continuanda, uel sint faciendæ nouæ præconizationes. Dic sufficere, ut denuncietur Populo dies sequens, uel alia absque noua sollemnitate, cùm sufficiat illis fuisse notificatos, *Innoc. Bald. & alis in cap. quia propter. de elect. Barz. plenè decis. 58.*
Item in facto fuit electus in Sindicum, persona, quæ anno præcedenti gesserat officium Aerariatus, & contendebat non fuisse iuridicam, cum
22 uacationis tempore gaudere deberet, *iuxtà l. 2. C. de mun. & hon. non contin. lib. 10.* Et licèt respōdebatur uacationem procedere ad officia spectantia ad Vniuersitatem, & non ad diuersa, ut in terminis Aerariatus, dixit *Præs. de Franch. dec. 210. in fine.* Replicaui, ueram esse obiectionem, si electio Aerarij fuisset facta à Barone, ut asserit *Franch.* sed in casu controuerso electio illa spectabat ad Vniuersitatem, & inter onera illius hoc computabatur, ità quod Vniuersitas tenebatur de mala electione, ut *Gizzar. decis. 31.* & cum reputetur onus spectans ad Vniuersitatem, licèt nō sit officium pertinens ad Regimen ipsius, tamen datur uocatio etiam in alijs oneribus ad alia, *Ca-*
23 *pyc. decis. 118. nu. 2. cum, ibi allegatis.* Et per hæc concessimus uocationem, limitando in hoc casu dictam *decis. Franch.* non sibi uendicare locum hoc casu ad quod est aduertendum.
Insuper an eodem anno, quis possit onerari pluribus officijs ad Vniuersitatem spectantibus, *tex. in §. item tria onera tutelæ instit. de excus. tutor.* decidit posse usque ad tria onera tutelæ quis
24 grauari; Et si tutela, quæ est munus publicum auctoritate, sed utilitate priuatum quis substinere cogitur, fortiùs ea, quæ auctoritate, & utilitate publica sunt, si incompatibilia non sint, *vide Doct. in l. 1. C. quemadm. ciuil. muner. indic. lib. 10. Cancer. lib. 3. var. resol. cap. 8. nu. 96.*

AR-

ARGVMENTVM

Ius pascendi, an singulis vt singulis ciuibus, vel vti uniuersis competat, ita quod maior pars ciuium alijs præiudicare possit, & sic præsentes, absentibus, & successoribus noceant.

SVMMARIVM

1 *PAscendi ius in demanialibus Vniuersitatum, competit ciuibus singulis vt singulis.*

2 *Maioris partis consensus, non attenditur in ijs quæ pertinent ad singulos vt singulos, sed quilibet dissentire poterit.*

3 *Tacitus, vel expressus consensus ciuium, quando noceat Vniuersitati.*

4 *Quasi possessio quæritur Baroni contra Vniuersitatem ex multiplicitate gestorum contra ciues.*

5 *Vniuersitas non dicitur delinquere nisi congregato Consilio omnes consentierint.*

6 *Ciues, si priuilegio vniuersali contrauenerint, an præiudicent omnibus, si actus sint multiplices.*

7 *In pertinentibus singulis vt singulis, factum aliorum non nocet successoribus, licet actus fuerint multiplices.*

8 *Ius pascendi competit ciuibus à primeua destinatione pro viuere omnium ciuium, & comoditate.*

9 *In pertinentibus singulis vt singulis, quilibet venit iure proprio.*

10 *Concessiones tot præsumuntur factæ, quot sunt ciues super materia iuris pascendi.*

22 *Nascituris non potest præiudicari in pertinentibus ad singulos.*

12 *Prædecessores non possunt præiudicare successoribus in fideicommissis, & feudalibus.*

14 *Priuilegio concesso Vniuersitati, quando possit præiudicari, declaratur.*

14 *Immemorabilis licèt præsumat omnia sollemnia, non nocet in pertinentibus singulis, vt singulis.*

15 *Immemorabilis nil releuat, quando verus titulus non potest concedi.*

16 *Assensus Regius supplet sollemnitates, sed non præiudicat ei, cui ius est quæsitum.*

17 *Sententia afficit successores, quia est actus necessarius.*

CAPVT LXXIII.

STatuit hæc pragmatica, vt Barones in territorijs Vniuersitatum communibus, aut particularibus nouas defensas, clausuras, vel forestas non faciant, absque expresso consensu vassallorum, aliorumque communionem, vel ius aliud forsan habentium, ac Viceregis assensu. Quem textum latè pluribus quæstionibus in præc. tract. exornaui, Nunc vtilem, ac quotidianum articulum, quem obiter tetigi, explicabo; Dixi inquàm, quod cùm ius pascendi in territorijs demanialibus Vniuersitatum competat singu-
1 lis vt singulis ciuibus, ideò *tex.* noster in concedendo aliquod territorium Baroni, vt id claudere
possit, uel forestam facere, requirit consensum
omnium, nec sufficit voluntas maioris partis ciuium, nàm licèt factum à maiori parte sit attendendum, *cap. factum de reg. iur. in 6. l. quod maior ff. ad municip.* tamen super ijs, quæ pertinent de iure, vel consuetudine, aut priuilegio ciuibus vt
singulis, vno reluctante actus sustineri nequit, &
2 si aliqui non interfuerint vti absentes, aut non
conuocati, poterint contradicere, vel successores nascituri hanc facultatem impugnandi habebunt, *l. & suum heredem ff. de pactis, l. per fundum ff. de seruit. rust. præd. & ibi Doct.*

Quæ quidem quæstio plurièṡ mihi accidit defendenda in Sac. Consilio inter Vniuersitates Cāpanæ, & S. Blasij, & difficultas est; An expressus ciuium consensus, vel tacitus in patiendo actus præiudiciales, contra eorum pascua nocere possint omnibus etiam absentibus, & successoribus, vt quæratur quasi possessio, & exindè ad beneficiū Baronum præscriptio contra ciues.

Ex parte ipsorum Baronum dici posset; quod si vassalli expresse, vel tacitè in actibus præiudicialibus iuris pascendi ipsis subditis competentibus acquieuerint, dùm forte Baro claudit aliquā partem territorij, faciendo forestam, & prohibeat illos à pastu, ex frequentatis actibus, & tantis, qui
3 Iudicis arbitrio considerari poterunt, vt ij in notitiam totius Populi deuenerint, potest causari ius quasi possessionis, & præscriptionis, ut longissimo tempore tutus sit Baro, & molestari nequeat, quia factum ciuium publicò præiudicat, cùm Vniuersitas nil aliud sit, quàm hominum congregatio: Si ergò ista hominum Vniuersitas tacitè, vel expressè suo iuri renunciat, data legitima præscriptione, suo beneficio priuari potest, *glos. in l. sicut §. si quid Vniuersitatis ff. quod cuiusque Vniuers. Boer. dec. 125. nu. 5. Cæpol. de seru. tit. de furno art. 2. Guid. Pap. dec. 298. & Thes. decis. 16. nu. 7.* ubi
de Barone faciente proclamata, nè quis ad tale
4 territorium accedat, uel ad piscandum, aut ad molendum, nisi in suis molendinis, tapetis, & similibus, quod si ijs proclamationibus uassalli acquieuerint, & consenserint, ex frequentatis actibus Baroni quasi possessio quæritur, nàm sicuti ex facto ciuium quæritur ius Vniuersitati, ut dixi supra c. 6. sic etiam eorum facto amittitur, ut & latiùs *Marc. Ant. Eugen. cons. 41. à nu. 68.* Et licèt
aliqui opinionis fuerint, factum ciuium non no-
5 cere Vniuersitati, nisi habita vera notitia, & congregata simul, procedit in delictis, sed quando actus sunt multiplices, dato longi temporis curriculo, idem operatur scientia uera, quàm præsumpta, *Nacta cons. 639. nu. 187. Crau. consil. 55. Brun. consil. 28. Capic. dec. 209. num. 29.* & latius *Surd. cons. 38. lib. 1* Indè licèt singulares personæ
6 de Vniuersitate priuilegio immunitatis Ciuitati concesso contrauenerint non nocet singulis, *Bertrand. cons. 200. Paris. cons. 105. lib. 4. Ioseph. Lud. decis. Perus. 98.* Si tamen maior pars pluribus; & successiuis actibus contraueniat, absque dubio omnibus præiudicium infertur, *And. de Barul. in l. 1. C. de ijs qui spont. mun. suben. & Abbas cons. 18. lib. 2.* respondit contra Ciuitatem Huxani habentem immunitatem non soluendi uectigal,

tran-

transeundo suos ciues per illud territorium, quod dùm homines illius voluntariè multis annis soluerint, & actus fuerit multiplicatus, ità quod omnes de Ciuitate potuerint notitiam habere, ius parti contrariæ quæsitum erat, & sequuntur H e on. de Monte tract. fin. regund. cap. 72. Hier. à Laurent. dec. 165. nu. 4. & Cravet de antiq. tempor. part. 4. nu. 206 in terminis dixit, quod si baro prohibuerit personas, ne accedant ad talem locum, ad venandum, piscandum ligna cedendum, & similia, si actus fuerint multiplices, & alij de co nmunitate consenserint, & passi fuerint tacitè; vel expressè, præiudicium Vniuersis infertur.

Contraria tamen opinio verior est in casu nostro, & cum sequenti distinctione superius allegata saluantur, Nempè, aut tractatur in pertinentibus singulis vt Vniuersis, quæ multa sunt, quæ de iure, consuetudine, aut priuilegio Vniuersitates tenent, & tùnc procedit prima opinio; Si verò aliquod ius spectet singulis vt singulis, eo casu per
7 multiplices actus contrarios, per maiorem partē ciuium gestos alijs non præiudicatur, adeò quod etiam si per omnes fiant, non afficitur nocumentū absentibus, aut successoribus.

Et primò supponimus, ius pascendi in bonis demanialibus Vniuersitatis communibus, vel particularibus, de iure ciuibus competere singulis vt singulis, & non vt vniuersis, nàm à primeua destinatione ista bona fuerunt concessa pro viuere, & comoditate singulorum, præsentium, & futu
8 rorum ciuium; & ideò ius pascendi dicitur competere singulis vt singulis, Capol. de seruit. tit. de iure pascendi, Affl. dec. 400. Capyc. decis. 4. Fräc. decis. 197. & 501. num. 3. & Surd. decis. 226. in princ.

Hac ergò conclusione supposita, si Baro consentiente maiore parte ciuium, aliquā partem territorij Vniuersitatis claudere voluerit, & facere forestam, vel defensam, quilibet eorum, qui non
9 consentijt, iure proprio comparere poterit, & cōcessionem annullare, Idemque si tacitè per actus contrarios, vel patientiam ciuium Baro intrusus fuerit, quamquam fuissent multiplices actus aduersatiui, qui regulariter publico nocere potuerint, vt in principio diximus, tamen cum ius pascendi non respeciat publicum, sed singulos, quilibet prætendere potuerit ignorantiam facti, vel iuris dubij, & petere libertatem pascendi in territorio occupato.

Assumptum probatur, quod quilibet venit iure proprio, nàm quot ciues sunt, tot à Rege præsu-
10 muntur factæ concessiones, & donationes insolidum, Anend. de exeq. mand. Regum cap. 12. num. 30. cum seq. qui infert; quod etiam si congregato Concilio omnes conuenirent, hæredes consentiētium non possent contrauenire, sed alij nascentes habebunt ius infringendi, Bertrand. conf. 4. vol.
11 2. Castrens. in l. si pecuniam nu. 11. ff. de reb. cred. Couar. var. resol. cap. 18. nu. 2. lib. 2. Oldrad. cons. 95. Menoch. cons. 161. & similiter negligentia, aut patientia multorum, alijs non refragabitur, l. si arrogata versic. pen. ff. de adop. ità Suarez in quæst. Maior. num. 18. Molina de primog. lib. 4. cap. 40. nu. 84. Peregr. cons. 18. Ad instar eorum, quæ tra-
12 duntur de bonis maioratus, feudalibus, & fideicommissarijs, quæ in præiudicium successorum,

qui iure proprio ad dicta bona veniunt, non præscribuntur, Gabr. Roman. concl. 13. tit. de præscrip. Ari. Pinell. in rep. auth. nisi tricennalem C. de bon. mater. nu. 35. Mier. de Maior. par. 4. q. 2. Tiraq. de retr. lib. 2 § 1. glos. 2. nu. 49. & Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 13. ex nu. 380. similem quæstionem attingendo de priuilegio concesso Vniuersitati, & ciuibus an possit per Vniuersitatem, & ciues alijs præiudicari, & renunciari, primùm explican-
13 do quando priuilegium censeatur datum fauore communitatis, vel singulorum, iuxtà posita per Doct. in l Ciuitatibus ff. de leg. 1. & in l. ciuibus ff. de reb. dub. & Menoch. de præsumpt. lib. 4. cap. 5. cum seq. concludit, quod concessa singulis vt singulis, nullo iure auferri possunt à communitate, neque à Principe, & ante eum Garsia de Nobil. glos. 6. ex nu. 38.

Et adeò solida est hæc resolutio, vt licèt de iure præscriptio immemorabilis habeat locum munitissimi priuilegij, Assensu Règio vallata, & omnes præsumat sollemnitates, vt abunde declarani pragm. 1. tamen nota hoc singulare axioma, non habere effectum in hoc casu immemorabilem,
14 vt noceat non consentientibus, vel successoribus nàm procedit regula, lapsum tanti temporis præsumere interuenisse omnia, quæ ad legitimam acquisitionem sunt necessaria, quando præscriptio posset considerari decursa, vt quia aduersus aliquos currere incepisset, & fuisset continuata contra succedentes in locum illorum. Sed in casu proposito, cum aduersus absentes, & nascituros non hæredes consentientium, nunquàm incipiat præscriptio, nunquàm dici potest, ex nullo temporis lapsu fuisse ius quæsitum ex aduerso: Item possessio immemorabilis non habet vim tituli,
15 quando per rerum naturam titulus interuenire non potuit, Valasc. consul. 112. nu. 15. Gabr. conf. 163. nu. 16. Cancer. cap. 3. tit. de priuil. lib. 3. num. 25. Garsia de Nobil glo. 12. nu. 80. Peregr. consil. 28. & in tract. de iure fisci tit. de præscript. nu. 17.

Et licèt regulariter præscriptio facta contra Vniuersitatem successoribus noceat, vt dixi in prac. tract. pragm. 1. nu 205. limitatur in casu, quo ius insolidū competat singulis, Fontanel. de pact. nupt. claus. 3. glos. 2. nu. 18. Thes. decis. 239. num. 9. in fine, Corn. cons. 142. lib. 2. Alex. cons. 68. lib. 2. Gaill. obseruat. 60. nu. 14. lib. 2.

Insupèr, quamuis Regius assensus esset impetratus super concessione facta à maiori parte ciuium Baroni, non per hoc præclusa est via alijs vtendi iure suo, nàm Assensus supplet sollemnitates, non tamen tollit ius cuiquam, nec sanat
16 nullitates, Franch. decis. 302. n. 11. de Ponte cons. 5. nu. 17. quia non præsumitur Princeps iuri tertio præiudicasse, l. 2. § si quis à Principe ff. ne quid in loco publ. Proùt relaxare, & dispensare nequit super fideicommisso in præiudicium Vocatorum, vt latè Peregr. de fideic. art. 52. ex nu. 16. Sententia
17 solùm successores afficere potest, quia declarat ius non competere, quando remota collusione cum legitimo contradictore facta est, ut fusè Sfortia de fideicomm. art. 10. Ann cons. 104. vol. 2. vltra Doctor. in l. sæpè ff. de re iud. & alios adductos per Molin. de primogen. cap. 8. lib. 4. quicquid voluerit And. in cap. si vassallus num. 11. tit. si de feud. defunct. contr. nàm communis est in-

con

contrarium, vt per præfatos, & *Giurba decis. 1. ac Grassian. discept. 456.* Ex quibus resoluta est quæstio hæc, quando ius pascendi præscriptione, & ciuium consensu amitti possit, quam quidem conclusionem nota, quia omnibus casibus deseruit, in quibus de iure, vel ex priuilegio concessio ciuibus, & non Vniuersitati facta reperitur,

ARGVMENTVM.

Herbæ, & spicæ in locis apertis, an sint Baronum, vel Dominorum fundi, aut Communitatis.

Dominus territorij, an possit illud muris, vel sepibus claudere, in damnum eorum, qui vsum pascui tenebant.

Exteri ementes territoria in aliena iurisdictione, an sine fida possint herbas ibi natas facere depasci.

SVMMARIVM.

1 *Herbæ, & spicæ in locis apertis sunt Vniuersitatis, & singulorum ciuium.*

2 *Ius pascendi competit ciuibus in locis heremis, & campestribus.*

3 *Herbæ naturales in tenimento feudi nascentes, ad Baronem pertinent.*

4 *Inuestitura feudi semper fit cum concessione pascuum, in montanearum, & nemorum.*

5 *Herbæ, & spicæ, segetibus secatis sunt Dominorum territorij in fundis clausis, & nu. 8.*

6 *Barones in locis apertis habent vsum pascendi, & vltra pastus ciuium habent ius fidandi.*

7 *Pascendi ius habent vassalli in demanialibus Baronum non clausis.*

8 *Pascendi ius Barones, nec ciues prætendere possunt in locis clausis, & appatronatis.*

9 *Herbæ, & spicæ, si Domino fundi deseruiant, etiam si sint loci aperti, Baro, & Conciues iure pascendi, & fidandi priuantur.*

10 *Pascendi ius non habent Conciues, si Dominus fundi herbas vendere velit.*

11 *Quilibet claudere potest ad libitum suos fundos, nisi magnum sit territorij tenimentum, in quo ciues soliti sint depasci animalia.*

12 *Bannire sub pœna potest territorium Priuati, ne quis intret in eum.*

13 *Furtum committit, qui herbas capit à fundis priuatorum.*

14 *Exterus emens à ciue territorium, à Barone pro fida molestari non potest, si in eo territorio teneat animalia.*

15 *Priuilegium, & causa mutatur mutatione personæ.*

19 *Coloni conducentes territoria ad culturam in terra aliena, pro iure pascendi, lignandi, & aquandi, molestari non possunt.*

CAPVT LXXIV.

ANTIQVA; & inuoluta, ac magis hodie controuersa est quæstio, an Barones facultatem habeant fidandi, vel cum suis animalibus pascendi herbas, aut spicas, post segetes in fundis priuatis vassallorum, seù in communibus, & demanialibus, Vniuersitatum; Et pro vera resolutione, & dissidentium opinionum concordia, cuius sint hærbæ, & spicæ, & ad quem ius pascendi iure pertineat ad Barones, vel ad Ciues, vltrà adducta *in prac. tract. nu. 29.* sequentia afferam, pro maiori dilucidatione huius materiæ, quæ in dies occurrit disceptanda.

Prima inquam est opinio, spicas, & herbas in
terris post fructuum industrialium collectionem,
1 esse debere in pastu communi Vniuersitatis, seù
singulorum ciuium animaliũ, & Barones iure defendere non posse, nè ciues sua animalia immittant, *Io. Fabr. in rub. Inst. de lege Fusia canin. Alex. cons. 35. vol. 4. & Auen. de exeq. mand. cap. 13. nu. 8. par. 1.* Idémque statutum est in locis heremis, & campestribus, nàm similiter ius pascendi
2 ad ciues Vniuersitatis spectare stat iuris præsumptio, *Cranet. cons. 154. Couar. pract. quæst. cap. 37. Ripa in l. rem, quæ nobis ff. de aeq. possess. Vrsil. decis. 290. num. 12. Franch. decis. 197.*

Secunda fuit opinio aliorum dicentium, Ius
pascendi herbas naturales in tenimento feudi
3 pertinere ad Barones, & sic eos habere potestatẽ pascendi, vel aliis ius pastus locandi, *Lucas de Penna in l. quicumque C. de fundis limitroph. lib. 10.* & inter authoritates Baronibus competentes, posuit *Frecc. de subfeud. auth. 46.* & in omnibus
4 Inuestituris Princeps feuda concedit, cum pascuis, montaneis, & nemoribus, quæ de demanio feudi præsumuntur, *Capyc. in inuest. feud. vers. cũ pascuis, & alio vers. cum fida,* & propterea continuò Barones in eorum territorio exteros fidare solent.

Tertia est opinio, herbas esse Dominorum territorij, & sic spicas segetibus secatis, nam herba,
5 quæ in fundo meo nascitur mea est, cum omne, quod in solo nascitur solo cedat, *§. cum in suo solo instit. de rerum diuis. Doct. in l. pratum ff. de verb. signif. Franch. decis. 301. Surd. decis. 236.* Vndè Barones in prætensione fidæ, & iuris pascendi, iuris resistentiam in ijs habent, *Couar. pract. quæst. cap. 37. & Staiban cons. 87. nu. 7.*

Quid dicendum; Puto has opiniones posse fœderi concordia distinguendo conciliari: Et prima opinio vera, & magis est ab omnibus recepta, herbas in locis apertis, & campestribus in dubio esse Vniuersitatis, & ciuium, & de ipsorum demanio, nisi contraria legitima consuetudo sit in contrarium, & in ijs Baro habet vsum vt quilibet ex
6 ciuibus cum suis animalibus moderatè pascẽdi, vt explicaui *in prac. tract. pragm seq. nu. 28.* Et si pastus ciuium superabundaret vltrà eorum pinguem vsum Barones facultatem habent fidandi, vt dixi super hac *pramg. nu. 194.*

Secunda opinio saluatur, vt procedat in demanialibus feudi ipsius Baronis, in quibus ipse dicitur habere dominium, & propterea herbæ sunt
7 illius, solum vassalli habent in eis vsum, vti Barones habent in demanialibus Vniuersitatis, *Frecc. auth. 46. de Port. cons. 97.* & hoc casu herbæ dicuntur Baronum, & etiam vsum subditis prohibere poterint, si esset defensa, uel locus appatronatus, *Staiban cons. 87.* & sic interpetratur id, quod dicunt Doct. allegati pro hac sententia, quod herbæ, & pastus sunt Baronum.

Tertia opinio eorum, qui dicunt, herbas natas in fundis priuatorum esse eorum, quia quicquid solo seritur, vel in eo nascitur cedit solo, intelligi-
8 tur procedere in fundis clausis cum sepibus, vel maceribus, aut arboratis, qui ab ingressu defenduntur, *l. per prouincias C. de ædific. priuat.* & obseruatur maximè in Prouincijs Bari, & Hydrunti, in quibus videntur quasi omnes possessiones, muris cintæ, vel maceribus, aut magnis sepibus; in ijs locis Barones, neque Conciues vsum pascendi prætendere poterunt, & iure prohibetur ingressus: iuxtà *l. Diuus ff. si seru. vindic.* & ità iudicatū fuit in Sacro Consilio pro Vniuersitate S. Mennæ cum Cardinali Iesualdo vtili Domino illius Terræ Prouinciæ Principatus vltrà Actuario Figliola, cum qua distinctione etiam transit *Cancer. lib. 3. var. resol. cap. 4. nu. 72.*

Aut verò territoria sunt aperta, licètque sint appatronata, tùnc vsus pascendi est communis, vt dixi in princ. Limitatur tamen si herbarum, & spicarum usus ipsi Domino fundi deseruiat, nàm
9 tunc nullo iure vsum pascendi cum suis animalibus, vel fidandi in ijs fundis appatronatis, Baro habere potest, licèt essent aperti, prout decisum refert in Sacro Consilio *Staiban. cons. 91. nu. 6.*

Imò si loci Dominus vendere voluerit herbas sui fundi poterit, & sic arcere alios ab ingressu,
10 vt ibi per S. C. fuit declaratum, si verò vsui ipsius priuati non deseruiunt, tùnc communis est pastus Conciuium, & ità conciliantur tot dissidentes opiniones, quæ obseruatione sunt digna, cùm non facilè sic explicatum hunc articulum reperies.

Remanet postremò declarandum, si liceat priuatis personis suos fundos ad libitum claudere. Et ex *hac pragm. & alia sub tit. de salarto eorum,*
11 *qui mist. pragm.* 1. §. 9. apparet, prohibitum esse, nè forestæ, vel defensæ absque principis assensu fieri possint. Verumtamen hæc propositio tàm de iure communi, quàm Regni vera est, quando tractaretur de magno territorij tenimento, in quo ciues soliti sint depasci sed claudere aliquem locū suum, non reperitur iure prohibitum, sed permissum, vt constat *ex l. per prouincias C. de ædific. priu. cum simil. & benè Sese decis.* 74. qui ait, quēlibet posse claudere suum locum, quem Boolare nominat, quia talis pastus pro vsu suorū boum, & animaliū conseruare licet, & notabiliter *Surd. decis.* 236. *in fine*, res enim sua nemine deseruire debet, nisi sibi pro iusto vsu, & potest illam ban-
12 niri facere, vt nemo sub pœna introire audeat, nàm viget ratio desuper adducta, quod dū locus, qui herbam producit sibi deseruit, quamuis sit apertus potest Dominus loci dictum ingressum prohibere; Indè Massarij faciunt mezanas, & signa ponunt in locis etiam apertis, vt nullus ibi ingrediatur tàm pro defendendo iure pascendi, quā etiam si Dominus voluerit herbas metere pro vsu temporis hiberni, pro animalibus, & furti pœna
13 puniri possent, appensatè illam herbam furentes, *l. pratum ff. de verb. sign. Cabed. decis.* 151. *par.* 1. & si dolosè animalia immicterentur: esset damnū cum iniuria, quod criminaliter puniri poterit, *Bart. in l. nonnunquàm ff. de priu. delict. & dixi pragm. 8. par. 2. in fine prae. tract.*

Et ex prædictis diffiniuimus controuersiam, inter Comitem Vgenti, & aliquos ciues Terræ
14 Casarani, quæ sunt conuicinæ. Emerunt particulares dictæ terræ multa territoria sita in districtu affatæ Ciuitatis Vgenti, & pro cultura dictorum terroriorum ducebant animalia ad pascendum in illis locis emptis; Comes dictæ Ciuitatis prætendebat fidam ab ipsis exteris, de herbis, quę animalia depascebantur in loco suæ iurisdictionis quamuis territorium esset in illorum dominio dùm emissent à ciuibus Vgenti. Dicebat Comes, ipsum habere ius fidæ, vt erat notorium, & quod mutatione personæ mutabatur causa, ex notabili
15 *tex. in l. per procuratorem ff. de acq. possess.* nàm ciues veodiderunt territorium, non tamen potuerunt transferre ius ciuilitatis, undè cùm illi essent exteri prætendebat eos soluere debere ius fidæ, uti alij, qui si in territorio depasci uolebant, se fidabant.

Particulares uerò Terræ Casarani habuerunt recursum ad nostrum Tribunal super interceptione animalium facta à Comitis Ministris pro dicta fida, & dicebant herbam, quæ nascebatur in eorum locis esse suam, ut supra explicaui; & dùm ipsi subingressi sunt in dominium, ex titulo emptionis, non poterant in ea sua molestari, Nam exteri arceri, & pro diffidatis haberi poterant, si depascerentur territoria demanialia Vniuersitatis Comitis, uel ciuium, sed ipsi donec non faciunt aliquod damnum in bonis prædictis solum utuntur herbis suis, iniustè molestabantur, & confert quæ dicit *Franch. decis.* 301. *nu.* 8. in Celonis, qui conduxerant territoria ad culturam in terra Ebo-
16 li, & erant posteà molestati pro pascuis, pro lignis, & iure aquandi, quod inutilis esset locatio, & conductio, si in loco non possent animalia pro cultura depasci, & ligna cedere, pro pernoctādo; & aquando, & sic punctualiter refert *Cancer. lib. 3. var. res. cap. 4. nu. 64.* & nouiter *Staiban cons. 91. & infra cap. 82.* abundè dicam super alia materia, & facit bonus *tex. in l. veluti in fine ff. de seruit. rust. præd. Bar. in l.* 1. *C. de manc. Colon. lib.* 11. *Gram. decis.* 67. ex quibus iudicauimus, ut illi non molestarentur, à quo decreto cùm ad Regiam Cameram appellassent, audiuimus, fuisse confirmatum, & interim expeditæ fuerunt prouisiones, ut animalia prædictorum non molestarentur, stante cautione præstita de soluendo quicquid fuerit iudicatum, & quod animalia donec ducerentur ad loca particularia empta, nè in ingressu depasci in territorio possent, in uia Mussarolam in ore sub pœna portare debuissent ad euitandas fraudes.

ARGVMENTVM

Terras heremas, aliaque destinata pro pascuis animalium ciuium, an Baro Vniuersitate reluctante, ad culturam reduci facere possit: Et quid in feudalibus, vbi vsus de iure ciuibus debetur.

SVMMARIVM.

1 *Destinata pro pascuis animalium, non possunt reduci ad culturam, aut in alium usum mutari.* 2 Ne-

2 *Nemora, montes, terra herema, an sint de demanio feudi, vel vniuersitatis.*
3 *Bona vacantia, aut morientium sine herede, sunt fisci.*
4 *Dominus rei, an possit mutare formam, in damnum habentis seruitutem.*
5 *Aquam an possit diuertere Dominus fundi, in praiudicium inferioris.*
6 *Terra inculta sunt publica.*
7 *Baro an possit reducere ad culturam bona sua feudalia, qua semper tenuit pro pascuis, & in eis ciues habebant vsum, explicatur.*
8 *Possessionem suam quis armata manu defendere poterit.*
9 *Vsus quem habent ciues in demanialibus feudi, non est seruitus.*
10 *Dominus vti potest re sua, licèt alij noceat.*
11 *Concessio interpetratur, rebus in eo statu manentibus.*
12 *Ius proprietatis, debet praualere habenti ius seruitutis.*
13 *Nemo debet petere id quod contrarium non esset concessurus.*
14 *Vassalli habent vsum in demanialibus feudi, vti Baro in demanialibus Vniuersitatis.*

CAPVT LXXV.

DEstinata pro pascuis animalium ciuium loci, non posse per Barones ad culturam
redigi, plantari, aut in alium vsum mutari, dixi *nu. 30. in prac. tract.* Et in facto,
1 dùm Baro Vulturariæ quasdam terras heremas
ad seminandum concedere voluisset, quia de victualibus omnibus ipse decimam consequebatur, ex antiquissima loci consuetudine, habito ad nos recursu, prouidi ad instantiam Vniuersitatis nè quid innouetur, & comparente Barone pro reuocatione prouisionum se fundabat, quod de iure
2 nemora, montes, terræ infertiles, & incultæ sunt
de demanio feudi, cùm omnia bona vacantia sint Fisci, *Peregr. de iure Fisci tit. de bonis vacant. & dixi in prac. tract. prag. 8. par. . . num. 243.* Indè bona morientium sine hærede, aut naufragorum, ad Principem spectãt *l. si vacantia C. de bon. vac. lib. 10.* & sic in puncto sentire videtur *Ias. in l. rẽ, qua nobis nu. 32. ff. de acqu. possess.* vndè cum ius videatur suffragari, pro Baronibus esset decernendum, iuxtà *cap. cum persona de priuil.* Et licèt longissimo tempore non fuerunt culta, sed tenta pro pascuis, istud fuit in facultate Baronis; cumque ea quæ facultatis sunt, nullo tempore præscribantur, *vt dixi supra cap. 6.* & in terminis allegabatur
4 *Cranet. cons. 292. & Cassan. cons. 44.* quod Domi-
nus potest ad libitum mutare vsum rei suæ, & proindè si aqua solita sit transire ad locos inferiores per tempus, & tempora, si Dominus vbi aqua nascitur voluerit mutare formam loci, illam fabricando, vel aliud ministerium faciendo, vnde
5 aqua diuertatur, vicinus conquæri non potest,
quia non fit ad æmulationem, sed Dominus vtitur iure suo, *Ripa in l. quo minus ff. de flumin. Ann. alleg. 91. Afflict. & Vrsill. decis. 338.*

Ex parte Vniuersitatis, primò negabatur maior propositio, territoria, herema, & in culta esse Baronum; nàm contraria opinio est verior, & recepta, istas terras incultas Vniuersitatum esse, & demanialia publica dici. *Gregor. Lopez l. 9. tit. 28. part. 3. Castr. cons. 377. lib. 1. Couar. pract. quest. cap. 37. in princ. Auend. de exeq. mand. cap. 12. nu. 20.* & probant à maioritate rationis, nàm in ijs, neque Princeps de iure fundatam habet intentionẽ, & quamuis bona vacantia sint Fisci, vt ex aduerso adducebatur, tamen replicatur, hæc territoria non dici vacantia, sed appatronata pro dote, & viuere uassallorum, ut dixi in præced. cap. super materia pascui, quod à principio translationis Imperij remanserunt penes Communitates, *vt Valasc. de iure emph. q. 8. ex nu. 40.*

Qua suppositione sic stante, fundatur, Vniuer-
6 sitatem habere iuris assistentiam, & Baronem re-
sistentiam, ut hæc bona ad culturam reduci non poterint, non consensientibus omnibus, & singulis ciuibus, quibus, ut in præc. cap. explicauimus, per maiorem partem ciuium præiudicari nequit. Et quod solitum ius pascendi mutari nequaquam possit, sunt iura aperta *in l. Sabinus ff. com. diuid. l. certo ff. de seru. vrb. prad. l. si manifeste C. de seru. Capol. de seruit. tit. de iure pascendi nu. 40. Suarez alleg. 15. Cassan. in Consuet. Burg. rub. 13. §. 2. glo. Vsaic. Dec. cons. 244. vol. 2.* & proindè cessat alia ex aduerso oppositio, Baronem posse statum rei mutare, licèt priùs territoria pasci passus fuisset, cum id fuerit in sua facultate, quæ nunquàm præscribitur: Nàm patet non fuisse suę facultatis, cùm in illis dominium non habeat, & propterea ad libitum disponere haud potest. Quibus sic fũdatis pro Vniuersitate iudicauimus.

Sed magnopetè dubitatum fuit quid si essent
7 territoria feudalia, retenta tamen à Barone sem-
per pro pascuis, in quibus posuit animalia sua, vel ea locauit, & exteros affidauit, relicto ciuibus usu. An si Baro uoluerit reducere ad culturam ipsa territoria feudalia, quæ priùs pro pascuis designauerat, posset in præiudicium uassallorum iure id exequi, dùm illi continuò per tempus longissimum, & immemorabile in dictis locis seruitutem pascendi habuerint: Et ex Vniuersitatis parte videtur, iuxtà superius dicta, in præiudiciũ antiquæ possessioois, seruitutis mutationem fieri non posse, *Capol. loco citato, Hier. de Monte trac. finium regund. cap. 38.* & habens seruitutem po-
8 terit resistere etiã armata manu, *l. 2. ff. ad l. Aquil.
l. manifeste C. de seruit.* & dixi singulari meo 39. & in terminis *Sese decis. 74. nu. 47. & Couar. var. resol. cap. 17. nu. 11. vers. sed quoties*, quod ad unũ usum pascuorum destinata, ad culturam reduci non possunt in præiudicium seruitutem habentiũ pascendi.

In contrarium dici potest, aut disponitur super demanialibus Vniuersitatis, & in ijs Baro contra ciuium uoluntatem ordinem mutare, & pascua ad culturam reducere haud potest, cùm in illis dominium non habeat, sed solùm usum, uti alij ciues, in demanialibus autem feudi, ipse fundatã habet intentionem esse sua, & licèt uassalli in eis
9 habeant usum, iste usus est à natura insitus, & nõ
debetur iure seruitutis, sed est parilitas, ut alter in alterius demanialibus usum habeat, ut declaraui in hac pragmatica in præc. tract. Dominus ergò loci restrictam non habet facultatem, ut iure suo uti non possit, & ad libitum mutare formã,

maxime pro sui vtilitate, si Baronis intersit m gis
territoria sua colere, quàm pro pascuis locare, nā
vt dixi suprà etiam si vicino ex cousuetudine, alie-
na seruitus quæsita esset, si Dominus fundi supe-
rioris re sua voluerit vti, & aquam diuertere. po-
terit, vt in terminis *Suarez. alleg. 15. in fine, & Ber-
trand. cons. 7. vol. 1.* qui in fortiori casu loquitur in
seruitute concessa, quod ea intelligatur quousque
Dominus vtatur re sua ad illum statum, in quo
est tùnc destinata, & ea vtebatur tempore con-
10 cessionis; sed cessante æmulatione, quis re sua
vti potest, licèt officiat vicinis, qui ab antiquo li-
bertate fruebatur, *l. qui luminis ff. de seru. vrb.
præd. Vin. com. opin. 12. & dec. 476.*

Accedat, quod dici potest; fuisse in facultate
Baronis ad libitum re sua vtendi, vndè facultas
liberi dominij, præscribi non potuit, nisi data cō-
trouersia, oppugnatione, & patiētia sequuta, iuxta
terminos *l. 1. & 2. C. de seru. & aqua, Costa de
portionè rata quæst.* 259. *nu.* 11. & conferunt ad-
ducta *per Franch. dec.* 197. ubi quod destinata
pro pascuis Vniuersitatis ciuium, possunt ad aliū
vsum ex causa destinari, vendi, ac locari.

Insuper, semper quod superuenit alia causa,
quæ mouet Dominum ad faciendam aliam desti-
11 nationem, & mutandam formam, rei destruitur
usus alteri concessus, vt notat *Bald. in cap. 1. §. si
quis nu. 12. in fine tit. si de inuest. feud. sit contr. &
Surd. dec. 236. nu. 13. & 21.* punctualitèr correla-
tiuum ponit, ut si uassallus, uel conuicinus ius du-
cendi aquam ex riuo quæsierit, si Dominus mu-
tauerit formam antiqui status, uicinus conqueri
12 haud poterit: Præualere enim debet ius proprie-
tatis, simplici comoditati usus.

Indè conclusum fuit, *vt Affl. decis. 290. nu. 7.*
quod licèt ad sit communio legitima inter Vni-
uersitates conuicinas, uel altera ipsarum ius pa-
scendi in alieno territorio quæsierit, poterit sem-
per petere conseruari in possessione, donec Vni-
uersitas Domina habeat sufficientem pastum pro
suis ciuibus, aliàs non tenetur pro danda seruitu-
te extraneo, illam esse in necessitate, *l. si quis diu-
tinā C. de aqueduct. lib. 11. Vrsil. dec. 254. Frāch.
decis. 301. & dicam in seq. cap.*

Vlteriùs contrariorum eadem est disciplina, &
nemo petere debet id quod contrarium non esset
13 concessurus, *tex. in l. pen. C. de solut.* Si inquam
Vniuersitatis intersit aliquam partem sui territo-
rij demanialis destinati à primeuo ad pascua, ad
culturam posteà reducere; posset Baro idem prę-
tendere, cùm de iure habeat consimilem usum in
ijs bonis demanialibus Vniuersitatis, uti habent
14 uassalli in demanialibus feudi, ut in præc. tract.
super hac pragm. declaraui. Cumque Vniuersitas
uti Domina pro sua utilitate ad libitum re sua
uti possit, ut in terminis respōdit *Auend. de exeq.
mand. cap 12. nu. 29. vers.* (quod procedit) Prop-
tereà concludendo dicimus, diuersum ius esse
in hac quæstione, quàm in ea, quàm in principio
posuimus, & proindè in illo primo casu fundaui-
mus, non esse locum mutandi pascua in agricul-
turam, & in hoc secundo licere, ex supra allega-
tis, quæ omnia notabilia sunt.

ARGVMENTVM.

Baro, si uti persona priuata acquirere prætendat quæ de iure ei non debentur, an iuris resistentiam habeat.

Fida super demanialibus Vniuersitatis Baroni non debetur, sed quid si iure seruitutis ea petatur.

Ius pascendi, an sit ius personale, vel seruitus realis, & an vti seruitus discontinua immemorabile tempus requirat, vt præscribatur

SVMMARIVM.

1 *BAro super ijs casibus, vbi ius non resistit, vtitur iure priuato, & ita præscribere potest ordinaria præscriptione.*

2 *Fida non competit Baroni, super demanialibus Vniuersitatis, sed solum in demanialibus feudi.*

3 *Actiones sunt satis diuersæ, prætendere ius ratione feudi, vel iure priuato.*

4 *Seruitutes regulariter longo, aut lōgissimo tempore præscribuntur.*

5 *Ius pascendi an sit ius personale, quod spatio 30. annorum præscribatur, & num. 11.*

6 *Seruitus omnis, quæ habet causam discontinuā immemorabile tempus requirit ad præscribendum.*

7 *Actiones personales discontinuæ longissimo tēpore acquiruntur.*

8 *Seruitus realis non datur, sine prædio dominante, & alio seruiente.*

9 *Vniuersitas communionem quærere non potest, nisi tempus immemorabile intercedat, secus si seruitutem præscribere intendat.*

10 *Ius pascendi, aquandi, lignandi esse seruitutes reales fundatur.*

11 *Confutatur opinio dicentium, ius pascendi esse ius personale, & non seruitutem realem discontinuam.*

12 L. final. C, de long. tempor. præscript. interpetratur.

13 *Titulus, & bona fides sufficiunt ad præscribendas seruitutes etiam discontinuas, longissimo tempore.*

14 *Barones non quærunt iura, & alia, in quibus ius resistit, nisi spatio immemorabili.*

15 *Seruitia, exactiones, præsumuntur à Baronibus extorta, vndè non sufficit ordinaria præscriptio.*

16 *Vassalli Baronibus concedere nequeunt, quæ de iure eis non debentur absque Regio Assensu.*

17 *Dominus Regens Ferdinandus Brancia laudatur.*

18 *Ius pascendi cum competat singulis, vt singulis, præscriptione acquiri non potest, vt inter priuatos.*

19 *Ius pascendi inter priuatos longissimo tempore quæritur.*

CAPVT LXXVI.

Continuando quæſtionem præcedentem iuris paſcendi diſcutiam articulum ſatis controuerſum: quanto tempore præſcribi poſſit dicta facultas, & quamquam obiter *in præc.tract. nu.37.* aliqua dixerim, in facti tamen contingentia pro Vniuerſitate S. Mennæ aduerſus Archiepiſcopum Conſanum vtilem Dominum in ciuilibus prædictæ terræ multas conſiderationes feci, quæ pro,& contra ſuper hac quæſtione à Doct.adducuntur:Prætendebat enim in Sacro Conſilio dictus Archiepiſcopus non ſolum conſeruandum ſe eſſe in quaſi poſſeſſione, ſed decerni debere ſuper proprietate, vt non poſſit amplius à vaſſallis turbari pro fida paſcuorum, quam ille exteris animalibus faciebat in territorijs demanialibus Vniuerſitatis,ex eo, quod in proceſſu plenè conſtare fecerat,ipſum, & prædeceſſores in dictis locis fidaſſe,patientibus, & non contradicentibus vaſſallis,ac Vniuerſitate, vndè de iure inferebat fundatam intentionem habere, dùm ſeruitus iſta paſcendi, tanto tempore præſcribatur,vt infrà probabimus.

Cumque contra Barones ius non reſiſtat,vt talis ſeruitus acquiri non poſſit, vti acquirunt eam omnes alij,mediante præſcriptione; ſic eodem iure ipſe intendit gaudere, cùm peioris conditionis eſſe non debeant.In ijs ergò quæ non ſunt contra
1 ius,ſed præter ius,& lex non reſiſtit, licèt non aſſiſtat,Baro iure priuato vti alij præſcribit, vt inquit *Franch.deciſ.56.*& non requiritur immemorabilis,prout eſſet neceſſaria, ſi ius refragaretur, vt dicam infrà cap. ſeq.78. Dùm ergò doctus, & oculatus Aduocatus Actoris deduxiſſet, eſſe Baronem conſeruandum in quaſi poſſeſſione iuris ſeruitutis fidæ quæſitæ ſuper bonis demanialibus, non actione feudali,quia iùne reſiſtit ius,vt Baro-
2 ni non debeatur, *Frecc. de ſubfeud. auth.46.* ſed iure priuato,nàm magna eſt differentia proponendi vnam, vel alteram actionem ob difficultates ſupra dictas,vt docuit *Bart. in l.ſi Publicanus ff. de Public. Abbas in cap. ſuper quibuſdã de verb. ſign.Iacob.de feud.verſ.& cum mero Imperio col.*
3 *pen.dicentes*, aliud eſſe præſcribere ratione iuriſdictionis querendæ,aliud ratione ſeruitutis,Proptereà cùm in iudicio ſuam longam, atque longiſſimam poſſeſſionem probaſſet debere obtinere contendebat.

Et quod ſeruitus paſcendi in alieno territorio præſcribatur ſpatio triginta annorum ad plus, videntur iura aperta *in l.2.C.de ſeru. l.ſi quis diur-*
4 *no ff.ſi ſeruit.vindic.l.foramen ff.de ſeruitut.* & in terminis iuris paſcendi, ſic conſuluit *Caſtren. conſ.133.lib.2.Vaſq.contr.illuſ.83.nu.41.lib.2.& Surd.deciſ.236.nu.1.* qui fuit opinionis, quod ſit
5 ius iſtud perſonale, & non ſeruitus, & ideò longiſſimo tempore quæratur, vti aliæ actiones, *l.pen. C.de longiſſ.præſcr.*

Nec proindè obſtare videtur; ſi reſponderetur, ſeruitutem non habentem cauſam continuam, ſed
6 diſcontinuam requirere tempus immemorabile, *vt gloſ.& Doct. in l.ſeruitutes ff. de ſeruit.& in l. hoc iure §. ductus aquæ ff. de aqua quot.& æſtiu. Cepol. de ſeruit. cap 19. cum ſeq.* Nàm replicari poteſt,ſecundum opinionem *Surd.& ſequacium*
7 quod cùm ſit ius perſonale, dato quaſi poſſeſſionis initio per ſcientiam,& patientiam, iuxta ea, quæ tradidimus in pragm. 1. animo continuatur, & talis actio longiſſimo tempore præſcribitur, vt probat *tex.in l.fin.C.de longiſſ.temp præſcr.in fine* qui ſupponendo vſumfructum eſſe ius perſonale, dicit quæri longo, & longiſſimo tempore, uti ſimiles actiones, & quod non ſit ſeruitus realis fundant prædicti,quia ea datur ratione prædij dominantis, & ſeruientis, Cumque ius paſcendi non
8 habeat reſpectum ad prædium dominantem, ſed ad perſonam cui debetur, ergò cùm non conueniat diffinitio,non eſt tractandum de ſeruitute, & ceſſat oppoſitio diſcontinuæ ſeruitutis,*Caſtr. alio conſ.444.lib.2. Aret.conſ.153.Crauet.conſ.4.Eugen.conſ.41. num.61.* Et hæc pro Barone dici potuiſſent.

Eadem oppoſitio, & controuerſia fuit in Reg. Audien.Hydruntina inter duas Vniuerſitates,Prætendebat enim vna ius paſcendi habere in territorio alterius, iure ſeruitutis, & non communionis,
9 in qua ius reſiſtit, vt abſque Reg. Aſſenſu quæri nequeat, iuxta *c.Regni incip.pondus.* Sed ratione ſeruitutis longo tempore quæſitæ,in quaſi poſſeſſione conſeruari debebat, quia ius non reſiſtebat: Altera dicebat,eſſe colluſionem, quia communio erat inter eas, ſed nulla ſollemnitate vallata,vndè non erat audienda, & in promptu probationes adducebat, quod adinuicem animalia paſcebantur in ambobus territorijs, & ſic ceſſabat fundamentum ſeruitutis, iuxtà notabilem doctrinam *Vrſil.dec.290.n.8.*qui ponit hanc differentiam,& modum agendi iure ſeruitutis, uel communionis.

Attamen aduerſus prædicta eſt reſpondendũ, & veriorem, atque receptiorem eſſe opinionem confitendum,Ius paſcendi eſſe ſeruitutem realẽ,
10 uti ſunt omnes ſimiles,lignandi,& aquandi, quæ debentur à re perſonæ ſic communem teſtantur *Gail.obſeru.66.lib.2.Conar.var.reſol. lib.1.c.17.*
11 *nu.11.Mſinge. cent.4. obſer.53. nouè Caſtil.de vſufru.cap.68.*& propterea infertur, quod cùm ſit ſeruitus, & diſcontinua, immemorabile tempus requiratur,*Cepol.de ſeruitu.tit.de iure paſcẽdi,Georg.alleg.14.Honded.conſil.79. lib.13.Caſſan.conſ.42. Auend. de exequend. mand. cap.13. nu.8. verſ.& quando*, qui omnes confirmant,ius paſcendi eſſe ſeruitutem diſcontinuam, & ità iudicatum in illo Senatu refert *Cancer.lib.3.var.reſol.cap.4.nu.50.*

Nec refragatur *l.fin.C de præſcrip. longi temp.* ubi uſufructus præſcriptione ordinaria quęritur,
12 nàm uſufructus eſt ius perſonale; Item *tex.* fundatur,quia ibi præſupponitur adeſſe titulum, & bonam fidem, quę ad acquirendam præſcriptionem ſufficiunt, etiam in ſeruitutibus diſcontinuis;
13 ſed ſine titulo, immemorabilis tùnc requiritur, & eſt notabilis limitatio,& menti tenenda, quando in diſcontinuis præſcriptio longa ſufficiat, ſic *Caſtrenſ.in l.ſeruitutes col.pen.ff. de ſeruit. Bald. de præſcript.2.quæſt.p.ar.4. Gome. var. reſol.c.15. ex nu.26.& Caſtil.loco citato.*

Et tantò magis ſequenda eſt hęc opinio, quando tractatur inter Baronem,& uaſſallos,ut ius paſcendi minori tempore, quam immemorabili quęri non poſſit;tàm actione feudi, quàm iure pri-

14 priuato, ex eo quod tàm de iure communi, quàm
Regni, ipsi Barones habeant iuris resistentiam, vt
omnia, quæ de iure eis non competant per vim, &
metum esse ab eis occupata præsumatur, & quod
ob potentiam, & timorem vassalli acquieuerint,
Indè est quod notabiliter DD. dixerunt, murmu-
rationem populi impedire quasi possessionem, &
15 præscriptionem aduersus occupata à Barone, li-
cèt subditi non fuissent protestati, & non resiste-
rint, *vt And. in cap. 1. quæ sint regal. col. 4. vers.
plaustrorum, Lucas de Penna in l. 1. C. vt rustici
ad null. obseq. lib. 12. Capyc. in inuest, verbo colle-
ctarum, Vrsill. decis. 282. nu. 12.* & omnia præsu-
mi extorta à Domino firmant *Dect. in cap. quod
latenter de reg. iur. in 6.* & propterea nulla præ-
scriptio ordinaria suffragatur, solum immemora-
bilis, *Guttier. pract. quæst. cap. 92. lib. 1.* & antè eũ
*Dec. cons. 483. Misinger. obser. 53. centur. 4. Vasq.
contr. illust. cap. 83. nu. 26.* & pro conclusione po-
suit *Mascard. de probat. conclus.* 1327. vassallos
semper præsumi spoliatos, & latiùs *Ioseph Sese de
inhibit. cap. 4. §. 3. Garsia de expens. cap. 9.* & etiã
si transierint in contractum, quæ de iure non de-
bentur, præsumuntur extorta, *Padilla in l. si aquã
nu. 37. C. de seruit. & Caual. com. opin. quæst. 782.
num. 16.*

Hæc de iure communi per Regni dispositionẽ
sunt confirmata, nam dispositum est; vt sine Prin-
16 cipis assensu vassalli Baronibus obligari non
possint, in concernentibus factum Vniuersitatis
aduersatiuum, vt ex Const. Regni incip. quia fre-
quenter, & ibi Doct. & aduertit *Petra de potest.
Princ. cap. 6. nu. 52.*

Et propterea, deueniendo ad conclusionem
quæstionis propositæ, ius pascendi non potest à
Barone quasi possideri, nisi legitimo titulo, Assẽ-
su Regiò roborato, cùm ius resistat, & ideò mino-
ri tempore centum annorum præscribi haud po-
test, ex quibus referente Regiò Consiliario tunc
Domino Ferdinando Brancia Patricio Neapolita-
17 no, nunc meritissimo Regente apud Catholicam
Maiestatem, Viro insigni; & omni virtutum gene-
re ornatissimo, fuit prouisum, quod audiatur par-
tes, non habita ratione de longa præscriptione al-
legata. Et dùm postea controuerteretur possesso-
rium, cùm prætenderemus, quod ius resisteret al-
legauimus, quę infrà deducemus cap. 78.

Eadem iuris dispositio procedit inter Vniuersi-
tates, nàm cum ius pascendi singulis vt singulis
competat, vt supra cap 73. probauimus, non suf-
ficiet ordinaria pręscriptio, vti in alijs seruitutibus
tantò magis quod ius resistit alienationi, & serui-
tutibus contra Vniuersitates, quę pupillis compa-
rantur *l. fin. C. de vendit. rer. Ciuit. lib. 11.*

Inter priuatas verò personas, opinio affirmatiua
substineri posset, vt longissima pręscriptio suffi-
ceret in acquirenda dicta seruiture, seruata forma
eorum, quę suprà diximus, quia diuersa est ratio,
cùm hoc casu cesset metus pręsumptio, & timo-
ris, undè tacitus consensus operatur, *vt Petra de
potest. Princ. fol. 42. Roland. cons. 22. volum. 2. Na-
tta consil. 106. Cranet. de antiqu. tempor. part. 4.
in princip. nu. 25.* qui tenent, tales seruitutes, licèt
discontinuas longissimo tempore acquiri posse.

ARGVMENTVM.

Possessorium summarium, an sit concedendum ei, qui contra se iuris resistentiam habet, Et pro obtinendo in plenario quantũ tempus requiratur. Et an exhibitio tituli, vel color ipsius sit necessarius.

Immemorabilis vbi de iure requiritur, interim quod ea probetur, an possessio longa suffragetur.

SVMMARIVM.

1 *Possessorium aliud summarium quod interim nominatur, aliud plenarium.*

2 *Possessorium aut habet iuris assistentiam, vel resistentiam, super eo, quod possidet.*

3 *Possessor interim, in possessione manuteneri debet, absque iustitia, vel iniustitia discussionem.*

4 *Prætensa a Barone, quæ iure communi vel feudorum ei non pertinent, vt extorta, aut occupata præsumuntur.*

5 *Barones habent iuris resistentiam in possessorio contra vassallos.*

6 *Possessorium summarium, non est concedendum vbi ius resistit possessioni.*

7 *Possessorium summarium non vendicat sibi locum, quando ius pro possessore non præsumit.*

8 *Fur, & prædo, quando sint manutenendi in possessione.*

9 *Possessio quanta esse debeat, vt quis in plenario possessorio obtinere possit.*

10 *Quasi possessio in incorporalibus, quando incipiat.*

11 *Longum tempus decem annorum sufficiens est, vbi ius non resistit.*

12 *Violentia, & metus præsumptio, donec durant, possessio fundari non potest.*

13 *Tituli exhibitio, purgat metus præsumptionem, & violentia contra Baronem.*

14 *Titulum allegare, & de possessione docere, quando, & quibus casibus sufficiat.*

15 *Immemorabilis vbi requiritur, donec non probetur, in possessione quis manuteneri non debet, licèt longo tempore possederit.*

16 *Titulus hominis, & legis quando deficit contra possessorem est decernendum.*

17 *Possessio si coloretur, an sufficiat, licèt titulus non exhibeatur.*

18 *Possessio qualiter iustè colorari possit.*

19 *Possessio quando in iurisdictionalibus denegari possit, quousque titulus, vel immemorabilis probetur.*

20 *Titulum quis cogitur ostendere in iurisdictionalibus, aliàs possessio sequestrari poterit.*

21 Capyc. decis. 189. impugnatur.

CAPVT LXXVII.

EXPLICANDA est quęstio, quę etiam ad præcedentem confert, si Baro absque sollemnitate ab hac pragmatica requisita fecerit defensam clausuram, vel forestam in bonis demanialibus Vniuersitatis, & diù in possessione steterit, An vassallis conquerentibus in

iudi-

iudicio,iurè Baro excipere possit, vt manuteneatur in ea possessione. Cumque articulus iste quotidianus sit,non solum in hoc casu,sed in omnibus prætensionibus Baronum, circa seruitia,exactiones,angarias,& similia,quæ à vassallis extorquentur,quanquam *in pragm 1.nu.229.prec.tract.* aliqua dixerim plenius nunc declarare volui, conclusiuè tamen omnia perstringendo.

1 Præmicto terminos, aliud esse possessorium summarium, quod interim Doct.Hispani nominant,& aliud plenarium dici, *Menoch. tract. retinenda poss.art.fin. Barz.decis. Bonon.46. cum seq. Couar.pract.quæst.cap.17.Verg.de Bocca. de manuten.cap.21.*

Primo casu quando tractatur de possessorio summario,est discutiendum, an possessor habeat
2 iuris assistentiam,vel resistentiam, in possessione; vel quasi,quam retinere intendit, vt considerauit *Menoch.loco citato,& Gail. obseru.7. p.1.Ioseph. Sese de inhibit.in princ.* si enim habeat iuris præsumptionem pro se,tunc possessio, vel quasi licèt de recenti,illi suffragari debet, circumscripta di-
3 scussione Iustitiæ,vel Iniustitiæ possessionis, quæ in plenario possessorio reseruanda est,sed iudicandum erit, si ille possideat, vel quasi possideat,si quæstio esset super incorporalibus,*sic Milan.dec. 1.nu.98.Menoch.loco citato, & Gamma dec.54.* si verò Baro habeat iuris resistentiam, quod ea possessio, de iure communi, vel Regni,ad possessorem non pertineat, sed ad Vassallos, vel Communitatem, & prohibita sit de iure alienatio, & occupatio,tunc aliud est dicendum.

Et suppono regulam,quod in dubio, quæ pertinent ad Vassallos si à Barone detineantur, vel si
4 non debita a iure seruitia, exactiones, & similia prætendantur, vi & metu, ac dominij potentia extorta præsumuntur, & contra eos stat iuris re-
5 sistentia, *Mascard.de prob.concl.1327.* & diximus supra *cap.præced.nu 15.ac Gramat. cons.ciu. 98.* Ex qua conclusione sequitur, quod cum violenta,& meticulosa præsumatur possessio, non est decernendum in summario possessorio pro eo qui
6 habet iuris repugnantiam, sed prouidendum contrarium,vt ille abstineat, & decerni debet pro eo, qui habet ius pro se,iuxtà *cap.cum persona de priuil.in 6.* Et sic his casibus cessat hoc remedium possessorij,interim, & summarij *Borgn.Canal.de-*
7 *cis.27.par.1.num.33.Regens de Pont.consil.97.& decis.40.Roder.de ann.redit.lib.1.cap.17.& nu. 21.Natta consil.106.& 506.*

8 Nec refert dictum illud, furem, & prædonem manutenendos etiam esse in eorum tenuta, interim, quod de iniustitia possessionis cognoscatur; Nam procedit, quando non constat de re furata, quia interim delictum non præsumitur *l. merito ff.pro socio*,secùs si euidenter constaret de iniustitia possessionis,vel ius resisteret, vt ea retineri non posset,nam tunc cessat remedium conseruatoriũ, interim *Vasq.contr.illust.cap.8.Franch. dec.163. de Pont. decis.40. Menoch. tract.recuper. rem.1. num.175.*

Aut tractatur super plenario possessorio, postquam Baro succubuerit in summario, & petierit audiri in plenario,& dubitatur quanta de iure esse
9 debeat possessio, vt ex ea Baro iuuari possit ad conseruandam suam possessionem, vel quasi,& primo videndum est,quando possessio incipiat,& in rebus corporalibus facilis est probatio, in incorporalibus autem difficilis,& multi se decipiũt,
10 in articulando,& docendo eam, de qua quæstione fusè locutus fuit supra cap.5. vbi uidere poteris. Suppositis ergo terminis habilibus, circa initium acquisitæ possessionis,tempus ad obtinendũ
11 in plenario possessorio, regulariter est decem annorum *Doct.in l.si certis annis, C.de pact.& in l. cum de in rem verso ff de vsur.Iacob.de feudis tit. de homag.* & in terminis *Petra de potest. Princ. cap.7.fol.42.*

Alij diuersam sententiam tenuerunt, vt longũ tempus non sufficiat,dum ius expresè resistat ob
12 metus,& violentiæ præsumptionem, *Vrsill.dec. 282.nu.12.Fabr.diff.1.& 10.C.de seruit.* & propterea longum tempus sine exhibitione tituli non prodesse,*Cyn.in l.sollemnibus C. de fid. instr. Co-*
13 *uar.pract.quæst.cap.18. Capyc. decis.6.& 71. Ioseph.Sese de inhibit.cap.5 §.6. num.33.fol.479.* licètque aliqui dicant sufficere allegationem tituli,quamuis non præsentetur,& probare decennalem possessionem,*vt Doct.in cap. literas de restit.*
14 *spol.* non tamen locis supra citatis confutant hãc cautelam,quia non procedit vbi ius possessori refragatur;& sequitur *Rolan. cons.89. lib.2. Grãm. cons.9.Peregr.de iure fisci lib.7. tit.3. ex nu.20.*

Multi autem sunt opinionis, vt istis casibus probatio longissima triginta, vel quadraginta an-
15 norum requiratur, ad obtinendum in hoc plenario possessorio,in quo ius repugnat, si titulus non exhibeatur, sed allegetur tantum longissima, uel immemorabilis possessio *Doct. in d. l.si certis annis,Mascard.de prob.concl.687.Capyc.dec.209. nu.18.& dec.6.nu.10.in fine Aiend.de exeq.mãd. par.2.cap.4.à nu.12.*

Cæteri Doct. dixerunt,quod in casibus in quibus immemorabilis præscriptio est necessaria, quis in possessione retineri non debet, quousque de ea non doceat, sed si casus esset dubius,posset possessio tradi habenti præsumptionẽ pro se.cum cautione,vel sequestrari, *Affl.in cap. 1.§.angariarum num.4.tit.quæ sint regal.Peregr. de iure fisci,tit.de præscrip.nu... Gratian.discep. 441.nu.14.& Gram.it.cons.ciu.98.& 147.* ac voto 12.refert sic fuisse per Sac.Consil.decisum *Palaz.in rubr. cap. per vestras fol.409.* cum alijs ab ijs coaceruatis, quia dum deficit titulus hominis,
16 & legis,omnis præsumptio est contra prætendẽtem possessionem, & quousque quod centenaria non probetur, quis in possessione stare non debet,vt ibi.

Verùm enim verò penultima opinio reputatur magis æqua, quod possessio longissima ad obtinendum in hoc possessorio sufficiat, cùm ex tanti temporis taciturnitas magnam habeat præsumptionem pro se, & præambulum iustitiæ dummo-
17 do si non exhibeatur legitimus titulus; saltim coloretur,taliter, quod possit Iudex ad credendum induci iustitiam esse pro possidente, & dicam infra cap.81.

Sed difficultas est,qui colores sint legitimi, ut obtineri possit. *Doct.in d.cap. in literis, Rota de-*
18 *cis.16.tit.de rest.spoliat. Menoch.rem.15.tit.recup.poss.nu.403.* aliquos casus recensent,sed reducuntur omnes, quando Principis scientia,uel licẽ

tia

tia tacita adesset, quæ difficiliter practicari posset, vt plenè *Peregr, de fideic. articul.* 52. *nu.* 142. vel adesset titulus, aliqua tamen sollemnitate defectiuus; qui tractu temporis potuisset conualidari, *vt in d.cap.* 81. *nu.* 8.

Vltima verò opinio procedit, in iurisdictionalibus, in quibus Princeps fundatam habet inten-
19 tionem, & cogere potest ad titulum exhibendũ, *Lucas de Penna in l.2.C.de fund.limitrop.lib.* 10. *cap.* 62.

Sed nota, quod licèt in iurisdictionalibus, & officijs, quis non debeat de facto spoliari *ex cap.*
20 *Regni* 66.*& Constit.Regni incip.* ab officialibus; tamen si facta monitione ad ostendendum titulũ citati non compareant, tunc ut probauimus possessio sequestrari poterit, vel spolium fieri *Mascard.concl.* 687.*&* 1332. *de Pont. decis.* 40.

Nec est facienda vis de decisione *Capyc.* 189.
21 qui sentire videtur, quod quamuis ius resistat, data longa possessione, quis etiam in summario iudicio manuteneri debeat, nam contra eam decisio, vt non subsistat, ne aliena transcribam uidenda sunt, quæ notauit *Ioseph. Sese de inhibit. instit. Aragon.cap.* 5. §. 10. *ex num.* 19. qui ad saluandũ *Capyc.* dictum dat plures interpetrationes, & dicam infrà capit. 81. ubi alia pertinentia ad hanc materiam possessorij explicabo.

ARGVMENTVM

Banna ne Vassalli victualia ab Area conducant si subsistant, an post datam notitiam, statim decimatores mictere Baro teneatur.

Coloni an suo sumptu, & periculo ad Baronis domum terragia, & decimam asportare debeant.

Terragium, quod de victualibus expurgatis Baroni competit, an petere possit in gregnis, & manipulis id sibi assignari.

Quota quæ de victualibus debetur an etiam de herbis, quæ ad pascua afflictantur peti possit.

SVMMARIVM

1 *BAnnum, vt Vassalli, qui terragium de victualibus Baroni dare tenetur, ab area non amoueant sine præsentia decimatoris validum est.*

2 *Interesse prætendens in Iudicialibus, & extra, audiendus est super ijs in quibus fundari potest interesse.*

3 *Massarius facta requisitione decimatori; illo non veniente, potest suam partem victualium asportare, relicta ibi decima.*

4 *Obligatus ad solutionem non statim cogi potest, sed cum temperamento.*

5 L. quod dicimus ff. de solut. expenditur.

6 *Vassalli si tenentur decimam portare ad domum Baronis, sunt etiam obligati mensurare coram deputatis à Barone, & interim non amouere victualia ab Area.*

7 *Vassalli suo sumptu, ad domum Baronis terragia asportare debent.*

8 *Debiter intra districtum, vsque ad domum creditoris debitum portare tenetur, & non extra.*

9 *Pactum, vt debitor censum asportare teneatur vsque ad domum creditoris est nullum, si locus sit distans.*

10 *Consuetudo loci attendenda est in modo soluendi decimas.*

11 *Consuetudo, vt stetur dicto Coloni, quanta victualia perceperit est valida.*

12 *D. Ioannes Enriquez Regens Regiam Cancellariam extollitur.*

13 *Quod mihi prodest, & alteri non nocet concedendum est.*

14 *Fraudibus, & malitijs est obuiandum.*

15 *Modus exigendi non est mutandus.*

16 *Consuetudo quamuis antiqua si pariat inconuenientia est extirpanda.*

17 *Palea est in fructu, & de ea decima debetur.*

18 *Decima debetur Baroni de herbis agrestis, sicut de victualibus quando territoria coluntur.*

19 *Colonus, qui per longum tempus territoria ex quibus debetur decima non colit potest eis priuari.*

20 *Vsufructuarius vsufructu priuari potest si eo non vtatur.*

CAPVT LXXVIII.

IVSTA reputantur banna, quæ faciunt emanate Barones, ne coloni, aut massarij, qui debent præstare decimam, aut terragium de uictualibus, quæ colligunt de territorijs feudalibus, uel mustum de uineis; aut oleum ex tapetis; pos-
1 sint sine licentia; aut interuentu eorum, qui sunt deputati ad exactionem prædictorum, amouere, mensurare, uel asportare, Ratio fundatur, quia dũ Baro fraudari potest, & interesse habet, audiendus est, & non dicitur cuiquam inferre iniuriam, dùm
2 suum custodire intendat, *l. Diuus ff. de seruit.* & ita *Guid. Pap. decis.* 283. *Rota Auen. dec.* 54. *Vin. decis.* 4. *Franch. dec.* 117.

Sed orta fuit difficultas super hoc articulo: Nùm si Baro, vel suus deputatus fuerit requisitus, ut ueniat ad decimandum, & recipiendum ratam tangentem, & neglexerit eodem die, uel sequenti accedere, sit obligatus Colonus, seù Dominus uictualium expectare usquequo ueniat persona deputata à Barone ad faciendas tales exactiones, uel liceat mensurare coram alijs personis massã, & relinquere id quod pertinet ad Baronem, *Franch. allegata decis. innuit*, ut data mora pos-
3 sit uassallus uictualia mensurare, & suam partem frumenti olei, seu musti conducere; & relinquere decimam Baroni debitam.

Et dùm casus accidisset in Regia Audientia Hydruntina, quod uassallus Comitis Vgenti requisijsset decimatorem, & non curasset per duos dies accedere, ad interueniendum in mensuratione masse frumenti. Ille facta coram fide dignis mensuratione reliquit terragium in area spectans Baroni, commendando illud alijs, qui ibi erant, & suam partem asportaui. Cumque dictum terragium fuisset postea furatum, erat molestatus pro pœna banni, ac coactus ad consignandum ter-

terragium subtractum. Et habito recursu ad dictū Tribunal, fuerunt expeditæ prouisiones, vt non molestaretur, aduersus quas ex parte Comitis fuit replicatum, massarium fuisse in culpa in non expectando interuentum Decimatoris: Fuit ergò hesitatum per Collegas quanto tempore tenebatur Colonus expectare, ita quod dari posset mora. Dicebam cum temperamento istud tempus esse
4 arbitrandum, quod data notitia, mora contraheretur saltem post elapsum vnum diem, *arg. tex. in l. quod dicimus ff. de solut.* ibi (*debere statim soluere, cum aliquo temperamento temporis intelligendum est*) sed DD. ibi non distinguunt, & præfigunt quantitatem temporis, quantum esse debeat, *Gaspar, Thes. q. 9. par. 1.* posuit in indiuiduo hanc quæstionem, & ait tempus viginti quatuor horarum esse congruum, & ità illum Senatum censuisse, *Fontanell. autem de pact. nupt. claus. 4. glos. 19. cap. 2. nu. 27.* facta mentione de opinione *Thes.* concludit, quod data notitia post duodecim horas, moram else contractam ex parte Baronis, quia periculum potest esse, nè victualia perdantur ex tempestate. Cumquè in casu prædicto erat elapsi duo dies post datam notitiam Decimatori, & Maßarius demonstrasset ipse fecisse omnem diligentiam, coram fide dignis, mensurando massam, & commendando terragium illis, qui in area remanserant, absoluimus eum ab impetitione, & faciunt tradita suprà cap. 3. à nu. 13.
5

Quid dicendum, si vassalli vsque ad domum Baronis decimas conducere deberent, an similiter sub pœna prohibitio fieri possit nè vassalli ipso inaudito mensurare, & extrahere possint victualia ab area, torculari, seù tapetis, & resolutum fuit,
6 bannum subsistere, quia fraus eo tempore fieri potest, & proptereà interuentus eiuis interest a iure approbatur *Capp. Tholos. qua. 432. Tiraq. de retr. §. 1. glos. 7. nu. 38. Conar. var. res. cap. 18. nu 8.* vndè eadem obseruatio facienda est, prout in præcedenti casu notauimus, *Gutier. quæst. Canon. 22. nu. 49. lib. 2.*

Restat ad prædicta sciendum, an vassalli decimas, seù terragia ad domum Baronis ferre teneatur vel ipse personam cum animalibus mittere debeat ad conducendum suis expensis; *Franch. decis. 124.* hoc indeterminatum reliquit, sed regulariter tam in illo casu, quam similibus, debitor
7 tenetur vsque ad domum creditoris debitum deferre, *DD. in l. item illa ff. de constit. pecu. Crauet. consil. 41. nu. 32. Franc. Milan. decis. 6. numer. 26.* dummodò debitor, & creditor eiusdem fori sint,
8 aliàs suis expensis, & periculo pecuniam, vel aliā speciem deferre non cogitur, *Duen. reg. 161.* adeò quod iniustum reputatur pactum in contractu censuali conuentum, vt debitor ad locum creditoris, à terra ipsius debitoris distantem, censum
9 asportare teneatur, *Felic. de cens. lib. 3. cap. 3. nu. 6. part. 2. & Molin. loco citat. nu. 137.* nisi post moram commissam per interpellationem, *vt Milan. decis. cit. num. 25.* qui hanc communem esse opinionem firmat. Limita vbi consuetudo esset in contrarium, vt debitores, pensiones, & decimas non deferant, nisi Dominus decimæ, & pensionū suo sumptu personam cum bestia ad conducendum miserit, nàm tunc ea actendenda est, & sic è contrà *Cast. in l. lineam ff. ad l. falc. Gratian. disecept. cap. 128. nu. 5. Duen. loco citato lim. 4.* & quasi generalis est illa consuetudo super terragijs exigendis ex territorijs datis ad colonam, & adde *D. Regentem Valenzue. consil. 67. ac Capol. tit. de messe, & vendemia.*

Similiter est actendenda consuetudo, vt stetur dicto massarij, & coloni de perceptis, nulla data
11 prius notitia censuario, vel fundi proprietario, etiam si in horrea sua victualia conducant, dummodò statim creditori notitiam dent de eo quod illi competit, *sic Crau. cons. 21. Gutier. quæst. Canon. cap. 21. nu. 50 par. 3.*

Insuper incidit dubitari, an Baro ad euitandas fraudes, quæ continuò in trituratione, & collectione victualium committi solent, iurè prætendere possit, vt solutio, quæ facienda est de frumento, ordeo, & similibus, de decem vnum, uel de octo, iuxta loci consuetudinem, ea fiat in gregnis, numerando manipulos, vt de quibuslibet decem, vel octo reponatur vnum pro Barone, & sic de tota massa, facta coaceruatione, & computu valeat Baro ratam sibi tangentem, ad sui libitum asportare, & ad ipsius beneficium facere triturare. Et dùm casus accidisset in Regia Audientia Hydruntina, quod Baronissa Căpij, nùnc Marchionissa titulo
12 decorata D. Maria Paladina ex nobilissimis, & primarijs familis Ciuitatis Liciensis, mulier omni decore, & complemento virtutum ornata, quæ posteà in matrimonium se copulauit cum D. Regente R. Cancellariæ D. Ioannæ Enriquez meo obseruandissimo, qui ob graues suas partes, & ingentes virtutes in sua viridi ætate, tam sublimi officio, & dignitate decorari meruit. Prætendebat ergo dicta Domina, illam in hoc nō grauare suos Vassallos, sed potiùs illos esse in majori vtilitate, nam ipsi obligati erant frumenta triturare, & cū labore vocare, vt purificatis postea daretur ei decima, & dùm illa à labore, & sumptu eos exonerabat, contentando se habere gregnas, seu manipulos sibi erat concedendum, nam quod mihi
13 prodest, & alteri non nocet, denegandum non est ex vulgata iuris regula, *l. prim. C. de Albuuion. & abundè Barbos. in l. 2. part. 2. ex nu. 35. ff. sol. matr.* & suum interesse erat patens, nàm continuò fraudabatur, ità & taliter, quod inducta erat ad impetrandum monitoria ab Ecclesiastico pro reuelatione habenda de fraudibus à Massarijs commisis, & multæ fuerunt detectæ, licèt enim ipsa decimatores ad recolligendum eligisset, interim tamen, dùm frumenta in Areis expurgabātur, ex massa ad libitum excoriabant, & obuiandum est fraudibus, & malitijs, *l. in fundo ff de rei vend. l. magis puto §. si pupillus ff. de reb. cor.* &
14 ita *Granut. Theor. 1. num. 12.* & innuere videtur *Surd. dec. 30. nu. 7.* Magnum enim Iudicis arbitrium esse debet, vt fraudibus occurratur ait *tex. in l. 1. in fine ff. de Calumniat. l. conuenire ff. de pact. dotal.* & in simili sic respōdit *Roman. singul. 526.* & proinde ad euitandas imposturas, & monopolios super victualibus multa licent, vt fraudes cessent *DD. in l. annonam ff. ad l. Iul. de annon.* Si igitur tot, & tanta specialia sunt de iure prodita, vt fraudibus obuietur, & cum omnis suspicio cessaret, ut potius in manipulis solutio fiat, quam in victualibus expurgatis, legitimo iure decernm sic deberi dicebatur.

V In

In contrarium vassalli allegabant, esse antiquū
solitum solutionis obseruandum, & ea quæ anti-
quam habebant consuetudinem, mutanda non
esse, *l.minimè ff. de legib.* & in terminis consuluit
15 *Crauet. cons.* 21. concludendo modum exactio-
nis non esse mutandum. Et est inconueniens, nè
alijs fraudare possint, omnibus de communitate
præiudicare *Oldrad. consil.* 65. nàm allegare in-
conueniens non est soluere. Sed fuit replicatum,
responsionem ex aduerso non tollere argumen-
tum, quod delinquendi, & fraudandi amputandà
est occasio, & consuetudo, quamuis antiqua, si
tractu temporis fiat nutritiua peccati, & inconue-
16 nientia adducat mutanda est, aut extirpanda,
l. 1. *C. de Fabricens. lib.* 10. Vndè etiam lex, quæ
à principio, vti iusta, & vtilis recepta fuit, si tractu
temporis contrarium effectum pariat, non erit
obseruanda, *DD. in cap. fin. de Consuet. & in cap.
fin. de præscript. Gram. cons.* 67. *num.* 13. Et ità in
indiuiduo huius articuli refert *Fontan. de pact.
nuptial. claus.* 4. *glos.* 19. *par.* 2. *nu.* 1. impugnando
dictum *Crau.* consilium, quia illud communiter
confutatur, vt nouissimi *Add. ad decis. Guid. Pap.*
284. Et propterea ex prædictis ad fauorem dictæ
Dominæ iudicauimus.

Limitaretur dicta conclusio, si damnum affer-
ret vassallis, quia palea, quæ ex gregnis colligitur
esset Massarij, nàm isto modo remaneret penès
Baronem; Palea enim est in fructu, *Franch. decis.*
103. Sed respondetur, quod quando Baroni deci-
17 ma debetur de fructu, etiam de palea eam petere
posset, vt ibi *Franch.* sed circumscripto, quod cō-
suetudo esset in contrarium, non esse solitum da-
re decimam de palea, si consideretur labor, & di-
spendium labor, & dispendium in dispurgando
frumento, æquiualent, & superant valorem paleæ,
vt accipimus a Massarijs, qui semper contenti es-
sent, paleam tradere pro expensis, quæ in area
erogant, vt notorium est, & proindè limitatio ista
non esset considerationis, supposita fraude, vt di-
ximus, secùs si ad æmulationem peteretur, vt ad-
uertit ibi *Fontan.*

Vlteriùs antequàm finem imponam super hac
materia territoriorum, quæ terragia, seù decimas
reddunt Baroni, est videndum. Si vassalli qui te-
nent ea territoria, illa non colant, sed vtantur po-
steà ad ministerium herbæ agrestæ, quas vel vi-
ridas vendunt, vel pro fenis eas retinent, an quota
18 de herbis, prout de seminatis Baroni debeatur.
Fuit hæc lis in Ciuitate Liccien., inter Monasteriū
S. Nicolai, ac S. Crucis cum Colonis, quæ Mona-
steria tenebant magna tenimenta territorij, &
concedebant ad seminandum, & ea locabant co-
loni pro pascuis, prætenderunt Aeconomi, quotā
de affictu pascuorum, & eis competere iudicaui-
mus, & deuoluta causa per appellationē ad Sac.
Conc. fuit sententia confirmata ex iuris disposi-
tione, quod idem ius consistere debet in semina-
tis, & fructibus industrialibus, quam in naturali-
bus, *glos. in l. certo generi ff. de seru. rust. præd. ver-
bo acquisitum est*, & ibi *Bart. & cæteri*, *Valasc.
consul.* 58. *Barbos. in l. diuortio §. si vir. nu.* 31 *ff.
sol. matr.* Directus enim Dominus, nec directè,
aut indirectè iure suo priuari debet. Inde est,
quod si colonus, vel is qui tenet territoria; quæ
19 reddunt canones terragia, vel decimam, ea cole-
re neglexerit, cogi, & etiam priuari poterit, si per
multum tempus agros ad culturam reducere
non curauerint, *l.* 4. *C. de omn. agr. deseru. lib.* 11.
Gamm. decis. 235. *Cancer. lib.* 3. *var. resol. cap.* 13.
20 *nu.* 193. Hinc si vsufructuarius vsufructu non
vtatur, & locus deseratur potest eo priuari, *DD.
in l. non vtitur, & l. seq. ff. de vsufr. Castil. de
vsufr. quæst.* 67. *Borgn. tract. de vsufr. mul. relict.
ex num.* 168.

ARGVMENTVM

Vniuersitas an in præiudicium communio-
nem habentium sibi defensam facere
possit.

SVMMARIVM.

1 *Vniuersitates absque Regio assensu defensas facere non possunt.*

2 *Vniuersitas ad sui beneficium defensas facere posse proponitur, etiam in præiudicium communionem habentium.*

3 *Assensus impetratus super facienda defensa tacito, quod in eo territorio erat communio cum exteris, reuocari potest, vti subreptitius.*

4 *Auend. sententia, eiusque verba ponderantur, quando Vniuersitas possit claudere sibi locum in præiudicium vicini, & nu.* 7.

5 *Vniuersitas an malas repartiri potest, & quantitatem taxare quam quisquam ponere debet ne inuicem se in pascuis impediant.*

6 *Quantitas animalium in pascuis est repartienda iuxta quantitatem pascuorum, ab expertis arbitranda.*

8 *Ius pascendi de iure communi mutari non potest in præiudicium ius habentium.*

9 *Melior conditio est prohibentis in re communi.*

10 *Socij dicuntur habere ius dominij indiuiduè.*

11 *Iuri quæsito præiudicare nec Princeps potest.*

12 *Acta facta cum prædecessore nocent successoribus.*

13 *Exceptio, quæ obstat cedenti, obstat & cessionario.*

14 *Actus possessiui licet mille attentati post litem motam non suffragantur.*

15 *Pastus si animalibus ciuium non sufficiat, exteris denegari potest, licèt seruitutem pascendi, vel communionem habeant.*

CAPVT LXXIX.

STatuit, vt diximus rex huius pragmaticæ, ut
defensas, aut forestas Barones facere non
possint, absque Regio assensu, & consensu
Vassallorum, & aliorum, qui ius, & com-
munionem in eo territorio habent. Quæ quidem
dispositio ampliatur, ut non solùm Barones, sed
neque Vniuersitates talem facultatem habeant,
defensas fundandi, uti per aliam *prag. primam §.
& nec comitibus tit. de salar. eorum qui milit. su-*
1 *per qua Pragmatica D. Rouit. nu.* 30. excitat quæ-
stionem, an possit Vniuersitas usum pascuorum
restringere, & in præiudicium vicinorum com-
munio-

munionem habentium in territorio facere defen-
sas,& pro affirmatiua concludit, *ex Auend. sen-*
tentia in tract. de exeq. mand. Regum cap. 13. cō-
2 *cl. 91. nu. 10.* quem sequitur *Mexia de taxa panis*
concl. 5. n. 80. Nec contradicere *se Auend.* supponit:
quatenus *in cap. 4. nu. 22. vers. quod facit* contra-
rium innuere videatur dicendo non posse fieri de-
fensas per homines pecheros, in præiudicium ha-
bentium ius pascendi in loco quia appellatione
vicinorum, Hispano idiomate, non intelliguntur
forasterij vicini, vt nos intelligimus, sed ciues
eiusdem populi. Vndè sensit hoc loco, *Auend.* fo-
restas non posse fieri sine consensu ciuium, cum-
que ciues alij sint pecheros, alij hidalghi, qui sunt
immunes à tributis, (qui ita vocantur) omnium
istorum consensus requiritur; & sic non loqui vi-
detur de exteris communionem habentibus, &
propterea dum non contradicitur substinetur eius
dictum *in cap. 13. num. 10.* vt Vniuersitas pro sui
commodo etiam in præiudicium communionem
habentium, defensas facere valeat. Hæc sunt quæ
D. Rouit. dixit loco citato, & similiter confirmat
in prag. 1. nu. 19. titul. de pascuis.

Sed cum in facti contingentia Vniuersitas Pe-
træ Paulæ, Prouinciæ Calabriæ, in quadam parte
sui territorij dicto (del orgia) defensam fecisset, &
Regium assensum impetrasset, dum eam defen-
dere voluisset ab Hominibus Terræ Campanæ
conuicinæ, quæ instrumentum communionis cū
Petra Paula ex antiquo tempore, Regio Assensu
roboratum habebat, illa in Collaterali Consilio
comparuit, petendo assensum reuocari, vti subre-
ptitiè impetratum, tacito quod in ea parte territo-
rij Vniuersitas ipsa Campanæ communionem ha-
bebat, & seruatis seruandis, exhibitis scripturis, &
3 probata antiquissima possessione fuit assensus cō-
cessus Petræ Paulæ reuocatus, & mandatum Re-
giæ Audientiæ illius Prouinciæ, vt conseruaret
Ciues Campanæ, qui in dicta defensa cum eorum
animalibus intercipiebantur, & eam in sua posses-
sione manutenere debebat, Cumque ad æmula-
tionem dicta Vniuersitas Petræ Paulæ postea illā
defensam Baroni donasset ille post aliquos annos
denuò turbare cœpit, intercipiendo animalia
Vniuersitatis Campanæ, vndè nouiter suscitata
fuit antiqua lis, & Baro vti nouus successor fingē-
do non habere notitiam attitatorum tuebatur il-
lam defensam ex titulo concessoris, assensu valla-
to, & introducta causa in Sac. Consilio ego vti
Aduocatus Campaniæ considerationes feci super
Auend. dicta quæ in iustitia causæ mihi refragari
videbantur, quod Vniuersitas sine assensu, in prę-
iudicium communionem habentium defensam
facere potuisset, & eum legi, & prælegi qui *in d.*
cap. 13. nu. 10. sic formaliter loquitur. Nona con-
clusio est, quod dominus Vassallorum pro con-
seruatione, & æquali distributione pastus com-
munis potest statuere ne quis vltra certum nu-
merum ouium vel bouum, aut porcorum, vel alio-
4 rum animalium habeat intra territorium, ne ipse
solus consumat, & deuastet pasturam, quæ debet
singulorum commodis deseruire; & istud equissi-
mum statutum ligauit non solum Vassallos, sed
etiam forenses ius habentes, vel communitatem
pascendi intra illud territorium, debent tamen
Domini cauere, ne id fraudulenter faciant, nam
fraudibus est obuiandum, Hæc *Auend.*

Ex quibus verbis (ni fallor) suppono non pro-
bari, quod Vniuersitas in pręiudicium commu-
nionem habentium possit defensam facere in be-
neficium suorum ciuium tantum, exclusis vicinis
ius pascendi habentibus. Dicit enim, quod, vt pa-
stus Animalibus commodè deseruiat, Vniuersitas
restringere potest, destinando certum numerum
animalium, quem quis ponere debeat, habita cō-
sideratione capacitatis territorij, de quo articulo
in capit. seq. verba faciemus, vbi conclusimus,
quod animalia numeranda, sunt, & quantitas ter-
5 ritorij mensurari, & postea ad arbitrium peritorū
statuendum est, quantam summam animalium
pascua patiantur, cum refrenandus sit numerus,
ne inuicem se impediant. Hæc ęquidem restric-
tio, iusta est, & substinetur, tam in fauorem ciuiū,
quam exterorum, quorum ęquale ius pascendi
interest parium, vt pastus omnibus cōmodè suffi-
ciat, & non sequatur absurdum, quod quisque ad
libitum animalium quantitatem ponat & vis, &
potentia pręualeat, & ex incompetenti numero
pastus omnibus postea deficiat. Non autem dixit
6 *Auend.* quod Vniuersitas possit facere restrictio-
nem, & defensam, vt exteri communionem ha-
bentes in loco restricto accedere non valeant. vnā
talis ordinatio, nec de iure communi, nec Regni
substineri potest, & sic ex diuersis non est facien-
7 da illatio, *l. papinianus ff. de minor.*

De iure inquam ius pascendi in territorio quę-
situm mutari, vel auferri non potest in pręiudiciū
illius qui seruitutem, uel communionem habet
8 ad *tex. in l. in concedendo ff. de aqua pluu. arc. l. si*
loco ff. si seruit. vendic. l. si domus, vers. quoad stil-
licidium ff. de seru. vrb. prad. & in re communi
pręualet conditio prohibentis, si socius solitum
9 mutare velit, *l. certo ff. de seruit. rustic. prad. l. Sa-*
binus ff. com. diuid. Ius enim communionis indi-
10 uiduum est, & vnus siue alio quicquam facere
non potest *Felic. de Societ. cap. 1.* nam id quod
nostrū est, sine facto nostro tolli non debet, iuxta
uerba *tex. in l. id quod nostrum, de reg. iur.* Et ul-
tra has regulas generales sic in terminis senserūt
11 *Soccin. cons. 105. & 141. lib. 1. Crauet. cons. 4. Co-*
uar. variar. resol. lib. 1. cap. 17. nu. 17. ex vers. sed
& quoties, ex Bart. in l. toties §. 1. per illum text.
ff. de pollicit. & in l. ambitio nu. 12. ff. de decr. ab
ord. fac. & ipsemet Auend. fatetur in cap. 12. nu.
31. vers. alij autem par. 1. & magis punctualiter
Sese Arag. decis. 74. ex num. 147. dicens neque
Principem, de iure posse in pręiudicium commu-
nionem habentium disponere, ut Vniuersitati li-
ceat facere defensam, prohibendo ne communio-
nem habentes in ea accedere ualeant cum eorū
animalibus, quia iuri tertio pręiudicare haud po-
test, *ex l. 2. §. merito ff. ne quid in loco publ.* Acce-
dat dispositio Regni huius 11. prag. quę expresse
mandat ne defensę fiant sine consensu omnium
illorum qui in territorio ius communionis habēt
Ex ijs omnibus nulliter fuisse factam defensam
per Vniuersitatem Petrę Paulę, & legitimè fuisse
reuocatum assensum primo loco ei concessum,
pro illa defensa constituenda dicebam, dum do-
cuerat habuisse communionem cum Vniuersita-
te Campanæ, & acta facta cum ipsa Vniuersitate
12 nocere ipsi Baroni habenti causam ab illa *Alex.*

in l.sæpè nu.42. ff. de re iudic. nàm exceptio, quæ
13 obstat cedenti obstat cessionario *l. doli ff. de novat.*

Nec refragabatur prætensio Baronis Petræ Pauli, ipsum esse in possessione, & in ea conseruari debere, adducendo in promptu multas interceptiones, & exactiones pœnarum factas, contra Ciues Campanę, quando eorum animalia inuenta fuerunt pascentia in dicta defensa; nam replicabatur, quod ad redimendam vexationem carcerationis animalium illi inducebantur, vnde ij dici non possunt actus possessiui, eo magis, quod erant attentati post litem introductam in Sacro Consilio, vnde mille milia non iuuant ad inducendam
14 possessionem, sed ex regula attentatorum reuocandi sunt, *Lancellott. de attentat. cap.4. lim.1. Sese de inhibit. cap.6.§.1. nu.77.* Item factum aliquorum ciuium, præiudicare non possunt alijs Ciuibus, & toti Vniuersitati, maximè in pascuis, quæ singulis vt singulis competunt, vt dixi supra cap.73. & ita obtinui referente Consiliario D. Octauio Piccolellis viro integerrimo.

Quando vero Vniuersitas aliqua communionem dissoluere vellet, quia pascua suis ciuibus nõ sufficiant, ex eo quod Populus fuit auctus, vel habeat maiorem quantitatem animalium quam prius tenebat, videnda sunt quæ dixi supra cap.76.

ARGVMENTVM.

Communiones inter Vniuersitates circa pascua, & alia, quas sollemnitates requirant, vt sint validæ.

Communio licèt sollemnis, vel præscripta spatio immemorabili, an semper dissolui possit si altera continuare noluerit.

Diuisio pascuorum, an iure peti possit, & repartitio si erit facienda, qualiter numerus animalium sit distribuendus.

SVMMARIVM.

1 *Communiones inter Vniuersitates multa sollemnia desiderant.*
2 *Communio alienationem sapit.*
3 *Baro habet intentionem fundatam intercipiendi animalia, pascua sumentia in suo districtu.*
4 *Possessorium summarium non est concedendum ei, qui habet iuris resistentiam contra se.*
5 *Conseruatorium debere concedi in plenario possessorio probanti communionem, dicit* Capyc. decis.189.
6 *Decisio prædicta impugnatur, & distinctione potest saluari.*
7 *Possessio longa non sufficit ubi ius resistit, si titulus non exhibeatur.*
8 *Titulum præsentare ad obtinendum in possessorio sufficit, licet non sit sollemnis, si in petitorio poterit iustificari.*
9 *Terminus in causa non est necessarius, quando si controuersia non requirat facti probationem, sed iuris tantum discussionem.*
10 *Exceptio, quod quis non intendit stare in communione, est liquida.*
11 *Communio sollemnis, vel præscripta spatio centum annorum dissolui potest, si altera nolit continuare.*
12 *Præceptum testatoris pœnale, vt hæredes stent in communione non subsistit.*
13 *Destructo fundamento principali, frustrà disputatur de alijs.*
14 *Spoliatus ante omnia est restituendus, secus si in promptu opponatur exceptio exclusiua.*
15 *Communio iure dissolui potest inter Vniuersitates, si pascua vix suppetant sibi.*
16 *Inequalitas est legitima causa petendi dissolutionem societatis.*
17 *Pascuorum vsus an possit dimitti, resoluitur.*
18 *Commoditas Pastorum potest, & datur intellectus* ad l. vsus pars, ff. de vsu & habit.
19 *Diuisio pascuorum qualiter sit facienda, plures opiniones referuntur.*
20 *Maior commoditas dari debet concedenti seruitutem, quam ei cui conceditur.*
21 *Practica Regia Dohanæ menepecudum in repartitione pascuorum, refertur.*
22 *Animalia diuersæ speciei non æqualiter sunt tractanda in repartitione pascuorum.*

CAPVT LXXX.

POstremò, vt absoluam partes huius pragmaticæ quæ disolui, vt Vniuersitatex defensas facere non possint, sine consensu omniũ Ciuium, & eorum, qui in pascuis communionem habent. Solent enim Communitates conuicinæ, communicare iura pascendi, aquandi, lignandi pro maiori commoditate, & ad tollendas differentias terminorum, intra quos alter in alterius districtum animalia introducit.

Hæc æquidem communio, vt subsistat, oportet ut sollemniter conficiatur, vz. cum consensu Ci-
1 uium, ac Baronum Terrarum, & eorum qui communionem habent in territorijs, & quod interueniat Regius assensus, alias inualida esset, vt dictat Cap. Regni, incipien. Pondus, & est ratio, quia ista communicatio sapit alienationem, & Vniuersitates non possunt contrahere isto casu sine tali sollemnitate *l. fin. C. de vendend. rebus Ciuit. lib. vn-*
2 *decimo, Afflict. dec.*254. Et ideò licèt diù pacificè esset seruata; tamen ratione nullitatis semper altera earum retractare se poterit, *l. quemadmodum C. de agricol. & cens. lib.*10.

Difficultas, quam examinare intendimus est, an in possessorio summario, uel plenario Vniuersitas, quæ intendit continuare communionem, debeat conseruari, pendente discussione, super ualiditate ipsius, & in petitorio data quod communio legitimè intercesserit, an etiam peti possit dissolutio, & inuitus quis teneatur stare in communi.

Et quoad discussionem summarij possessorij dùm in facto esset hæc questio in Sacro Consilio inter Vniuersitates Vetri, & Balbani, Dux terræ Vetri, cuius partes ego tuebar, intercipiebat animalia, quando pastua sumebant in ipsius territo-
3 rio, habebat enim fundatam intentionem arcendi exteros ab ingressu in suum districtum uti habet quilibet etiam priuatus, ius prohibendi in suum fun-

fundum volenti illum ingredi *l. diuus, ff. si seruitus vindic. l. in agris, ff. de acquir. rerum domin. Capyc. decis. 45.* in nostris terminis, *& Auend. de exeq. mand. Regum cap. 4. par. 1.*

Et quamquam Ciues, & Vniuersitas Balbani
allegarent communionem, tamen quia ius resiste-
4 bat, summarium possessorium interim concedi de
iure non debebat, *ex cap. cum personæ, de priuil. in 6. de Ponte cons. 78.* vt dixi supra cap. 79. & ex ijs
obtinuimus, referente Consiliario Carauita Viro
eruditissimo, & oculatissimo, vt dicta Vniuersitas
ex aduerso abstineret; sed cum illa terminum petijsset, super plenario possessorio.

Dubitauimus succumbere, quia re vera longo
tempore extiterat communio inter dictas Vniuer-
5 sitates, & iuxta *decis. Capyc. 189.* fuit iudicatum
in hac materia pro Vniuersitate Titi, quæ petierat
conseruari in possessione communitatis super plenario possessorio,

Et quamquam ea decisio posset impugnari, vel
distinguendo concordari, cum alijs decisio. eiusdẽ
Capyc. 6. & 77. in quibus videntur contrarium as-
6 serere, vt longum tempus non sufficiat, quando
ius resistit, *vt Ioseph. Sese tracta. de inhibit. cap. 5. §. 10. ex nu. 19.* qui meminit de istis decisionibus,
& benè explicat hunc punctum, dicens, quod sola possessio licèt longissima nil releuet, *vt Afflict. etiam dec. 254.* concludit, si verò cum possessorio
adiungatur tituli exhibitio, vel essemus in casu vbi
7 ius non assisteret, neque resisteret; hic procedit
decis. 189. Capyc. & ita debet intelligi, nè sit contrarius cum alijs *decis. suis supra citatas, vt diximus in prac. tract. prag. 1. nu. 234.*

Titulus tamen etiam si non sit vndique sollemnis sufficit, veluti si deficiat assensus Regius; nàm
quia is potest suppleri in præsentando, vt respon-
8 dit *Anna alleg. 84.* & probat idem *Capyc. decis. 77. nu. 14.* & sic possessio cum titulo, sat esset ad
obtinendum interdictum conseruandæ possessionis, si longissimum tempus intercedat, vt diximus
supra cap. 78.

Cùmque in dicta causa aderat instrumentum
communionis initæ, & sic titulus poterat præsentari, & possessio probari à parte aduersa, exitus
causæ non poterat esse ad beneficium Ducis, &
Vniuersitatis Vetri.

Alnùs ergò intuendo, in Collegio Aduocatorũ,
qui in hoc articulo eramus coadunati, dicebam
ego, quòd ad excludendum possessorium, ac simul
petitorium, poterat ex parte Ducis; & illius Vniuersitatis, opponi exceptio; quæ perimebat omnẽ
prætensionem partis aduersæ, vti exclusiua intentionis iuris & facti agentis, nec requirebat facti
probationem, cùm consistebat tantum in iure.
9 Et quando disceptatur articulus iuris, certum est;
quod non est necessarius terminus in causa, sed
solùm sententia ferenda erit, *Anna sing. 470. de Ponte cons. 59. Mastrill. decis. 196. nu. 3.* Proponebam igitur, vt fieret supplicatio, quod etiam si
adesset communio inter ipsas Vniuersitates Terra Vetri, & eorum vtilis Dominus, non intendebant in communione ea stare, sed quatenùs vera;
& sollemnis esset, (quod negabantur) petebatur
dissolutio: Hæc equidem exceptio liquida est, cũ
de iure sit resolutum, quem nõ cogi posse ad per-
10 seuerandum in communione, & societate *l. in hac*
§. si conueniat ff. commun. diuid. & etiam si durasset longissimo tempore, vel præscripta tempore
immemorabili, quæ habet uim tituli, & præsumit
Regium Assensum, & omnia sollemnia, vt dixi *in*
11 *præced. Commen. pragm. 1.* tamen adhùc non est
quis obligatus continuare communionem, & inuitus in ea stare, similiter si esset facta per instrumentum solemne, & iuratum, de non dissoluendo
quicquid perfunctoriè in contrarium videatur sẽtire *Affl. decis. 254. quem Vrsill. ibi impugnat.*

Vel adesset præceptum testatoris, omnia de iu-
12 re reputantur inutilia, si vna ex partibus se pæniteat; quia communio contra voluntatem est radix
discordiæ, & peccati, & nutrimentum multorum
scandalorum, Ideò non esse seruandam conclusũ
est de iure, vt vltrà Doct. antiquos benè explicat
Hector, Felic. in tract. de societ. cap. 31. ex nu. 67. Crauet. cons. 60. & Auend. de exeq. mand. cap. 4. part. 1. nu. 20. & ità *Dom. Rouit. in pragm. 1. tit. de pascuis nu. 18. & in tit. de salar. nu. 31.* & nouissimè *Cancer, lib. 3. var. resolut. cap. 3. nu. 440.* Hac
Iuris suppositione posita, sequitur, quod cùm nil
in facto sit deducendum, petita reuocatione, nil
remaneat in iudicio agendum; solùm declaratio,
vt quælibet Vniuersitas vtatur iure suo, ut decisũ
in terminis refert *Vrsil. decis. 254.*

Et sic dùm hæc exceptio liquida diffiniebat
etiam petitorium, & totum negotium, cessabat
materia possessorij, quia frustrà deducitur, quod
factum non releuat, cum destructo principali cor-
13 ruat antecedens, & consequens *l. cum principalis causa non subsistit ff. de reg. iur.* & inutiles circuitus sunt euitãdi, *l. dolo facis ff. de dolo mali excep.*
Inde est, quod aduersus interdicta, retinendæ, ac
recuperandæ possessionis, licèt spoliatus sit antea
restituendus, ex uulgata regula, ea limitatur, quã-
14 do in promptu opponitur liquida exceptio exclusiua iuris agentis, *Couarru. practic. quæstio. cap. 23. Crauet. cons. 302. Vrsill. decis. 216. Menoch. tract. re. in rem. 3. nu. 589. cum seq.* nàm supersedetur in restitutione, Quibus consideratis, vnanimi opinione sic fuit conclusum, & porrecta fuit
supplicatio ad eradicandam radicem omnis prætensionis partis aduersæ, qua præsentata, & intimata, ultra non fuit processum in causa.

Item iustitia reuocationis communionis coadiuuabatur, quod non ad emulationem dissolutio
societatis petebatur, sed ex iustis, & legitimis causis, & adducebam duo alia notabilia supposita.
Primò, quòd omnis communio intelligitur de
iure, rebus in eodem statu manentibus, sed si su-
15 perueniat noua causa; societas uel quælibet seruitus concessa reuocari potest, exemplum casus nostri ponitur: Vniuersitas Vetri principio initæ cõmunionis erat paucorum focularioruum, sed ab
hinc non multis annis fauore, & auxilio Ducis
fuit aucta; & facta nimis populosa, cum infiniti illuc uenerant ad habitandum: Illo primæuo tempore paruus numerus ciuium, pauca habebat animalia, & poterat ad pascua sua accomodare conuicinos, hodie animalia ciuium innumera, absorbẽt pascua totius territorij, adeò quod foras quærunt, & se fidant pro illis pascendis, ut ex scripturis patet, & propterea non est iustum dùm pastus
non sufficit ueris Dominis, quod prębeant alijs
commoditatem, *ad tex. l. si quis diuturnam, C. de aqua-*

aquæduc.lib. 10. & quod ista legitima sit causa dis-
soluendi societatem dixerunt *Afflict. & Vrsill. dec.*
290. *Auendan. de exeq. mand. cap.* 4. *par.* 1. *nu.* 20.
& dixi in meo singul. 191. Cumque ex antiqua,
& noua focularioꝝ numeratione, constet de
assertis, ergò non est æmulatio, petitio resolutionis
communionis, sed iustitia; Nec refert, quod posset
tacitè responderi; quod si numerus Ciuium Terræ
Veteri est auctus, tantò magis onerantur pascua
territorij alterius Vniuersitatis Balbani, quæ pati-
tur communionis vicissitudinem, cum alter alte-
rius pascuis vtatur, vnde fraus; & iniustitia non
potest fundari, *l. de fideicommisso, C. de transact.*

Nàm replicatur (& sic secundo notamus) quod
quando inest magna inæqualitas inter vnum, &
16 aliud territorium conuicinum, quia vnum est ma-
gnæ capacitatis ad pascua, alterum angustum,
vel sterile, hoc casu ratione læsionis, & inæqualis
societatis, peti iure potest solutio, *Couarr. variar.*
resolut. lib. 1. *cap.* 17. & probat *tex. cap. Regni inci-*
pien. pondus, & Auend. loco citato, Vniuersitas
Balbani territorium angustum parui districtus te-
net, & alia amplum, vndè non potest adaptari re-
sponsio, quòd sint in pari causa, sed satis dispari; &
ideo ex vtraque ratione, vltra principale assump-
tum voluntatis standi in communione, omni via,
iustitiam stare pro Duce conclusi, vt iure commu-
nio dissolui possit.

Quibus penetratis à parte aduersa, causa vltrà
non fuit ab ea protracta, & propterea super ijs ar-
ticulis non fuit facta aliqua prouisio; sed ex dictis
veritas patet, cùmque hæc sint quotidiana, & no-
tatu digna, volui ad hanc materiam pascuorum,
dictas quæstiones inserere.

Et consecutiuè etiam, elucidamus aliud dubiũ,
quid si Vniuersitates, quæ communionem inierũt,
nolint dissoluere eam, sed stare in societate, sed
conquæritur altera, quod maiorem numerum
animalium conuicina Vniuersitas tenet, quæ ab-
sorbet commoditatem aliorum, si petat fieri re-
17 partitionem, vt æquale sit pondus, & societas non
sit leonina, qualiter sit prouidendum, vt indemni-
tati ipsarum consulatur, an habita consideratione
focularioꝝ vtriusque, vel quantitate territorio-
rum vt fiat mensuratio, & tanta parte pascuorum
gaudeat vna, quantam tenet alia vel tantum nu-
merum æqualem animalium, quisque tenere pos-
sit in alterius territorio, magna in facto fuit con-
trouersia, ob diuersas Doctorum opiniones super
hoc articulo, una fuit opinio, quod vsus pascuorũ
18 diuidi de iure non possit ex *l. vsus pars. ff. de vsu,*
habitat. quia quamuis quisque res uti, fruique
possit, diuisio tamen non subsistit, & sic *Thessaur.*
decisio. 71.

Contraria opinio præualuit, quod repartitio ob
maiorem commoditatem in pascuis fieri iure pos-
sit, & *tex.* in contrarium allegatus procedat, ut
seruitus usus uti indiuisibilis, non patiatur repar-
titionem, secus in alijs realibus commoditatibus,
& seruitutibus, ut probat *tex. in l. communi diui-*
dendo, §. de vsufructu, ff. commun. diuid. & ita com-
probat multis authoritatibus *Guttier. tract. de*
iuram. confirm. part. 1 *cap.* 58. Difficultas est, quo-
modo, & qualiter sit facienda hæc diuisio, nàm
19 *Thessa. dec.* 72. *Crau. consil.* 153. *& Franc. Marc.*
decis. 223. dicunt, territoria proportionaliter posse
cuiquam assignari, & tantam quantitatem locorũ
uni, & tantam alteri, *Escobar. in tracta. de ratio-*
cin. in fine tract. computat. 7. dissentit ab hac opi-
nione, & tenet, ut debeat arbitrari, & computari
quantitas animalium utriusque Vniuersitatis, ut
una plus altera non immittat; nisi quantitatem
animalium taxatam, *Surd. cons.* 65. *nu.* 25. conde-
20 scendens in hanc opinionem, subiungit, ut Do-
mina territorij ultra taxam, & numerum designa-
tum conuicinio, possit tenere maiorem quantita-
tem, quam illa cui seruitus communionis debetur
argum. tex singularis in l. plenum, §. æquitis & §.
Labenteus ff. de vsu, & habitat. ibi (*Aliquando lo-*
gius, quam cum vsuario agendum est) quem com-
mendat *Rebuff. in l.* 1. *C. de apoc. publ. lib.* 10. *&*
Hieron. de Monte in tract. finium regund. cap. 71.

Nouissimè *Ioseph. Sese decis.* 74. dixit in hac
quæstione re uera non posse certam regulam cõ-
stitui, sed totum esse remittendum Iudicis arbi-
trio iuxtà opinionem *Menoch. de arbitr. iud. casu*
245. *nu.* 14. qui suum officium impartietur, habi-
ta consideratione, & relatione ab Expertis, quan-
ta animalia commodè stare possint in loco ad pa-
scendum, vt inuicem non se impediant, & postea
taxare numerum, & mandare nè una plus altera
sub pœna animalia immittat. Nec contendit opi-
nionem, ut Dominæ loci non debeatur facultas
tenendi aliquam numerosiorem partem usque
ad tertiam, ut dixi etiam antea in singul. 191. Quæ
opinio in practica utitur Regia Dohana Menæ
21 pecudum Apuleæ, quæ in materia hac pascuo-
rum, antequam assignet suis fidatis pascua, quæ
est obligata dare omnibus prædictis, ut commo-
dè pascantur, facit mensurare territoria assignan-
da; & mittit Expertos ad recognoscendum qua-
litatem pascuorum, & postea cuiquam fidato de-
signat, iuxta numerum animalium, quantitatem
taxat territorij pascuorum, & non adest aliqua
confusio.

Verùm aduertatur, ut facienda sit in computu
22 numerus animalium, consideratio speciei ipsorũ,
nam alia ratio est habenda de iumentis, alia de
buccinis diuersa de porcis; quodlibet enim istorũ
animalium, importat quatuor pecudes in pascuis,
ut considerant *Escobar loco cit.* & quilibet arbi-
trari hoc potest.

ARGVMENTVM.

Præscriptio vt odiosa an patiatur extensio-
nem, vel saltem comprehensionem.

Præscripto iure pascendi in alieno territo-
rio, an veniat ius aquandi accuratè discu-
titur.

Locato territorio pro pascuo, an veniat ius li-
gnandi, & aquandi pro vsu.

Præscriptio contra præsentes, an noceat suc-
cessoribus, & clericis in ijs, quæ pertinent
singulis, vt singulis.

SVMMARIVM.

1 *PRæscriptio est odiosa, & ideò non extenditur de casu ad casum, de persona ad perso-*
nam,

nam, nec de re ad rem.

2 *Baro si præscripserit seruitia ab aliquibus vassallis, non poterit prætendere hoc ius cum alijs; Et si acquisierit fidam in vno loco non poterit eam extendere ad alios.*

3 *Ius pascendi quæsitum præscriptione quoad herbas, non extenditur ad aquandum, distinguitur num. 5.*

4 *Ius pascendi, & ius aquandi sunt seruitutes diuersæ.*

6 *Extensio differt à comprehensione: nam vbi non datur extensio, datur comprehensio.*

7 *Concesso vno, censetur de iure concessum omne id sine quod concessum commodè stare nequit, & num. 13.*

8 L. 1. C. de mancip. & colon. pro notabili expenditur.

9 *Aqua est elementum commune.*

10 *Concesso quod est plus, venit quod est minus.*

21 L. 1. §. fin. ff. si vsufr. peta, *pro singulari in proposito articulo, deducitur.*

12 *Locato nemore pro pastu animalium, censetur concessa facultas aquandi, & ligna faciendi pro necessario vsu.*

13 *Seruitus si stare non possit, sine alia, concessa vna tacitè alia data subintelligitur.*

14 *Præscriptis aliquibus casibus respicientibus iurisdictionem, censentur, & alij similes præscripti.*

15 *Præscriptio facta contra præsentes Ciues, an extendatur ad successores, distinguitur.*

16 *Baro si præscribat contra Ciues, an afficiat etiā clericos.*

17 *Clerici dicuntur Ciues, & si non subiacent iurisdictioni sæculari, subiacent ciuilitati.*

18 *Clerici vt Ciues possunt agere, & excipere in actionibus popularibus.*

19 *Clerici an subiaceant quoad administrationem bonorum Vniuersitatis, ad ordinationes illius, & statuta.*

20 D*efensus an facere possint clerici, sine assensu Regio.*

CAPVT LXXXI.

FVndauimus in præcedenti Comment. num.
121 quod præscriptionis ius odiosum in
iure reputatur, & ideò stricta sit interpetratio contra eam, vnde non patitur extensionem de casu ad casum, vel de persona ad personā,
aut de re ad rem, quapropter si Baro præscripse-
1 rit aliqua seruitia, contra singulares personas, vel
exegerit iura regalia decimarum, pensionum, ex
territorijs aliquorum, hæc equidem præscriptio
non nocebit alijs; & si præscripserit ius fidandi in
vna parte territorij, non porrigetur hoc ius quæ-
2 situm ad omnes alias, & sic possent poni infinita
exempla, sufficit constituisse conclusionem, quæ
probatur in *l. 1. §. si quis hoc interdicto, ff. de itin.
actuq. priu. DD. in cap. audit is, extra de præscript.
Corn. cons. 141. lib. 1. Anton. Tess. decis. 239. nu 9.
Gail. practic. obseru. lib. 2. cap. 60. nu. 14*: Inde cō-
muniter dicitur, tantum quis præscriptione reti-
nere posse, quantum strictè quæsierit, *Alex. cons.
68. ex nu. 18. vol. 2. Suarez alleg. 6. Crauet. de an-
tiq. temp. par. 4. nu. 30. D. Regens Valenz. cons. 33.
ex nu. 219.* Ex qua conclusione infert *Consil. Ro-
uit. in rub. pragm. de pascuis à nu. 9.* quod præscri-
3 pto iure pascendi, non venit ius aquandi, quia non
fit extensio, & ita iudicatum dicit, ex eo, quia sunt
seruitutes diuersæ, *vt in l. pecoris, ff. de seru. rust.
4 præd.* aliud enim est cibus, aliud potus; & proindè
vti elementa separata differenter est de eis iudi-
candum, *l. 1. §. mulier, ff. de ventr. in poss. mitt. &
sic Oldr. cons. 79.* Verum non sic simpliciter intel-
ligas, sed prędictam sententiam procedere, si ser-
uitus seù commune pastus stare posset, sine alia
aquandi, vt puta si animalia possent in proprio
5 territorio, seù in conuicinijs commodè habere
aquam, secùs si Baro, aut Vniuersitas haberet ius
pascendi, aut quæsierit legitimam communionem
in conuicinio super pastu, & ea esset inutilis, si ani-
malia non possent in eo territorio aquam bibere,
sed deberent eam quærere in longinquis, cum ma-
gno incommodo, hoc enim casu licet victus; &
potus sint separata, tamen non vi extensionis; sed
6 comprehensiua indiuidua reputari debent, dùm
vnus sine alio stare non possit, & proindè venire
etiam ius aquandi est dicendum: Concesso enim
7 uno, censetur concessum omne illud, sine quo
concessum commodè subsistineri non potest, *l. 2. ff.
de iurisdic. omn. iud. l. ad rem mobilem, ff. de Pro-
curat. l. binas ædes, ff de seru. vrb prædior. & tex.*
videtur in terminis *in l. 1. C. de mancip. & colon.
lib. 11.* quem sic intelligunt ibi *Bart.* & cœteri
8 DD. quod vsus aquæ prohiberi non potest, si
quis pascua habeat, & inter modernos, *Surd. de
alim. tit. 4. quæst. 3.* qui licet ponat quæstionem,
quod alimentorum appellatione ueniat potus, ta-
men ratio concludendi, quæ ipsum, & quos alle-
gat mouet, est, quia sunt indiuisibilia, *vt Simon. de
Prat. de interp. volunt. lib 4. dub. 11. nu. 39.* eò ma-
ximè, quia aqua est elementum commune non
æstimationis, vt afferat damnum, quando non
9 defertur ministerio, vndè si conceditur quod est
plus, uidetur concessum quod est minus; *l. si cui
10 competit, ff. de regu. iuris*, quam distinctionem
singularis *tex. comprobat in l. 1. § fin. ff. si vsufr. pe-
11 tat.* ibi (*Sed an alias seruitutes luminum, & aqua-
rum hæres præstare debeat, & puto eas solas præ-
stare, sine quibus vti non potest,*) *dicit glo.* sine ma-
gno incommodo (sed si cum aliquo incommodo
utatur non esse præstandas:) Et dùm Baronissa
Terræ Roti locasset suum nemus pro glandibus,
& suus Aerarius prohibuisset, ut animalia non po-
tuissent extra nemus accedere ad flumen uicinum,
quia in locatione non erat data talis facultas, eis-
dem rationibus obtinui in Sacro Consilio, quod
liceret, quia ex ui comprehensiua concessa uide-
tur facultas aquandi in territorio ubi sumunt ani-
malia pastum; & proindè in eadem causa consule-
bam, posse etiam colonos scindere ligna pro usu
12 eorum necessario, & pro accomodandis tugurijs,
ut probat *tex. in d. l. 1. C. de mancip. & colon.* ibi
*tantum colonis impartiatur, quantum culturis
agrorum sufficere manifestum sit*) & latius ibidem
Rebuff. & dixi singul. meo 94. ac notat *Franch.
decis. 301. in fine,* & posteà uidi *consil. Staiban.
cum addit.* qui ita etiam sentit, quod quando est
eadem ratio, & una seruitus non possit stare com-
13 modè sine alia, ambo concurrunt; *ex l. veluti, ff.
de seru. rust. prædior. & Cancer. lib. 3. var. resol.*

cap.

*cap.4.tit.de seruit.nu.*123.firmat regulam, quod
præscriptio non extenditur, sed si quis præscribat
aliquos actus iurisdictionis meri imperij, vel mi-
xti, si alij casus licèt diuersi eueniant, possunt
exerceri, quia tendunt ad vnam speciem, & ius, ex
14 *Fælyn.in cap.auditis, de præscrip. Castr.in l.Im-
perium, ff.de iurisd.omn.Iud. & facit tex.in l.si
qui vsusfructũ, ff.quibus mod.vsumfruct.amitt.* vbi
per vsum partis, conseruatur ius in toto: vndè in
occurrenti sunt hæc ponderanda super hoc arti-
culo.

An verò præscriptio facta contra præsentes
noceat successoribus, esset facienda longa distin-
ctio, aut enim præscribitur ius pertinens Vniuersi-
tati vti vniuerso, uel ius illud pertinet singulis ut
15 singulis: primo casu uidetur, quod patientia, &
factum Ciuium præiudicet successoribus, *Garsia
de expens. cap.9. ex num.*89. latè, undè si Baro
quæsierit ius collectandi, uti debitum ab Vniuer-
sitate, omnes successores ligantur, & sic si quæsie-
rit ius super bonis demanialibus Vniuersitatis,
pertinens ut uniuersis, dummodò actus fuerint
adeò continuati, & multi, quod affecerint uniuer-
sale, ut explicaui *in prag.1. Boer.decis.*125. *Cra-
uet.de antiq. temp part.4.§.incip.* materia ista sin-
gularis, *nu.*86.*fol.*215.*Fontanel.claus.3. glos.2.nu.
17.de pact.nuptial.* si autem ius competat singulis
ut singulis, dixi supra cap.73. quod factum præ-
decessorum non nocet tunc successoribus nasci-
turis, ut latè ibi.

An autem præscriptionis ius, quod quærit Baro
contra subditos, afficiat clericos, & Ecclesiasticas
16 personas, ut eorum libertate uti non possint in
pascendo, in constructione furnorum; battinde-
riorum, & similium, super quibus Baro ius præ-
scriptionis, uel quasi possessionem consequutus
fuisset; Dic quod Clerici licèt iurisdictioni Baro-
17 nis non subijciantur, tamen Ciues sunt, & ad ac-
quirendum ius contra alios, non est opus ut quis
potestatem in illum habeat, igitur sufficit eos esse
Ciues, ut ipsis etiam in consequentiam præiudice-
tur, si ius contra publicum sit præscriptum, &
quod sint Ciues, & eam repræsentationem de iure
faciant, probant *Valasc.consult.*100. *ex nu.6.Dom.
Reg.Valenz.cons.*81.*à nu.*19.& gaudent omnibus
prærogatiuis uti tales *Petra ad Gram. decis*100.
*Crass.de effect.cleric.in rub.ex num.*375.*cum seq.*
& proindè possunt agere, & excipere uti alij Ci-
18 ues contra Barones, & omnes alios iura Ciuitatis
opprimentes.

Item fuit dubitatum, an si Vniuersitas pro suis
indigentijs, pascua uendere uoluerit, & sic me-
diante parlamento conclusisset; clerici cum non
19 subiaceant statutis laicorum, nec se immiscere
negotijs pertinentibus ad sæculares debeant, pos-
sent contradicere: fuit dictum, quod licèt non sub-
mittantur iurisdictioni laicali, *authent. cassa, C.de
sacros.Eccles.* tamen cum reputentur Ciues, &
quod maior pars concludit sit attendendum, eo-
rum dissensus non officit, argu. ipsius quod deci-
sum fuit in Sacro Consilio ut refert *Franch. decis.*
197. ubi Baro qui habebat usum in demanialibus
fuit reiectus, dum contradiceret uenditioni glan-
dium facta ab Vniuersitate pro necessitate ipsiùs,
& in indiuiduo facit decisio *Mastr.*49.

Nùm verò Episcopi, aut aliæ personæ Eccle-
siasticæ, contra prohibitionem istius pragmaticæ
possint in eorum proprijs territorijs defensam fa-
20 cere si in illis Ciues habeant ius pascendi, & etiã
si non haberent, an possint claudere territoria
magni tenimenti, uide *Petram dicta decis.* 100.
*num.*14.& latius *Dom.Rouit.in pragm.1. ex num.
18.de salar. eorum qui mitt.* ad quos recurrere
poteris, quando talis hæsitatio occurreret.

ARGVMENTVM.

Dominium, & possessionem, an ex pluribus titulis diuersis quis tueri possit, plenè declaratur.

Vassalli si legitima præscriptione aliquid quæsierint contra Baronem, an si confirmationem petierint, sibi præiudicauerint, dùm aliam viam possidendi elegerint.

SVMMARIVM.

1 *Vassalli habentes ius legitimè quæsitum, contra Baronem, petendo ab illo postea confirmationem, an sibi præiudicent, pro negatiua concluditur, nu.15.*

2 *Dominium ex pluribus causis substineri regulariter non potest.*

3 *Titulum secundum procurans, videtur renunciare primo.*

4 *Mutando quis causam possessionis, censetur derogare alio titulo.*

5 *Depositum recipiens nomine alterius præiudicat iuri suo.*

6 *Res mea potest iterum à me acquiri.*

7 *Regula, id quod meum est, amplius meum effici non potest, limitatur.*

8 *Exceptionibus pluribus quis tueri potest.*

9 *Pactum, vt res vendita sit obligata venditori pro pretio credito valet.*

10 L.neque pignus.ff.de reg.iur.interpretatur.

11 *Tituli contrarij simul subsistere non possunt, alij sic.*

12 *Possidere quis præsumitur ex titulo magis vtili.*

13 *Titulus secundus si erit nullus, non extinguit primum, nàm ex nihilo nil fit.*

14 *Nouatio nulla non extinguit primam obligationem.*

15 *Confirmatio petita super re in qua opus non erat in nihilo præiudicat impetranti.*

CAPVT LXXIV.

QVotidianus est iste Articulus, & pluribus
cautis mihi deseruijt, & cum sit ualdè
dubius, eum explicandum duxi; nùm
si uassalli consuetudine, uel immemora-
bili præscriptione tuti sint, super aliquibus iuri-
bus, contra Baronem acquisitis, & concessionem
petierint, posteà à nouo Barone uideatur sibi ipsis
præiudicasse, dùm aliam uiam possidendi elege-
1 rint: licet quod declarata nulla posteà concessione
ex defectu potestatis, uel sollemnitatis ad instan-
tiam Baronis Subditi primordiali causa iuuari nõ
pos-

possint,& sic in alijs casibus, an quis possit muta-
re causam sui domini,& possessionis, & ex pluri-
bus titulis rem detinere. Videtur dicendum,
quod sibi præiudicauerit, quia ex pluribus cau-
sis quis dominium habere non potest, *l. 3. §. ex*
pluribus, ff. de acquir. possess. l. & an eadem, §. actio-
2 *nes, ff. de except. res iud.* Et propterea volens con-
sequi dominium ex alia concessione, videtur re-
nunciare primo titulo, quem habebat, *arg. ex l. si*
3 *quis antè ff. de acq. possess.* vbi habetur, vt si quis
titulo præcario rem acceperit, si eandem rem ab
eodem Domino conducat, videtur renunciare
præcario. Idem probat *tex. in l. bona fides, ff. eodē*,
& benè *Roman. consil. 350. nu. 13.* qui ait, impe-
trantem commendam, censeri renunciare titulo,
quem in ea habebat, & *Surd. dec. 104.* ponit nota-
bilem casum, quod si quis à debitore bona insolu-
4 tum habuerit, si postea incipiat de dicto suo cre-
dito recipere pecuniam, videri recessum à datio-
ne insolutum, & propterea oblato reliquo sit obli-
gatus bona restituere, quæ in dationem ipse cre-
ditor acceperat; similiter *Rota Romana dec. 478.*
part. 1. dicit facientem se depositarium nomine
alterius, censeri iuri suo renunciare, *& Surd. decis.*
92. nu. 13. firmat, quod si quis propria authoritate
5 quicquam facere potest, adeundo Iudicem, illam
facultatem amittit.

Contrariam opinionem alij sectantur, quod li-
cèt quis non possit acquirere dominium ex pluri-
bus causis; potest tamen plures titulos habere,
vt valeat ex illis in occurrēti se defendere, *ad tex.*
in l. 4. ff. ad l. falcid. vbi probatur, quod res mea
6 iterum potest à me acquiri, si prima acquisitio sit
dubia, vel secunda plenior, & securior, *Crauet.*
cons. 16. nu. 6. & sequitur *Dec. cons. 271.* qui tenet,
priuilegium posse concurrere cum præscriptione,
quia non sunt contraria, & quamuis regula sit, id
quod meum est amplius meum fieri non potest,
vt instit. de legat. §. item si res mea, intelligitur, si
subsistat dominium, secus si dubium sit. Item per
7 viam exceptionis sæpe quis potest se iuuari plu-
ribus exceptionibus, *cap. nemo potest, de reg. iur. in*
8 *6.* Indè adest alia iuris regula, quod pignus, & hy-
poteca in re sua consistere non potest, *l. neque pi-*
gnus ff. de reg. iur. si quis tamen vendiderit rem
aliquam, & dederit fidem de pretio, vel in casu
9 aliquo restitutionis pretij cauerit, vt res vendita
sit obligata, talis conuentio valet, vt res sua de qua
est Dominus fiat hypotecarius, *Afflict. decisio 8.*
Addi. ad Capyc. decis. 43. Anna cons. 96. Franch.
decis. 506 de Ponte cons. 17. nu. 64. & Tiraq. de
retract. consang. §. 1. glos. 7. num. 71. ponit, quòd
licet in re sua non possit consistere pignus, neque
10 vsusfructus, aut seruitus acquiri, limitatur si do-
minium posset esse auocabile.

Non obstant in contrarium adducta, nàm pro-
cedunt, quando titulus posterior contradicit prio-
ri, quia tunc per secundum extinguitur primum
dominium, & per electionem vnius ex contrarijs,
11 censetur alteri renunciatum, *iuxta tex. in l. 1. C.*
de furt. cap. vt quis duas, de elect. in 6. & ad præ-
dictam distinctionem singularis est *tex. in l. si ali-*
quam rem, ff. de acqu. poss. & sic Castrens. in d. § ex
pluribus, quod per nouam apprehensionem, quā
facio animo corrobotandi meam possessionem,
non censetur renunciatum primæ causæ: Hinc est,

vt si quis ex pluribus titulis rem habere potest, eo
12 titulo tenere censetur, qui magis prodesse potest,
& in facto dùm quis donasset cuiquam in vita
certum prædium, & posteà in testamento in illo
eum instituerit, cùm deindè possidendo fuisset cō-
uentus vti hæres, quia hæreditaria bona posside-
bat, dicebam, quod licèt non fuerit protestatus,
illum prædium non intendisse iure hęreditario te-
nere, tamen præsumitur, quod titulo primæuo
donationis magis securo possidere voluerit, *ad*
tex. in l. sequens quæstio, ff. de leg. 2. Caual. de vsu-
fr. mul. relic. nu. 106. Pereg. de fideicom. latiùs art.
36. nu. 86. cum seq. Imò semper quod alter ex titu-
13 lis acquisitis est nullus, non extinguitur alius,
quia ex nihilo nihil infertur, *ad tex. notabilem in*
l. iurisgentium §. sed si fraudandi, ff. de pact. l. si
quis antè, §. qui conduxerit, ff. de acq. poss. sic Bart.
in l. pacta nouissima, C. de pact. qui ponit regulam,
vltima derogare prioribus, sed non procedere
si vltima sint caduca, & nulla, Vndè nouatio nul-
14 la non extinguit præcedentem contractum, *l. no-*
uatione, ff. de nouat. l. nouatione, C. de fideiuss. Sur.
decis. 51. nu. 2. cum seq. Caret siquidem nomine,
quod caret effectu, *l. 2. §. appellata, ff. si cer. pet. &*
benè Crau. cons. 171. quod electio est possessoris;
cui titulo adhærere intendat, *& Tiraq. de retra.*
consang. §. 1. glos. 7. ait, si conduxerit quis domum
per multos annos, & intra hunc terminum eam
emerit, quæ emptio fuerit ex causa annullata, nō
per hoc cessabit prior terminus locationis; vt ab
ea discedere debeat, nisi esset extincta actio, ra-
tione rei vendicare, ex causa dominij actoris.

Et proindè corruit, quod pro notabili expen-
dit *Anna sing. 586.* habentem priuilegium, vel
consuetudinem ualidam ex alio iure, non esse tu-
tum petendo confirmationem, & sequitur *Vin.*
decis. 206. Confirmatio enim, & assensus petitus
super re, in qua opus non erat in nihilo præiudi-
cat, sed habetur tanquam uerba superflua, *Andr.*
in c. 1. §. sed nec est alia iustior, n. 38. quæ sit prima
causa benef. amitt. de Pont. cons. 95. nu. 8. & pro-
indè non fit præiudicium Vniuersitati ad cautelā
petenti à nouo Barone confirmationem, seu nouā
concessionem ut doctissimè suo more probat me-
ritissimus *D. Reg. Valenzuela cons. 79. ex. nu. 14.*
cum seq. & conferunt notata per *Menoch. consil.*
381. Monter dec. 47. num. 8. Surd. cons. 202. quæ
omnia signa; cum non passim sic resoluta inue-
nies.

ARGVMENTVM

Vniuersitatis regimen quotuplex sit, & qui dicantur habere administrationem cum libera.

Pragmatica duodecima de Admin. Vniuersit. declaratur, quando Ciues pro Vniuersitate obligati sine assensu, iure ad solutionem cogi possint.

SVMMARIVM

1 *Sindicus, & Electi ardua, & grauia negotia si-*
ne parlamento generali explicare nō possunt,
& nu 5.

X 2 Pre-

2 *Procurator cum libera siuè à lege, siuè ab homine constitutus, omnia potest quæ principalis agere valeret.*

3 *Vniuersitatis regimen triplex est, nempè concilium magnum, generale, ordinarium, & strictum.*

4 *Ciues viginti; vel triginta in numerosis Ciuitatibus destinati ad regimen Vniuersitatis, habent administrationem cum libera, prout concilium magnum.*

5 *Sindicus, & Electi, qui comprehenduntur sub concilio stricto, non habent administrationem cum libera.*

6 *Sindicus, & Electi non possunt censui submittere bona Vniuersitatis, nec ea concedere, vel quouis modo alienare absque generali concilio.*

7 *Actio contra Vniuersitatem non oritur ex mutuo recepto à Sindico, & Electis, nisi probetur, pecuniam in illius vtilitatem fuisse versam, limita si pecunia fuerit recepta mediante concilio magno, vel generali nu. 9.*

8 *Sindicus, & Electi assimilantur negotiorum gestoribus, qui in tantum obligant principales, in quantum versum est in illorum vtilitatem.*

10 *Concilium magnum, & generale licet possit omnia explere, intelligitur prater ea quæ à iure diuino, & humano prohibita non sunt, & numerantur aliqui casus prohibiti.*

11 *Fideiussores adhibiti contractui reprobato, non obligantur.*

12 L. & si is, C. de præd. min. declaratur.

13 *Contrahens contra præcepta legum neque naturaliter obligatur.*

14 *Pretium de equitate nunquam amittitur, licèt contra iuris edicta contrahatur.*

15 *Vniuersitatis Administratores si non docuerint, pecuniam versam esse in vtilitatem publicam, ipsi soli remanent obligati.*

16 *Vniuersitas quando dicatur locupletior facta, vt contra eam agi possit.*

17 *Regula, quod negotium sufficiat vtiliter à principio fuisse gestum, vt Dominus pro eo teneatur, non habet locum in minore.*

18 *Ciue. pro Vniuersitate se obligantes absque assensu, quando conueniri iure possint.*

19 Pragm. 12. de administration. Vniuersit. declaratur.

20 *Contractus colorati non pariunt actionem.*

21 *Simulatio, vt contrahentibus noceat requiritur quod ambo de ea participent in contractu oneroso.*

22 *Mutuare Vniuersitati, nullo iure est prohibitum, & Ciues obligati in eam causam iure cogi possunt.*

23 *Interesse ex die mora etiam in mutuo debetur, & de eo pacisci potest.*

24 *Nemo ex sua liberalitate damnum pati debet.*

CAPVT LXXXIII.

VLtimo notandum ducam super hac pragmat quod incidenter posui in præcit. trac. num. 5. concessionem factam à Decurionibus, nomine Vniuersitatis, ad cuiusuis beneficium nullius esse roboris, & Barones se tueri non posse, ut dicatur factum à Populo, quod Decuriones eis concederent pro facienda foresta, vel defensa in territorio communitatis. Vndè aduerte, Sindicum, & Electos regiminis Vniuersitatis, ardua, & grauia negotia explicare non valere, *Salic. in l. vectigalia, C. de vect. & commiss. Fermosa*
1 *de gabell. q. 5. p. 1.* Et licèt dici posset, prædictos esse Procuratores, & habere administrationem cum libera, *vt Castr. & Alexan. in l. rescriptum, §. plerumque, ff. de pact.* & virtute huius potestatis cum libera siuè sit à lege, siuè ab homine concessa, subintelligantur omnia, quę ipsemet principalis agere valeret, & sic quasi omnis potestas populi, in
2 Administratore censeatur translata, *Bart. & cæteri in l. creditor, § Titius, ff. mand. & in l. procurator cum libera, ff. de procur. Gregor. Lopez in l. 7. in glo. que el Señor, Guttier. de iur. confirm. p. 1. cap. 50. ex nu. 11.*

Pro resolutione est sciendum, triplex de iure esse regimen Vniuersitatis, nempè Concilium ma-
3 gnum quod est Congregatio totius Populi in genere, seu per capita domorum, quo conuocato quicquid fuerit ab ipso decretum; vt ab omnibus Ciuibus gestum summæ est authoritatis, & si ius non refragetur, exequutioni demandari potest. Aliud simile regimen adesse solet in numerosis Ciuitatibus, in quibus cùm difficilis esset congregatio totius populi, transfusa est eius potestas in viginti, vel triginta personas, iuxta loci consuetudinem, qui in occurrentibus negotijs vicem populi representando, omnia explere possunt, prout facultatem habet Concilium magnum, & hoc vocatur Concilium generale ordinarium; prout obseruatur in nostra Ciuitate Beneuenti, vbi quolibet biennio eliguntur quadraginta octo personę, duodecim ex nobilibus, & reliqui ex nobiliter viuentibus, & popularibus, & quicquid ab ipsis est gestum, tanquam pro facto ab omnibus Ciuibus
4 habetur. Isti enim sunt, qui cum libera potestatem habere dicuntur, quia gerunt vices totius populi, *Bartol. in l. præses, C. de transact. Azeued. de Curia Pisana lib. 2. cap. 18. num. 22. Losæus de iure Vniuer. par. 1. cap. 3. à nu. 48. & part. 3. cap. 11.*

Tertium est Concilium strictum quod est aliquorum particularium, qui quot annis per Concilium magnum ad officium Sindici, & Electorū
5 eliguntur, & isti restrictam habent facultatem; & solum ordinaria, & solita negotia agere, & explicare possunt, & non dicuntur habere mandatum, seù administrationem cum libera, vndè authoritate carent in Vniuersitatem obligando, *Ias. in l. præses, nu. 8. C. de transact. Grat. dec. 93. num. 14. Vanc. de nullit. ex defect. mand. num. 127. Alex. cons. 135 vol. 7.*

Et ideò, ut dixi concessio territorij, uenditio bonorum Vniuersitatis, uel submissio eorum ad cē-
6 sum, absque generali concilio, nullius est ualiditatis, *l. fin. C. de vend. rer. Ciuit. lib. 11. Bart. in l. fi. C. de præd. decur. lib. 10. Capyc. dec. 93. Menoch. cons. 80. lib. 1. Cranet. cons. 142.*

Nec contrahitur ex facto eorum actio contra Vniuersitatem pro mutuo recepto, nisi quatenus
7 creditor probaret pecuniam uersam esse in illius utilitatem, iuxta *tex. in l. Ciuitas, ff. si cer. pet.* ubi omnes Scribentes, *& in l. vnica, C. de solut. & lib. debit. lib. 11. l. si is qui cum glo. ff. de pignor.* Nàm cùm non dicantur Procuratores cum libera assimilan-

milantur negotiorum gestoribus, qui in tantum
8 obligant eos, pro quibus negotium gesserunt,
quatenus versum est in vtilitatem, *l. Pomponius la*
prima, ff. de negot. gest.

Quando verò contrahunt ij, qui sunt de conci-
lio generali, qui vt diximus liberum mandatum
ad omnia habere dicuntur, tunc mutuum accep-
9 tum, absque alia probatione, in vtilitatem vniuer-
salem versum dicitur, *Ripa in d. l. si, qui bona, nu.*
10. *Lis. in l. Ciuitas num.* 12. *si cert. pet. Mantica*
optimè *in tract. de ambig. conuent. lib.* 8. *tit.* 13.
Mascard. concl. 582. *Molin. de contr. disp.* 300.
Negus. de pignor. in 1. *memb. par.* 3. *num.* 44. & la-
tiùs *Montan. in pragm. de Admin. Vniuers. ex n.*
104. nàm cùm isti fuerint electi ad representandã
immediatè totam Ciuitatem, præsumuntur pro-
batissimæ vitæ, & in eis cessare omnem fraudis
suspitionem, ob quam *d. l. Ciuitas* dispositio fuit
inducta.

Aduerte tamen, quod licèt concilium magnũ,
seù generale possit omnia explere, est intelligen-
dum præter ea, quæ à iure prohibita sunt; vti ac-
10 cipere pecuniam ad cambia, vel ad vocem vi-
ctualia, serica, & similia; nàm cùm parere possint
magnum damnum Vniuersitatibus, est eis inter-
dictum, prout etiam constituere annuum censum
absque assensu, vt in *pragm.* 11. *&* 12. *de Admin.*
Vniuersit. Et si contra legis dispositiones credito-
res contraxerint, obligationes nullius erint mo-
menti; immò Decuriones, ac alij Ciues, qui pro ob-
11 seruantia prædictorum contractuum fideiusse-
rint, cogi non poterint, nàm cùm contractus sint
improbati, & ipso iure nulli, obligatio corruit, *ex*
tex. in l. cum lex, ff. de fideiuss. Principalis. n. causa,
cui nõ subsistat, nec ea, quæ sequũtur locũ habẽt,
verba sunt *tex. in l. cum principalis de reg. iur.* nã
infecta primitiua, inficitur omnis deriuatiua, *leg.*
eius, qui in prouincia, ff. si cer. pet. nec officit *text.*
in l. si is, C. de præd. min. vbi tutor, qui proprio no-
mine se obligauit, tenetur etiam quod minor iure
12 astringi non possit; nam hoc casu, non solùm
pragm. prohibet tales contractus, sed eis resistit,
procedendo vlteriùs annullando, ac pro infectis
declarando, quo casu, nec fideiussor obligatur, vt
distinguit *Borgn. Caualc. decis.* 31. *à num.* 23. *p.* 1.
cùm ex contractibus reprobatis, neque nascatur
naturalis obligatio, vt *Bart. in d. l. cum lex*, quia
obligatio cùm sit de iure gẽtium, ex quo tenemur
13 obedire maioribus, *l. veluti, ff. de iust. & iur.* ille,
qui contrahit contra præcepta legum, facit contra
ius gentium, meritò non oritur obligatio natura-
lis. Vlteriùs *d. l.* & si is loquitur in casu diuerso, ibi
enim non contraxit minor prohibitus alienare,
sed Tutor tantùm nomine proprio se obligauit, ac
si de re sua ageretur, vndè nimirum, si tenetur, hic
autem fideiussores in consequentiam Vniuersita-
tis se obligant, vt aduertit *gl. in d. l. & si is, vers. sa-*
nè in fin. Pinel. de resc. vend. par. 3. *c.* 1. *nu.* 7. *Ozasc.*
dec. 67. *nu.* 4. *in fine, Ann alleg.* 17. *nu.* 9.

Verùm si ex partitis verificatis realiter in vtili-
tatem Vniuersitatis versa esset pecunia data, quia
natura comparatum est, neminem locupletari cũ
14 aliena iactura, *l. nam hoc natura, ff. de cond. indeb.*
& pecunia mea ad te peruenta, eam mihi te reddi,
bonum, & æquum est, iuxta verba *tex. in leg. si &*
me, ff. si cert. pet. tunc licèt aliter dictet pragmati-
ca, actione tamen de in rem verso, pecunia illa
conduci ab Vniuersitatè potest, vna cum interes-
se, prout fuit decretum in S. C. in causa vertente
inter Vniuersitatem, & homines Terræ Mattani
cum Heronymo Spinola, Actuar. Romano. Si
verò agatur contra Administratores obligatos, &
15 illi promptè non doceant pecuniam esse versam
in vtilitatem publicam, vndè stat iuris præsũptio,
quod in eorum bursam sit pecunia versa, tùnc le-
gitimè conueniri poterint, & exceptio illa eis non
opitularetur, nè lucrum ex dolo suo consequantur
c. intellleximus de iudic.

Et nota ad prędicta, quod tùnc dicitur pecunia
versa in vtilitatem Vniuersitatis, quando de ea
facta est ipsa locupletior, vt communiter DD. per
illum *text. in l.* 1. *C. si aduers. cred. l. prædia, C. de*
præd. min. & in d. l. Ciuitas, non tamen diffiniunt,
quando dicatur facta locupletior: Proindè scias,
quod tunc dicitur Vniuersitas locupletata, quan-
16 do pecunia conuersa est in eo, quod Ciuitas tan-
tundem de suis bonis erat necessariò sumptura,
vt probat notabilis *tex. in l. in pupillo, ff. de solut.*
& gl. in l. si pupilli, verb. locupletior, ff. de neg. gest.
Molin. de contr. disp. 300. *num.* 3. *cum sequ.* non
autem sufficeret dicere, quod vtile erat Vniuersi-
tati, eam pecuniam sic erogare, & rationabiliter, ac
prudenter fuerit insumpta, nàm si ex inopinatu
euentu posteà in Vniuersitatis commodum non
cesserit, Vniuersitas non teneretur, cum *text. l. sed*
an vltro §. 1. *ff. de negot. gest.* (quæ statuit sufficere
à principio negotium vtiliter fuisse gestum) fallat
in minore, *Bart. in l.* 2. *C. eodem, Grat. discept. for.*
17 *cap.* 32. *num.* 24. quicquid aliter in hoc dixerit
Molin. loc. cit.

Et redeundo ad digressa, dico, quod difficultas
est, quid si aliquis pecuniam sub annuo censu ali-
quibus ciuibus dederit, qui proprio, & particula-
ri nomine se obligauerunt, absque vlla mentione
in instrumento, quod pecunia deseruire debeat
Vniuersitati, an si postea creditor egerit pro con-
sequutione census, contra obligatos, possint illi
opponere, debitum esse vniuersale in Vniuersita-
tis commodum versum, ipsos nudum nomen ha-
18 buisse, & propterea creditorem dirigere se debe-
re contra communitatem, ad quam pecunia per-
uenit, munientes se ex dispositione *dictæ prag.* 12.
quæ dictat, particulares obligatos pro Vniuersi-
tate non posse directè, nec indirectè à creditore
cogi, & ex quauis causa molestari, pro solutione
dependente ex his reprobatis contractibus.

Et pro resolutione est iterum distinguendum,
19 quod aut tractatur de submittendo pecuniam
ad census, vel accipiendo eam sub cambijs, vt fuit
realiter cum Vniuersitate, & pro fraudanda dispo-
sitione dictæ pragmaticæ, voluerit creditor sibi
cauere, vt Decuriones, vel alij ciues se obligarent
particulari, & priuato nomine, tacita Vniuersita-
te, & tùnc detecta fraude, non possent ciues obli-
gati molestari, *arg. ex tex. in l. cum ad eos, C. ad*
S. C. Vellei. vbi creditor, qui callidè sciens, mulie-
rem non posse pro alijs obligari fecerit eam de-
clarare principalem debitricem, probato deindè,
quod alius pecuniam recepit, iuuatur beneficio
Velleiani, nàm contractus colorati sustineri non
possunt, *ad tex. in l. eos qui sub imagine, C. de distr.*
pig. vbi cui est prohibitum aliquid, ei etiam dene-

gatur facere per intermediam personam, cũ plus
20 valeat, quod agitur, quam quod simulatè concipitur. *tot.tit.C.plus valere*, quod agitur, maltijs in quain bominum est succurrendum, *l.in fundo ff. de reiuend.* & maxima est præsumptio talis fraudis, si in contractu essent obligati Sindicus, & Electi, vel maioris partis eorum.

Si verò absque fraude, & colore, sed sincera fide pecuniam creditor dederit aliquibus ciuibus, & tùnc est dicendum, illos remanere obligatos, & executiuè contra eos agi potest, non obstante, quod in promptu probarent pecuniam breui manu illos exbursasse in Vniuersitatis necessitatem, *ad tex.in l.si mulier ff.ad S.C.Velle. cuius formalia verba vti notabilia ponam, & sunt:* Si mulier tanquàm in vsus suos pecuniam acceperit alij creditorum, non est locus Senatus consul. alioquin nemo cum fœminis contraheret, quia ignorari potest quod actura sint, & facit *tex. in l.si fœnebris C.eod.tit.* ibi iuxta fidem veri, non enim est inspiciendum qualiter viatur, sed qualiter contrahat, cùm in priuatis conuentionibus non debeat quis esse curiosus quid ab ipsis contrahentibus agatur, *l. doli in fine ff.de nouat. coadiuuat tex. in l. post mortem §.1.ff.quando ex facto tutor.* vbi tutor qui suo nomine accepit pecuniam, semper remanet obligatus, licèt illam in vtilitatem minoris conuer-
21 terit. Nec officit, quod contractus sit simulatus ex parte obligatorum, dùm re vera pecunia conuertetant in vsum communitatis, & non proprios; nã vt fraus, & simulatio possit contractum onerosum annullare, requiritur, quod ambo contrahentes de ea participauerint, *ad tex.in l.si cessante C.de distr.pign. Lat Prator §.si quis particeps ff. qua in fraud. credit. de Ponte consil.2. numer. 84. & 112. Carol.de Graff.de exception. cap.12. nu.25.*

Quid si pecunia non sit data ad cambia, nec censui submissa, sed expressè mutuata Sindico, &
22 Electis pro aliqua Vniuersitatis necessitate, an iste etiam contractus intelligatur prohibitus, adeo quod neque etiam subsistat propria obligatio ciuium, Dic quod non solùm non est prohibitus, vt apparet ex dicta pragm. quæ de eo non meminit. vndè ommissum habetur pro ommisso, *l.vnica §. fin autem ad deficientes C. decad. toll.* imò tàm ex dispositione iuris, quam prag. est permissus, cũ ciues teneantur in necessitatibus Vniuersitati mutuare, vt dixi *singul.meo 119.ex l.1. C.quib.mune. lic.se excus. lib.11.* vndè siuè sit mentionata Vniuersitas, siuè insolidum cum ea Administratores se obligauerint, siuè mutuata sit pecunia particularibus ciuibus, omnes remanent astricti, & contra eos insolidum, & executiuo modo agi potest, & si in termino non soluerint ad iustum interesse co-
23 gi possunt, nàm etiam in mutuo interesse, ex die moræ venit, imò potest de eo in principio contractus pacisci, *Sot. de iust.& iur.quæst.1. art.3. Molin.de contract.disp.315. Felic. de cens.cap.3. nu. 12. Ricc. collect.2045. Peguer.dec.33.* nàm si contrarium diceretur, quod pro mutuo Vniuersitates, & ciues obligari non possent, esset non concedere eis beneficium, sed tollere vtilitatem, nàm pro necessitatibus fuit introductus mutui contractus, & sic quod induceretur in eorum fauorem, retorqueretur in odium contra dispositionem *tex.in l. quod fauore ff.de pact.* & quod factum esset in augmentum, operaretur diminutionem, *l.legatã inutiliter ff.de adim.leg.* Posset inquam euenire necessitas inopinata, vt millies practicatur, alicuius hospitij, vel similium, & Vniuersitas non habeat promptam pecuniam in contanti, quis non iudicabit pium opus agere, qui ad tempus Vniuersitati indigenti succurit, quisuè iudicabit contra talem iustum contractum, vt obligatio ex equi non possit, satis in humanum mihi suadeo, qui cõtrariam opinionem amplecteretur. Pragmatica loquitur de contractibus censualibus, qui habent onus successiuum, alienantur bona Vniuersitatis, quæ sine Assensu Principis distrahi non possunt, *ex d.l.fin.C.de vend.re.ciu.lib.10.* & de pecunia recepta ad cambia, quæ maximum pariunt interesse, sed in hoc contractu mutui ipsemet de Regimine, qui de introitibus Vniuersitatis in occurrentibus succurrere debebant, de ijsmet restituere poterunt, quod mutuo acceperunt, & si eorum culpa, vel negligentia non satisfecerint, æquitati conuenit, & rigori, vt compelli debeant seruata
24 forma obligationis, nè quis ex liberalitate sua, damnum patiatur, *ad tex.in l.ad res donatas ff.de edil.edicto.*

ARGVMENTVM

Baro de iure reputatur Pater, & Protector subditorum, & vti talis ad multa tenetur, quæ sigillatim enunciantur.

Item dicitur primus ciuis, & ratione istius ciuilitatis, quibus prærogatiuis gaudeat, elucidatur.

Baro an vti ciuis ad collectas, & bonatenentia pro burgensaticis teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Ciuis quis aut est originarius, aut receptus à Populo.*
2 *Ciuis honorarius dicitur, qui in Ciuitate dignitatem habet.*
3 *Ciuis vtitur omnibus prærogatiuis, & commoditatibus ad ciues spectantes.*
4 *Officiales, Episcopi, & Abbates dicuntur honorarij ciues.*
5 *Barones gaudent vti ciues, quamuis non habitent in Terris, secus in alijs Officialibus temporaneã iurisdictionem habentibus.*
6 *Baro vti habens iurisdictionem dicitur superior, & vti ciuis, primus nominatur.*
7 *Barones quando vocantur in Parlamentis dant vocem vti feudatarij, ac nomine suarum Vniuersitatum vti primi ciues.*
8 *Baro pater ciuium reputatur, & uti talis se gerere debet, aliàs erit in culpa.*
9 *Baro Pastori à Deo æquiparatur, qui ita pascere, & custodire oues debet.*
10 *Barones possunt, & debent resistere etiam Delegatis à Principe, quando suos subditos indebitè molestant.*
11 *Barones dicuntur habere legitimam personam comparendi, & defendendi suos Vassallos oppressos.*

12 Baro

12 Baro non vt superior, sed vti primus eiuis potest se intromittere in pertinentibus ad statum Vniuersitatis.
13 Baro vti primus eiuis potest oppugnare electionē Regiminis iniustam, & nullam.
14 Baro tanquam primus ciuis vti potest pascuis communibus.
15 Baro qualiter pascuis communibus vti debeat.
16 Vsum quem de iure Barones habent in bonis vniuersalibus, vendi, vel cedi non potest.
17 Vassalli vsum quem habent in demanialibus feudi alienare nequeunt.
18 Baro non sustinet onus focularis, in terra, ideò non soluit functiones fiscales.
19 Baro tenetur de burgensaticis soluere bonatenentiam.
20 Baro pro bonis priuatis, quæ possidet, an teneatur ad collectas, distinguitur.
21 Collectarum onus, quando sequatur rem.
22 Barones tenentur Vniuersitati contribuere pro rata de ijs, quæ participant, & communitas salarium præstat.

CAPVT LXXXIV.

Mandat hæc duodecima pragm. vt terris, nemoribus, & pascuis communibus de demanio Vniuersitatis Barones moderatè vtantur, & quamuis vti primi ciues, ciuium bonis, & priuilegijs vti possint, debent tamen taliter procedere, nè vassalli grauentur, super quo *tex.* multa ad illius explicationem in præc. comment. dixi. Et primo aduerti, quod *tex.* nominat Barones, primos ciues eorum terrarum, & nūnc pleniùs hoc notabile declarando, dico, dubitasse Doct. vnde hæc ciuilitas oriatur, dùm regulariter ea de iure contrahatur ratione originis, aut expres-
1 sè allectionis factæ à populo, recipiendo quem in ciuem, vt habetur *in l. ciues C. de incol. lib.* 10.

Sciendum inquam est, quod ij qui in Ciuitate,
2 vel terra præfulgent dignitate, & iurisdictione; lex fingit, & statuit esse ciues, qui honorarij ciues dicuntur, & vti tales priuilegijs ciuium gaudent,
3 & omnibus commoditatibus ad eos spectantibus vti possunt, *Bal. in l. quidam cum filium ff. de verb. oblig. Paris. consf.* 71 *lib.* 1. *Surd. cons.* 313. *num.* 15. *Grat. discept. forens. cap.* 559. *nu.* 24. imò non solū Barones, sed sui officiales ratione præheminentiæ iurisdictionis vti ciues tractari debent, & sic Epi-
4 scopi, Abbates, & similes, *Paris de Sindi. verb. ciuilitas, Surd. decis.* 129. & dixi suprà *cap.* 61. *ex num.* 9.

Et Barones quia perpetui sunt, licèt actu non habitent in terra, fruuntur tamen ciuilitate, *Hond.*
5 *cons.* 84. *lib.* 2. *nu.* 60. *Cancer. lib.* 3. *var. resol. cap.* 4. *nu.* 65. & *cap.* 13. *nu.* 363. confutata opinione eorū, qui tenent, in tantum Barones posse vti bonis communibus, vti alij ciues, quatenùs in loco habitent, *vt dixit Couar. pract. quæst. cap.* 37. *nu.* 1. & sequutus fuit *Auend. de exeq. mand. cap.* 4. *nu.* 25. *par.* 1. nàm procedit eorum opinio, in personis, quæ habent iurisdictionem temporaneam, qua durante, durat ciuilitas, & non in habentibus perpetuum dominium, & authoritatem.

Considera etiam, quod *tex.* noster non solum ciues reputat Barones, sed dat prærogatiuam, vt primi ciues sint: non enim putes frustratoriam esse hanc prioritatem, quia multa continet, ut dicemus.
6 Primò, Baro non solum vti Dominus iurisdictionis nominatur primus, & superior, sed respectu huius ciuilitatis dicitur caput omnium ciuium. Indè magnus honor, & magnum onus ipsis inest, non tantùm circa pertinentia ad iustitiæ administrationē, sed circa spectantia ad bonum commune ciuiū, & rectam administrationem introituum communitatis tenentur prospicere, inuestigare, contrarijs se opponere, defendere, & euitare; quapropter ortum habuit, vt in Parlamentis Regni, quæ fiunt, Barones vocantur ad dandū eorum votum, & vocem, non solùm vti Feudatarij, sed vti primi ciues
7 suarum terrarum, & nomine omnium personam designant, & ideò quod concluditur circa donatiua præstanda, & alias impositiones, censentur de voluntate Vniuersitatum, sic fuisse conclusum, si sui Barones concurrerent, *de Pont de potest. Pror. tit. de regal. impos. sub nu.* 35. Aduertant ergò dū vocantur ad præfata Parlamenta, in vigilando, quando uotum dare debent, si expediat, si iure Regnum possit onerari, si vires sufficiant, nàm dicit Dominus, vè uobis qui potuistis, & tacuistis; qui uerò tacent, uel contra conscientiam uotant, quid erit? Regula est, quod qui causam damni dat, damnum dedisse uidetur, *c. damnum de reg. iur. in* 6. nàm qui potest prohibere, & non prohibet, in dolo est, & non in culpa.

Ex eodem fonte oritur, quod non solum caput ciuium Barones reputantur, sed quisque eorum Pater suorum vassallorum de iure dicitur, *ad tex.*
8 *in l.* 3. *C. de ijs qui spont. mun. lib.* 10. *vbi lo: de Plat.* & *Rebuff. hoc notarunt, Guid. Pap. decis.* 631. & propterea curam omnium in vniuersali, & particulari habere debet, *l. nàm salutem ff. de offic. Præfect. vigil.* & uti bonus Pastor custodire tenetur gregem sibi traditum. Recordemur verborum Domini nostri, qui hoc enixè Petro Apostolo cōmendauit, interrogauit enim illum, dicens, Petre amas me, qui respondit, Domine tu scis, qui amo te, & post hanc responsionem iterum, atquè iterū,
9 eadem contextura verborum, cum geminatione sic interrogauit, ac post trinam Petri affirmatiuā, Dominus conclusit, Pasce oues meas: Quæ aquidem verba, ait Diuus Bonauentura in suis opusc. non credas esse dicta Apostolo, vti Pastori in spiritualibus, sed ex vi comprehensiua dicta fuere omnibus, in spiritualibus, & temporalibus multitudinem gentium gubernantibus. Pascere enim oues, est commoda Ciuium inuestigare, & quod Vniuersitas benè regatur, & non ex mala administratione depauperetur, vt dicit *tex. in l.* 2. *C. de debit. Ciu. lib.* 11. Quod ciues non angarientur, & vigilare contra lupos, qui possunt deuorare sanguinem miserorum subditorum, qui sunt potētes, & primates, arcendo, fugando, & puniendo illos; nàm tenentur pro viribus resistere, ne impotentes
10 opprimantur, *tex. est notabilis in l.* 2. *C. de lucr. Aduoc. lib.* 12. Imò Barones, & ordinarij Iudices impunè resistere possunt, etiam Superioribus, & Delegatis à Principe, quando extrà materiam officij terminos iuris, & suæ commissionis excedit, *tex. est in Auth. vt Iudices sine quoquo suffrag. §. volumus, Glos. singularis in cap. fin. de rescrip. Ceual. com. opin. quæst.* 897. *nu.* 763. *Farin. in fragm. num.*

*nu.*974. Et contrarium facientes sunt in foro poli
obligati, probat *Bal.conf.*439.*Cranet. conf.*238.
quapropter increpabam quemdam Titulatum,
qui videbat suos vassallos longo hospitio Militum
oppressos, & depaupeiatos, & contra tenorem
patentis milites extorquentes à cunctis omnibus
ciuibus, qui confugiebant ad illum vti Patrem, il-
le verò dormiebat: Dixi ei, dùm casu ibi per transi-
tum reperiebar, quod non erat securus in conscien-
tia, quia toto posse tenebatur vassallos adiuuare,
& illorum necessitates, & impotentiam Principi
significare, & post non multos menses audiui, illũ
vitam pessimè cum morte commutasse, Vtinam
intuerentur Barones, & considerarẽt munus, quod
tenent, nàm honor est cum honere.

Indè etiam emanatur alia conclusio, quod Ba-
rones vti patres, & protectores dicuntur à iure
habere tacitum mandatum comparendi apud Su-
periores, pro ciuibus suis oppressis, & offensis, *vt*
11 *Bart. in l.1. §.idem ait ff de iniur. Frecc. de sub-
feud. auth.*27. Vti enim vassalli tot comoda, vtilita-
tes; & subuentiones suo Baroni præstant, & tot in-
comoda, onera, & obsequia substinere debent, Ita
pares vices ille reddere debet, in adiuuando, &
protegẽdo pro sui posse, *Capyc. in inuest. feud.* ver-
bo parilitas; & multa notant *Affl. decis.*265. *&*
Vasq. in præf. contr. illus. ad demonstrandam pari-
litatem, quam debent Barones vassallis.

Nec dicas, de iure Regimina esse distincta,
quorum vnum pertinet ad iurisdictionem, alterũ
ad Vniuersitatem, & alter in alterius ministerio se
intromictere non debet, *vt in pragm.*1. *de iurisd.
non turb. Bart. de Regim. Vniuers. nu.*30. Nàm ha-
bita consideratione personæ Baronis, vti Domini
iurisdictionis non debet se intromictere ad ea, quę
pertinent ad Decuriones Vniuersitatis, sed respe-
12 ctu alterius figuræ, quam de iure representat, vti
primus ciuis habet legitimam personam, & actio-
nes populares intendere valet, vti singulis ciues
possunt, *toto tit. ff. de popul. act.* Indè licet se intro-
mictere non debeat in electione officialium Re-
giminis Vniuersitatis, vt dictat pragm. 10. de Ba-
ron. tamen contra iniustam, seù nullam electionẽ,
vti ciuis habet ius comparendi, & oppugnandi,
*Guid. Pap. dec.*631. *Ann. alleg.*15. *Auend. de exeq.*
13 *mand. cap.*9. *num.*1. Sic quamuis electio Rationa-
lium rationum administrationis Vniuersitatis ex
Regia Pragmatica ad Vniuersitates spectet, & in
illis Baro se intromictere prohibetur; actamen vti
primus ciuis insistere potest, vt uideantur, & reui-
deantur, opponere, & omnia gerere, vti alij ciues,
*DD. in l. fin. C. de admin. rerum publ. lib.*11. *Guid.
Pap. decis.*621. *num.*9. *Cranet. conf.*238. & latiùs
*Mastril. de Magistr. lib.*4. *cap.*16. *nu.*134.

Vlteriùs dicta ciuilitas, non solùm est honor
cum onere, sed est illis profigua, quia uti ciues ha-
bent facultatem vtendi communibus pascuis, iure
lignandi, & omnibus alijs vtilitatibus, & priuile-
gijs ciuibus loci competentibus, non ratione do-
minij, & iurisdictionis, sed respectu huius ciuilita-
14 tis. Imò plus ipsi tribuitur, nàm vti primo ciui da-
tur largior vsus, vtendi pascuis, & alijs iuribus. In-
dè DD. dicunt, hac ratione Baronem posse tenere
duplicatam quantitatem animalium, quam ditior
ex ciuibus, vt explicaui hoc loco in præc. tract. li-
cèt vt ibi dixi talis regula sit intelligenda cum tẽ-
peramento, quia duo alij ciues cùm Barone pos-
sent assorbere totum tenimentum pascuorum, vn-
dè alij ciues participare non valerent, facienda
enim est repartitio, vt Baro sit melioris conditio-
nis, sed non quod ciues veri excludantur, vt dicit
*tex. nostræ pragm. & Auend. de exeq. mand. cap.*4.
*nu.*25. *par.*1. *arg. text. in l. Imperatores ff. de seruit.*
15 vbi vsurarius non debet esse melioris conditionis,
quam Dominus fundi.

Iste uerò usus Baroni debitus, quia competit
ratione ciuilitatis, & non potestatis dominicæ, ce-
di, uel uendi non potest, Indè locata terra per Ba-
ronem, cum omnibus iuribus, & actionibus, non
uenit istud ius, uti personale, quod non transgredi
16 potest personam, *l. quia personale ff. sol. matr.* &
ita diffusè defendit *Regens de Pont. de potest. Pro-
reg. tit. de elect. offic. §.*2. *nu.*9. Indè uassallis etiam,
quibus ratione parilitatis competit usus super de-
manialibus feudi constitutum est, eos non posse
ad socidam ab exteris animalia capere, & ea in-
17 troducere ad pascendum in demanialibus Baro-
nis, quia personale priuilegium est, dixi in præc.
tract. super hac pragm. nu.102. Vndè nemo præ-
tendere debet id, quod ipse non esset concessurus,
l. fin. C. de solut.

Postremò est inquirendum, an uti ciuis tenea-
tur Baro ad onera uniuersalia, nàm cuius est par-
ticipare de emolumentis, spectat etiam onera sen-
tire, *l.*1. *§. denique ait ff. de aqua plu. arc.* Dic cum
18 distinctione, si tractatur de functionibus fiscali-
bus, ipsi non numerantur in foculatibus, *l.*2. *C. de
priuil. eorum qui milit. ane lib.*11. & sic cùm sint
exempti, ad ea non contribuunt; Pro feudalibus
non possunt collectari, ut dicam in seq. cap. Simi-
liter si ciues debita contrahunt pro eorum como-
ditatibus, & necessitatibus, cum de illis Baro non
participet, neque ad onus debitorum tenetur: Si
19 uerò possideant bona priuata burgensatica, tenẽ-
tur tùnc ad bona tenentia, secundùm communem
opinionem, quam arbitrio Regiæ Cameræ udi
taxatum, *sic Antib. de muner. & honor. part.*3. *§.
quæro nu.*95. *Franch. dec.*197. *nu.*19. *& Capyc. in
inuest. verbo collectæ, vers. Princeps*, qui ait, etiam
Regem ad eam teneri, *DD. in l. medicos C. de pro-
fess. lib.*10. Imò dicunt pro istis burgensaticis te-
neri ad collectas, *Rebuff. in l. si quis diuturnam C. de
exact. trib. lib.*10. & latè *Iacob tract. de homag. nu.*
6. *Brun. conf.*103. *Nat. conf.*655. *vol.*3. & alios
adduxi *in præc. tract. in princ. huius pragm.* Sed
20 aduertendum est, quod aut onus collectarum im-
positum super bonis stabilibus est inuariabile, &
tunc dicitur afficere perpetuò rem collectatam à
principio, indè ad quemcumque transit, & cum
onere suo uadit, aut collecta imponitur uariabile,
& tùnc potiùs dicitur res affecta ratione personæ,
quæ pro bonis obligatur, quàm quod onus sit af-
fixum rei, vnde mutata persona, cessat collecta,
quæ imponitur pro debito personæ, & sic intelli-
21 gitur *cap. Regni* 69. & dictum à *Carauit. in ritu*
229. quod pro emptis, & donatis nemo est immu-
nis a collectis prius super rebus impositis. *Sic
Thes. decis.*234. *Crass. de effect. cler. c.*3. *Ricc. coll.*
504. Non nego, quod si persona sit obligata debi-
tis vniuersalibus; & eius rata, ex alijs bonis conse-
qui non possint, illa bona affecta tenentur, licet à
persona immuni possideantur, *Thes. decis.*149. *&*
257.

157. *Angel.conf.14.* & in terminis proprijs *Canter.lib.3.var.resol.cap.3.num.142.*

Verumtamen pro comoditatibus, quas intendunt participare Barones, & onus solutionum
11 Vniuersitates sustinent, vti pro salarijs Medicorum, eleemosyna Concionatorum, vel si conducant pascua conuicinia, mediante salario, & similibus, pro rata contribuere sunt obligati, *l.1.C.de collat.fund.lib.12.ibi: Nulla ratione debent ab hoc, quod in commune omnibus profuturum est se iungi,* & dixi *sing.* nro 78. & nunc addo *Auend. de exeq.mand.cap.14.par.1.* & conferunt notata per *Graff.* vbi supra *ex num.150.Guttier.alleg.10. Canalc.dec.44.lib.1.num.100.* Sed hæc de iure, cùm de facto Barones nil de tali obligatione curent, neque miseri vassalli has contributiones à Barone procurant, sed in foro poli non sunt exempti.

ARGVMENTVM.

Barones dùm ciuilitatem in suis Terris de iure consequantur, quale forum sortiantur, Præsidis Prouinciæ, vel Magnæ Curiæ.
Emptores fructuum feudi, & coloni, an sint etiam immunes à gabellis, pedagijs, & cœteris oneribus.

SVMMARIVM.

1 *Baro delinquens, vel contrahens in suis Terris, licèt ciuis sit, non sortitur ibi forum.*
2 *Barones sortiuntur forum Præsidis Prouinciæ.*
3 *Barones vti Curiales Principis, an sortiantur forum Magnæ Curiæ, distinguitur num.8.*
4 *Curiales, ac Causidici sortiuntur forum Magnæ Curiæ.*
5 *Barones dicuntur Officiales perpetui.*
6 *Barones vti feudatarij non dicuntur ciues Neapolitani.*
7 *Precibus frustrà impetratur, quod de iure conceditur.*
9 *Barones sunt immunes ex omnibus oneribus, & collectis pro feudalibus.*
10 *Immunitas quando est realis, extenditur etiam ad colonos.*
11 *Res libera plus venditur, quam onerata.*
12 *Emptores fructuum feudalium tenentur ad gabellam, & alia onera.*
13 *Priuilegium extinguitur, mutatione personæ.*
14 *Conducens bona feudalia, tenetur ad collectas, limita num.18.*
15 *Coloni rerum feudalium an sint immunes pro parte colonica.*
16 *Pactum in fraudem gabellæ an sit validum.*
17 *Fraudibus est obuiandum.*
18 *Immunitatem concedere potest Princeps conductoribus suorum feudalium.*

CAPVT LXXXV.

Diximus in cap. præc. qualiter Barones in suis Terris de iure nuncupentur primi ciues, & ratione istius ciuilitatis gaudeãt omnibus prærogatiuis, & comoditatibus ciuium. Quæritur modo, quale forum sortiantur, si contrahant, vel ibi delinquant. In loco enim vbi ipsi habent dominium, & iurisdictionem, nõ
1 possunt actiuè, nec passiuè ius sibi dicere, *l.qui iurisdictioni, ff.de iurisd.omn.iud. & C. ne quis in sua cau.iudic.* Neque eorum officiales sunt competentes, cùm in causis sui Baronis notoriè suspecti dicantur, *cap. insinuante de offic.deleg. Fabr. diff.9.C.de iudic.* Concludendum ergò est, Baro-
2 nes sortiari forum Regiæ Audientiæ illius Prouinciæ, cui subijciuntur Baroniæ, vt dixi *in præc. tract.pragm.8. par.1.num.160. cum seq.* Ratione enim inuestiturarum, quæ à Rege eis conceduntur cum iurisdictione, exhibitis priuilegijs datur illis remissio causarum vassallorum. Et proindè licèt Barones essent Neapolitani, si in loco suorum feudorum delinquant, vel conueniantur, per Regiam Audientiam possunt cognosci, sic *Capyc.decis.59. Ann.sing 57. Frecc.de subfeud.tit. de offic. Mag.Cancell.num. 31.* dùm inquam ciues illius loci sunt, & ibi habitant, meritò forum Præsidis Prouinciæ sortiuntur, (qui iurisdictionem ordinariam tenet in tota Prouincia) licèt de alijs locis originarij sint, vt explicauimus suprà *cap.61.*

Supposita dicta conclusione est elucidandum dubium, quod pluriès controuersum vidi. Dicunt enim Barones, quod quamuis vti præsumpti ciues, in suis terris sortiantur forum prouinciale, tamen ratione repræsentationis personæ Barona-
3 lis possunt declinare forum Præsidis, vti feudatarij, & petere, vt remittatur cognitio ciuilis, & criminalis ad Magnam Curiam, supponendo vti Barones posse dici Neapolitanos, qui trahunt, & nõ trahuntur, vt in *ritu 301.* & ità implicitè me innuisse videtur super hac *pragm præc.tract. & in d.num.160.*

Adducuntur rationes, quibus fulcitur hęc opinio, vt Barones sortiantur forum Mag.Curiæ, quę Vicarium, & Regem immediatè repræsentat, quapropter Vicaria nominatur, vt *de Pont. de potest.Proreg.§.7.num.4.tit.de assensib.* Barones inquam de iure dicuntur membra Principis, vndè ab ipso capite sunt recognoscendi *l.fin.C.vbi Sen. vel clariss.* Nominantur etiam Milites Curiæ Regis, *cap. si quis miles de Constit. Lotar.* & à suo Capitaneo sunt eorum causæ videndæ, *l. Magisteriæ, C.de iurisd.omn.iud.* Sunt adhuc Curiales Regis, vt in *cap.1.de Capit. qui Curiam vend.* Indè Capitanei Barones etiam appellantur, vt DD. ibi, vndè si Curiales Magnæ Curiæ gaudent prærogatiua, vt cognosci non possint ab alijs Officialibus, nisi à Mag.Curia, vt *in ritu 46.* cùr talis
4 prærogatiua non est extendenda ad curiales Milites Principis, *l.curiales, C.de dignit.lib.10.* Vlteriùs si de delictis Officialium sola Mag. Curia actiuè, & passiuè cognoscit, priuatiuè ad alios ex vulgato *ritu 49.* cùr Barones, qui etiam Officiales perpetui dicuntur, vt in *rub.præc.tract.num.56.*
5 dixi, & habent iurisdictionem in dominium, quæ est maior illa, quam habent Officiales in administrationem, *Franch.dec.* ; ex vi comprehensiua, & extensiua, non debeant eodem beneficio gaudere, *arg.l.illud, ff.ad l. Aquil.* vbi enim est eadem ratio, & maior, eadem iuris dispositio esse debet, *l.a Titio, ff.de furt.* ex ijs ergò fori priuilegio vti Neapolitani gaudere debere contendunt.

In contrarium replicatur, Barones dici non
poſſe Neapolitanos, vt eorum priuilegijs gaude-
re debeant, dum non ſunt allecti, vel originarij, vt
in *prag.1.de immun. Neap.* & probat *pragm.fin.*
nupèr ſituata in hoc *tit.de Baron.* in qua legitur
6 fuiſſe ſupplicatam S. M. vt priuilegium conceſsũ
antiquitùs Neapolitanis, nè poſſint torqueri ex
proceſſu informatiuo, dignaretur communicare
Baronibus Regni, & ita fuit prouiſum. Arguitur
ergò, quod ſi Barones fuiſſent reputati Neapoli-
tani, fruſtrà precibus impetraretur, quod nobis
7 de iure debetur, vt extat iuris axioma *in l.1.ubi
gloſ.verbo precibus, ff. ad municip.* & proptereà
Barones gaudere poſſe fori priuilegio, vti Neapo-
litanos iure non poſſe affirmari dicendum vide-
tur.

Hæc vltima opinio vera eſt, vt Barones, ſi non
ſint orti, vel oriundi, aut habitantes Neapolim,
priuilegijs Neapolitanorum gaudere nõ poſſint,
ſed circà fori priuilegium ſortiendum in M.C.V.
diſtinguendum puto, quod aut Barones conue-
8 niuntur ciuiliter, vel criminaliter de geſtis in ſuis
terris, & apud Præſidem Prouinciæ, iure poſſe ibi
forum ſortiri, & trahi eſt dicendum, vt ſupra pro-
bauimus, *ex deciſ.Capyc.* & aliorum, aut conue-
niuntur ex contractu, vel maleficio de geſtis extrà
locos ſuarum Terrarum, & eorum iuriſdictionis,
& tùnc affirmatiua opinio ſuſtinetur, vt petere
poſſint, eos remitti ad Magnam Curiam, quia
vti Barones, qui tàm illuſtrem dignitatem meri, &
mixti imperij tenent, iuſtum eſt, vt Vicaria, quæ
Vicaria Principis dicitur, de ſuis membris cogno-
ſcat, & non alij inferiores, *leg.ſi grauius, C.de di-
gnit.lib.10.* comprobat *Frecc.tit.quis dic. Mar-
chio nu.9.* ratio diuerſitatis eſt; nàm primo caſu,
cùm ciues dicantur in ſuis terris, ideò ſubijciun-
tur ordinario Iudici Prouinciali, ſecundo caſu,
quia tùnc exteri reputantur extra locos ſuarum
Terrarum, licèt forum aduentitium ſortiantur,
ratione delicti, vel contractus, tamen poſſunt ra-
tione priuilegij Baroniæ petere remiſſionem ad
Mag.Cur. & ità diſſidentes opiniones conciliari,
& *Capyc.* deciſio intelligenda eſſe mihi ſuadeo.

Finaliter articulum alium, quem perfunctoriè
ſuper hac prag.in præc.tract. reliquimus, modo
congruum eſt, vt eum diffiniamus: Dicebam Ba-
ronem pro bonis feudalibus eſſe immunem ab
omni onere, tàm collectarum, quàm gabellarum,
& ſimilium, *Capyc.in ſua inueſt.verb.feudatario-
rum immunitas,* & extat *cap. Regni incip. Porre-
9 cta;* inſurrexit (ſuppoſita dicta concluſione) dubiũ,
quid ſi Baro vendat fructus perceptos ex feudo
exteris, & Vniuerſitas illius loci, vel Fiſcus, ſeù
alius habeat priuilegium exigendi gabellam ab
ementibus in eo territorio, an Baro poſſit facere
immunes ementes ab eo victualia, ſeù animalia,
cœterave, quæ ex feudo percipit, ita quod em-
ptores ſint immunes ab onere ſoluendi exituram,
vel pedagium, quod ſolet ab alijs exigi. Adduxi
ibi aliquas auctoritates, ſed in facti contingentia
multa hinc indè in Sac.Conſ.fuerunt allegata; Pro
Barone adducebatur *conſ. Pauli Staib.* 28. qui
fuit inter primarios Aduocatos, & pro eis conſu-
luit, ex eo quod dicta immunitas eſt ex dicto *cap.
porrecta,* conceſſa rebus feudalibus, & non per-
10 ſonæ, & quando immunitas eſt tributa rei, vel
loco, eſt realis, & ideò extenditur etiam ad Affi-
ctatores, & Colonos, vt latè per *Roland. à Valle
conſ.61.ex nu.11. Menoch.de arb. Iud. caſu 562.
num.20.* addi poteſt etiam alia ratio, quod ſi con-
trarium ſupponatur, per indirectum immunitas
feudalis fraudaretur, quia ob hoc onus, Baro mi-
nori pretio emptoribus fructus feudi venderet,
ex regula, quod plus venditur res libera, quàm
11 onerata aliquo tributo, *l.ſi venditor in fine, ff.de
ſeru.export and. Bald.conſil.31. vol.1. Socc. Sen.
conſ.297.lib.2. Tiraq. de retr. conuen.in præfat.
num.22.*

Negatiua tamen opinio eſt magis recepta, &
communis, quod facta venditione à perſona
exempta à pedagijs, vectigalibus, alijſuè onerib.
ſiuè immunitas ſit conceſſa fauore perſonæ, ſiuè
12 bonorum, emptores teneantur ad ſolutionem
pedagij, vel gabellæ, *Iaſ.conſ.20.nu.7.lib.1. Bur-
ſat.conſ.42.num.14. Archid.in cap. fin. de cenſib.
Theſ.dec.116.num.6. Craſſ.de effect.cler. effect.3.
à n.87. Bertachin.de gabell.p.7.q.7.* nam transla-
to dominio in alium, ea bona efficiuntur noui
Domini, *l.1.§.cum veteres, ff.de acq.poſſ.* & muta-
tione perſonæ extinguitur priuilegium, *ad tex.in
13 l.Paulus per Procuratorem, ff.de acq.hæred.* indè
conductor bonorum fiſcalium non eſt pro fructi-
bus immunis à collectis, licèt fiſcus, & eius bona
ſint exempta ab omni onere, *l.licitatio, §.fiſcus, ff.
14 de publ.& vectig. Boer. dec. 213. Maſtril. deciſ.
304. Surd.conſ.444.lib.3.* Nec obſtat *conſ. Staib.*
(nam vltrà quod cõtrarium deciſum refert *Theſ.
deciſ.116.* & *Ann.ſing.99. Menoch.caſu 180. nu.
8. Luc.de Pen.in l.fin.C.de quib. muner. vel præſt.
lib.10.*) loquitur enim ille in colono partitario, qui
15 partem fructuum habet loco operæ, laboris, &
ſumptuum factorum in cultura agrorum, qui
propriè non dicuntur fructus, cùm fructus dican-
tur deductis ſumptibus, *l.1.C.de fruct.& lit.exp.*
vndè nimirùm ſi ipſe etiam immunitate gaudeat,
ſed emptor, qui collectis fructibus, ſeparatis à ſo-
lo à Barone emit, collectas ſoluere debet, quia
non procedit eadem ratio in uno, quàm in alio,
imò etiam ſi fructus eſſent empti in herba ab illo,
qui immunis eſt, tenetur emptor collectam ſol-
uere de tritico, uel ordeo exindè collecto, *Gut-
tier.de gabell.q.44.nu.8 cum ſeq.*

Indè cautelam excogitauerunt, quod Barones,
alijuè, qui de iure, uel ex priuilegio immunitatem
habent, extrahant bona extra diſtrictum, ubi cir-
cumſcripta eſt exactio, & poſteà uendant, & ea
16 tradant emptoribus *Craſſ. dict. effect.3. num.91.
Ripa de peſte tit. de remed.ad conſer. ubert. num.
125.& Io.de Amic.conſ.18.* dicit, valere pactum
inter emptorem, & venditorem, vt res tradatur
libera extra locum, & ſequuntur *Burſat.conſ.42.
Menoch.de arb.iud.caſu 562. num. 56.* & latiùs
Borgn.dec.44.lib.1. non tamen puto, eſſe ſine
ſcrupulo conſcientiæ, cùm plus valeat, quod agi-
tur, quam quod ſimulatè concipitur, *C.plus val.
quod agit.* maximè cum ſit in damnum tertij, &
fraudibus ſit obuiandum, *l.in fundo, ff.de remed.
D.Valenz.conſ.33.ex num. 31.* & ita innuere vi-
detur *Guttier.d.quæſt.44.num.12.* & non negat
idem *Craſſ.ibidem num. 60.*

Limitatur concluſio prædicta in Fiſco, qui ſi
expreſsè concedat immunitatem ſuper bonis, in-
troi-

troitibus,& fructibus percipiendis ex arrendamẽtis,ea est seruanda , vt videmus practicari cum
18 fidatis Regiæ Dohanæ, qui pro animalibus , quæ fidant in pascuis,tenent priuilegium , vt sint immunia ab omni pedagio,vectigali,& onere, tàm pro animalibus in libro Dohanæ descriptis, quàm pro fœdibus,& fructibus , & hoc non patitur difficultatem,quia si ad Principem spectat tribuere immunitates alteri,tantò magis super suis , *l.1.C. de immun.lib.* 11. sed si expressè non esset data hæc facultas , priuilegium immunitatis fisci non transiret in conductores,& cessionatios , *vt Mastril l.d.decis.*304.cum coaceruatis.

ARGVMENTVM.

Princeps an Baroni concedere possit ius prohibendi in vassallos , nè victualia moliant , nisi in in suis molendinis , coquant in suis furnis , & sic in similibus.

Ius prohibendi an præscriptione quæri possit per Barones, & si fuerit quæsitum , an longa negligentia amictatur.

Furnos,molendina,& similia , vbi non est ius prohibendi, an vassalli publicè tenere possint,exigendo molituram,& an sit actus iurisdictionis.

SVMMARIVM.

1 *Libertas faciendi furnos,tapetos , & molendina,non potest à Barone restringi.*
2 *Clausula in inuestitura posita, cum furnis , molendinis,& cæteris,non importat specificam cõcessionem,vnde nil tribuit.*
3 *Princeps in præiudicium libertatis quicquam concedere debet.*
4 *Princeps dispensare non potest super iure quæsito,secus super iure quærendo.*
5 *Ius prohibendi,consuetudine , & præscriptione Barones quærere possunt.*
6 *Vassalli præscribere possunt contra priuilegium , vel ius prohibendi quæsitum per Baronem , per contrarios actus.*
7 *Libertas faciliùs quæritur de nouo , & ius quæsitum contra eam minori tempore præscribitur , quam seruitus.*
8 *Libertas per non vsum quæritur.*
9 *Facultatis, quæ sunt per contrarium actum præscribuntur.*
10 *Patientia sola sine contradictione sufficit in seruitutibus dissoluendis.*
11 *Molendina , & battinderia in aquis publicis Vassalli construere non possunt , & si ius prohibendi Baro non habeat.*
12 *Aquæ publicæ in Regno sunt. de demanio Baronum.*
13 *Aqua publica an vti possint Vassalli pro irrigãdis hortis remissiuè.*
14 *Molendina,& battinderia cum ministerio ventorum , vel aquarum priuatarum , & centimula absque Baronis licentia construi possunt.*
15 *Vassalli possunt tenere furnos,& tapetos, non solum pro vsu suo,sed pro vsu communi.*
16 *Molituram , seu fornaticum exigere non est iurisdictionis.*
17 *Baro an in suis furnis , seu molendinis solitam pensionem augere possit,distinguitur.*

CAPVT LXXXVI.

DIsponit hæc pragmatica ; vt Barones liberè Vassallos permittant, in suis furnis panem coquere , in molendinis victualia molere,in tapetis eorum oliuas terere, & hostarias tenere; & nõ audiant prohibere , vt subditi non accedant,nisi in furnis,& molendinis Baronum, quia cuiquam nõ est arctanda libertas,nisi ipsi Domini priuilegio particulari , aut legitima
1 præscriptione ius prohibendi obtinuerint, quem textum plena manu , diuersis quæstionibus in præced. commentarijs exornaui ; nunc aliqua omissa breuiter addam,quæ vtilia esse putaui.

Primò aduerte , quod ius resistit Baronibus prętendentibus habere ius prohibendi, nec obstat *tex. pragm.* quæ restringit regulam (nisi illi habeant priuilegium in contrarium nàm etiam si inuestitura facta esset , cum solita clausula apponi,
2 cum furnis,molendinis , & cæteris , hæc non dicitur specialis concessio , *Bald.consil.*410. *volum.*5. *Gramat.consil.*13.*Vrsil.decis.*388. & declarat sequens pragm.15.Imò etiam si in specie in corpore concessionis esset tributum hoc priuilegium , considerandum est , quod aut subditi habuerunt furnos,molendina, battinderia,& similia ante cõcessionem , & iuri quæsito non censetur Principẽ
3 voluisse præiudicare , cùm de potestate ordinaria neque possit , *l.2.§.si quis à Principe,ff.ne quid in loco publ.DD. in l.item verberatũ ff. de rei vend. Petra de potest.Princ.cap.*7. aut Vassalli non , habent constructa molendina, furnos,& cætera,&
4 tunc super iure quærendo, & non dùm,rebus in esse producti. Princeps disponere poterit , *Gabr. Roman.concl.*1.*titul.de iure quæs.non toll.*cum ab eo coaceruatis , & sic intelligas procedere hunc textum,in eo quod dicit, priuilegio ius prohibendi contra Vassallos concedi posse.

Consuetudine verò , & immemorabili præscriptione Barones tale ius quærere poterint , quia Vassallorum patientia , & consensus præiudicat, itaquod quis seruituti subijci poterit, vti de anga-
5 rijs,& pet angarijs dixi in *prac.tract.prag.*16.*Capyc.decis.*118.*Auend.cap.*4. *ex nu.*23. *par.*2. *de exeq. mand.* Quando autem Baro in istis iuribus negatiuis possessionem , vel quasi dicatur eam cõsequi,& incipiat possessio ; intricata est quæstio, sed accuratè eam explicaui supra cap.5. & cap.sequenti declaraui, quando dicuntur actus gesti iure facultatis;vel iure proprio , vt censeatur inductum , & quæsitum Baroni ius prohibendi,si Vassalli semper ad molendina , & furnos illius soliti fuerint accedere.

Suppositis enim terminis habilibus quod Baro, priuilegio , vel legitima præscriptione quæsierit ius prohibendi,fuit valdè hæsitatum , an si tacuerit,& permiserit, vassallos facere molendina , furnos,hostarias,& similia , & Vassalli longissimo tẽ-
6 pore,patiente,ac sciente Barone , eorum libertatẽ à iure sibi concessam exercuerint , possint postea

à Barone prohiberi, vel ipsi tueri se valeant exceptione præscriptionis, quod à nexu obligationis soluti fuerint. Et magis recepta est opinio, fauore libertatis patientiam, & scientiam cum vsu contrario efficacem esse, vt Baro ampliùs suo iure vti non possit, nam licèt in acquirenda seruitute strictè de iure procedi debeat, & sic facienda interpetratio, tamen in ea dissoluenda largissima extensio
7 est facienda, *Facchin. lib. 8. contr. cap. 22. Gomes. var. resolut. tit. de seruit. cap.* 15. & ibi *Add. Mascar. de probat. conclus.* 1215. & in induido ita iudicatum refert *Cancer. lib. 3. var. resol. capit. 4. num.* 157.

Ex qua resolutione etiam infertur, quod si Baro consequutus fuerit ius collectandi, vel exigendi à Vassallis, vel territorijs eorum; si tempore suo, actione sibi spectante non fuerit usus, & longissi-
8 mum tempus fuerit decursum, quod vassalli detinendo id, quod Baroni præstare debuissent, in possessione libertatis se posuerunt, *Castr. in l. hæc autē iura ff. de seru. vrb. præd. Natta cons.* 86. Nec respondeas, in facultate Baronis fuisse prohibere, & suam clementiam sibi obesse non debere, cùm ea quæ facultatis sint, nullo tempore præscribantur, *l. viam publicam ff. de via publ.* Nàm prædicta regula vera est, quando stat in simplicibus, sed dato contrario vsu Vassallorum, faciendo molendina, hostarias, & cætera supramentionata, isti actus
9 sunt possessiui, & fauore libertatis dant possessionem, & exindè præscriptionem, *Peregr. de iure fisci tit. de præscript. in fine*, & latiùs dixi in simili supra *cap. 6. à nu.* 11. Nec isto casu est necesse, vt Baro vsum interdicat, ita quod ex eo tempore si Vassalli non cessauerint, tunc in possessione positi intelligantur, & *DD. in l. 1. & 2. C. de seruit. Alex. cons.* 136. *vol.* 2. nàm procedit hoc in seruitutibus acquirendis, non indissoluendis, cùm pro libertate sola patientia præiudicet, *Fontan. de pact. nuptial. claus. 4. glos.* 17. *par. 1. ex nu.* 75.

Vlterius quæritur, si Vassalli sint in libertate, &
10 Baro non habeat ius prohibendi, vt illi non possint construere furnos, bactinderia, & molendina, an ratione vsus aquæ possit illis interdici tale ministerium, *Peguer. decis.* 223. ex professo discurrit
11 hunc articulum, & firmat licitum esse subditis construere in aquis omne ministerium, quia vsus aquæ est communis, & publicus; Hæc æquidem decisio tanti viri posset multos decipere, ideò aduertendum duxi, eam procedere attento iure communi, sed in Regno, quia aquæ publicæ sunt
12 de demanio Baronum, ex iuueterata, & communi consuetudine, *Luc. de Pen. in l. vsu aquæ C. de aquaductu lib.* 12. & dixi *in prac. tract. prag* 8. *par. 2. ex num.* 26. *& supra cap.* 46. ideò Vassalli nullo modo facere poterunt molendina, nec bactinde-
13 ria, aliaque ministeria in aquis publicis est dicendum. Indè in Sac. Conc. fuit dubitatum, si vassalli, absque licentia Baronis aqua publica vti possint pro irrigandis hortis, vide *Ann. alleg.* 68. *Franch. decis.* 183. molendina verò cum ministerio uentorum, aut vsu aquarum priuatarum, cum ingenio
14 eam hauriendo, & sic centimula possunt sine Baronum licentia ea construi, *Capyc. in inuest. feud. vers. & cum molendinis.*

Insuper cadit dubitandum, an licitum sit Vassallis, qui libertatem habent construendi molendina, furnos, tapetos, posse ea tenere, non solùm
15 pro eorum vsu, sed pro omnibus, exigendo molituram, seu fornaticum, *Cassan. in consuetud. Burg. rubr.* 13. §. 9. *num.* 2. ait, hoc esse quodam ius publicum sapiens quandam iurisdictionē, quæ subditis competere non potest, sed solùm Baronibus, qui quando habent ius prohibendi possunt hanc publicam exactionem facere. Quæ quidem opi-
16 nio dura mihi visa fuit, cùm ius molendi sit facultatis, & sic solutio molituræ, quæ accedit iuri voluntario molendi, vnde cum non detur coactio ex parte subiecti, nec obiecti, dici non potest, esse ius quæsitum tenenti molendina, seu furnos faciendi talem exactionem à volentibus, & hanc posteriorem opinionem de iure, & usu approbatā uideo, & sic in induiduo *Cassan. sententiam improbat Aym. Publicus in consuet. Aluer. tit.* 17. *ar. 9. circa fin.* tantò magis quod ratione expensarum, & laboris talis exactio uidetur fieri in recompensam.

Conferunt adducta per *D. Rou. super hac prag. ex num.* 3. ubi an Baro possit alterare ius molituræ, uel fornatici ultra solitum, & dicit in facti contingentia, *Praes. de Franch.* noluisse prouidere ad in-
17 stantiam Vassallorum, qui grauabantur de hac innouatione, ut obseruaretur solitum, quia Baro ille non habebat ius prohibendi, undè erat in facultate ius molendi, & accedendi ad furnos, seu molendina ipsius Baronis, sed si haberet ius prohibendi, tunc coacta esset exactio, cùm aliò uassalli ire non ualeant, & proindè in illorum præiudicium, tunc molituram augere non posset, ut doctè suo more ibi considerat.

ARGVMENTVM

Venatio, vel piscatio an, & quando per Principem, uel Barones prohiberi possit.

Columbas syluestres, aliasque feras reclusas, an medijs herbarum, uel alio artificio, quis de alterius loco ad alium trahere ualeat.

Baro an exteros prohibere possit, ne ualeant uenari, aucupari, & piscari in ipsius districtu.

SVMMARIVM.

1 *Piscatio, venatio, & aucupatio sunt de iure gentium, vnde prohibers non possunt.*
2 *Princeps quando possit dispensare super iure gentium notabiliter distinguitur.*
3 *Ius prohibendi venationem in aliquo loco, præscriptione quæri potest.*
4 *Barones possunt prohibere modum indiscretum venandi tempore magnæ niuis.*
5 *Bannum prohibitorium piscationis, & venationis, quando animalia sunt pregnantia substinetur.*
6 *Venationes cum scolpis quando prohiberi possit, & sic cum sagittis, & laqueis.*
7 *Venatio leporum cum retys prohiberi potest, vt nobiles eam exercere possint cum canibus.*
8 *Publica vtilitas, illicitum facit licitum.*
9 *Venationem in suis defensis, quis prohibere potest.*

10 *Animalia allectare, vt exeant extra defensam, vt venentur, non est permissum.*
11 *Quod vna via prohibetur, ex alia non debet admitti.*
12 *Columbas trahere à columbarijs, mediantibus herbis odoriferis non licet.*
13 *Venans in locis reclusis furti pena tenetur.*
14 *Columbe silvestres, inter animalia mansueta reputantur:*
15 *Falconem capiens cum funiculis, & non denuncians punitur.*
16 *Baro in suo districtu potest prohibere exteros venari, & num. 20.*
17 *Animalia capta in alieno territorio efficiuntur capientium.*
18 *Ingressus in alienum territorium prohiberi potest, & contraueniens iniuriarum actione tenetur.*
19 *Prohibito antecedenti, potest prohiberi consequens.*
20 *Territoria sunt distincta, & ideò quilibet Baro potest exteris prohibere, ne comoditatibus sui territorij vtantur.*

CAPVT LXXXVI.

EX eadem ratione, qua fundauimus in præc.
cap. non licere Baronibus prohibere Vassallis, ne fiant molendina, furnos, bactinderia, & cætera, quia naturalis libertas nõ
est restringenda, infertur idem ius esse obseruandum in venatione, aucupatione, & piscatione, nam
iure gentium introducta hæc fuerunt, *l. 1. cum seq. ff. de acq. rer. dom.* & ideò nullo iure prohiberi
1 possunt: *Gramat. decis. 67.* & latiùs *Molin. de iust. & iure quæst. 47.* & nos hoc loco in præc. tractat. multa ad exornationem huius conclusionis
diximus.

Hanc enim receptam sententiam multis modis notabiliter limitabimus Primo fallit in Principe,
qui in aliquibus locis venationem prohibere poterit, & quamuis de iure videatur obstare, ipsum
non posse dispensare super ijs, quæ iuris naturalis,
2 vel gentium sunt, *vt Felyn. in cap. Quæ in Ecclesiarum, de constit. & Gram. loco citato nu. 11.* Attamen, quia ius gentium non præcipit venari, sed
facit eam esse licitam, & permittit, vnde permissum à iure naturali, aut gentium potest à Principe,
ex aliqua causa restringi *cap. cui venatoribus 85. dist. Caiet. in opus. 27. cap. 12. Siluestr. in summa verbo venatio Gutier. lib. 2. cap. 28. canon. quæst.*
Indè est, quod etiam consuetudine quæri potest
3 restrictio prohibendi venationem, aucupationem,
& piscationem, in aliquibus partibus, *l. quisquã; ff. de diuers. & tempor. præsc. §. flumina instit. de rer. diuis.*

Secundo limito, quod etiam inferiores à Principe modum venationis, & piscationis prohibere
possunt, ad hoc vt Populi ijs bene vtantur, & non
4 abutantur. Tempore enim magnæ niuis facillimè
venationes leporum, aucupationes perdicum, &
aliorum volatilium deuastari, & destrui solent,
quia non possunt dicta animalia fugere, & se defendere, & tunc pro bono publico, ne fiat magna
clades, licita est prohibitio, *Rebuff. in L. vnica C. de venat. ferar. lib. 11. Molin. de iust. & iure q. 43. tom. 1.* Similiter prohiberi potest piscatio certis
temporibus, quando pisces sunt prægnantes, vel
5 ne fiant piscationes cum herbis, & taxis, ex quibus
omnes pisces illius fluminis moriantur, *Capoll. de seruit. tit. de venat. nu 22.* Item prohiberi potest
venatio, ne fiat cum instrumentis, quæ possent nocere Hominibus, si fiat cum sclopis, vel sagittis in
locis vbi solent gẽtes practicare, *Franch. dec. 158.*
Inhiberi etiam potest ne in montibus vtantur cum
6 inuentione, faciendo fosseta, seù foueas coopertas
frondibus, cum laqueis, in quas incidere solent nõ
solùm feræ Siluestres, sed mansuetæ, vt in facto
obseruauimus in Prouincia Calabriæ, *sic Luc. de Pen. in l. 2. C. de pasc. publ. lib. 10. Guid. Pap. decis. 218.* Item prohiberi potest, quod non capiantur
lepores, perdices, & similes ad retia, vt Nobiles
7 habeant exercitium venandi cum auibus, & Canibus, *Andr. in §. nemo retia, nu. 31. de pac. ten. & eius viol.*

Et in summa ex omni causa, quæ publicam
vtilitatem respicit, & non priuatum comodum,
banna prohibitoria, & restrictoria libertatis venationis, & piscationis, iusta, & legitima sunt, & pœna comminata contra non obseruantes exigi pote-
8 rit, nàm publica vtilitas illicitum facit licitum,
Bal. in rubr. C. qui bon. ced. poss. Vin. dec. 323. Vasq. contr. ill. cap. 6.

Tertiò, Barones, & priuatæ personæ prohibere
poterint, nè quis venetur in eius defensis appatronatis, & forestis reseruatis, *l. 3. §. 1. ff. de acq. rer. do-*
9 *min. l. Dinus ff. de seru. rust. præd. Campan. in cap. Regni incip. Magistri forestarum.* Fortiùs sustinetur de iure prohibitio, nè extra forestam personæ
possint allectare feras, vt exeant; simulando voces
10 capriorum, leporum, & aliorum, & ego vidi cum
certis instrumentis, tempore quo solent dicta animalia grauidari, voces simulari, & statim fœminæ
currunt ad locum, vbi tales voces emittuntur, &
cum sclopis, & sagittis infinita animalia occiduntur. Hæc itaque fraus potest inhiberi, nàm quod
vna via non permittitur, ex alia non debet licere
11 *c. cum quid. de reg. iur. in 6.* & ita probat *tex. in l. 2. §. idem ait si odore ff. nè quid in loco publ. & in l. sicut §. ariftis & §. si. ff. si seru. vind. Cappell. Tholo. decis. 348.* indè cuiquam non licet in sua colũ-
12 baria ponere cimina, & alia odorifera, quæ trahunt columbas ex alijs columbarijs, quia est fraus
Capol. de seruit. tit. de columbarijs, & tit. de fumo.
Eadem limitatio adaptatur, ut licita sit prohibitio
nè venari, & aucupari possit in locis priuatis, in
quibus Dominus reclusit feras, & suum locum
muris, vel sæpibus clausit; nàm ea animalia dicuntur appatronata, & in fructu Domini, & non solũ
prohibitio à Superiore indici, & impetrari poterit
pœnalis, sed ea circumscripta, accipiens, & uenans
furti pœna puniri poterit *arg. ex l. venationum ff.*
13 *de vsur. cap. 1. §. piscationum reditus, tit. quæ sint regal. §. feræ inst. de rer. diuis. & per pragm. 1.* de
Aucupibus est imposita pœna extremium. Indè in
columbarijs non licet uenari, & columbas occidere, *glos. in l. vsufructuarium. ff. de vsufr. Guid. Pap. decis. 218.* nàm licèt uadant, & redeant ad li-
14 bitum, undè natura fera est, nec potest dici ea esse reclusas, dùm tamen habent continuum reditum ad columbarias, inter animalia mansueta reputantur, prouti alia animalia, ut sunt falcones,

sprouerij, & alij, donec animalia ista sunt cum si-
gnis campanellarum, seù funiculis, quamuis volét
per campaneam, illos occidens, seuerè puniri po-
test, *leg. 11. §. in bestijs, ff. si quadrup. paup. fecis. dic.*
glos. in §. 1. inst. eod. tit. & Bart. tract. de falcone,
qui ait, quod si aliquis ceperit aliquem ex dictis
15 auibus cum signis, & Curiæ non denunciauerit,
vel non custodierit, vltra interesse puniri poterit,
& sequitur *Lopez in orden. Hisp. lib. 6. & 7. tit. 13.*
re compil.

Insupèr satis controuersum fuit in Regia Au-
dientia Calabriæ Citrà, inter Marchionem Vallis,
vtilem Dominum Terræ Rendæ, cuius territoriũ
est in confinibus Ciuitatis Cosentiæ., vbi ciues
quotidiè accedebant ad venandum lepores, &
alia animalia siluestra, & aucupandum volatilia
in campis, & siluis districtus dictæ Terræ Rendæ,
quod egrèferens, tàm Marchio, quàm Vniuersitas
comparuerunt in Reg. Aud. petendo emanari bã-
num, vt nullus exter sub pœna accedere audeat ad
venandum, piscandum, & aucupandum in eo ter-
16 ritorio, absque expressa licentia ipsius Marchio-
nis, & fuit concessa manatio dicti banni, quo pro-
mulgato in Ciuitate Cosentiæ comparuerunt Co-
sentini, petendo illud reuocari, quia venatio est de
iure gentium publica, & communis, non circum-
scripta loco, vndè omnia animalia, quæ in Cœlo,
mare, & terra sunt, vnicuique capere licet, & sua
facere, vt ait *tex. in l. fin. §. 1. ff. de acq. rer. domin.* &
subsequitur *l. 3. eod. tit.* vbi habetur, nil interesse,
quod feræ, bestiæ, & volucres in suo fundo quis
17 capiat, vel in alieno, quia vtroque casu efficiuntur
capientium, etiam si per Dominum territorij fue-
rit prohibitus ingressus, vt *glo.* ibi, & meliùs *in leg.*
Diuus, ff. de seruit. rust. prad. Ex quibus colligeba-
tur, non attendendum esse dominium territorij, &
iurisdictionem super illo, sed sufficere, vt capian-
tur ea, quæ sunt omnium communia, & in nullius
bonis.

Sed ex parte Marchionis replicatum fuit, du-
plici via oppositionem ex aduerso, factam resol-
uendo, Et primo, quod licèt venatio sit commu-
nis, & iuris gentium, negari tamen non potest,
quod de iure ingressus in alienum territoriũ pro-
hiberi potest, & resistenti accusatio iniuriarum
fieri, *text. in l. iniuriarum, §. si quem tamen, ff. de*
18 *iniur.* dum ergò quis de iure prohiberi potest in
alienum territorium, & iurisdictionem introire,
in consequentiam prohiberi poterit piscari, & ve-
nari, quia prohibito antecedenti, prohibetur &
consequens, *l. oratio, ff. de sponsal. l. ad rem mobi-*
19 *lem, ff. de Procur.* & sic quamuis venatio sit publi-
ca, cùm introitus in alienum agrum possit sub pœ-
na prohiberi, ergò bannum sustinetur, & confir-
mari debet. Secundo dicebatur, oppositionem ex
aduerso processisse de iure comuni, quando do-
minia non erant distincta, & terminata per inue-
stituras, & infeudationes, sed postquam districtus
in vnaquaque Ciuitate, & terra fuit destinatus,
20 seruata forma Inuestituræ, vel Consuetudinis, nõ
licet exteris non habitantibus in loco habere ali-
quam facultatem exercendi actus venationis, &
similium, quia censentur destinati fines pro viue-
re, & commoditate illorum, qui sunt in illo teni-
mento, ex originaria doctrina *Bal. in l. si quis non*
dicam rapere col. 3. C. de sacros. Eccles. Cæpol. de
seruit. tit. de venatione, ad instar illius, quod di-
spositum fuit de iure in fundis priuatorum, vt su-
prà dixi ex *d. l. 3. ff. de acquir. rer. dom.* & idem ius
procedit de toto quoad totum, quod de parte
quoad partem, *l. quæ de tota, ff. de rei ven.* sic in
terminis *Bar. in l. venationem, ff. de vsu. Molin. de*
iust. & iure q. 45. Franc. Marc. dec. 74. lib. 1. Thes.
q. 27. lib. 2. Guid. Pap. decis. 218. Ex quibus me re-
ferente bannum fuit confirmatum, & cùm fuisset
appellatum ad S.C. audiui, posteà fuisse confirma-
tam nostram sententiam.

ARGVMENTVM.

Banna Proregum an functo officio expirent, maximè si adsit clausula (omni tempore valitura.)

Banna quando subsistant, & quæ pœna imponi possit.

Citati pro causa criminali, si erunt vltra decem, quando per Procuratorem comparere possint, & quid si diuisim fuerint citati.

SVMMARIVM.

1 *Banna inserta in volumine pragmaticarum, an sint perpetua, distinguitur.*
2 *Banna facta à Legatis à latere semper sunt obseruanda.*
3 *Banni natura est, vt sit temporaneum.*
4 *Pragmaticæ cum Consilio sunt perpetuæ.*
5 *Nomina diuersa, diuersos debent habere effectus.*
6 *Clausula posita in bannis, vt omni tempore sint valitura, an sint perpetua, distinguitur.*
7 *Verba quando in vna dispositione sustineri non possunt, transeunt in aliam.*
8 *Verba impropriantur, nè pereat dispositum.*
9 *Verbum perpetuum potest esse ad tempus secundum dispositionem, cui attribuitur.*
10 *Prorex non potest promulgare pragmaticas, & Constitutiones absque Collaterali Consilio.*
11 *Banna facta cum Consilio, quæ habent causam successiuam sunt perpetua.*
12 *Banna aut sunt secundum ius, vel præter, aut contra, vel in fraudem iuris.*
13 *Pœna an possit per bannum alterari vltra aliam à iure, vel statuto impositam.*
14 *Inferior non potest legem Superiori imponere.*
15 *Pœnas corporales inferiores Iudices imponere non possunt.*
16 *Pœna pecuniaria imponenda per inferiores, excedere non potest sex vncias.*
17 *Pœna secundum loci Consuetudinem moderari debet.*
18 *Banna in fraudem iuris sunt nulla.*
19 *Citati pro causa criminali, vltra numerum decem, pro vna met causa, possunt comparere per procuratorem.*
20 *Citatio si in fraudem fiat diuisim, an subsistat in causis non capitalibus.*
21 *Decisio S.C. adducitur, vt per Procuratorem possit compareri.*

CA-

CAPVT LXXXVIII.

BAnnorum materiam accuratè in præc. tract.
explicaui, & cum distinctione omnes ar-
ticulos amplexus fui, Primo videndo, qui
ea promulgandi facultatem habeant, &
quanto tempore durent; Secundò, quando de iure
subsistant, & quæ pœnæ imponi possint, vt licito
iure exequi poterint, & adeo enixè negotium hoc
fuit declaratum, quod nil superaddi potest, vt re-
fert *Cancer. lib. 3. cap. 13. nu. 374. & Giurba cons.
12.* qui hunc locum allegant super hac materia
bannorum.

Id quod modo addendum duxi, cùm pluriès in
Tribunalibus fuerit dubitatum, est, an banna
Proregis finito eius officio expirent, vel finita
causa motiua illius banni: In volumine enim
Pragmaticarum infinita banna diuersorum Pro-
1 regum inserta reperiuntur, & proindè in facti cō-
tingentia fuit disceptatum, si banna situata in tit.
de exulibus circa extirpationem bannitorum, vt
vnus occidendo alterum indultari possit, & quod
inquisiti, & cōtumaces de recaptu ipso iure absq;
alia declaratione foriudicati intelligantur, an ea
obseruari debeant, & videtur dicendum, disposi-
ta à Prorege, qui maximam habet potestatem
semper obseruanda esse, *l. apertissimi, C. de iudic.
Caran. pragm. 1. num. 8. tit. ad Macedon. Vasq.
contr. illustr. 50. num. 11.* & sic in bannis factis à
2 Legatis à latere, Doct. tennere *in cap. fin. de officio
ordin. Mastril. de Magistr. lib. 5. cap. 6. nu. 48.*

Contrariam opinionem esse veriorem alij di-
xerunt, quod banna licet sint Proregum, durante
officio vigorem habeant, & eo finito expirent,
cap. plerumque, vbi omnes *de rescrip. Doct. in §. 1.
instit. de perpet. & temp. act. Afflict. dec. 388. Ca-
still. decis. 113. num. 3.* Ea enim est natura banni,
& ita de iure concedentis voluntas præsumitur,
3 vt durante sua iurisdictione obseruari debeant.

Nec obstant in contrarium adducta, quia lo-
quuntur Doct. allegati, de statutis, ordinationi-
bus, seù pragmaticis cum consilio Procerum ce-
lebratis, sed quando banna promulgantur sub ti-
tulo, & nomine banni, præsumptio vt dixi, est,
quod fiunt non animo perpetuo manendi, quia si
4 aliud Prorex sentiret, ordinasset per viam prag-
maticarum, quæ sunt perpetuæ, dùm causa cogni-
ta promulgentur cum voto Regentum, *cap. fin.
de officio deleg. Castill. loco allegato*; Nomen enim
rei, essentiam denotat, & diuersa nomina pariunt
5 diuersos effectus, vt ait *tex. in l. si idem, C. de co-
dicillis*, & propterea hæsitandum non est, ea fini-
to officio expirare.

Sed quid si bannum dicat, omni futuro tem-
pore valiturum, quam clausulam in multis ban-
6 nis insertam reperies, an ob hanc qualitatem, ea
perpetua esse debeant. Videtur dicendum, quod
sic, nam verba, quando in sui natura, dispositionē
sublinere non possunt, transeunt in aliam, in qua
7 adaptantur verba, *arg. ex leg. vbi ita, ff. de donat.
caus. mor.* vbi habetur, quod donatio causa mortis,
cuius natura est, vt ad libitum reuocari possit,
vulgatis terminis, si ea fiat cum qualitate, vt reuo-
cari non possit, licèt donetur causa mortis, verba
adiuncta (nè possit reuocari) transfundunt dona-
tionem, vt inter viuos dicatur, latè *Menoch. de
præsumpt. lib. 3. cap. 35. Boer. decis. 353. & 135.
Duen. reg. 217. Barbos. in l. quæ dotis num. 114. ff.
sol. matr. Molina de contract. disp. 287.* & *Gra-
tian. discept. 216. & 443.* qui multa correlaria ad-
8 ducunt, qualitèr ob qualitates verborum adiun-
ctas, nomen contractus impropriatur; Cumque
verbum appositum in banno dicat, vt omni per-
petuo tempore in futurum valere debeat, ergò
cùm perpetuam debeant habere obseruantiam
dicta verba, sine perfinitione, *l. seruitutes, ff. de
seruitut. l. falso, C. de rescrip. Alex. cons. 60. 1. vol.
Put. decis. 115.* bannum transit in Pragmaticam,
& Constitutionem, quæ vt supra dixi, perpetuam
habent stabilitatem.

Diuersam tamen sententiam alij firmarunt,
clausulam prædictam, vt perpetuò bannum de-
beat obseruari, esse intelligendam, & restringen-
dam secundum naturam actus, cui adijcitur, & ab
eo regulari, vnde verbum perpetuum, adiectum
9 dispositioni, quæ habet circumscriptam suam na-
turam temporaneam, interpetratur per illud tem-
pus, *Decia. cons. 13. num. 53. vol. 2. & cons. 52. vol.
1. Alber. in suo dictionario verbo perpetuum, Bal.
cons. 372. vol. 4. Bertaz. de claus. cap. 42. glos. 5. n.
1.* verbum enim generale, non tollit regularem
præscriptionem, *l. minor, §. statuliberum, ff. de mi-
nor. & l. prætor ait, § hoc interdictum, ff. de noui
oper. nunc.* Quapropter concludendum est, quod
bannum licèt emanatum cum adiectione perpe-
tuæ validitatis, de iure interpetratur, durante offi-
cio Proregis, & non vltrà: Nec subsistit illatio ex
aduerso, quod ista verba cùm sustineri non pos-
sint super banno, transeant in aliam Constitutio-
nem, quia non possunt habere transitum, cùm
10 Prorex solus absque Concilio non possit facere
Pragmaticas, & alias perpetuas sanctiones, sic
Muta super pragm. Sicil. tit. 42. num. 20. Hæc .n.
est differentia inter Bannum, & Pragmaticam,
quia bannum est temporale, pragmatica cum
Concilio Procerum est perpetua, *l. iubemus, C. de
nauibus non excus. lib. 11. & l. lege pragmatica, C.
de domest. & protect. lib. 12.* vbi *Doct. Mastrill. de
Magistr. lib. 5. cap. 12. num. 3. tom. 2.* Vndè conci-
liando dicas, banna, aut Prorex ipse solus pro-
mulgare facit, & suo officio durant, aut fiunt cum
Consilio Collaterali, tunc aut causa, ex qua mo-
11 uetur est perpetua, habens causam successiuam,
& ea semper durant, quia Consilium cum Prore-
ge vnitum semper extat, vt *Giurba d. consil. 12.*
Aut causa est temporanea, & momentanea, &
tunc cessante causa cessat bannum, etiam cum
Consilio gestum.

Banna ergò in volumine pragmaticarum in-
serta, aut habent causam perpetuam, & sunt pro-
mulgata cum voto Procerum, & ea pro lege ob-
seruabis, Cœtera si erunt emanata à Prorege, &
alterant ius, expirant officio functo, si non sint re-
nouata. Imò in Regno Siciliæ etiam durante
officio vltra annum, banna censentur expirata, ex
cap. Regni Ioan. 59. ideò singulis annis renouan-
tur, vt *Giurba d. cons. num. 23.*

Secundò est videndum, quando banna subsi-
stant, & quæ pœnæ licito iure imponi possint:
Dixi in præc. tract. quod aut ea sunt secundum
12 ius, vel præter, aut contra, vel in fraudem iuris.
Quæ sunt conformia iuris dispositioni, legis au-
cto-

ctoritatem tenent, verum si lex stat in meris ter-
minis prohibitorijs potest adiungi pœna banno,
13 *Menoch. de arbit. Iud. casu 398. nu. 46. Auend. de
exeq. mand. cap. 16. nu. 11. par. 2. Guid. Pap. decis.*
206. Idemque obseruari poterit, si banna erunt
præter ius, nàm ex causa publicæ vtilitatis, & ho-
nestatis, cum pœna promulgari possunt. Tertio
casu, si erunt contra ius, inferiores eà promulgare
14 non possunt, *cap. cum inferior de maior, & obed.*
neque pœnam à lege impositā alterare poterint:
Solus enim Princeps abrogare, & alterare pœnas,
ac leges, facultatem habet *Affl. in prælud. Const. q.*
3. Inde monendos duxi Iudices, vt pœnas corpo-
15 rales nunquàm imponant, cùm ad solum Princi-
pem spectet: pœnas tantùm pecuniarias impone-
re poterint, vt non excedant sex auri vncias, dicit
tex. in l. eos, C. de modo mult. Cagnol. in l. 1. nu. 14.
16 *ff. si quis ius dic. Alciat. in l. fraus, §. inter multas,
vers. ex arbitrio, ff. de verb. signif.* quæ pœnæ mo-
derari etiam debent secundum consuetudinem,
l. 1. ff. ad turpill. nàm etiam in pœnis exequendis
17 consuetudo est attendenda *glos. in l. hodie, ff. de
pœn. Farin. quæst. 95. Lanar. cons. 98.*

Banna etiam si erunt in fraudem iuris, sunt nul-
18 la *l. non dubium, C. de legib.* quia fraus legi fieri
non potest, *l. iurisgentium, §. prætor ait, ff. de pact.
l. fin. C. si mancip. ita ven. de Pont. consil. 103. vol.
2. Inde in prac. tract. nu. 66.* dixi (*& nunc addo dec.
Sac. Conc. quam postea vidi*) quod quando vltra
decem aliqui commiserint delictum, si erunt si-
19 mul citati, poterint comparere per procuratorem,
si delictum non sit capitale, sic extat Constitut.
Regni, Generalia iura. In fraudem ergo istius di-
spositionis non poterit Iudex citare personas sub
numero trium, vel quatuor personarum, faciendo
20 plures distinctas citationes ad informādum, quia
est facere fraudem legi, quod non licet, *l. non du-
bium, C. de legibus: sic Campan. in Cap. Regni 211.
incipien.* item statuimus, & in alio *Cap. incipien.
studio, nu. 6.* Sed dùm hæc in practica vellem op-
ponere pro Vniuersitate Sancti Blasij, cuius Ciues
erant inquisiti deturbatione possessionis, & erant
singuli citati, cùm ex processu constabat omnes
simul deliquisse, dicebam, citationem esse factam
in fraudem, & stante mandato, non poterat pro-
cedi ad contumacias: Fiscus oppugnabat, & ap-
pellauimus ad Sac. Consilium, vbi adduximus
exemplum, ità alias fuisse decisum pro Vniuersi-
tate Bouulinæ Prouinciæ Calabriæ Vltra, cum
21 Vniuersitate del Bianco, *Actua Izzo. vol. 3.* pro-
cessuum, vbi omnes fuerunt per procuratorem de-
fensi, & contestatio litis commissa fuit in partibus,
& fuerunt transacti, sed causa non erat capitalis,
nàm tali casu putarem, prædictam obseruationem
non esse admittendam Hæcque addere volui, re-
liqua plenè habes in præcit. tract. super hac prag-
matica.

ARGVMENTVM.

Angariæ, & perangariæ, quid impor-
tent, & an Princeps iure eas indicere pos-
sit.

Princeps an Vniuersitates cogere possit, ad
assignandum tot milites, vt illis vti possit
in bello intra, & extra Regnum, perbellè
discutitur.

SVMMARIVM.

1 *ANgaria est onus personale, quod subditi tenentur Baroni præstare, illorum expensis.*
2 *Perangaria est onus exoluendum proprijs expensis subditorum.*
3 *Angaria, & perangaria ius soli Principi competit.*
4 *Coloni astriptitij, de iure communi erant angarij.*
5 *Princeps an possit cogere Vniuersitates ad assignandum tot milites, ut ijs in bellis uti possit.*
6 L. quicunque C. de cohortal. vti notabilis expenditur.
7 *Princeps nouas angarias indicere non potest.*
8 *Princeps dispensare non potest super libertate personarum.*
9 *Persona cunctis omnibus sunt digniores.*
10 *Præstatio seruitij militaris, non est angaria, sed munus.*
11 *Angaria est onus sordidum.*
12 *Princeps ex causa publica vtilitatis, & necessitatis, potest dispensare super ius naturale, & gentium.*
13 *Cohortes militum,* del Battaglione, *qua ratione fuerunt introducta.*
14 *Princeps potest conuocare omnes gentes imminente necessitate hostium ad arma suscipienda.*
15 *Membra tenentur defendere caput.*
16 *Pro patria pugnare debeamus.*
17 *Milites sumptu Principis militare debent.*
18 *Omnis labor, mercedem recipere debet.*
19 *Angarij subditi, non tenentur seruitium præstare extra feudum.*
20 *Subditi tenentur militare extra Regnum, si de inuasione Regni dubitetur, & non aliàs.*
21 *Vassalli angarij, tenentur hospitari Dominum.*
22 *Vassalli angarij, sua seruitia prætermittere sunt obligati, vt vacent illis sui Baronis.*
23 *Ius prohibendi censetur habere Barones in omnibus, quando vassalli sunt angarij.*
24 *Angarij subditi, possunt cogi ad custodiendum Castrum Baronis eorum expensis.*

CAPVT LXXXIX.

PRagmatica hæc decimasexta continuat eā-
dem materiam cum præcedenti, ibi fuit or-
dinatum super libertate bonorum, nè Ba-
rones impediant vassallos construere vo-
lentes molendina, furnos, tapetos, hostarias, & si-
milia: Modò huius sanctionis textus, super liber-
tate personarum conseruanda disponit, vt Barones
non audeant, angarias, vel perangarias, ac noua
seruitia subditis imponere, & in præcedenti libro
latè tractaui, quæ seruitia de natura feudi Baroni
sint debita, & quæ de iure contra libertatem iniu-
sta sint. Nunc aliquas quæstiones ad prædicta
pertinentes subnectam, & primò curiosam con-
tro-

trouersiam explicabimus, An Princeps possit par-
ticulari,& expresso priuilegio , angarias subditis
indicere,& facultatem, habeat cogendi Vniuersi-
tates ad assignandos tot milites , habita conside-
ratione focularioru m , vt ijs in militia contra ho-
stes,intra,& extra Regnum vti possit .

Et antequam ad discussionem huius articuli
1 veniam Supponamus, quod angaria est onus per-
sonale,quo subditi de iure sunt obligati ad serui-
tium præstandum Domino , sumptibus tamen il-
lius : Perangaria verò est,similiter onus personale
2 exoluendum sumptibus illius subditi , *Andr.in
cap.1.num.52.ver.angariæ.tit.quæ sint regalia*,&
eodem loco *Affl. & Aluar. Iacobin. de Sancto
Georg.de feudis,tit.de homag.nu.31.Gail. obseru.
52.lib.2.Natta cons.*185. Et quando vassalli sunt
angarij, quas seruitutes , & seruitia præstare de-
beant,*vide Capyc.decis.*168.& infra in fine .

Hæ æquidem angariæ,& perangariæ, inter re-
3 galia computantur , & ideò soli Principi compe-
tunt,vt probat *tex.in citato cap.1.§.angariæ*, &
ibi omnes Doctores, quia solus Rex dicitur Do-
minus personarum , vt in Constit. Regni incip.
Quia frequenter,*Capyc.in inuest. vers.cum anga-
riis,Petra de potestate Princ.fol.*44. & vltra ius
4 feudorum,de iure communi cognitæ, & in obser-
uantia erant hæ seruitutes,& isti dicebantur colo-
ni adscriptij,qui ad seruitia erant obligati , vt de-
clarat *glos.in l.quemadmodum,C.de agric. & cens.
lib.12.Capyc.decis.*168. Et Imperatores antiquo
tempore illis vtebantur in omnibus humilibus
seruitijs,*Rosental.de feud cap.5.conclus.70. tit.3.
Affl.in Const.Regni incip.Adscriptus* .

Qua conclusione sic stante , quòd indicere an-
garias ad Regem spectet ; videtur resoluta quæ-
stio,quam sub dubio in principio posuimus, si iu-
re Princeps mandare poterit , vt Vniuersitates cō-
signent tot milites; cùm enim angarias possit mā-
5 dare , iustè videtur facultatem habere cogendi
personas ad militiam, magis aptas , & quæ minùs
6 detrimenti sint eorum domibus,vti considerat sin-
gularis *tex.in l.quicunque.C.de cohortalib.lib.*12.

Contrarium tenent alij Doct. quod Rex nouas
angarias subditis indicere nequeat , & licèt talia
onera inter regalia computentur,intelligitur, quā-
7 do ex antiquissima consuetudine , accedente po-
puli consensu Princeps solitus fuerit personis hu-
milibus talia seruitia imponere,sed non quod ad
libitum iure possit subditos ad angarias cogere ,
quia si Princeps dispensare non potest super ius
naturale,vel gentium etiam super bonis , *vt Doct.
in l.item verberatum.ff. de rei vend. Fabr. diff.*1.
C.si contra ius,vel.vtil.public.Caual.comm. opin.
8 906.cum mille ; Quomodo erit licitum disponere
super libertate personarum quæ cunctis omnibus
9 sunt digniores , *l.iustissimè.ff.de adil. edict.* Hoc
probant iure aperta *tex.l.1.C.ne quis liber inuitus
cogatur lib.11.& l.vnica, & ibi glos.C.nè opera à
collat. lib.*10. Voluntariè enim homines Princeps
trahere potest ad sibi inseruiendum ad militiam ,
sed non coactè, *ad tex.in l.qui cum vno,§.qui post,
ff.de re milit., & sequuntur Luc. de Penna in l.1. à
num.22.C.nè rustic.ad vllum obsequ. lib.11. Cas-
san.in consuet.Burg.rub.2. tit.de iudic.§.43. Can-
cer.lib.3.var.resol.cap.13.nu.63.*& in Regno enū-
ciant *Gramat.voto 33 & And.in Const it. Regni* ,
Si damna clandestina dicit , extare capitula pacis,
inter Pontificem Honorium , cum Rege nostro,
vt nouæ angariæ,collectæ , aliaque onera imponi
non debeant .

Alij autem diuersæ fuerunt opinionis, & negāt
onus trahendi personas ad militiam , esse angariā,
10 sed munus honorificum , & non humile,nam na-
tura subiectionis angariæ est seruitium sordidum ,
ad differentiam munerum , *vt Gramm. cons.ciu.
12.cum seq.l.munerum*,& ibi *Doct ff. de muner.&
11 hon.* Vndè hoc supposito , licèt Princeps libertatē
arctare non possit, & super ijs quæ naturalis iuris
sunt dispensare,vt supra fuit dictum,tamen ob pu-
12 blicam vtilitatem,& necessitatem,pro defensione
ipsiusmet Regni,& personarum, posse disponere ,
& alterare ius naturale,& gentium , indubitati iu-
ris est , *de Ponte cons.4.à nu.9.Caual.loco cit. Pe-
tra de potest. Princ. cap.*13. Et proindè si desint,
qui militare velint , & immineat Regi necessitas ,
cogi possunt Vniuersitates ad assignandos tot mi-
lites,secundùm numerum cuiusdam terræ, *l.fin.§.
1.ff.de muner. Lucas de Penna in rubr. C.de tiron.
lib.*11.& latius *Ayel.de iure adhoa nu.*43. *Giurba
consil.59.num.77.Sese de inhibit.fol.363.num.*17.
Nam tenemur defendere Regnum tàm pro Re-
gis decore,quàm pro publica vtilitate: & natura-
les Regni sunt euocandi potiùs,quàm alienigenę,
vltrà quod maius dispendium datur ex onere ho-
spitij exterorum . Hinc in facto emanauit annis
præteritis obseruatio, quando introductæ fuerunt
13 electiones cohortum militiæ, dictæ , *del Batta-
glione*, vt pro singulis decem focularibus Vniuer-
sitas eligere deberet vnum militem, vt semper pa-
rata esset hæc militum quantitas , quando aliqua
necessitas hostium,in damnum Regni immineret,
& sic continuò practicatur , quod vrgente pericu-
lo mandat Prorex Capitaneis dictæ militiæ, vt cō-
gregentur in locis maritimis,eos ad custodiam de-
stinantis, iuxta sui prudentiam repartiendo : vndè
hanc vltimam opinionem vti veriorem , & recep-
tam puto amplectendam, & sic concludendum :
Et tanta posset esse necessitas inuasionis Regni, &
14 quod Rex non habeat milites promptos , quod
licito iure sub graui pœna poterit conuocare om-
nes gentes aptas ad militiam ad succurrendum, &
pugnandum,*Specul.§.1.tit. vbi de feudo* : quia
15 membra tenentur defendere caput , *l.veluti, ff de
iust.it.& iure;l.minimè.ff.de relig.& sumpt.funer.*
nàm hoc concernit publicum bonum , & publica
intercedit necessitas , quapropter omnes succur-
rere tenentur,*l.1.§.ius publicum. ff.de iust.& iure*
16 vltra quod debemus pro patria pugnare , *Ioan.de
Plat.in l.diffinimus.C.de agric.& cens.lib.*11.adeò
quod patriæ prius,& postea parentibus debitores
sumus;*vt Plato tit.de Republica , & Doct.per il-
lum tex. in l.quicunque C. de cohortal. lib.*12. Et
sic obseruamus ,etiam pro persequendis latroni-
nibus conuocare gentes, vt dixi in præc tract. su-
per hac pragm.

Verùm est sciendum , quod quando Princeps
eligi mandat,ut milites ei seruire debeant, suo sū-
17 ptu,& stipendio hoc facere debet, & non expen-
sis subditorum,vel Vniuersitatum , cùm officium
Principis sit de suo erogare pro defendendis Re-
gnis;ideò emolumenta ab eis percipit , vt dixi su-
pra *cap.1.Gars.de expen.cap.*20. & est communis
regu-

regula, quia cui operæ præstantur, tenentur illi
18 victum, & stipendium dare, *lan rebus, §. possunt, ff. commod.* indè extat adagium, neminem teneri proprijs stipendijs militare, *l. pen. ff. de oper. libert.* limitatur tamen, si repentinè bellum iruisset in Regnum, nam tunc Ciues omnes occurrere debent, non expectato stipendio, secundum *Peguer. decis. 57. à num. 12.*

Sed maius dubium erit, an in occurrentibus possit Rex cogere homines ad bellandum extra Regnum: In hoc regula statuta est, non esse obli-
19 gatos neque homines angarios, extra suam patriam seruitia præstare, *ad tex in l. nemo, & ibi glos. & l. pro locis, C. de annon. & tribu. lib. 10. arg. ex l. hademum, & l. quod nisi. ff. de oper. libert.* tic *Andr. in cap. 1. §. sed nec, & alia similiter causa col. 3. de prohib. feud. alien. Ann. sing. 360. Rosental. de feud. concl. 71. num. seq.* & hoc casu procedit secunda opinio: Inde refert *Freccia de subfeud. auth. 30.* Barones, qui de iure obligati sunt ad seruitium militare, illud præstare non tenentur extra Regnum. Limitatur hæc conclusio, si bellum Regno
20 imminerer, & mandaretur ad occurrendum, nè ingrediantur hostes ad partes vicinas, tunc ea defensionis ratio, quæ consistit, vt intra Regnum gentes defendere sint obnoxij, vigere fortior, vt sit antea occurrendum, *Franch. dec. 526. num. 6.* ex regula, tutius est in tempus occurrere, quàm euentum rei expectare *l. 1. C. quando liceat sine iud. se vindic.* & ita firmaui supra *cap. 1.* & isto medio, & authoritate saluabatur, vt sine Regni præiudicio poterat anno præterito madari Vniuersitatibus, vt eligere debuissent tot milites per focularia, vt mitti potuissent Mediolanum, vbi bellum extabat ob suspictionē inuasionis ad Regnum nostrum, licèt postea, cessante illa causa, milites electi non accesserint ad militiam, nec à Regno exierint.

Et quia de angarijs verba fecimus, non impertinenter hic addam, quæ *in prag. 10. & singul. meo*
21 *14.* omisimus, Quid aliud importet hoc ius angariæ, si ex priuilegio antiquo, vel præscriptione Baro id sibi quæsierit; & dico, quòd ture poterit Baro cogere vassallos ad hospitandum, ipsum cum sua familia per transitum, *Petr. de Gregor. de conceß. feud. par. 7. quæst. 6.* Idem poterit subditos cōpellere, vt prætermissis seruitijs ad ipsos pertinē-
22 tibus teneantur deseruire Baroni, *Iacob. de feud. vers. & cum molendinis. ex num. 3. Lucas de Penna in l. quisquis, C. de cens. & censit. lib. 11.* Item
23 habet ius prohibendi tacitè, vt nemo possit construere molendina, furnos, & tapetos, nisi ipse, *Intrigl. de feud. cap. 83. ...* Habet facultatem restringendi libertatem, vt victualia vendere nequeant, nisi ipsi Baroni, *Pet. de Gregor. loco citato quæst. 6.* Potest compellere vassallos ad custodien-
24 dum suum Castrum, eorum expensis, imminente hostium suspictione, *Iacob. tit. de homag. num. 43.* Hæ sunt subiectiones angariæ, & perangariæ.

ARGVMENTVM.

Seruitia, quod sint iniungenda solitis, & in defectum habilibus; qualiter per Barones erga vassallos sit practicandum, & qui dicantur habiles, declaratur.

Vassalli an seruitia præstare teneantur tàm pro causa feudi, quam etiam pro negotijs, & industrijs, quæ à Barone in feudo fiunt.

Et quæ differentia sit inter mercantias, & industrias, & an si cum industria concurrat mercimonia, actus tribui debeat alteri eorum, & qui dicantur fructus feudi.

SVMMARIVM.

1 Seruitia sunt iniungenda solitis, & in subsidium habilibus.
2 Numerus personarum, vel animalium, quibus seruitia solent iniungi, si erit paruus, tunc habiles sunt onerandi.
3 Habiles dicuntur ad seruitia, qui ea solent agere, & vacare illo ministerio.
4 Artista in eo ministerio dicuntur habiles, & seruitia præstare tenentur, & non in alijs.
5 Animalia non solita ad vecturam longinquam non possunt cogi à Barone.
6 Animalia destinata pro centimulis, tapetis, & similibus, non possunt capi pro alys seruitijs.
7 Seruitia, & munera, sunt indicenda secundum qualitatem personarum.
8 Nobilibus non sunt iniungenda munera, solita dari personis ignobilibus.
9 Consuetudo loci attendenda est in honerantijs.
10 Negotiari, & mercari dicitur, qui bona emit, vt eas integras postea reuendendo lucretur.
11 Baro pro negotys, & mercantijs, quæ facit in feudo, non potest cogere subditos ad seruitia.
12 Immunes de iure, vel priuilegio pro mercantijs, tenentur soluere gabellas, & collectas, ac pedagia.
13 Industria dicitur, quando præualet industria personæ, magis quàm negotiatio fortunæ.
14 Collectas, & gabellas soluere non tenentur immunes, si vendant vinum, quod ex suis vineis percipiunt, & alios fructus.
15 Baro si faciat massarias in tenimento feudi, vel teneat magna armenta, an dicatur negotiari.
16 Vassalli non tenentur ad onera seruitiorum pro industrijs Baronis.
17 Aerary non tenentur habere curam de industrijs, sed de fructibus feudi tantum.
18 Baro colens sua territoria feudalia, non dicitur negotiari.
19 Decisio Franchis 128. declaratur non procedere in magnis industrijs, licèt factis in territorio feudali.
20 Mercari dicitur, quando artificio mixta est negotiatio.
21 Fructus dicuntur, quando iterum quolibet anno renascuntur.
22 Fructus ciuiles, qui sint.
23 Fructus industriales dicuntur, quando potius hominis factum, quam naturæ prœualet.
24 Seruitia præstare tenentur vassalli, & fructibus naturalibus, ciuilibus, & industrialibus recolligendis.

CA-

CAPUT XC.

Abundè, & accuratè in præcedenti tractatu super hac pragmat. explicaui quasi omnes casus, & controuersias, quæ inter Barones, & Vassallos oriuntur, circa potestatem, & facultatem iniungendi seruitia subditis, & eorum animalibus, quando iure demandari possint, & illi parere debeant, & quando obedire non sint obligati: Nunc duos articulos declarandos duxi, quos obiter tunc tetigi, & in practica vidi habuisse multam difficultatem: Dixi inquã, Primò, seruitia esse indicenda personis solitis, & in subsidium habilibus, vt vltra authoritates ibi
1 adductas est tex. qui hoc probat *in l. cursum, C. de cursu publ. lib. 12. ibi, (Qui ea solent accepta mercede locare)*, & ita pluries fuit per Sac. Consf. decisum, pro Vniuersitate Sancti Mennæ cum Cardinali Iesualdo, vtili Domino, tunc illius Terræ, Actuario Figliola, & pro Vniuersitate Lauri, cum eius Marchione, Actuario, Cioffo. Declaranda est hæc decisio, An solitis semper possint onerari, ita quod donec extant personæ, quæ solitæ sunt locare operas suas; illæ tantùm teneantur seruitia præstare, & super hoc dubio est similiter prouisũ, quod si quantitas solitorum sit numerosa, inter
2 eos sunt seruitia Baronalia repartienda æqualiter, vt vnus plus altero non grauetur, sed modò vni, modò alteri Baro, seù sui Officiales, arbitrari debeant, vt æqua lance onus quisque sentiat, vt probatur *in l. in fraudem, C. de ann. & trib. lib. 10. in fin. & in l. fin. C. quemadm. ciu. muner. lib. eodem*. Si verò non sit largus numerus prædictorum, tunc non semper sunt onerandi soliti, sed obseruanda est practica, vt vocentur etiam habiles, *Franch. decis. 526. à nu. 3.*

Sed in facto ad liuorem quidam Baro sub charitatis clypeo, quod non semper seruitia erant solitis iniungenda, sed etiam habilibus, quando indigebat Cursoribus ad ferendas literas, & alijs, vel ad fodiendas vineas, & ad similia seruitia personalia, de iure debita, onerabat non solùm non solitos alijs locare talia ministeria, sed illos, qui neque erant habiles pro negotijs, proprijs hęc agere. Non enim omnes quamuis humiles sint, & rustici, sunt habiles ad itinerandum, fodiendum, seù ad custodiendum gregem, sed sub prætextu, quod habiles erant, quia rustici, omnes ciues per girum cogebat ad seruitia, & diuersa ministeria. Et habito recursu ad Sac. Consf. dicebam pro Vniuersita-
3 te quæ tale grauamen porrexerat, de iure illos dici habiles, qui sunt versati in eo exercitio, & apti ad ministerium illius seruitij, quod ei iniungitur, & quamuis non sit solitus locare operas suas alijs, est tamen habilis, qui illa exercitia agit in rebus suis, & propterea tunc [illegible] iure in defectum, nõ defatigandi nimis solitos, potest Baro eligere habilem pro illo seruitio, *Palac. in cap. per vestras, §. 26. nu. 12. de donat. inter vir. & vx. Vasq. contr. ill. 28. Cenal. comm. op. 659.* Indè Artistæ versati in
5 diuersis ministerijs, quilibet in sua arte ad inseruiendum cogi potest, sed non in alio artificio, vel ministerio, & sic iudicatum in dicto processu agitato inter Cardinalem Iesualdum, & Vniuersitatẽ S. Mennæ, Act. Figliola. Ex eadem ratione, ibidem fuit decisum, respectu animalium vassallorum, quod licèt prius sint seruitia iniungenda solitis eas locare, & in subsidium Baro possit vti habilibus, intellectum fuit hoc dummodò animalia illorum, qui non sunt soliti illa locare, sint solita ea
5 seruire Domino præstare, nàm si essent inhabilia ad vecturam longinquam, non debent grauari, & sic si solita sunt portare sellam, non debent salmis onerari, quia non dicuntur habilia, & sic si destinata sunt ad molendina, centimula, tapeta, & similia, non possunt ad aliud opus cogi. *Campan. in cap. Regni 53. Barth. de Capua in cap. Regni in aggrauamina in fine, Gram. decis. 67. nu. 3. Gail. obseru. 62. num. 12. lib. 2.*

Et similiter fuit decisum pro Vniuersitate Biccari, contra Baronem, quod licèt electio Aerarijs de consuetudine pertinuisset ad eum, tamen iniu-
7 stè eligebat personas nobiles, quibus indecens reputabatur tale officium, & quamquam Baro respondere, illos esse magis habiles, & idoneos, quã idiotas, cùm illi meliùs exercerent officium, & cum minori periculo ipsius Baronis, tamen habitum fuit pro vero, vt grauetur quis, & inhabilis dicatur ad officium, quando suæ personæ non
8 conueniat tale onus, *arg. tex. in l. 1. & 2. C. nè quis liber. inuit. actum lib. 11. Gail. de arrest. cap. 10. num. 7. & extat Capit. Regni 114. & 121.* quod seruitia, & onera iniungi debeant seruata forma qualitatis personarum, & considerata loci consuetudine, nàm in aliquibus locis vidi officium Erarium solùm Nobilibus tribui, & pro magno honore reputari, & in officijs, & honorantijs Consuetudo loci facit licitum, & illicitum onus, & ho-
9 norem aliquid reputari, *Menoch. de arbitr. iud. casu 67. Mascar. concl. incip.* Nobilitas. Nobilis enim quis dici potest in sua patria, qui in alia reputabitur humilis, *gloss. & Doct. in l. vnica C. de Alexand. primatib. lib. 11.* & hæc quoàd istum primum articulum.

Practicemus nùnc aliam controuersiam, quam cursim in præc. Comment. nu. 66. super hac pragmatica tetigi, An Vassalli ad seruitia Baroni teneantur, non solùm pro causis feudi, sed etiam pro negotijs, & mercimonijs, ac pro industrijs, quę tenent in ea terra, & territorio, ità quod immunitas, & priuilegium seruitiorum competat in omnibus, quæ Baroni in eo loco occurrunt. Et pro perfecta explicatione videbimus, quid sit mercari, quid industriari, & qui dicantur verè fructus feudi ad illud pertinentes pro iusto seruitio petendo.

Ad primum respondemus, de iure illum dici de rebus mercari, aut negotiari, qui bona emit, vt
10 eas integras posteà vendendo lucretur, & ita cõmuniter *Doct. trãseunt, ex tex. in cap. 2. & cap. ejciens 88. dist. inct. & in cap. 2. tit. ne Clerici, vel Monaci, Bart. in l. legatis seruis ff. de leg. 3. Rebuff. in comm. tit. de mercator. Dec. consil. 472.* Et sic quoquo modo Baro victualia, animalia, merces, & alia emerit, animo reuendendi mercimonij
11 causa, ob lucrum, negotiari, & mercari dicitur: Isto casu nullus dubij est, vt ille quamuis prædicta exerceat in feudo prætendere non poterit super ijs, feudi priuilegio vti in cogendo personas, & animalia ad ea conducenda, gubernanda, & similia seruitia facienda; nàm priuilegium non extenditur ad negotia, & ideò soluere debent Ba-

12 rones gabellas, vectigalia, & alia onera, *Diaz, pract. Canon. cap. 50. Quaranta in Bullar. verbo vectigal. Guttier. de gabell. quæst. 93. ex n. 16.* qui hanc conclusionem ampliat ad omnes priuilegiatos, & exemptos, Clericos, & alios, vt non sint immunes pro negotijs, & sequitur *Crass. de eff. cl. Cleric. cap. 6. ex num. 18. & 33.* qui coeteros coarctat.

Secundus casus est declarandus, quando quis dicatur industriari, & dic, quando quis emit res,
13 & sua industria, ingenio, vel arte, mutata forma ea reuendit; tùnc quia præualet industria personæ magis quam negotiatio fortunæ dicitur quis industriari, vndè si quis de lanis suis faciat texere pannos, ex sericis drappos, aut ex rudibus materijs aliqua confecerit tùnc nō potest hęc transmutatio dici mercimonia, quia præualet industria, *arg. ex l. cum quæritur ff. de statu homin.* Sicque si quis ex suis armentis, vineis, & similibus vltra
14 vsum vendat, negotiari non dicitur, *Abb. cons. 6. Crauet. cons. 163. Natta cons. 139.* & ideò Clerici alijque exempti non tenentur ad collectas, & gabellas, *vt Molina de iust. & iur. tom. 2. disp. 342. Guttier. & Crass. loco citato, Surd. dec. 20.*

Hoc de iure supposito. In facto quidam Baro prætendebat, quod dum in suis Terris tenebat armenta animalium, & agriculturam exercebat, faciendo massarias, pro istis industrijs debebat po-
15 tiri, & gaudere omni priuilegio, & immunitate, dùm ea faciebat intra fines feudi, & propterea pro seruitijs pertinentibus ad tales industrias poterat vassallos cogere ad ea præstanda, cùm de iure omnis immunitas sustineatur super rebus feudi, & sic pro industrijs, *vt Molin. & alij locis citatis*.

In contrarium; prò parte vassallorum dicebatur, bona feudalia tantùm habere priuilegium im-
16 munitatis, & ob causam feudi vassallos indici posse seruitia, sed non pro bonis burgensaticis, & allodialibus, pro quibus Barones etiam collectas soluere tenentur, *Luc. de Penna in l. si quis C. de muner. patrim. lib. 10. Andr. & Affl. in cap. 1. tit. quæ sint regalia §. plaustrorum, Capyc. in inuest. vers. feudatariorum immunitas*, & nouissimè Fuluius Lanarius Aduocatus eruditissimus ad *repet. cap. 1. de iis qui feud. dare poss. ex nu. 186.*

Vndè pro industrijs non posse subditos astringi contendebatur, & discussa causa inter Cardinalem Iesualdum, & Vniuersitatem S. Mennæ, fuit decisum, quod Baro abstineat, Actuario Figliola. Et similiter iudicatum fuit in Sacro Cons. vt Erarius cogi non possit ad habendam curam
17 de massarijs, & alijs industrijs Baronis, vt in causa inter Vniuersitatem Prignani, cum Barone, Actuario Galierio Intellige prædicta, quando Baro, pro industriando coleret sua territoria burgensa-
18 tica, vel ab alijs conducta, vel vltra sua pascua feudalia armenta vellet tenere, nàm tùnc vassalli ad ea colenda cogi non possunt, licèt soluti sint operas suas alteri locare, pro vt fuit decisum in causa Ill. Principis Ostiliani, cum Casalibus Caleni, secùs si propria territoria feudalia colat, nā tùnc licèt fructus illi sint industriales, sunt tamen feudi; & propterea vassalli pro ijs tenentur ad onus seruitiorum, & Baro in ijs non dicitur negotiari, vt refert *Præs. de Franch. decis. 128. & 526.* in principio. Verùm hanc *Franch. decis. intellige,*
19 nisi industriæ essent in excessu, potiùs causa lucri, & mercimonij, quàm industriæ, nàm quando ar-
20 tificio mixta est negotiatio, tunc tota dicitur negotiatio, *Anchar. in cap. fin. nu. 10. de vita, & honest. Cleric. & ibi Imol. num. 72. Surd. decis. 313. num. 6.*

Vndè si Baro magnis industrijs, & armentis vtatur in suis Territorijs, quamuis feudalibus omni via defendi potest, vt non possit vltra modum onerare vassallos in seruitijs pertinentibus ad prędicta, quia esset grauare omnes subditos, sed pro industrijs competentibus tùnc posset seruitia iniūgere, tàm ratione feudi, quàm commoditatis Baronis cui etiam in pertinentibus ad propriam vtilitatem, in necessarijs sibi spectantibus vassalli seruitia præstare debent, vt explicaui in præc. Comment. super hac pragmat. quæ iusto Iudicis arbitrio consideranda erunt.

Tertiò, & vltimò est videndum, vt præmisi, qui dicantur fructus feudi, *Bart. in l. diuortio § si vir.*
21 *ff. sol. matr.* dicit illos dumtaxat esse uerè fructus, quando à terra percipiuntur, & spontè renascuntur, uti poma, glandes, herbæ, syluæ, & similia, *l. fructus ff. de vsur.* Cumque feudum super immobilibus consistat, perceptiones, quæ ex eo habentur, fructus naturales feudi dicuntur, sic & ciuiles, uti pensiones, census, redditus, collectæ, tributa, &
22 prouentus, fructus feudi sunt, *Capyc. in inuest. fol. mihi 205.* & plenè declaraui *pragm. 5. ex num. 38.* Item fructus feudi industriales sunt, eum quibus potiùs hominis factum, quam natura pręualet, &
23 sine cura illi percipi non possent, ut sunt segetes, oliuæ, & similia, quæ enumerat *Garsia de expens. cap. 23.* Et pro omnibus istis fructibus tàm naturalibus ciuilibus, quàm industrialibus ex solo feudi perceptis, ad seruitia tenentur uassalli; nàm
24 inutile esset feudum, si sine opera, & industria territoria, uineę, oliuę, & similia colorentur, undè licèt industria in ijs adsit, est in concomitantiam, sed præualet natura, *vt Garsia loco citato num. 8.* Si uerò magis cura, & industria præualeret, & tunc distingue, iuxta ea, quę in pręcedentibus articulis declarauimus.

ARGVMENTVM

Barones an facultatem habeant eligendi Rationales, & conferendi eis iurisdictionem, vt videant computa suorum Erariorum. Rationum reditio an expensis Baronis, vel Erarij sit facienda.

SVMMARIVM

1 Barones in causis liquidis ad ipsum spectantibus, potest sibi ius dicere per suos Officiales.
2 Publica præstationes, executiuè exigi poterint.
3 Nemo in propria causa iurisdictionem exercere potest.
4 Baro non est Iudex competens in causis suis, nisi vassallis consentientibus:
5 Visio computorum, dicitur causa summaria.

6 Su-

6 *Suspectus in cognoscendo, est etiam suspectus in delegando in propria causa.*
7 *Aequiparatorum eadem esse debet iuris dispositio.*
8 *Visio computorum facta à priuatis personis, non inducit iudicatum neque actionem.*
9 *Baroni denegatur facultas eligendi Rationales suis Erarijs si illi non consentiant.*
10 *Rationes sunt videndæ in loco administrationis, quod fuit introductum tam fauore significandi, quàm creditoris.*
11 *Visio rationum est facienda expensis Baronis.*
12 *Expensa facta in visione computorum repeti possunt à significato si dolus reperiatur commissus in rationibus.*
13 *Vniuersitates soluunt salaria Rationalibus Sindicorum, & aliorum Administratorum.*

CAPVT XCI.

Valdè hæsitatum fuit, si Barones eligere possint Rationales, & illis iurisdictionem conferre pro significandis rationibus suorum Erariorum, & aliorum Administratorum rerum feudalium, adeò quod illorum sententiæ exequi possint, vti latè ab habentibus delegatam iurisdictionem legitimam. In facto pro Marchionem Lauri dicebatur, in causis summa-
1 rijs, & executiuis Barones habere in liquidis facultatem sibi ministrandi iustitiam, & propterea iure legitimo posse vassallos cogere ad ferustia debita, & exequi realitèr, & personalitèr pro omnibus sibi pertinentibus, *arg. ex tex. in l. cum eo ff. ad legem Iuliam peculat. & l. missi spinateres C. de exact. tribut. lib. 10.* quia in præstationibus publicis, ab executione incipi poterit *l. 2. C. de appa-*
2 *rit. Præfectis Anna lib. 12. Craff. de except. in prælud. num. 130. Surd. decis. 18. & ibi Auend. in termins de exeq. mand. cap. 5. nu. 8. vers. (& non solum) par. 1.* ac nouè *Mauson. tract. de causis exequut. ampl. 8 num. 14* qui aiunt habere Barones ius exequutiuum pro censibus, tributis, prouentibus, col ectis, & alijs in libro reintegrationis feudi descriptis, & omnibus similibus, *Menoch. de arbitr. Iud. quæst. 88.* & quod saltem ratione Consuetudinis, Baro sit Iudex competens, circa compura suorum Aerariorum, firmat *Boss. in sua prax. tit. de foro compet. ex tex. in capit. 1. vbi glos. de pænis, in 6.*

In contrarium se oppugnabat Vniuersitas, asserendo, regulam stare, vt nemo in propria causa
3 ius sibi dicat, & iurisdictionem exerceat *l. qui iurisdictioni ff. de iurisd. omnium iud. Doctan l. 1. C. ne quis in sua caus. iud* & quamuis in liquidis Barones potius de Cōsuetudine, quàm de iure sibi ustitiā facere possint, procedit, quia in liquidis nullæ sunt partes Iudicis, nisi in exequendo, prout dicimus in confessis, *l. 1. ff. de confess.* tamen vbi causæ cognitio requiritur, & negotium altiorem indaginem habeat, Barones non possunt in proprijs
4 causis se intromittere, *Bald. in cap. ic de capiq. qui cur. vend. Car. de Graff. de except. cap. 24. num. 89.* licet enim causa computorum summaria sit, & 1 exequutiua, tamen vbi contradictio existit, etiam si tractaretur cum Fisco, causa iuris ordine est tra-
5 ctanda, *l. 3. C. de conuen. Fisci debit. lib. 10. Gaill. pract. obseru. lib. 1. cap. 20. nu. 7. Surd. d. decis. 18. nu. 2. cum seq.* Cumque visio computorum, & rationum causæ cognitionem requirat, in computando, & videndo data, & accepta, discutiendo partitas dubias, recipiēdo probationes scripturas, apodixas publicas, & priuatas, vt latè tractant *Escobar. de ratioc. cap. 3. Auend. cap. 10. ex nu. 30. par. 2. de exeq mand. Menoch. de arbitr. iudic. casu 209.* Propterea dicebatur, non posse delegare Barones, istas visiones computorum, & licet suspectus in cognoscendo, non sit de iure suspectus in delegando, vt dixi in prac. tract. in pragm. 3. tamen
6 limitatur, quando Baro sit suspectus quia de re sua agitur, nàm suspectus hoc casu in cognoscendo, est etiam in delegando, *Capyc. decis. 137.* & explicaui supra *cap. 13.* Et in terminis, Barones nō posse delegare, & eligere dictos Rationales pro significandis suis debitoribus, tenet *Escobar de ratioc. cap. 42.*

Attamen pro parte Marchionis replicabatur, quod tales visiones rationum fiunt de communi consensu, nàm Baro intendit computa videre ad cognoscendum si erit creditor, & administrator, instat liberari quia prætendit non esse debitorem, & de sua voluntate præsentat librum rationum, vndè iudicium coactum dici non potest, sed actus voluntariæ iurisdictionis, potiùs quàm contentiosæ, nàm sine iudiciali strepitu summariè diffinitur, & propterea vti supra probauimus, Baronem in liquidis, posse sibimet ius dicere, ita hoc casu concessa sibi de iure dicitur auctoritas, Rationales eligendi, & delegandi, ac significatas rationes exequendi, postquàm sunt liquidatæ, cùm æquipara-
7 torum idem sit iudicium, & eadem esse debet iuris dispositio, *l. illud ff. ad l. Aquil. l. si Titio ff. de furt.* & ita in terminis respondit *Caner. lib. 3. var. resol. cap. 13. nu. 187.* & secundum ea quę nos firmauimus antea in preç. tract. Consuetudine generali receptum dicit *Mauson. loc. citat. nu. 14.* Nec refert quod *Escobar dicat*, iure nō posse Barones, committere Tabularijs rationes suorum debitorum, nàm defectio iure talis opinio sustineri posset, sed non de generali Consuetudine, quam ille non negat: Quam opinionem Sacr. Cons. in fauorē Marchionis admisit, vt facultatem habeat delegandi Rationalibus hanc potestatem significandi. Et effectus est maximus, nàm quamuis priuatæ personæ etiam eligere possint tabularios ad computa videnda, vt quotidiè ob ervatur, tamen illo-
8 rum vota, & arbitramenta nullam producunt actionem, neque iudicatum, nisi quatenus iterum à Iudice confirmentur, *l. iubemus C. de iure Fisci lib. 10.* ... quando significatio fiunt ab habente iurisdictionem, possunt illæ exequutioni demandari, & ab eis debet appellari, *Franch. decis. 420.*

Limitatur tamen opinio, quam firmauimus, si Aerarius, vel alij administratores significandi, nō contentirent, vt Baro eligeret Rationales, & non
9 confiderent de eo, ob liuorem, quem habent cùm illo, nàm tùnc recta via possent adire Regios Superiores, vt eorum rationes videantur per alios: sustinetur enim de facto prima opinio, quando significandi non reluctant, secus si suspectum habeant Baronem, *vt Escobar de ratioc. cap. 7. ex nu. 60. cum seq.* Et sic fuit iudicatum per Regiam

Cameram, pro Aerario Baronis Sorbi, contra D. Flaminium Vrsinum Comitem Muri, & vtilem Dominum dictæ Terræ Sorbi, qui cum elegisset Rationalem præfato Aerario, ille habuit recursum ad dictum Tribunal, petendo, vt sua computa viderentur in ipsa Regia Camera, & non per Rationales Baronis, cum quo non confidit. Et sic facto verbo obnuit.

Sed institit iterum D. Flaminius, vt Regia Camera destinare deberet Rationalem in loco administrationis sumptibus Aerarij, qui in Iudicem
10 Regiam Cameram petierat, cùm rationes sint tã
fauore significandi, quàm creditoris videndæ in
loco, vbi fuit facta administratio, & probationes
ibi sunt promptæ, ac expeditæ, & cum minori dispendio fieri possunt, *tot. tit. C. vbi de ratioc. agi deb. Montan. in tract. de tutel. cap. 38.*

Ex parte tamen Aerarij replicatum fuit, primã visionem rationum esse faciendã sumptibus ipsius Baronis, ad beneficium cuius principaliter illæ
11 sunt faciendæ, *glos. & Doct. in l. fin. C. de erogat. mil. ann. lib. 10. Boer. decis. 303. Menoch. de arbitr. Iud. casu 228. nu. 18.* Solùm in casu in doli, &
criminis commissi in administratione, solet posteà
onerari significandus, expensis satisfaciendi Ra-
12 tionali, vt latè *per Crauet. consl. 236.* aliàs prima
instantia ex communi obseruantia stipendio creditoris fit, vt videmus quotidiè fieri cum Vniuersitatibus, quæ eligunt Rationales Sindicis, & alijs
13 administratoribus, sportulas tamen ipsæ præstant
Rationalibus, vt referunt *Menoch. loco citato, Freccia de subfeud. auctor. 18. Guid. Pap. dec. 631.*
Et ex ijs fuit iudicatum, vt accedat Commissarius Scriba Regiæ Cameræ sumptibus Baronis, saluis iuribus, si dolus in rationibus reperiretur.

ARGVMENTVM.

Significatoriæ latæ per Rationales Baronũ, an recta via exequi possint, vel per appellationem supersedi debeant: Et quid in cœteris significatorijs.

Baro in feudalibus, an obtineat locum Fisci.

Visio rationum, an sit indiuidua, & an in exactione liquidi, per alias partitas existentes Illiquidas, supersederi debeat.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio à significatorijs latis per Rationales Baronis, an sit admittenda ad effectum supersedendi exequutionem.*

2 *Computorum causa, est summaria, & exequutiuo modo est tractanda.*

3 *Baro subrogatus dicitur in locum Fisci in feudalibus, & num. 7.*

4 *Fiscus liquidato debito, habet ius exequendi realiter, & personaliter.*

5 *Priuilegium exequutiuum habent etiam Arrendatores bonorum fiscalium, vti Fiscus.*

6 *D. Didacus Salinas laudatur.*

7 *Persona mutata, mutatur, & extinguitur priuilegium.*

8 *Baro non intrat in locum Fisci, nisi in casibus à iure concessis, vel particulari priuilegio tributis.*

9 *Significatoria Vniuersitatum, quare habeant exequutionem paratam.*

10 *Significatoria facta pro causis pijs habent exequutionem paratam.*

11 *Significatoria priuata habent exequutionem paratam, si partes mediante instrumento sic conuenissent, de stando Rationalibus.*

12 *Significatoria lata super introitu superante exitum habet exequutionem paratam, vti in confessum.*

13 *Apodexa recognita habet exequutionem paratam.*

15 *Liquidum supersedetur per illiquidum in indiuiduis.*

15 *Rationum visio est indiuidua, licèt partita sint diuidua.*

16 *Instrumentum societatis liquidum, quoad capitale positum, non potest exequi, nisi viso computo societatis.*

CAPVT XCII.

Et continuando materiam præcedentis cap. est insuper resoluenda alia dubitatio, quã licèt obiter in præc. tract. super hac prag. tetigerim, ponam tamen quid in facto accidit. Fuit etiam lis agitata inter Principem Conchæ, cum Aerario Gifuni, super eo, an à sententijs, & significatorijs latis per Rationales Baronis re-
1 cipienda sit appellatio, vel recta via exequi pos-
sint, Doct. qui affirmatiuam tenent opinionem, vt
appellatio non suspendat iudicatum, & significatoriæ realitèr, & personalitèr exequi possint, mouentur, quia causæ istæ sunt summariæ, & exequutiuo modo sunt tractandæ, *Doct. in l. instar. C.*
2 *de iure fisci lib. 10. Corn. cons. 43. Paris. consil. 60.*
lib. 1. nam pars ponens rationes, acceptat, & confitetur partitas, vndè super eius libris, vti in confessum nascitur sententia, & contra confessum exequutio tantùm super est agenda, *l. 1. ff. de confess.* & à decreto de exequendo non admittitur appellatio, *l. ab exequutione C. quar. appell. non recip. & l. 2. C. de vsur. & fruct. legat.* Item adducitur, quod Baro in feudalibus intrat in locum Fisci,
3 & eius locum ex inuestitura obtinet, cùm in eum
transferantur omnia priuilegia, quæ penès Regẽ sunt, quia subrogatus naturam subrogantis consequitur. *l. 3. §. eum qui ff. si quis caut. Gabr. Roman. conclus. 2. tit. de regul. iur.* Cumque liquidato de-
4 bito, Fiscus exequutionem paratam habeat, *Doct.*
in l. nemo carcerem C. de exact. trib. lib. 10. Peregr. de iure Fisci tit. de debit. fiscal. num. 7. vers. (& ita consuetudo obseruat) nam licèt de iure fuisset dubium, tamen communiter practicatur, vt realitèr, & personalitèr contra debitores fiscales exequi possit, & maximè significatoriæ, *vt in pragm. 38. de offic. Procur. Cæsar.* Vndè eodem iure Baro vti poterit, Si enim hoc priuilegium transit etiam ad Affictatores introituum Fisci, vt in exactioni-
5 bus exequutiuè adhuc ipsi procedere possint, *vt*
Auend. cap. 10. par. 2. nu. 35. Guttier. de gabel. cap. 20. quantò fortius hoc priuilegium extendendũ est ad Barones, qui non in locationem, sed in do-

mi-

minium feuda habuerunt, *Auth. multò magis C. de sacrosan. Eccles.*

Contrariam tamen opinionem nos firmauimus anteà, & amplexus fuit Sac. Consi. iunctis Aulis, iudicando contra dictum Principem, referente eruditissimo Consiliar. D. Didaco Salinas, & nùnc
6 Præsidente Reg. Cam. Nec habita fuit ratio de supradictis, nam negatur maior propositio, Baronem tenere locum Fisci, & habere in feudo illius priuilegia, cùm mutata persona cessent priuilegia
7 concedentis, *ad tex. in l. per Procuratorem ff. de acq. hered.* & decipiuntur multi, qui sub hac regula, vt Baro vti subrogatus, consequutus fuerit omnes facultates, & auctoritates, quas Princeps tenebat, nàm solùm in expressè concessis, vel in eis,
8 quæ de natura feudi censetur de iure tradita, trãslata dicuntur, & non vltrà, vt bene per *Auend. de exeq. mand. Reg cap. 1. nu. 21. vers. & sic quando*, & nouissimè *per D. Regentem Constantium in repet. l. prima C. pœnis fiscal. lib. 10. ex num. 33. cum seq.* Et propterea cum significatoriæ pertinentes ad Barones, de iure non reperiantur priuilegiatæ, vt appellatione remota, exequi possint, ergò attẽdenda est iuris dispositio, quæ in omnibus significatorijs Rationalium, tàm publicis, quàm priuatis esse admittendam appellationem disposuit, *l. abstinendum C. quor. appellat. Muscat. in sua praxi tit. de appellat. glos. 2. ex nu. 174. Gratian. discept. 183. nu. 28. Thor. in suo Compend. decis. verbo significatio*, & ita procedebatur in significatorijs Vniuersitatum, nisi pragm. disposuisset, vt recta
9 via exequi deberent, nec audiantur significati, nisi facto deposita, vel in vinculis, *vt in pragm. 5. §. 20. de admin. Vniuers. quam declarat Franch. decis. 347. Gutier. pract. quæst. lib. 1. quæst. 37.* In significatorijs tamen factis contra Administratores rerũ Ecclesiasticarum, de iure exequutiuè procedi po-
10 test, *ad tex. notabilem in §. œconomos, vbi glo. verbo repetitionem, Auth. de Sanct. Episcop.* & ibi *Ang. in fine*. Et etiam in priuatis significatorijs, exequutiuè procedi posset, si per pactum iuratum liquidum partes se obligassent stare calculo, &
11 significatoriæ factæ à Rationali, nàm tunc ea præsentata coram Officiali, potest exequi vti instrumentum, *Menoch. de arb. Iud. casu 209. num. 37. Mascar. de probat. conclus. 522. Escobar de ratiocin. cap. 31.* & nouissimè *Mauson. de causis exequut. ampliat. 11. ex nu. 10.* sic in significatorijs tutorum, *Bar. in l. 2. § 1. ff. de admin. tutor. Marant. art. appellat. numer. 198. Borgn. de tutore num. 222.*

Item limitatur conclusio posita, vt admittenda sit appellatio, non procedere, si significatoria esset
12 lata super introitu superante exitum, ex libris rationum à parte præsentatis, nàm quia tùnc res est liquida, & sumus in confesso, ideò non supersedetur exequutio, ad instar apodixæ recognitę, quæ licèt sit scriptura priuata, habet exequutionem
13 paratam, vti instrumentum, *Rebuff. in ordinat. Gall. tit. de Chirog. recogn. num. 17. Vrsil. decis. 85. num. 5. Borgn. decis. 27. Gaol. pract. obser. cap. 80. nu. 6. lib. 1. Morat. consil. 68. Gratian. discept. cap. 183. num. 10.*

Sublimitatur tamen hæc propositio, vt non habeat locum, si significandus prætenderet deduc-
14 tionem ex alijs partitis, nam licèt liquidum per illiquidum non debeat retardari, *l. fin. 54. C. de compens. l. quidam existimauerunt ff. si cert. pet.* nec tamen quia est vnica causa, & vnicum factum, debet expectari complementum totius, & non exequutiuè procedere propter vnam partitam liquidam, *Cran. cons. 275. nu. 13.* in terminis, quod rationum reditio continet totum, & singulas partitas, quæ non sunt diuidendæ *l. si quis ex argenta-*
15 *rijs § rationem ff. de edendo, l. 1. § praeterea ff. de contr. iud. tutel.* & ita *Fach. lib. 8. controu. cap. 58.* & quod hoc iudicium sit indiuiduum, dixere *Menoch. casu 209. nu. 31. de arb. Iud Guttier. de tutel. lib. 3. cap. 1. nu. 53. Viu. com. opin. 259.* & diximus suprà cap. 59.

Hinc, instrumentum societatis liquidum, in quo socius se obligauit pro capitali posito, non
16 potest iure repeti, nisi prius visis omnibus rationibus societatis, in quibus, posset fieri refalcatio, & deductio, & licèt promissio restitutionis capitalis sit liquida, habet tamen in se tacitam conditionem, vt dici non possit verè liquida, nisi prius disputatis rationibus, *Felic. de societ. cap. 31. num. 69. Caual. com. opin. quæst. 279. nu. 3. Ludou. concl. 53. Couar. var. resol. cap. 2. cum seq. lib. 3.* & latiùs pertractat *Giurba decis. 15.* & propterea ad dictã limitationem aduertas; quia Doct. sicco pede trãseunt, sed est intelligenda, nisi pars prętenderet aliquam legitimam deductionem. quia tùnc quãuis significatoria esset facta super introitu superante exitum, tamen adhuc est supersedenda, si pars causam habeat opponendi, quæ omnia singulari animaduersione sunt digna.

ARGVMENTVM.

Carcer licèt est inuentus ad custodiam, & non ad pœnam, tamen pluribus modis limitatur, & præcipuè cum carceratis ciuilibus, qui an ex causa infirmitatis, senectutis, vel nobilitatis habilitari possint plena manu discutitur.

SVMMARIVM.

1 *BAronee tenere non possunt carceres tenebrosos, vel subterraneos.*
2 *Carcer fuit inuentus ad custodiam, & non ad pœnam.*
3 *Carcer dicitur locus sanctus, honestatis, & reuerentiæ.*
4 *Carceratus dicitur stare sub Regia protectione, & offendens grauius puniri debet, quam si in alio loco.*
5 *Cognoscens carceratam, duriùs puniendus erit, quam in loco priuato.*
6 *Carceres frangentes, capite puniuntur.*
7 *Officialis ad tempus, potest reum tenere in duriori carcere.*
8 *Carceratus probiberi poterit, vt antè defensionẽ, nullus cum eis alloquatur.*
9 *Carcer datur ad pœnam debitoribus, vt tedio affecti soluant.*
10 *Debitores habilitari non possunt, etiam si sint infirmi.*

11 *Ha-*

11 *Habilitari possunt rei infirmi.*
12 *Carceratus pro debito in euidenti periculo mortis, habilitari potest.*
13 *Debitor infirmus an possit extrahi à sua domo, distinguitur.*
14 *Carcerarij puniri debent, si debitores carceratos in largiori carcere teneantur.*
15 *Senes sexagenarij, an habilitari possint, vt teneāt domos, loco carceris, distinguitur.*
16 *Senes quando miserabilibus personis comparent.*
17 *Senectus est veneranda.*
18 *Condemnati in metallum, propter senectutem iure possunt liberari.*
19 *Senes robusti iuuenibus comparantur.*
20 *Nobilis mitius carcerari debet, quam ignobilis.*
21 *Nobilis satis dicitur carceratus, si stat per palatium, cum idonea cautione.*
22 *Nobiles mitius puniri debent.*
23 *Debitor pauper, quando sit alendus à creditore.*

CAPVT XCIII.

DIspoluit hæc pragmatica, vt Barones non
debeant tenere carceres subterraneos,
non lucidos, sed commodos, ratio desu-
mitur ex iuris dispositione, quod carcer
1 inuentus fuit ad custodiam, & non ad pœnam, *l.*
aut damnum §. solent ff. de pœnis, ibi (*carcer. enim*
2 *ad continendos homines, non ad puniendos habe-*
ri debet) *Gomez var. resolut. tit. de captura, Bona-*
coss. com. opin. incip. Carcer; qua propter attributū
est, vt vocetur locus sanctus, honestatis, & reue-
rentiæ, *Doct. in §. sancta instit. de rer. diuis. Farin.*
3 *quæst.* 30. *nu.* 81. & ij, qui ibi detinentur sub Regia
custodia esse dicuntur, vndè ratione loci, si quis
carceratum offenderit, insultauerit, vel vulnerauе-
4 rit grauiori pœna punitur, quàm si esset delictum
commissum extra carceres, *Caball. resolut. crim.*
8. *Muta decis.* 36. & *super pragm. Regni Sicil. tit.*
45. indè cognoscens meretricem carceratam pu-
5 nitur vti si esset mulier pudica ratione loci, *Paris*
de sindic. verbo adulterium, *Marsil. sing.* 150.
Boer. decis. 317. *Menoch. casu* 292. *Tuscus verbo*
carceratorum concl. 90. *tom.* 1. & effractores ipso-
rum carcerum capite puniuntur, *l.* 1. *ff. de effract.*
Vrsil. decis. 404. *num.* 16. *Farin. loco citato num.* 3.
6 *Thesau. decision.* 77. *decis. Marchia* 104. *Peguer.*
decis. 1.

Quæ quidem conclusio vera est, vt carcer loco
custodiæ sit, & non ad pœnam inuentus, sed ali-
quas notabiles limitationes adducemus. Et pri-
mò, quod Officiales vti non debeant carceribus
subterraneis, & incommodis, limitatur, vt ad tem-
7 pus, ex causa, licitum sit, & in omnibus Tribuna-
libus obseruatur, habere aliquos carceres secre-
tos, sinè lumine tenebrosos, quibus vti solemus
pro tenendis testibus, quando nolunt veritatem
deponere: Item cum inquisitis, in principio, antè
defensiones, nè alloquantur cum aliqua persona,
8 *Crauet. cons.* 3. *Vrsil. decis.* 290. istis, & similibus
casibus, datur ad pœnam, ad tempus carcer in lo-
cis tenebrosis, *Auil. pract. cap.* 18. *glos. carcer.*
num. 26.

Secundò limitatur dicta conclusio, carcerem
non dari ad pœnam, vt non vendicet sibi locum
9 cum carceratis ciuilibus, nàm debitores carceri-
bus mancipantur, vt tedio affecti tot incomodita-
tum, & priuatione libertatis resolutionem capiant
satisfaciendi sui creditoribus; indè in lege duode-
cim tabularum erat licitum creditoribus ad libi-
tum detinere, & cruciare debitores, & potestatem
habebant etiam eos dilaniandi, quod lege Euan-
gelica prohibitum fuit, sed nulla æquitas à Iudici-
bus fieri debet, nè faciant litem suam, & iniuriam
non inferant creditoribus, nàm æquitas, & com-
moditas impediunt, vt ius suum non consequan-
tur, *Bouadill. in sua polit. cap.* 15. *lib.* 3. *num.* 133.
Muta super pragmat. Sicil. tit. de castell. nu. 12.

Et in Tribunalibus plurès vidi altercatum, an
legitimè debitores carcerati, ob infirmitatem ha-
10 bilitari potuissent in eorum domibus, & videba-
tur hoc non habere difficultatem, nàm Iudex te-
netur habilitare etiam carceratos pro crimine,
quando sunt infirmi, aliàs esset in culpa, *vt Gomez*
11 *in regul. Cancell. tit. de infirm. resignat. prænl.* 78.
Foller. in sua praxi crimin. verbo carcerentur,
Batard. ad Clar. quæst. 46. *Farin. quæst.* 32. vndè si
licèt, de quo magis, quantò de quo minus, *auth.*
multo magis C. de Sacrosan. Eccles. Contraria
tamen sententia fuit habita pro veriori, vt non
concedatur Iudicibus talis facultas habilitandi
debitores carceratos, etiam infirmitate graui oc-
cupatos, quia cum talibus carcer datur ad pœnā,
& omnis æquitas est cum detrimento tertij, &
inhumanitas est exemplum alijs, nè facilè con-
trahant, & decipiant homines, submittendo se de-
bitis, si non possunt, vel nolunt satisfacere, *sic Mō-*
ter. decis. 7. & *iudicatum refert Fontanel. de pacte*
nuptial. tom. 5. *claus.* 4. *glos.* 18. *part.* 4. *nu.* 30. Sub-
limitatur tamen, quando verè carceratus pro
debito esset constitutus in euidenti discrimine
12 vitæ, nàm tunc ex christiana charitate, potiùs
quàm de rigore partes Iudicis possunt arbitrari
vt per dies habilitetur, vt bene *Faber. diff.* 16. *C.*
de solut. sed circumscripto periculo instanti non
licere, communis est sententia, & maximè si car-
ceres sunt commodi pro infirmis.

Sed quid si debitor reperiatur infirmus, an iu-
rè possit de domo sua ad carceres asportari, vel
obstet exceptio grauis infirmitatis. Et est facienda
13 eadem distinctio, nàm aut infirmitas non est pe-
riculosa, & carceratio impediri non potest, aut il-
le est constitutus in discrimine vitæ, quia febri
acuta laborat, vndè mors timetur, & tùnc cum
cautione, vel si eam non habeat cum custodibus
in domo relaxari potest, per aliquot dies, *Doct. in*
auth. item qui C. de sepul. viol. vel creditoribus
consignari, vt cautè in commodo loco detineat,
Mauso. de caus. exequut. cap. 1. *limit.*

Iudices verò, & carcerarij puniri poterint, si
debitores carceratos permittant vt dicitur, *stare*
alla larga, putando sufficere eos esse in tuto, &
14 non aufugere, nàm faciunt contra mentem legis,
quæ cauet, vt duriùs custodiantur, *Bal. in l.* 1. *nu.*
4. *C. de custod. reor. Bouadil. cap.* 15. *lib.* 3. *tit. della*
visita del carcer. Fabr. diff. 2. *C. de cust. reor.* &
arbitraria pœna puniri, dixit *Muta loco citato tit.*
31. *nu.* 10. & benè *Vsu. dec.* 202.

Item correlariè, alia non impertinenter cadit
quæ-

quæstio, an senes sexagenarij, vel maioris ætatis, le-
15 gitunè petere possint, vt habilitentur in eorum
domibus, *Anchar. quæst. 8. part. 2. Carpan. su-
per statut. Mediol. cap. 243. Gratian. discept. 328.
num. 21. Ozasc. decis. 123. Paschal. de Patr. potest.
par. 2. cap. 8. num.* 83. dicunt quod si pro instrumē-
to guarentigiato detinentur, non sunt habilitandi;
Alij contrariam opinionem fuerunt sequuti, vt se-
nes æquiparentur pupillis; qui detineri non pos-
sunt, & inter miserabiles personas reputentur, &
16 illorum priuilegijs gaudeant, *Innoc. in cap. signi-
ficantibus de offic. deleg. Couar. pract. quæst. cap. 6.*
Insuper ratione reuerentiæ, quæ senibus debetur,
multa priuilegia à iure eis sunt tributa, vt *per Ricc.
coll. 1627. & 1862.* & facit ad hoc *tex. notabilis
in l. in metallum ff. de pœnis*, in quo habetur æta-
18 te confectos, posse à pœna operis metalli liberari,
& est magnum priuilegium, vt ob senectutem
aboleatur delictum; Possunt tamen hæ dissiden-
dentes opiniones conciliari, vt affirmatiua proce-
dat in sene decrepito vires nō habente, nec facul-
tatem satisfaciendi, talis enim poterit ex æquitate
carcerari in domo, sub præcepto, ne exeat: sub
pœna redeundi ad carceres, & ita obseruauimus
in omnibus Reg. Aud. quibus præfui, & nunc in
Magna Curia Vicariæ, nàm isti pueris, & infirmis,
in discrimine vitæ constitutis, æquiparantur, & in-
ter miserabiles reputantur, vt innuit *Franch. dec.*
608. Senes verò robusti, ac habentes modum sol-
uendi creditoribus, nullo modo sunt habilitandi,
19 secundum primam opinionem, quam suprà retin-
limus, *& sic Gratian. discep. for. cap.* 506. vbi di-
scutitur, an renunciatio omni legum auxilio extē-
datur ad hoc priuilegium miserationis.

Ex eadem inspectione, fuerunt opinionis, vt ra-
tione reuerentiæ ordinis Nobilitatis, si Nobilis
pro debito carcerabitur, sit habenda ratio illius
20 personæ, vt possit habilitari in loco commodiori,
& non in duro carcere, vel cum plebeis, *l. fin. C. de
accusat. Tiraq. de Nobilit. cap.* 20. indè hoc loco
nu. 22. præc. tract. dixi, si statutum, vel Princeps
mandet, quempiam Nobilem carcerari sat Iudex
dicetur satisfecisse, si illum per Palatium habili-
21 tauerit, vt post alios ibi allegatos, *Palat. in rubr.
de donat. inter vir. & vxor. ex nu. 14. Auend. de
exeq. mand. cap. 5. ex nu. 22. part. 2.* Quæ opinio
vera est, sed mitigatur dummodò persona sit mul-
tùm nobilis, & securè carceratus stet in loco re-
cluso, & non tàm acri, sed si erit periculum aufu-
gendi, non poterit per palatium habilitari, nisi
præstita cautione idonea de securo carcere, vel
detineatur cum custodibus, vt idem *Auend. cap.
20. nu. 9. par. 1. Guttier. de iuram. cap.* 16. Nobili-
tas enim iuuat tàm in procedendo mitiùs contra
22 eum, quam in minorando pœnam, *tex. in l. pedius
§. 1. ff. de incend. & ruin.* & ibi *glos. & in l. aut dā-
num §. in ministerium ff. de pœnis, Tiraquell. de
pœnis caus. 31. Roland. consil. 63. Farin. quæst. 98.
causa* 14 nisi delictum esset infame deturpans
nobilitatem, vt dixi super hac pragmatica in
præc. volum.

Postremò esset videndum, an si debitor fame
pereat in carceribus, possit Iudex cogere credito-
rem ad subministrandum expensas, vel in duritiā
23 creditoris ipsum liberare, dixi in præc. comment.
hoc loco nu. 15. quod dùm habet de iure benefi-
cium cessionis, illo vti debet, *vt Affl. dec. 71. Boe.
decis.* 303. & licèt aliqui contrarium teneant, vt
Mauson. de caus. exequut. lib. 12. & de consuetu-
dine Mag: Cur. primam opinionem practicet,
cùm tamen quidam creditor appellasset ad S. C.
& ibi relationem fecissem contra eam fuit deci-
sum, sed in alijs Aulis diuersum vidi conclu-
sum.

ARGVMENTVM.

Carcer an, & quando excomputari possit cū pœna exilij, relegationis, vel remigationis.

SVMMARIVM.

1 *Carcer succedit loco pœna, quando à statuto pro aliquo delicto pœna carceris imponitur.*
2 *Carcer perpetuus morti ciuili comparatur.*
3 *Mulieres quando condemnantur ad carceres.*
4 *Carcer post sententiam exsilij acceptatam, excomputatur.*
5 *Carcer antè sententiam non recipit excomputationem temporis, sed si erit longus minuit pœnam.*
6 *Condemnatio in delictis parui momenti fieri solet, vt carcer sit loco pœna.*
7 *Exilij fractor, si captus erit, & diù steterit carceratus tempus carceris computatur.*
8 *Compensatio pœnæ non fit cum condemnatis ad triremes, vt carcer excomputet tempus, prout in exilium condemnatis.*
9 *Carcer excomputatur pro tertia parte temporis, in casu prædicto.*
10 *Carcer respectu causa, dicitur ad custodiam, respectu materia, reputatur pœna grauis.*
11 *Iudex indebitè carcerans, iniuriarum pœna punitur.*
12 *Contractus factus inter creditorem, & debitorē carceratum, quando dicatur factus metu carceris, remissiue.*

CAPVT LXXXVI.

PRo complemento eorum, quæ in præc. cap.
explicauimus ad conclusionem positam,
carcerem dari ad custodiam, & non ad pœ-
nam, adduco aliam limitationem, vt quan-
doque detur ad satisfactionem pœnæ, nàm si par-
ticulari lege, vel statuto ea imposita sit pro aliquo
maleficio, tùnc ea est satisfactoria, & carcer in
1 pœnam reputabitur. Et in Regno adsunt multa
iurá, quæ enumerat *Carret. in sua praxi crim. §.
circa loco fin.* in quibus imponitur pœna tempo-
ralis carceris, & perpetua, quæ morti ciuili com-
2 parantur, *vt Regens de Ponte cons.* 75. verùm in
Tribunalibus Regijs parùm est hodie in obser-
uantia talis pœna, sed solùm apud Ecclesiasticos,
*Doct. in cap. nouimus de verb. signific. Frāc. Marc.
decis. 912. Diaz. in sua praxi canon. cap.* 98. Solēt
aliquando Proreges, ea vti cum Nobilibus, in Ca-
stro aliquem condemnando, vt pro tempore car-
cera-

ceratus remaneat. Item obseruamus cum mulie-
ribus, quæ cum ratione sexus condemnari non
possint in triremibus,& etiam in exilium, quando
3 dubitatur, si cum honore extrà propriam patriam
alibi degere possint, ad carceres condemnantur,
Fabr.diff.2.C.de adulter.

Item carcer excomputatur in partem pœnæ
temporalis exilij per sententiam dati, undè si quis
diù carceratus steterit,& in exilium missus fuerit,
4 carcer in partem compensabitur, *tex. in l.omnes
C.de pœnis*; sed est intelligendum, quando reus
post sententiam tacitè, vel expressè acceptatam,
distulerit non sui culpa accedere, & ire ad exiliũ,
vel relegationem,tùnc tempus carceris cum exilio
excomputatur, secùs si antè sententiam diù stete-
rit carceratus in se defendendo, vel appellando,
nàm hoc casu non fit compensatio, *Franch. decis.
317.* verùm est, quod Iudices circumspecti debẽt
5 habere rationem longi carceris, in sententia pœ-
nali proferenda, *vt Cyn.& Odoff.in d. l.omnes,
arg.tex.l.si diutino ff.de pœnis. Io:de Platea in l.si
quis C.de Comment. lib.11. Muta decis.80. nu.9.
Thes.decis.76.num.2 Farin.quæst.10.ex num.35.*
6 imò in delictis priuatis, multotiès decernitur, vt
carcer succedat in pœnam, *Magon.decis.Lucc.50.
num.18 Cabell.casu 142.Vin. decis.504.num.25.
Burs.cons.445.*

Insupèr post sententiam,carcer excomputatur,
nàm si quis fregerit fines exilij, & captus fuerit in
7 flagranti,& carceratus,ista carceratio, quamdiù
durauerit, erit extinguenda à tempore exilij,
*sic Bald.& Cin.in d.l.si quis C.de commeatu, &
in d.l.omnes Card.Tusc.in suis concl.incip. Car-
cerati cap.90.tom.1.*

Sed hæc obseruatio non habet locum cum
condemnatis ad triremes, vt tempus carceris ex-
8 computetur cum tempore remigationis post sen-
tentiam, nam cùm magis dura sit pœna triremiũ,
non recipit æqualitatem,proùt in exiliatis, & re-
legatis,qui in pari pœna sunt cum carceratis, sed
obseruantia est;vt minuatur pœna,tertiam partem
temporis reo deducendo, ità quod si steterit anno
9 carceratus post diffinitam pœnam remigatio-
nis, quatuor menses excomputabuntur, &
sic solet practicari, & non vidi Doct. qui de hac
praxi attestetur, *solùm muta super pragm.Sicil.
tit.33.ex nu.1.cum sequ.*

Et concludendo, carcer licèt sit ad custodiam
respectu causæ,respectu tamen materiæ, est ma-
10 ximæ pœnæ,vt probat *tex.in d.l.omnes C. de pœ-
nis* ibi *satis sit immensorum cruciatuum suppli-
cia, qui diù priuati fuerunt aura communis hau-
stu,& lucis aspectu*)concordat *text. in l.2. C. de
cust. reor.& glos.in l.si hominem apud se verbo
extensum ff.depos.* dicit, esse speciem seruitutis,
*Aret.cons.192.vol.1.Rolan.cons.57.Gail.de pace
publ.cap.1.* indè Iudex indebitè carcerans iniuria-
rum actione tenetur,& secundum tempus carce-
11 rationis puniri poterit, *l.cum apud labeonem §.
quæstionis ff.de iniur.& ibi Doct. Paris de sindic.
verbo carcer, Campan.in c.Regni 43.* licèt pœna
ipsa ad interesse tantùm extendatur, *vt Bouadill.
in sua polit.lib.5.cap.3.num.8. Farinac. quæst.27.
num.145.*

Indè contractus gestus inter debitorem, &
creditorem, vti factus metu carceris nullus repu-
11 tatur, *l.qui in carcerem ff.quod met.caus.* quod in-
tellige secundũ ea,quę explicant *Barz.dec. Bonon.
24.Affl.& Vrsil.decis.149.Guid.Pap.dec.149.&
253.Cancer.lib.3.var.res.c.1 n.39.Guttier. de iu-
ramento cap.37. Anna singul.414. Pinel. de bon.
mater.l.1.part.3.nu.86.* ad quos recurras,quandò
de hoc articulo tractari contingerit.

ARGVMENTVM.

Vassalli existente hostium suspictione in lo-
cis maritimis, an, eorum sumptibus excu-
bias facere,& Castrum Baronis custodire
teneantur.

Princeps suo sumptu, tàm pertinentia ad Iu-
stitiam, quàm ad Bellum pro conseruatio-
ne, & defensione suorum Statuum, facere
debet;tamen in multis casibus, vbi subditi
immediatè commodum sentiunt, contri-
buere debent,quod pluribus exemplis de-
monstratur,& notabilitèr deducitur.

SVMMARIVM.

1 *VAssalli non tenentur contribuere in constru-
ctionem Castri,Turris, vel Fortalitij.*

2 *Barones absque Principis licentia, non possunt
fundare fortalitia in locis suspectis.*

3 *Cap.Regni mandans, vt subditi teneantur con-
tribuere in castri refectione, declaratur, &
num.21.*

4 *Mœnia Ciuitatis spectant ad Vniuersitatem
fundarẽ,& reparare, & Baro non tenetur con-
tribuere.*

5 *Contrariorum eadem debet esse disciplina.*

6 *Baro suo sumptu personas tenere debet pro custo-
diendo Castro.*

7 *Carcerum custodia, expensis Baronis est fa-
cienda.*

8 *Qui sentit commodum, debet sentire sumptus,
& incommodum.*

9 *Onus quod vicissim,& per circulum fertur, mi-
nùs graue est.*

10 *Multa conceduntur de æquitate,quæ non deben-
tur de iure.*

11 *Carcerum constructio,& custodia, ad Barones
spectat, sed nè nimium illi grauentur contri-
buere tenentur vassalli in reparatione.*

12 *Vniuersitates tenentur dare cippos, & catenas
pro carcerum custodia.*

13 *Vniuersitates tenentur contribuere in persecu-
tione,& captura latronum.*

14 *Subditi sentiunt incommodum, & contribuunt
in hospitio Militum.*

15 *Milites Campaneæ sumptu Vniuersitatum sunt
salariati.*

16 *Vniuersitates debent eorum expensis occurre-
re, aduersus incursiones hostium, & pirata-
rum.*

17 *Vectigal,cur iure exigatur, pro assecuratione
viatorum.*

18 *Quando attendendum sit, quod principaliter
fit,& non quæ in consequentiam.*

19 *Accessorium reputatur vti principale, quando
æquipollent.*

20 *Cor-*

10 *Correctio, si expressè non est facta, non præsumitur, sed facienda est concordia ad possibile iurium pugnantium.*

C A P V T XCV.

VAssallos non teneri contribuere ad constructionem Castri, Fortalitij, aut Turris, quæ Barones construere, uel reædificare voluerint in præc. tract. nu. 37. dixi: Nam sicuti ad Principem spectat suo sumptu prædicta
1 fundare, *vt Doct. in l. quicumque C. de fundis limitrop. lib.* 11. sic etiam Barones suis expensis facere debent, quando licentiam, & assensum à Rege haberent, cum in locis maritimis, & suspectis,
2 Castra non possunt ædificari, nec collapsa restaurari, nisi Principe mandante, vt dixi singul. meo 49. & latè firmat *Petra de potest. Princip. spetial.* 182. *fol. mihi* 52. Barones ergò, vti subrogati, similiter sumptibus suis erigere ea tenentur, *Angel. in l. turres C. de oper. publ. Surd. conf.* 83. *Petra loco citato cap.* 6. *nu.* 40.

Eadem ratio est in accessorijs; quæ sequuntur regulam principalis; *cap. accessorium de reg. iur. in* 6. vt neque subditi ad refectionem prædictorũ sint obligati, Et licèt obstare videatur *cap. Regni incip.* Statuimus, quod ab Vniuersitatibus, vbi mandatur, vt Vniuersitates contribuere debeant
3 in refectione castrorum, & fortalitiorum, tamen videtur per prag. 1. *vers. Item ne in reparatione castrorum, sub tit. de salario eorum, & per aliam pragm. 1. tit. de Vniuers. non cogend.* fuisse derogatũ præfato cap. Regni, dùm disponant, vt subditi non possint cogi ad contribuendum pro dictorũ reparatione, quod iure fundatur, quia ad Dominum spectat refectio rei, *l. inter fructuarium ff. de damn. infect. l. eum C. de vsufr.* indè dispositum est, vt mœnia Ciuitatis, quia spectat ad ciues fun-
4 date, à ciuibus custodiri debeant, *l. mœnia C. de ædific. priuat.* & sic reparatio etiam ad ipsos pertinere debet, & Baro in illis contribuere non tenetur *Ann. conf.* 72. vndè contrariorum eadem debet esse dispositio; *l.* 1. *ff. de ijs, qui sunt sui, vel*
5 *ali. iur. l. qui accusare ff. de accusat.*

Ex hoc fonte, capienda erit resolutio super cõtrouersia, quæ in S.C. agitata fuit inter Illust. Marchionem Fuscaldi, nùnc meritissimum Magnum Iustitiarium Mag. Car. Vic. cum Vniuersitate Paulæ, cuius ille erat etiam vtilis Dominus: Prætendebat enim Marchio, vt vassalli æstiuo tempore, quo hostium incursus suspicio adest, & de aliquo periculo dubitari poterat, cùm ea terra sit iuxta mare, & multoties discrimen passa fuit, obligati essent per circula, singulis noctibus ad custodiendum castrum, & eo loco accedere decem, vel quindecim ciues, cum armis, & munitionibus ad excubias faciendas.

Vniuersitas, & vassalli se opposuerunt iurè cogi non posse, quia licèt onus faciendi excubias, & custodiendi terram, & mœnia, ad ipsam spectet,
6 *vt Anna sin.* 63. custodire tamen castrum ipsius Marchionis erat onus, & suo sumptu homines tenere debebat, vt in terminis *Iason. in l. diuortio § fin. ff. solut. matr. Costa in memor. incip. forta litium, Lopez in l.* 2. *verbo securos tit.* 7. *par.* 5. & *Mattiensan l.* 10. *glos.* 1. *tit.* 10. *lib.* 5. *recompil.* ad quem enim pertinet rei dominium, spectat, & onus eam custodiendi, *l. si ita §.* 1. *ff. de vsu, & habit. Affl. dec.* 167. & sic super carcerum custodia fuit diffinitum, nàm quia constructio ad Baronẽ spectat, & ipsius sunt emolumenta, sumptu ipsius etiam custodiri debeant, *Franch decis.* 526. *nu.* 10. & ante eum *Natta conf.* 641. *nu* 7. *vol.* 3. *Bertrãd. conf.* 17. *part.* 1. *Gerard. sing.* 17. & particulariter *Cancer. lib.* 3. *cap.* 13. *nu* 234. *var. resol.* vt fuit decisum in Sac. Conf. in causa Vniuersitatis Melpi-
7 gnani cum eius Barone, quod non possit cogere Vniuersitatem, nec ciues ad custodiam carcerum, nisi in casu necessitatis, salario mediante.

Pro Marchione, cuius partes vti Aduocatus tuebar faciendo considerationem super oppositionibus, quæ ex aduerso fundabantur, defendebam Clientem sequentibus rationibus, respondendo, notorium esse, quod illud Castrum Paulæ potens erat ad defendendam totam Ciuium Vniuersitatem ab incursionibus Hostium, & Vascellorum, & diligentia, ac custodia, quæ in eo in excubijs fiebat, licet respiciebat comodum Baronis, qui ibi cum sua familia degebat, æquè principaliter particitebat magnam vtilitatem omnibus Ciuibus, & proindè ex regula generali, qui sentit cõmodum, debet etiam sentire incõmodum *l. si irruptione*
8 *§. fin. ff. de neg. gest. l.* 3. *§.* 1. *ff. si mens. fals. mod. dixer.* non debebant conqueri Ciues, quod per circulum sentiebant aliquam incommoditatem, custodiendi Castrum, nam erat potiùs liuor quam vt detrimentum haberent, dùm vicissim tale onus
9 inter eos diuidebant, *arg. ex l. Ciuitas C. de offic. Rect. Prouin. ibi vic. ssim.* Vlterius seruitia necessaria, à subditis sunt accipienda, & non ab alienigenis. *Andr. in Const. Regni incip.* sic nostra seruitia, & plenius dixi supra prag. 16. Insuper quamuis de stricto iure pertinentia ad custodiam Castri, & Fortalitij, ad Principem, & eos, qui illius vicem gerunt, spectent, tamen conuenientia suadet, vt etiam subditi contribuere debeant, ex æquitate,
10 quæ rigori scripto præfertur, *Ias. & alij in l. placuit C. de iudic.* Et quod æquitas suadeat, vt qui sentit vtile, sustineat etiam aliquod interesse, ponã aliqua exempla, quæ Doct. & videmus practicari quotidiè in similibus. Fuit ex aduerso deductum, carceres esse Baronis, & illius onus esse eos fundare, ac custodire, Attamen receptum etiam est, vt Vniuersitates, quia Ciues sentiunt commodũ,
11 debitores suos vinculis arceri, & publica intercedit vtilitas criminosos custodiri, quod ad reparationem carcerum contribuere debeant, vt *Aul. in cap. Pretorũ* 18. *verbo se hagan, Guttier. pract. quæst cap.* 56. *nu.* 2. & *Auend. de exeq. mand. cap.* 20. *nu.* 4. *part.* 1. & *cap.* 10. *num.* 6. *vers. secundum exemplum*, & dicam in cap. seq *Hinc Par. s de Puteo de sindic. verb. carceratio fol.* 72. *num.* 6. respondit, expensas debere facere Decuriones de
12 cippis, catenis, & compedibus, quæ deseruiunt carceratis, quia in ijs, quæ sentiunt commodum, Vniuersitates contribuere tenentur. Similiter persequitio latronum, & contumacium loci, clarum est spectare ad baronem, & eius esse onus, *Affl. decis.* 265. *à num.* 80. *Mastrill. de Magistr. lib.* 4.
13 *cap.* 18. *nu.* 47. tamen si illi sint in magno numero, ciues conuocari possunt, & eorum expensis persequi illos debeant, *Foller. in sua praxi crim.*

Aa vers.

*verſ.notatos capiat de perſona ex nu. 10. And.in Conſtit.Regni pœnam eorum, & Conſtit. humanitatem,ex l.1.& 2.vbi Doct.C.de ijs, qui latr.occul. Aul.Prator.cap.17.verb.las baran,*qui etiam
inſert , quod irruente neceſſitate pro capiendis
14 malefactoribus ſtipendium de publico militibus
eſt aſſignandum, & ſic practicatũ fuit in Regno,
quando Barricelli tenebantur pro perſequendis
latronibus,& inquiſitis, nàm Vniuerſitates hoſpitabantur,& ſoluebant ſalarium illis, & militibus,
quod officium poſtea fuit immutatum , vt quælibet Regia Audientia tenere debeat Capitaneum
de Campanea,cùm tot militibus, vt purgent Pro-
15 uinciam,& ſalarium fuit repartitum per focularia
Vniuerſitatibus,quod exigit Fiſcus.

Sicque obſeruandum eſt , ſi turma Curſariorũ,
& piratarum irruat , infeſtando locos maritimos,
16 nàm ciues ad cuſtodiam,& excubias,eorum ſũptibus cogi poſſunt , quamuis regulariter onus ſit
Principis,Regnum cuſtodire , & ſuo ſumptu de-
fendere,vt diximus,*ſic Menebac.lib.1.contr.illuſtr.cap.1.nu.32.* qui ait , inhumanum eſſe vt publica vtilitas non ſit coadiuuanda à ſubditis , ſed ſolus Princeps onerari debeat . Indè à tranſeuntibus
in locis ſuſpectis,in quibus adeſt cuſtodia, exigi-
17 tur à ſubditis vectigal , & in mari in portibus
ſoluitur tributum.

Omnia hæc fundantur, quia æquitas ſugerit,vt
qui ſentit commodum ſentire etiam debeat aliquod incommodum , & licèt in conſideratione
debeat eſſe,vt principalis magis oneretur; *l.ſi quis*
18 *nec cauſam ff.ſi cert.pet.* Verumtamen de acceſſo-
rijs adhuc habenda eſt ratio , vt reputetur inter
principales quando quaſi æquè principaliter ſtat
19 cum ſua cauſa principali,vt bene *Cagnol & Dyn. in cap.acceſſorium de reg.iur.in 6.*

Poſtremò aduertatur ad id , quod in principio
huius quæſtionis dixi, Vniuerſitates non teneri ad
reparationem Caſtrorũ,& fortalitiorum, ex prag.
allegatis , & Cap.Regni contrarium ſtatuentia
fuiſſe per illas derogatum , Nam præſuppono,
Pragmaticas ipſas non correxiſſe dictum Capit.
quia correctio expreſsè eſt facienda, *l.præcipimus C.de appellat.* & quando non eſt facta,capienda
20 eſt interpretatio,vt ſaluentur , *l.capienda eſt occa-*
*ſio ff.de reg.iur.*dico, ſaluari pragmaticas, quia di-
ſponunt , vt Vniuerſitates non teneantur contri-
21 buere in reparatione , niſi quatenùs ſit de iure :
Hæc æquidem vltima verba non fundant apertè,
vt contributio peti non poſſit , ſed remittunt caſum ad diſpoſitionem iuris. Cumquè ratio prohibitoria mitigatur ex æquitate , vt debeatur æqualis contributio , ergò argumentum contra nos adductum potiùs retorquetur in fauorem ad caſum noſtrum,quam in contrarium.

Ex quibus omnibus fundabam , non eſſe iniuſtitiam id,quod Marchio prætendebat,& conſulto negotio cum Conſiliarijs Status deſtinatis pro negotijs bellicis , ſic fuerunt opinionis : Deinde vaſſalli petierunt negotium remitti ad ius , & Iuſtitiam , & quia ob munus mihi iniunctum ad Prouinciam Hydruntinam diſceſſi , non vidi exitũ cauſa ,& conferunt ad prædicta , quæ in *ſeq.cap. dicam.*

ARGVMENTVM.

Carcerum conſtructio an pertineat ad Barones,vel ad Vniuerſitates.
Baro an indicere poſſit , vt Carcererius pro iure portelli aliquid exigat à carceratis.
Secretarij Baronum , an gagia exigere poſſint ex reſcriptis compoſitionum,& gratiarum factarum a Barone eorum vaſſallis.

SVMMARIVM.

1 *EXpenſæ pertinentes ad exercitium iuriſdictionis, & iuſtitiæ ſpectant ad Barones, & non ad vaſſallos.*
2 *Expenſa , quæ æquè principaliter concernunt vtilitatem ciuium , debent communiter repartiri.*
3 *Carcerum iuriſdictio eſt Baronis , & nemo priuatus quemquam detinere poteſt.*
4 *Carceres cuſtodire Baro tenetur, & vaſſalli cogi non poſſunt ad talem cuſtodiam.*
5 *Media via , vt vtrique conſulatur eſt amplectenda.*
6 *Carcerum conſtructio diſtinguitur quando pertineat ad Barones , & quando ad Vniuerſitates.*
7 *Primordialis cauſa ſemper eſt attendenda, licèt aliquid in conſequentiam veniat.*
8 *Ius refragatur omnibus nouis oneribus , & exactionibus præteritis à Baronibus.*
9 *Communis obſeruantia facit , iniuſtum iuſtum reputari.*
10 *Ius non reſiſtere conſuetudini exigendi portellũ à carceratis probatur.*
11 *Poſſeſſorium ſummarium non debet concedi ei, qui habet iuris reſiſtentiam.*
12 *In poſſeſſorio plenario , quæ ſint probanda ad obtinendum.*
13 *Ius exigendi vectigal , ſeù paſſum à tranſeuntibus per certos locos,qualiter iuſtificetur.*
14 *Exactio gagiorum , quæ percipitur à Secretarijs Baronum pro reſcriptis,& gratijs eſſe legitimã concluditur.*
15 *Turpiter quis accipit , quod gratis tenetur explere.*
16 *Onus quis imponere poteſt ſuper ijs , quæ in eius facultate conſiſtunt.*
17 *Principijs eſt obſtandum , nè nouitates inducantur.*
18 *D. Alonſus de Cardenas Regens Magnæ Curiæ Vicariæ laudatur.*

CAPVT XCVI.

COntinuando materiam præc. cap. in quo
poſui concluſionem , quod omnes ex-
penſæ pertinentes ad adminiſtrationẽ,
& exercitium iuriſdictionis ſpectent ad
Principem,& eius feudatarios , & non ad ſubie-
ctos, limitaui , non procedere , quando ſubditi
æquè principaliter ſentiant magnam vtilitatem;
1 & commoditatem,quia tunc congruit , & æqui-
tatis eſt vt ſubditi contribuere debeant , in eroga-
tione expenſarum ; nàm licèt de iure onus ſit
Prin-

Principis, & Baronum ſuo ſumptu erogare neceſſaria ad Iuſtitiam pertinentia, tamen ex alia regula
2 dictante, quod qui ſentit commodum, debet ſentire incommodum, *l. naturaliter ff. de reg. iur. cap. qui ſentit eod. tit. in 6.* conſentaneum fuit reputatum, vt in aliquibus caſibus vaſſalli contribuere debeant, vt in d. cap. diximus.

Exindè fuit dubitatum, cuius expenſis carceres ſint conſtruendi, & iuxtà dictum aſſioma, reſponderunt multi DD. hoc onus eſſe Baronum, cum
3 carceres ſint iuriſdictionis ipſorum, & nulli priuato competat carceres habere, nec aliquem recludere, etiam per breue ſpatium ſub graui pœna, *vt Farina. latè quaeſt. 27.* quia actus iuriſdictionis eſt competens Iudicibus tantùm, *l. fin. C. de cuſt. reor.* & conſequenter qui dominium tenet, carce-
4 res erigere, & cuſtodire tenetur, *Card. in clem. 1. §. ſanè nu. 2. de haeretic.* & latiùs dicimus ſupra *in cap. praec. nu. 7.* Alij fuerunt opinionis, vt onus cōſtruendi carceres ſpectet ad Vniuerſitatem, ſic *Clar. quaeſt. crim. 46. nu. 3. Gutti. pract. quaeſt. lib. 1. quaeſt. 36. Auend. de exeq. mand. cap. 20. nu. 5. verſ. tamen par. 1.* & mouentur, quia cuſtodia carceratorum reſpicit potiùs commodum ciuium, tàm in cauſis criminalibus pro vindicandis eorum offenſis, *vt in l. licitatio § fin. ff. de publ. & vect.* quam pro debitis ciuilibus, vt tedio affecti debitores creditoribus ſatisfaciant, vndè communitates hoc onus expenſarum ſubire debent.

Aliqui verò ſentierunt communibus expenſis eſſe carceres erigendos Baronis, & Vniuerſitatis, cùm ambo ſentiant commodum: Baro exigit prouentus à carceratis criminalibus, & ciues conſequuntur commoditates ſupradictas, *ſic Aiel. trac. de iure adoha num. 59. Azzened. in l. 15. tit. 6. lib. 3. collect. num. 9.*

Cumque in dubio media via ſit eligenda, *l. Titius ff. ad Trebell. Theſau. deciſion. 89. Viu. deciſ.*
5 *190.* capienda eſt via, vt vtrique conſulatur, ideò æquiorem hanc opinionem eſſe videtur.

In hoc conflictu, facta matura conſideratione, verior fuit reputata prima opinio, vt conſtructio carcerum criminalium omninò ad Barones pertinere debeat, tùm quia ſunt de mero, & mixto
6 imperio, tùm quia ſentiunt vtile de prouentibus, quos ex compoſitione delictorum percipiunt, & licèt in conſequentiam veniat publica commoditas, vt delicta puniantur, *vt in l. ità vulneratus*
7 *ff. ad l. Aquil.* tamen attenditur primordialis cauſa dominij, & vtilitatis Baronum *l. ſi quis nec cauſam ff. ſi cert. petat.* Et ſic in S.C. fuit deciſum pro Vniuerſitate Melpignani, cum Antonio de Aiello, quod carcerum conſtructio pertineat ad ipſum Baronem. Conſtructio verò carcerum ciuilium, quorum commoditas pertinet ad ciues, vt ſtent magis commodi, & meliores criminalibus, cū in ijs nullam ſentiant vtilitatem Barones principaliter, & in conſequentiam, ad Vniuerſitates ſpectat, vt innuunt *Auend. de exeq. mand. cap. 20. nu. 6. Amil. in cap. Praetorum cap. 18. & dixi ſing. meo* 15. idem eſſet obſeruandum, ſi Vniuerſitas haberet ex priuilegio prouentus, qui fiunt in Curia, quod priuilegium vidi in multis locis conceſſum, & obſeruatum, tùnc etiam Vniuerſitas, quæ ſentit commodum, onerari debet, vt eos teneatur erigere, & cuſtodire, vt dixi in praec. Comm. hoc loco nu. 33. & ita fœdere diſtinctionis concordia conciliari poſſunt ſupernarratæ DD. opiniones.

Item ſupradicto articulo, alius ſubnectitur, an iure Barones poſſint indicere, vt à carceratis exigatur aliquid pro iure portelli à Carcererio, qui eos cuſtodit, & ſecundum regulas, videtur dicendum, iniuſtam eſſe talem impoſitionem, cùm de iure Barones minimum quodque onus vaſſallis imponere non poſſunt *And. & alij in cap. 1. tit. quae ſint regal. § collectae*, & abundè declaraui in
8 praec. tract. prag. 10 Accedat alia ſuppoſitio, quod ſi electio Carcerarij competit Baroni, ipſi etiam ſalarium præſtare pertinere debet; Si etiam vaſſalli cogi non poſſunt ad cuſtodiendos carceratos, vt diximus, tantò magis non ſunt obligati ad ſoluendas ſportulas Carcerario, & ità in terminis doctè ſuo more defendit *D. Rouit. ſuper hac pragm. ex num. 9.* Attamen quadam æquitate ſuadente videmus communem obſeruantiam, tàm in carceribus Regiorum Tribunalium, quàm Curiarum Baronalium eſſe in contrarium: nàm exactio iſtius portelli fit ab omnibus Carcererijs indiſtinctè, & ſubditi contribuunt in ſalario, vltra prouiſionem, quæ ipſis ſtatuitur à Fiſco, vel Barone, & generalis
9 conſuetudo dicitur altera lex, & illicitum facit licitum, *arg. tex. in l. 1. C. de exact. lib. 11.* & benè *Mantic. de contr. ambig. lib. 3. tit. 9.*

Nec refragantur, quæ adduxit *D. Rouit. loc. cit.* Ipſe enim refert, quod in ea cauſa non potuit in poſſeſſorio obtinere, ſed Baro fuit conſeruatus in exactione exigendi ius portelli, & fuerunt præſentata alia exempla inquit, ex quibus conſtabat aliàs in ſimilibus pro Baronibus iudicatum, & ex illius dictis rationem deſumo, quia habitum fuit pro vero, talem contributionem non habere iuris reſi-
10 ſtentiam; nàm ſi nouum onus reputatum eſſet, nullo iure Baro potuiſſet obtinere in ſummario poſſeſſorio nàm in ijs quibus ius refragatur, non decernitur contra prætendentem poſſidere, *de Pont. dec. 40. & idem D. Rou. in prag. 1. num. 31. de*
11 *iuriſd.* & latiùs dixi ſuprà cap. 78. Et in plenariò poſſeſſorio longiſſima requiritur poſſeſſio, & irregularis probatio, *Gail. obſeru. 7. par. 2.* & latiùs *Ioſeph. Seſe tract. de inhib. cap. 1.* vndè cum articulus
12 fuerit reputatus non habere iuris reſiſtentiam, ſed potiùs aſſiſtentiam ex generali obſeruantia, ideò benè ex dicto facto elicitur, iſtam exactionem nō fuiſſe reputatam in Sacr. Conſ. contra legem, ſed præter legem. Quapropter concludendum eſt, quod ſi non ſit impoſitum hoc onus portelli, nouiter de iure adiungi non poſſit, & procedit prima opinio, ſi autem ſit ſolitum, & conſuetum, & tùnc ſtante etiam generali conſuetudine, conſeruari poteſt Baro in ſua poſſeſſione.

Et ex prædictis iuſtificatur exactio perceptionis paſſuum, & vectigalium, quæ percipiuntur in multis partibus huius Regni à tranſeuntibus cum bonis per certos locos, in quibus anteà viatores à latronibus ſpoliabantur, quia erant ibi nemores,
13 & ſyluæ, & Princeps occurrendo iſtis robarijs multa erogauit, disboſcando eos locos, & cuſtodes ibi detinendo pro ſecuritate itineris. Vndè pro iſtis expenſis indictum fuit vectigal exigendi aliquid à viatoribus bona ferentibus, dum enim ſubditi ſentiunt ſecuritatem deferendi ſuas res per terram, vel mare, non reputatur onus, contribuē-

do pro causa impensarum, *Guttier. de gabell. cap.*
2. Girand. eodem tract. in prælud. nu. 7. licèt enim
Principis cura sit Regnum ab hostibus, & latroni-
bus custodire, quando uerò facto ipsorum subdi-
torum delinquentium Fiscus sentit detrimentum,
æquitate saltim sic sugerente alij contribuere de-
bent, *arg. ex l. 1. § denique ait ff. de aqua pluu.*
arc.

Hinc resoluimus, non habere iuris resistentiam
aliam exactionem, quam percipiunt Secretarij
Baronum, ex rescriptis transactionum, & gratia-
rum, quas faciunt Barones suis vassallis, ex quibus
Secretarijs præstantur certa gagia; Nam & si om-
14 nis exactio iniusta reputatur, quæ à Baronibus
subditis imponitur, *vt DD. in l. 1. C. ne rustic. ad*
vllum obseq. lib. 10. Verumtamen recognitio ista
communi consuetudine obseruatur, & non im-
probatur, vt contribuant Secretario pro expedi-
tionibus rescriptorum. Dùm enim est in facultate
Baronis concedendi, vel denegandi compositio-
nes, & gratias facere, si eas impartitur cùm hoc
onere, non video quo iure vassalli grauari possint,
turpitudo autem tunc versatur ex parte accipien-
15 tis, quando gratis quis suum officium explere
tenetur, *l. 1. in fine cum ll. seq. ff. de cond. ob turp.*
caus. sed quando non est obligatus quid facere,
16 vel concedere, licitè potest accipere, & petere, ita
in puncto huius articuli respondit *Petra de potest.*
cap. 8. nu. 51. fol. 54.

Si verò essent rescripta pertinentia ad admini-
strationem Iustitiæ, tùnc ea gratis sunt expedien-
da, nisi antiqua esset consuetudo in contrarium,
vt videmus obseruari in Tribunalibus, in quibus
Secretarij plùs, & minus exigunt etiam pro rescri-
ptis iustitiæ, vt aduerti anteà sing. meo 168. Et tā-
tò magis iustificatur posita conclusio, dùm talis
exactio fiat etiam in omnibus Tribunalibus
maioribus, vt videmus in Secretarijs Proregis, Sa-
cri Consilij, Reg. Aud. & cœteris in quibus omnes
Secretarij exigunt sportulas, secundum taxam à
Principe mandatam, vel consuetam.

Id quod deplorandum est quod dictæ exactio-
nes, & aliæ similes, sub specie recti, & æquitatis
circumscripto iuris rigore, introductæ fuerunt; sed
passim transierunt ad iniquitatem, quia habuerūt
à principio taxam determinatam, & non onero-
sam, sed tractu temporis hominum rapacitate il-
læ fuerunt alteratæ directè, & indirectè, vsque
ad centuplum. Quisque quærit officium suum
ampliare, dilatare, lucrari, & extorquere, Ideò om-
nes monendos duxi, vt principijs resistant, nè noui-
tates aliquo modo admictantur, licèt habeant ap-
17 parentiam æquitatis, sub specie enim recti deci-
pimur; nam postea non est, qui resistat tot fraudi-
bus, & inuentionibus, vt aduertit *Crauet. cons.*
238. nu. 10. Rogandus est Deus, vt infundat men-
tem nostri Regis, vt mictat ad nos Vicarios San-
ctæ mentis, & Religionis, qui vigilet in Mini-
stros; vt suo sint contenti, & non dilatent fim-
brias.

Et gratias DEO redamus, quod Diuina Pro-
uidentia missus fuerit ad Regimen huius Regni
Excellentissimus Dux de Alcalà, cuius partes si
explicare vellem, magno volumine opus esset, In-
ter alia continuò inuestigat in eligendo Officiales
bonæ famæ, & integritatis, prout egit in creando
Regentem Magnæ Curiæ Vicariæ D. Alonsum
18 de Cardenas Collateralis Consilij, qui sic munus
suum integritate, pietate, iustitia, & vigilantia im-
plet, vt nemini secundus dici poterit, vti in dies
experimur nos Iudices Magnæ Curiæ, & vere
correspondent virtutes suis natalibus, cùm ex no-
bilissimis Prosapijs ortus fuerit, tàm de Cardenas
nepos D. Alonsi vltimi Magistri Equitum S. Iaco-
bi, & Fundatoris Domus Comitum Pueblæ,
quàm ex Domo Pachecho, ex D. Ioanne Pacheco
Marchione Villæ Maestræ similitèr Magistro af-
fati Ordinis S. Iacobi, quam etiam vti descendens
ex paterna linea de Peralta Marchionum Falçes
progeniei Regum Nauarræ, vt ex Hispaniarum
Libris, præcipuè *Mariana lib. 2. clarè patet.* Et
redeundo ad digressa, omnia membra à capite
motum accipiunt.

ARGVMENTVM.

Barones suis Officialibus, & Ministris salaria præstare debent, & an, & quando sportulas illis dare vassalli iure teneantur.

Pandecta, si non sit certa, vel deperdita, qualitèr sit taxanda: Et si vltra taxam fuerit alterata, an Baro in possessorio conseruandus sit.

SVMMARIVM.

1 *QVi rei dominium, & fructum capit, ille tenetur ad reirefectionem, custodiam, & alias expensas.*
2 *Baro suo sumptu salaria suis Officialibus præstare tenetur,*
3 *Contribuunt subditi salarijs Officialium, dando sportulas ex actis, quæ fiunt.*
4 *Consuetudo in salarijs, attendenda est.*
5 *Pandecta vbi non est taxata, attenditur solutio, quæ per Magnam Curiam exigitur.*
6 *Consuetudo conuicinij, est attendenda in omnibus præstationibus, quando adest dubium.*
7 *Pandecta, si tractu temporis fuerit alterata, an ea alteratio sit seruanda stante patientia vassallorum cum longa taciturnitate.*
8 *Consuetudo, & tacitus consensus ciuium, quando præiudicet.*
9 *Consuetudo, est altera lex.*
10 *Solutio difformis, non inducit consuetudinem.*
11 Ex*actiones indebitæ, semper præsumuntur cum vi extorta.*
12 *Murmuratio populi, impedit præscriptionem.*
13 *Exactiones vltra pandectam, præsumuntur per impressionem Officialium, vi extortæ.*
14 *Officiales vltra pandectam extorquentes, qualiter puniantur, remissiuè notatur.*

CA-

CAPVT XCVII.

PErtinentia ad Iustitiam onus esse Baronum,
eorumque sumptu ea esse explenda, funda-
uimus, nam ratione vti lis dominij, quod ex
infeudatione tenent ad eos feudum, & iu-
risdictionem defendere, ac expensas necessarias
erogare spectat, verba sunt *tex. in l. eum, ad quem*
1 *vsufructus pertinet C. de vsufruct.* cùm enim pro-
uentus iurisdictionis, & emolumenta percipiant,
incommoda etiam sumptuum sustinere necesse
est, *Garsia de expens. cap. 25.*

Ex qua conclusione inferebatur in facto Baro-
nem suo sumptu salaria Officialibus præstare
2 debere, & subditos non esse obligatos sportulas
de actis soluere, prout in terminis asseruerunt
Luc. de Penn. in l. annonas C. de erog. milit. ann.
Honded. cons. 84. lib. 2. quod de iure verùm est, &
in aliquibus locis hanc iuris dispositionem obser-
uari vidi, proùt seruatur in Officialibus maiori-
bus Regijs, qui habent salarium à Rege, & spor-
tulas nullas sub pœna à litigantibus accipere pos-
sunt: At vbi contra esset consuetudo, vt generalis
est in Regno quod partim præstant Barones, dan-
3 do salaria Officialibus, & partim soluunt subditi
ratione actorum, quæ sportulæ de iure vocantur,
vt notant *Doct. in C. de sportulis, & præcipuè*
Cuiac. ibi, & Specul. tit. de salario Iud. nu. 9. nam
conueniunt inter se Baro, & Vniuersitas, & consti-
tuunt certam pandectam, quam obseruare vicis-
sim debent subditi, & Officiales: Consuetudo, seù
4 conuentio illa in salatijs est actendenda, ad *tex.*
in §. nè autem, vbi glos. auth. de Iudic. & in §. & si
carere in fine. auth. de defensor. Socc. cons. 196. lib.
2. Roland. cons. 349. vol. 2. Rebuff. in consuet. Frãc.
tit. de famulor. salar. Gratian. discept. cap. 257.
num. 36.

Sed dubia, quæ super hac materia determinata
fuere, Primum est, quod in certo loco non repe-
riebatur pandecta, & cum nouo Barone, qui terrã
emerat, contendebant vassalli sportulas non dare,
& dùm ad Reg. Aud. Baro recursum haberet, &
fuisset facta prouisio vassallis, vt solita gagia Of-
ficialibus, & Actuarijs præstare debuissent, Re-
spondebant non esse iure obligatos, & quatenùs
cogi potuissent, nouam pandectam esse conficiẽ-
dam de communi consensu cum Barone, sed re-
plicatum fuit, quod quando pandecta non est
certa, vel amissa, erat actendenda taxa actorum,
5 proùt seruat M. Curia, vti exemplar aliarum Cu-
riarum, & sic solet decernere S. C. vt refert *Dom.*
Rouit. prag. 38. nu. 4. de offic. Magist. Iustit. At dũ
hoc practicare voluissemus, vidimus pandectam
M. C. esse factam circa acta, quæ præstari debent
Actuarijs, sed non loquitur de sportulis soluendis
Iudicibus, cùm in M. C. non soluantur Magistra-
tibus, vt dixi, & propterea dicebam magis expe-
diens esse, vt actendatur consuetudo pandectarũ
6 conuicinij; nam in dubio in omnibus præstationi-
bus censuum, terragiorum, decimarum, & simi-
lium omnium, consuetudo Regionis est actendẽ-
da; & præualere debet, *Cranet. consil. 258. num. 8.*
Affl. decis. 248. Faber. diff. 63. C. de sacros. Eccles.
& latiùs *Fontanel. de pact. nupt. clau. 4. glos. 19. in*
fine, Mantica de contract. ambig. lib. 3. ac D. Reg.
Valenz. cons. 79. nu. 62. Et sic fuit prouisum, quod
caperetur informatio, qualitèr in octo, vel decem
Curijs conuicinis erat taxata pandecta, & habita
copia prædicta, quæ in paucis inter eas erat dif-
formis, taxauimus, & arbitrati fuimus pandectã,
quæ in posterum obseruari debuisset, seruata for-
ma conuicinij, & partes acquieuerunt.

Altera difficultas, super ista materia fuit con-
trouersia; nàm Vniuersitas S. Viti conquerebatur,
quod Baro non curabat obseruare pandectam
cum prædecessoribus factam, sed satis alteraba-
tur, & extorquebatur à ciuibus, & fuerunt ex re-
ditæ prouisiones pro obseruantia, quibus intima-
7 tis, ex parte Baronis respondebatur, quod pande-
cta antiqua, quam subditi obseruari petierant,
multis annis hinc, non erat in vsu, sed alterata, &
decreta sententiæ, aliaque acta vltra pandectam
erant soluta in maiori quantitate, Cumquè con-
suetudo in salarijs erat obseruanda, vt supra fuit
dictum, & populus acquieuerit in ipsa altercatio-
8 ne, factum tot ciuium inducebant consuetudinẽ,
quę decennio præscribitur, vt latè explicaui prag.
1. in præc. Comm. ex l. si quis diurno, & l. de quibus
ff. de legib. Cumquè talis alteratio prætendebatur
excedere longum tempus, supponebat Baro con-
seruari in sua quasi possessione, nam consuetudo
9 est altera lex, & dat facultatem onera imponendi,
& exigendi, ac ex tacito consensu eorum, quorum
interest, inducitur obligatio, *Bar. in l. 1. C. de auro*
coron. lib. 10. Paris. cons. 28. lib. 1. Decian. cons. 41.
Replicabatur ex parte Vniuersitatis, alterationem
& exactionem illam fuisse factam per impressio-
nem, & auctoritatem Iudicum, qui excoriabant
ciues, & non pacificè exactam, nam personæ po-
10 tentes non permictebant in occurrentijs cogi ad
sportulas vltrà pandectam, vndè cùm fuerit solu-
tio difformis, consuetudo prætendi non poterat,
iuxtà ea, quæ latè explicauimus suprà cap. . . .
11 Vlterius exactiones indebitæ, semper præsumũ-
tur à Dominis vi extortæ, *Mascar. de probat. con-*
cl. 1327. & quando Baro habet iuris resistentiam
non iuuat longum tempus, sed immemorabile
requiritur, nam sola murmuratio populi excludit
12 quasi possessionem, & interrumpit omnem præ-
sumptionem, *And. in cap. 1. tit. quæ sint regal. col.*
4. vers. plaustrorum, Luc. de Penn. in l. 1. C. ne rusti-
ci ad ullum offic. lib. 10. Capyc. in inuest. verb. col-
lectæ, Vrsill. decis. 202. nu. 12. & propriùs accedẽ-
do Doct. dicunt, istas exactiones, quę fiunt ab Of-
ficialibus, Actuarijs, & similibus vltrà taxam, dici
13 corruptelam, & extorsiones, quia fiunt ad eorum
commodum, in damnum publici, *arg. tex. in l. 1.*
C. de salgam. hospit. non præstand. lib. 12. & obser-
uantia præcedens licet longa, non releuat, §. *nulli*
verò auth. vt nulli Iud. col. 9. Anchar. cons. 218.
Marsil. in l. si quis nu. 81. ff. de quæstion. & in ter-
minis *Auend. de exeq. mand. cap. 2. nu. 14. part. 1.*
& latiùs *cap. 17. n. 3.* Et ex prædictis, circumscrip-
ta allegata longa consuetudine, aduersus pande-
ctam, ex parte Baronis contra illum iudicauimus
vt omninò esset ab Officialibus, & suis Actuarijs
obseruenda paodecta antiqua sub pœnis à iure
contentis: Qualiter autem Officialis vltrà pande-
14 ctam extorquens puniri possit, vide *Ioan. de*
Platea in l. in sacris §. medium C. de proxim. sa-
cr. scrin. lib. 12. Bal. in l. 1. C. mandat. Mastrill. de
Magistr. lib. 1. cap. 22.

AR-

ARGVMENTVM.

Remiſſio cauſæ, ſi à Barone petatur, an eius expenſis, vel inquiſiti fieri debeat; Et an dietas, quas Fiſcus pro capienda informatione præſtitit, ſoluere teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Expenſæ in petenda remiſſione cauſæ ſunt facienda ab inquiſito.*

2 *Expenſa regulariter ſunt facienda ſumptibus petentis.*

3 *Remiſſa cauſa, ſi Baro non procuret, conducere carceratum, poteſt ab eo cauſa auocari.*

4 *Expenſæ licet eroganda ſint à petente, tamen repeti poſſunt ab eo, cuius culpa fiunt.*

5 *Expenſa facta in procurando Commiſſarium pro capienda informatione, an ſolui debeant inquiſitus, cuius culpa fiunt.*

6 *Reus non eſt quiſquam, ex eo quod eſt inquiſitus, nàm titulus non facit reum.*

7 *Expenſa pro capiendo forjudicato, illius ſumptu ſunt facienda.*

8 *Baro ſi petat remiſſionem cauſæ, an teneatur ſoluere expenſas dietarum, quibus Fiſcus vacauit pro capienda informatione.*

9 *Princeps tenetur purgare Prouinciam ſuo ſumptu, & curare, vt delinquentes inquirantur, & puniantur.*

10 *Onus Baronis eſt, ſoluere omnes impenſas, quas Fiſcus fecerit, dum vult ipſe præferri, in cognoſcendo vaſſallum.*

11 *Princeps curando, vt vaſſalli, Baronum capiantur, facit vtile negotium illorum, & ideò Barones expenſas Fiſco reficere debent.*

CAPVT XCVIII.

Excitaui quæſtionem in præc. tract. Si petatur remiſſio delinquentis carcerati, in aliquo Regio Tribunali, cuius expenſis ea ſit obtinenda, & concluſiuè dixi, quod ſi ad inſtantiam inquiſiti fuerit petita, eius ſumptu copia proceſſus, Cuſtodes, qui illum ad locum remiſſum conducere debeant, ac cœteræ expenſæ
1 ſunt faciendæ; ſed ſi ad inſtantiam Baronis procuretur, ille tenetur, ex regula, quod ſumptibus pe-
2 tentis erogatio fieri debeat, vt latè *Felyn. in cap. 1. de libell. oblat. Guttier. pract. quæſt. lib. 1. qu. 63.* & in indiuiduo huius articuli *Franch. decіſ. 332. & licèt Ann. ſing. 27.* dicat, ſumptibus rei eſſe faciendam, debet intelligi, ſi ille eam affectauerit, ſecùs ſi Baro tantùm, & quod ità ſenſerit Anna, patet; nàm ſubiungit, quod ſi Baro non procuret tranſmiſſionem carcerati poteſt comminari, vt
3 cauſa auocetur, quod in dies ſeruamus; nam facta remiſſione, ſi differatur aſportatio carcerati, ad inſtantiã Fiſci, fit mandatum, vt infrà tot dies procuret, aliàs decreto remiſſionis non obſtante proceditur in cauſa: Verùm Baro iure repetere pote-
4 rit omnes expenſas à reo: nàm licet pertinentia ad iuſtitiam, ſumptu Baronis ſint facienda, *vt Dict. in l. fin. C. de erog. milit. annon. lib. 10.* limitatur, quando culpa alterius, *Ioſeph decіſ. Peruſ. 74. Afflict. decіſ. 122. Caramt. Rieu 231.* Hinc eſt, quod in practica etiam obſeruatur; vt ſi à Tribunali pe-
5 tatur Commiſſarius ad capiendam informationẽ cõtra aliquem, quamuis de iure ſumptus dietarũ, & aliarum expenſarum debeant ſpectare, & exigi à delinquente, qui cauſam dedit, & culpa eius euenit, vt actor petat, reum eſſe inquirẽdum, *Bart. in l. lege Cornelia ff. ad Sillanian. & aduertit Angel. in l. lege § liberum ff. de iniur.* Actamen in praxi contrarium eſt receptum, vt expenſis petentis, Commiſſario ſatisfiat, & ſi reus deindè venerit condemnandus ab eo repeti poterint, & exequi recta via, *vt Io. de Plat. in d. l. fin. C. de erog. milit. ann. Paris de Puteo de ſindic. verbo carcer verſ. an carceratus:* nam non omnis, qui inquiritur, eſt reus, quia ſe defendendo poteſt abſolui ab impu-
6 tatione, *Bart. in l. 1. ff. de glande legend.* & ità *per prag. 89. cap. § 67.* fuit prouiſum, quod ſub pœna extorſionis officiales non recipiant ſalaria dietarũ ab inquiſitis, ſed facta condemnatione poſſit ab eis accuſatur repetere, indè ſi pro forjudicato ca-
7 piendo, fiunt expenſæ, quia condemnatus eſt, recta via expenſis liquidatis exequutio in illius bonis fieri poteſt; *Auend. de exeq. mand. cap 10. nu. 14. in fine par. 2.* Solet aliquando Prorex (vt pluriès vidi) mandare, quod ſi delictũ plenè cnuſtiterit, poſſit Commiſſarius ſuas dietas exigere ab inquiſito, quia Prorex poteſt diſpenſare ſuper dicta practica, obſeruantia tamen communis eſt in contrarium, vt dixi ſuperiùs.

Dubium maius eſt quod cõtinuò in Reg. Aud. cum Fiſco altercatur, & in ſpecie ab aliquo elucidatum non vidi; Quid ſi ad inſtantiam Fiſci mittatur Commiſſarius ad capiendam informationẽ de aliquo delicto graui, qui a offenſa pars ſit inops, quæ ſumptus facere haud poteſt, vndè quia pu-
8 blicè intereſt, nè delicta remaneant impunita, & impotens non careat auxilio, Princeps qui eſt Pater ſubditorum, vindicare tenetur, & propterea ſumptu ipſius, obſeruatur in tribunali decernere, vt Officialis, vel alter accedat pro Fiſco: Si inquiſitus erit aliquis vaſſallus Baronis, & eo carcerato, ille petat remiſſionem, an facto decreto remiſſionis cauſæ Fiſcus iure ſe opponere poſſit, carceratum, & copiam inquiſitionis non eſſe conſignandos; niſi ſolutis per illam, vel Baronem omnibus expenſis factis à Fiſco pro dicta informatione capienda, & alijs.

Ex parte Baronum in facto dicebatur, propriũ
9 officium eſſe Principis purgare Prouinciam, *l. cõgruit ff de offic. Præſid.* & ideò hoſtium, & latronũ turmas ſumptu Principis perſequuntur, & propterea, quod expendit non repetit, *arg ex l. quod in vxorem C. de negot. geſt.* & quanquam Baro ſit vtilis Dominus, & videatur expenſas pertinentes ad iuſtitiam, ad eum pertinere, vt ſupra dixi, tamẽ directus Dominus concurrit, cùm non priuatiuè iuriſdictionem conceſſerit, *l. 1. C. de offic. Præf. Vrb.* & propterea expenſas non repetit, cùm non præſumatur eo animo erogare, vt debeat repetere, *arg. ex l. alimenta C. de negot. geſt. Molin. de iuſt. & iure diſp. 554. Garſ. de expenſ. cap. 4. num. 24. Valaſ. conſult. 92.*

Pro Fiſco dicitur, ad Baronem petentem reum ſibi eſſe remictendum, expectare refectionem om-

omnium expensarum erogatarum per ipsum, dũ enim Baro non consensit, vt tribunal Principis causam recognoscat, sed ipse intendit vti sua iurisdictione, Princeps in damno esse non debet, & ille
10 in lucro, percipiendo prouentus, vel ad libitum iurisdictione vtendo, gratiando, aut condemnãdo, sic probat *text. singularis in l. mulier ff. de capt. & postlim. reuers. Bar. in d. l. lege Cornelia ff. ad Sillan.* cuius vigore in Hispania facta est ordinatio *in l. 3. tit. 15. lib. 8. recompil.* & sic innuit *Aufr. ad Capp. Tholos. quæst. 100. Barth. de Capua in Constit. Regni incip.* Clementiæ, dùm enim onus capiendi suos vassallos inquisitos pertineat ad quẽquam Baronem in sua iurisdictione existentem, *Foller. in praxi crim. verbo notatos capiat de persona nu. 22. Io. Fabr. in l. neminem C. de appellat.*
11 Princeps se ingerendo, & illos capiendo facit vtile negotium illius, vnde expensas repetere potest, *vt in d. l. mulier, & probat text. in l. Pomponius ff. de negot. gest. ita Luc. de Penna in l. annonas C. de annon. & trib. lib. 12. Lopez. in l. 7. tit. 17. part. 3. verbo deue*; Nec obstat oppositum, quod cum Princeps cumulatiuè se habeat, cum vtili Domino, expensas non repetit; nam vera est hæc propositio, quando concessa est iurisdictio isto modo, sed quando priuatiuè fuit tributa, vnde remissio causæ omninò est facienda, non præsumitur tùnc Principem voluisse donare expensas ad beneficiũ Baronis, sed illius sumptu, vel malefactoris sunt resarciendæ, *arg. text. in auth. si verò C. ad l. Iul. de adult.* ibi *periculo suo, & officij sui comprehendet eum*) concordat *tex. in l. 2. §. hoc autem C. de offic. Præfect. Præto. Aphricæ, & ibi glos. verb. moderatores, Specul. tit. de salario cap. 1. col. fin.* & ità per Regiam Cameram pluriès vidi prouisum. Et in Tribunalibus, quibus præfui, sic obseruandum procuraui, vt nunquam Fiscus esset in damno, quando causæ Baronibus fuerunt remissæ, nam illi soluerunt expensas, & repetere iurè potuerunt Barones ab ipsis reis, si fuerint soluendo, aliàs dùm iure suo vti noluerint, suo sumptu iurisdictionis exercitium habere debeant, & est notandum, cũ quotidiè accidat, & perplexi existant Doctor. super hoc articulo, & confirmatur dictum assumptum ex Pragmatica 6. §. *incip.* Item quod Gubernator *tit. de officio Mag. Iustit.* quæ mandat, contumaciam rei, pro quo Baro remissionem petit, illum debere antea purgare.

ARGVMENTVM

Caporales cum militibus, ac cum facultate hospitandi per Prouincias, an sine licentia Proregis Præsides destinare possint, in persequutionem bannitorum: dùm eis constituta sit cohors militum campaneæ.

SVMMARIVM.

1 *Præsidis est purgare Prouinciam, malos homines puniendo, & extirpando.*
2 *Bellum mouendi, concessa facultate, censetur etiam data authoritas creandi milites, & capiendi pecuniam de bursa fiscali.*
3 *Antecedenti concesso, tributum censetur omne id, per quod finis negotij explicari possit.*
4 *Armare gentes ad solum Principem spectat, etiã si contra hostes fiat.*
5 *Præsides Prouinciarum non possunt destinare milites contra bannitos, cum hospitio, sed vti debent familia campanea destinata.*
6 *Commissarij Campaneæ officium vndè ortum habuerit, & eius authoritas refertur.*
7 *Militibus salaria à Principe sunt soluenda, & non a subditis.*
8 *Pecunia fiscalis sine Principis expressa licentia erogari non potest, etiam in eius vtilitatem.*
9 *Hospitijs possunt Prouinciales onerari, si eorum defectu milites erunt mittendi in persequutionem.*
10 *Nouum onus Vniuersitatibus sine Principis licentia non est imponendum.*
11 *Quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio.*
12 *Collectare, seù nouum onus subditis imponere, inter regalia computatur.*
13 *Hospitium militum non est nouum onus, sed antiquum, & inter patrimonialia munera numeratur.*
14 *Hospitia mandari non possunt, nisi iussu Principis tantum.*
15 *Hospitium non continet præstationem dandi alimenta, sed tantum domum, & lectum.*
16 *Principis tantum est relaxare, & dispensare super ijs, quæ iuris positiui sunt.*
17 *Principis est occasiones prædandi amputare.*
18 *Damna, & vexationes, quas patiuntur Prouinciales magis à militibus, quam à latronibus referuntur.*
19 *Principis est curam habere subiectorum, & eorũ grauaminibus occurrere.*
20 *D. Franciscus Antonius de Alarcon Visitator generalis huius Regni laudatur.*

CAPVT XCIX.

EXplicauimus in præc. tract. qualitèr Barones in suis terris, suo sumptu teneantur familiam deputare pro capiendis delinquẽtibus, & non grauare subditos ad tale ministerium, nisi in subsidium, vrgente necessitate in aliquo casu, quo familia non sufficeret, vt probat *text. in l. 2. §. sin autem C. de ijs qui latr. occul. & notat Affl. in Constit. Regni Iustitiarij per Kalend. Farin. quæst. 50.* Cumque super hac propositione fundauerim quamdam consultationem, volui relata in ea facti specie hic in medium adducere, vti publicæ vtilitati necessaria: Fuit inquam mihi iniunctum ab Excellentissimo Ducæ Albæ Prorege, vt referre ei deberem, si expediens erat Prouinciæ Salerni assistere vltra militiam Campaneæ alios caporales in persecutionem bannitorum, stante quod illos reuocauerat, & Præses cõquestus fuerat, quod priuari non debuerat facultate de iure, & consuetudine ei concessa. 3

Et ex parte Præsidum videtur prima facie iustitiam esse pro eis, vt ad eorum arbitrium possint militum quantitatem eis visam contra bannitos deputare, & eis hospitandi facultatem in suis Prouincijs concedere, cùm Præsidis officium propriũ

sit

sit purgare eam malis hominibus, iuxta verba
text. in l. congruit ff. de offic. Præsid. Eò magis
1 quod Proreges hac de causa Regijs Audientijs
concesserunt potestatem procedendi ad modum
belli contra delinquentes publicam quietem tur-
bantes, *vt in prag. 11. sub tit. de offic. Iud. cap.* 48.
Et consecutiuè supposita hac authoritate, cense-
tur etiam concessa Præsidibus potestas, & arbitriũ
creandi milites ad bellandum contra forasçitos,
vt capi, & extirpari possint, & ita *Bald. cons.* 439.
nu. 4. lib. 5. consulens, quod dato mandato alicui à
Principe ad bellandum contra hostes, tacitè man-
2 datum continere potestatem creandi cohortes
militum ad eius arbitrium, & capiendi pecuniam
ex bursa fiscali pro stipendijs, alijsque necessarijs
ad militiam, aliàs mandatum redderetur inutile,
& eum sequitur *Io: Gran. de bello exul. tit. de præ-
dicam. situs art. 2. fol. mihi* 97. in terminis nostræ
quæstionis, quia dùm tribuitur iurisdictio ad ali-
quid agendum, subintelligitur semper concessum
3 omne id, per quod finis ipsius negotij explicari
possit, *l. oratio ff. de sponsal. l. ad rem mobilem ff.
de procur. l. si cui ff. de iurisd. omn. Iud.* & proptc-
reà videtur, posse Præsides milites deputare, ac vt
viuant hospitia mandare.

Contrariam tamen opinionem veriorem esse
puto, vt de iure non liceat Præsidibus, absque Pro-
regis licentia nouam militum familiam creare,
neque cogere posse Prouinciales ad hospitandũ,
& fundatur assumptum ex pluribus.

Primò, dicimus soli Principi esse reseruatum,
& inter regalia reputare facultatem erigendi co-
hortes militum pro persequẽdis hostibus, piratis,
& latronibus: nàm quamuis de iure gentium ini-
mici ab omnibus persequi, & capi possint, tamen
vsus, & coadunatio gentium ad armandum, non
est inferiorum, sed solius Principis, vel eius Vica-
4 rij *cap. 1. §. armandia, quæ sint regal. Doct. in l. 1.
C. de Classic. lib. 11. de Pont. de potest. Proreg. tit.
de militibus, & tit. de triremibus.* Et propterea
interdicta de iure esse Præsidibus. Prouinciarum
dictos caporales creare in persecutionem banni-
torum est concludendum, prout etiam in terminis
probat singularis *tex. in §. sed neque cum §. seq. &
ibi glos. verbo latronum expulsores, auth. vt nulli
Iudicum.*

Non officit, quod concessa facultate bellandi
aduersus bannitos, subintelligatur potestas creã-
di milites; nam replicatur, quod dum Præsidibus
Prouinciarum constituta sit familia competens
cohortis campaneæ cum quinquaginta militibus
solùm pro persecutione delinquentium, illa quis-
5 que in sua Prouincia vti debet, & non onerare
Prouinciales alijs præstationibus, neque aduersa-
tur opinio *Io: Gran.* nam suo tempore poterat sub-
stineri, cùm tùnc non esset instituta militia cam-
paneæ in qualibet Prouincia, prout posteà fuit
factum.

Permictitur à Prorege Commissario campa-
neæ creare caporales cum militibus ad persecu-
6 tionem bannitorum, quia iurisdictio dicti Com-
missarij, quamuis in commissionalibus literis da-
ri soleat generalis per totum Regnum; Instructio-
nes tamen sunt restrictæ, & limitatæ in Prouincia
Terræ Laboris tantùm, in quam cum non adsit
Præses, dùm immediatè subiaceat Tribunalibus
Neapolis, & non sit ibi constituta cohors militum
campaneæ, ideò loco Præsidis, qui in Prouincijs
tenet modum belli, fuit introductum dictum of-
ficium Commissarij campaneæ, & quia cessat fa-
milia ordinaria, non mirum si destinat caporales,
*vt Regens de Pont. de potest. Proreg. tit. de prouis.
faciend. §.* 2. & licèt quandoque Prorex ei conce-
dat facultatem introeundi in alias Prouincias,
quando ibi adsit cœtus multorum latronum, talis
authoritas intelligitur data in auxilium, & cumu-
latiuè pro illa occasione tantum, non autem pri-
uatiuè ad Præsides, cùm iurisdictio ordinaria nũ-
quàm censeatur reuocata, etiam si alteri deman-
detur, *l. 1. C. de offic. Præfect. Vrb.*

Secundò, non solum ex allegata ratione, quod
dùm sine Principis licentia armare gentes non
liceat, prohibitum esse censeatur Præsidibus crea-
re milites, sed attendamus quęsò, & discurramus
an inferior possit de pecunia fiscali, vel publica
salaria statuere. si enim est prohibitum, vel per-
missum, consequens est dicendum, idem de ante-
cedenti, ex vulgata *l. si cui ff. de iurisd. omn. Iud.*
Et dico, quod aut onus persequendi latrones per-
tinet ad Regem, ex eo, quod ipse ab hostibus pu-
7 blicam quietem turbantibus Regnum defendere
teneatur, cùm ab eo introitus, & emolumenta
percipiat, *vt Andr. in c. 1. §. nauigia, tit. de Stat.
& Cons. Garsia de expens. cap.* 21. & coacetuati
suprà cap. 1. Et supposita hac opinione, quomodò
Præses mandare poterit Perceptoribus Fisci, qui
pecuniam Regiam exigunt, & conseruant, vt sa-
laria militibus ab eo deputatis præstent, sine ex-
pressa Principis licentia, ad quem, & ad Reg.
Cam. spectat, & sine ipsorum mandato quicquam
8 de bursa fiscali sumi poterit, *ad text. in l. 1. C. de
præbendo salario lib. 10. l. diu C. de susceptor. lib.
eod.* Prohibita ergò facultate præstandi salaria, vt
milites se alere possint, sequitur, quod sine licentia
Proregis caporales ij creari non valeant, *arg. tex.
in l. ad rem mobilem ff. de Procur.*

Sin autem Præsides prætendant onus hoc per-
tinere ad Vniuersitates, sequendo aliam DD. opi-
nionem, quod cum causa, & occasio perueniat ex
defectu hominum proteruorum ipsius Prouinciæ,
non teneatur Princeps suo sumptu illos persequi,
9 sed expensis Prouincialium, qui sunt causa causa-
ti, sm̃ *Barth. de Capua in Cap. Regni ad Audien-
tiam, arg. tex. in l. 2. C. de lucr. Aduoc. lib. 12. &*
sequuntur *Alber. in l. obseruare ff. de offic. Procõs.
nu. 4. ac Andr. & alij in d. Const.* Si damna, ex qua
ratione statutum fuit, vt Vniuersitates soluant sa-
laria cohortibus militum campaneæ, vndè eadem
ratio, quæ est de toto quoad totum, debet esse de
parte quoad partem, *l. quæ de tota ff. de rei vend.*
Replicatur, quod neque attenta ista opinione,
Præsidibus est de iure concessum mandandi Vni-
uersitatibus, & Prouincialibus, vt hospitari de-
beant milites ab ipsis creatos, vel mercedem in
eorum transitu dare, dùm enim familia, consulris
Proceribus Regni fuerit semel statuta, & onus
certum impositum Vniuersitatibus per focularia
præstãdi salaria cohorti Cãpaneæ sine alia expres-
sa licentia denuò onerari non possunt, *l. 1. C. noua
10 vectig.* imponi non posse, vbi omnes ferè Scri-
bentes, *& pragmatica 1. titul. de damnis resar-
ciend.*

Et

Et si responderetur, quod ea quæ de nouo
emergunt nouo indigent auxilio, *l. 3. §. 1. ff. de*
11 *inter. act.* & proindè, & si non possit onerari Pro-
uincia, dùm extant milites campaneæ, dato tamē
casu quod cœtus latronum sit excessiuus, & ea fa-
milia non sufficiat, hoc casu ex identitate rationis
videtur nouum onus imponi iure posse.

Hæc æquidem responsio diluitur, quod sem-
per, quod nouum onus est subditis Regni indi-
cendum, id sine Principis iussu, & deliberatione
nequaquam iniungi poterit: eius enim est decer-
nere, & ipsi soli reseruatum est superindictum
imponere, quod sic appellatur noua impositio, *to-*
to tit. C. de superindicto lib. 11. & inter regalia
12 computatur *§. collectæ, quæ sint regal. in vsib. feud.*
Petra de potest. Princ. cap. 8. D. Regens Valenzue.
Velaz. cons. 99. num. 19. & propterea si de nouo
emergat causa, aggregandi alios milites, & Vni-
uersitatibus onera imponendi, debet Præses eam
significare Principi, & suam expectare licentiam,
cuius erit quærere, & inuestigare, si necessitas vr-
geat, quod milites debeant creari, & taxare quā-
tum singulis per Prouinciales sit assignandum, &
nullo modo iure fundari potest, vt hæc auctoritas
inter regalia reseruata, ad inferiores extendi pos-
sit: Non nego, quod in occurrenti, & inopinato ca-
su possit conuocare subditos ad auxilium, vt in
prag. 1. de perseq. malef. sed non continuatè, &
successiuè.

Posset adhuc Præses obijcere, hoc casu non
imponere noua onera, sed authoritate à lege con-
cessa, quæ militibus hospitia dari mandauit, quod
onus non est recens, sed antiquum patrimoniale, à
13 quo nullus est immunis, *l. 3. C. de muner. patrim.*
lib. 10. & l. 1. C. de metat. lib. 11. Resoluitur hoc
etiam motiuum, quod licèt ius hospitandi sit ne-
cessarium; hospitia tamen mandare nulli Superio-
ri, quauis præfulgeat dignitate permittitur, nisi so-
li Principi, eiusque Vicario, & cum iusta causa, de
Pont. de potest. Proreg. tit. de prouisione faciend. §.
6. nu. 6. Præsidibus Prouinciarum non solum non
14 est permissum, sed cum pœna vetitum, *§. illud au-*
th. de mandat. Princip. l. obseruare, vbi Bald. ff. de
offic. Præsid.

Tanto magis, quando non solum hospitari, sed
mercedem eis dari præcipitur; nam hospitium nō
impertat aliud nisi domum præstare, & lectum
15 tantùm assignare, *§. si vero auth. vt nulli iudic.* &
sic dictat *pragm. 3. cum seq. de milit.* sed mandare,
vt singulis militibus detur grana vigintiquinque,
hoc onus est vltra iuris dispositionem: quam rela-
16 xare; & super ea dispensare, solius Principis est,
DD. in l. item si verberatum ff. de rei vend. & in
l. 1. C. si contra ius, vel vtil. publ. Vndique ergò
(ni fallor) conspicitur non posse Præsides ex vlla
iuris ratione milites creare hospitia illis designa-
re, quantitatem militum ad libitum mandare,
mercedem eis taxare, Principe non consulto, &
eo non expressè mandante.

Vltimò accedit, quod non solum de iure opi-
nio hæc substinetur, sed ratio recti Regiminis
expostulat; vt grauaminibus subiectorum occur-
17 ratur, & prædandi occasio auferatur, *ad tex. in*
l. 1. C. de frumento Alexand. lib. 11.

Considerentur quæsò vexationes, angustiæ, &
expensæ; quas continuò ab istis caporalibus Pro-
uinciales patiuntur, sunt enim satis longè maiores
ijs omnibus, quę à bannitis euenire possent. Et vi-
18 deamus primo interesse annuum Prouincię: Re-
cognoui enim in Prouincia Salerni, decem fuisse
constitutos caporales, & quisque cū vigintiquin-
que militibus, qui faciebant numerum personarū
biscentum quinquaginta, erant singulis eorum
cōstituti pro mercede in dies grana vigintiquinq;
& caroleni quinq; caporalibus: Fiat cōputus istius
solutionis: nam singulis annis ascendunt ad quāti-
tatem ducatorum viginti tres mille, & quatuor
centum. Quanti ponderis sit hac misera temporis
calamitate tantum interesse ponderetur. Secundo,
considerentur extorsiones istorum: nam excedunt
duplum dicti sarij constituti: Die enim discurrunt
per campaneam, & gratis victum in massarijs, &
mandris consequuntur, & multotiès qualibet die
discurrunt duas, & tres conuicinas Vniuersitates,
perueniunt ad vnam, & dicunt ibi velle de sero
hospitari, ad aures Sindici loquuntur, quod si eis
dat mercedem transeunt vltrà, & miseri Sindici
ad redimendam ciuium vexationem secretò so-
luunt, proficiscuntur ad aliam terram conuicinā,
& tantumdem percipiunt, & in fine sero hospitā-
tur, sed nunquam contenti mercede taxata, tor-
quent hospitantes, quod lectus non est commo-
dus, habitatio non est bona, quærunt ligna, cande-
las, seruitia, vsquequo veniant ad compositionem;
Petunt ab Vniuersitate cursores pro mictendis li-
teris ad Præsidem pro causis necessarijs, & posteà
pecunia redimitur similiter colorant habere car-
ceratos infirmos, & indigere equis, Quis inquam
enarrare posset tot innumeras inuentiones, de
quibus vti in tot prouincijs expertus loquor, &
non mirùm cum ista militum caterua regulariter
sit hominum malæ vitæ, guidatorum, vagabun-
dorum, qui alter alterum persequitur, non differūt
specie imò sunt peiores: nām banniti eorum peri-
culo insidiantur, Isti aunt sub clypeo iustitię extor-
quent, & sine timore hæc patrant, quia ij qui pu-
nire eos deberent dissimulant, causam Deus scit,
fama volat (pacc semper bonorum.)

Vltimò perpendatur vtilitas: nàm minima ex
cis habetur, quando enim in annos capiūt aliquos
delinquentes faciunt magnum festum cum ban-
nitis, ad singulare certamen rarò veniunt, nisi ali-
qui guidati, qui pro libertate consequenda vitam
exponunt; Et propterea vt finem imponam, con-
cludo, Principem esse consulendum, quando Præ-
ses vltrà cohortem campaneæ, alios milites aggre-
gare vellet, quia ipse est pater subditorum, & eius
interest, nè vexentur, & depauperentur, Rempu-
19 blicam enim tueri nulli magis conuenit, quam
Cæsari, dicit *text. in l. nam salutem ff. de offic. Præ-*
fect. vigil. qua relatione habita, mandauit Excel-
lentissimus Dux Aluæ reuocationis obseruantiā,
& dùm insurrexisset posteà multitudo latronum,
certioratus à Tribunali adiungere ordinauit alios
triginta milites supranumerarios cohorti campa-
neæ, vt ad tempus vacare deberent persecutioni,
vt patet ex literis registratis à Secretario dictæ
Reg. Audientiæ Salerni.

Volui hæc omnia referre, vt Superiores notitiā
habeant de tanta vexatione, faxit Deus, vt aliqua
perpetua ordinatio pro bono publico statuatur,
prout significaui etiam Illust. D. Francisco Anto-

nio de Alarcón Equiti Sancti Iacobi, Consiliario Supremi Senatus Regni Castellæ, & in hoc Re-
20 gno generali Visitatori, viro singularis Religionis, & eruditionis, speculo omnium virtutum, in quo meritò tantùm munus ei fuit collatum visitandi cunctos Regni Magistratus, & ob suam pietatem ad ipsum recurri, vt sua prudentia cum Prorege, & eis, ad quos spectat super prædictis consilium capiant, si ea, quæ dixi, iusta conspiciantur.

ARGVMENTVM.

Expensæ concernentes publicam vtilitatem, pietatem, & ornatum Ciuitatis, qualitèr ad Vniuersitates, & non ad Barones pertineant, declaratur.

Distributio hospitij militum, an possit de iure prætendi spectare ad Barones; & non ad Vniuersitates.

SVMMARIVM.

1 *Regimen Reipublicæ vnum spectat ad Principem, aliud ad Vniuersitates.*
2 *Barones se intromittere non debent in spectantibus ad administratores Vniuersitatis, limita vt numer. 19.*
3 *Vniuersitas loco parentis est, quæ tenetur prouidere, nè victualia desint ciuibus.*
4 *Decuriones negligentes in Annona puniri debent.*
5 *Victualia in publico foro vendi debeat, & in publicis apotecis.*
6 *Medicos conducere suo sumptu Vniuersitas potest.*
7 *Custodes potest Vniuersitas ponere suis expensis in campis, vineis, & oliuetis, etiam particularium ciuium.*
8 *Custodire Ciuitatem, & escubias facere, onus est Vniuersitatis.*
9 *Vniuersitas potest suo sumptu capere defensionē suorum ciuium oppressorum.*
10 *Expensa pro eleemosynis, & victu Religiosorum mendicantium facta per Vniuersitates sunt legetimæ, & eis sunt admittendæ.*
11 *Religiosi dicuntur filij spirituales, & si erunt pauperes, sunt à ciuibus alendi.*
12 *Eleemosyna pro festis Patronorum, ac pro sacrificijs, quando ad communitatem pertineant.*
13 *Alere Infantes expositos ad quos spectet, declaratur.*
14 *Onus repartitum minus grauat.*
15 *Expensæ pro decoro, & ornatu Ciuitatis sunt in rationibus admittendæ.*
16 *Expensa in transitu Principis, in aduentu noui Baronis, vel Episcopi fieri debent à communitate.*
17 *Expensæ fieri possunt ab Vniuersitate pro ludis, & spectaculis publicis.*
18 *Expensa, quæ de iure permittuntur Vniuersitatibus, intelligitur dummodò sint moderatè, & pro eis non contrahatur æs alienum.*
19 *Baronibus non est exceptum ius superioritatis, etiam super pertinentibus ad Vniuersitates.*
20 *Militum repartitio, quando veniunt ad hospitandum in terris, an spectet ad Barones, vel tantùm ad Vniuersitates.*
21 *Hospitia mandare, & militibus locos assignare, solius Principis est.*
22 *Consuetudo vniuersalis vincit legem in contrarium existentem.*
23 *Electio Deputatorum pro perscrutandis exteris suspectis de peste, & illis bollettina consignare, ad Vniuersitates pertinet.*
24 *Dies, in quo Author compleuit hunc tractatum recensetur.*

CAPVT C.

Vidimus in multis præcedentibus cap. onera expensarum; quæ Barones subire teneantur, circa pertinentia ad administrationem iurisdictionis, à quibus subditi de iure exempti esse debeant. Postremò est vtiliter scrutandum, quæ expensæ pertineant ad Vniuersitates, in quibus Barones contribuere non sint obligati, & præmitto, quod duplex est reipublicæ Regimen, vnum præest iurisdictioni circa attinentia ad iustitiam, quod Principi, vel eius Baronibus competit, alterum consistit in politica, circa statū
1 ciuium, & hoc spectat ad Vniuersitates, eiusque administratores, *Bart. tract. de Regim. Vniuers. Bonad. in sua polit. cap. 2. lib. 1.* Quisque prædictorum in alterius officio se intromittere non de-
2 bet, sed quilibet suo debet esse contentus, iuxta verba *tex. in l. 4. C. fini regund. & extat pragm. 1. de iurisd. non turb.*

Est itaque videndum, quæ ad Vniuersitates pertineant, & conclusiuè omnia perstringendo dico, quod omnia, quæ ad publicam vtilitatem, pietatem, vel ornatum spectant, honor, & onus est Vniuersitatum, super qua distinctione breuitèr ponā exempla circa articulos magis dubitabiles: Primò, ad administratores Ciuitatis pertinent respicientia publicam vtilitatem, & ciuium com-
4 mod tatem, quia Vniuersitas loco parentis habetur, *DD. in l. Roma per illum tex. ff. ad municip.* & ideò Decuriones vti Patres familias curam habere debent de omnibus necessarijs ad communitatem maximè circa victualia, vt ciues ijs abundent, & non desint frumenta, vina, olea, carnes, in quibus viuere hominum consistit, *l. 1. §. cura carnis ff. de offic. Praefect. Vrb. lib. 1. C. de frument. Alexand. Constitut. lib. 11. l. frumenta C. de suscep. Mexia de taxa panis capit. 9. Surd de aliment. quæst. 4.* & principalis cura debet esse super annona, aliàs Decuriones, si erint negligentes, possent puniri, &
4 & ad interesse condemnari, *DD. in l. 1. C. de condit. in publ. horre.* ex quo notabili *tex.* etiam colligitur, quod frumenta debent ipsi emere, vt in publicis apotecis panis vendatur; & locos particula-
5 re deputare, in quibus victualia omnia in foro vendantur, & latiùs declarat *Auenda. de exequen. mandat. Reg cap. 10. de Ponte in suo tract. tit. de abundantia.*

Similitèr pro salute ciuium ad Decuriones at-
6 tinet, salaria præstare Medicis, & conducere Aromatarios, si non essent in loco, *Ripa tract. de peste cap.*

cap. 2. num. 107. & cæteri in l. 1. ff. de decret. ad ord. fac.

Cura debet adhunc esse Vniuersitatum, vt bona etiam ciuium custodiantur, & non deuastentur, quia de paupertatio illorum, redolet in damnum communitatis, & ideò possunt iure deputare custodes tempore messium, vindemiarum, oliuarū,
7 glandium, & similium, *arg. tex. in l. quæsitum §. saltuarium ff. de fundo instr. Alex. & alij in l. diuortio §. impensa ff. sol. matrim. Auend. cap.* 1. Indè emanauit *pragm. 1. sub. tit. de Brue.* quæ mandat, vt Vniuersitates curam habeant extirpationis Brucorum, & locustarum, nè damnum messibus ciuium inferant, *arg. ex l. quemadmodum §. Magistratus ff. ad l. Aquil. Paris de sindicat. verb. expensa.*

Onus etiam est Decurionum super custodia Ciuitatis, vt existente suspicione hostium, &
8 cursarum, in locis maritimis fiant excubiæ de nocte, vel die, vti necessitas exegerit, & claues portarum hominibus probatæ vitæ ad conseruandum dentur, *Boer. tract. de cust. clau. Ann. sing. 63. Ripa de peste part. 2. nu. 415.*

Et correlatiè non solùm bona in communi, & in priuato Decuriones custodire sunt obligati, sed agendo, & defendendo ciues ab oppressionibus Baronum, & Potentium subleuare debent, assu-
9 mendo onus in se, maximè si in consequentiam publicum lædetur, *Cancer. lib. 5. var. resol. cap. 17. num. 183. & dixi sing. 33.* & ideò communiter Vniuersitates dant capita contra Barones pro grauaminibus ciuium: Hæc & similia, quæ publicam ciuium vtilitatem concernunt; Vniuersitatis sumptu explicari poterint.

Secundò principalitèr ad Vniuersitates spectat curā habere eorum, quæ conueniunt publicæ pietati, vndè moderatæ expensæ, quæ fiunt Mendicantibus, Religiosis, & similibus in necessitatibus,
10 vel ornamentis Ecclesiæ, in rationibus sunt ad-
11 mictendæ, cùm filij spirituales Ciuitatis dicantur, ac milites Dei, qui pro nobis preces fundendo laborant, *Felyn. in cap. cum Ecclesia col. 26 de Constitut. Auend. de exeq. mand. cap. 10. nu. 18. Surd. cons. 62.* Indè quę erogantur in festis Patronorum:
12 pro eleemosynis, sacrificijs, pro impetranda pluuia, fuganda peste fame, & similibus, legitimè reputantur, *Mexia de taxa panis conclus. 4. num. 5. Escobar. de ratioc. cap. 25.*

Et dùm in anno præcedenti sub die 30. Iulij 1627. terremotus magnus fuisset in Regno, ita quod in Prouincia Apuleæ multæ terræ funditus concussæ fuerunt, quod reputatum fuit magnum prodigium, & cùm timor apprehendisset omnes, Regia Audientia Salerni mandauit Vniuersitati, vt in cunctis Ecclesijs collegiatis subministrarent expensas, vt Sanctissimum Sacramentum exponeretur pro impetranda à Domino misericordia. Denegabant illi de Regimine accomodare cereos, & lumina necessaria, supponendo has expēsas pertinuisse ad Archiepiscopum, & ad Rectores aliarum Ecclesiarum, *ex Garsia de expens. cap. 21. nu. 36.* Contrarium tamen decreuimus *ex Bonad. in sua polit. lib. 5. cap. 4. nu. 14.* qui firmat, Festiuitates, quæ communem pietatem, & vtilitatem respiciunt, Communitatis expensis fieri debere, *arg. tex. in l. 4. C. de pagan. & sacrif.*

Eadem controuersia est circa alendos Infantes expositos, nam Vniuersitatem teneri, dixit *Capoll.*
13 *caut. 2.* ex eo, quod vulgariter filij Populi dicuntur, *Surd. de alim. quæst. 81. tit. 1.* videtur inclinare in opinionem, vt teneatur Episcopus vt Pater desolatorum, *& Sola tract. de capiend. debit. par. 3. glos. vnic. nu. 8.* Alij dixere, onus esse Principis, nā vti bona vacantia, & morientium sine hærede ad eum de iure pertinent, *toto tit. C. de bon. vacant. lib. 11.* ità sentire onus debet eorum, qui sine facultate sunt in ætate, vt de per se ali non possint, *Bal. in l. si qua illustris C. ad S. C. orfic.* sed recepta est opinio, quod ubi in loco sunt destinata Hospitalia pietatis, & ad ipsa est recurrendam, vt in hac Ciuitate Neapolis est Ecclesia Sanctissimæ Annunciatæ, quæ eos recipit, alia autem Hospitalia, quæ alia opera pietatis agunt, vltrà destinationem grauari non possunt, vti est conclusum in ordinationibus Domus Sacri Hospitalis Incurabilium, & in subsidium ijs deficientibus inter omnes prænominatos, onus est repartiendum, cùm
14 ad omnes spectare debeat, & repartitum minus grauat, iuxtà decision. *Thesaur.* 118.

Tertiò licitè impenditur per Vniuersitates, pro ornatu, & ipsius decore, veluti in accomodatione viarum, platearum, sedilium, horologiorum pro erigenda domo in conuocando Consilio, & simi-
15 libus, *Ioan. de Plat. in l. nullus C. de cursu publ. lib. 11. Gars. de expens. cap. 21. nu. 24.* Sic in aduētu Principis transeuntibus per locos, aut in ad-
16 uentu noui Baronis, vel Episcopi, *Auend. de exequend. mand. cap. 10. num. 17.* Honor enim Reipublicæ cunctis omnibus est præferendus, *argum. ex l. obseruare §. antequam ff. de offic. Proconsl. l. vnica C. de expensi. Iudic. lib. 11.* vbi notatur,
17 quod spectacula, & ludi publicam lætitiam designant; & est decor Vniuersitatis, vt fiant.

Aduerte tamen, quod procedunt allegata in prædictis omnibus casibus, dummodò expensæ
18 non sint immoderatæ, vel quod Vniuersitas non contrahat pro eis æs alienum, nàm tùnc licentia Principis esset necessaria, tantò magis, quod sub isto colore multæ fraudes per Sindicos, & Electos fieri solent.

Item etiam est aduertendum, quod licèt Barones non debeant in ijs se intromictere, tamen ius superioritatis non est exceptum, vt tam per viam
19 grauaminis, seù querelæ, quàm ex officio non possint prohibere Decurionibus immoderatas expensas, & de iure non permissas, nàm tàm vti Baroni, quàm vti primo ciui competit ius oppugnandi, vbi apparet interesse, fraus, vel collusio, in damnum publicum, *Felyn. in cap. cum omnes tit. de Constitut. Guid. Pap. decis. 631. Boer. decis. 232. Cancer. lib. 3. variar. resol. cap. 13. nu. 183. de Pont. in suo tract. tit. de abund. §. 2. num. 10.* & diximus suprà cap. 9.

Postremò antequàm absoluam hanc materiā pertinentium ad iurisdictionem Baronis, vel ad authoritatem Decurionum, subnectam controuersiam, quę accidit in facto, An distributio hospitij, quando iussu Proregis, in terris Baronum
20 milites mictuntur, de iure pertineat ad Officiales Baronis, vel ad Sindicum, & Electos: Prætendebat quidam Baro, suum esse hoc ius; nàm cùm mandare hospitia, sit soli Principi debitum, *Andr. in cap.*

21 *in cap.1.§.extraordinaria num.6.* Quæ sint regal. & sic locos destinate, *Doctor. in l.2. C.de Metat. & Epidem.lib.*11. Similitèr quando milites posteà accedunt ad locum designatum, Baronis debet esse iurisdictio hospitij distribuendi, vti subrogati in iurisdictionalibus exequendis in locum Principis, & eadem ratio, quæ est de toto quoàd totum, debet esse quoàd partem, vulgata regula, vt innuit *Auend.de exequend.mand.cap.8. in princip.part.2.* Ex parte Vniuersitatis respondebatur, quod literæ hospitij diriguntur eis, & non Baronibus, & cùm onus sit ciuium hospitari, ipsorum erit hospitia repartiri, vti expediens erat, *Capyc.in inuest. versic.incip.ad hospitia in fine, Marc. Anton.Surgent.tract.de Neapol.illustr.fol.mihi.*290. *Amed. ad Franch.decis.*210.*num.*97. & ità generali consuetudine esse receptum videmus, vndè minimè sunt mutanda, quæ antiquam habuerunt interpe-
22 trationem, *l.minimè ff.de legib.* & ità in Regia Audientia Hydruntina pro Vniuersitate iudicauimus, idemquè obseruauimus in materia bulectinorum sanitatis, dùm fuisset ob suspictiones pestis datus ordo à Prorege, vt in cunctis hostijs assistere deberent Deputati pro scrutandis exteris introeuntibus. Pretendebant Barones ipsi eligere
23 Deputatos, & deducta in Tribunali controuersia contra eos diffiniuimus, vt electio spectet ad Vniuersitates, & sic conficere bulectinos, & fides sanitatis, & nè desit authoritas, ita *Fontan. de pact. nupt claus.4.glos.10.par.2.ex nu.16.*

Et sic ad gloriam Omnipotentis Dei finem imponam huic centuriæ practicarum quæstionum, Rogo Lectores, vt si quid vtilitatis, & boni in eis inspexerint ipsi Deo O. M. attribuant, quid verò minus actè, honestus conatus excusent: ijs in Sacro Festiuo Die 25. Martij 1620. extremam manum imposui, quod diuino fatu imputaui, vt
24 quam semper à teneris annis humiliter colui, & auxilium in ijs laboribus inuocaui, dignata sit, vt finem darem in hac die suæ Sanctissimæ Festiuitatis, in qua Mater Dei fuit electa, per eius enim manus omnia ad nos Altissimus concedere decreuit, vt inquit D. Bernardus in suis opusc. dicens, nil Deus nos habere voluit, quod per manus Mariç non tradatur. Ad eam semper recurramus, ipsã rogando non dubitamus, ipsa nos protegente non corruimus, Ipsa Duce non erramus: Aue sidus principale, Alma Dei Mater vale, In æternum æternorum digna Hæra Angelorum.

F I N I S.

In-

INDEX
RERVM NOTABILIVM,
Quæ in hoc ſecundo Libro continentur.

A

Anga-

forma

Ba-

C

Ciuis

D

E

F

fuit

Hos-

I

L

Litis

M

N

Of-

Pactum,

P

Pre-

Q

INDEX.

S

Simu-

INDEX.

Varia-

Vni-

F I N I S.